SPL
Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu

MASAK

UYUM GÖREVLİSİ YETKİLENDİRME SINAVI

ÇALIŞMA NOTLARI

Suat ŞİMŞEK
MASAK Başkan Yardımcısı

Bu kitabın tüm yayın hakları Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.'ye aittir. Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.'nin izni olmadan hiçbir amaçla çoğaltılamaz, kopya edilemez, dijital ortama (bilgisayar, CD, vb) aktarılamaz.

ÖNSÖZ

Bu çalışma notları, Uyum Görevlisi Yetkilendirme Sınavı için kaynak olması amacıyla hazırlanmıştır. Notların, sınava dair konuları ihtiva etmesine özen gösterilmiştir. Ancak bazı hususların göz ardı edilmemesi gerekir.

Öncelikle sınav sürecinin kısalığı nedeniyle, çalışma notları da hızlı bir şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle, notlarda hatalar olabilecektir. Sonraki versiyonlarda, tespit edilen hatalar giderilecektir.

İkinci olarak, bu çalışma notları, sınav için bir kaynak oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır ancak sınavın bu notlardan sorulacağı düşünülmemelidir. Sınav ilanında yer almak kaydıyla, bu çalışma notunda yer almayan konulardan ya da bilgilerden de soru sorulabileceği dikkatlerden kaçmamalıdır.

Son olarak şunu belirtmek isteriz. Çalışma notları zamanla geliştirilecek ve ilave konular eklenecektir. Ayrıca mevcut konuların da daha geniş bir şekilde yazılması söz konusu olacaktır.

Çalışma notlarının, konuyla ilgilenen herkese faydalı olmasını temenni ederiz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ... **iii**
İÇİNDEKİLER ... **iv**
TABLOLAR DİZİNİ ... **xv**
ŞEKİLLER DİZİNİ ... **xvi**
I. MALÎ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI VE MALÎ SUÇLARLA MÜCADELE KOORDİNASYON KURULU ... **1**
A. Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı ... **1**
1. Başkanlığın Görevleri ... 2
2. Denetim Elemanı ... 3
B. Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu ... **5**
1. Kurul Üyeleri ... 5
2. Toplantı Zamanı ... 6
3. Karar Usulü ... 6
II. MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ ve MALİ İSTİHBARAT BİRİMLERİ ... **7**
A. Mali İstihbarat Birimleri ... **7**
1. Genel Olarak ... 7
2. Mali İstihbarat Birimi Modelleri ... 7
a) Kolluk Tip Mali İstihbarat Birimleri ... 8
b) İdari Tip Mali İstihbarat Birimleri ... 9
c) Adli veya Savcılık Tipi Mali İstihbarat Birimleri ... 11
d) Karma/Hybrid Tip Mali İstihbarat Birimleri ... 12
B. FATF Tavsiyelerinde Mali İstihbarat Birimleri ... **12**
1. Mali İstihbarat Birimi Zorunluluğu ... 12
2. Mali İstihbarat Birimlerinde Operasyonel Bağımsızlık ... 13
3. Mali İstihbarat Birimlerinin Temel Fonksiyonları ... 13
a) Bildirimlerin Alınması ve Bilgiye Erişim ... 14
b) Analiz ... 15
c) Paylaşım ... 16
C. Mali Eylem Görev Gücü ... **16**
1. Tarihçe ... 16
2. Üyeler ... 18
3. FATF-Tarzı Bölgesel Oluşumlar (FATF-Style Regional Bodies – FSRBs) ... 18
4. FATF'in Görevleri ... 19
5. FATF Tavsiyeleri ... 20
a) Tarihçe ... 20
b) FATF Tavsiyeleri ... 22
c) FATF Tavsiyelerinin Hukuki Niteliği ... 24
d) FATF Tavsiyelerinin Bölümleri ... 26
e) FATF Tavsiyeleri Listesi ... 26
6. FATF'in Etkililik Kriterleri ... 28
7. FATF Karşılıklı Değerlendirme Süreçleri ve Metodoloji ... 29
a) Karşılıklı Değerlendirme Süreçleri ... 29
b) FATF Metodolojisi ... 30
c) FATF Metodolojisinin Hukuki Niteliği ... 30
8. Karşılıklı Değerlendirme Sonuçları: "Kara Liste" ve "Gri Liste" ... 31
a) Eylem Çağrısına Tabi Yüksek Riskli Ülkeler (Kara Liste) ... 31
b) Artırılmış İzleme Altındaki Ülkeler (Gri Liste) ... 31
D. MONEYVAL ... **32**
1. Statüsü ... 33
2. Yapısı ... 33
a) Genel Kurul ... 33
b) Başkan, Başkan Yardımcısı, Sekretarya ... 33
3. Görevleri ... 34
a) Ülke Değerlendirmeleri ... 34
b) Rehberlik Faaliyetleri ... 35

E. EGMONT Grubu ... **36**
F. Ülkemizin FATF Süreci ... **36**
1. 2007 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu ... 36
2. 2014 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu ... 38
3. 2019 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu ... 39
III. ULUSAL KOORDİNASYON VE STRATEJİ BELGELERİ ... **42**
A. Ulusal Risk Değerlendirmesi ... **43**
1. Kara Paranın Aklanması Ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi ... 43
a) Öncül Suçlar Açısında Kara Para Aklama Risklerinin Değerlendirilmesi ... 43
b) Terörizmin Finansmanı Risklerinin Değerlendirilmesi ... 44
c) Sektörel Kırılganlıkların Değerlendirilmesi ... 44
d) Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ile İlgili Riskler ... 46
(1) Dernekler ... 46
(2) Vakıflar ... 47
2. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı Ulusal Risk Değerlendirmesi ... 47
a) KİSYF Risklerinin Değerlendirilmesi ... 48
b) KİSYF Kırılganlıkları ... 49
c) Sektörel Risk Analizi ve Değerlendirmesi ... 49
B. Strateji Belgeleri ... **50**
1. Aklama ve Terörizmin Mücadelede Strateji Belgesi ... 50
a) Stratejik Amaçlar, Hedefler Ve Faaliyetler ... 50
b) Uygulama ... 54
2. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadele Strateji Belgesi ... 55
a) Stratejik Amaçlar, Hedefler Ve Faaliyetler ... 55
b) Uygulama ... 57
IV. SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASI ve SUÇ GELİRLERİNİ AKLAMA SUÇU ... **59**
A. Dünyada Kara Para Aklama ve Tarihçesi ... **59**
B. Türkiye'de Kara Para Aklama ve Tarihçesi ... **60**
C. Suç Gelirlerinin Aklanma Aşamaları ... **62**
D. Aklama Suçu İle Mücadelede Tedbirler ... **63**
E. Kara Para Aklama Yöntemleri ... **63**
F. Türk Ceza Kanunu'nda Suç Gelirlerini Aklama Suçu ... **63**
1. Suçun Maddi Unsurları ... 65
a) Suçun Fail ve Mağduru ... 65
b) Suçun Konusu ... 67
c) Hareket ... 67
2. Suçun Manevi Unsuru ... 68
3. Ağırlaştırıcı Sebepler ... 69
a) Suçun Kamu Görevlisi veya Meslek Sahibi Tarafından İşlenmesi ... 69
b) Suçun, Suç Örgütü Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi ... 69
4. Ceza ... 69
5. Cezasızlık Hali ... 69
V. TERÖRİZMİN FİNANSMANI VE MALVARLIĞININ DONDURULMASI ... **70**
A. FATF Tavsiyelerinde Terörizmin Finansmanı Suçu ... **70**
B. Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ... **72**
1. Fon Toplanması Yasak Fiiller ... 72
2. Terörizmin Finansmanı Suçu ... 73
C. Terörün Finansmanının Niteliği ... **73**
D. Terörün Finans Kaynakları ... **74**
1. Yasadışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar ... 74
2. Yasal Görünümlü Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar ... 75
a) Kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması ... 75
b) Ticari işletmelerin kullanılması ... 75
c) Görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması ... 76
3. Diğer Ülkelerce Sağlanan Kaynaklar ... 76
E. Terörizm ve Terörizmin Finansmanı İle İlgili Birleşmiş Milletler Mali Yaptırımları ... **77**

1. Genel Olarak ... 77
a) 1267 Sayılı Karar ... 77
b) 1373 Sayılı Karar ... 78
2. FATF Tavsiyelerinde BMGK Kararlarına Uyum ... 78
3. FATF Tavsiyelerinde Malvarlığının Dondurulması ... 81
F. OFAC Yaptırımları ... 83
1. Genel Olarak ... 83
2. OFAC Yaptırım Türleri ... 83
3. Yaptırım Yasaklarının İstisnaları ... 83
G. 6415 Sayılı Kanun Kapsamında Malvarlığının Dondurulması ... 85
1. Malvarlığı Dondurulması Kavramlar ... 85
a) Malvarlığının Dondurulması ... 85
b) Malvarlığı ... 85
c) Fon ... 86
d) Malvarlığı Dondurulabilecekler ve Dondurulabilecek Malvarlığı ... 86
(1) Kişi, Kuruluş, Organizasyon ... 86
(2) Malvarlığı Dondurma İşlemlerinde Mülkiyet İlişkisi ... 86
2. Malvarlığı Dondurma Yöntemleri ... 86
a) BMGK Kararları Çerçevesinde Yapılan Malvarlığı Dondurma İşlemleri ... 87
(1) Kararların Uygulanması ... 87
(2) Kararlara İtirazlar ... 87
(3) Listelere Ekleme veya Listelerden Çıkarma Talebi ... 88
b) Yabancı Devletlerce Yapılan Talepler ... 89
(1) Yabancı Devlet Talepleri ... 89
(2) Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ... 90
c) Yurt Dışında Bulunan Malvarlığı Hakkında Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Yapılan Malvarlığı Dondurma Talepleri ... 91
d) İç Dondurma İşlemleri ... 92
(1) Mahkemelerce Terör Örgütü Olduğuna Karar Verilmesi ... 92
(2) Makul Sebeplerin Varlığı Hakkında Komisyon Kararı ... 92
(3) Araştırma Raporu ... 93
(4) Değerlendirme Komisyonu Kararı ... 93
(5) Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı Kararı ... 93
(6) Ankara Ağır Ceza Mahkemesi Kararı ... 93
(7) Suç Duyurusu ... 94
(8) Dondurma Kararlarının Sürekli Olarak Gözden Geçirilmesi ... 94
(9) Malvarlığı Dondurma Kararlarına İtiraz ... 94
3. Malvarlığı Dondurma Usulü ... 95
a) Araştırma ... 95
(1) Kapsam ... 95
(2) Bilgi ve Belge Talebi ... 95
(3) Rapor Sonucu ... 96
b) Değerlendirme Komisyonu Kararı ... 96
(1) Komisyonun Oluşumu ... 96
(2) Komisyonun Görev ve Yetkileri ... 97
(3) Komisyonun Çalışma Usulü ... 97
(4) Komisyonun Karar Usulü ... 98
c) Kararın Tebliğ ve İlanı ... 98
(1) Kararın Alınması ... 98
(2) Kararın İçeriği ... 98
(3) Kararın Tebliğ ve İlanı ... 99
d) Malvarlığı Dondurma İşlerinde MASAK'ın Görevleri ... 99
4. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İcrası ... 101
a) Malvarlığı Kararlarının Hukuki Sonuçları ve Yürürlüğe Girmesi ... 101
b) Dondurma Kararlarının İlgililere Tebliği ... 101
c) Dondurma Listelerinin Yayımlanması ... 101
d) Malvarlığının Bildirilmesi ... 101

e) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının İcrası 101
(1) Dondurma Kararının Bildirimi 101
(2) Geri Bildirim 102
(3) Malvarlığının Bildirimi 102
f) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının Kaldırılmasına Dair Kararların Bildirimi 103
g) Malvarlığının Dondurulması Kararına Aykırılığın Hukuki Sonuçları 103
h) Hatalı Dondurma İşlemlerine İtirazlar 103
5. Dondurulan Malvarlığının Yönetimi 103
a) Genel Kural 103
b) İzin Verilebilecek İşlemler 104
(1) İşlemler 104
(2) İznin Kapsamı ve Niteliği 105
(3) Diğer Hususlar 106
c) İzne Tabi Olmayan İşlemler 107
d) Malvarlığı Dondurulan Kişiye Yapılacak Ödemeler 107
6. Muhafaza Ve İbraz 107
7. Denetim 107
a) Denetimin Kapsamı 108
b) Görevlendirme 108
c) Denetimin Yapılışı 109
d) Ek Ödeme 109
e) Denetim Raporları ve Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler 109
8. Ceza Hükümleri 110
a) Malvarlığı Dondurma Kararını Yerine Getirmemek 110
b) Malvarlığı Dondurulanlara Fon Sağlamak 110
c) Fiilin Tüzel Kişilik Bünyesinde İşlenmesi 110
VI. KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANININ ÖNLENMESİ 111
A. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ve Bununla İlgili Birleşmiş Milletler Yaptırımları 111
1. Kuzey Kore Yaptırımları 111
2. İran Yaptırımları 112
3. FATF Tavsiyelerinde BMGK'nın KİS Kararlarına Uyum 113
4. KİS İle İlgili Olarak Malvarlığı Dondurma 113
B. 7262 Sayılı Kanun Kapsamında Malvarlığının Dondurulması 115
1. Yasak İşlem ve Faaliyetler 116
a) Fon Toplanması 116
b) Diğer Yasaklar 116
2. Malvarlığı Dondurma Yöntemleri 116
a) BMGK Kararlarına Konu Kişi ve Kuruluşların Malvarlığının Dondurulması 117
b) Yasaklı İşlem ve Faaliyetlerde Bulunanların Malvarlığının Dondurulması 117
3. Malvarlığı Dondurma Usulü 117
a) Başvuru veya Bildirim 118
b) Araştırma 118
c) Komisyon Kararı 118
(1) Komisyonun Oluşumu 118
(2) Komisyonun Görev ve Yetkileri 119
(3) Komisyonun Çalışma Esasları 119
(4) Komisyon Kararı 120
d) KİS Kapsamında Malvarlığı Dondurma İşlemlerinde MASAK'ın Görevleri 121
e) Kararların İlanı ve Tebliği 122
4. Malvarlığının Dondurulması Kararı ve Karara Aykırı Davranışın Hukuki Sonuçları 123
5. Malvarlığı Dondurma Kararlarının Tebliğ ve İlanı 123
a) Liste Oluşturulması ve Yayımlanması 123
b) Kurum ve Kuruluşlara Bildirim 123
c) İlgililere Tebligat 124
6. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İcrası 124
a) Bildirim Yapılan Kuruluşların Yükümlülükleri 124

b) Diğer Kuruluşların Yükümlülükleri ... 125
c) Malvarlığı Dondurulanların Yükümlülükleri ... 125
d) Dondurulan Malvarlığına İlişkin Bilgilerin BMGK'ya İletilmesi ... 125
7. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İstinası ... 125
8. Hatalı Dondurma Kararlarına İtiraz ... 126
9. Dondurulan Malvarlığının Yönetimi ... 126
a) Genel Kural ... 126
b) İzin Verilebilecek Haller ... 126
10. Muhafaza ve İbraz ... 129
11. Denetim ... 129
a) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının Uygulanmasının Denetimi ... 130
b) Malvarlığının Dondurulması Denetimi İçin Görevlendirme Yapılması ... 130
c) Denetim Raporları Ve Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler ... 131
12. Ceza hükümleri ... 131
a) Fon Toplanması ... 131
b) Yasaklı İşlem ve Faaliyetlerin Yapılması ... 132
c) Malvarlığı Dondurma Kararının İhlali ... 132
d) Ağırlaştırıcı Sebepler ... 132
VII. FİNANSAL TEKNOLOJİLER ... 134
A. Ödeme Sistemleri ... 134
1. Genel Olarak ... 134
2. Ödeme Sisteminin Çalışma Prensibi ... 134
3. Ülkemizdeki Ödeme Sistemleri ... 136
a) Elektronik Fon Transfer (EFT) Sistemi ... 136
b) Elektronik Menkul Kıymet Transfer (EMKT) Sistemi ... 136
c) Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi ... 137
B. SWIFT Sistemi ... 137
1. Tarihçe ... 137
2. Fonksiyonları ... 138
3. İşleyiş ... 138
C. Ödeme Hizmetleri ... 138
1. Ödeme Hizmeti Tanımı ... 139
2. Elektronik Para Tanım ve İşleyiş ... 141
3. Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları ... 142
4. Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı ... 142
5. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Kimlik Tespiti ... 142
a) Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Basitleştirilmiş Tedbirler ... 143
b) Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Uzaktan Kimlik Tespiti ... 143
6. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Yüksek Riskli İşlemlerin Takibi ... 144
D. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar ... 147
1. Tanımlar ... 147
2. Lisans Zorunluluğu ... 147
3. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Kimlik Tespiti ... 147
4. Kripto Varlık Transferlerinde Seyahat Kuralı ... 148
a) Genel Kural ... 149
b) Seyahat Kuralına Uyulmaması ... 150
c) Seyahat Kuralının İstisnaları ... 150
5. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler ... 151
E. Kart Şemaları ... 152
VIII. YÜKÜMLÜLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER ... 153
A. Genel Olarak ... 153
B. Finansal Kuruluşlar ... 157
C. Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekler ... 158
D. Diğerleri ... 159
E. Yükümlülerde Yabancılık Unsuru ... 160
F. Şube, Acente, Temsilci ve Ticari Vekiller ... 160
G. Yükümlülükler ... 160

H. Mali İstihbarat Birimi Yükümlülük Mevzuatı 163
1. Uluslararası Metinler 163
2. Ulusal Mevzuat 164
IX. MÜŞTERİNİN TANINMASI 166
A. Genel Olarak Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü 166
B. Kimlik Tespiti 168
1. Kimlik Tespiti Gereken Durumlar 168
2. Kimlik Tespit Yöntemleri 170
a) Yüz Yüze Kimlik Tespiti 170
b) Uzaktan Kimlik Tespiti 170
c) Üçüncü Tarafa Güven 170
(1) Tanım 170
(2) Üçüncü Tarafa Güven Şartları 171
(3) Üçüncü Tarafa Güven Sonuçları 172
3. Gerçek Kişilerde Kimlik Tespiti 172
a) Bilgilerin Alınması 172
b) Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler 173
c) Teyit İçin Kullanılabilecek Belgeler 173
(1) Kimlik Bilgilerinin Teyidi 173
(2) Adresin Teyidi 173
(3) Teyit İşleminde Şüphe Duyulması 174
d) Kimlik Tespitinde Belgelerin Saklanması 175
4. Tüzel Kişilerde Kimlik Tespiti 175
a) Alınması Gerekli Bilgiler 175
b) Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler 176
c) Teyit İçin Kullanılabilecek Belgeler 176
5. Derneklerde ve Vakıflarda Kimlik Tespiti 176
6. Sendika ve konfederasyonlarda kimlik tespiti 177
7. Siyasi partilerde kimlik tespiti 178
8. Yurt Dışında Yerleşik Tüzel Kişilerde Kimlik Tespiti 178
9. Yurt Dışında Kurulmuş Güven Sözleşmelerinde Kimlik Tespiti 178
10. Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküllerde Kimlik Tespiti 179
11. Kamu Kurumlarında Kimlik Tespiti 180
12. Başkası Adına Hareket Edenlerde Kimlik Tespiti 180
13. Müteakip İşlemlerde Kimlik Tespiti 181
14. Başkası Hesabına Hareket Edenlerde Kimlik Tespiti 182
15. Kimlik Tespitinin Yapılamaması 182
C. Başkası Hesabına Hareket Edilip Edilmediğinin Tespiti 183
D. Gerçek Faydalanıcının Tanınması 183
1. Gerçek Faydalanıcı Nedir? 183
2. Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişilerle Sürekli İş İlişkisi Tesisinde Gerçek Faydalanıcının Tespiti 185
3. Diğer Tüzel Kişiler İle Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküllerle Sürekli İş İlişkisi Tesisinde Gerçek Faydalanıcının Tespiti 185
4. Gerek Faydalanıcının Tespitinde Basitleştirilmiş Tedbirler 186
E. Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi 186
F. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler 186
1. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler 187
2. Riskli Ülkelerle İlişkiler 187
G. Sıkılaştırılmış Tedbirler 187
1. Finansal Kuruluşların Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İş İlişkisi Tesisinde Sıkılaştırılmış Tedbirler 190
2. Terminal Hizmeti Kapsamında Sıkılaştırılmış Tedbirler 191
3. Kamusal Nüfuz Sahibi Kişilerle İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler 192
a) Kamusal Nüfuz Sahibi ve Yakınları 192
b) Kamusal Nüfuz Sahibi Kişiler Bakımından Alınacak Tedbirler 193
c) Kamusal Nüfuz Sahibi Kişilerin Görevden Ayrılmaları 194

4. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler 194
a) Genel Olarak 194
b) Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Genel Sıkılaştırılmış Tedbirler 194
c) Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Müşterileriyle İlişkilerinde Sıkılaştırılmış Tedbirler 195
H. Basitleştirilmiş Tedbirler 196
1. Genel Olarak 196
2. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Mahiyeti 197
3. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Yöntemi 198
4. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Sınırları 198
5. Basitleştirilmiş Tedbirlerde Teyit 198
6. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Uygulanabileceği Durumlar 199
a) Finansal Kuruluşların Kendi Aralarında Gerçekleştirdikleri İşlemler 199
b) Finansal Kuruluşlar Dışındaki Yükümlülerin Müşterilerinin Bankalar Olduğu İşlemler 200
c) Müşterinin Kamu İdaresi veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu Olduğu İşlemler 200
d) Müşterinin Uluslararası Kuruluş veya Türkiye'de Mukim Elçilik ya da Konsolosluk Olduğu İşlemler 201
e) Maaş Ödemesi Kapsamında Toplu Müşteri Kabulüne İlişkin İşlemler 201
f) Uluslararası Kuruluşların Türkiye'de mukim birimlerinin veya Elçilik ve Konsolosluk Mensuplarının Maaş Ödemelerine İlişkin İşlemler 202
g) Emeklilik Sözleşmeleri, Emeklilik Planları ve Hayat Sigortası Sözleşmelerine İlişkin İşlemler 203
h) Müşterinin Hisseleri Borsaya Kote Edilmiş Şirket Olduğu İşlemler 204
i) Ön Ödemeli Kartlara İlişkin İşlemler 204
j) Şans ve Bahis Oyunu Faaliyetlerini Münhasıran Elektronik Ortamda Gerçekleştiren Yükümlüler 205
k) Elektronik Para ve Ödeme Kuruluşlarına İlişkin İşlemler 205
l) Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcılara İlişkin İşlemler 206
m) Zorunlu Ödemelerin Yapılması Amacıyla Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Talebi Üzerine Açılan Banka Hesaplarında Kimlik Tespiti 207
I. Teknolojik Risklere Karşı Tedbir Alınması 208
J. Muhabirlik İlişkisi 209
K. Elektronik Transferler 210
L. Kripto Varlık Transferleri 212
X. UZAKTAN KİMLİK TESPİTİ 213
A. Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar 214
B. Gerçek Kişilerde Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar 215
C. Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişilerde Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar . 216
D. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespiti 217
1. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespitinde Müşteri Kabulüne İlişkin Esaslar 217
2. Müşteri Kabulünde Doğrulama Transferi 218
3. Alınması Gereken Tedbirler 219
4. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespitinde Sıkılaştırılmış Tedbirler 219
5. Müşterinin Türk Vatandaşı veya Vergi Mükellefi Olması 220
E. Uzaktan Kimlik Tespitinde Alınması Gereken Sıkılaştırılmış Tedbirler 220
F. Yükümlüler İtibarıyla Uzaktan Kimlik Tespiti 221
1. Bankalarda Uzaktan Kimlik Tespiti 221
a) Süreç Başlatılmadan Önce Uyulması Gereken Genel İlkeler 222
b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Müşteri Temsilcisi ve Çalışma Ortamı 223
c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler 224
d) Kullanılabilecek Kimlik Belgesi ve Doğrulanması 225
e) Tüzel Kişinin Kimlik Tespiti Sürecinde Kişinin ve Temsil Yetkisinin Doğrulanması 226
f) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması 227
g) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması 227
h) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması 228
i) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk 228
j) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması 228
2. Aracı Kurumlar, Portföy Yönetim Şirketleri ve Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Uzaktan Kimlik Tespiti 229

a) Uzaktan Kimlik Tespiti Sürecine İlişkin Genel ilkeler ... 229
b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Personel ve Çalışma Ortamı ... 230
c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler ... 231
d) Uzaktan Kimlik Tespitinde Kullanılabilecek Yöntemler ... 232
e) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması ... 234
f) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması ... 234
g) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması ... 235
h) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk ... 235
i) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması ... 235
j) Uzaktan Kimlik Tespitinde Yapay Zeka ... 236
3. Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketlerinde Uzaktan Kimlik Tespiti ... 236
a) Süreç Başlatılmadan Önce Uyulması Gereken Genel İlkeler ... 237
b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Müşteri Temsilcisi ve Çalışma Ortamı ... 238
c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler ... 238
d) Kullanılabilecek Kimlik Belgesi ve Doğrulanması ... 239
e) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması ... 241
f) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması ... 241
g) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması ... 242
h) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk ... 242
i) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması ... 242
j) Yapay Zekâ Temelli Uygulamalar ... 244
4. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Uzaktan Kimlik Tespiti ... 245
a) Uzaktan Kimlik Tespitinde Yapılması Gereken İşlemler ... 245
b) Canlılık Testi ... 246
c) Diğer Şartlar ... 246
d) İstisnalar ... 248
XI. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ ... 248
A. Tanım ... 249
1. FATF Tavsiyelerinde ... 249
2. Türk Hukukunda ... 250
B. Şüpheli İşlem Bildirim Yükümlülüğü ... 252
C. Başkanlığın Düzenleme Yetkisi ve Kapsamı ... 252
D. Şüpheli İşlem Bildirimin Şartları ... 253
1. Şüpheli İşlem Bildirimi Yapacak Yükümlüler ... 253
2. Yükümlüler Nezdinde veya Bunlar Aracılığıyla İşlem Tesisi ... 255
3. Yapılan veya Yapılmaya Teşebbüs Edilen Bir İşlem Olması ... 255
4. Şüpheli Bildirim Yapılacak Suçlar ... 255
5. Bilgi, Şüphe veya Şüpheyi Gerektirecek Bir Hususun Varlığı ... 257
6. Miktar ... 258
E. Şüpheli İşlem Bildiriminde Süre ... 258
F. Şüpheli İşlemin Yapılış Şekli ... 258
1. Kimlik Tespiti ve Diğer Müşterinin Tanınması Tedbirlerinin Uygulanması ... 259
2. Araştırma Yapılması ... 259
3. Müşterinin Tanınması Tedbirleri Uygulamalarında İhbar Riski ... 259
4. İşlemlerin Şüpheli İşlem Tiplerine Uygunluğu Değerlendirilmesi ... 260
5. Dahili Bildirim ... 261
6. Uyum Görevlisi Olan Yükümlülerde Uyum Görevlisi Değerlendirmesi ... 262
7. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi ... 262
a) Bildirim Kategorisi ... 263
b) Şüphe Kategorisi ... 263
8. Şüpheli İşlem Bildiriminin Yapılışı ... 265
a) Uyum Görevlisi Atamak Zorunda Olan Yükümlülerde ... 265
b) Diğerlerinde ... 265
9. Şüpheli İşlem Bildiriminin Gönderilişi ... 265
a) ŞİB Formlarının Elden veya Postayla Gönderilmesi ... 265
b) ŞİB Formlarının Elektronik Yoldan Gönderilmesi ... 266

10. Şüpheli İşlem Bildiriminin Bildirim Tarihi ... 266
G. Şüpheli İşlem Bildirimi Zorunluluğuna Uymamanın Yaptırımı ... 266
1. Genel Olarak Ceza Miktarı ... 266
2. Şüpheli İşlem Bildirmemeye Karşı Yaptırımlarda Yükümlüye Süre Verilir mi? ... 267
H. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Gizliliği ... 267
1. Gizlilik ... 267
2. Gizliliğe Uymamanın Yaptırımı ... 268
3. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Gizliliği Konusunda İdarenin Yükümlülüğü ... 268
I. Şüpheli İşlem Bildirimi Yapanların Sorumluluk Durumu ve Korunması ... 268
J. Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Geri Bildirim ... 269
XII. İŞLEMLERİN ERTELENMESİ ... 270
A. Erteleme Şartları ... 271
B. İşlem Erteleme Süreci ... 272
1. Yükümlünün Talebi ve İşlem Yapmaktan İmtina ... 272
2. Başkanlıkça Resen Yapılacak Ertelemeler ... 272
3. Kararın Bildirimi ... 273
C. İşlem Erteleme Süresi ... 273
D. Yükümlülük İhlalinin Yaptırımı ... 273
XIII. UYUM EĞİTİM, İÇ DENETİM, KONTROL VE RİSK YÖNETİM SİSTEMLERİ İLE DİĞER TEDBİRLER ... 274
A. Genel Olarak Uyum Yükümlülüğü ... 274
B. Uyum Programı Oluşturacak Yükümlüler ... 274
C. Uyum Programının Tanımı ve Kapsamı ... 275
1. Uyum Görevlisi ve Uyum Birimi ... 276
a) Uyum Birimi ... 276
b) Uyum Görevlisi ve Uyum Görevlisi Yardımcısı Atanması ... 276
(1) Uyum Görevlisinin Atanması ... 276
(2) Uyum Görevlisi Yardımcısının Atanması ... 277
c) Taahhüt Formu ... 277
d) Uyum Görevlisi veya Yardımcısı Olarak Atanacaklarda Aranan Şartlar ... 277
e) Uyum Görevlisinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları ... 279
f) Uyum Görevlisinin ve Uyum Görevlisi Yardımcısının Görevinden Ayrılması ... 280
2. Kurum Politikası ve Prosedürleri ... 280
a) Kurum Politikası ... 281
b) Kurum Prosedürleri ... 281
3. Risk Yönetimi ... 282
a) Risk yönetimi politikası ... 282
b) Risk Yönetimi Faaliyetleri ... 282
c) Yüksek Derecede Riskli Gruplara Yönelik İlave Tedbirler ... 283
4. İzleme ve Kontrol ... 284
a) Genel Olarak ... 284
b) İzleme ve Kontrol Faaliyetleri ... 285
5. Eğitim ... 285
a) Eğitim Politikası ... 285
b) Eğitim Faaliyetleri ... 286
c) Eğitim Konuları ... 286
d) Eğitim Sonuçlarının Bildirimi ... 287
e) Başkanlıkça Düzenlenecek Eğitim Faaliyetleri ... 287
6. İç Denetim ... 288
a) İç Denetim ... 288
b) İç Denetim Faaliyetleri ... 288
c) İç Denetim Sonuçlarının Başkanlığa Bildirimi ... 289
7. Uyum Programının Yürütülmesinden Sorumluluk ... 289
D. Finansal Grup ve Uyum ... 289
1. Finansal Grup Tanımı ve Finansal Grubun Şartları ... 291
a) Bir Ana Kuruluşa Bağlı veya Ana Kuruluşun Kontrolünde Finansal Kuruluşlar ... 292
b) Ana Kuruluş ... 294

c) Ana Kuruluşa Bağlı veya Ana Kuruluşun Kontrolünde Olma Şartı ... 294
(1) Sermaye Çoğunluğuna Sahip Olma ... 295
(2) İmtiyazlı Hisselere Sahip Olma veya Diğer Hissedarlarla Anlaşma ... 295
2. Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yükümlülükleri Açısından Finansal Grup ... 296
3. Finansal Grupların Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yükümlülükleri Açısından Yükümlülükleri ... 297
a) Finansal Grubun Kurulması ve Ana Finansal Kuruluşun Belirlenmesi ... 297
b) Uyum Programı Hazırlamak ve Uygulamak ... 298
(1) Genel Olarak ... 298
(2) Uyum Görevlisinin Atanması ... 299
(3) Kurum Politikası ve Prosedürleri ... 300
(4) Eğitim Politikası ... 301
(5) İç Denetim Faaliyetleri ... 301
c) Finansal Grupta Bilgi Paylaşımı ... 301
E. Münhasıran Uyum Görevlisi Atanması ... 302
1. Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacak Yükümlüler ... 302
2. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atanacaklarda Aranan Şartlar ... 304
3. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atanacakların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ... 304
4. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atananların Görevinden Ayrılması ... 305
F. FOBİM'lerin Uyum Yönünden Sorumlulukları ... 305
G. Uyum Görevlisi Olarak Yetkilendirme ... 306
1. Yetkilendirme Sınavı ... 306
2. Sınav Komisyonu ... 306
3. Sınavın İlanı ve Başvuru Şartları ... 307
4. Sınav Konuları, Yöntemi ve Geçme Notu ... 307
5. Sınav Sonuçları ve Sınavın Geçersiz Sayılması ... 307
6. İtirazlar ... 308
7. Uyum Görevlisi Lisansı Verilmesi ... 308
8. Lisans Yenileme Eğitimi ve Askıya Alma ... 309
9. Uyum Görevlisi Lisansının İptali ve Sicilden Çıkarma ... 309
10. Uyum Görevlisi Sicili ... 309
11. Sır Saklama Yükümlülüğü ... 310
XIV. DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER VE YÜKÜMLÜLERİN KORUNMASI ... 310
A. Devamlı Bilgi Verme ... 310
1. Giriş ... 310
2. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü ... 311
3. Kamu Kurumlarında Devamlı Bilgi Vermek Yükümlülüğü ... 311
4. Kapsamdaki Yükümlüler ... 311
5. Bildirilecek İşlemler ... 312
6. Bildirimin Şekli ... 312
7. Bildirimin Zamanı ... 312
8. Rehber ... 312
9. Başkanlıkça Erişim Sistemi Kurulması ... 312
B. Muhafaza ve İbraz ... 312
1. Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü Kapsamı ... 313
2. Muhafaza ve İbraz Süresi ... 313
C. Elektronik Tebligat ... 314
1. Giriş ... 314
2. Elektronik Tebligat Sistemi ... 314
3. Elektronik Tebligat Yükümlülüğü Kapsamındaki Yükümlüler ... 315
4. Hesap Açılış Başvurusu ... 315
5. Elektronik Tebligat İçin Hesap Açılması ... 315
6. Elektronik Tebligat Sisteminin Kullanımı ... 316
a) Elektronik Tebligatın Gönderilmesi ... 316
b) Elektronik Tebligatın Gönderildiğine Dair Bilgilendirme ... 317
c) Muhataplar Tarafından Gönderilecek Cevaplar ... 317

7. Hesabın Kullanıma Kapatılması ... 317
8. Muhataba İlişkin Bilgilerin Değiştirilmesi ... 317
9. Muhatabın Sorumluluğu ... 318
10. Yükümlülük İhlalinde Uygulanacak Ceza ... 318
D. Bilgi ve Belge Verme ... 318
1. Bilgi ve Belge Yükümlülüğünün Kişi Yönünden Kapsamı ... 319
2. Bilgi ve Belge İsteyebilecekler ... 319
3. Bilgi ve Belge Yükümlülüğünün Konusu ... 319
4. Bilgi ve Belge İsteme Usulü ... 319
XV. YÜKÜMLÜLÜK İHLALİNDE İDARİ VE ADLİ YAPTIRIMLAR ... 319
A. 5549 Sayılı Kanuna Göre Denetim Elemanı ... 321
1. Denetim Elemanı ... 321
2. Denetim Elemanının Başkanlıkta Geçici Olarak Görevlendirilmesi ve Çalışma Esasları ... 321
3. Hazine ve Maliye Uzmanlarının Denetim Elemanı Olarak Görevlendirilmesi ... 322
4. Denetim Elemanının Yetkileri ... 323
B. Yükümlülük Denetimi ... 323
1. Genel Olarak ... 323
2. Denetimin Kapsamı ... 324
3. Denetim Programının Hazırlanması ... 324
4. Denetim Elemanının Görevlendirilmesi ve Çalışma Esasları ... 324
5. Denetim Elemanlarının Bildirimi ... 325
6. Denetim Raporları ... 326
7. Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler ... 326
C. Yükümlülük İhlâlinde İdarî Ceza ... 326
1. Müşterinin Tanınması, Devamlı Bilgi Verme ve Şüpheli İşlem Bildirimi Konusundaki İdari Cezalar ... 326
2. Uyum Yükümlülükleri Konusundaki İdari Cezalar ... 327
3. Elektronik Tebligat Konusundaki İdari Cezalar ... 328
4. Ortak Hususlar ... 328
a) Ceza Tavanı ... 328
b) İdari Cezada Zamanaşımı ... 329
c) İdari Cezalara Karşı Yargı Yolu ... 329
d) Maktu Tutarların Artırımı ... 329
D. Yükümlülük İhlâlinde Adlî Ceza ... 329
1. Adli Ceza Kapsamındaki Fiiller ... 329
2. Adli Ceza Gerektiren İhlal Tespiti Bulunan Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler ... 330
XVI. Kaynakça ... 331

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- FATF 40 Tavsiyesinin Listesi 28
Tablo 2- FATF Kısa Vadeli Hedefleri..... 29
Tablo 3- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Öncül Suçlar..... 43
Tablo 4- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Terör Örgütleri . 44
Tablo 5- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Sektörler 46
Tablo 6- KİS Ulusal Risk Değerlendirmesinde Risk Kategorileri Açısından Sektörler 50
Tablo 7- Aklama ve Terörizmin Mücadelede Strateji Belgesinde Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler 54
Tablo 8- KİS Yayılmasının Finansmanı ile Mücadele Strateji Belgesinde Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler..... 57
Tablo 9- Ülkemizde Faaliyette Bulunan Ödeme Sistemleri..... 136
Tablo 10- Tedbirler Yönetmeliğine Göre Finansal Kuruluşlar 158
Tablo 11- Tedbirler Yönetmeliğine Finansal Kuruluş veya FOBİM Sayılmayan (Diğer) Yükümlüler 160
Tablo 12- Tedbirler Yönetmeliğine Göre Yükümlüler ve Yükümlülükler 163
Tablo 13- 5549 Sayılı Kanun Kapsamında Yükümlülük Mevzuatı 166
Tablo 14- Yıllar İtibarıyla Tek Seferlik İşlemlerde Kimlik Tespit Sınırı..... 169
Tablo 15- Yıllar İtibarıyla Elektronik Transferlerde Kimlik Tespit Sınırı..... 169
Tablo 16- Gerçek Kişilerde Kimlik Tespitinde Alınması-Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler..... 173
Tablo 17- Tüzel Kişilerde Kimlik Tespitinde Alınması-Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler 175
Tablo 18- Tedbirler Yönetmeliği 24. Maddeye Göre Elektronik Transferlerde Parasal Sınırlar..... 211
Tablo 19- Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Bildirim Kategorileri..... 263
Tablo 20- Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Şüphe Kategorileri 264
Tablo 21- Uyum Görevlisi Atayacak Yükümlüler..... 303
Tablo 22- Yıllar İtibarıyla Müşterinin Tanınması, Devamlı Bilgi Verme ve Şüpheli İşlem Bildirimi Konusundaki İdari Cezalar..... 327

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1- Mali İstihbarat Birimi Bilgi Akış Şeması (Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf) 14
Şekil 2- BMGK Malvarlığı Dondurma/Kaldırma Kararlarının Uygulama Aşamaları 87
Şekil 3- Listeleme/Listeden Çıkarma Talebi İşlem Akışı 88
Şekil 4- Yabancı Devletlerin Malvarlığı Dondurma Talebi 89
Şekil 5- Yurt Dışında Bulunan Malvarlığı Hakkında Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Yapılan Malvarlığı Dondurma Talepleri 91
Şekil 6- EFT Sisteminin Çalışma Prensibi 135
Şekil 7- SWİFT Sisteminin İşleyişi 138
Şekil 8- Finansal Grup 292
Şekil 9- Uyum Yükümlülükleri İhlalinde İdari Yaptırım Akış Şeması 328

I. MALÎ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI VE MALÎ SUÇLARLA MÜCADELE KOORDİNASYON KURULU

A. Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı

1996 yılında kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla yaklaşık 30 yıldır faaliyet gösteren bir mali istihbarat birimidir.

İlgili mevzuat çerçevesinde MASAK'ın hukuki statüsü ve faaliyet alanı, mali istihbarat birimi olarak belirlenmiştir. MASAK'ın temel görevi; finansal verileri toplamak, analiz etmek ve gerektiğinde bu veri ve analizleri ilgili makamlara iletmektir.

Bu yönüyle MASAK, uzmanlık alanı çerçevesinde çeşitli raporlar hazırlayarak adli birimler tarafından yürütülen soruşturma ve kovuşturma süreçlerine destek sağlayan, mali işlemler açısından ön araştırma fonksiyonu yürüterek, elde ettiği verileri soruşturmacı makamlara ileten idari bir birim olarak konumlandırılmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde ana hizmet birimi statüsünde ve doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı olarak görev yapan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede ülkemizin mali istihbarat birimi olarak veri toplamak, analiz etmek ve ilgili birimlere sevk etmek fonksiyonlarını icra etmektedir.

MASAK, anılan fonksiyonları icra edebilmek için politika oluşturulmasına katkıda bulunmakta, uygulama stratejileri geliştirmekte, belirlenen politikalar çerçevesinde kanun ve yönetmelik taslakları hazırlamakta, uygulamaya ilişkin gerekli diğer düzenlemeleri yapmakta, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamakta, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, 1996 yılında yayımlanan 4208 Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile kurulmuştur. Sonrasında 2006 yılında çıkarılan 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda Başkanlığın görevleri sayılmıştır. Ayrıca 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Başkanlığın görevleri düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtikten sonra MASAK'ın görev ve yetkileri 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. MA-

SAK hâlihazırda Hazine ve Maliye Bakanına bağlı bir ana hizmet birimi olarak görev yapmaktadır. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 231. maddesinde de MASAK'ın doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı olarak çalışacağı düzenlenmiştir.

1. Başkanlığın Görevleri

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231. maddesine göre Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı doğrudan Bakana bağlı olup görev ve yetkileri şunlardır:

a) Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla plan, program, politika, strateji hazırlama ve geliştirme süreçlerine katkıda bulunmak, kurum ve kuruluşlar arasında ulusal düzeyde risk değerlendirme çalışmaları da dâhil olmak üzere koordinasyonu sağlamak,

b) Faaliyet alanıyla ilgili mevzuat çalışmaları yapmak,

c) Suç gelirlerinin aklanmasının, terörizmin finansmanının ve ekonomik güvenliğe yönelik risklerin ortaya çıkarılması ve önlenmesi kapsamında gelişmeleri izlemek, önlemler geliştirmek, analiz, araştırma ve inceleme yapmak,

ç) Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve bunları kaydetmek, istihbarat üretmek, gerekli görüldüğünde üretilen istihbarat ve analiz sonuçları hakkında ilgili birimleri bilgilendirmek,

d) 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, ilgili mevzuat ve bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamına giren hususlar ile ilgili olarak analiz, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak,

e) Aklama veya terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek,

f) Yapılan analiz, araştırma ve inceleme sonucunda aklama ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,

g) Aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından intikal ettirilen konuları analiz etmek ve incelemek,

ğ) Analiz, araştırma ve inceleme sürecinde gerekli hallerde kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak (kendisinden talepte bulunulan birim, bu talebin gereğini ivedi olarak yerine getirmek zorundadır),

h) Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla istihbarat ve kolluk birimleri ile işbirliği yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak,

ı) Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında risk kategorileri belirlemek ve gerekli hallerde yükümlüleri bilgilendirmek,

i) 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında yükümlülük denetimi yapmak veya yapılmasını sağlamak,

j) Yabancı ülke kanunlarına göre yükümlülük denetimine yetkili mercilerin, merkezi yurtdışında bulunan yükümlülerinin Türkiye'deki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmasına ve bu kapsamdaki bilgi taleplerinin cevaplandırılmasına karşılıklılık ilkesi de dikkate alınarak izin vermek,

k) Gerekli hallerde merkezi Türkiye'de bulunan yükümlülerin yurtdışındaki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmak ve bilgi talep etmek,

l) Görev alanına giren konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, bu amaçla uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak,

n) Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek,

o) Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,

ö) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanlığın görev alanına giren konularda uluslararası bilgi değişimini teminen, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtıraları imzalamaya ve imzalanan mutabakat muhtıralarını değiştirmeye Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanı yetkilidir. İmzalanacak mutabakat muhtıraları ve değişiklikleri Cumhurbaşkanı kararıyla yürürlüğe girer.

2. Denetim Elemanı

Bugün Ülkemizde, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele yapısı, MASAK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sermaye

Piyasası Kurulu, kolluk birimleri ve yargı organlarının koordineli çalıştığı bir sisteme sahiptir. Bu kapsamda, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele konularındaki denetim yapısı, birden fazla kamu idaresinin bir arada çalışması ve işbirliği üzerine kurulmuştur.

Bu kapsamda mali konularla ilgilenen birimlerin denetim elemanları, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da MASAK'ın denetim elemanları olarak tanımlanmış ve Başkanlığın görev alanına giren konuların araştırılması ve incelenmesi konusunda bu denetim elemanlarından yararlanması öngörülmüştür.

1 sayılı Kararnamenin 231. maddesine göre Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, görev alanına giren konuların araştırılması ve incelenmesini hazine ve maliye uzmanları ve uzman yardımcılarının yanı sıra denetim elemanları vasıtasıyla da yerine getirir. Ayrıca 5549 sayılı Kanunun 11. maddesi, yükümlülük denetiminin denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirileceğini öngörmüştür.

Buradaki denetim elemanı ifadesiyle, 5549 sayılı Kanunun 2. maddesinde sayılan denetim elemanları kastedilmektedir. Kanunun 2. maddesine göre denetim elemanı ifadesiyle "Vergi Müfettişleri, Başkanlıkta istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetçileri ve Uzmanları" kastedilmektedir.

Bu kapsamda, MASAK dışından görevlendirilecek denetim elemanları Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile belirlenir. Başkanlıkta istihdam edilen Hazine ve maliye Uzmanları ile vergi müfettişleri ise MASAK Başkanı tarafından görevlendirilmektedir.

Ayrıca 5549 sayılı Kanunun ek 1. maddesine göre, MASAK, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi ile yükümlülük denetimi görevlerini, denetim elemanları arasından Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları bakanın onayı ile belirlenerek Başkanlık emrinde üç yıla kadar geçici süreyle görevlendirilen denetim elemanları vasıtasıyla da yerine getirebilir.

Görevlendirilecek hazine ve maliye uzmanları ve uzman yardımcıları ile denetim elemanları, görevlendirme konusuna giren hususlarda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu maksatla her türlü evrakın tetkikine yetkili olup ayrıca kanunların kendilerine verdiği yetkileri de kullanırlar.

B. Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 232. maddesiyle, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin mevzuat taslaklarını değerlendirmek, kurum ve kuruluşlar arasında uygulamaya ilişkin işbirliğini artırmak, bu kapsamda uygulama stratejileri belirlemek ve yönlendirici kararlar almak üzere Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur.

FATF TAVSİYELERİNDE ULUSAL İŞ BİRLİĞİ VE KOORDİNASYON (REC.2)

Ülkeler, risklere dayalı olarak belirlenmiş ve düzenli olarak gözden geçirilen ulusal suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele politikalarına sahip olmalı, bu politikaların sorumluluğunu üstlenecek bir otorite belirlemeli ya da bu politikaların sorumluluğunu üstlenecek bir koordinasyon veya diğer bir mekanizmaya sahip olmalıdır.

Ülkeler, politika yapıcıların, mali istihbarat biriminin, kolluk kuvvetlerinin, denetim otoritelerinin ve ilgili diğer yetkili otoritelerin, politika üretme ve operasyonel düzeyde, aklama, terörün finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadeleye yönelik politikaların ve faaliyetlerin geliştirilmesi ve uygulanması konusunda işbirliği yapmalarını ve (uygun olduğu durumlarda) yurt içinde koordinasyon ve bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlayan etkili mekanizmalara sahip olmalarını sağlamalıdır. Bu husus, aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerinin, veri koruma ve gizlilik kurallarına veya benzer diğer hükümlere (örneğin veri güvenliği) uyumunu sağlamak üzere yetkili makamlar arasında iş birliği ve koordinasyonu kapsamalıdır.

Kararnameye göre Koordinasyon Kurulunun çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bu amaçla, Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

1. Kurul Üyeleri

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 232. maddesine göre Koordinasyon Kurulu; Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı başkanlığında, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkan Yardımcısı, Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürü, Vergi Denetim Kurulu Başkanı, Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürü, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkan Yardımcısı ve Emniyet Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısından oluşur.

Buna karşılık Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Kurul üyeleri hala “Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında, Malî

Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Gelir İdaresi Başkanı, Vergi Denetim Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Müdürü, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanı, Sigorta Denetleme Kurulu Başkanı, Hazine Müsteşarlığı Malî Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdürü, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürü, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkan Yardımcısı, Sermaye Piyasası Kurulu Başkan Yardımcısı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkan Yardımcısı" olarak yer almaktadır.

Ancak Kararname, Yönetmelikten daha sonra yayımlandığı ve Kararname Yönetmeliğe göre daha üst norm olduğu için bu konuda Kararname hükümleri uygulanır.

Gerekli hallerde kurum ve kuruluşların temsilcileri, görüş ve bilgilerine başvurulmak üzere Koordinasyon Kurulu toplantılarına davet edilebilir.

2. Toplantı Zamanı

Koordinasyon Kurulu yılda en az iki defa toplanır. Yönetmeliğe göre Koordinasyon Kurulu, Nisan ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki kez olağan olarak toplanır. Ayrıca Başkan resen veya Koordinasyon Kurulu üyelerinden birinin yazılı başvurusu üzerine Koordinasyon Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

3. Karar Usulü

Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre Koordinasyon Kurulu, oy hakkı bulunan üye sayısının yarısından bir fazlası ile toplanır. Kararlar, toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile alınır. Üyeler çekimser oy kullanamazlar. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki oy sayılır.

II. MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ ve MALİ İSTİHBARAT BİRİMLERİ

A. Mali İstihbarat Birimleri

1. Genel Olarak

Mali istihbarat birimleri, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadele eden, bu amaçla başta yükümlüler ve kamu idareleri olmak üzere çeşitli kaynaklardan veri ve istihbarat toplayan, bunları analiz eden ve sonrasında ilgili kurumlarla paylaşan kamu idareleridir.

Yıllar boyunca ülkeler, suç gelirlerinin aklanması ve (11 Eylül saldırıları sonrasında) terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla çeşitli birimler kurmuşlardır. Kurulan birimlerin nitelikleri, bazı yönlerden farklılık göstermekle birlikte bunların ortak yönleri finansal/mali bilgileri/istihbaratı toplayıp analiz etmek ve sonrasında ilgili kamu idarelerine dağıtmak olduğu için kurulan bu birimler genel olarak mali istihbarat birimi (financial intelligence unit-FIU) olarak adlandırılmıştır.

Bu mali istihbarat birimlerinin temel fonksiyonu, kamu kurumlarından veya şahıslardan gelen ihbarlar ile yükümlüler tarafından gönderilen şüpheli işlem bildirimlerini ve diğer bilgileri almak, analiz etmek ve bunların sonuçlarını ilgili kamu idareleriyle (kolluk birimleri veya adli birimler) paylaşmak olmuştur. Ayrıca, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konularının da mali istihbarat birimlerinin görevleri arasına alınmasını müteakiben mali istihbarat birimlerine, bu görevleri ifa ederken kullanabilecekleri bazı suçla mücadele araçları (malvarlığının dondurulması gibi) da verilmiştir.

Ülkemizde mali istihbarat birimi görevini, doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı olarak çalışan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) yürütmektedir.

2. Mali İstihbarat Birimi Modelleri

Uyuşturucu başta olmak üzere yasa dışı faaliyetlerden kaynaklanan gelirlerin aklanmasının önemli bir problem teşkil etmeye başlaması üzerine, ülkeler aklamayla mücadele etmek amacıyla mali istihbarat birimleri kurmuşlardır. Ancak, bu işlevlerin yerine getirilmesine ilişkin yasal ve idari düzenlemeler ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Ülkelerin mali yapılarının birbirinden farklı olması nedeniyle mali istihbarat birimlerinin görevlerini idari düzenlemeler de ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılık göstermiştir. Bu farklılıklar, ülkelerin

farklı koşullarından ve 1990'ların başında, bu tür birimlerin ilk kurulduğu dönemde, mali istihbarat birimlerinin işlevleri için uluslararası kabul görmüş bir modelin bulunmamasından kaynaklanmıştır.

Buradaki farklılık temelde mali istihbarat biriminin konumlandığı alan ile kullandığı yetkilerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda, konumlandığı alan ile kullandığı yetkilerin farklılığına göre temel olarak dört farklı mali istihbarat birimi modelinden bahsetmek mümkündür [1]:

a) Kolluk tip mali istihbarat birimleri,

b) İdari tip mali istihbarat birimleri,

c) Adli veya savcılık tipi mali istihbarat birimleri,

d) Karma/hybrid tip mali istihbarat birimleri.

Ancak, bu sınıflandırmanın bir dereceye kadar keyfi olduğu ve mali istihbarat birimlerini sınıflandırmanın başka yolları da olabileceği veya başka tipte mali istihbarat birimlerinin de varlığının iddia edilebileceği gözden ırak tutulmamalıdır.

a) Kolluk Tip Mali İstihbarat Birimleri

Bazı ülkelerde, mali istihbarat birimlerinin kolluk yönüne verilen önem ve sıfırdan yeni bir kurum ve yeni bir yasal - idari çerçeve tasarlamak zorunda kalmadan, kolluk yetkilerine sahip bir kurum kurmanın en kolay yol olması, mali istihbarat biriminin bir kolluk kurumunun parçası olarak kurulmasına yol açmıştır. Bu sistemde mali istihbarat birimi; aklama ve bağlantılı suçlarla mücadelede kolluk kuvvetleri içinde ek bir birim olarak öngörülmüştür; bu durum mali istihbarat biriminin, bir kolluk kuvveti bünyesinde kurulmasına yol açmıştır.

[1] Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf

KOLLUK TİP MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Avantajlar

• Mevcut kolluk altyapısı üzerine kurulduğundan, yeni bir kurum oluşturmaya gerek yoktur.

• Kolluk tip mali istihbarat birimleri, finansal suçlar birimi gibi diğer kolluk birimlerine yakın olacak ve bunların uzmanlığından ve bilgi kaynaklarından yararlanacaktır.

• Buna karşılık, mali istihbarat birimi tarafından alınan bilgilere kolluk kurumları daha kolay erişebilecek ve bu bilgiler herhangi bir soruşturmada kullanılabilecek, böylece mali istihbarat birimlerinin yararlılığı artacaktır.

• Yükümlülerden alınacak bilgilerden kolluk kuvvetleri tarafından maksimum düzeyde yararlanılabilir.

• Aklama ve diğer ciddi suçlara ilişkin işaretlere karşı kolluk birimleri daha hızlı tepki verebilir. Kolluk kuvvetleri tipi mali istihbarat birimleri, normalde kolluk kuvvetlerinin sahip olduğu kolluk yetkilerine (özel bir yasama yetkisi gerekmeksizin) sahiptir. Bu yetkiler arasında işlemleri dondurma ve varlıkları el koyma yetkisi de bulunur. Bu durum, gerektiğinde kolluk yetkilerinin zamanında kullanılmasını kolaylaştıracaktır.

• Uluslararası suç bilgisi değişim ağlarının (Interpol gibi) geniş ağı kullanılarak bilgi alışverişi yapılabilir.

• Mevcut ulusal ve uluslararası suç bilgisi değişim ağlarının kullanılmasıyla da bilgi alışverişi hızlandırılabilir.

• Suç istihbaratına ve genel olarak istihbarat topluluğuna kolay erişim sağlanabilir.

Dezavantajları

• Önleme tedbirlerinden çok soruşturmalara odaklanma eğilimi vardır.

• Kolluk kuvvetleri, finansal kurumlar için doğal bir muhatap değildir; karşılıklı güvenin tesis edilmesi gerekir, bu da zaman alabilir ve kolluk kuvvetleri, bu tür bir diyalogu yürütmek için gerekli finansal uzmanlığa sahip olmayabilir.

• Finansal kuruluşların verilerine (bildirilen işlemler dışında) erişim sağlamak için genellikle resmi bir soruşturma başlatılması gerekir.

• Yükümlüler, bilgilerin herhangi bir suçun (sadece aklama ve terörün finansmanı değil) soruşturmasında kullanılabileceğini bilirlerse, bu bilgileri kolluk kuvvetlerine ifşa etmekte isteksiz olabilirler.

• Yükümlüler, "şüphe"den öteye geçmeyen işlemlerle ilgili bilgileri kolluk kuvvetlerine bildirmekte isteksiz olabilirler.

Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf

b) İdari Tip Mali İstihbarat Birimleri

İdari tip mali istihbarat birimleri genellikle, finans kurumları ve kolluk kuvvetleri arasında hissedilen bir "tampon" ihtiyacı nedeniyle, kolluk kuvvetleri veya adli makamlar dışındaki bir idare veya kurumun (genellikle de hazine veya maliye bakanlığının veya merkez bankasının) parçası olarak dizayn edilmiştir.

Böyle bir düzenlemenin temel gerekçesi, finans sektörü (ve daha genel olarak bilgi verme yükümlüğüne tabi kişi ve kuruluşlar) ile finansal suç soruşturmaları ve kovuşturmalarından sorumlu kolluk kuvvetleri arasında bir "tampon" oluşturmaktır. Çoğu zaman, şüpheli bir işlemle karşı karşıya kalan finansal kuruluşlar, bu tür bir işlemin suç faaliyetini içerdiğine veya müşterinin suç faaliyetinin veya örgütünün bir parçası olduğuna dair somut kanıtlara sahip değildir. Bu nedenle, şüphelerinin yanlış bir yorumlamaya dayanan bir suçlamaya dönüşebileceği endişesiyle, bunu doğrudan bir kolluk kuvvetine bildirmekten çekinirler. Bu durumda mali istihbarat birimi, finans sektörü ile kolluk kuvvetleri arasında bir tampon oluşturur; şüpheli işlem bildirimlerini alır, analiz eder ve gerekli durumlarda bunları kolluk kuvvetlerine veya adli makamlara iletir.

İDARİ TİP MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Avantajlar

• İdari tip mali istihbarat birimleri, raporlama/bilgi verme yükümlülüğüne tabi finansal kuruluşlar ve diğer sektörler ile kolluk kuvvetleri arasında bir ara yüz görevi görür, böylece bu kurumlar ile kolluk kuvvetleri arasında doğrudan kurumsal bağlantılar kurulmasını önlerken, kolluk kuvvetlerinin dikkatini mali istihbarat biriminden alınan bildirimlere çeker.

• Finansal kuruluşlar, vereceği bilgilerin dağıtımının aklama ve terörün finansmanı vakalarıyla sınırlı olacağını ve kendisinin sınırlı bilgilerine değil, mali istihbarat birimlerinin analizine dayalı olacağını bilirlerse, bilgi verme konusunda kendilerini daha güvende hissederler.

• Mali istihbarat birimleri, raporlama tarafları için "tarafsız", teknik ve uzman bir muhataptır.

• Mali istihbarat birimleri bir düzenleyici veya denetleyici kurumda yer alıyorsa, finansal kurumların zaten doğal muhatabıdır.

• Her tür mali istihbarat birimleri ile bilgi alışverişi kolayca yapılabilir.

Dezavantajları

• İdari tip mali istihbarat birimleri, kolluk kuvvetlerinin bir parçası olmadığı için, finansal verilere veya analizlere dayalı olarak şüpheli bir işlemin dondurulması veya bir şüphelinin tutuklanması gibi kolluk kuvveti önlemlerinin uygulanmasında gecikme olabilir.

• İdari tip mali istihbarat birimleri, genellikle kolluk kuvvetleri ve adli makamların kanıt elde etmek için sahip olduğu yasal yetkilerin tamamına sahip değildir.

• İdari tip mali istihbarat birimleri (gerçekten bağımsız olmadıkları sürece) siyasi makamların doğrudan etkisine daha fazla tabidir.

Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf

c) Adli veya Savcılık Tipi Mali İstihbarat Birimleri

Bazı ülkelerde mali istihbarat biriminin adli yargı makamları (savcılıklar) ile yakın çalışması öngörülmüş olup bu tip mali istihbarat birimlerine "adli/savcılık tip mali istihbarat birimi" denilmiştir.

Bu modelde mali istihbarat birimi, yargı mekanizması içerisinde ve çoğunlukla savcının görev ve yetki alanı altında yer almaktadır.

Bu tür bir düzenlemenin örnekleri, kamu savcılarının yargı sisteminin bir parçası olduğu, dolayısıyla savcıların ceza soruşturmalarını yönlendirebildiği ve denetleyebildiği kıta hukuku geleneğine sahip ülkelerde görülür.

Adli tip mali istihbarat birimi modelinde, şüpheli finansal faaliyetlerin bildirimi genellikle savcılığa yapılır ve savcılık, kendi gözetiminde yapılan ilk araştırmalarda şüphe doğrulanırsa soruşturma açabilir. Böylece yargının yetkileri (örneğin fonlara el koyma, hesapları dondurma, sorgulama yapma, şüphelileri gözaltına alma ve arama yapma) gecikmeden devreye sokulabilir.

ADLİ TİP MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Avantajlar

• Bu tür bir düzenlemenin temel avantajı, açıklanan bilgilerin finans sektöründen doğrudan yargı organında bulunan bir kuruma analiz ve işleme için aktarılmasıdır.
• Genellikle siyasi müdahalelerden daha bağımsızdır.
• Yükümlüler tarafından verilmesi gereken bilgiler doğrudan soruşturma veya kovuşturma yetkisi olan kuruma iletilir.
• Yargı organlarının yetkilerinin (örneğin fonlara el koyma, hesapları dondurma, sorgulama yapma, kişileri gözaltına alma, arama yapma) derhal kullanılmasına olanak tanır.

Dezavantajları

• Önleme tedbirlerinden çok bastırıcı tedbirlere (soruşturmalara) odaklanma eğilimi vardır.
• Kolluk kuvvetleri, finansal kuruluşlar için doğal bir muhatap değildir; karşılıklı güvenin tesis edilmesi gerekir, bu da zaman alabilir ve kolluk kuvvetleri, bu tür bir diyalogu yürütmek için gerekli finansal uzmanlığa sahip olmayabilir.
• Finansal kuruluşların verilerine (bildirilmesi zorunlu olan işlemler dışında) erişim sağlamak için genellikle resmi bir soruşturma başlatılması gerekir.
• Yükümlüler, bilgilerin herhangi bir suçun soruşturmasında kullanılabileceğini bilirlerse, bu bilgileri kolluk kuvvetlerine ifşa etmekte isteksiz olabilirler.
• Yükümlüler, şüpheden öteye geçmeyen işlemlerle ilgili bilgileri kolluk kuvvetlerine bildirmekte isteksiz olabilirler.
• Kolluk tipi veya adli tip olmayan diğer mali istihbarat birimleriyle bilgi alışverişinde zorluk yaşayabilir.

Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf

Bu tip mali istihbarat sistemi, bankacılığa dair gizlilik yasalarının çok güçlü olduğu ve finansal kuruluşların işbirliğini sağlamak için yargı veya savcılık makamlarıyla doğrudan bağlantı kurulması gereken ülkelerde iyi işleyebilir. Ayrıca, birçok ülkede yargının bağımsızlığı finans çevrelerinde güven uyandırmaktadır.

d) Karma/Hybrid Tip Mali İstihbarat Birimleri

Karma/hybrid tip mali istihbarat birimleri, diğer mali istihbarat birimlerinin farklı kombinasyonlarını içerir. Böyle bir yolun seçilmesinin temel nedeni, farklı mali istihbarat birimi modellerinin avantajlarından yararlanma ve bunları bir araya getirme çabasıdır.

Karma tip mali istihbarat birimlerinin bazılarında, idari tip ve kolluk tipi mali istihbarat birimlerinin özelliklerini birleştirirken, bazı idari tip mali istihbarat birimlerinde çeşitli düzenleyici ve kolluk kurumlarından personel, kendi kurumlarının yetkilerini kullanmaya devam ederler.

B. FATF Tavsiyelerinde Mali İstihbarat Birimleri

MASAK, temel olarak Ülkemizin de üyesi olduğu FATF'in tavsiyelerinde belirtilen gerekliliklerin yerine getirilmesi ve suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadele amacıyla görev ifa etmektedir. Bu nedenle MASAK'ın görev ve fonksiyonlarını izah etmeden önce FATF Tavsiyelerinde mali istihbarat birimleriyle ilgili olarak yer alan önemli noktaların izah edilmesi gerekir.

FATF Tavsiyelerinde ve bu tavsiyelerle ilgili açıklayıcı notlarda mali istihbarat birimleriyle ilgili önemli hükümler yer almaktadır.

1. Mali İstihbarat Birimi Zorunluluğu

FATF'in 29 No'lu Tavsiyesine göre ülkeler; şüpheli işlem bildirimlerinin ve (suç gelirlerini aklama, buna bağlı öncül suçlar ve terörizmin finansmanıyla ilgili) diğer bilgilerin alınması ve analiz edilmesinde ve bu analiz sonuçlarının gerekli birimlere dağıtılmasında ulusal bir merkez olarak hizmet veren bir mali istihbarat birimi kurmalıdır. Tavsiye'ye dair Açıklayıcı Not'a göre mali istihbarat birimleri, bir ülkenin suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanıyla mücadelenin önemli bir parçasıdır ve bu konuda merkezi bir rol oynar ve diğer yetkili makamların çalışmalarına destek sağlar.

Mali istihbarat birimi, bildirimde bulunan kişilerden ilave bilgi edinebilmeli ve fonksiyonlarını uygun şekilde yerine getirmek için gerekli olan finansal, idari ve adli bilgilere zamanında erişim sağlayabilmelidir.

Farklı mali istihbarat birimi modelleri olduğu göz önüne alındığında, Tavsiye 29, bir ülkenin belirli bir modele yönelik tercihi konusunda ön yargıda bulunmaz ve hepsini eşit şekilde uygulanır.

2. Mali İstihbarat Birimlerinde Operasyonel Bağımsızlık

29 No'lu Tavsiye'ye dair Açıklayıcı Not'a göre mali istihbarat birimi operasyonel olarak bağımsız ve özerk olmalıdır, yani mali istihbarat birimi belirli bilgileri analiz etme, talep etme ve/veya paylaşma konusunda özerk karar verme de dahil olmak üzere işlevlerini serbestçe yerine getirme yetki ve kapasitesine sahip olmalıdır. Her durumda bu, mali istihbarat biriminin yetkili makamlara bilgi iletme veya paylaşma konusunda bağımsız bir hakka sahip olduğu anlamına gelir.

Bir mali istihbarat birimi mevcut bir otoritenin parçası olarak kurulabilir. Bir mali istihbarat birimi başka bir otoritenin mevcut yapısı içinde yer aldığında mali istihbarat biriminin temel işlevleri diğer otoriteninkilerden farklı olmalıdır.

Mali istihbarat birimine, özerkliğini ve bağımsızlığını güvence altına alacak ve görevini etkin bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak şekilde yeterli mali, beşeri ve teknik kaynak sağlanmalıdır. Ülkeler, mali istihbarat birimi personelinin gizlilikle ilgili standartlar da dahil olmak üzere yüksek mesleki standartları korumasını sağlayacak süreçlere sahip olmalı, yüksek dürüstlüğe sahip ve uygun becerilere sahip olmalıdır.

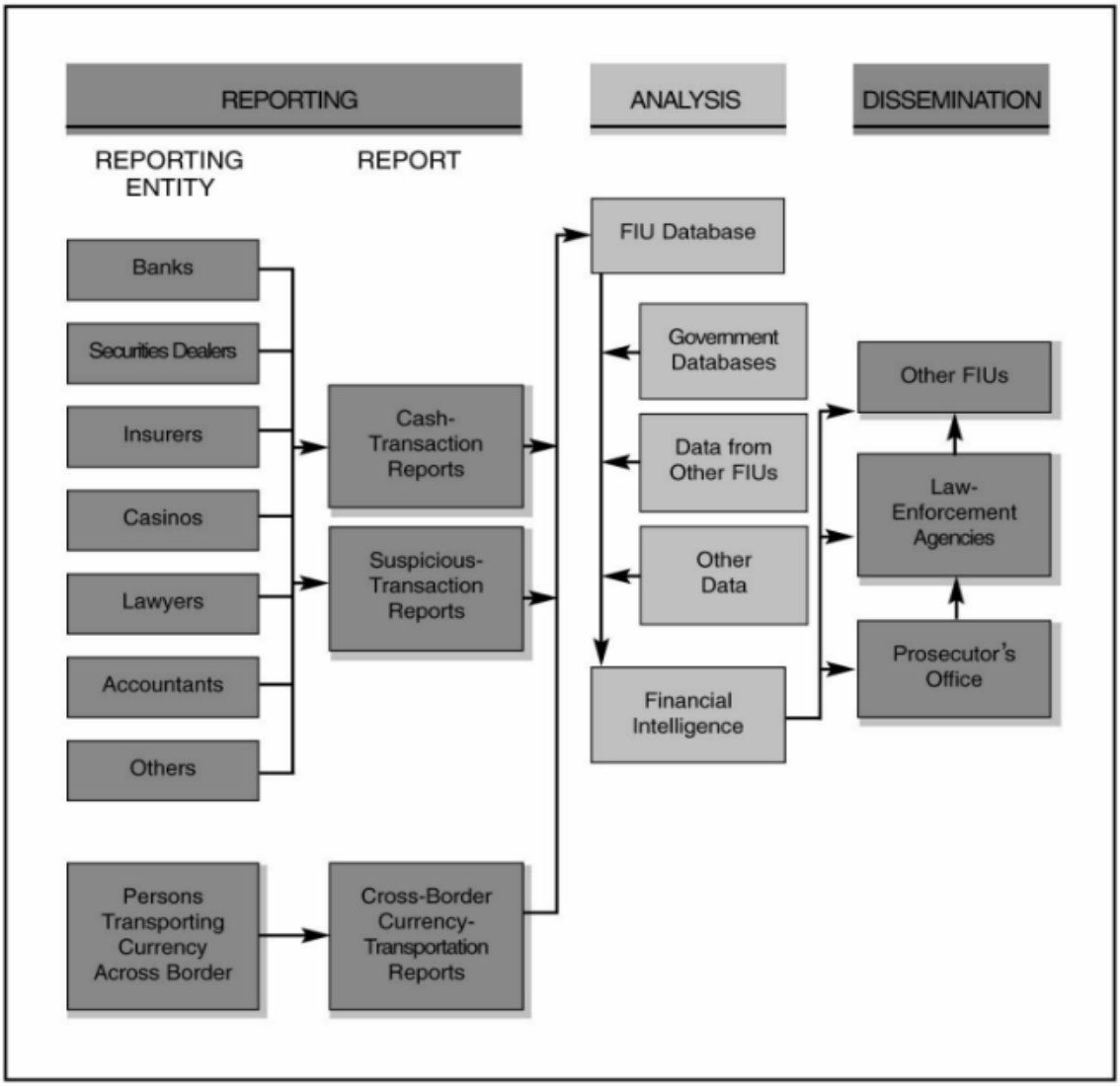
Mali istihbarat birimi ayrıca diğer yerel yetkili makamlarla veya yabancı muhataplarıyla bilgi alışverişi konusunda düzenlemeler yapabilmeli veya bağımsız olarak çalışabilmelidir.

Ayrıca mali istihbarat birimi, işlevlerini yerine getirmek için gereken kaynakları, bireysel veya rutin bazda, operasyonel bağımsızlığını tehlikeye atabilecek herhangi bir aşırı siyasi, hükümet veya endüstri etkisi veya müdahalesi olmaksızın elde edebilmeli ve kullanabilmelidir.

3. Mali İstihbarat Birimlerinin Temel Fonksiyonları

29 No'lu Tavsiye'ye dair Açıklayıcı Not'a göre mali istihbarat birimlerinin; bildirimlerin ve bilgilerin alınması, analiz ve bilgi paylaşımı olmak üzere 3 temel fonksiyonu bulunmaktadır.

Bu anlamda mali istihbarat birimi, başta finansal kuruluşlar olmak üzere yükümlülerden bilgiler alan, bunları diğer kaynaklardan edindiği veriler ışığında analiz eden ve elde ettiği analiz sonuçları, başta kolluk kuvvetleri, adli makamlar ve sektörel düzenleyici/denetleyici kurumlarla paylaşan bir yapı şeklindedir.

Şekil 1- Mali İstihbarat Birimi Bilgi Akış Şeması (Kaynak: IMF/Dünya Bankası (2004) "Financial Intelligence Units: An Overview", Erişim Adresi: https://www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf)

a) Bildirimlerin Alınması ve Bilgiye Erişim

Mali istihbarat birimi, raporlama yapan/bilgi verme yükümlülüğü bulunan kuruluşlar tarafından yapılan bildirimlerin alınması için merkezi kurum olarak hizmet vermektedir. Bu bilgiler asgari olarak şüpheli işlem bildirimlerini ve ulusal mevzuatın gerektirdiği diğer bilgileri (nakit işlem raporları, bankacılık işlem kayıtları ve beyanlar/açıklamalar gibi) içermelidir.

Kuruluşların mali istihbarat birimine bildirdiği bilgilere ek olarak (bildirimlerin alınması fonksiyonu kapsamında), mali istihbarat birimi, analizini düzgün bir şekilde yapabilmek için gerektiğinde raporlama yapan/bilgi verme yükümlülüğü bulunan kuruluşlardan ek bilgi alabilmeli ve kullanabilmelidir.

Bunun yanı sıra mali istihbarat birimi, doğru analiz yapabilmek için mümkün olan en geniş şekilde mali, idari ve kolluk bilgilerine erişebilmelidir. Bu, açık veya kamu kaynaklarından gelen bilgilerin yanı sıra diğer kamu idareleri tarafından veya onlar adına toplanan ve/veya muhafaza edilen ilgili bilgileri ve ticari olarak tutulan verileri de içermelidir.

Mali istihbarat birimi tarafından alınan, işlenen, tutulan veya dağıtılan bilgiler güvenli bir şekilde korunmalı, değiş tokuş edilmeli ve sadece mutabık kalınan prosedürler, politikalar ve yürürlükteki kanun ve yönetmeliklere uygun olarak kullanılmalıdır. Bu nedenle, bir mali istihbarat birimi, bu tür bilgilerin işlenmesi, saklanması, yayılması ve korunması ile bu bilgilere erişim prosedürleri de dahil olmak üzere, bu tür bilgilerin güvenliğini ve gizliliğini düzenleyen kurallara sahip olmalıdır.

Mali istihbarat birimi, personelinin gerekli güvenlik izni seviyelerine sahip olduğundan ve hassas ve gizli bilgilerin ele alınması ve yayılması konusundaki sorumluluklarını anladığından emin olmalıdır. Mali istihbarat birimi, bilgi teknolojisi sistemleri de dahil olmak üzere tesislerine ve bilgilerine sınırlı erişim olmasını sağlamalıdır.

b) Analiz

Mali istihbarat birimi analizi kendisine iletilen/raporlanan ve kendisinin erişebildiği kaynaklardan edindiği bilgileri harmanlayarak bir analiz yapar. Yapılan bu analiz, kendisine iletilen/raporlanan ve kendisinin erişebildiği kaynaklardan edindiği bilgilere değer katmalıdır.

Tüm bilgilerin dikkate alınması zorunlu olmakla birlikte yapılan analiz; alınan açıklamaların türüne, hacmine ve dağıtımdan sonra beklenen kullanıma bağlı olarak ya alınan her bir bildirime ya da seçilmiş belirli bilgilere odaklanabilir.

Mali istihbarat birimi, bilgileri daha verimli bir şekilde işlemek ve ilgili bağlantıların kurulmasına yardımcı olmak için analitik yazılım kullanmaya teşvik edilmelidir. Ancak, bu tür araçlarla yapılacak analizin insan muhakemesi unsurunun yerini tam olarak alamayacağı unutulmamalıdır.

Mali istihbarat birimi temel olarak aşağıdaki analiz türlerini yürütmelidir:

- ➔ Operasyonel analiz, belirli hedefleri (örneğin kişiler, varlıklar, suç şebekeleri ve örgütleri) belirlemek, belirli faaliyetlerin veya işlemlerin izini sürmek ve bu hedefler ile olası suç gelirleri, suç gelirlerinin aklanması, öncül suçlar veya terörizmin finansmanı arasındaki bağlantıları belirlemek için mevcut ve elde edilebilir bilgileri kullanır.

➔ Stratejik analiz, suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili eğilimleri ve modelleri belirlemek için diğer yetkili birimler/kurumlar tarafından sağlanabilecek veriler de dahil olmak üzere mevcut bilgileri kullanır. Bu bilgiler daha sonra mali istihbarat birimine veya diğer devlet kurumları tarafından suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili tehdit ve zayıflıkları belirlemek için de kullanılır. Stratejik analiz aynı zamanda mali istihbarat birimi için veya daha geniş anlamda suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanıyla mücadele rejimi içindeki diğer kuruluşlar için politika ve hedeflerin belirlenmesine yardımcı olabilir.

c) Paylaşım

Mali istihbarat birimi, bilgileri ve analiz sonuçlarını kendiliğinden (re'sen/spontane) veya talep üzerine ilgili yetkili makamlara dağıtabilmelidir. Paylaşım için özel, güvenli ve korumalı kanallar kullanılmalıdır.

29 No'lu Tavsiye'ye dair Açıklayıcı Not'a göre mali istihbarat biriminin paylaşımı, re'sen (spontan) ve talep üzerine olmak üzere iki şekilde olabilir.

Mali istihbarat birimi, suç gelirlerini aklama, öncül suçlar veya terörizmin finansmanından şüphelenmek için gerekçeler olduğunda, bilgileri ve analiz sonuçlarını yetkili makamlara dağıtabilmelidir. Mali istihbarat biriminin analizine dayalı olarak, bilginin paylaşımı seçici olmalı ve alıcı makamların ilgili vakalara/bilgilere odaklanmasına izin vermelidir.

Ayrıca mali istihbarat birimi, yetkili makamlardan gelen bilgi taleplerine yanıt verebilmelidir. Mali istihbarat birimi yetkili bir makamdan böyle bir talep aldığında, analiz yapma ve/veya talep eden makama bilgi paylaşma kararı mali istihbarat birimine ait olmalıdır.

C. Mali Eylem Görev Gücü

1. Tarihçe

Mali Eylem Görev Gücü (FATF), 1989 yılında kurulan hükümetler arası bir organizasyondur. FATF'nin temel amaçları; finansal sistemleri ve genel ekonomiyi aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılması tehditlerinden korumak, böylece finans sektörünün bütünlüğünü güçlendirmek ve emniyet ve güvenliğe katkıda bulunmaktır.

Suç gelirlerinin (özellikle de uyuşturucu maddelerin yasadışı ticaretinden elde edilen gelirlerin) aklanması, 1980'li yıllarda önemli bir uluslararası sorun haline gelmiştir[2]. Uyuşturucu maddelerin yasadışı üretimi ve kaçakçılığının bireylerin sağlık ve refahını ciddî bir biçimde tehdit eder

[2] Aksoy, 2021: 43

bir hale gelmesi ve toplumun ekonomik, kültürel ve siyasal temellerine zararlı etkilerinin yaygınlaşması üzerine, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1984 yılında, Uyuşturucu Madde Komisyonu'nu uyuşturucu maddelerin yasadışı ticaretine karşı taslak bir uluslararası sözleşme hazırlamak ile görevlendirmiştir. Komisyon çalışmaları sonucunda hazırlanan Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1988 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilerek üye ülkelerin imzasına açılmıştır.

Ülkemiz tarafından da 20 Aralık 1988 yılında imzalanan ve 22.11.1995 tarihli ve 4136 sayılı Kanunla [3] onaylanması uygun bulunan bu Sözleşme'nin 3. maddesi uyuşturucu suçlarından elde edildiği bilinen fonların gayrimeşru kaynağını gizlenmesi veya olduğundan farklı gösterilmesi amacıyla dönüştürülmesini veya devredilmesini bir suç olarak tanımlamıştır [4]. Aynı Sözleşmenin 5. maddesi ise suç gelirlerinin müsadere edilmesi konusunda taraf devletlere yükümlülükler yüklemiştir.

Bu Sözleşme, suç gelirlerinin aklanması ile mücadelenin temellerini atmıştır. G-7 üyesi ülkeler bu Sözleşmeyi esas alarak 1989 yılında; a) dünya çapında suç gelirlerinin aklanmasına karşı girişimleri desteklemek, b) suç gelirlerinin aklanmasına karşı yasal, finansal, operasyonel ve uluslararası konularda tedbirler ve standartlar belirlemek ve bunların üye ülkelerce uygulanma-

[3] Sözleşmenin Türkçe metni için bkz. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22551.pdf

[4] Sözleşmenin 3. maddesine göre her bir Taraf Devlet, herhangi bir uyuşturucu veya psikotrop maddenin üretimi, imalatı, hazırlanması, arzı, satışa çıkarılması, dağıtımı, satışı, hangi koşulda olursa olsun teslimi, simsarlığı, şevki, transit şevki, nakli, ithali veya ihracı eylemlerinden birinden veya bunlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek;

a) Bir mamelekin gayrimeşru kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla, bu mameliğin bir başka mameleğe dönüştürülmesi veya devredilmesi,

b) Mal varlığının gerçek niteliğinin, kaynağının, bulunduğu yerin, yararlanma hakkının, hareketlerinin, üzerindeki hakların ve kime ait olduğunun gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi,

c) Mülkiyetin edinilmesi sırasında, bu suçlardan birinden veya bunlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, bir mal varlığının edinilmesi, sahip olunması veya kullanılması,

Fiillerini kendi hukukunda suç olarak ihdas etmek için gerekli önlemleri alacaktır. Aynı Sözleşmenin 5. maddesine göre her taraf devlet;

a) 3. maddenin 1. fıkrasında belirtilen suçlardan elde edilmiş kazançları veya değeri bu kazançlara tekabül eden mal varlığı ile bu suçların her ne şekilde olursa olsun işlenmesinde kullanılan veya kullanılması amaçlanan uyuşturucu ve psikotrop maddeleri, malzeme ve teçhizatı veya öteki araç-gereçleri müsadere edebilmek için gerekli önlemleri alacaktır.

b) Bu kazançların, malvarlıklarının, araç-gerecin ve başka her şeyin gerektiğinde müsadere edilebilmesi amacıyla, yetkili makamlarının bunları belirlemesi, izlemesi ve bloke etmesi veya el koymasına olanak sağlamak için ilgili makamlarım yetkili kılmak amacıyla da gerekli önlemleri alacaklardır.

c) Bu maddede değinilen önlemlerin uygulanabilmesi için her bir Taraf mahkemelerini veya diğer makamlarını, banka kayıtlarının ve malî veya ticarî kayıtların istenmesi veya bunlara el konulması talimatı vermeye yetkili kılacaktır. Taraflar bu fıkradaki hükümlerin uygulanmasından, banka hesaplarının gizliliği gerekçesiyle kaçınamayacaklardır.

sını takip etmek, c) karapara aklama teknik ve trendlerine karşı tedbirler ve stratejiler geliştirmek gibi misyonlar[5] ile Mali Eylem Görev Gücü'nü kurmuşlardır.

FATF, ilk kurulduğunda yalnızca suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede görev alırken, 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırıları sonrasında terörizmin finansmanı ile olan mücadelede de etkin şekilde yer almaya çalışmaktadır[6]. FATF'nin temel misyonu, tüm ülkelerde gerekli tedbirlerin alınmasını sağlayarak suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının engellenmesine yardımcı olmaktır[7]. Bugün için FATF, küresel mali sistemi suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanına karşı korumak için politikalar geliştiren ve üye ülkeleri bunlara karşı mücadelede teşvik eden bağımsız bir hükümetlerarası organdır.

FATF'in görevi, suç gelirlerini aklama, terörizmin finansmanı, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla ve uluslararası finansal sistemin bütünlüğüne yönelik diğer tehditlerle mücadele için standartlar belirlemek ve yasal, düzenleyici ve operasyonel tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasını teşvik etmektir. FATF, ayrıca, diğer uluslararası paydaşlarla işbirliği halinde uluslararası finansal sistemin kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla ulusal düzeydeki zayıf noktaları tespit etmeye çalışmaktadır.

2. Üyeler

2025 itibarıyla 38 ülke ve iki bölgesel organizasyon FATF üyesidir.

Bölgesel örgütler, Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği Konseyi'dir. Üye ülkeler şunlardır: Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Kanada, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hong Kong, Çin, İzlanda, Hindistan, Endonezya, İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Malezya, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Rusya (askıya alındı), Suudi Arabistan, Singapur, Güney Afrika, Güney Kore, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri

3. FATF-Tarzı Bölgesel Oluşumlar (FATF-Style Regional Bodies – FSRBs)

FATF-tarzı bölgesel oluşumlar, FATF üyesi olmamakla birlikte, FATF toplantılarına bölgesel organların bireysel üye delegeleri sıfatıyla katılarak politik ve operasyonel konulara dahil olma hakkına sahiptirler.

Söz konusu bölgesel ortak üyeler: Asya/Pasifik Kara Para Aklama Grubu (APG), Avrasya Grubu (EAG), Karayipler Finansal Eylem Görev Gücü (CFATF), Kara Para Aklamayı Önleme

[5] Üstün, 2005: 11
[6] Akyürek, 2022: 432
[7] Akyürek, 2022: 448

Tedbirlerinin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi (MONEYVAL), Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayı Önleme Grubu (ESAAMLG), Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü (GAFILAT), Orta Afrika'da Kara Para Aklamaya Karşı Eylem Grubu (GABAC), Batı Afrika'da Kara Para Aklamaya Karşı Hükümetlerarası Eylem Grubu (GIABA), Orta Doğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü (MENAFATF)

Bir kuruluşun FATF-tarzı bölgesel oluşum olarak nitelendirilmesine ve imtiyazlı üye olarak FATF çalışmalarına katılmasına FATF Genel Kurulunca karar verilmektedir. [8]

4. FATF'in Görevleri

FATF'in internet sitesinde [9] yer alan bilgilere göre FATF, amaçlarını yerine getirmek amacıyla aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve finansal sistemin bütünlüğüne yönelik tehditleri, yöntemler ve eğilimler dâhil olmak üzere tespit ve analiz etmek; uluslararası finansal sistemin kötüye kullanılmasıyla mücadele etmek için tasarlanan önlemlerin etkisini incelemek; ulusal, bölgesel ve küresel tehdit ve risk değerlendirmelerini desteklemek;

b) Aklama ve terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine ilişkin FATF Tavsiyeleri gibi uluslararası standartların güncel ve etkili olmasını sağlamak amacıyla geliştirilmesi ve iyileştirilmesini sağlamak;

c) Üyelerini, aklama, terörizmin finansmanı ve KİS yayılmasının önlenmesine yönelik sistemlerin teknik uyumluluğunu, uygulanmasını ve etkinliğini belirlemek amacıyla karşılıklı değerlendirmeler ve takip süreçleri yoluyla değerlendirmek ve izlemek; karşılıklı değerlendirmeler ve değerlendirme takibinin yürütülmesine ilişkin standart değerlendirme metodolojisini ve ortak prosedürleri geliştirmek;

d) Yüksek riskli, işbirliği yapmayan veya ulusal rejimlerinde stratejik eksiklikler bulunan ülkeleri tespit etmek, bunların oluşturduğu tehdide karşı finansal sistemin bütünlüğünü korumak için eylemleri koordine etmek;

e) FATF tarzı bölgesel kuruluşlar (FSRB'ler) ve uluslararası örgütlerin küresel ağı aracılığıyla tüm ülkeler tarafından FATF Tavsiyelerinin tam ve etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik et-

[8] Adalet Bakanlığı, FATF İmtiyazlı Üyeler, Erişim Adresi: https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-imtiyazli-uyeler27012021010307, Erişim Tarihi: 18.01.2023.
[9] Erişim adresi: https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/mandate-of-the-fatf.html#accordion-ffd0cfcabc-item-c3778f9d7f

mek; FATF standartlarının açık bir şekilde anlaşılmasını ve FATF küresel ağı genelinde karşılıklı değerlendirme ve takip süreçlerinin tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak, FSRB'lerin üye ülkelerini değerlendirme ve izleme kapasitelerini, standart eğitimi ve bilgilendirme de dahil olmak üzere güçlendirmek;

f) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, G20 ve FATF'nin kendisi de dahil olmak üzere uluslararası toplum tarafından belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda finansal sistemin bütünlüğüne yönelik önemli yeni ve ortaya çıkan tehdit ve risklere gerektiği şekilde yanıt vermek; ilgili uluslararası yükümlülüklerin FATF standartlarıyla uyumlu bir şekilde uygulanmasını kolaylaştırmak için gerektiğinde rehberlik hazırlamak;

g) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin terörizm ve KİS yayılmasının önlenmesine ilişkin kararlarının mali hükümlerinin uygulanmasında ülkelere yardımcı olmak, bu tedbirlerin uygulanma derecesini ve etkinliğini FATF karşılıklı değerlendirme ve takip sürecine uygun olarak değerlendirmek ve ilgili uluslararası yükümlülüklerin FATF standartlarıyla uyumlu bir şekilde uygulanmasını kolaylaştırmak için gerektiğinde rehberlik hazırlamak;

h) FATF'nin faaliyetlerinin ve hedeflerinin yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla başta Birleşmiş Milletler olmak üzere diğer uluslararası örgütler ve kuruluşlarla etkileşimin sürdürülmesi;

i) FATF'nin çalışmalarıyla ilgili konularda özel sektör ve sivil toplumla yıllık danışma forumu ve düzenli temasların sürdürülmesi için etkileşimde bulunmak ve istişarede bulunmak, böylece FATF standartlarının daha etkili bir şekilde uygulanması için şeffaflık ve diyaloğu teşvik etmek;

j) Üyeleri tarafından faaliyetleri sırasında ve bu görev çerçevesinde kabul edilen yeni görevleri üstlenmek; ve bu yeni görevleri yalnızca mevcut çabaların başka yerlerde tekrarlanmasını önleyerek, yapabileceği belirli bir ek katkı olması durumunda üstlenmek.

5. FATF Tavsiyeleri

a) Tarihçe

Aralarında benzerlikler olsa da ülkelerin çeşitli yasal, idari ve operasyonel çerçeveleri söz konusudur. Üstelik her ülke farklı finansal sistemlere vardır. Bu nedenle, suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı gibi tehditlere karşı koymak için ülkelerin hepsi aynı önlemleri alamazlar. Üstelik uluslararası finansal sistem geliştikçe paranın dolaşım hızı artmakta ve bu durum da sınır aşan paranın takibini güçleştirmektedir. Ayrıca kripto varlıkların, bir finansal

enstrüman olarak kullanımının yaygınlaşması da paranın takibini zorlaştırmakta ve bu enstrümanların aklama veya terörizmin finansmanı için kullanılmasına zemin hazırlamaktadır.

İşte ülkeler arasındaki yasal, idari ve operasyonel farklılık ve paranın takibinde karşılaşılan zorluklar, G-7 üyesi ülkeleri, suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede ortak standartlar belirlemek ve aklama ile topluca mücadele etmek amacıyla 1989 yılında FATF'i kurmaya itmiştir. FATF aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele eden en önemli uluslararası kuruluşlardan biridir [10]. FATF kuruluşundan itibaren suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede rehberlik edebilmek amacıyla tavsiyeler yayımlamaktadır. İlk FATF Tavsiyeleri, 1990 yılında, mali sistemlerin/finansal enstrümanların uyuşturucu parasını aklayan kişiler tarafından kötüye kullanılmasıyla ve suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadele etmek için bir girişim olarak hazırlanmıştır.

İlk FATF Tavsiyeleri 1990 yılında finansal sistemlerin uyuşturucu gelirlerini aklayan kişiler tarafından kötüye kullanılmasıyla mücadele etmek için bir girişim olarak düzenlenmiştir.

FATF Tavsiyeleri, 1996 yılında ilk kez, gelişen suç geliri aklama eğilimlerini ve tekniklerini yansıtacak ve kapsamlarını uyuşturucu para aklamanın çok ötesine genişletecek şekilde revize edilmiştir [11].

11 Eylül 2001 saldırılarının suç gelirlerinin aklanması konusunda önemli etkileri olmuştur. FATF, Ekim 2001'de görev tanımını terör eylemlerinin ve terör örgütlerinin finansmanı konusunu ele alacak şekilde genişletmiş ve Terörizmin Finansmanına ilişkin Sekiz Özel Tavsiyeyi (daha sonra dokuza çıkarılan) getirmek suretiyle önemli bir adım atmıştır. Öncelikle Ekim 2001'de FATF, terör eylemlerinin ve terör örgütlerinin finansmanı konusuyla ilgilenmek üzere yetki alanını genişletmiştir. Bu aşamadan sonra FATF'ın faaliyetleri, suç gelirlerinin aklanmasının yanı sıra terörizmin finansmanı konusunu da ihtiva eder şekilde genişletilmiştir [12]. Aynı yıl FATF tarafından 40 Tavsiyeye ilaveten terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında 8 adet özel tavsiye daha yayımlanmıştır. Bunu müteakiben terörizmin finansmanı konusu (belirli bir süreç dahilinde) mali istihbarat birimlerinin görev kapsamına dâhil edilmiştir.

2004 yılında başlayan üçüncü tur değerlendirmeler, FATF üyesi ülkelerinin aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevelerini (özellikle aklama ve terörizmin finansmanının kapsamlı bir şekilde suç sayılması ve müşterinin tanınması/şüpheli işlem bildirimleri gerekliliklerine daha sıkı uyum gibi kilit alanlarda) önemli ölçüde güçlendirmesiyle sonuçlanmıştır. Üyelerinin karşılıklı değerlendirmelerinin üçüncü turunu müteakiben FATF; FATF Tarzı Bölgesel

[10] Işık, 2022: 408
[11] Akyürek, 2022: 440
[12] Işık, 2022: 412

Organlar ve Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler dâhil olmak üzere gözlemci kuruluşlarla yakın işbirliği içinde, Tavsiyelerini gözden geçirmiş ve güncellemiştir. Değişiklikler yeni ve gelişmekte olan tehditleri ele almış, Tavsiyelerdeki gerekli istikrar ve kesinlik korunurken mevcut yükümlülüklerin birçoğunu açıklığa kavuşturmuş ve güçlendirmiştir. Revize edilen Tavsiyeler, Özel Tavsiyelerle birlikte 180'den fazla ülke tarafından onaylanmış ve evrensel olarak suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik uluslararası standart olarak kabul edilmiştir.

2008'de FATF'nin yetki alanı, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadeleyi içerecek şekilde genişletilmiştir. Bu tehditle mücadele etmek için FATF, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından talep edildiğinde, hedeflenen mali yaptırımların (örneğin malvarlığı dondurma kararının) tutarlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamayı amaçlayan yeni bir tavsiye kararı benimsemiştir.

FATF 2012 yılında tavsiyeleri kapsamlı bir şekilde yeniden revize etmiştir. Bu değişiklikten sonra Tavsiyelerde sadece bazı küçük revizyonlar yapılmıştır. Örneğin Şubat 2013'te 37 ve 40 no.lu Tavsiyelerin uyumunu sağlamak amacıyla 37 no.lu Tavsiyede küçük bir değişiklik yapılmıştır. Kasım 2017'de 21 no.lu Tavsiyede, Şubat 2018'de 2 no.lu Tavsiyede, Ekim 2018'de 15 no.lu Tavsiyede, Ekim 2020'de 1 ve 2 no.lu Tavsiyede, Mart 2022'de 24 no.lu Tavsiyede, Şubat 2023'de 25 no.lu Tavsiyede, Ekim 2023'te 4, 8, 30, 31, 38 No.lu Tavsiyeler ile bu Tavsiyelere dair Açıklayıcı Notlarda, Şubat 2025'te 1 No.lu Tavsiye'de, Haziran 2025'te ise 16 no.lu Tavsiyede revizyonlar yapılmıştır. Bu çalışmadaki değerlendirmeler, Tavsiyelerin FATF tarafından 2012 yılında revize edilmiş ve yukarıda bahsedilen küçük revizyonlarla değiştirilmiş hali üzerinden yapılacaktır [13]. FATF Tavsiyeleri, sürekli olarak gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir.

b) FATF Tavsiyeleri

FATF Tavsiyeleri ülkelerin suç gelirlerini aklamayla, terörizmin finansmanıyla ve de kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadele etmek için uygulamaları gereken tedbirlere yönelik olarak kapsamlı ve kalıcı bir çerçeve oluşturmaktadır. Ülkelerin çeşitli yasal, idari ve operasyonel çerçeveleri ve farklı finansal sistemleri vardır ve bu nedenle bu tehditlerle mücadele etmek üzere hepsi aynı tedbirleri alamamaktadır. Bu yüzden, FATF Tavsiyeleri ülkelerin

[13] FATF Tavsiyelerinin Türkçe metni için: MASAK, Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Kırk Tavsiye, Erişim Adresi: https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf, Erişim Tarihi: 17.01.2023. Tavsiyelerin ve Yorumlayıcı Notların Orijinal Metni için: FATF (2012) The FATF Recommendations, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/recommandations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf Erişim Tarihi: 16.12.2022

özgün durumlarına uyarlanmış tedbirler vasıtasıyla uygulamaları gereken bir uluslararası standart oluşturmaktadır.

FATF Tavsiyeleri, ülkelerin aşağıdaki hususları yerine getirmek için uygulayacakları asli tedbirleri düzenlemektedir:

- ➔ Riskleri tespit etmek, politika ve ülke içi işbirliğini geliştirmek;
- ➔ Suç gelirlerini aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanını izlemek;
- ➔ Finansal sektöre ve diğer belirlenmiş sektörlere yönelik önleyici tedbirler uygulamak;
- ➔ Yetkili makamların (örneğin, soruşturma, yasa uygulama, denetim makamları) yetkilerini ve sorumluluklarını diğer kurumsal tedbirleri ihdas etmek;
- ➔ Tüzel kişilerin ve yasal oluşumların şeffaflığı ile gerçek faydalanıcı bilgilerinin mevcut olması hususunu geliştirmek;
- ➔ Uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak.

FATF Standartları ayrıca daha yüksek risk durumlarına yönelik yükümlülükleri güçlendirmek ve ülkelere yüksek risklerin devam ettiği ya da uygulamanın geliştirilebileceği alanlara daha odaklı bir yaklaşım sağlama imkanı vermek üzere de gözden geçirilmiştir. Ülkeler öncelikle karşılaştıkları suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etmeli, değerlendirmeli ve kavramalı, ardından da bu riskleri azaltmak amacıyla uygun tedbirler almalıdır. Risk bazlı yaklaşım ülkelere, FATF yükümlülükleri çerçevesinde, kaynaklarını daha etkili bir biçimde yönlendirmek ve risklerin niteliği ile orantılı önleyici tedbirler almalarını ve çabalarını en etkin biçimde odaklamalarını sağlamak üzere daha esnek bir tedbirler dizisi uygulama imkanı sağlamaktadır.

Terörizmin finansmanıyla mücadele çok önemli ve zorlu bir görevdir. Etkin bir suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele sistemi genel olarak terörizmin finansmanını ele alma bakımından önem arz etmektedir ve daha önceden terörizmin finansmanına odaklanan tedbirlerin çoğu artık Tavsiyelerin geneline yayılmış ve Özel Tavsiyelere olan ihtiyacı ortadan kaldırmıştır.

Bununla birlikte, FATF Tavsiyelerinin C Bölümünde terörizmin finansmanına münhasır bazı Tavsiyeler bulunmaktadır. Bunlar: 5. Tavsiye (terörizmin finansmanının suç sayılması); 6. Tavsiye (terörizmin ve terörizmin finansmanına yönelik hedeflenen finansal yaptırımlar); ve 8. Tavsiye'dir (kar amacı gütmeyen kuruluşların istismarının önlenmesine yönelik tedbirler).

Kitle imha silahlarının yayılması da önemli bir güvenlik sorunudur ve 2008 yılında FATF'in görev tanımı kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanını da içerecek şekilde genişletilmiştir. FATF, bu tehditle mücadele etmek için, BM Güvenlik Konseyinin bu yöndeki çağrısı ile hedeflenen finansal yaptırımların tutarlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını amaçlayan yeni bir Tavsiyeyi (Tavsiye 7) kabul etmiştir.

FATF özel sektör, sivil toplum ve diğer ilgili taraflarla, finansal sistemin bütünlüğünü temin etmede önemli ortaklar olarak, yakın ve yapıcı bir diyalog sürdürmeyi üstlenmiştir. Tavsiyelerin gözden geçirilmesi kapsamlı istişareyi gerektirmiş ve bu paydaşların yorum ve önerilerinden faydalanılmıştır. FATF ilerleyerek ve kendi görevlerine uygun olarak, gerektiğinde, küresel finansal sisteme karşı ortaya çıkan tehditlere ve zayıf noktalara ilişkin yeni bilgilerin ışığında, standartlarda değişiklik yapmaya devam edecektir.

FATF, bütün ülkeleri kara paranın aklanması, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadeleye yönelik ulusal sistemlerini gözden geçirilmiş FATF Tavsiyeleri ile uyumlu hale getirmek için etkili tedbirler uygulamaya davet etmektedir.

c) FATF Tavsiyelerinin Hukuki Niteliği

FATF'in görevi, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve uluslararası finansal sistemin bütünlüğüne yönelik diğer ilgili tehditlerle mücadele için standartlar belirlemek ve yasal, düzenleyici ve operasyonel önlemlerin etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmektir [14]. FATF bu amaçla, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede ortak bir tutum ve uygulamayı teşvik etmek amacıyla tavsiyeler ve standartları belirlemiştir.

Her ne kadar bu standartlar uygulamada yaygın olarak "FATF Tavsiyeleri" olarak bilinse de Tavsiyelerle İlgili Yorumlayıcı Notlar (Interpretive Notes To The FATF Recommendations) ve Açıklayıcı Sözlük (Glossary) de Tavsiyelerle bir bütündür ve bu bütünlük, FATF tarafından, en azından 2012 yılından bu yana, "FATF Standartları" olarak adlandırılmaktadır [15]. FATF Tarafından yayımlanan kitapta (2012) (her ne kadar kitabın adı FATF Tavsiyeleri / FATF Recommendations olsa dahi), üye ülkeleri bağlayıcılık yönüyle "FATF Standartları" ifadesi kullanılmıştır. Kitapta FATF Standartlarının, Açıklayıcı Sözlükteki (Glossary) tanımlarla birlikte Tavsiyelerin kendilerini ve Yorumlayıcı Notları da içerdiği ve FATF Standartlarında belirtilen önlemlerin, FATF'nin tüm üyeleri tarafından uygulanmasının zorunlu olduğu açıkça belirtilmiştir.

[14] Akyürek, 2022: 434

[15] Bununla birlikte, anlam karmaşasına sebep olmamak amacıyla, çalışmamızda da FATF Tavsiyeleri ifadesi kullanılacaktır.

Bu anlamda FATF Tavsiyeleri, küresel suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanıyla mücadele standardı olarak kabul edilmektedir. FATF Tavsiyeleri, ülkelerin kendi özel koşullarına uyarlanmış önlemler yoluyla uygulamaları gereken uluslararası bir standart belirler. Bununla birlikte bu standartlar, her ne kadar adı "tavsiye" olsa dahi üye ülkeler için uygulanması zorunlu hukuk kurallarıdır.

Her ne kadar bazı yazarlar, FATF Tavsiyelerinin, yapılması önerilen noktaları ve unsurları içerdiği için mutlak uyulması gereken durumları kapsamadığını, üye ülkelere bunlara uyulması tavsiye olunduğunu, bu nedenle esnek veya yumuşak hukuk (soft law) olarak tanımlanabileceğini ifade etmişler [16] ise de FATF Tavsiyelerine uymamanın yaptırımları olduğu dikkate alındığında, bu Tavsiyeleri, esnek veya yumuşak hukuk olarak değerlendirmenin doğru olmadığı görülecektir. FATF'i sadece tavsiyeler yayımlayan bir uluslararası örgüt olarak nitelendirmek, FATF'in küresel mali sistemdeki gücünü hafife almak olacaktır. FATF Tavsiyelerinin uygulanması, FATF'in ortak değerlendirme metodolojisi çerçevesinde karşılıklı değerlendirme süreçleri aracılığıyla sürekli olarak değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler sonucunda Tavsiyelerin gerekliliklerini karşılayamayan ülkelerin gri listeye (Artırılmış İzlemeye Tabi Ülkeler - Jurisdictions Under Increased Monitoring) veya kara listeye (Eylem Çağrısına Tabi Yüksek Riskli Ülkeler - High-Risk Jurisdictions Subject To A Call For Action) alınma riski söz konusudur [17]. Ayrıca FATF, değerlendirme sonuçlarının yayımlanması ve uyum sağlamayan ülkelerin teşhir edilmesi gibi yaptırım araçlarına da sahiptir [18]. Bir ülkenin gri veya kara listeye alınması veya FATF tarafından teşhir edilmesi durumu ise uluslararası yatırım ve finans çevrelerin tarafından dikkate alınmakta ve ilgili ülke ile iş ilişkisine girilip girilmeyeceğine dair kararlarında bu değerlendirmeler de önemli rol almaktadır [19]. Bu anlamda FATF Tavsiyelerine uyum açısından gönüllülükten ziyade zorlayıcılığın öne çıktığını, böylece FATF'in standart koyucu bir küresel otorite olarak işlediğini ve dolayısıyla FATF Tavsiyelerinin zorlayıcı uyum öngördüğünü ileri sürmek yanlış olmayacaktır [20].

Ancak şu hususu da gözden kaçırmamak gerekir: Bu Tavsiyeler, ülkelerin suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanıyla mücadele etmek için uygulamaları gereken kapsamlı ve tutarlı bir önlem çerçevesi ortaya koymaktadır. Bu anlamda Tavsiyeler, FATF üyesi ülkelere, suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanıyla mücadele etmek amacıyla alınması

[16] Işık, 2022: 413
[17] Kiremitci, 2023: 118
[18] Barbak, 2016: 164
[19] Şahin, 2014: 171
[20] Barbak, 2016: 160

gereken tedbirlere dair tavsiyeler ihtiva eder. Yani FATF Tavsiyeleri, üye ülkelerde doğrudan uygulanabilen hukuk kuralları değildir; bunlar bir üye devlete suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanıyla mücadele amacıyla alması gereken önlemleri gösteren metinlerdir. Suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanıyla mücadelede alınması gereken önlemler (mevzuat düzenlemesi, idari uygulama değişikliği, yeni idari uygulamalara başlanılması vb.), FATF Tavsiyelerinde çizilen çerçeveye uyumlu olmak kaydıyla, tamamen üye ülkeye bırakılmıştır.

Son olarak şunu belirtelim: Bazı Yorumlayıcı Notlar ve Açıklayıcı Sözlükteki tanımlar, FATF Tavsiyelerine uyum amacıyla alınması gereken önlemlerin nasıl uygulanabileceğini gösteren örnekler içerir; bu örnekler, FATF Tavsiyelerinin zorunlu unsurları değildir ve yalnızca rehberlik amacıyla yayınlanmaktadır.

d) FATF Tavsiyelerinin Bölümleri

FATF Tavsiyeleri; a) Tavsiyeler, b) Tavsiyelere ilişkin Açıklayıcı Notlar ve c) Sözlük (Glossary) kısmını içermektedir.

Bazı Açıklayıcı Notlar ile sözlükteki tanımlar, yükümlülüklerin ne şekilde uygulanabileceğini gösteren örnekleri ihtiva etmektedir. Bu örnekler, FATF Standartlarının zorunlu unsurları değildir ve yalnızca kılavuzluk etmesi amacıyla dâhil edilmiştir. Örneklerin kapsamlı olmaması amaçlanmış ve bunlar her ne kadar yardımcı göstergeler olarak değerlendirilse de her duruma uygun olmayabilirler.

FATF, ayrıca ülkelere FATF Standartlarını uygulamada yardımcı olmak üzere Kılavuz En İyi Uygulama Belgeleri ve diğer tavsiyeleri yayımlamaktadır. Bu diğer dokümanlar, Standartlara uyumun değerlendirilmesi bakımından zorunluluk arz etmemektedir ancak ülkeler bunları FATF Standartlarını en iyi hangi şekilde uygulayabileceklerini düşünürken dikkate alabilirler. FATF'in internet sitesinde mevcut olan FATF Kılavuzu ve En İyi Uygulamalar Belgelerine ilişkin güncel bir liste Tavsiyelere ek olarak konulmuştur.

e) FATF Tavsiyeleri Listesi

Aşağıda FATF'in 40 tavsiyesinin listesi yer almaktadır. Tavsiyelerin içeriklerine, "Yükümlülükler" kısmında her bir yükümlülüğün içerisinde yer verildiği için burada ayrıca yer verilmeyecektir.

Tavsiye No	Başlık
	A. KARAPARANIN AKLANMASI VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI POLİTİKALARI VE KOORDİNASYONU
1.	Risklerin Değerlendirilmesi ve Risk Bazlı Yaklaşımın Uygulanması
2.	Ulusal İş Birliği ve Koordinasyon
	B. SUÇ GELİRLERİNİ AKLAMA VE MÜSADERE
3.	Suç gelirlerini aklama Suçu
4.	Müsadere ve Geçici Tedbirler
	C. TERÖRİZMİN VE KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNASMANI
5.	Terörizmin Finansmanı Suçu
6.	Terörizmin ve Terörizmin Finansmanıyla İlgili Hedeflenen Finansal Yaptırımlar
7.	Kitle İmha Silahlarının Yayılmasıyla İlgili Hedeflenen Finansal Yaptırımlar
8.	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar
	D. ÖNLEYİCİ TEDBİRLER
9.	Finansal Kuruluşlara İlişkin Gizlilik Yasaları
	MÜŞTERİNİN TANINMASI VE KAYIT TUTMA
10.	Müşterinin Tanınması
11.	Kayıt Tutma
	BELİRLİ MÜŞTERİLER VE FAALİYETLER İÇİN EK ÖNLEMLER
12.	Siyasi Nüfuz Sahibi Kişiler
13.	Muhabir Bankacılık
14.	Para ve Değer Transfer Servisleri
15.	Yeni Teknolojiler
16.	Elektronik Transferler
	GÜVEN, KONTROLLER VE FİNANSAL GRUPLAR
17.	Üçüncü Taraflara Güven
18.	İç Kontroller ve Yabancı Şube ve İştirakler
19.	Yüksek Riskli Ülkeler
	ŞÜPHELİ İŞLEMLERİN BİLDİRİLMESİ
20.	Şüpheli İşlemlerin Bildirilmesi
21.	Bilgi Sızdırma ve Gizlilik
	FİNANSAL OLMAYAN BELİRLİ İŞ VE MESLEKLER
22.	FOBİM: Müşterinin Tanınması
23.	FOBİM: Diğer Önlemler
	E. TÜZEL KİŞİLERİN VE DÜZENLEMELERİN ŞEFFAFLIĞI VE GERÇEK FAYDALANICILIK
24.	Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık
25.	Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

	F. YETKİLİ MAKAMLARIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI İLE DİĞER KURUMSAL TEDBİRLER
	DÜZENLEME VE DENETLEME
26.	Finansal Kuruluşların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi
27.	Denetim Görevlilerinin Yetkileri
28.	FOBİM'lerin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi
	OPERASYONEL HUSUSLAR VE KOLLUK KUVVETLERİ
29.	Mali İstihbarat Birimleri
30.	Kolluk Kuvvetlerinin ve Soruşturma Makamlarının Sorumlulukları
31.	Kolluk Kuvvetlerinin ve Soruşturma Makamlarının Yetkileri
32.	Nakit Kuryeler
	GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER
34.	Rehberlik ve Geri Bildirim
35.	Yaptırımlar
36.	Uluslararası Belgeler
37.	Karşılıklı Adli Yardımlaşma
39.	Suçluların İadesi
40.	Diğer Uluslararası İşbirliği Şekilleri

Tablo 1- FATF 40 Tavsiyesinin Listesi

6. FATF'in Etkililik Kriterleri

FATF ülkelerin, aklama, terörizmin finansmanı veya kitle imha silahlarının finansmanıyla mücadelede gerekli mevzuata sahip olmasını yeterli bulmamakta, bu mevzuatın etkili şekilde uygulanmasını beklemekte ve denetlemektedir. Bu denetim, 11 adet Kısa Vadeli Hedef (Immediate Outcome – IO) çerçevesinde yapılmaktadır. 11 adet Kısa Vadeli Hedef şunlardır[21]:

Hedef No	Kısa Vadeli Hedef
IO1	Kara-para aklama ve terörün finansmanı riskleri anlaşılır ve uygun durumlarda kara-para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılması ile mücadele amacıyla eylemler yurtiçinde koordine edilir.
IO2	Uluslararası işbirliği uygun bilgi, mali istihbarat ve kanıtların iletilmesini sağlar ve suçlulara ve bunların malvarlıklarına karşı tedbirleri kolaylaştırır.
IO3	Denetleyiciler, finansal kuruluşları ve FOBİM'i riskleriyle orantılı olarak KA/TFM yükümlülüklerine uyum konusunda uygun şekilde denetler, izler ve düzenler.
IO4	Finansal kuruluşlar ve FOBİM, kendi riskleriyle orantılı olarak yeterli ölçüde KA/TFM önleyici tedbirleri uygular ve şüpheli işlemleri bildirir.

[21] MASAK, Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force- FATF), Kaynak: https://masak.hmb.gov.tr/mali-eylem-gorev-gucu

IO5	Tüzel kişiler ve oluşumların, kara-para aklama ya da terörün finansmanı açısından kötü amaçlı kullanımları engellenmektedir ve gerçek faydalanıcılıklarına ilişkin bilgiler herhangi bir mani olmaksızın yetkili makamlar tarafından kullanılır durumdadır.
IO6	Mali istihbarat ve tüm diğer ilgili bilgiler, yetkili makamlar tarafından kara-para aklama ve terörün finansmanı soruşturmalarında uygun şekilde kullanılmaktadır.
IO7	Kara-para aklama suçları ve faaliyetleri incelenmekte ve suçlular kovuşturulmakta ve etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlara tabi olmaktadır.
IO8	Suç gelirleri ve araçları müsadere edilir.
IO9	Terörizmin finansmanı suçları ve eylemleri soruşturulur ve terörizmi finanse eden kişiler kovuşturulur ve de etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlara uğratılır.
IO10	Teröristler, terör örgütleri ve terörizmi finanse edenlerin fon edinimi, fon hareketleri ve fon kullanımı ve de kar amacı gütmeyen kuruluşları suistimal etmeleri engellenir.
IO11	İlgili BMGK Kararlarına uygun olarak, kitle imha silahlarının yayılması sürecine karışan kişi ve kuruluşların fon toplamaları, taşımaları ve kullanmaları önlenir.

Tablo 2- FATF Kısa Vadeli Hedefleri

7. FATF Karşılıklı Değerlendirme Süreçleri ve Metodoloji

a) Karşılıklı Değerlendirme Süreçleri

FATF, üye ülkelerde suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı açısından gerekli mevzuatın çıkarılmasını yeterli görmemektedir; mevzuatın yanı sıra, birçok önleyici tedbirin uygulanması gerekliliğini de aramaktadır[22]. Bu kapsamda FATF, üye ülkelerin FATF Tavsiyelerine uygum ve uygulama düzeylerine ilişkin sürekli olarak karşılıklı değerlendirmeler yürütmektedir[23]. Yani FATF üyesi ülkeler, suç geliri aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda gösterilen gelişmeler bakımından periyodik olarak denetlenmekte ve değerlendirilmektedir[24].

Bu denetleme süreçleri, farklı ülkelerden üyelerin bir başka ülkeyi değerlendirdiği "akran ülke" değerlendirmeleridir. Bu değerlendirmelere "Karşılıklı Değerlendirme Süreci" (Mutual Evaluation) denilmektedir.

Denetleme süreçleri, iç hukukun FATF standartlarına uygunluğu yönünden yapılan Teknik Uyum (Technical Compliance) ve iç hukukun ne kadar etkin şekilde uygulandığı yönünden yapılan Etkililik (Effectiveness) denetimi şeklinde yapılmaktadır.

Bu süreçlerin sonucunda Karşılıklı Değerlendirme Raporları (Mutual Evaluation Report –

[22] Sırma ve Saldanlı, 2015: 111
[23] Işık, 2022: 408
[24] MASAK, 2022

MER) düzenlenmektedir[25].

b) FATF Metodolojisi

Bu değerlendirmeler esnasında, FATF üyesi ülkelerin, FATF Tavsiyelerine teknik (mevzuatsal) uyumunun ve bu mevzuatın etkin bir şekilde uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi amacıyla FATF tarafından 2004 yılında bir metodoloji kitabı yayımlanmıştır[26]. Tam adı "FATF Tavsiyelerine Teknik Uyumun ve Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Sistemlerinin Etkinliklerinin Değerlendirilmesi İçin Metodoloji" (**Metodoloji**) olan bu çalışma, üye ülkelerin Tavsiyelere teknik uyumlarının ve etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda önemli ipuçları ihtiva etmektedir[27]. Bu anlamda Metodoloji, FATF Tavsiyelerine uyumun değerlendirilmesinde referans bir doküman niteliğindedir[28].

c) FATF Metodolojisinin Hukuki Niteliği

FATF Metodolojisi, farklı ülkelerden üyelerin başka bir ülke hakkında yürüttükleri değerlendirme sürecini ve bu süreçte uyulması gereken ilkeleri belirlemektedir. Metodolojinin ilk halinde ülke değerlendirmeleri, yalnızca aklama ile mücadelede gerekli yasal, düzenleyici ve operasyonel yapıların olup olmadığı açısından yapılırken, daha sonra yapılan revizyonlarla birlikte söz konusu değerlendirme, teknik uyumun yanı sıra etkililik yönünden tespitler de ihtiva etmeye başlamıştır[29].

Bugün için Metodoloji, teknik uygunluk değerlendirmesi ve etkililik değerlendirmesi olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır ve Metodoloji, gerek FATF üyesi ülkeler ve gerekse FATF-Tarzı Bölgesel Organlar, IMF ve Dünya Bankası tarafından aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda temel referans ve değerlendirme aracı olarak dikkate alınmaya başlanmıştır[30].

Bunlardan teknik uygunluk değerlendirmesi, esas olarak ülkenin ilgili yasal ve kurumsal çerçevesi ve yetkili birimlerin yetkileri ve prosedürlerinin FATF Tavsiyelerine uygunluğudur. Yani temelde ülkenin mevzuat çerçevesinin, FATF Tavsiyelerine teknik uyumluluğu ile ilgilidir. Bu nedenle, teknik uygunluk değerlendirmesi esas olarak FATF Tavsiyelerinde belirlenen ilkelerin bir tekrarından ibarettir. Fakat, Metodoloji, bazı konularda Tavsiyelerde yer almayan

[25] Şahin, 2014: 172
[26] Akyürek, 2022: 445
[27] FATF, 2013
[28] Akyürek, 2022: 445
[29] Akyürek, 2022: 445
[30] Akyürek, 2022: 447

kurallar da ihtiva etmektedir. Örneğin 20 no.lu Tavsiye'de ŞİB yapılacak parasal sınır konusunda bir hüküm bulunmamasına rağmen bu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Not'a göre, teşebbüs edilen işlemler de dahil olmak üzere tüm şüpheli işlemler, işlem tutarına bakılmaksızın bildirilmelidir.

Buna karşılık, etkililik değerlendirmesi FATF Tavsiyelerinin uygulanmasının yeterliliğini değerlendirmeyi amaçlar ve bir ülkenin aklamanın ve terörizmin finansmanının önlenmesi sisteminin, önceden tanımlanmış bir dizi sonuca (Immediate Outcome/ Etkililik Kriteri) ne ölçüde ulaştığını belirlemeyi amaçlar. Etkililik değerlendirmesinin odak noktası, yasal ve kurumsal çerçevenin, beklenen sonuçları ne ölçüde ürettiğidir. Etkililik değerlendirmesinde belirlenen Etkililik Kriteri (Immediate Outcome) FATF Tavsiyelerinde belirlenen ilkelerin daha detaylı şekilde açıklanmasıdır.

8. Karşılıklı Değerlendirme Sonuçları: "Kara Liste" ve "Gri Liste"

FATF karşılıklı değerlendirme süreçleri sonucunda, yılda üç kez yayımlanan iki belgeyle, aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede zayıf tedbirlere sahip ülkeleri tespit etmektedir. Bu tespitler, Eylem Çağrısına Tabi Yüksek Riskli Ülkeler (Kara Liste) ve Artırılmış İzleme Altındaki Ülkeler (Gri Liste) adı altında iki liste halinde yayımlanmaktadır.

a) Eylem Çağrısına Tabi Yüksek Riskli Ülkeler (Kara Liste)

Kara liste, aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı açısından yüksek riskli ülkeleri içermektedir. Yüksek riskli ülkelerin, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanıyla mücadele rejimlerinde önemli stratejik eksiklikler bulunmaktadır.

FATF, yüksek riskli olarak tanımlanan tüm ülkeler için tüm üyelerini ve yargı bölgelerini daha kapsamlı bir durum tespiti yapmaya çağırmakta ve en ciddi durumlarda, ülkelerden uluslararası finans sistemini ülkeden kaynaklanan kara para aklama, terörizmin finansmanı ve yayılmanın finansmanı risklerinden korumak için karşı önlemler almalarını talep etmektedir.

2025 yılı Haziran Ayı itibarıyla FATF'in kara listesinde sadece üç ülke bulunmaktadır: İran, Kuzey Kore ve Myanmar.

b) Artırılmış İzleme Altındaki Ülkeler (Gri Liste)

Artırılmış izleme altındaki ülkeler listesi (gri liste), aklama, terörizmin finansmanı ve yayılmanın finansmanıyla mücadele rejimlerinde stratejik eksiklikler bulunan fakat bu eksiklikleri gidermek için FATF ile aktif olarak çalışan ülkeleri göstermektedir.

FATF bir ülkeyi artırılmış izleme altına aldığında, bu, ülkenin belirlenen stratejik eksiklikleri kararlaştırılan süreler içinde hızla çözmeyi taahhüt ettiği ve artırılmış izlemeye tabi olduğu anlamına gelir.

Gri listeye alınan ülke, stratejik eksikliklerini gidermek için bir eylem planı uygulamaktadırlar. Bu eylem planı gereğince kaydedilen ilerleme, dönemler halinde raporlanmaktadır.

FATF, karşılıklı değerlendirme raporunda tespit edilen eksikliklerin giderilip giderilmediğini, 3 şekilde takip etmektedir: Düzenli Takip Raporlaması (Regular Follow Up), Hızlandırılmış Takip Raporlaması (Enhanced Follow Up) ve Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu (International Cooperation Review Group – ICRG) tarafından takip. Bunlar bir anlamda ülkelerin, eksikliklerinin düzeyi ile de yakından ilgilidir.

Düzenli Takip Raporlaması (Regular Follow Up), ülke raporunun kabulünün ardından üç sene geçmesi ile birlikte yapılır. Hızlandırılmış Takip Raporlaması (Enhanced Follow Up) ise karşılıklı değerlendirme raporu sonuçları çerçevesinde teknik uyum ve etkililik kriterleri açısından daha geri planda kalan ülkeler tasarlanmıştır.

FATF, teknik uyum ve özellikle de etkililik standartları çerçevesinde önemli uyum eksikliği bulunan ülkelerin gelişiminin takibi için bir başka izleme mekanizması daha bulunmaktadır. Karşılıklı değerlendirme raporu sonuçları çerçevesinde ülkeler 16 ay sürecek bir izleme dönemine alınabilmekte; dönem sonunda FATF bünyesindeki bir çalışma grubu olan Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu (International Cooperation Review Group – ICRG) tarafından takip edilmektedir. İzleme döneminin sonunda ülke için hazırlanan İzleme Dönemi Sonu Raporu (Post Observation Period Report – POPR) sonuçları çerçevesinde ülkelerin belli bir Eylem Planı dâhilinde FATF tarafından Artırılmış İzlemeye tabi tutulması benimsenebilmektedir.

Gri liste sürecinde izlenen bir ülke için de Eylem Planı kapsamında yeterli ilerlemenin sağlanmaması durumunda; ülke ilerleme raporlarında bu durumun detaylı olarak ele alınması ve ülke delegasyonlarının bilgisine sunulması, kamuoyu duyurusunda gelişim düzeyindeki yetersizliğin ilan edilmesi veya ilgili ülkenin FATF'in yüksek riskli ülkeler listesine (kara liste) dâhil edilmesi ve FATF prosedürlerinde ifade edilen diğer tedbirlerin değerlendirilmesi gündeme gelebilmektedir.

D. MONEYVAL

Avrupa Konseyi, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve diğer ciddi gelir elde etme suçlarıyla mücadele etmenin önemini kabul ederek, bu amaçla, başta 1990 tarihli Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, El Konulması ve Müsadere Edilmesi Sözleşmesi (ETS No. 141) ve 2005

tarihli Avrupa Konseyi Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, El Konulması ve Müsadere Edilmesi ve Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi (CETS No. 198) olmak üzere çeşitli araçlar benimsemiştir.

Bu kapsamda 1997 yılında Avrupa Konseyi'nin daimi bir izleme organı olan Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadele Tedbirlerinin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi (MONEYVAL) kurulmuştur.

Bugün MONEYVAL çalışmalarını, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin CM/Res(2010)12 sayılı Kararıyla kabul edilen Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanıyla Mücadele Tedbirlerinin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi Tüzüğü hükümlerine göre yürütmektedir.

1. Statüsü

MONEYVAL, Avrupa Konseyi'nin, kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele konusunda başlıca uluslararası standartlara uyumu ve bunların uygulanmasının etkinliğini değerlendirmek ve ayrıca ulusal yetkililere sistemlerinde gerekli iyileştirmeler konusunda tavsiyelerde bulunmakla görevlendirilmiş bir izleme organıdır.

2. Yapısı

MONEYVAL toplantıları, MONEYVAL tarafından değerlendirmeye tabi tutulan her bir Avrupa Konseyi üye devleti tarafından belirlenen delegasyonlardan oluşur. Temsilcilerin kendi ülkelerindeki kara para aklama ve terör finansmanıyla mücadele rejimleri konusunda özel bilgi ve deneyime sahip olmaları ve profil sahibi olmaları gerekmektedir.

a) Genel Kurul

MONEYVAL yılda en az iki genel kurul toplantısı düzenleyecek ve gerektiğinde çalışma grupları ve alt gruplar oluşturmaya karar verebilecektir.

Genel Kurulda her delegasyon bir oy hakkına sahiptir. Heyetlerin çoğunluğunun hazır bulunması halinde toplantı yeter sayısı sağlanmış olur.

Başkan, Başkan Yardımcısı veya Kurul üyelerinin seçimi veya iç tüzüğün kabulü gibi usule ilişkin konulardaki kararlar oylama yoluyla alınır. Karşılıklı değerlendirme raporları, ilerleme raporları ve uyumluluk raporlarında ortaya çıkan konular da dahil olmak üzere diğer tüm kararlar oylama yapılmaksızın ve oy birliğiyle alınır.

b) Başkan, Başkan Yardımcısı, Sekretarya

Başkan ve Başkan Yardımcısı delegasyonların temsilcileri arasından seçilir. Ayrıca delegasyonların temsilcileri arasından seçilen üç kişiden oluşan bir büro kurulacaktır. Büro üyelerinin görev süresi iki yıldır ve bir kez uzatılabilir.

MONEYVAL'e, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından sağlanan bir sekreterya yardımcı olacaktır. MONEYVAL sekreteryasının başında, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından atanan bir İcra Sekreteri bulunur.

3. Görevleri

a) Ülke Değerlendirmeleri

MONEYVAL, Avrupa Konseyi'nin daimi bir izleme organı olup, kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele konusunda başlıca uluslararası standartlara uyumu ve bunların uygulanmasının etkinliğini değerlendirmek ve ulusal yetkililere sistemlerinde gerekli iyileştirmeler konusunda tavsiyelerde bulunmakla görevlendirilmiştir.

Karşılıklı değerlendirmeler, akran değerlendirmesi ve raporlarının düzenli takibi yoluyla dinamik bir süreç izleyen MONEYVAL, ulusal yetkililerin kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla daha etkili bir şekilde mücadele etme kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu kapsamda MONEYVAL; FATF, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası tarafından kullanılan AML/CFT değerlendirme prosedürlerini ve uygulamalarını dikkate alarak, yetki alanındaki ülkelerin uluslararası AML/CFT standartlarına uyumunu takip etmekte ve anketler ve/veya diğer araçlar ve periyodik yerinde ziyaretler yoluyla değerlendirmektedir.

MONEYVAL yetki alanındaki devletler, Tüzükte şu şekilde belirtilmiştir:

a) FATF üyesi olmayan Avrupa Konseyi üye devletleri;

b) FATF üyesi olan ve MONEYVAL tarafından değerlendirilmeye devam etmeyi talep eden Avrupa Konseyi üye devletleri;

c) FATF üyesi olan ve FATF veya başka bir değerlendirme kuruluşu tarafından henüz kapsanmayan Avrupa standartları açısından MONEYVAL tarafından değerlendirilmeyi talep eden Avrupa Konseyi üye devletleri;

d) FATF üyesi olan Avrupa Konseyi üye devletleri, uluslararası ilişkilerinden sorumlu oldukları veya adına taahhüt verme yetkisine sahip oldukları bölgelerin (bu bölgelerin FATF tarafından değerlendirilmemesi ve Bakanlar Komitesi'nin karar alması) şartıyla, MONEYVAL tarafından değerlendirilmesini sağlayabilirler.

e) Avrupa Konseyi üyeliğine başvuran devletler ile FATF üyesi olmayan diğer herhangi bir Avrupa Konseyi üyesi olmayan devlet, ilgili devletin Genel Sekretere yazılı olarak başvuruda bulunarak değerlendirme sürecine tam olarak katılmayı, sonuçlarına uymayı ve maliyetlerine

katkıda bulunmayı taahhüt etmesi ve Bakanlar Komitesi'nin karar alması koşuluyla, MONEYVAL tarafından değerlendirilmeyi talep edebilirler.

Değerlendirme prosedürleri turlara ayrılmıştır. Her turun başında, MONEYVAL, değerlendirme prosedürünün dayandırılacağı belirli konuları seçecektir.

Değerlendirme turu sırasında, MONEYVAL, değerlendirme sürecine katılan tüm devletlerde yerinde ziyaretler gerçekleştirecek ve ziyaretlerin sırasını belirleyecektir.

Ulusal yetkililer, ilgili mevzuatın sınırları dahilinde, değerlendirme sürecinde mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapacaklardır.

MONEYVAL, kabul edilen değerlendirme raporlarının düzenli takibi yoluyla ilerlemeyi ve gelişmeleri izleyecektir. Usul kurallarında (Uyumluluğu Artırma Prosedürleri) belirtildiği üzere, MONEYVAL, karşılıklı değerlendirme raporlarında yapılan tavsiyeler de dahil olmak üzere, ilgili uluslararası AML/CFT standartlarına uymayan devletler hakkında her zaman adımlar atabilir.

b) Rehberlik Faaliyetleri

MONEYVAL kara para aklama ve terörizmin finansmanının özellikleri ve kapsamı, sınıflandırmaları da dahil olmak üzere; yasama, finansal düzenleme, kolluk kuvvetleri ve yargı sektörlerinde kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele için alınan tedbirlerin etkinliği ve kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye yönelik yerel sistemin iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirir.

MONEYVAL, değerlendirilen tüm devletler için kara para aklama ve terörizmin finansmanının özellikleri, teknikleri, eğilimleri ve boyutuna ilişkin düzenli tematik tipoloji araştırmaları yürütecektir.

MONEYVAL, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili konularda başka araştırmalar da yürütebilir; bu araştırmalar, her değerlendirme turunda değerlendirilen devletlerin uluslararası standartları karşılama konusunda kaydettiği ilerlemenin yatay incelemelerini de içerebilir.

MONEYVAL, Avrupa Suç Sorunları Komitesi (CDPC) ile istişarede bulunduktan sonra, uluslararası kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadeleyi iyileştirecek tavsiyeleri Bakanlar Komitesi'nin onayına sunabilir.

MONEYVAL, kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye yönelik önemli küresel politika ve operasyonel girişimler konusunda farkındalığı artıracaktır.

MONEYVAL, kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye yönelik küresel mücadeleye, FATF, IMF, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve diğer FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FSRB'ler) dahil olmak üzere diğer önemli uluslararası ortaklarla yakın işbirliği yaparak aktif olarak katkıda bulunacaktır.

E. EGMONT Grubu

1995 yılında, Brüksel'deki Egmont Arenberg Sarayı'nda bir araya gelen bir grup mali istihbarat birimi, mali istihbarat ağının geliştirilmesinin getireceği faydaları göz önüne alınarak, uluslararası işbirliğini teşvik etmek amacıyla gayri resmi bir grup kurmaya karar vermiştir. EGMONT Grubuna şu anda 182 ülke üye olup, ülkemiz üyelik için Şubat 1998'de müracaat etmiş ve Haziran 1998'de üyeliğe kabul edilmiştir.

Mali istihbarat birimleri arası bilgi değişimini daha kapsamlı ve sistematik hale getirmek için Egmont Grubu'nun çalışmaları kapsamında "Egmont Güvenli Ağı" (Egmont Secure Web-ESW) olarak adlandırılan, mali istihbarat birimleri arası bilgi değişimi dahil, doğrudan ve hızlı bir iletişimi sağlayan bir bilgisayar ağı sistemi kurulmuş ve 1997 yılında faaliyete geçirilmiştir.

ESW, kamuya açık olmayıp, sadece ağa dahil olan mali istihbarat birimleri kullanılabilmektedir. Bir mali istihbarat biriminin bu ağa dahil olabilmesi için gerekli kriterlere sahip olması ve bu Gruba dahil olması gerekmektedir.

F. Ülkemizin FATF Süreci

Ülkemiz tarafından 1991 yılında yapılan üyelik başvurusunun FATF tarafından kabul edilmesiyle, Ülkemizin FATF serüveni başlamıştır. FATF Standartlarında düzenlenen tedbirler, FATF'in bütün üyeleri ve FATF Benzeri Bölgesel kuruluşlar tarafından uygulanmalıdır ve bunların uygulanması FATF'in ortak değerlendirme metodolojisi esas alınarak Karşılıklı Değerlendirme ve Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankasının değerlendirme süreçleri aracılığıyla sıkı bir şekilde değerlendirilmektedir.

1. 2007 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu

2007 yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu (Mutual Evaluation Report – MER), 23 Şubat 2007 tarihinde FATF Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir[31]. Raporda, Türkiye, altı temel tavsiyeden beşinde "uyumsuz" veya "kısmen uyumlu" olarak ve 10 temel tavsiyenin 5'inde ise "kısmen uyumlu" olarak değerlendirilmiştir. Raporda yer verilen başlıca bulgular şunlardır:

[31] FATF, 2007

➔ Türkiye'de suç gelirlerini aklama suçundan mahkûmiyet sayısı nispeten düşüktür ve yeni mevzuat (2006 yılında yürürlüğe giren 5549 sayılı Kanun), etkinliğini tam olarak gösterecek kadar uzun süredir yürürlükte değildir.

➔ Müsadere tedbirleri tamamlanmış olmakla birlikte henüz önemli sonuçlar doğurmamıştır.

➔ Türk Kanun ve yönetmeliklerinde yer alan önleyici tedbirler, finans kuruluşlarının müşterinin kimlik tespiti ve diğer bazı tedbirleri almasını gerektirir; ancak, FATF standartlarını tam olarak karşılamak için müşterinin tanınması önlemlerinin önemli ölçüde güçlendirilmesi gerekmektedir.

➔ Türkiye'deki mali istihbarat birimi tarafından alınan şüpheli işlem bildirimi sayısı nispeten düşüktür.

➔ Türkiye'nin, FATF standartlarına uymak için finansal olmayan belirli iş ve meslekler için kapsamlı aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi yükümlülüklerini uygulamaya koyması gerekmektedir.

➔ Türkiye, uluslararası işbirliği sağlamak için yeterli bir çerçeveye sahiptir ve bunu geniş çapta yapabilir, ancak suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı suçlarının kapsamına ilişkin bazı sınırlamalar bu tür yardımlara teknik bir sınırlama getirebilir.

➔ MASAK, Maliye Bakanına bağlı idari bir kurumdur. Başlıca işlevi, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, ŞİB almak, analiz etmek ve değerlendirmektir. MASAK, ŞİB bilgilerinin alınmasından, analiz edilmesinden ve dağıtılmasından sorumludur.

➔ Bununla birlikte, alınan ŞİB sayısı nispeten düşüktür. Gönderilen ŞİB sayısı önemli ölçüde artarken, Türkiye finans sektörünün büyüklüğü ve niteliği dikkate alındığında bildirim düzeyi hala düşük kalmaktadır. Şüpheli işlem bildirimlerinin çoğu bankalar tarafından yapılmaktadır ve finansal olmayan belirli iş ve meslekler tarafından hiçbir ŞİB yapılmamıştır.

➔ 5549 sayılı Kanunun 4. maddesinde şüpheli işlemlerin bildirilmesi konusunda geçen "yasadışı amaçlarla kullanılan" ifadesinin, terörü finanse etmek için kullanılan parayı kapsadığı açık değildir. Bu nedenle MASAK'ın terörizmin finansmanı ile mücadelede genel etkinliği; bu konu ile ilgili ŞİB'lerin bildirilmesi yükümlülüğünün

sınırlı olması ve Kanunda açıkça yer almaması ve sadece olaydan anlaşılabilmesi nedeniyle tehlikeye düşebilir.

Bu tespitlerin bir sonucu olarak, FATF Genel Kurulu tarafından Türkiye'ye yönelik bir izleme süreci başlatılmıştır. İzleme süreci, bir ülkenin kendi suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı çerçevesini güçlendirmek için gerekli adımları attığını izleyen bir incelemedir. İzleme sürecinde FATF, Türkiye'de kendi suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesine; terörizmin finansmanının bir suç olarak yeterince düzenlenmemiş oluşu ve terörizmin finansmanına konu olan malvarlıklarının belirlenmesi ve dondurulması için etkili bir yasal çerçevenin uygulanmayı sebebiyle eleştirmiştir. FATF, 17-19 Ekim 2012 tarihlerinde Paris'te yapılan Genel Kurul Toplantısı sırasında, Türkiye'nin bu iki alanda halen herhangi bir ilerleme gerçekleştirilmemiş olması nedeniyle, bu iki alanda gerekli ilerleme sağlanıncaya kadar Türkiye'nin üyeliğini 22 Şubat 2013 tarihinden itibaren askıya alma kararı almıştır[32].

20-22 Şubat 2013 tarihleri arasında düzenlenen FATF Genel Kurul Toplantısında, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun'un TBMM tarafından 15 Şubat 2013'te kabul edilmesiyle birlikte Türkiye'nin üyeliğini askıya alma kararı kaldırılmıştır. Kararda;

- ➔ Türkiye'nin, terörizmin finansmanı suçunda tespit edilen eksikliklerin birçoğunu gideren ve terör varlıklarının dondurulması için yasal dayanak oluşturan yeni bir yasanın çıkarılması da dahil olmak üzere, terörizmin finansmanının önlenmesi rejimini iyileştirmeye yönelik önemli adımlar attığı,
- ➔ Türkiye'nin uluslararası standartlara uyumunu artıran bu önemli adımın memnuniyetle karşılandığı,
- ➔ Bu olumlu adıma rağmen, Türkiye'nin terörizmin finansmanının önlenmesi rejiminde devam eden bazı eksiklikler bulunduğu, Türkiye'nin, FATF standartlarına tatmin edici bir uyum düzeyine ulaşmak için bu eksiklikleri gidermesi gerektiği,

İfade edilmiştir.

2. 2014 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu

2014 yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu (Mutual Evaluation Report – MER) FATF Genel Kurulu tarafından 22 Ekim 2014 tarihinde kabul edilmiştir (FATF, 2014). 2010 yılından,

[32] FATF, 2012/b

bu Raporun kabul tarihine kadar olan sürede Türkiye'nin attığı adımların teknik uygunluk açısından yeterli bulunması sonucunda, FATF Genel Kurulu bu Rapor'da, Türkiye'nin takip sürecinden çıkarılması için temel ve temel tavsiyelere teknik uyumu ele alma konusunda yeterli adımları attığına karar vermiştir.

2014 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporunda şüpheli işlem bildirimleri konusunda ortaya konulan bulgular şunlardır:

- ➔ Türkiye, terörizmi finanse etmek için kullanıldığından şüphelenilen işlemlerin tutarına bakılmaksızın mali istihbarat birimine iletilmesine dair kurala artık en azından bir LC (düşük uyum) derecesine eşdeğer bir uyum düzeyine ulaşmıştır.
- ➔ MASAK'ın internet sitesinde yer alan şüpheli işlem bildirimlerine ilişkin şüpheli işlem örnekleri arasında yer alan çok sayıda şüpheli işlem bildiriminden yalnızca yaklaşık on beşi yüksek değerli işlemlerle ilgilidir. Bu nedenle "şüpheli işlem türlerinin çoğunun yüksek değerli işlemlerle ilgili olduğuna" dair eksiklik giderilmiştir.
- ➔ MASAK'a bildirilen ŞİB sayısının önemli ölçüde artmış olduğu dikkate alındığında, önceki Karşılıklı Değerlendirme Raporunda yer alan "Türk finans sektörünün büyüklüğü ve niteliği dikkate alındığında, ŞİB raporlama düzeyi düşüktür." şeklindeki eleştiri karşılanmıştır.
- ➔ Türkiye ŞİB ile ilgili Tavsiye Kararı kapsamında tespit edilen maddi eksiklikleri gidermiştir ve şu anda tatmin edici bir uyum düzeyine ulaşmıştır.
- ➔ Kanun ve yönetmeliklerde yükümlülerin terörizmin finansmanına ilişkin ŞİB ibraz etmeleri konusunda açık bir gereklilik olmadığına dair eksiklik giderilmiştir.
- ➔ MASAK'ın alınan şüpheli işlem bildirimlerinin etkinliğini değerlendirmesine ve istatistiksel verileri, aklama ve terörizmin finansmanı yöntemlerine ve eğilimlerine ilişkin bilgileri yıllık faaliyet raporlarında, kılavuzlarda vb. yayınlamasına dair eksiklikler büyük ölçüde giderilmiştir.

3. 2019 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu

2019 yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporunu (Mutual Evaluation Report – MER) 16 Aralık 2019 tarihinde yayımlanmıştır[33]. Raporda Türkiye; 40 Tavsiye üzerinden teknik uyum ve uygulamaya dönük derecelendirmeler sonucunda 12 Tavsiye bakımından uyumlu, 16 Tav-

[33] FATF, 2019

siye bakımından büyük ölçüde uyumlu, 10 Tavsiye bakımından kısmen uyumlu, 2 Tavsiye bakımından uyumsuz (non compliant) bulunmuştur (FATF, 2019/b).

Buna karşılık, etkililik kapsamında FATF tarafından Ekim 2021 tarihinde hazırlanan Rapor'da belirtilen eksikliklere istinaden ülkemiz "sıkı izlemeye tabi ülkeler listesi"ne (gri Liste) alınmıştır.

Söz konusu Rapor'da vurgulanan eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak bir eylem planı hazırlanmıştır. Karşılıklı değerlendirme sürecinden sonra Türkiye, karşılıklı değerlendirmelere yönelik FATF Prosedürleri uyarınca, FATF Tavsiyelerine uyum için gerçekleştirdiği önlemler hakkında FATF'a geri bildirimlerde bulunmuştur. FATF bu önlemleri İzleme Süreci Raporlarında değerlendirmiştir.

Bu önlemler neticesinde FATF Tavsiyelerine uyum açısından önemli ölçüde yol alındığı, FATF tarafından da vurgulanmıştır. Örneğin 2021 yılında yayımlanan Türkiye İzleme Raporunda (Turkey Follow-Up Report – 2021) Türkiye'nin suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye yönelik önlemlerinin 2019 yılında değerlendirilmesinden bu yana, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanıyla mücadele çerçevesini güçlendirmek için bir dizi eylemde bulunduğu ifade edilmiştir (FATF, 2021). Bu Raporda Türkiye, Rapor tarihi itibarıyla, 40 Tavsiyenin 11'inde uyumlu ve 20'sinde büyük ölçüde uyumlu, 7 Tavsiyeye ise kısmen uyumlu olarak değerlendirilmiştir. Rapora göre Türkiye 2 Tavsiyeye uyumlu değildir.

2022 yılında yayımlanan Türkiye İzleme Raporunda (Turkey Follow-Up Report – 2022) Türkiye'nin Rapor tarihi itibarıyla, 40 Tavsiyenin 12'inde uyumlu ve 22'sinde büyük ölçüde uyumlu, 4 Tavsiyeye ise kısmen uyumlu olarak değerlendirilmiştir[34]. Rapora göre Türkiye sadece 2 Tavsiyeye uyumlu değildir. Raporda Türkiye'nin şüpheli işlem bildirimleriyle ilgili 20 no.lu Tavsiye ile tam uyumlu olduğu belirtilmiştir.

En son Şubat 2024 FATF Genel Kurul toplantısında kabul edilen Rapor'da Türkiye'nin eylem planında yer verilen tüm eksiklikleri giderdiği belirtilmiş ve nihayet kaydedilen gelişmelerin ve gerçekleştirilen reformların yerinde incelenmesi amacıyla 3-6 Mayıs 2024 tarihlerinde FATF temsilcileri (Uluslararası İşbirliği İnceleme Grubu (ICRG) nezdinde oluşturulan Avrupa-Asya Ortak Grubu'ndan) tarafından ülkemize bir ziyaret gerçekleştirilerek ilgili kamu ve özel sektör temsilcileriyle görüşülmüş ve bir "Ülke Ziyaret Raporu" hazırlanmıştır. Bahse konu Rapor FATF'ın Haziran 2024 Genel Kurul toplantısında kabul edilmiş ve Türkiye FATF'ın gri liste-

[34] FATF, 2022

sinden çıkarılmıştır. Bu suretle Ülkemizin FATF 4'üncü tur karşılıklı değerlendirme süreci tamamlanmıştır.

III. ULUSAL KOORDİNASYON VE STRATEJİ BELGELERİ

FATF'in 1 No'lu Tavsiyesi ülkelere, kendi aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etme, değerlendirme ve kavrama konusunda ödevler yüklemektedir. Ülkeler ülke için kitle imha silahların yayılmasının finansmanı risklerini belirlemeli, değerlendirmeli ve anlamalıdır. Bu kapsamda Ülkemizde Kara Paranın Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi ile Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı Ulusal Risk Değerlendirmesi yayımlanmıştır.

Keza, FATF'in 1 No'lu Tavsiyesine göre ülkeler, karapara aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesine veya azaltılmasına yönelik tedbirlerin, tespit edilen risklerle orantılı olmasını sağlamak amacıyla risk bazlı bir yaklaşım uygulamalıdır. Bu yaklaşım, karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele sistemi için kaynakların etkin bir şekilde tahsis edilmesinde ve risk bazlı tedbirlerin FATF Tavsiyeleri genelinde uygulanmasında temel teşkil etmelidir. Ülkeler, riskleri değerlendirmek üzere eylemleri koordine edecek bir makam veya mekanizma belirlemek ve bu amaçla kaynakları verimli bir şekilde tahsis etmek de dâhil olmak üzere, bu risklerin etkili bir şekilde azaltılmasını sağlamayı amaçlayan orantılı önlemler almalıdır. Bu kapsamda da Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2021-2025) ile Türkiye'de Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı İle Mücadelede Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2025-2029) yayımlanmıştır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi madde 231/1 (a) uyarınca suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla plan, program, politika, strateji hazırlama ve geliştirme süreçlerine katkıda bulunmak, kurum ve kuruluşlar arasında ulusal düzeyde risk değerlendirme çalışmaları da dâhil olmak üzere koordinasyonu sağlamak MASAK'ın görev ve yetkileri arasında yer almaktadır. Bu husus aynı zamanda 2021/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi çerçevesinde uygulamaya konulan Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi 2021-2025 (Ulusal Strateji Belgesi) kapsamında da ele alınmıştır. Ulusal Strateji Belgesinde yer alan 2 no'lu Stratejik Amaç, Ulusal Risk Değerlendirmesinin, bu belge uyarınca ihdas edilen Tehdit ve Kırılganlık Çalışma Grupları marifetiyle güncellenmesidir. Bu hususta koordinasyonun sağlanması için Genelge kapsamında MASAK Başkanlığına görev verilmiştir.

A. Ulusal Risk Değerlendirmesi

Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD), bir ülkenin karşılaşabileceği potansiyel tehditleri, bu tehditlerin olası etkilerini ve bu tehditlere karşı alınacak önlemleri belirlemek amacıyla yapılan sistematik bir analiz sürecidir. Ülkemizde ulusal risk değerlendirmesi iki belgeyle yapılmıştır: Kara Paranın Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi ile Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı Ulusal Risk Değerlendirmesi.

1. Kara Paranın Aklanması Ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi

a) Öncül Suçlar Açısında Kara Para Aklama Risklerinin Değerlendirilmesi

Aklama-Terörizmin Finansmanı URD Belgesinde aklama risklerinin analizi kapsamında öncelikle aklama tehdidi olarak değerlendirilen belirgin öncül suçlar (ilk 10 suç grubu) belirlenmiş, bu suçların görülme sıklığı değerlendirilmiş, bahse konu suçların aklama suçunun öncül suçu olarak etki gösterme durumları ortaya konulmuş, elde edilen sonuçlar; her bir suça özgülenen kırılganlık analizi bulguları ile eşleştirilmiş; bu yolla önce doğal aklama riskleri hesaplanmıştır. Müteakiben, yatıştırıcı tedbir olarak nitelendirilen önlemlerin getirdiği pozitif etki değerlendirilerek artık risk değerlerine ulaşılmış ve aklama riskleri bu sayede sayısallaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Bu çerçevede toplam 40 kritere/senaryoya ilişkin bulunan gözlemler değerlendirilerek aklama risk analizi sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna göre aklama suçu açısından en riskli 10 öncül suç ve bunların risk düzeyi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

No	Öncül Suçlar	Risk Düzeyi
1	Dolandırıcılık Suçları	Yüksek
2	Yasa Dışı Bahis ve Kumar	Orta-Yüksek
3	Uyuşturucu Ticareti	Orta-Yüksek
4	Hırsızlık ve Yağma	Orta-Yüksek
5	Gümrük Kaçakçılığı	Orta
6	Sahtecilik Suçları	Orta
7	Yolsuzluk Suçları	Orta
8	Vergi Kaçakçılığı	Orta
9	Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	Orta
10	Tefecilik	Düşük

Tablo 3- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Öncül Suçlar

b) Terörizmin Finansmanı Risklerinin Değerlendirilmesi

Terörizmin finansmanı risklerinin analizi kapsamında öncelikle terörizm tehdidi olarak değerlendirilen örgütler belirlenmiş, bu örgütlerin faaliyetleri değerlendirilmiş, bahse konu örgütlerin terörizmin finansmanı suçu kapsamında etki gösterme durumları ortaya konulmuş, elde edilen sonuçlar, terör örgütlerine özgülenen kırılganlık analizi bulguları ile eşleştirilmiş; bu yolla önce doğal TF riskleri hesaplanmıştır. Müteakiben, yatıştırıcı tedbir olarak nitelendirilen önlemlerin getirdiği pozitif etki değerlendirilerek artık risk değerlerine ulaşılmış ve terörizmin finansmanı riskleri bu sayede sayısallaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Bu çerçevede toplam 40 kritere/senaryoya ilişkin bulunan gözlemler değerlendirilerek terörizmin finansmanı risk analizi sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre terörizmin finansmanı açısından örgütlerin risk düzeyi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Terörizmin Finansmanı Tehditleri	Risk Düzeyi
1	Fetullahçı Terör Örgütü	Yüksek
2	PKK/KCK-PYD/YPG	Yüksek
3	Dini İstismar Eden Terör Örgütleri	Yüksek
4	Sol Terör Örgütleri	Orta-Düşük

Tablo 4- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Terör Örgütleri

Bu doğrultuda TF riski en yüksek olan örgüt "Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)" olarak belirlenmiş; PKK ve fraksiyonları ile BMGK tarafından da listelenen dini istismar eden terör örgütleri de az bir farkla FETÖ takip etmiş; analiz sonuçları çerçevesinde yine yüksek riskli olarak kabul edilmişlerdir. Sol terör örgütleri ise, daha az adli ve idari süreçlere konu olmaları nedeniyle orta risk (orta-düşük) risk sınıfında değerlendirilmiştir.

c) Sektörel Kırılganlıkların Değerlendirilmesi

Yükümlü gruplarının sektörel risk düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla Kırılganlık Çalışma Grubu bünyesinde "Risk Analizi Çalışma Grupları" adıyla alt çalışma grupları ihdas edilmiştir. Risk Analizi Çalışma Gruplarında, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin yanı sıra yükümlü sektörüne özgü mesleki birliklerden veya duruma göre mesleki derneklerden temsilciler de aktif olarak yer almıştır.

Nihayetinde, bankacılık, kripto varlık hizmet sağlayıcılığı, sigortacılık, sermaye piyasası, finansman, tasarruf finansman, faktoring, finansal kiralama, varlık yönetim, ödeme ve elektronik para kuruluşları, yetkili müessese, kuyumculuk, emlakçılık ve galericilik sektörlerine yönelik 8 risk analizi çalışma grubu oluşturulmuştur.

Risk analizi çalışma grubu faaliyetleri veya ayı olarak sektör ile ilgili toplanan verileri bağlamında gerçekleştirilen finansal kurumların risk analizinde;

- Birinci aşamada, yükümlülerin "Müşteri riski", "Hizmet/Ürün/İşlem Riski", "Coğrafi/Ülke Riski", "Dağıtım Kanalı Riski" ve "Yapısal Risk" kategorilerindeki riskleri belirlenmiş, bu risklerin etkisi ve olasılıkları tespit edilerek, doğal risk skorları hesaplanmıştır.
- İkinci aşamada, doğal risklerin bertaraf edilmesi için yükümlüler tarafından alınan yatıştırıcı tedbirler ve bu tedbirlerin uygulama yöntemleri belirlenmiştir.
- Üçüncü aşamada, doğal riski azaltmak için kullanılan yatıştırıcı tedbirlerin etkileri irdelenmiştir.
- Dördüncü aşamada, ilk üç aşamada yer almayan ancak risk analizi açısından önem arz eden diğer risk unsurları da analize dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, geçmiş yıllarda yapılan denetimlerin sonuçları, şüpheli işlem bildirimleri şirketlerin büyüklüğü, kurumsallaşma derecesi vb. kriter analize dâhil edilmiştir.

Kırılganlık Çalışma Grubu bünyesinde ihdas edilen Risk Analizi Çalışma Grubu faaliyetleri kapsamında emlakçılık, kuyumculuk ve galericilik sektörleri ile ilgili ortak değerlendirmeler yapılmıştır. Muhasebecilik ve mali müşavirlik, noterlik, avukatlık, , kargo, talih oyunları, elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılığı sektörlerine ilişkin risk analizleri ise MASAK tarafından ve ilgili paydaşlardan da destek alınarak yapılmıştır. Bu kapsamda sektördeki ürün ve hizmet yelpazesi, sektöre yönelik hukuki çerçeve ve denetim uygulamaları, geçmiş çalışmalar ile tecrübeler ve mesleki uzmanlık bilgisi kriterleri dikkate alınmıştır.

Nihayetinde çeşitli sektörlerin risk seviyeleri şu şekilde ölçülmüştür.

Sıra No	Sektörler	Seviye
1	Bankalar	Yüksek
2	Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları	Yüksek
3	Ödeme ve E-Para Kuruluşları	Orta-Yüksek
4	Kuyumculuk	Orta-Yüksek
5	Yetkili Müessese	Orta-Yüksek
6	Emlakçılık	Orta-Yüksek
7	Galericilik	Orta
8	Aracı Kurumlar	Orta
9	Faktoring	Orta

10	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir / Yeminli Mali Müşavir	Orta
11	Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları	Orta-Düşük
12	Sigortacılık	Orta-Düşük
13	Kargo	Orta-Düşük
14	Finansman	Orta-Düşük
15	Avukatlık	Orta-Düşük
16	Portföy Yönetim	Orta-Düşük
17	Talih ve Bahis Oyunları	Orta-Düşük
18	Bağımsız Denetim	Orta-Düşük
19	Finansal Kiralama	Orta-Düşük
20	Yatırım Ortaklıkları	Düşük
21	Varlık Yönetim	Düşük
22	Tasarruf Finansman	Düşük
23	Noterler	Düşük

Tablo 5- Aklama ve Terörizmin Finansmanı URD'nde Risk Kategorileri Açısından Sektörler

d) Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ile İlgili Riskler

(1) Dernekler

Türkiye'de dernekler 5253 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Kanun kapsamında derneklerin faaliyetleri, organlarının işleyişi, gelir ve gider usulleri, beyanname verme yükümlülüğü, denetim, yurt dışından yardım alınması ve yurt dışına yardım yapılması ve benzeri hususlarda düzenlemeler yapılmıştır. Yine bu usul ve esaslara uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler Kanun'un 32'inci maddesinde ele alınmıştır

Derneklerin denetimi de bu Kanun çerçevesinde yerine getirilmektedir. Bu çerçevede, derneklerin KA/TF ile mücadele amacıyla denetimi, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından ilk olarak 2020 yılında hazırlanan ve düzenli aralıklarla güncellenen risk bazlı denetim metodolojileri çerçevesinde icra edilmektedir. Burada dernek faaliyetlerin türü, dernek personel sayısı, yıllık geliri, derneğin adli-idari işlemlere konu olması, derneğin coğrafi konumu, derneğin yurt dışından aldığı, yurt dışına gönderdiği yardım miktarları ve dernek kuruluş tarihi gibi kriterler dikkate alınmaktadır.

Ülkemizde faaliyet gösteren, 31/12/2024 tarihi itibarıyla 22 farklı türde kayıtlı 100.615 dernek bulunmaktadır. Sektörün büyüklüğü ile kıyaslandığında sektörün terörizmin finansmanı için kötüye kullanıldığı vakaların sayısı düşüktür. Dolayısıyla bir bütün olarak sektörün terörizmin finansmanı için istismar edilmesi riski düşük olarak değerlendirilmekle birlikte sektörün belirli

kısımlarının (çatışma bölgelerinde faaliyet gösteren insani yardım dernekleri gibi) görece daha yüksek risklerle karşı karşıya olduğu görülmektedir.

Analiz döneminde özellikle yurt dışında faaliyet gösteren bazı sivil toplum kuruluşları ile sanki dernekmiş izlenimi veren çeşitli platformlar adına, sosyal medya kullanılarak fon toplama faaliyetleri ile karşılaşıldığı gözlemlenmiştir.

Ülkemizde sektörün, riskten kaçınma (*de-risking*) amacıyla 5549 sayılı Kanun ve FATF standartlarında öngörülmeyen topyekûn iş ilişkisi sonlandırma vb. tedbirlere konu olmadığı görülmektedir. Dernek ve vakıflarda kimlik tespiti Tedbirler Yönetmeliği md.8 hükümlerine göre gerçekleştirilmekte olup özellikle Bankaların müşteri reddine yönelik istatistikleri sektöre özgü bir riskten kaçınma (*de-risking*) politikası izlenmediğini de ortaya koymaktadır.

(2) Vakıflar

Ülkemizde vakıflar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulmakta, 5737 sayılı Vakıflar Kanununa göre denetlenmekte ve faaliyette bulunmaktadır. Türk Medeni Kanununun 102. maddesine istinaden, vakıf kurma iradesi, noterde düzenlenecek bir resmi senet şeklinde veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Ancak vakfın kurulması için yetkili asliye hukuk mahkemesine başvurularak tescilinin sağlanması gereklidir. Vakıf kurma prosedürlerinin katılığı sektörün KA/TF amacıyla suistimal edilmesinin büyük ölçüde önüne geçmektedir. Vakıfların neredeyse tamamının ilgili mevzuat çerçevesindeki beyan yükümlülüklerine uyduğu anlaşılmaktadır. Bu yükümlülük alınan veya gönderilen bağış yardımlarını da kapsamakta; nakdi yardımların bankalar aracılığı ile yapılması esas olmaktadır.

Bu çerçevede tüm vakıf türleri (yeni vakıflar, mazbut vakıflar, mülhak vakıflar, çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıfları, kamuya yararlı vakıflar ve aile vakıfları) için risk düşük olarak nitelendirilmektedir.

2. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı Ulusal Risk Değerlendirmesi

FATF Tavsiyelerinde ülkelerin KİSYF ile mücadele kapsamında hedeflenen mali yaptırımları uygulaması ve olası ihlallere ilişkin risk değerlendirmesi yapması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan ve 2025 yılında özeti yayımlanan Ulusal Risk Değerlendirmesi raporu, ülkemizin mevcut durumunu gözden geçirerek, KİSYF'nin önlenmesi konusunda güçlü bir strateji geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu rapor, aynı zamanda ilgili paydaşlara, karar alıcılara ve kamuoyuna yönlendirici bir rehber olarak hizmet etmektedir.

Bu URD çalışmasında tüm ilgili paydaşların sağladığı katkılar dikkate alınarak, ülkemize özgün bir metodoloji benimsenmesi yoluna gidilmiştir. Söz konusu metodoloji ile FATF'in 7 no.lu tavsiyesi ekseninde Kuzey Kore ve İran odaklı BMGK'nin KİSYF yaptırım rejimlerinin ihlali ve etrafından dolaşılması olasılık ve etkileri üzerine değerlendirmelerde bulunulmuş, KİSYF tehditlerinin ve kırılganlıklarının belirlenmesi amaçlanmış, halen uygulamada olan tedbirlerin bu riski azaltıcı etkileri irdelenmiştir.

URD raporu, Denetim ve İş Birliği Komisyonunun 03.11.2023 tarihli toplantısında kurulmasına karar verilen ve ilk toplantısını 13.12.2023 tarihinde gerçekleştiren çalışma grubu tarafından hazırlanan metodoloji ekseninde hazırlanmıştır. KİSYF risklerinin analizi kapsamında belirlenen KİSYF tehdit ve kırılganlıklarına ilişkin sayısal yöntemler de kullanılarak analiz çalışmaları yapılmıştır.

Sonuç itibariyle ülkemizin ağırlıklı olarak kırılganlık analizi sonuçlarında karşılık bulan kısmi bir KİSYF riskinin bulunduğu, değerlendirmelere esas alınan riskli ülkelerin risk düzeyinin 1718(2006) sayılı BMGK Kararı'na konu olan Kuzey Kore için "düşük", 2231 sayılı BMGK Kararı'na konu olan İran için ise "orta" seviye olarak kabul edilmesinin yerinde olduğu; bununla birlikte kurumlar arası koordinasyon çalışmaları ve özel sektörün farkındalığındaki gelişme ile birlikte riskin etkisinin minimize edildiği anlaşılmıştır. Ülkemize özgü olarak geliştirilen ve 76 kriteri ihtiva eden sayısallaştırılmış risk analizi metodolojisi bu sonucu vermiş, bu sonuçlar Denetim ve İş Birliği Komisyonu'nun 19 Aralık 2024 tarihli toplantısında kabul edilmiştir.

a) KİSYF Risklerinin Değerlendirilmesi

KİSYF risklerinin analizi kapsamında öncelikle KİS'in yayılmasında tehdit olarak değerlendirilen ülkeler belirlenmiş, bu ülkelerin faaliyetleri değerlendirilmiş, bahse konu ülkelerin KİSYF kapsamında etki gösterme durumları ortaya konulmuş, elde edilen sonuçlar riskli ülkelere özgülenen kırılganlık analizi bulguları ile eşleştirilmiş; bu yolla önce doğal KİSYF riskleri hesaplanmıştır. Müteakiben, yatıştırıcı tedbir olarak nitelendirilen önlemlerin getirdiği pozitif etki değerlendirilerek artık risk değerlerine ulaşılmış ve KİSYF riskleri bu sayede sayısallaştırılmış ve gruplandırılmıştır. KİSYF tehdit, kırılganlık ve yatıştırıcı tedbir analizlerinin yapılması ve nihayetinde doğal ve artık risk sonuçlarının elde edilmesi için toplamda 76 kriter bazında bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak, risk seviyesi, toplam 76 kriter bağlamında değerlendirme yapılan metodoloji sonuçları çerçevesinde Kuzey Kore için "düşük", İran için ise "orta" olarak belirlenmiştir.

Ülkemizin özellikle BMGK'nın 2231(2015) sayılı Kararına konu olan İran ile sınır komşusu olması, bu ülke vatandaşlarının ülkemiz finansal kuruluşlarında az sayıda da olsa hesaplarının bulunması, şirket ortaklıkları ve doğrudan KİSYF ile ilgili olmasa da ekonomik nitelikteki bazı suçlara ilişkin kayıtlarının bulunması ve bu ülke ile sınırlı düzeyde de olsa ticari faaliyete girişilmesi İran kaynaklı KİSYF risklerini artıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

BMGK'nın 1718(2006) sayılı Kararı ile yaptırım rejimine konu olan Kuzey Kore örneğinde ise ülkemiz riskinin tamamen sektörel kırılganlık kaynaklı olduğu, ülkemize yönelik bu ülkeden yönelen KİSYF tehdidinin düşük seviyede kaldığı, ancak KİSYF tehditleri arasında öne çıkan bazı sektörlerin Kuzey Kore tarafından suiistimal edilebilme riskinin göz ardı edilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

b) KİSYF Kırılganlıkları

KİSYF kırılganlığı olarak; yapısal ve bağlamsal faktörler olarak değerlendirilen mevzuat uyumu, kayıt dışı ekonomik büyüklük, belirtilen ülkeler ile sınır komşusu olma durumu; MASAK ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen denetim faaliyetleri ve yapılan tespitler, ülkemizin İran, Kuzey Kore ve bu ülkelerin ticaret partnerleri ile yaptığı ticaretin büyüklüğü, bu ülkelerin vatandaşlarının veya bu ülkelerde mukim tüzel kişilerin aracısı olduğu ve yükümlüler nezdinde yapılan işlemler (varsa) ile ilgili bulgular sayısallaştırılarak kırılganlık analizi puanlarına ulaşılmıştır.

c) Sektörel Risk Analizi ve Değerlendirmesi

Yapılan risk analiz çalışmalarında, FATF tarafından tanımlananlar haricinde kalan yükümlülere (bahis şirketi, e-ticaret, galeri vb.) yer verilmemiş olup, FATF standartları çerçevesinde finansal kuruluş, finansal olmayan belirli iş ve meslek grubu (FOBİM) ve kripto varlık hizmet sağlayıcısı olarak gruplandırılan yükümlüler analiz kapsamına alınmıştır.

Sektörel kırılganlık analiz sonuçları risk seviyesine göre ve alfabetik olarak Tablo 1'de özetlenmiştir.

Sektör	**Risk Seviyeleri**
Bankacılık Sektörü	Orta
Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılık Sektörü	Orta
Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Sektörü	Orta
Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları Sektörü (Kuyumcular)	Orta-Düşük
Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sektörü	Orta-Düşük

Yetkili Müesseseler (Döviz Büroları) Sektörü	Orta-Düşük
Avukatlık Sektörü	Düşük
Emlakçılık Sektörü	Düşük
Faktoring Şirketleri Sektörü	Düşük
Finansal Kiralama Şirketleri Sektörü	Düşük
Finansman Şirketleri Sektörü	Düşük
Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Sektörü	Düşük
Noterlik Sektörü	Düşük
Sermaye Piyasası Sektörü	Düşük
Yabancı Trust Faaliyeti	Düşük

Tablo 6- KİS Ulusal Risk Değerlendirmesinde Risk Kategorileri Açısından Sektörler

B. Strateji Belgeleri

1. Aklama ve Terörizmin Mücadelede Strateji Belgesi

Ülkemizde aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin adli ve idari süreçlerin etkili bir şekilde yürütülmesi, mali istihbaratın elde edilmesi ve kullanılmasına ilişkin süreçlerin başarısının artırılması ve dolayısıyla suçluların suç gelirinden mahrum bırakılmasına ilişkin tedbirlerin koordineli bir şekilde uygulanması hedefine yönelik olarak Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2021-2025) hazırlanmış ve 2021/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yürürlüğe konulmuştur.

Bu belgede stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmiştir.

a) Stratejik Amaçlar, Hedefler Ve Faaliyetler

Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2021-2025) ile tespit edilen stratejik amaçlar şunlardır:

- ➔ STRATEJİK AMAÇ 1: Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadeleye İlişkin Adli ve İdari Süreçlerin Etkili Bir Şekilde Yürütülmesi
- ➔ STRATEJİK AMAÇ 2: Aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede ulusal risk değerlendirmesinin güncelliğinin temin edilmesi
- ➔ STRATEJİK AMAÇ 3: Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçlarına İlişkin Mali Boyutu İçeren Adli ve İdari Süreçlerin Ulusal Risk Değerlendirme Sonuçları Ekseninde

Önceliklendirilmesi

➔ STRATEJİK AMAÇ 4: Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Bağlı Öncül Suçlar Çerçevesinde Suçtan Kaynaklanan Malvarlığına Elkonulması ve Bu Değerlerin Müsadere Edilmesi Amacıyla Mevzuat Altyapısının Değerlendirilmesi İle Tüm Adli ve İdari Tedbirlerin Etkili Bir Şekilde Uygulanması

➔ STRATEJİK AMAÇ 5: Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Kapsamında Hedeflenen Mali Yaptırımların Etkili Bir Şekilde Kullanılmasını Sağlayacak Çalışmalar Yapılacaktır

Bu amaçlara ulaşmak için tespit edilen hedef ve faaliyetler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

STRATEJİK AMAÇ 1: Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadeleye İlişkin Adli ve İdari Süreçlerin Etkili Bir Şekilde Yürütülmesi	Hedef 1.1.Örgütlü veya profesyonel olarak işlenen, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar da dâhil tüzel kişilerin suiistimali bulunan ve birden fazla kurumun ihtisas alanına giren aklama ve terörizmin finansmanı vakalarında ihtisaslaşmış soruşturma ekiplerinin oluşturulmasının öncelikli olarak değerlendirilmesi	Faaliyet 1.1.a. Çok yönlü aklama ve terörizmin finansmanı soruşturmalarında, konusuna ve ilgisine göre ihtisaslaşmış soruşturma ekipleri oluşturularak, ihtisas alanına göre denetim ve teftiş ile görevli kamu kurumlarının bilgisine başvurulacaktır.
		Faaliyet 1.1.b. Hedef kapsamındaki istatistikler ve iyi uygulama örnekleri Tehdit Çalışma Grubuna aktarılacaktır.
	Hedef 1.2. Aklama ve terörizmin finansmanı vakalarında uygun işbirliği platformlarından faydalanmak suretiyle uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve bilgi paylaşımı yapılması	Faaliyet 1.2.a. Uluslararası bilgi değişimi istatistikleri Tehdit Çalışma Grubuna sunulacaktır.
		Faaliyet 1.2.b Bilgi değişimi ile başlayan, genişletilen ya da sunulan bilginin etkili bir şekilde kullanıldığına ilişkin karşı ülke muadil birimlerinden olumlu geri bildirim alınan dosyalara ilişkin olarak Tehdit Çalışma Grubu tarafından hazırlanacak tipoloji rehberlerinde iyi uygulama örneklerinden yararlanılacaktır.
	Hedef 1.3. Aklama ve terörizmin finansmanı suçuna ilişkin olarak adli merciler, kolluk birimleri, MASAK ve denetim elemanlarının bağlı olduğu kurumlar nezdinde farkındalık artırıcı ve işbirliğini geliştirici faaliyetler düzenlenmesi	Faaliyet 1.3.a.Tüm ilgili kurumların katılımı ile aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına yönelik eğilimlerin tartışıldığı çalıştaylar düzenlenecektir.
		Faaliyet 1.3.b.İhtisas mahkemelerinde görev alan hâkimler ile Cumhuriyet başsavcıları tarafından işbölümü suretiyle belirlenen uzmanlaşmış Cumhuriyet savcılarının, düzenli eğitim alması ve güncel risklere farkındalıklarının geliştirilmesi sağlanacaktır.
		Faaliyet 1.3.c. Kolluk teşkilatlarında mali suç ve suç gelirleri ile mücadele ve terörizmin finansmanı birimlerinde görev yapan personele yönelik mali soruşturma eğitimi verilecektir.
		Faaliyet 1.3.d. Hizmet içi mali soruşturma rehberleri hazırlanacak ve değişen risk algısı ekseninde güncellenecektir.
		Faaliyet 1.3.e. Hizmet içi mali analiz rehberleri hazırlanacak ve değişen risk algısı ekseninde güncellenecektir.
		Faaliyet 1.3.f. Hizmet içi denetim rehberleri hazırlanacak ve değişen risk algısı ekseninde güncellenecektir.
		Faaliyet 1.3.g. Suç eğilimlerine ve işleniş yöntemlerine yönelik olarak yükümlü gruplarını bilgilendirici rehberlik çalışmaları hazırlanacaktır.

	Hedef 1.4. Aklama ve terörizmin finansmanı soruşturmalarına ilişkin olarak düzenli istatistiki veri temin edilmesine yönelik sistem altyapısı geliştirilmesi	Faaliyet 1.4.a İlgili suç istatistikleri Tehdit Çalışma Grubunun bilgisine sunulacaktır.
		Faaliyet 1.4.b MASAK tarafından temin edilen analiz raporlarına istinaden başlatılan veya soruşturma ya da kovuşturma aşamasında MASAK raporlarından faydalanılan dosyaların takibine yönelik sistem altyapısı güçlendirilecektir.
STRATEJİK AMAÇ 2: Aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede ulusal risk değerlendirmesinin güncelliğinin temin edilmesi	Hedef 2.1. Ulusal Risk Değerlendirmesinin güncellenmesi için Tehdit ve Kırılganlık Çalışma Gruplarının kurulması	Faaliyet 2.1.a. 2016/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde hazırlanan Ulusal Risk Değerlendirmesi çalışmasının güncelliğinin temin edilmesi amacıyla, Faaliyet 2.2.a'da sayılan kurumların katılımı ile Tehdit Çalışma Grubu, Faaliyet 2.2.b'de sayılan kurumların katılımı ile Kırılganlık Çalışma Grubu oluşturulacaktır.
	Hedef 2.2. Aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında elde edilen istatistik, eğilim, bilgi ve yöntemlerdeki gelişmelerin Tehdit ve Kırılganlık Çalışma Grupları marifeti ile analiz edilmesi	Faaliyet 2.2.a Konuya ilişkin istatistik, uzman değerlendirmeleri ve/veya suç eğilimleri, yöntemleri, potansiyel tehditler konularında hazırlanacak değerlendirme raporları Tehdit Çalışma Grubuna sunulacaktır.
		Faaliyet 2.2.b Sektörel aklama ve terörizmin finansmanı risklerine ilişkin değerlendirmeler ve ilgili istatistiki veriler Kırılganlık Çalışma Grubuna sunulacaktır.
		Faaliyet 2.2.c Tehdit ve Kırılganlık Çalışma Grupları marifetiyle URD belgesi güncellenecektir.
STRATEJİK AMAÇ 3: Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçlarına İlişkin Mali Boyutu İçeren Adli ve İdari Süreçlerin Ulusal Risk Değerlendirme Sonuçları Ekseninde Önceliklendirilmesi	Hedef 3.1. Aklama ve terörizmin finansmanı açısından yüksek riskli olarak belirlenen tehdit unsurları ile mücadelede Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 155/1 sayılı Genelgesi uyarınca analiz ve inceleme ile eşzamanlı mali soruşturmanın sistematik olarak yürütülmesi	Faaliyet 3.1.a Yüksek riskli durumları konu edinen şüpheli işlem bildirimlerinin öncelikli olarak analiz edilmesini teminen risk puanları revize edilecek ve bu kapsamdaki bildirimlerin tamamının analiz edilmesi sağlanacaktır.
		Faaliyet 3.1.b MASAK tarafından hazırlanan analiz ve inceleme faaliyetleri neticesinde soruşturmaya ve kovuşturmaya dönüşen dosyalara ilişkin olarak 1.4.b'deki faaliyetin tamamlanmasını müteakip istatistik temin edilerek hedef belirlemesi yapılacaktır.
		Faaliyet 3.1.c. Öncül suç ve terör soruşturmaları ile eş zamanlı olarak aklama ve terörizmin finansmanı soruşturmalarının açılmasının öncelikli olarak değerlendirilmesi hususuna 1.3.dno'lu hedef kapsamında hazırlanacak soruşturma rehberlerinde yer verilecektir.
		Faaliyet 3.1.d. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 155/1 sayılı Genelgesinde belirtilen yüksek riskli kategoride yer alan suçlar ile nakit kontrolleri kapsamında açılmış olan adli soruşturmaların derinleştirilmesi neticesinde aklama ve terörizmin finansmanı suçlarının işlendiği izlenimi veren hallerde bu suçlardan da soruşturmalara başlanılması öncelikli olarak değerlendirilecektir.
	Hedef 3.2. Aklama ve terörizmin finansmanıyla ilgili adli süreçlerin daha etkili yürütülmesi için mevcut performans kriterlerinin gözden geçirilmesi	Faaliyet 3.2.a. Aklama ve terörizmin finansmanı soruşturma ve kovuşturmalarında görev alan yargı mensuplarının yargısal performansına esas terfi kriterleri dosya sayısı ve iş yoğunluğu da gözetilerek gözden geçirilecektir/yeniden belirlenecektir.
		Faaliyet 3.2.b. Uzmanlaşmış hâkim ve Cumhuriyet savcılarının tayin edilmeleri halinde yeni görev yerlerinde uzmanlık alanlarına göre görev almaları sağlanacaktır.
		Faaliyet 3.2.c. Hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitiminde terörizmin finansmanı ve aklama suçlarına ilişkin eğitim verilmesi sağlanacaktır.

		Faaliyet 3.2.d. Aklama ve terörizmin finansmanı soruşturmalarında ihtisaslaşmış kolluk birimlerinden faydalanılacak, bu çerçevede ilgili birimlerin yapılanması, insan kaynağı ve teknik ekipmanı güçlendirilecektir.
		Faaliyet 3.2.e Aklama ve terörizmin finansmanı soruşturmalarında görev alan kolluk personelinin ihtisaslaşma düzeyi geliştirilecektir.
		Faaliyet 3.2.f. MASAK'ın aklama ve terörizmin finansmanı analizi ile görevli personel sayısı artırılacak, bu çerçevede yüksek riskli öncül suçlar ve terör örgütleri bazında ihtisaslaşma düzeyi geliştirilecektir.
STRATEJİK AMAÇ 4: Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Bağlı Öncül Suçlar Çerçevesinde Suçtan Kaynaklanan Malvarlığına Elkonulması ve Bu Değerlerin Müsadere Edilmesi Amacıyla Mevzuat Altyapısının Değerlendirilmesi İle Tüm Adli ve İdari Tedbirlerin Etkili Bir Şekilde Uygulanması	Hedef 4.1. Aklama, bağlantılı öncül suçlar ve terörizmin finansmanı suçlarında elkoyma ve müsadere uygulamalarının ülke riskleri ekseninde önceliklendirilmesi	Faaliyet 4.1.a.Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 155/1 sayılı Genelgesinde belirtilen yüksek riskli kategoride yer alan suçlar ile nakit kontrolleri kapsamında yürütülen adli soruşturmalarda el koyma tedbirinin uygulanması ve müsadere tedbirine ilişkin mahkemeden talepte bulunulması hususları öncelikli olarak değerlendirilecektir.
		Faaliyet 4.1.b El konulan ve müsadere edilen eşya veya malvarlığına ilişkin istatistiki verilerin tespitine yönelik ölçülebilir kriterlerin belirlenmesi ve geliştirilmesi sağlanacak; temin edilecek istatistikler yıllık olarak Tehdit Çalışma Grubunca değerlendirilerek müsadere tedbirinin yasal unsurları etkinlik bakımından göz önünde bulundurulacaktır.
		Faaliyet 4.1.c. El koyma ve müsadere istatistikleri Tehdit Çalışma Grubuna sunulacak, bu Grup tarafından hazırlanacak suç eğilimlerini ve işleniş biçimlerini gösteren tipoloji rehberlerinde iyi uygulama örneklerinden de yararlanılacaktır.
	Hedef 4.2. Kazanç Müsaderesi Tedbirinin Etkinliğini Artırıcı Çalışmalar Yürütülmesi	Faaliyet 4.2.a. Kazanç müsaderesi tedbirinin etkinliğini sağlamak amacıyla farkındalık artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
		Faaliyet 4.2.b. Kazanç müsaderesi uygulanan vakalara ilişkin istatistiki veriler Tehdit Çalışma Grubuna sunulacak, bu Grup tarafından hazırlanacak suç eğilimlerini ve işleniş biçimlerini gösteren tipoloji rehberlerinde iyi uygulama örneklerinden de yararlanılacaktır.
	Hedef 4.3. Elkoyma ve müsadereye ilişkin sistem entegrasyon çalışmalarının yapılması ve müsadere edilen malvarlığı değerlerinin devlet hazinesinde takibi için çalışmalar gerçekleştirilmesi	Faaliyet 4.3.a. El koyma ve müsadere uygulamalarının geliştirilmesine yönelik veri kayıt sistemlerinde entegrasyon çalışmaları yapılacaktır.
		Faaliyet 4.3.b. Adalet Bakanlığı, kolluk birimleri ve devlet hazinesine ilişkin veri girişi yapan birimlerde, doğru kayıt tutulmasının temini ve bunun öneminin anlaşılmasına ilişkin farkındalık artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
	Hedef 4.4. Nakit para ya da para yerine geçen taşınabilir değerlerin fiziki olarak sınır içine ve dışına nakline ilişkin olarak gümrüklerdeki nakit kontrolleri geliştirilecektir.	Faaliyet 4.4.a. Gümrüklerdeki nakit kontrollerinin risk temelli yaklaşım çerçevesinde önceliklendirilmesi için senaryo analizleri eşliğinde yolcu grupları için risk değerlendirmesi yapılacak ve nakit kontrolleri bu doğrultuda önceliklendirilecek, bu yolla nakit açıklama tutanaklarının ve nakit yakalamalarının etkinliği iyileştirilecektir.
		Faaliyet 4.4.b. Nakit açıklama tutanağına ilişkin hazırlanan analiz çalışmalarına öncelik verilecek, aklama ve terörizmin finansmanı ile bağlantısı kurulan dosyalar ilave çalışma yapılması için geçilmeksizin Cumhuriyet savcılarına ve/veya kolluk birimlerine iletilecektir.

		Faaliyet 4.4.c. Sınırlarda gümrük işlemlerinin geliştirilmesi için Gümrük müdürlüklerinin operasyonel ve teknik kapasitesini geliştirici tedbirler alınacaktır.
		Faaliyet 4.4.d. Nakit kontrollerinde tespit edilen şüpheli durumların başarı ile soruşturulması için ilgili kurumların katılımı ile çalıştay ve rehberlik faaliyetleri hazırlanacak, çalışma sonuçları Tehdit Çalışma Grubu toplantılarında ele alınacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 5: Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Kapsamında Hedeflenen Mali Yaptırımların Etkili Bir Şekilde Kullanılmasını Sağlayacak Çalışmalar Yapılacaktır	Hedef 5.1 6415 sayılı Kanun kapsamında malvarlığı dondurma uygulamasının etkinliğinin artırılması için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve bu kapsamda ilgili kurum temsilcilerinden oluşan çalışma grupları oluşturulması	Faaliyet 5.1.a. Hedeflenen mali yaptırımların etkili uygulanması için Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu üyelerinin bağlı olduğu kurumların temsilcilerinden oluşan Yaptırımların İzlenmesi Çalışma Grubu oluşturulacaktır.
		Faaliyet 5.1.b. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi yaptırımlarına ilişkin olarak Yaptırımların İzlenmesi Çalışma Grubu mensuplarına farkındalık artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
	Hedef 5.2. 6415 sayılı Kanun kapsamında malvarlığı dondurulanlara ilişkin, Adalet Bakanlığı, Kolluk Birimleri, MASAK, MİT ve Dışişleri Bakanlığının katılımı ile periyodik olarak toplantılar yapılması ve uygulama sonuçlarının yıllar itibarıyla takip edilmesi	Faaliyet 5.2.a. Hedeflenen mali yaptırımlar çerçevesinde, makul sebeplerin ortaya çıkarılması ve kurumlararası işbirliği ve koordinasyonun artırılması için teknik düzeyde toplantılar gerçekleştirilecektir.
		Faaliyet 5.2.b. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine veya yabancı devletlere iletilen listeleme önerilerinin takibi yapılarak geri bildirim alınması sağlanacak, olası eksikliklerin giderilmesine ilişkin tedbirler alınacak ve konu Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonunun bilgisine sunulacaktır.
	Hedef 5.3. 6415 sayılı Kanun çerçevesinde malvarlığı dondurulan kişi ve kuruluşlara ilişkin istatistiki bilgilerin hazırlanması ve bunlara ilişkin yürütülen hukuki süreçlerin takibi	Faaliyet 5.3.a. Hedeflenen mali yaptırımlara ilişkin istatistiki veriler hazırlanarak Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonunun bilgisine sunulacaktır. Faaliyet 5.3.b. Hakkında malvarlığı dondurma kararı verilenlere ilişkin yürütülen hukuki süreç düzenli olarak takip edilecektir.

Tablo 7- Aklama ve Terörizmin Mücadelede Strateji Belgesinde Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler

b) Uygulama

Strateji belgesinin uygulanması kapsamında, aklama ve terörizmin finansmanına ilişkin tehdit ve kırılganlıkların değerlendirilmesine yönelik olarak, ilgili kurumların temsilcilerinden oluşan çalışma grupları ihdas edilecek olup, uygulama sonuçları öncelikle 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 232 nci maddesinde düzenlenen Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (Koordinasyon Kurulu)toplantılarında görüşülecektir.

Tehdit Çalışma Grubu, MASAK temsilcisinin koordinatörlüğünde, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı) Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün uygun göreceği sayıda teknik uzmanlığa sahip temsilcisinden oluşacaktır.

Kırılganlık Çalışma Grubu, MASAK temsilcisinin koordinatörlüğünde, 5549 sayılı Kanun'un 2(1)(e) maddesinde sayılan denetim elemanlarının bağlı olduğu kurumlar, İçişleri Bakanlığı

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı'nın uygun göreceği sayıda teknik uzmanlığa sahip temsilcilerinden oluşacaktır.

Yaptırımların İzlenmesi Çalışma Grubu ise yine MASAK temsilcisinin koordinatörlüğünde, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının uygun göreceği sayıda teknik uzmanlığa sahip temsilcisinden oluşacaktır.

İhtiyaç halinde diğer ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri de çalışma gruplarının faaliyetlerine davet edilebilecektir.

Strateji Belgesinin geneli hakkındaki koordinasyon işleri, Tehdit, Kırılganlık ve Yaptırımların İzlenmesi Çalışma Gruplarının ve Koordinasyon Kurulunun sekretarya hizmetleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yerine getirilecektir. Bunun yanında, Strateji belgesinde ele alınan konulara ilişkin ulusal seviyedeki politikalar ile reform önerileri, ilgisine göre Cumhurbaşkanlığı nezdinde oluşturulan Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu ile Hukuk Politikaları Kuruluna raporlanacaktır.

2. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadele Strateji Belgesi

Ülkemizde KİS'lerin yayılmasının finansmanıyla etkili bir şekilde mücadele edilmesi, mali istihbaratın elde edilmesi ve kullanılmasına ilişkin süreçlerin başarısının artırılması ve KİS'lerin yayılmasının finansmanının önlenmesi kapsamında belirlenen tedbirlerin koordineli bir şekilde uygulanması hedefine yönelik olarak Türkiye'de Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı İle Mücadelede Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2025-2029) hazırlanmış ve 2025/5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yürürlüğe konulmuştur.

Bu belgede stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmiştir.

a) Stratejik Amaçlar, Hedefler Ve Faaliyetler

Türkiye'de Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı İle Mücadelede Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2025-2029) ile tespit edilen stratejik amaçlar şunlardır:

- ➔ Stratejik Amaç 1: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Ulusal Koordinasyonun Güçlendirilmesi
- ➔ Stratejik Amaç 2: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede

Uluslararası Araştırmaların Takip Edilmesi ve İş Birliğinin Geliştirilmesi

➔ Stratejik Amaç 3: Kitle İmha Silahlarıyla Mücadele Kapsamında Denetim Mekanizmalarının Geliştirilmesi

➔ Stratejik Amaç 4: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Ulusal Risk Değerlendirmesinin Güncelliğinin Temin Edilmesi ve Ulusal Risk Değerlendirmesi Raporunun Paylaşılması

Bu amaçlara ulaşmak için tespit edilen hedef ve faaliyetler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

STRATEJİK AMAÇ 1: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Ulusal Koordinasyonun Güçlendirilmesi	Hedef 1.1. Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadelede yetkili birimler arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi.	Faaliyet 1.1.a. Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı araştırmaları kapsamında kurumlar arası bilgi paylaşımında bulunulacaktır.
		Faaliyet 1.1.b. KİSYF ile mücadelede görevli birimler tarafından KİSYF ile mücadeleye ilişkin kurum içi rehberler düzenlenecek veya mevcut rehberlere KİSYF ile mücadeleye ilişkin hususların eklenmesi veya güncellenmesi sağlanacaktır.
		Faaliyet 1.1.c. Uluslararası bilgi değişimi istatistikleri hazırlanarak Denetim ve İş Birliği Komisyonuna sunulacaktır.
		Faaliyet 1.1.ç. KİS ile mücadele kapsamında kurumlarca yapılan diğer faaliyetlere ilişkin istatistiki veriler hazırlanarak Denetim ve İş Birliği Komisyonunun bilgisine sunulacaktır.
	Hedef 1.2. 7262 sayılı Kanunun uygulanmasında etkinliğin arttırılması için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve bu kapsamda ilgili kurum temsilcilerinden oluşan KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubunun oluşturulması.	Faaliyet 1.2.a. KİSYF ile mücadele uygulamalarının geliştirilmesi için teknik düzeyde toplantıların gerçekleştirileceği KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubu kurulacaktır.
	Hedef 1.3. Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele kapsamında özel sektörle işbirliğinin geliştirilmesi.	Faaliyet 1.3.a. Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele kapsamında ve hedeflenen mali yaptırımlara uyum çerçevesinde, özel sektör temsilcileriyle teknik düzeyde toplantılar gerçekleştirilecek ve farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 2: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Araştırmaların Takip Edilmesi ve İş Birliğinin Geliştirilmesi	Hedef 2.1. Kitle imha silahlarının yayılmasını finanse eden kişi ve gruplara karşı önlemler geliştirilmesi için uluslararası ortaklarımızla bilgi ve istihbarat paylaşımı ve değişimi yoluyla işbirliğinin güçlendirilmesi.	Faaliyet 2.1.a. Kamu kurum ve kuruluşlarının kullandığı uluslararası bilgi değişim kanallarının etkinliğinin değerlendirilmesi yapılacak ve ilgili kanalların etkin kullanımının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
		Faaliyet 2.1.b. KİSYF kapsamında uluslararası raporlarda yer alan tipolojiler KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubunda görüşülecektir.
	Hedef 2.2. Güncel Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı tipolojilerinden haberdar olmak ve finansal ağları tespit edebilmek için uluslararası çalışmalara katılım sağlanması.	Faaliyet 2.2.a. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı kapsamında katılım sağlanan uluslararası çalışmalarda edinilen bilgiler KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubuna sunulacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 3: Kitle		Faaliyet 3.1.a. KİS ile mücadele kapsamında denetim rehberlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

İmha Silahlarıyla Mücadele Kapsamında Denetim Mekanizmalarının Geliştirilmesi	Hedef 3.1. KİS ile mücadele kapsamında denetimin etkinliğini artırıcı çalışmalar yürütülmesi.	Faaliyet 3.1.b. KİSYF kapsamında yapılan mali yaptırımlara uyum denetimi programına ilişkin metodolojinin geliştirilmesine yönelik olarak çalışmalar yapılacaktır.
	Hedef 3.2. KİS ile mücadele kapsamında yapılan denetimin sonuçlarının değerlendirilmesi.	Faaliyet 3.2.a. MASAK tarafından KİSYF kapsamında yapılan mali yaptırımlara uyum denetimleri ile diğer yetkili kurumlarca yapılan denetimlerde KİS'lerin yayılmasına ilişkin bulgulara yönelik istatistiki veriler hazırlanarak Denetim ve İş Birliği Komisyonunun bilgisine sunulacaktır.
		Faaliyet 3.2.b. KİSYF kapsamında yapılan mali yaptırımlara uyum denetimi sonuçlarının özel sektör temsilcileri, sektörü düzenleme ve denetlemeye yetkili otoritelerin temsilcileri ile birlikte değerlendirilmesi sağlanacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 4: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Ulusal Risk Değerlendirmesinin Güncelliğinin Temin Edilmesi ve Ulusal Risk Değerlendirmesi Raporunun Paylaşılması	Hedef 4.1. KİSYF ile mücadele kapsamında elde edilen istatistik, eğilim, bilgi ve yöntemlerdeki gelişmelerin KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubu marifeti ile analiz edilmesi.	Faaliyet 4.1.a KİSYF ile mücadele kapsamında alınan istatistiklerin, uzman görüşlerinin ve/veya potansiyel tehdit, kırılganlık ve yatıştırıcı tedbirlerin KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubu tarafından değerlendirilmesi sağlanacaktır.
		Faaliyet 4.1.b. KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubu marifetiyle URD belgesinin güncellenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
	Hedef 4.2. KİSYF ile Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi Raporunda belirlenen risklerin bertaraf edilmesine yönelik olarak eylem planı oluşturulması ve oluşturulan eylem planının uygulanmasının takip edilmesi.	Faaliyet 4.2.a. KİSYF ile Mücadele Eylem Planı oluşturulacaktır.
		Faaliyet 4.2.b. KİSYF ile Mücadele Eylem Planı kapsamındaki faaliyetlerin uygulama sonuçları Denetim ve İş Birliği Komisyonuna sunulacaktır.
	Hedef 4.3. KİSYF ile Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi Raporunda yer alan hususlara ilişkin olarak farkındalığın artırılması.	Faaliyet 4.3.a. KİSYF ile Mücadele Ulusal Risk Değerlendirmesi Raporunun ilgili kurumlarla paylaşılması, yayımlanması ve eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi sağlanacaktır.

Tablo 8- KİS Yayılmasının Finansmanı ile Mücadele Strateji Belgesinde Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler

b) Uygulama

Strateji belgesinin uygulanması kapsamında, 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun uygulanması için oluşturulan Denetim ve İş Birliği Komisyonu çalışmalarında kurumlar arası iş birliğine devam edilerek bilgi paylaşımının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca, kurumlar tarafından tespit edilen risk ve tehditlerin karşılıklı değerlendirilmesi sağlanarak tedbirlerin geliştirilmesi görüşülecektir.

Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına ilişkin tehditlerin, kırılganlıkların ve önleyici tedbirlerin değerlendirilmesine yönelik olarak, ilgili kurumların temsilcilerinden oluşan çalışma grubu ihdas edilecek olup, uygulama sonuçları Denetim ve İş Birliği Komisyonu toplantılarında görüşülecektir.

Bu kapsamda ihdas edilen KİSYF ile Mücadele Çalışma Grubu; MASAK temsilcisinin koordinatörlüğünde, Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Güvenlik Genel Müdürlüğü, Milli Savunma

Bakanlığı Teknik Hizmetler Genel Müdürlüğü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Nükleer Enerji ve Uluslararası Projeler Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu ve Nükleer Düzenleme Kurumu'nun uygun göreceği sayıda teknik uzmanlığa sahip temsilciden oluşacaktır.

İhtiyaç halinde başta Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşların teknik uzmanlığa sahip temsilcileri de çalışma gruplarının faaliyetlerine davet edilebilecektir.

Strateji Belgesinin geneli hakkındaki koordinasyon işleri, ilgili komisyon ve çalışma gruplarının sekretarya hizmetleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yerine getirilecektir. Bunun yanında, Strateji Belgesinde ele alınan konulara ilişkin ulusal seviyedeki politikalar ile stratejik amaçlar, hedefler ve faaliyetlere ilişkin gerçekleşme durumu, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve olası çözüm önerileri Cumhurbaşkanlığına raporlanacaktır.

IV. SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASI ve SUÇ GELİRLERİNİ AKLAMA SUÇU

Kara para aklama, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal düzeni ve adalet sistemini tehdit eden bir suçtur. Suçtan elde edilen gelirlerin meşrulaştırılması, yasa dışı faaliyetlerin devamını sağlar ve ekonomide adil rekabeti bozar.

Bu nedenle devletlerin kara para aklama ile mücadelede güçlü bir hukuki altyapıya, etkin denetim mekanizmalarına ve uluslararası işbirliğine ihtiyaçları vardır.

Türkiye, son yıllarda bu alanda önemli adımlar atmış, MASAK gibi kurumsal yapılarla hem iç hukukta hem uluslararası düzeyde etkin bir mücadele yürütmeye başlamıştır. Ancak suç gelirlerinin aklanması sürekli gelişen bir suç tipi olduğundan, mücadelede de sürekli güncellenen stratejilere ve güçlü bir farkındalığa ihtiyaç vardır.

A. Dünyada Kara Para Aklama ve Tarihçesi

Kara para aklama, suçtan elde edilen gelirlerin kaynağının gizlenerek meşru hale getirilmesi sürecidir. Bu anlamda kara para aklama süreci, suçtan elde edilen gelirlerin kaynağını gizleyerek yasal bir görünüm kazandırma amacı taşımaktadır. Bu kavram modern hukukta özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren önem kazanmıştır. Suç gelirlerinin aklanması, modern ekonomilerin karşılaştığı en önemli mali suçlardan biri olarak kabul edilir. Ancak tarih boyunca, yasadışı yollarla elde edilen kazançların gizlenmesi farklı biçimlerde karşımıza çıkmıştır.

Tarih boyunca yasa dışı gelirlerin gizlenmesi ve bu gelirlerin meşru hale getirilmesi amacıyla çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Özellikle 1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde mafya örgütlerinin yasa dışı gelirlerini meşru göstermek için çamaşırhaneler üzerinden ticaret yapmaları, "money laundering" yani "kara para aklama" kavramının doğmasına neden olmuştur. O dönemde mafya grupları, yasa dışı faaliyetlerden elde ettikleri paraları meşru gösterebilmek için çamaşırhane işletmeleri kurmuşlardır. Bu işletmelerin nakit akışının yüksek olması nedeniyle gelirlerin kaynağı kolaylıkla gizlenebilmiş, böylece "money laundering" yani "kara para aklama" terimi literatüre girmiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında küresel finans sisteminin büyümesi, uluslararası ticaretin artması ve banka sistemlerinin gelişmesiyle birlikte kara para aklama daha karmaşık bir hale gelmiştir.

1970'li yıllarda özellikle uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı ve yolsuzluk gibi faaliyetlerden elde edilen gelirlerin uluslararası finansal sisteme sokulması büyük bir sorun haline gelmiştir. Bu yıllarda küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve finansal piyasaların büyümesiyle kara para

aklama faaliyetleri uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu dönemde özellikle uyuşturucu ticaretinden elde edilen büyük miktarlardaki gelirlerin uluslararası bankacılık sistemine sokulması, devletlerin dikkatini çekmiştir.

1980'lerde ABD'de çıkarılan Bank Secrecy Act ve 1988 tarihli Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelere Karşı Sözleşmesi kara para aklama ile mücadelede dönüm noktaları olmuştur. Bu yasa, bankalara belirli işlemleri raporlama yükümlülüğü getirerek kara para aklamayla mücadelede ilk yasal adımlardan biri olmuştur.

1988 tarihli Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelere Karşı Sözleşmesi ile kara para aklama uluslararası hukukta tanımlanmış ve suç olarak kabul edilmiştir. Bu sözleşme, ülkelerin mali sistemlerinde denetim mekanizmaları oluşturmasını zorunlu kılmıştır.

1990'lı yıllarda ise uluslararası işbirliğini güçlendirmek amacıyla Mali Eylem Görev Gücü (FATF) kurulmuştur. FATF, üye ülkelere kara para aklamayla mücadele konusunda standartlar getirmiş ve bu standartların uygulanmasını izlemeye başlamıştır. FATF, 40 temel tavsiye kararı ile ülkelerin kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede uyması gereken uluslararası standartları belirlemiştir. Bu standartlar, günümüzde birçok ülke tarafından ulusal mevzuatlarına uyarlanmıştır.

Avrupa Birliği de 1991'den itibaren kara para aklama ile ilgili yönergeler yayımlayarak finansal sistemin şeffaflığını artırmayı hedeflemiştir. Bu yönerge, finansal kurumların şüpheli işlemleri bildirme yükümlülüğünü öngörmüştür. Daha sonra 2001, 2005, 2015 ve 2018 yıllarında çıkarılan yeni yönergelerle bu düzenlemeler daha kapsamlı hale getirilmiştir.

Bugün kara para aklama, yalnızca finansal bir suç değil; küresel güvenlik, ekonomik istikrar ve adalet sistemleri açısından da ciddi bir tehdit olarak görülmektedir. Günümüzde kara para aklama, terörün finansmanı, yolsuzluk ve organize suçlarla da yakından ilişkilendirilen küresel bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilmektedir. Çünkü suçtan elde edilen gelirlerin meşrulaştırılması, suç örgütlerinin ekonomik güç kazanmasına ve terörizmin finansmanına zemin hazırlamaktadır.

B. Türkiye'de Kara Para Aklama ve Tarihçesi

Türkiye'de kara para aklama ile mücadele 1980'li yılların sonlarında gündeme gelmiştir. O yıllarda, uluslararası kuruluşlar kara para aklama konusunda ülkeleri önlem almaya teşvik etmeye başlamış ve Türkiye de bu süreçten etkilenmiştir.

1990'lı yılların başında Türkiye'de finansal sistemin serbestleşmesi, döviz işlemlerinin kolaylaşması ve sermaye hareketlerinin artmasıyla kara para aklama riski de yükselmiştir. Bu nedenle Türkiye, uluslararası standartlara uygun bir düzenleme ihtiyacı duymuştur.

1996 yılında yürürlüğe giren 4208 sayılı "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun", Türkiye'de bu alandaki ilk kapsamlı yasal düzenleme olmuştur. Bu Kanun, kara para aklama kavramını Türk hukuk sistemine ilk kez açıkça dâhil etmiş ve bu suçla mücadele için temel kurumsal yapıyı oluşturmuştur.

4208 sayılı Kanun "karaparayı"; madde metninde sayılan Kanunlardaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer olarak tanımlamıştır.

4208 sayılı Kanuna göre karapara aklama suçu, bu fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukukî sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri ifade etmektedir.

4208 sayılı Kanuna uyarınca karapara aklama suçunun oluşabilmesi için, anılan Yasanın 2/a madde fıkrasında sayılan ve öncül suç olarak nitelendirilen fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen paranın, elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması gerekmektedir.

Bu Kanunla, Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) kurulmuş ve kara para aklama ile ilgili şüpheli işlemlerin bildirilmesi zorunlu hale gelmiştir. MASAK, günümüzde de kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede en önemli kurumlardan biridir.

2006 yılında yürürlüğe giren 5549 sayılı "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında

Kanun" ile ulusal mevzuat modern bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu Kanun, Türkiye'nin uluslararası standartlara uyum sağlaması açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Bu kanunla birlikte yükümlü kurumlar için kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimi, bilgi ve belge saklama yükümlülükleri yeniden düzenlenmiştir.

5549 sayılı Kanunun 26. maddesi ile 4208 sayılı Kanunun 2 ve 7. maddeleri de dahil olmak üzere bir çok maddesi yürürlükten kaldırılmış, kanunun adından da anlaşılacağı üzere kara para terimi yerine suçtan kaynaklanan mal varlığı değerini ifade eden "suç geliri" terimi kullanılmış, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerinin aklanması anlamına gelen "aklama suçunun" 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282. maddesinde düzenlenmiş olan suçu ifade ettiği belirtilmiş, 5549 sayılı Kanunun 26. maddesinin üçüncü fıkrasında "Diğer mevzuatta yer alan 'kara para' ibaresinden 'suçtan kaynaklanan mal varlığı değeri', 'kara para aklama suçu' ibaresinden 'aklama suçu' anlaşılır" düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu yasa, hem FATF standartlarına hem de Avrupa Birliği direktiflerine uyum sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Türkiye ayrıca, kara para aklama suçunu Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde ayrı bir suç tipi olarak düzenlemiştir. Bugün itibariyle Türkiye, kara para aklama ile mücadelede hem idari hem cezai önlemler alan ve uluslararası işbirliği yürüten bir ülke konumundadır.

C. Suç Gelirlerinin Aklanma Aşamaları

Kara para aklama genellikle üç temel aşamadan oluşur: yerleştirme (placement), katmanlaştırma (layering) ve entegrasyon (integration).

1. Yerleştirme Aşaması: Suçtan elde edilen gelirlerin finansal sisteme sokulduğu ilk aşamadır. Bu aşamada suç geliri, nakit veya değerli varlıklar şeklinde bankalara yatırılır, döviz bürolarında bozdurulur, ya da çeşitli ticari işlemlerle gizlenmeye çalışılır. Amaç, paranın kaynağının izlenmesini zorlaştırmaktır.

2. Katmanlaştırma Aşaması: Bu aşamada paranın kaynağı daha da karmaşık hale getirilir. Farklı banka hesapları, şirketler, offshore hesaplar veya uluslararası para transferleri kullanılarak para bir dizi işlemden geçirilir. Bu işlemler, paranın suçla bağını koparmayı hedefler.

3. Entegrasyon Aşaması: Son aşamada, aklanmış para artık meşru gelir gibi görünür hale gelir. Bu noktada parayla gayrimenkul, araç, hisse senedi gibi değerli varlıklar satın alınabilir veya yeni ticari yatırımlar yapılabilir. Böylece suçtan elde edilen gelir tamamen ekonomiye entegre edilmiş olur.

D. Aklama Suçu İle Mücadelede Tedbirler

Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesinde alınacak tedbirler, genel olarak önleyici tedbirler ve bastırıcı tedbirler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Önleyici tedbirler arasında, önleyici kolluk faaliyetleri, farkındalık artırıcı çalışmalar, iyi yönetişim ve saydamlığın geliştirilmesine yönelik uygulamalar ile suç şüphesini bildirim mekanizmalarının varlığı sayılabilir.

Bastırıcı tedbirler arasında ise, suçun işlenmesi sonrasında faillerin ve aralarındaki bağlantıların belirlenmesine, sorumluların cezalandırılmasına ve suçtan elde ettikleri gelirlerden mahrum bırakılmalarına yönelik tedbirlerden bahsetmek gerekir. Bu tedbirler arasında "el koyma" ve güvenlik tedbiri niteliğindeki "müsadere" ön plana çıkmaktadır.

E. Kara Para Aklama Yöntemleri

Kara para aklama birçok farklı yöntemle gerçekleştirilebilir. Teknolojinin gelişmesi ve finansal araçların çeşitlenmesi, aklama yöntemlerini de sürekli değiştirmektedir. Başlıca yöntemler şunlardır:

- Nakit Yoğun İşletmeler: Restoran, otel, eğlence merkezi, döviz bürosu gibi nakit akışının yoğun olduğu işletmeler, suç gelirlerinin yasal gelir gibi gösterilmesi için kullanılabilir.

- Fatura Manipülasyonu: Gerçekte olmayan ticari işlemler için sahte fatura düzenlenerek suç gelirinin ticaret yoluyla gizlenmesi sağlanır.

- Kumarhaneler ve Bahis Siteleri: Nakit paralar kumarhanelerde fişlerle değiştirilir, daha sonra bu fişler "kazanılmış para" olarak iade edilir.

- Offshore Hesaplar: Vergi cennetlerinde açılan hesaplar aracılığıyla paranın kaynağı gizlenir ve izlenmesi zor hale gelir.

- Gayrimenkul Yatırımları: Suç gelirleriyle satın alınan taşınmazlar, değer artışı yoluyla meşrulaştırılır.

- Sanat ve Koleksiyon Eserleri: Değeri kolayca manipüle edilebilen sanat eserleri, kara para aklama için kullanılır.

- Kripto Paralar: Son yıllarda dijital varlıkların anonim yapısı, suç gelirlerinin aklanmasında yeni bir alan oluşturmuştur.

F. Türk Ceza Kanunu'nda Suç Gelirlerini Aklama Suçu

Türk Ceza Kanunu'nda suç gelirini aklama suçu 282. maddede düzenlenmiştir. Madde hükmü

şu şekildedir:

"Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama

Madde 282- (1) Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(6) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz."

Bu maddeye göre, "Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan elde edildiği bilinen malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran, bunların kaynağını gizleyen, meşru yollardan elde edilmiş gibi gösteren veya bu fiilleri gerçekleştirenlere yardım eden kişi" kara para aklama suçunu işlemiş olur.

TCK 282. maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu ile, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurtdışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması, ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir. Suç gelirlerini aklama suçu kendisine kaynaklık eden öncül suçtan bağımsız ve ayrı bir suçtur.

FATF TAVSİYELERİNDE SUÇ GELİRLERİNİ AKLAMA SUÇU (REC.3)
Ülkeler, Viyana Sözleşmesi ve Palermo Sözleşmesi temelinde suç gelirlerini aklamayı suç olarak kabul etmelidir. Ülkeler suç gelirlerini aklama suçunu, öncül suçları en geniş şekilde ihtiva edecek şekilde, bütün ağır suçlara uygulamalıdır.
TAVSİYE 3'E İLİŞKİN AÇIKLAYICI NOT (AKLAMA SUÇU)
1. Ülkeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Yasadışı Ticaretine Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi) ve 2000 tarihli Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi) temelinde suç gelirlerini aklamayı suç olarak kabul etmelidir.
2. Ülkeler, suç gelirlerini aklama suçunu, en geniş yelpazedeki suçları kapsayacak şekilde, tüm ciddi suçlara uygulamalıdır. Öncül suçlar, tüm suçlara atıfta bulunularak veya ciddi suçlar kategorisiyle bağlantılı bir eşik değerle veya öncül suç için geçerli olan hapis cezasıyla (eşik değer yaklaşımı) veya öncül suçların bir listesiyle veya bu yaklaşımların bir kombinasyonuyla tanımlanabilir.
3. Ülkelerin eşik değer yaklaşımı uyguladığı durumlarda, suç teşkil eden eylemler en azından ulusal yasaları kapsamında ciddi suçlar kategorisine giren tüm suçları kapsamalı veya bir yıldan fazla hapis cezası ile cezalandırılabilen suçları içermelidir ya da hukuk sistemlerinde suçlar için asgari bir eşik değeri belirleyen ülkeler için, suç teşkil eden eylemler, asgari altı aydan fazla hapis cezası ile cezalandırılan tüm suçları kapsamalıdır.
4. Hangi yaklaşım benimsenirse benimsensin, her ülke asgari olarak belirlenmiş suç kategorilerinin her birine bir dizi suçu dahil etmelidir. Aklama suçu, değeri ne olursa olsun, doğrudan veya dolaylı olarak suç gelirlerini temsil eden her türlü malvarlığını kapsamalıdır. Bir malvarlığının suç geliri olduğunu kanıtlarken, kişinin daha önce bir suçtan hüküm giymiş olması gerekmemektedir.

Anılan suç gelirlerini aklama suçu ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçları ile birden fazla hukuki yarar korunmaktadır. Dolayısıyla, açıklanan hukuki yararları korumak için suç olarak tanımlanmış olan suç gelirlerini aklama fiilinin kendisine kaynaklık eden öncül suçtan bağımsız ve ayrı bir suç olup, öncül suç dışında tamamen ayrı hukuki yararları korur.

1. Suçun Maddi Unsurları

Suç gelirlerini aklama suçunun maddi unsurları şunlardır.

a) Suçun Fail ve Mağduru

Suç gelirlerini aklama suçunun faili, 282. maddenin ilk iki fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre bu suçun faili,

a) Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi,

b) Aklama suçunun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı

değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişidir.

Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenleme, sadece bireyleri değil, tüzel kişileri de kapsar. Şirketler, finansal kuruluşlar veya diğer tüzel kişiler kara para aklama fiiline karıştığında idari para cezaları ve faaliyetten men gibi yaptırımlarla karşı karşıya kalabilirler.

Bu kapsamda MASAK, savcılıklar ve kolluk kuvvetleri arasında sıkı bir işbirliği yürütülmektedir. Şüpheli işlem bildirimleri, uluslararası bilgi paylaşımı ve finansal denetimler aracılığıyla kara para aklama suçu ile etkin bir mücadele sürdürülmektedir. Türkiye, FATF üyesi olarak düzenli değerlendirmelere tabi tutulmakta ve uluslararası standartlara uyum sağlamaya devam etmektedir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda korunan hukuki yarar, soruşturma ve kovuşturma makamlarınca öncül suçlardan elde edilen malvarlığı değerlerine ulaşılarak bu suçların ve faillerinin ortaya çıkarılmasına, böylelikle adil yargılanma hakkının sağlanmasına ve adliyeye ilişkin yarar olup suçun mağduru toplumu oluşturan herkestir.

Her ne kadar Hazine ve Maliye Bakanlığı ile bağlı birimlerinin suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesinde, önemli görev ve yetkilere sahip olduğu ve suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi bakımından topluma karşı yükümlülükleri bulunduğunda kuşku bulunmasa da; söz konusu görev ve yetkilerin, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu açısından ilgili Bakanlığa "suçtan doğrudan zarar gören" ve "malen sorumlu" sıfatlarını kazandırmayacağı yargı kararları ile kabul edilmektedir.

Yargı kararlarına göre (örneğin Yargıtay Ceza Genel Kurulu E: 2015/172, K: 2018/435) Hazine ve Maliye Bakanlığına (Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına) bu görevlerin verilmesi, aynı Bakanlığa, sanıkların bu suçlardan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutmak suretiyle işledikleri iddia olunan ve öncül nitelikteki diğer suçlardan bağımsız ve farklı bir hukuki değerin korunmasına yönelen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan açılan davaya katılma hakkı vermez. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının veya Hazine ve Maliye Bakanlığının kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir kanun hükmünün bulunmadığı, yine Devletin tüzel kişi oluşu nedeniyle suçun mağduru da olmadığı göz önüne alındığında, tazminat ödenmesi, itibar zedelenmesi ve güven kaybı gibi dolaylı zararlara dayanılarak kamu davasına katılmanın mümkün olmadığı yönünde kararlar verilmektedir.

b) Suçun Konusu

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun konusu, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan (öncül suçtan) kaynaklanan malvarlığı değeridir.

Dolayısıyla ilk olarak öncül suç kavramının izah edilmesi gerekir. Öncül suçların belirlenmesinde değişik yaklaşımlar söz konusudur. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu (kara para aklama suçu) bir "öncül suç" olmadan vücut bulmaz. Yani bu suçun oluşması için öncelikle bir "öncül suç" bulunması ve aklanmak istenen malvarlığı değerinin, bir başka suçtan elde edilmiş olması şarttır. Bu ön suç, hırsızlık, dolandırıcılık, uyuşturucu ticareti, rüşvet, zimmet veya kaçakçılık gibi herhangi bir suç olabilir.

Öncül suçlar, tüm suçlara atıfta bulunularak veya ciddi suçlar kategorisiyle bağlantılı bir eşik değerle veya öncül suç için geçerli olan hapis cezasıyla (eşik değer yaklaşımı) veya öncül suçların bir listesiyle veya bu yaklaşımların bir kombinasyonuyla tanımlanabilir.

4208 sayılı Kanunda öncül suçlar sayma yoluyla belirlenmiş olmasına karşın 5237 sayılı Kanunun 282. maddesinde öncül suçlar, eşik değer verilerek belirlenmiştir. 5237 sayılı Kanunun 282. maddesine göre aklama suçunun oluşabilmesi için alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına çıkarılması veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutulmasının ve aklamaya konu değerlerin "öncül suç" olarak adlandırılan bir suçtan elde edilmiş olması gerekir.

Görüldüğü üzere Türk Ceza Kanununun 282. maddesi gereği aklama suçu, "alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" hakkında söz konusu olabilir.

c) Hareket

Aklama fiili, suç gelirinin kaynağının gizlenmesi veya meşru hale getirilmesiyle tamamlanır. Bu anlamda aklama suçunda hareket; "yurt dışına çıkarma veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutma" olarak düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeyle suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerinin yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

Madde gerekçesinde *"Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme sokulması, suç işlemenin kazanç elde etme açısından cazip bir yol olarak görülmesine neden olmaktadır.*

Suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayrılması sonucunu doğurmaktadır.

Bu düşüncelerle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

Bu suçun konusunu suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri oluşturmaktadır. Bu malvarlığı değerlerinin elde edildiği suçun türü veya mahiyeti önemli değildir. Önemli olan, bu suçun konusunu oluşturan ekonomik değerlerin, başka bir suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olmasıdır.

Söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. Birinci seçimlik hareket, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yurt dışına transfer edilmesidir. Bu seçimlik hareketin gerçekleştirilişi sırasında, yurt dışına transfer edilen malvarlığı değerlerinin suçtan elde edilmiş olduğunun bilinmesi gerekir. Başka bir deyişle, bu seçimlik hareket açısından kastın varlığı yeterlidir.

İkinci seçimlik hareket ise, serbest hareket olarak belirlenmiştir. Bu hareketler açısından önemli olan, bunların gerçekleştirilişi sırasında güdülen amaçtır. Başka bir deyişle, suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin, gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması gerekir. Bu işlemler, değişik şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin, yurt dışında işlenmiş olan bir suçtan kaynaklanan gelirin, meşru yolla elde edilmiş bir para görüntüsüyle yabancı sermayeyi teşvik mevzuatı çerçevesinde ülkeye sokulması hâlinde de bu suçun oluştuğunu kabul etmek gerekir..." açıklamalarına yer verilmiştir.

2. Suçun Manevi Unsuru

Aklama suçunda özel kast gerekip gerekmediği, maddede sayılan fiile göre değişmektedir. Aklama suçunda hareket; "yurt dışına çıkarma veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutma" olarak düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere Kanun, malvarlığını yurtdışına çıkarmayı, doğrudan aklama suçu olarak düzenlemiştir.

Buna karşılık "çeşitli işlemlere tâbi tutma" fiilinin, "bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla" yapılmış olması gerekir. Yani "çeşitli işlemlere tâbi tutma" fiili yönünden özel bir kast gerekmektedir.

3. Ağırlaştırıcı Sebepler

a) Suçun Kamu Görevlisi veya Meslek Sahibi Tarafından İşlenmesi

Türk Ceza Kanununun 282. maddesine göre aklama suçunun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

"Kamu görevlisi" kavramı 5237 sayılı Kanunun 6. maddesinde "kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi" olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla 282. maddede yer alan bu hükmü, Kanunun 6. maddesinde yer alan tanım ışığında değerlendirmek gerekir.

b) Suçun, Suç Örgütü Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

Türk Ceza Kanununun 282. maddesine göre aklama suçunun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

4. Ceza

Türk Ceza Kanununun 282. maddesinde suçun cezası, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir. Suçun bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde cezalar artırılır. Ayrıca, bu suçtan elde edilen malvarlığı değerlerine el konulabilir ve müsadere kararı verilebilir. Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

5. Cezasızlık Hali

Türk Ceza Kanununun 282. maddesine göre bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.

V. TERÖRİZMİN FİNANSMANI VE MALVARLIĞININ DONDURULMASI

Terör ve terörizmin finansmanıyla etkin mücadele edilmesi ve terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla malvarlığının dondurulmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir. 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, yükümlüler açısından, terör ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye ilişkin kararlarının uygulanması ile terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla dondurulan malvarlığı ile ilgili bazı yükümlülükler getirmiştir.

Kanunun uygulamasını göstermek ve malvarlığının dondurulması kararlarının alınması, icrası, kaldırılması, dondurulan malvarlığının yönetimi ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla da Adalet, Dışişleri, İçişleri ve Maliye bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanan Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

Terörün finansmanı kapsamında dondurulan mal varlığına dair yükümlülükler hakkında MASAK Genel Tebliği (Sıra No: 12) yayımlanmıştır. Ayrıca Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği yayımlanmışsa da bu Tebliğin şüpheli işlem bildirimi ve işlemlerin ertelenmesi ile ilgili kısımları sonradan yürürlükten kaldırılmıştır.

Terörün finansmanı ile mücadele kapsamında yukarıdaki düzenlemeye ilave olarak, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231. maddesinde "Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek" ve "Belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları hazırlamak, bu Kanun ile buna ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak" görev ve yetkileri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına verilmiştir.

A. FATF Tavsiyelerinde Terörizmin Finansmanı Suçu

FATF'in 5 nolu Tavsiyesine göre ülkeler, Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi temelinde terörizmin finansmanını suç kapsamına almalı ve sadece terör eylemlerinin finansmanını değil, belirli bir terör eylemi veya eylemleriyle bağlantısı olmasa bile terör örgütlerinin ve bireysel teröristlerin finansmanını da suç kapsamına almalıdır. Ülkeler bu tür suçların suç gelirlerini aklama suçu olarak tanımlanmasını sağlamalıdır.

Ayrıca 5 nolu Tavsiyeye ilişkin Yorumlayıcı Not, terörizmin finansmanı suçuyla ilgili temel gerekliliklerı şu şekilde sıralamıştır.

➔ Terörizmin finansmanı suçları, doğrudan veya dolaylı olarak, tamamen veya kısmen: (a) bir terör eylemi/eylemleri gerçekleştirmek için; (b) bir terör örgütü tarafından veya (c) bireysel bir terörist tarafından kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek, herhangi bir yolla kasten fon veya diğer varlıkları sağlayan veya toplayan kişileri kapsamalıdır.

➔ Terörizmin finansmanı, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, planlanması veya hazırlanması ya da terör eylemlerine katılım veya terör eğitimi verilmesi ya da alınması amacıyla ikamet ettikleri yahut vatandaşı oldukları Devletler dışında bir Devlete seyahat eden kişilerin seyahatlerinin finanse edilmesini içerir.

➔ Terörizmin finansmanının yalnızca yardım ve yataklık, teşebbüs veya komplo temelinde suç sayılması bu Tavsiyeye uymak için yeterli değildir.

➔ Terörizmin finansmanı suçları, ister meşru ister gayrimeşru bir kaynaktan gelsin, tüm fonları veya diğer varlıkları kapsamalıdır.

➔ Terörizmin finansmanı suçları, fonların veya diğer varlıkların: (a) terör eylem(ler)ini gerçekleştirmek veya teşebbüs etmek için fiilen kullanılmış olmasını veya (b) belirli bir terör eylem(ler)iyle bağlantılı olmasını gerektirmemelidir.

➔ Ülkeler, terörizmin finansmanı suçunun ispatı için gereken kasıt ve bilginin nesnel olgusal koşullardan çıkarılabilmesini sağlamalıdır.

➔ Terörizmin finansmanı suçundan hüküm giyen gerçek kişilere etkili, orantılı ve caydırıcı cezai yaptırımlar uygulanmalıdır.

➔ Cezai sorumluluk ve yaptırımlar ve bunun mümkün olmadığı durumlarda (iç hukukun temel ilkeleri nedeniyle) hukuki veya idari sorumluluk ve yaptırımlar tüzel kişilere uygulanmalıdır. Bu durum, birden fazla sorumluluk türünün mevcut olduğu ülkelerde tüzel kişilerle ilgili olarak paralel cezai, hukuki veya idari işlemlerin yapılmasını engellememelidir. Bu tür tedbirler gerçek kişilerin cezai sorumluluğuna halel getirmemelidir. Tüm yaptırımlar etkili, orantılı ve caydırıcı olmalıdır.

➔ Terörizmin finansmanı suçunu işlemeye teşebbüs etmek de suç olmalıdır.

➔ Bu suça suç ortağı olarak katılmak veya başkalarını bir suç işlemeleri için organize etmek veya yönlendirmek veya ortak bir amaçla hareket eden bir grup kişi tarafından bir veya daha fazla suçun işlenmesine katkıda bulunmak suç teşkil etmelidir.

➔ Terörizmin finansmanı suçları, suçu/suçları işlediği iddia edilen kişinin terörist(ler)in/terörist örgüt(ler)in bulunduğu veya terör eylem(ler)inin gerçekleştiği/gerçekleşeceği ülkeyle

aynı ülkede veya farklı bir ülkede olup olmadığına bakılmaksızın uygulanmalıdır.

B. Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu

1. Fon Toplanması Yasak Fiiller

6415 sayılı Kanunun 3. maddesine göre aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır:

a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri.

b) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller.

c) Türkiye'nin taraf olduğu;

1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede,

2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede,

3) Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede,

4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede,

5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede,

6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde,

7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede,

8) Kıta Sahanlığında Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde,

9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede,

yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik bu fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden kişiyi, terörist; gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden örgütü ise terör örgütü olarak tanımlamaktadır.

2. Terörizmin Finansmanı Suçu

Terörizmin finansmanı 6415 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, Kanunun 3. maddesinde sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.

Bu madde hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.

Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlıdır.

3713 sayılı Kanunun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümleri, bu suç bakımından da uygulanır.

C. Terörün Finansmanının Niteliği

Terörün finansmanının niteliği, Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği ile açıklanmıştır.

Tebliğe göre terörün esas amacı bir toplumda korku yaratmak ve infial uyandırmak suretiyle bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamaktır. Ulaşılmak istenilen hedef ne olursa olsun tüm terör örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için finans kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu yüzden terör örgütleri yeterli finansal kaynağa sahip olmak ve bu kaynakları ilgili kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin kullanmak isterler. Bu nedenle terörle mücadelede terör örgütlerini finansal kaynaklardan mahrum bırakmak büyük önemi haizdir.

Terörün finansmanı ile etkin mücadele, öncelikle terörün finansmanının niteliğinin iyi bilinmesini gerekli kılmaktadır. Terörün finansmanının en önemli niteliklerinden birisi, bunun yasa uygulama

birimlerinin dikkatini çekmeksizin gerçekleştirilmesi gereğidir. Böylece bir taraftan terör eylemlerinin gizliliği sağlanarak terörü finanse edenlerin asıl suçla ilgisinin kurulması engellenirken, diğer taraftan terörün finansmanı için ayrılan fonlara el konulması veya bu fonların müsaderesinin önüne geçilir. Bu bakımdan terörü finanse edenler bu fonları terör örgütleri için işletirken ya da teröristlere veya terör örgütlerine ulaştırırken çoğu kez aklayıcılar ile benzer yöntemleri kullanırlar.

Terörün sadece yasadışı kaynaklardan elde edilmiş fonlarla değil, aynı zamanda yasal yollardan elde edilmiş kaynaklarla da finanse edilebilmesi yükümlülerin terörün finansmanı ile ilgili şüpheli durumların tespitinde daha dikkatli olmasını gerektirmektedir. Örneğin imalat veya hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir işletmenin yasal yollardan elde ettiği gelirlerinden terör örgütüne finansman desteği sağlanabilir. Bu açıdan terörün finansmanının tespitinde fonun kaynağı kadar fonun kullanım alanının da yakından izlenmesi ve bilinmesi gerekmektedir.

Bazı terör eylemlerinin gerçekleştirilebilmesi için küçük tutarlı fonların dahi yeterli olması, aklama eylemlerinden farklı olarak, terörün finansmanı ile ilgili eylemlerin tespitinde yükümlülerin daha dikkatli olmalarını gerektirmektedir.

D. Terörün Finans Kaynakları

Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliğine göre, terör örgütleri, faaliyetleri için gerek duydukları finansman ihtiyaçlarını çeşitli kaynaklardan sağlarlar. Bunlar gerek yasadışı faaliyetler gerekse yasal görünümlü faaliyetlerden sağlanan gelirler ile teröre destek veren ülkelerce sağlanan yardımlardır.

1. Yasadışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

Terör örgütleri, çıkar amaçlı suç örgütleri tarafından da işlenen pek çok yasadışı faaliyetle önemli miktarlarda kaynak sağlarlar. Bu faaliyetlerin başlıcaları uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, tehdit, şantaj, haraç, gasp, soygun ve adam kaçırmadır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yasa dışı finans kaynaklarının başında gelmekte olup son yıllarda, "narco-terörizm" kavramı, terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı bağlantının tanımlanmasında kullanılmaya başlanılmıştır.

Aynı şekilde silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terör örgütleri silah kaçakçılığı suretiyle hem silah ihtiyacını karşılamakta hem de gelir elde etmektedir.

Terörle doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı kişilerce baskı, tehdit ve şantaj uygulayarak, haraç şeklinde para toplanması da yasa dışı bir finansman yöntemidir.

Terör örgütleri yurtdışında faaliyet gösteren şebekelerle de işbirliği içinde insan kaçakçılığı ve göçmen ticareti yapmakta ve bunları meslek edinmiş suç şebekelerinin gelirlerinden pay almaktadır.

Gasp ve soygun, küçük çaplı terör örgütlerinin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir.

Fidye amaçlı adam kaçırma faaliyetleri ise örgütlerin yaygın olarak kullandığı bir finansman yöntemidir. Örgüt bu faaliyetlerde başarısını kanıtladığında adam kaçırmasına gerek kalmayıp korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam etmektedir.

İhalelere katılan firma ve şahıslardan zor kullanma yoluyla fon toplanması da terör örgütlerinin başvurdukları finansman yöntemleri arasındadır.

2. Yasal Görünümlü Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

Terör örgütleri önemli miktarda finansmanı, yasal görünümlü faaliyetler aracılığı ile sağlamaktadır. Bunlardan başlıcaları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

a) Kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması

Terör örgütlerine yasal görünümlü kaynak sağlanmasında dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılır. Bu kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle terör örgütüne veya teröristlere aktarılır. Bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedir.

b) Ticari işletmelerin kullanılması

Örgütle görünüşte bağlantısı olmayan kişiler adına kurulan şirketlerin yasal faaliyetlerinden elde edilen gelirler terörün finansmanı için kullanılabilir. Çoğu kez, bu şirketlerin faaliyet alanları aynı zamanda terör örgütüne lojistik destek sağlayacak türden alanlardır. Terör örgütünün ihtiyaç duyacağı malları taşımak veya, uyuşturucu ticaretinde kullanmak üzere nakliye şirketi kurulması, terör örgütü üyelerinin ülke dışına kolay bir şekilde çıkarılması için seyahat acentesi kurulması buna örnek verilebilir. Bu açıdan yükümlülerin, tüzel kişi müşterilerinin sahiplerinin kimler olduğu konusunda bilgi sahibi olması ve şüpheli durumlarda gerekli araştırmayı yaparak MASAK'a bildirimde bulunması önem kazanmaktadır.

c) Görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması

Medya şirketleri, terör örgütlerinin gerek propaganda yapmak gerekse finansman temini amacıyla kullandıkları araçlar arasında yer almaktadır. Özellikle terör örgütü yandaşları, terör örgütüne yakın görsel ve basılı yayın organlarına reklam bedeli adı altında yüksek tutarlarda ödemeler yapmak suretiyle örgüte finansman desteği sağlarlar. Aynı zamanda örgüt üyeleri, bu yayın organlarında çalışan kişiler olarak gösterilmek suretiyle finansal olarak desteklenir.

Yukarıda sayılanlara ilave olarak terör örgütleri konser, şölen, sergi, kermes ve gösteri gibi çeşitli etkinlikler düzenleyip bu etkinliklere katılım ücreti olarak gelir elde eder.

3. Diğer Ülkelerce Sağlanan Kaynaklar

Terör örgütlerine, yukarıda sayılan finans kaynaklarına ilave olarak terörü uluslararası politika aracı olarak kullanmak isteyen ülkelerce örgüt üyelerine sığınma hakkı verilmesi, ülke topraklarının üs olarak kullanılmasına izin verilmesi gibi desteklerin yanında örtülü veya açık olarak finansal destek de sağlanabilmektedir. Terör örgütlerine sağlanan örtülü finansal yardımlar, özellikle terör örgütüne yakın dernek ve vakıflara para veya ayni yardımda bulunulması gibi yöntemlerle yapılabilmektedir. Daha sonra bu yardımlar terör örgütüne aktarılmakta veya doğrudan söz konusu kuruluşlarca terör örgütünün yandaş bulmasına, propagandasının yapılmasına veya toplumda sempati kazanmasına yardımcı olacak şekilde kullanılmaktadır.

E. Terörizm ve Terörizmin Finansmanı İle İlgili Birleşmiş Milletler Mali Yaptırımları

Birleşmiş Milletler yaptırımları, genel anlamda terörizm ve terörizmin finansmanı ile ilgili hedefli mali yaptırımlar ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi konusundaki yaptırımlar olmak üzere iki konu çerçevesinde yürütülmektedir. FATF Tavsiyeleri de bu ayrıma bağlı olarak konuyu Tavsiye 5 ve 6'da terörizmin finansmanı ve Tavsiye 7'de de kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi olarak düzenlemektedir.

1. Genel Olarak

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin terörizmin finansmanı konusunda aldığı kararlar iki ana grupta toplanmaktadır. Bunlardan 1267 (1999) sayılı Karar, Afganistan ile ilgilidir. 1373 (2001) sayılı karar ise genel anlamda terörizmin finansmanı ile ilgilidir. BMGK, 1267 sayılı Karar'ın uygulanmasını ve denetimini yapmak üzere 1267 Komitesini, 1373 sayılı Karar ile ilgili olarak da Terörle Mücadele Komitesini kurmuştur.

Birleşmiş Milletler mali yaptırımları, temel olarak terör örgütlerine, teröristlere ve terörizme destek olanların listelenmesi, listelenen kişilerin mal varlıklarının dondurulmasını, malvarlığı dondurulan kişilere fon veya yardım sağlanmamasını öngörmektedir.

a) 1267 Sayılı Karar

1267 sayılı Karar, 1998 yılının Ağustos ayında Kenya ve Tanzanya'da bulunan ABD Büyükelçiliklerinin bombalı saldırıya uğraması üzerine alınmıştır. 1267 sayılı BMGK Kararı'yla, Talibanla ilişkili olduğuna dair makul şüphe olan kişi ve kuruluşlar hedef alınarak malvarlığının dondurulması ve uçuş yasakları gibi yaptırımlar uygulanmıştır. Zamanla yayımlanan çeşitli kararlarla, yaptırımların hem uygulama alanı hem de kapsamı genişletilmiştir.

Güvenlik Konseyi, 15 Ekim 1999 tarihli 1267 (1999) sayılı kararla, Taliban tarafından sahip olunan, kontrol edilen, kiralanan veya işletilen belirli kişi, kuruluş ve uçaklara yönelik hedefli yaptırım tedbirlerinin uygulanmasını denetlemek üzere bir Komite kurmuştur.

Güvenlik Konseyi, 17 Haziran 2011 tarihli 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarla, Taliban'a karşı yaptırım rejimini bölmeye karar vermiştir. 1267 (1999) sayılı karar ve onun ardıl kararları kapsamında, El Kaide ile ilgili belirlemeler 1267 Komitesi tarafından yapılmaktadır. Taliban ve Afganistan'a yönelik tehditlerle ilgili belirlemeler ise 1988 Komitesi tarafından yapılmaktadır.

Güvenlik Konseyi, 17 Aralık 2015 tarihli ve 2253 (2015) sayılı kararıyla, listeleme kriterlerini Irak ve Şam İslam Devleti'ni (IŞİD) destekleyen kişi ve kuruluşları da kapsayacak şekilde genişletmeye karar vermiştir. Karar ayrıca, İzleme Ekibi'ne Irak ve Şam İslam Devleti'nin (IŞİD, DEAŞ olarak

da bilinir) ve ilişkili kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşların oluşturduğu küresel tehdit hakkında rapor sunmasını emretmektedir.

b) 1373 Sayılı Karar

1373 sayılı Karar, BMGK'nın terörle mücadele anlayışında bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

1373 sayılı Kararla; alınan kararların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak, ülkelerin bu uygulamalara uyumunu izlemek ve uluslararası terörizmle mücadelede ülke kapasitelerinin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Terörle Mücadele Komitesi oluşturulmuştur.

1373 (2001) sayılı karar kapsamında listelemeler, ulusal veya uluslararası düzeyde, resen hareket eden bir ülke veya ülkelerin talebi üzerine yapılmaktadır. Talep edilen bir atamanın, önerilen atanan kişinin 1373 (2001) sayılı karardaki atama kriterlerini karşıladığından şüphelenmesi veya buna inanması için makul gerekçelerle veya makul bir temelle desteklenmesi gerekir.

1373 sayılı Karara göre tüm devletler;

a) Teröristlere herhangi bir türde destek sağlamaktan kaçınmalıdır.

b) Terörist grup üyelerinin toplanmasını önlemeli ve silah tedarikini ortadan kaldırmalıdır.

c) Terörist eylemlerin işlenmesini önlemek için gerekli adımları atmalı, diğer devletlere erken uyarı sağlamalıdır.

ç) Terör eylemlerini finanse eden, planlayan, destekleyen veya işleyen kişilere veya teröristleri barındıranlara güvenli sığınak sağlamaktan kaçınmalı ve bu kişilere yardım eden veya onları destekleyen herhangi bir kişinin, başka devletlere karşı terör eylemlerini planlama, teşvik etme, finanse etme, gerçekleştirme veya başka şekilde destekleme konusunda herhangi bir şekilde yardım etmesini veya teşvik etmesini engellemelidir ve bu tür kişilerin yargılanmasını ve cezanın suçun ciddiyetini yansıttığından emin olmalıdır.

d) Devletler ayrıca, terörist eylemlerin soruşturulması ve kovuşturulmasında birbirlerine en yüksek düzeyde iş birliğini sağlamak zorundadır.

2. FATF Tavsiyelerinde BMGK Kararlarına Uyum

FATF'in 6 No'lu Tavsiyesi, her ülkenin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin fonları veya diğer varlıkları gecikmeksizin dondurulmasını gerektiren kararlarına uymak için hedeflenen mali yaptırımlar uygulanmasını ve Güvenlik Konseyi'nin 1267 (1999) sayılı kararı ve halefi kararları gereğince BMGK tarafından veya Güvenlik Konseyi'nin 1373 (2001) sayılı kararı uyarınca o ülke

tarafından belirlenen herhangi bir kişi veya kuruluşa veya bunların yararına hiçbir fonun ve diğer varlıkların sağlanmamasını gerektirmektedir.

Bu kapsamda ortaya çıkan ve 6 No'lu Tavsiyeye dair Açıklayıcı Not'ta detayları verilen yükümlülükler şunlardır:

1) Ülkelerin, Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilen yükümlülüklerle tutarlı olarak, 1267 (1999) sayılı karar ve onun ardıl kararları tarafından hedeflenen kişi ve kuruluşların belirlenmesi ve belirlenmesine yönelik teklifleri başlatmak için yetkiye ve etkili prosedürlere veya mekanizmalara sahip olmaları gerekir.

2) Ülkelerin ayrıca, Güvenlik Konseyi kararında belirtilen yükümlülüklerle tutarlı olarak, 1373 (2001) sayılı Karar uyarınca kişi ve kuruluşların belirlenmesine yönelik teklifleri başlatmak için yetkiye ve etkili prosedürlere veya mekanizmalara sahip olmaları gerekmektedir.

3) Ülkeler aşağıdaki konularda sorumluluk sahibi bir yetkili makamı veya mahkemeyi belirlemelidir:

(i) 1267 Komitesi'ne, Güvenlik Konseyi'nin 1989 (2011) kararı ve ilgili diğer kararlarda belirtildiği gibi, listeleme kriterlerini karşılayan kişi veya kuruluşların listelenmesi için öneride bulunmak,

(ii) Güvenlik Konseyi'nin 1988 (2011) sayılı belirtildiği gibi, listeleme kriterlerini karşılayan kişi veya kuruluşların listelenmesi için 1988 Komitesine öneride bulunmak,

(iii) Talepte bulunulan ülkenin, geçerli yasal ilkelere göre, talep edilen listeleme işleminin makul gerekçelerle desteklendiğinden veya önerilen kişinin 1373 (2001) sayılı kararda yer alan listeleme kriterlerini karşıladığından şüphelenmek veya buna inanmak için makul bir temele sahip olduğundan emin olması halinde, 1373 (2001) sayılı kararda belirtilen listeleme kriterlerini karşılayan kişi veya kuruluşları, ülkenin kendi talebi üzerine veya uygunsa başka bir ülkenin talebini inceledikten ve yürürlüğe koyduktan sonra listelemek.

4) Ülkeler, 1988 (2011) ve 1989 (2011) ve 1373 (2001) sayılı kararda belirtilen listeleme kriterlerine dayalı olarak belirlenecek hedefleri tespit etmek için mekanizmalara sahip olmalıdır.

5) Yetkili makamlar, makul gerekçelere veya şüphelenmek veya inanmak için makul bir temele dayanarak ilgili Güvenlik Konseyi kararlarındaki listeleme kriterlerini karşılayan kişi ve kuruluşları belirlemek için ilgili tüm kaynaklardan mümkün olduğunca fazla bilgi toplamak veya talep etmek için uygun yasal yetkilere ve prosedürlere veya mekanizmalara sahip olmalıdır.

6) Ülkeler, listeleme yapıp yapmamaya karar verirken "haklı gerekçeler" veya "makul dayanak"

ispat standardını apaçık uygulamalıdır. 1373 (2001) sayılı kararda listeleme için, her ülkenin yetkili makamının, bir kişi ya da kuruluş belirleme kararı için "haklı gerekçeler" veya "makul dayanak" bulunduğunun tespiti ve böylelikle donma mekanizması altında bir eylem başlaması için kanıtların nitelik ve niceliğine ilişkin olarak kendi hukuk sisteminin yasal standardını uygulayacaktır.

7) Ülkeler, 1267 (1999) sayılı karar ve onu izleyen kararlar uyarınca, El Kaide Yaptırımlar Listesine dahil edilmek üzere 1267 Komitesine isim önerirken;

(i) Listeleme için 1267 Komitesinin kabul ettiği standart formları ve prosedürleri takip etmelidir.

(ii) Önerilen isimle ilgili mümkün olduğunca fazla bilgi sağlamalı; özellikle, bireylerin, grupların, teşebbüslerin ve kuruluşların kimlik doğrulamasını ve doğru bir şekilde tespit edilmesini sağlayacak yeterli tanımlayıcı bilgileri ve mümkün olduğu ölçüde Interpol tarafından Özel Bildirim yayınlaması için gereken bilgileri sağlamalıdır.

(iii) Listelemenin temeline ilişkin, kişi veya kuruluşun listeleme için ilgili kriterlerin karşılandığına dair bir tespiti destekleyen spesifik bilgileri, bilginin niteliğini, sağlanabilecek destekleyici bilgi veya belgeler ve listelenmesi önerilen kişi ile halihazırda listelenen herhangi bir kişi veya kuruluş arasındaki herhangi bir bağlantının ayrıntıları dahil olmak üzere mümkün olduğunca fazla ayrıntı içeren bir beyan sunmalıdır.

(iv) Listeleyen devlet olarak konumlarının bilinip bilinmeyeceğini belirtmelidir.

8) Ülkeler, 1988 (2011) sayılı karar ve onu takip eden kararlar uyarınca, Taliban Yaptırımlar Listesine dahil edilmek üzere 1988 Komitesine isim önerirken;

(i) Listeleme için 1988 Komitesinin kabul ettiği prosedürleri takip etmeli,

(ii) Önerilen isimle ilgili mümkün olduğunca fazla bilgi sağlamalı; özellikle, bireylerin, grupların, teşebbüslerin ve kuruluşların kimlik doğrulamasını ve doğru bir şekilde tespit edilmesini sağlayacak yeterli tanımlayıcı bilgileri ve mümkün olduğu ölçüde Interpol tarafından Özel Bildirim yayınlaması için gereken bilgileri sağlamalı,

(iii) Listelemenin temeline ilişkin, kişi veya kuruluşun listeleme için ilgili kriterlerin karşılandığına dair bir tespiti destekleyen spesifik bilgileri, bilginin niteliğini, sağlanabilecek destekleyici bilgi veya belgeler ve listelenmesi önerilen kişi ile halihazırda listelenen herhangi bir kişi veya kuruluş arasındaki herhangi bir bağlantının ayrıntıları dahil olmak üzere mümkün olduğunca fazla ayrıntı içeren bir beyan sunmalıdır.

9) 1373 (2001) sayılı karar uyarınca uygulanan malvarlığı değerlerini dondurma mekanizmaları

kapsamında başlatılan eylemleri yürürlüğe koymasını başka bir ülkeden talep ederken, başlatan ülke; önerilen ismin, özellikle de kişi ve kuruluşların doğru bir şekilde tespit edilmesini ve kimlik doğrulamasını sağlayacak yeterli tanımlayıcı bilgilere ve kişi veya kuruluşun listeleme için ilgili kriterlerin karşılandığına dair bir tespiti destekleyen spesifik bilgilere mümkün olduğunca fazla ayrıntılı yer vermelidir.

10) Ülkeler, kimliği belirlenen ve listeye alınması yönünde dikkate alınan bir kişi veya kuruluşa karşı tek taraflı işlem yapılabilmesine yönelik prosedürlere sahip olmalıdır.

3. FATF Tavsiyelerinde Malvarlığının Dondurulması

FATF'in 6 No'lu Tavsiyesine ve bu Tavsiyeye ilişkin açıklama notuna göre;

1) Ülkelerin; BMGK tarafından listelenen kişilere ve kuruluşlara karşı gecikmeksizin hedeflenen mali yaptırımları yerine getirme yükümlülükleri vardır.

2) Ülkeler, gerekli yasal yetkiyi tesis etmeli ve aşağıdaki standart ve prosedürlere uygun olarak hedeflenen mali yaptırımların uygulanması ve yürütülmesinden sorumlu yerel yetkili makamları belirlemelidir.

3) Ülkeler, ülke içindeki tüm gerçek ve tüzel kişilerden, listelenen kişi ve kuruluşların fonlarını veya diğer malvarlıklarını gecikmeksizin ve önceden bildirimde bulunmaksızın malvarlığı değerlerini dondurmalarını talep etmelidir. Bu yükümlülük; sadece belirli bir terör eylemiyle, komplo ya da tehditle ilişkilendirilebilecek olanları değil aynı zamanda listelenen kişi veya kuruluş tarafından sahip olunan veya kontrol edilen tüm fonlar veya diğer varlıkları, doğrudan veya dolaylı olarak listelenmiş kişi veya kuruluşlar tarafından tamamen veya müştereken sahip olunan veya kontrol edilen fonlar veya diğer varlıkları, listelenen kişi veya kuruluşların doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği fonlardan veya diğer varlıklardan elde edilen veya üretilen fonlar veya diğer varlıkları ve listelenmiş kişi veya kuruluşlar adına veya onların talimatıyla hareket eden kişi ve kuruluşların fonları veya diğer varlıklarını kapsamalıdır.

4) Ülkeler; vatandaşlarının veya kendi ülkesi dahilindeki kişi ve kuruluşların, doğrudan veya dolaylı olarak, tamamen veya müştereken listelenmiş kişi ve kuruluşların; listelenmiş kişi veya kuruluşların doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği kuruluşların ve listelenmiş kişi veya kuruluşlar adına veya onların talimatıyla hareket eden kişi ve kuruluşların yararına herhangi bir fon veya diğer malvarlıkları, ekonomik kaynakları veya finansal veya diğer ilgili hizmetleri sunmalarını yasaklamalıdır.

5) Ülkeler, listeleme yaptıktan hemen sonra, listelemeyi, finansal sektöre ve FOBİM'lere iletmek

için mekanizmalara sahip olmalı ve başta finansal kuruluşlara ve FOBİM'ler de dahil olmak üzere hedeflenen fonları veya diğer malvarlıkları elinde bulunduruyor olabilecek diğer kişi veya kuruluşlara, malvarlığı değerlerini dondurma mekanizmaları kapsamında harekete geçme yükümlülükleri konusunda açık rehberlik sağlamalıdır.

6) Ülkeler, finansal kuruluşların ve FOBİM'lerin ilgili Güvenlik Konseyi kararlarının yasaklama gerekliliklerine uygun olarak dondurulan malvarlıkları veya gerçekleştirilen eylemleri, teşebbüs edilen işlemler de dahil olmak üzere, yetkili makamlara bildirmelerini zorunlu kılmalı ve bu bilgilerin yetkili makamlar tarafından etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamalıdır.

7) Ülkeler, 6 No.lu Tavsiye kapsamındaki yükümlülükleri uygularken iyi niyetle hareket eden üçüncü tarafların haklarını koruyan etkili tedbirler almalıdır.

8) Ülkeler, listelenen ve ülkenin görüşüne göre listeleme kriterlerini karşılamayan veya önceden karşılamasına rağmen artık karşılamayan kişi ve kuruluşlar söz konusu olduğunda Güvenlik Konseyi'ne liste dışı bırakma taleplerini sunmak için herkesçe bilinen usuller geliştirmeli ve uygulamalıdır.

9) Ülkeler ayrıca, talep üzerine, atama kararının bir mahkeme veya başka bir bağımsız yetkili makam önünde gözden geçirilmesine olanak tanıyan prosedürlere sahip olmalıdır.

10) Ülkeler, listelenmiş kişi veya kuruluşlarla aynı veya benzer isme sahip olan ve yanlışlıkla bir dondurma mekanizmasından etkilenen kişi veya kuruluşlar için, söz konusu kişi veya kuruluşun listelenmiş kişi veya kuruluş olmadığının doğrulanması üzerine, bu kişi veya kuruluşların dondurulmuş olan fonlarını veya diğer varlıklarını zamanında çözmek için herkes tarafından bilinen prosedürler geliştirmeli ve uygulamalıdır.

11) Ülkeler, malvarlığı dondurulan kişi ve kuruluşların fonlarının veya diğer varlıklarının temel harcamalar, belirli türdeki ücret, masraf ve hizmet bedellerinin ödenmesi veya olağanüstü harcamalar için gerekli olduğunu belirledikleri durumlarda, bu fonlara veya diğer varlıklara erişim izni vermelidir.

12) Ülkeler, listelenmiş bir kişi veya kuruluşun, yetkili bir makam veya mahkeme tarafından gözden geçirilmesi amacıyla, belirlenmelerine itiraz edebileceği bir mekanizma sağlamalıdır.

13) Ülkeler, listeden çıkarma ve dondurma çözme işlemlerini, bu tür bir eylemi gerçekleştirdikten hemen sonra finans sektörüne ve FOBİM'lere iletmek için mekanizmalara sahip olmalıdır.

F. OFAC Yaptırımları

1. Genel Olarak

ABD Hazine Bakanlığı Yabancı Varlıklar Kontrol Ofisi (OFAC), teröristler, uluslararası uyuşturucu kaçakçıları, kitle imha silahı yayıcıları ve diğer kötü niyetli aktörler gibi zararlı faaliyetlerde bulunan hedeflenen yabancı ülke ve rejimlerin yanı sıra bireylere ve kuruluşlara karşı ekonomik ve ticari yaptırımları yönetmekte ve uygulamaktadır.

OFAC yaptırımlarına, nerede bulunduklarına bakılmaksızın tüm ABD vatandaşları ve daimi ikamet edenler, ABD'deki tüm bireyler ve kuruluşlar, tüm ABD'li tüzel kişiler ve bunların yabancı şubeleri de dahil olmak üzere tüm ABD vatandaşları uymak zorundadır.

2. OFAC Yaptırım Türleri

OFAC yaptırımları, belirli bireylerin ve kuruluşların mal varlıklarının bloke edilmesinden, bir ticaret ambargosu veya bir ülkenin ekonomisinin belirli sektörleriyle ilgili yasaklar gibi, tüm bir ülkeyi veya coğrafi bölgeyi ilgilendiren işlemlerin genel olarak yasaklanmasına kadar çeşitli biçimlerde olabilir.

Her OFAC yaptırım programı farklı dış politika ve ulusal güvenlik hedeflerine dayanmaktadır, bu nedenle uygulanan yasaklar programlar arasında değişiklik gösterebilmektedir.

OFAC, kendisi tarafından uygulanan yaptırımlara tabi olan kişi ve kuruluşların listelerini yayınlamaktadır. Bu listelerden biri olan, Özel Olarak Belirlenmiş Vatandaşlar ve Engellenen Kişiler Listesi (SDN Listesi) OFAC'ın web sitesinde bulunmaktadır. SDN Listesi'nde yer alan ve Amerika Birleşik Devletleri sınırları içinde bulunan veya ABD vatandaşlarının mülkiyetinde veya kontrolünde bulunan kişi ve kuruluşların mülkleri ve mülkiyet hakları engellenmektedir.

OFAC ayrıca, engelleyici olmayan yaptırımlara tabi olan kişilerin diğer yaptırım listelerini de tutmaktadır. Bu listeler OFAC'ın web sitesinde de mevcuttur.

3. Yaptırım Yasaklarının İstisnaları

OFAC yaptırım yasaklarının iki türlü istisnası ve muafiyetleri bulunmaktadır. Çoğu OFAC yaptırım programının belirli istisnaları vardır, ancak istisnalar farklı yaptırım programlarında tür ve kapsam bakımından değişiklik gösterebilir.

OFAC, yaptırım programlarının çoğunda, insani yardım faaliyetleri veya ABD hükümetinin resmi işleriyle ilgili işlemler gibi genel istisnalar bulunmaktadır. Genel istisnalar (lisanslar) için kişilerin belirli bir lisans başvurusunda bulunmalarına gerek yoktur. Genel lisansta belirtilen belirli şart ve

koşulları karşılamaları koşuluyla işlem yapılması mümkündür.

OFAC, duruma göre, lisansta belirtilen koşulları karşılayan tüm kişilere belirli işlemler yapma yetkisi veren özel lisanslar da verebilir. Genel lisansların aksine, özel lisanslar yalnızca lisans sahiplerine belirli işlemlerde bulunma yetkisi verir.

İstisnalar, muafiyetler şeklinde de olabilir; yani belirli işlem türleri yaptırımlardan muaftır ve dolayısıyla yasak değildir. Örneğin, belirli yaptırım programlarında kişisel iletişimler, insani bağışlar, bilgi veya bilgilendirme materyalleri ve seyahatle ilgili işlemler ilgili yasaklardan muaftır.

G. 6415 Sayılı Kanun Kapsamında Malvarlığının Dondurulması

1. Malvarlığı Dondurulması Kavramlar

6415 sayılı Kanun, kişi, kuruluş ve organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasını öngörmektedir.

FATF TAVSİYELERİNDE TERÖRİZMİN VE TERÖRİZMİN FİNANSMANIYLA İLGİLİ HEDEFLENEN MALİ YAPTIRIMLAR (REC.6)
Ülkeler, terörizmin ve terörizmin finansmanının önlenmesi ve bastırılmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin Kararlarına uymak amacıyla hedeflenen finansal yaptırım sistemleri uygulamalıdır. Bu kararlar ülkeleri, (i) 1267 (1999) ve müteakip kararlar da dahil olmak üzere Birleşmiş Milletler Şartının VII. Kısmı gereğince Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından veya bu Konseyin yetkisi dahilinde listelenen veya (ii) 1373 (2001) sayılı karara uygun olarak ilgili ülke tarafından listelenen kişi ya da kuruluşların fonlarını veya diğer varlıklarını gecikmeksizin dondurmaya ve herhangi bir fon veya diğer malvarlığının doğrudan veya dolaylı olarak bu kişi veya kuruluşların menfaatine sunulmamasını temine zorunlu kılmaktadır.

a) Malvarlığının Dondurulması

6415 sayılı Kanuna göre malvarlığının dondurulması; malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüştürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufi işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılması veya kısıtlanmasıdır.

b) Malvarlığı

6415 sayılı Kanuna göre malvarlığı, bir gerçek veya tüzel kişinin;

1) Mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri,

2) Adına veya hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetinde ya da zilyetliğinde bulunan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri,

İfade etmektedir. Yönetmelik bu tanımda yer alan "mülkiyetinde veya zilyetliğinde" ibaresine, "kısmen veya tamamen" ibaresi eklemiştir.

c) Fon

Görüldüğü üzere malvarlığının en önemli bileşeni, fon kavramıdır. 6415 sayılı Kanun fonu, para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi şeklinde tanımlamıştır.

Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ise fonu daha geniş bir şekilde tanımlamıştır. Yönetmeliğe göre fon; "her ne surette elde edilmiş olursa olsun para veya değeri para ile temsil edilebilen banka kredisi, banka ve seyahat çeki, havale, menkul kıymet, hisse senedi, teminat, tahvil, bono, poliçe, kredi mektubu ve benzeri kıymetler ile taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi, her türlü mal, hak, alacak ve bunlar üzerinde bir mülkiyet hakkını veya menfaati tevsik ve temsil eden elektronik veya dijital ortamdakiler de dâhil olmak üzere her türlü belgeyi" ifade eder.

d) Malvarlığı Dondurulabilecekler ve Dondurulabilecek Malvarlığı

6415 sayılı Kanun, kişi, kuruluş ve organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasından bahsetmektedir. Burada izahı gereken iki husus söz konusudur.

(1) Kişi, Kuruluş, Organizasyon

Öncelikle, kuruluş veya organizasyondan bahsedelim. Yönetmelik, kuruluş veya organizasyonu "tüzel kişiliği olan veya olmayan tüm kişi veya mal toplulukları, platformlar, bunların üst ve alt birimleri, şube veya temsilcilikleri ile merkezleri yurt dışında bulunanların Türkiye'deki şube veya temsilcilikleri" olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla bu ifadenin sadece tüzel kişileri değil tüzel kişi olmayan tüm kişi veya mal toplulukları, platformlarını kapsamaktadır.

(2) Malvarlığı Dondurma İşlemlerinde Mülkiyet İlişkisi

İkinci olarak 6415 sayılı Kanun, kişi, kuruluş ve organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığı ile ilgilenmektedir.

2. Malvarlığı Dondurma Yöntemleri

6415 sayılı Kanun, temelde 4 tip malvarlığı dondurma mekanizması öngörmüştür. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde yapılan malvarlığı dondurma işlemleri,

b) Yabancı devlet taleplerine istinaden yapılan malvarlığı dondurma işlemleri,

c) Yurt dışında bulunan malvarlığı hakkında Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan malvarlığı

dondurma talepleri,

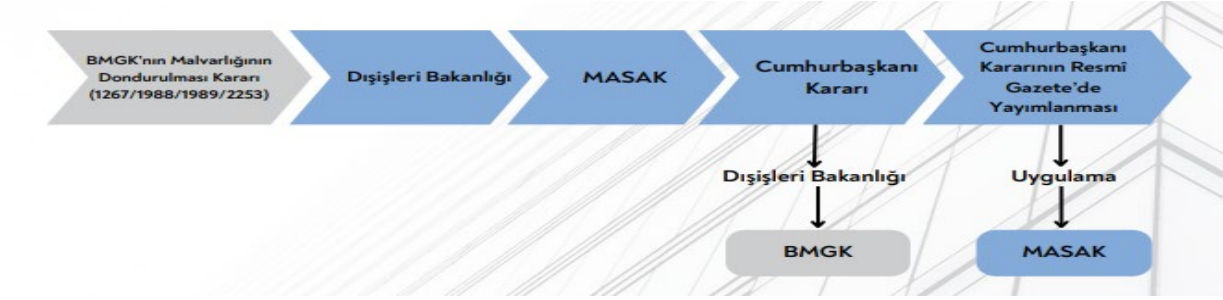
ç) Türkiye'de bulunan malvarlığı hakkında Türkiye Cumhuriyeti tarafından re'sen yapılan malvarlığı dondurma işlemleri,

a) BMGK Kararları Çerçevesinde Yapılan Malvarlığı Dondurma İşlemleri

(1) Kararların Uygulanması

6415 sayılı Kanunun 5. maddesine göre Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları ve bu listelerden çıkarılanlara ilişkin malvarlığının dondurulmasının kaldırılması kararlarının uygulanmasına yönelik Cumhurbaşkanı kararı, Resmî Gazete'de yayımlanır ve gecikmeksizin uygulanır.

Yönetmeliğe göre malvarlığı dondurma veya kişi, kuruluş veya organizasyonların BMGK listesinden çıkarılmasına ilişkin BMGK kararlarının Dışişleri Bakanlığı tarafından Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletilmesi gerekir. Dışişleri Bakanlığı kanalıyla iletilen bilgiler, gecikmeksizin malvarlığının dondurulması kararı alınması için Başkanlık tarafından ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir. Nihayetinde buna dair Cumhurbaşkanı kararı, Resmî Gazete'de yayımlanır ve gecikmeksizin uygulanır.

Şekil 2- BMGK Malvarlığı Dondurma/Kaldırma Kararlarının Uygulama Aşamaları [35]

Yayımlanan kararlar BMGK'ya bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına iletilir. Kararlar, Dışişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine bildirilir.

(2) Kararlara İtirazlar

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına karşı BMGK kararlarının listeleme gerekçesinin haksız olduğu iddiasıyla listeden çıkmaya ilişkin yapılacak başvurular, yazılı olarak varsa ilgili belgelerin de eklenmesi suretiyle Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına yapılır.

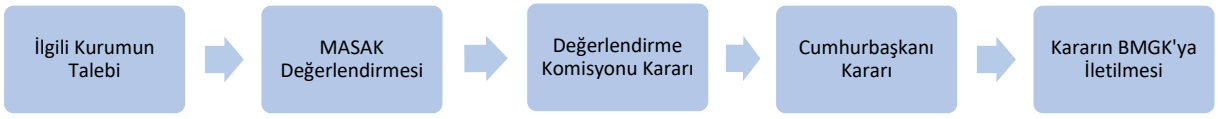
[35] MASAK 2024 Yılı Faaliyet Raporu, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/05/Faaliyet-Raporu-2024-5d43beb8aa394397.pdf

Yapılan başvurular bu konudaki BMGK kararları ile belirlenen başvuru mercii ve yöntemlerine ilişkin düzenlemeler gözetilerek bu Başkanlık tarafından BMGK'ya iletilmek üzere Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

Başvurular Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine iletilir.

(3) Listelere Ekleme veya Listelerden Çıkarma Talebi

6415 sayılı Kanunun 5. maddesine göre fon toplanması yasak fiiller ile terörün finansmanı suçu kapsamına giren fiillerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından kişi, kuruluş veya organizasyonların Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları ile bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlar uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin oluşturulan listelere eklenmesi ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılması Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine teklif edilebilir. Cumhurbaşkanının teklifi Dışişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine bildirilir.

Şekil 3- Listeleme/Listeden Çıkarma Talebi İşlem Akışı

Listelere eklemenin ilk aşaması, ilgili kurumların bu konudaki değerlendirmelerini Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına iletmeleridir. Yönetmeliğin 4/A maddesine göre kişi, kuruluş veya organizasyonların listelenmeleri veya bu makul sebeplerin ortadan kalkması durumunda listelerden çıkarılmaları için yapılacak taleplere ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini Başkanlığa gönderir.

MASAK, bu taleplere ilişkin kendisine intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmelere dayanarak veya resen yaptığı mali araştırma sonuçlarını bir araştırma raporuna bağlayarak Değerlendirme Komisyonuna sunar.

Değerlendirme Komisyonu, Kanunun 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususundaki makul sebeplerin varlığı halinde kişi, kuruluş ve organizasyonların liste-

lenmeleri veya makul sebeplerin ortadan kalkması durumunda listelerden çıkarılmaları talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına karar verebilir. Komisyonca alınan karar tutanağa bağlanır.

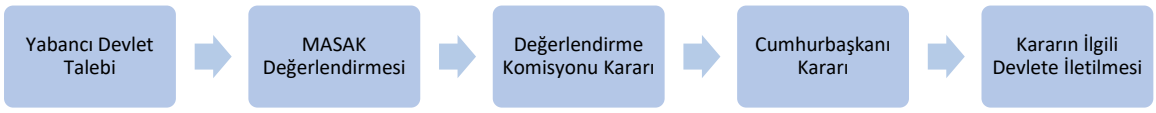
Komisyonun listeleme ya da listeden çıkarılmasının önerilmesine yönelik kararı, hazırlanan araştırma raporu ile birlikte ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

BMGK'ya yapılacak listeleme ve listelerden çıkarılma talepleri hakkındaki Cumhurbaşkanı kararı üzerine hazırlanan talep yazısı Başkanlıkça BMGK'ya bildirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilir.

b) Yabancı Devletlerce Yapılan Talepler

(1) Yabancı Devlet Talepleri

6415 sayılı Kanunun 6. maddesine göre, bir yabancı devlet hükûmeti tarafından bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye'den talepte bulunulabilir.

Şekil 4- Yabancı Devletlerin Malvarlığı Dondurma Talebi

Bir yabancı devlet hükûmeti tarafından bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin talepler, Başkanlığa veya Başkanlığa iletilmek üzere Adalet Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığına yapılır. Taleplerin Adalet Bakanlığına veya Dışişleri Bakanlığına ya da diğer bir kuruma yapılması halinde, bu talepler kurumlarca ivedilikle Başkanlığa intikal ettirilir. Dışişleri Bakanlığı haricindeki kurumlara yapılan talepler, Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına bildirilir.

Gelen talepler hakkında Başkanlık derhal Komisyon üyelerini bilgilendirir. Başkanlık, Komisyon üyelerinin görevli olduğu kurumlar ile kolluk birimlerinden ya da gerektiğinde ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da talebe ilişkin bilgi isteyebilir. Bu kurum ve kuruluşlar, talebe ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini kendilerinden istenilen süre ve şekilde Başkanlığa intikal ettirirler.

Taleplerle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarından elde edilen bilgi, belge ile talebin gerekçelerine ilişkin değerlendirmeler ve Başkanlıkça yapılan mali araştırma sonuçları, ivedilikle bir

araştırma raporuna bağlanarak Komisyona sunulur.

Komisyonca; araştırma raporu ile karşılıklılık ilkesi ve talebin yerine getirilmesi için ilgili devletten teminat talep edilmesine gerek olup olmadığı hususları dikkate alınarak yapılan değerlendirme bir tutanağa bağlanır. Başkanlıkça hazırlanan araştırma raporu ile tutanak, ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

Böyle bir talepte bulunulması hâlinde, Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilen talep Cumhurbaşkanı tarafından karara bağlanır.

Malvarlığının dondurulmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararları, talepte bulunan devlete bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına gönderilir. Bu bildirimde;

a) Kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde Kararın kaldırılabileceği,

b) Konuya ilişkin soruşturma başlatıldığı takdirde içeriği, safahatı ve sonucu hakkında ivedilikle bilgi verilmesi gerektiği,

c) Talebe ilişkin ilave bilgi ve bulgulara ulaşılması halinde bunların da ivedilikle intikal ettirilmesi,

hususları yer alır.

Talebin Cumhurbaşkanınca reddedilmesi halinde keyfiyet, başkaca bir işleme gerek olmaksızın talepte bulunan devlete bildirilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına iletilir.

Malvarlığının dondurulmasına ilişkin talepler hakkındaki Cumhurbaşkanı kararı, Dışişleri Bakanlığı tarafından talepte bulunan devlete bildirilir.

Malvarlığının dondurulması kararının kaldırılıp kaldırılmayacağı hususu; intikal eden bilgiler üzerine derhal veya her yılın sonunda resen ya da malvarlığı dondurulan kişinin itirazı üzerine Komisyonca değerlendirilerek bir tutanağa bağlanır. Tutanak, Başkanlıkça ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

(2) Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yabancı devlet hükûmeti talepleri, Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilirken karşılıklılık ilkesi gözetilir. Yönetmelik bu Kanunun uygulanması açısından karşılıklılık ilkesini, "bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye'den talepte bulunan yabancı devletin, 1373 (2001) sayılı BMGK Kararında devletler için yerine getirilmesi öngörülen gerekleri karşılayan hukuki düzenlemelere sahip olması ve bu düzenlemelere uygun hareket ediyor olması" olarak tanımlamıştır.

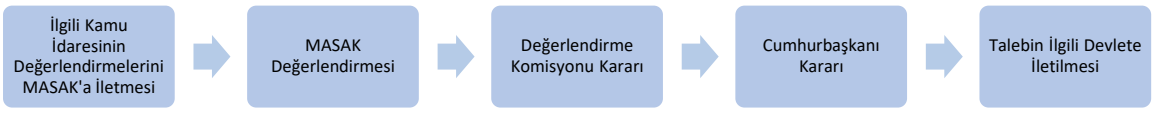
Karar verilebilmesi için, yabancı devlet tarafından taleple birlikte gerekçelerinin de gönderilmesi gerekir.

Yabancı devlet hükûmetinin malvarlığının dondurulmasına ilişkin taleplerinin yerine getirilmesi için, ilgili devletten teminat talep edilebilir. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik teminatı; "bir yabancı devlet hükümetinin talebine istinaden Türkiye'deki malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların ortaya çıkabilecek zararlarının, talepte bulunan devlet tarafından tazmin edileceğine dair taahhüt" olarak tanımlamıştır.

Bu madde uyarınca verilen malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde, talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde ilgili karar kaldırılabilir.

c) Yurt Dışında Bulunan Malvarlığı Hakkında Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Yapılan Malvarlığı Dondurma Talepleri

6415 sayılı Kanunun 7. maddesine göre, Kanunun 5. ve 6. maddelerinde düzenlenen hususlar dışında, Değerlendirme Komisyonu, fon toplanması yasak fiiller ile terörün finansmanı suçu kapsamına giren fiillerin gerçekleştirildiği gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına karar verebilir.

Şekil 5- Yurt Dışında Bulunan Malvarlığı Hakkında Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Yapılan Malvarlığı Dondurma Talepleri

Yönetmeliğin 6. maddesine göre ilgili kamu kurum ve kuruluşları; Kanunun 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususunda makul sebepler bulunan kişi, kuruluş veya organizasyonların yurtdışında bulunan malvarlığının dondurulması için yapılacak taleplere ilişkin bilgi, belge ve değerlendirmelerini MASAK Başkanlığına gönderir.

Bu Başkanlık, yurtdışında bulunan malvarlığının dondurulması için yapılacak taleplere ilişkin kendisine intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmelere dayanarak veya re'sen yaptığı mali araştırma sonuçlarını bir araştırma raporuna bağlayarak Komisyona sunar.

Değerlendirme Komisyonu, makul sebeplerin varlığı halinde kişi, kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına karar verebilir. Komisyonca alınan karar bir tutanağa bağlanır.

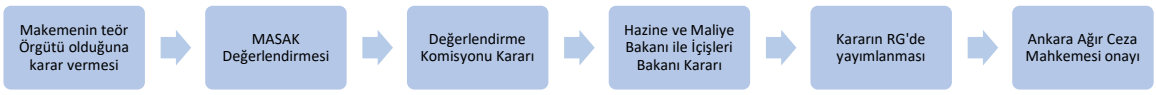
Komisyonun yabancı ülkelerden malvarlığının dondurulması talebinde bulunulmasına ilişkin önerisi, hazırlanan araştırma raporu ile birlikte ivedilikle Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri hakkındaki Cumhurbaşkanı kararı üzerine hazırlanan talep yazısı Başkanlıkça ilgili devlete bildirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilir. Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri hakkındaki Cumhurbaşkanı kararı, Dışişleri Bakanlığı tarafından talepte bulunulan devlete bildirilir.

Cumhurbaşkanının talebi uygun bulmaması halinde keyfiyet, Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına ve birinci fıkra uyarınca talepte bulunan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirilir.

d) İç Dondurma İşlemleri

6415 sayılı Kanunun 7. maddesine göre, Kanunun 5. ve 6. maddelerinde düzenlenen hususlar dışında, mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı tarafından birlikte karar verilebilir.

(1) Mahkemelerce Terör Örgütü Olduğuna Karar Verilmesi

Türkiye'de herhangi bir kişi, kuruluş ya da organizasyonun terörizmin finansmanı sebebiyle malvarlığının iç dondurma mekanizması yoluyla dondurulabilmesi için mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verilmiş olması gerekir.

(2) Makul Sebeplerin Varlığı Hakkında Komisyon Kararı

Kişi, kuruluş veya organizasyonların iç dondurma kapsamında malvarlığının dondurulabilmesi için Kanunun 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususunda makul sebepler bulunmalıdır. Bu durumda olan kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulması yönünde yapılan talepler MASAK'a yapılır.

MASAK'a yapılan bu talepler, Başkanlıkça Komisyona iletilir. Komisyon tarafından makul sebeplerin varlığı tespit edilen dosyalar araştırma raporu hazırlanmak üzere MASAK'a iletilir.

(3) Araştırma Raporu

Komisyon tarafından makul sebeplerin varlığı tespit edilen dosyalar için Başkanlık tarafından araştırma raporu hazırlanarak Komisyona iletilir.

(4) Değerlendirme Komisyonu Kararı

Kendisine intikal eden rapora ilişkin olarak Komisyon; Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasının önerilmesine karar vermesi halinde hazırlanan araştırma raporu ve karar tutanağını Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanına iletir.

(5) Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı Kararı

Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının, kendilerine iletilen bilgiler doğrultusunda ilgili kişilerin malvarlıklarının dondurulması kararı vermesi halinde, bu karar Resmî Gazete'de yayımlanır ve kırk sekiz saat içinde Başkanlıkça Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunulur.

Bununla birlikte malvarlıklarının dondurulması kararlarının, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunulması, kararın uygulanmasını geciktirmez. Kanunun 7. maddesine göre malvarlığının dondurulmasına ilişkin karar derhâl uygulanır ve kırk sekiz saat içinde, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara ağır ceza mahkemesinin onayına sunulur.

(6) Ankara Ağır Ceza Mahkemesi Kararı

Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesi, makul sebeplerin varlığı yönünden yapacağı inceleme neticesinde beş gün içinde malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına veya onanmasına karar verir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara ağır ceza mahkemesi burada bir yargılama yapmamaktadır. Mahkeme sadece Kanunun 3. ve 4. maddesindeki fiillerin işlendiği konusunda makul sebeplerin varlığı yönünden değerlendirme yapar.

Malvarlığının dondurulması kararının onanması durumunda, karar kesinleşmiş olur. Mahkemece malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına karar vermesi halinde söz konusu karar derhal Başkanlığa iletilir. Başkanlık kararın kendisine iletilmesini müteakiben bu kararı

Resmî Gazete'de yayımlanmak üzere derhal Cumhurbaşkanlığına iletir ve Komisyona bilgi verir. Bu kararlara itiraz edilebilir.

Mahkemenin kararlarına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

(7) Suç Duyurusu

Kanunun 7. maddesine göre Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına karar verildiği takdirde ilgililer hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle suç duyurusunda bulunulmasına Başkanlık tarafından karar verilir. Görüldüğü üzere burada MASAK'a bir takdir hakkı tanınmıştır.

Bununla birlikte Yönetmeliğin 7. maddesi bu konuyu daha kesin bir şekilde düzenlenmiştir. Maddeye göre MASAK, malvarlığı dondurulması kararı verilen kişiler ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle ilgili Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunur. Suç duyurusuna ilişkin karar tutanağı ve araştırma raporu, Başkanlık tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

Soruşturma ve kovuşturma sonucunda verilen kararlar Değerlendirme Komisyonuna sunulmak üzere Başkanlığa gönderilir.

(8) Dondurma Kararlarının Sürekli Olarak Gözden Geçirilmesi

Kanun ve Yönetmeliğin 7. maddesine göre, Değerlendirme Komisyonu, Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren en geç altışar aylık dönemlerle makul sebeplerin varlığının devam edip etmediğini değerlendirerek önerisini ilgili bakanlara sunar.

(9) Malvarlığı Dondurma Kararlarına İtiraz

İlgililer tarafından malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin başvurular Kanunun 7. maddesinin altıncı fıkrası uyarınca Değerlendirme Komisyonuna yapılır. Komisyon, aldığı başvurular üzerine talebin yerinde olup olmadığına ilişkin yapacağı değerlendirme sonuçlarını Hazine ve Maliye ile İçişleri Bakanlarına sunar. Yerinde görülmeyen talepler ise bu Yönetmeliğin dördüncü fıkrası uyarınca karar verilmek üzere ilgili mahkemeye gönderilir.

3. Malvarlığı Dondurma Usulü

6415 sayılı Kanun gereğince BMGK'nın malvarlığı dondurma kararları (yani listeleme ve listeden çıkarma kararları) gecikmeksizin uygulandığı için bunlar için ilave bir prosedür bulunmamaktadır. BMGK kararları, Dışişleri Bakanlığı tarafından MASAK'a, MASAK tarafından da karar alınmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmektedir.

6415 sayılı Kanun, bunun dışında kalan, a) listeden çıkarma taleplerinin değerlendirilmesi, b) yabancı devlet talebi üzerine malvarlığı dondurma, c) kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması için yabancı devletten talepte bulunulması, d) BMGK kararları uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin oluşturulan listelere eklenme ve e) Türkiye'de bulunan malvarlığının iç dondurma mekanizması kapsamında dondurulması ve Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması halinde dondurmanın kaldırılması işlemlerini bir sistematik üzerine inşa etmiştir:

- ➔ Araştırma yapılması,
- ➔ Değerlendirme Komisyonu kararı,
- ➔ Yetkili makam kararı

a) Araştırma

6415 sayılı Kanunun 8. maddesine göre malvarlığının dondurulması kararları hakkında yapılacak mali araştırma Başkanlık tarafından yerine getirilir. Bu araştırma, Maliye Uzmanı veya yardımcıları tarafından yapılır.

(1) Kapsam

Yönetmeliğin 8. maddesine göre Araştırma Raporu, Başkanlığa intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmeler ile Başkanlıkça yapılan mali araştırmalar esas alınarak, malvarlıklarının tespiti ile fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiillerin ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair makul sebeplerin ortaya çıkarılmasına yönelik değerlendirmeleri kapsar.

Yönetmeliğin 8. maddesine göre Başkanlıkça yapılacak mali araştırma; Başkanlığın kendi veri tabanı ya da doğrudan erişim sağladığı veri tabanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden elde edilen bilgi ve belgeler esas alınarak ilgili kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlığının tespitine yönelik çalışmaları kapsar.

(2) Bilgi ve Belge Talebi

6415 sayılı Kanunun 8. maddesine göre araştırma görevinin yerine getirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden talep edilen bilgiler istenilen usul, şekil ve sürede gecikmeksizin Başkanlığa iletilir. Bu kapsamda Başkanlık, mali araştırma esnasında, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları isteyebilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden talep edilen bilgiler istenilen usul, şekil ve sürede gecikmeksizin Başkanlığa iletilir.

Ayrıca Adalet, İçişleri ve Dışişleri bakanlıklarıyla Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, malvarlığının dondurulmasına ve malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına ilişkin alınacak karar ve yapılacak talepler hakkında bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini Başkanlığa bildirir.

Bu madde uyarınca yapılacak araştırma ve incelemelerde elde edilen kişisel veriler başka amaçla kullanılamaz ve bu verilerin korunmasına yönelik gerekli tedbirler Başkanlık tarafından alınır.

(3) Rapor Sonucu

Malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak yapılacak araştırma işlemleri gizlilik esaslarına uygun olarak yerine getirilir. Araştırma sonuçları, Başkanlık tarafından Değerlendirme Komisyonuna sunulur.

b) Değerlendirme Komisyonu Kararı

(1) Komisyonun Oluşumu

Kanunun 9. maddesine göre, Kanun kapsamında bu Komisyona verilen görevler kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili olarak Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu oluşturulmuştur.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 522. maddesine göre Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu; Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanlığından görevlendirilecek bir üye, Millî İstihbarat Teşkilâtından görevlendirilecek bir üye, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Pi-

yasalar ve Kambiyo Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanından oluşur [36]. Yönetmeliğin 9. maddesine göre Başkanın yokluğunda Maliye Bakanı tarafından görevlendirilen vekili Komisyona başkanlık eder.

(2) Komisyonun Görev ve Yetkileri

Yönetmeliğin 11. maddesine göre komisyonun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Cumhurbaşkanına ileteceği görüş ve öneriler kapsamında;

1) Kişi, kuruluş ve organizasyonların Kanunda belirtilen BMGK listelerine eklenmesi veya listelerden çıkarılması talepleri,

2) Yabancı devletlerce yapılan malvarlığının dondurulması talepleri,

3) Yabancı devletlerce yapılan talep üzerine Cumhurbaşkanınca alınan malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılıp kaldırılmayacağı,

4) Yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talepleri,

5) Cumhurbaşkanınca alınan yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması,

kararların kaldırılıp kaldırılmayacağı konusunda gerekli değerlendirmeyi yaparak görüş ve önerilerini Cumhurbaşkanına sunmak,

b) Türkiye'de bulunan malvarlıklarının dondurulması veya malvarlıklarının dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin görüş ve önerilerini Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanına sunmak.

c) Yabancı devletlere yapılacak malvarlığının dondurulması talepleri kapsamında, Türkiye'de bulunan malvarlığıyla bağlantılı olarak ilgililer hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle gerektiğinde suç duyurusunda bulunulmasına karar vermek.

(3) Komisyonun Çalışma Usulü

Değerlendirme Komisyonunun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenmiştir.

[36] Buna karşılık Yönetmeliğin 9. maddesine göre Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşar Yardımcısı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü ve Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdüründen oluşur.

Komisyon, Kanunun gereken hallerde Başkan tarafından toplantıya çağrılır. Başkan, toplantıları düzenlemek ve çalışmaların verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamakla görevli ve yetkilidir.

Komisyon, Başkan ve üyelerin veya bunların yokluğunda yetkili makam tarafından usulüne uygun olarak görevlendirilen vekillerinin tamamının katılımıyla toplanır. Başkan ve üyeler görevde iken yerlerine başkalarını görevlendiremezler.

Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri de Değerlendirme Komisyonuna çağrılabilir. Ancak bunların oy hakkı bulunmamaktadır.

Komisyon üyeleri ve oy hakkı olmaksızın çağrılan kurum temsilciler, toplantı öncesinde Başkanlık tarafından bilgilendirilerek, toplanma ve çağrılma amaçlarına uygun olarak gerekli hazırlığı yaparlar.

Komisyon üyeleri, Kanunun ve bu Yönetmeliğin kendi kurum ve kuruluşlarında uygulanması hususunda yetkili ve sorumludurlar.

Komisyon tarafından yürütülen çalışmalar gizlilik esaslarına göre yerine getirilir.

Değerlendirme Komisyonunun sekretarya hizmetleri Başkanlık tarafından yürütülür.

(4) Komisyonun Karar Usulü

Değerlendirme Komisyonu, üyeler veya bunların yerlerine usulüne uygun olarak atanan vekilleriyle toplanarak katılanların en az beşinin oyu ile karar verir. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

Değerlendirme Komisyonunun başkan ve üyelerine her toplantı için (4.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

Komisyonca değerlendirilen hususlar tutanağa bağlanır.

c) Kararın Tebliğ ve İlanı

(1) Kararın Alınması

Değerlendirme Komisyonu kararı alındıktan sonra karar MASAK tarafından ilgili makama iletilir. Konusuna göre Cumhurbaşkanının veya Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının kararı ile malvarlığı dondurma kararı alınmış olur.

(2) Kararın İçeriği

Yönetmeliğin 12. maddesine göre malvarlığının dondurulması kararında; kararın kimin hakkında verildiği, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile başvuru süresi yer alır. Malvarlığının dondurulması kararında;

a) Karara konu kişi, kuruluş veya organizasyonun ayırt edici kimlik bilgilerine (T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası veya bunlara karşılık gelen diğer bilgiler),

b) Kararın verilmesine dayanak teşkil eden sebeplere ilişkin açıklayıcı bilgilere,

c) Yabancı devletlerin talebine istinaden malvarlığının dondurulmasına karar verilmesi halinde talep eden devlet tarafından bir yıl içinde soruşturma başlatılmadığı takdirde kararın kaldırılabileceği hususuna,

yer verilir.

(3) Kararın Tebliğ ve İlanı

Kanun uyarınca alınan malvarlığının dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin alınan kararlar, gereği için Başkanlığa gönderilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

6415 sayılı Kanunun 11. maddesine göre bu Kanun hükümlerine göre alınan malvarlığının dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır. Bu kararlar yayımı tarihinde, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen ilgili kişi ve kuruluşa tebliğ edilmiş sayılır.

Ayrıca Yönetmeliğin 12. maddesine göre ilgili karar, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlardan Türkiye'de bulunanların resmi kayıtlardaki mevcut adreslerinden birine de bilgi mahiyetinde gönderilir.

d) Malvarlığı Dondurma İşlerinde MASAK'ın Görevleri

Yönetmeliğin 16. maddesine göre dondurma işlerinde Başkanlığın Kanun kapsamında görev ve yetkileri şunlardır:

a) BMGK'nın kararları ile listelenen ve listeden çıkarılan kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin bilgileri Cumhurbaşkanına sunmak.

b) BMGK kararlarına istinaden Cumhurbaşkanınca alınan kararları ve bu kararlara karşı yapılan başvuruları BMGK'ya iletilmek üzere Dışişleri Bakanlığına bildirmek.

c) Kanunun 6. ve 7. maddelerinin uygulanması kapsamında malvarlığının dondurulması ile ilgili gerekli mali araştırmayı yapmak ve araştırma sonuçlarını Komisyona sunmak.

ç) Mali araştırma kapsamında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi talebinde bulunmak.

d) Kanunun 6. ve 7. maddelerinin uygulanması kapsamında malvarlığının dondurulmasına ilişkin alınacak karar ve yapılacak talepler hakkında Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarıyla Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi, belge ve değerlendirmeleri talep etmek.

e) Yapılacak itirazları uygun görmesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere bildirmek suretiyle hatalı dondurma işleminin düzeltilmesini sağlamak,

f) Malvarlığının dondurulması ve bu kararların kaldırılmasına ilişkin kararların uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek hataların düzeltilmesini sağlamak.

g) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına dondurma işlemini gerçekleştirmeleri için bildirimde bulunmak.

ğ) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonları Başkanlığın veya denetim ile görevlendirilenlerin internet sitesinde listeler halinde yayımlamak ve kararların kaldırılması halinde bunları listelerden çıkartmak.

h) Dondurulan malvarlığının yönetimine ilişkin olarak, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen işlemlerin yapılmasına izin vermek.

ı) Malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına ilişkin kararları, dondurma kararını yerine getiren ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirmek.

i) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini ve dondurulan malvarlığının yönetiminin Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini denetlemek, bu hususta denetim rehberleri düzenlemek.

j) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının malvarlığının dondurulması kararlarını etkin ve eksiksiz bir şekilde uygulamalarını teminen, rehberler ve uygulama kılavuzları yayınlamak, eğitim, çalıştay, panel ve seminerler düzenlemek.

k) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olan ancak Türkiye'de bir bankada hesabı bulunmayan kişi, kuruluş veya organizasyonlara yapılacak her türlü ödemeler için, Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankada hesap açtırmak.

l) Komisyonun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

4. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İcrası

Dondurma kararlarının icrası, Kanun ve Yönetmelikte detaylı şekilde düzenlenmiştir.

a) Malvarlığı Kararlarının Hukuki Sonuçları ve Yürürlüğe Girmesi

Kanunun 12. maddesine göre, malvarlığının dondurulması kararı ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin karar Resmî Gazete'de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur.

Bu Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden Başkanlık sorumludur.

b) Dondurma Kararlarının İlgililere Tebliği

Bununla birlikte Kanun, malvarlığı dondurulması kararlarının ayrıca tebliğini öngörmüştür. Keza malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından dördüncü fıkra uyarınca dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara bildirilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

c) Dondurma Listelerinin Yayımlanması

Yönetmeliğin 14. maddesine göre, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlar Başkanlığın internet sitesinde listeler halinde yayımlanır. Kararların kaldırılması halinde bu kişi, kuruluş veya organizasyonlar söz konusu listelerden çıkarılır.

d) Malvarlığının Bildirilmesi

Kanunun 12. maddesine göre, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar, hak, alacak ve borçları ile diğer tüm malvarlığı değerlerini ve bunların dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri; bunlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri, malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde Başkanlığa bildirirler.

e) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının İcrası

(1) Dondurma Kararının Bildirimi

Malvarlığının dondurulması kararı, Başkanlığın talebi üzerine 5271 sayılı Kanunun 128. maddesinin üçüncü ila yedinci fıkralarında belirtilen usule uygun olarak gecikmeksizin yerine getirilir.

Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden Başkanlık

sorumludur. Yönetmeliğin 14. maddesine göre, bu kapsamda Başkanlık malvarlığının dondurulması kararlarını;

a) Taşınmazların dondurulmasını sağlamak üzere, tapu kütüğüne şerh verilmesi talebiyle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne,

b) Kara, deniz ve hava ulaşım araçlarının dondurulmasını sağlamak üzere bunların kayıtlı bulunduğu sicillere şerh verilmesi talebiyle Ulaştırma ve Altyapı ile Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının ilgili birimlerine ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne,

c) Her türlü hesap, hak ve alacakların dondurulmasını sağlamak üzere ilgili banka veya diğer finans kurumlarına,

ç) Şirketteki ortaklık paylarının dondurulmasını sağlamak üzere, ilgili şirket yönetimi ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicil müdürlüğü ile Ticaret Bakanlığına,

d) Kayden izlenen sermaye piyasası araçlarının dondurulmasını sağlamak üzere Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ye,

e) Gerekli gördüğü ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına,

uygun görülen teknik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle derhal bildirir.

Bu maddenin uygulanması amacıyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara Başkanlıkça bildirim yapılmasını ve bunlardan geri bildirim alınmasını sağlayacak güvenli elektronik sistemler kurulabilir. Bildirimlere ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça belirlenir.

(2) Geri Bildirim

Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları; nezdinde malvarlığı kaydı bulunuyor ise dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri talep tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

Bildirim yapılan kişi, kurum ve kuruluşlar; nezdinde malvarlığı kaydı bulunuyor ise gerekli işlemleri yaparak dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri bildirim tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

Malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi hâlinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tabidir.

(3) Malvarlığının Bildirimi

Malvarlığın dondurma kararının bildirilmesi öngörülen kurum ve kuruluşlar haricinde; hakkında

karar verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin malvarlığı kaydı tutan ya da nezdinde malvarlığı bulunan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, malvarlığının dondurulması kararının öğrenildiği tarihten itibaren gecikmeksizin malvarlığının dondurulması için gerekli işlemleri yaparak keyfiyeti yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

f) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının Kaldırılmasına Dair Kararların Bildirimi

Yönetmeliğin 14. maddesine göre, malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından, birinci ve üçüncü fıkra uyarınca dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara ivedilikle bildirilir.

g) Malvarlığının Dondurulması Kararına Aykırılığın Hukuki Sonuçları

6415 sayılı Kanunun 10. maddesine göre malvarlığının dondurulması kararına aykırı olarak yapılan her türlü tasarruf ve işlem hükümsüzdür. Yönetmeliğin 13. maddesine göre kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren, karara aykırı olarak yapılan malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik her türlü işlem hükümsüzdür.

Bu tasarruf ve işlemlerle ilgili olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

h) Hatalı Dondurma İşlemlerine İtirazlar

Yönetmeliğin 14. maddesine göre, malvarlıklarının dondurulması kararlarının uygulanması sırasında isim benzerliği, yanlış veya eksik kimlik bilgileri ve benzeri sebeplerle ortaya çıkabilecek hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesine ilişkin itirazlar, gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak varsa ilgili belgelerin de eklenmesi suretiyle Başkanlığa yapılır.

Başkanlık tarafından itirazların uygun bulunması halinde, bu maddede anılan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere ivedilikle bildirilmesi suretiyle hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesi sağlanır.

5. Dondurulan Malvarlığının Yönetimi

6415 sayılı Kanunun 13. maddesi, dondurulan malvarlığının yönetimi konusunu düzenlemektedir.

a) Genel Kural

6415 sayılı Kanun, dondurulan malvarlığı üzerinde, ilgili gerçek veya tüzel kişinin yönetim hakkını tamamen yasaklamamıştır. Kanunun 13. maddesine göre dondurulmasına karar verilen

malvarlığının yönetimi, ilgili gerçek veya tüzel kişiye aittir. Bununla birlikte Yönetmeliğin 15. maddesi, bu yönetimi oldukça kısıtlamıştır. Maddeye göre dondurulmasına karar verilen malvarlığının mülkiyeti ilgili gerçek veya tüzel kişide kalmak üzere, bu malvarlığı maddedeki esaslar çerçevesinde Başkanlığın izniyle yönetilir.

Ayrıca Başkanlıkça izin verilen işlemler hariç olmak üzere, malvarlığı dondurulan kişiler bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamazlar.

Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşları da bu tür işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştıramazlar. Yönetmeliğin 14. maddesinin 8. fıkrasına göre malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları, izin alınarak yapılabilecek işlemler hariç olmak üzere, malvarlığının ortadan kaldırılmasını, tüketilmesini, dönüştürülmesini, transferini, devir ve temlik edilmesini veya sair tasarruflara yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştıramazlar.

Malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi hâlinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tabidir.

b) İzin Verilebilecek İşlemler

(1) İşlemler

6415 sayılı Kanunun 13. maddesine ve Yönetmeliğin 15. maddesine göre malvarlığı dondurulan gerçek kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının asgari geçimlerini sağlamak veya ticari işletmeler ve diğer tüzel kişilerin faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere;

a) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine ayni veya şahsi hak tesisi,

b) Banka veya diğer finans kurumlarındaki hesaplar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

c) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

ç) Kıymetli evrak üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

d) Şirketlerdeki ortaklık payları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

e) Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,

f) Ticari işletme veya diğer tüzel kişilerin mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi,

işlemleri Başkanlığın izniyle yapılabilir.

(2) İznin Kapsamı ve Niteliği

Dondurulan malvarlığının yönetimine ilişkin izin; belirlenen kişi veya kişilere, belirli koşullar veya sınırlar dâhilinde bir defaya mahsus ya da süreli olarak verilebilir. Başkanlık, gerek gördüğü hâllerde verdiği iznin kapsamını veya süresini değiştirebilir veya iptal edebilir.

Yönetmeliğin 15. maddesine göre gerçek kişilere verilecek izinlerde; hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilenlerin kendileri ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin asgari geçimlerini sağlamak üzere Başkanlıkça re'sen belirlenecek tutarda yıllık izin belgesi düzenlenir.

Şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşların faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi için verilecek izinlerde; (b), (c) ve (ç), bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için harcama tutarı ve dönemlerini içeren izin belgesi düzenlenebilir. Ancak (a), (d) ve (e) bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için ilgili işlemlerin ifasında o işleme mahsus izin belgesi düzenlenir.

Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılmasına izin verilmesi halinde; kiralık kasa, malvarlığı dondurulan kişi ile banka görevlisi ve Başkanlıkça görevlendirilen kişinin nezaretinde açılır. Muhteviyatı tutanakla tespit edilir. Kiralık kasa içerisindeki malvarlığından Başkanlık izni çerçevesinde kişiye verilecek olan kısım alınarak kalan kısım kasada muhafaza edilir. Kasa muhteviyatı ile alınan kısma ilişkin tespitler bir tutanağa bağlanarak taraflarca imzalanır ve Başkanlığa intikal ettirilir.

Ayrıca Kanuna ve Yönetmeliğe göre, taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine ayni veya şahsi hak tesisine izin verilmesi hâlinde;

a) Sözleşme metninin bir örneği,

b) Sözleşme gereğince karşılık olarak ödenmesi gereken para ve sair malvarlığı değerinin miktarına, ödeme takvimine, ödemenin yapılacağı banka hesabına ilişkin bilgiler,

hakkın tesis edildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde izin verilenler tarafından Başkanlığa verilir.

(3) Diğer Hususlar

Yönetmeliğin 15. maddesine göre şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlar, izin kapsamında gerçekleştirdikleri işlemler ile Başkanlıkça istenen mali tablo, bilgi ve belgeleri belirlenen şekil, kapsam ve sürelerde Başkanlığa bildirir.

Başkanlık, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara izin verirken; BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararları ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlarında düzenlenen izin ve bildirim prosedürlerini de gözetir. Bu kapsamda yapılacak bildirim ve başvurular BMGK'ya iletilmek üzere Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

Düzenlenen izin belgeleri Başkanlıkça ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşlarına da bildirilir. Bu bildirim, güvenli elektronik sistemler üzerinden yapılabilir.

Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlara dondurma kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Malvarlığı dondurulan kişinin merkezi veya şubesi Türkiye'de bulunan bir bankada hesabı yoksa Başkanlık tarafından kişi adına hesap açtırılır.

Kanunun 12. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilenlere borcu olduğunu bildiren gerçek ve tüzel kişiler, vadesi geldiğinde bu hesaba ödeme yaparlar. Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar da borçlarını bu madde uyarınca izin verildiği kapsamda banka hesapları üzerinden öderler.

Malvarlığının dondurulması kararı 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 9. maddesi, 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19. ve 20. maddeleri ile Ceza Muhakemesi Kanunun 128. maddesinin dokuzuncu ve onuncu fıkraları ile 133. madde hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez.

Dondurulan malvarlığına ilişkin olarak on üçüncü fıkra kapsamında verilen kararlar ve bu kararların kaldırılmasına ilişkin kararların bir örneği, ilgili Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemelerce derhal Başkanlığa gönderilir.

c) İzne Tabi Olmayan İşlemler

6415 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, dondurulan malvarlığından ödenmesi gereken vergi, resim, harç, kira, sosyal güvenlik primi gibi kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlara yapılacak her türlü zorunlu ödemeler, izin alınmaksızın gerçekleştirilebilir. Ancak Başkanlık gerek görmesi hâlinde bu işlemleri de izne tabi tutabilir.

Yönetmeliğin 15. maddesine göre malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar zorunlu ödemelerini maddedeki usuller çerçevesinde sadece banka hesapları üzerinden öderler.

d) Malvarlığı Dondurulan Kişiye Yapılacak Ödemeler

6415 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlara dondurma kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Malvarlığı dondurulan kişinin merkezi veya şubesi Türkiye'de bulunan bir bankada hesabı yoksa Başkanlık tarafından kişi adına hesap açtırılır.

6. Muhafaza Ve İbraz

Yönetmelik 17. maddesine göre hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar ile malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi bildiriminde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler; bu Yönetmeliğin 14 üncü ve15 inci maddeleri kapsamındaki işlemlere ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden itibaren sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır.

7. Denetim

6415 sayılı Kanunun 14. maddesine göre Başkanlık;

a) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini,

b) Dondurulan malvarlığının yönetiminin bu Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini,

denetlemek, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere 5549 sayılı Kanunun 2. maddesinde belirtilen denetim elemanlarını veya Başkanlıkta istihdam edilen maliye uzmanlarını görevlendirir. Bu kapsamda nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediği ve dondurulan malvar-

lığının yönetiminin ilgililerince Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediği, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak suretiyle Başkanlıkça denetlenir.

Bu denetimler ihbar ve şikâyet üzerine veya re'sen yapılabilir.

a) Denetimin Kapsamı

Yönetmeliğin 18. maddesine göre Başkanlıkça yapılacak denetim;

a) Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini,

b) Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Başkanlığa yapılan bildirimlerin denetlenmesini,

ç) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini, kapsar.

b) Görevlendirme

Başkanlık denetim görevini, denetim elemanları ve Başkanlıkta görevli hazine ve maliye uzmanları vasıtasıyla yerine getirir.

Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilen denetim elemanları ve maliye uzmanları, Başkan tarafından görevlendirilir. Geçici görevli denetim elemanları için ilave onay prosedürü aranmaz.

6415 sayılı Kanun kapsamında yapılacak denetimlerde, 5549 sayılı Kanunun 2. maddesinde sayılan diğer denetim elemanlarının da görevlendirilmesi mümkündür. Yönetmeliğin 19. maddesine göre Başkanın görevlendirme talebi üzerine, ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile denetimi yapmak üzere denetim elemanları görevlendirilir. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılır. Bu kapsamda talepte bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır.

Başkanlık, gerekli gördüğü durumlarda maliye uzmanı ve denetim elemanlarından oluşan bir ekip kurabilir. Başkanlık, denetimle görevlendirilenlerden birini koordinasyonu sağlamak amacıyla görevlendirebilir. Başkanlıkça görevlendirilen koordinatör, ekip çalışmalarının planlanması, yürütülmesi ve zamanında sonuçlandırılması ile ortak rapor düzenlenmesi konularında yetkili ve sorumludur.

c) Denetimin Yapılışı

Denetim ile görevlendirilenler, göreve ilişkin Başkanlık yazısının kendisine tebliğinden itibaren en geç yedi gün içinde göreve başlayarak göreve başlama tarihini bu süre içinde Başkanlığa bildirirler.

Başkanlık denetimlerin kapsam ve süresi ile denetim konusunda diğer usul ve esasları belirlemeye ve bu kapsamda denetim rehberleri hazırlamaya yetkilidir.

Denetim ile görevlendirilenler, Başkanlıkça, yürütmekte oldukları denetimlerde bağlantı kurularak kendilerine intikal ettirilen konuları, ayrı bir görevlendirme onayı aranmaksızın ilk görevlendirme onayı kapsamında sonuçlandırır.

Denetlenen kişi, kurum ve kuruluşlar, denetim esnasında denetim elemanlarına ve maliye uzmanlarına uygun çalışma ortamı sağlamak da dâhil gerekli her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

Denetim sırasında gerek görülmesi halinde Başkanlığın veya denetim ile görevlendirilenlerin talebi üzerine mülki idare amirleri, kolluk görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşları imkânları dâhilinde her türlü kolaylığı göstermek ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

d) Ek Ödeme

Bu şekilde görevlendirilenlere 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, (7.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucunda bulunan tutarı geçmemek üzere ve Başkanlıkça belirlenen denetim süresince Başkanlık onayı ile aylık ek ücret ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

e) Denetim Raporları ve Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler

Yönetmeliğin 20. maddesine göre, denetimlerde tespit edilen bulgular bir denetim raporuna bağlanarak Başkanlığa sunulur.

Başkanlığa sunulan raporlar, Başkanlıkça belirlenen rapor standartlarına uygunluk ve hukuki ya da maddi hata bulunup bulunmadığı yönünden değerlendirilir. Başkanlık tarafından yapılan değerlendirme sonucuna göre işlem tesis edilir. Başkanlıkça raporun işleme konulmasına karar verilen tarihte denetim görevi sona erer ve bu durum denetim elemanına bağlı olduğu birim aracılığıyla bildirilir.

Kanunun 15. maddesine (malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme göstermek) ilişkin tespitleri içeren denetim raporları Başkanlıkça yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Denetim raporlarının

Cumhuriyet başsavcılıkları nezdinde izlenmesi ve davaların takibi ile diğer usule ilişkin işlemler 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince yapılır.

Yönetmeliğin 21. maddesine göre, denetimle görevlendirilenler tarafından denetim sırasında terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine ilişkin herhangi bir hususun tespit edilmesi veya böyle bir durumun varlığından şüphe edilmesi halinde konu yazılı olarak derhal Başkanlığa bildirilir.

8. Ceza Hükümleri

a) Malvarlığı Dondurma Kararını Yerine Getirmemek

Kanunun 15. maddesine göre bu Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

b) Malvarlığı Dondurulanlara Fon Sağlamak

Bu Kanunun hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonların yararına veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara bu niteliklerini bilerek ve isteyerek fon sağlayan veya toplayan ya da finansal hizmet veren kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

c) Fiilin Tüzel Kişilik Bünyesinde İşlenmesi

Malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen ya da bu kişilere fon sağlayan veya toplayan ya da finansal hizmet veren kişinin, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk lirasından iki milyon Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak bu fıkra uyarınca verilecek idari para cezası, tespit edilmesi hâlinde işleme konu edilen miktardan az olamaz.

Bu kapsamdaki idari para cezasına karar vermeye Başkanlık yetkilidir.

VI. KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANININ ÖNLENMESİ

A. Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ve Bununla İlgili Birleşmiş Milletler Yaptırımları

BMGK aldığı çeşitli kararlar ile İran ve Kuzey Kore ile ilgili olarak yaptırım listeleri kabul etmiştir. Listelemeler Güvenlik Konseyi tarafından ilgili kararların eklerinde veya bu kararlar uyarınca kurulan Güvenlik Konseyi Komiteleri tarafından yapılır. Birleşmiş Milletler Üye Devletleri'nin Güvenlik Konseyi'ne veya ilgili Güvenlik Konseyi Komitelerine listeleme önerileri sunmaları için özel bir zorunluluk yoktur. Ancak uygulamada, Güvenlik Konseyi veya ilgili Komiteler öncelikle Üye Devletlerin listeleme taleplerine bağlıdır.

1. Kuzey Kore Yaptırımları

BMGK aldığı bazı kararlarla Kuzey Kore ile ilgili olarak;

- ➔ Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin (KDHC) nükleer, diğer kitle imha silahları ve balistik füzelerle ilgili programlarına katılan herhangi bir kişi veya kuruluş; ya da bunlar adına veya onun talimatıyla hareket eden herhangi bir kişi veya kuruluş;
- ➔ Kuzey Kore'nin nükleer, diğer kitle imha silahları ve balistik füze ile ilgili programlarına yasadışı yollarla da olsa destek sağlayan herhangi bir kişi veya kuruluş; veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunan veya kontrol edilen herhangi bir tüzel kişi veya kuruluş,
- ➔ Yaptırımların delinmesine veya 1718 (2006) ve 1874 (2009) sayılı kararların hükümlerinin ihlal edilmesine yardımcı olan herhangi bir kişi veya kuruluş;
- ➔ Kuzey Kore'nin yasaklanmış programlarına, Kuzey Kore ile ilgili kararlarda yasaklanan faaliyetlerine veya hükümlerin ihlal edilmesine katkıda bulunan herhangi bir kişi veya kuruluş; veya
- ➔ Ülkelerin, Kuzey Kore'nin nükleer veya balistik füze programları veya 1718 (2006) sayılı karar ve müteakip kararlarla yasaklanan diğer faaliyetlerle ilişkili olduğunu tespit ettiği, Kuzey Kore Hükümeti veya Kore İşçi Partisi'nin herhangi bir kuruluşu veya bunlar adına veya bunların talimatıyla hareket eden kişi veya kuruluşlar veya bunların sahip olduğu veya kontrol ettiği herhangi bir kuruluş,

İçin yaptırımlar öngörmüştür.

Güvenlik Konseyi, 1695 sayılı Kararla Kuzey Kore'ye füze veya kitle imha silahları için malzeme veya teknoloji satılmasını ve Pyongyang'dan füze, yasaklı silah veya teknoloji alımını yasaklamıştır.

Güvenlik Konseyi'nin 14 Ekim 2006 tarihinde kabul ettiği 1718 sayılı Kararı, Kuzey Kore'ye uygulanan yaptırımlar bağlamında önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bu kararı önceki yaptırım kararlarından ayıran en önemli faktör, uygulanacak yaptırımların son derece kapsamlı, detaylı ve en yüksek tondan vurgulu bir şekilde ele alınmasıdır. Kararın 8. paragrafında, karara imza atan tüm üye devletleri bağlayıcı olan son derece geniş bir mal ve hizmetler listesi yer almaktadır.

Bu kapsamlı liste, Kuzey Kore'ye satışı yasaklanan ürünlerden, Kuzey Kore'den yapılan alımlara, seyahat kısıtlamalarına ve finansal işlemlere kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Ayrıca, kararda yer alan yaptırımların uygulanmasını izlemek ve yaptırımların etkinliğini değerlendirmek için Komite ile birlikte karmaşık bir mekanizma da kurulmuştur.

2. İran Yaptırımları

BMGK aldığı bazı kararlarla İran ile ilgili olarak;

- ➔ 2231 (2015) sayılı kararda belirtilen yasaklı kalemlerin, malların, ekipmanların, malzemelerin ve teknolojinin tedariki de dahil olmak üzere, İran'ın Kapsamlı Ortak Eylem Planı'ndaki (KOEP) taahhütlerine aykırı olarak nükleer silahların yayılmasına duyarlı nükleer faaliyetlerine veya nükleer silah sevkiyat sistemlerinin geliştirilmesine katılan, doğrudan ilişkili olan veya destek sağlayan herhangi bir kişi veya kuruluş;
- ➔ Listelenmiş kişi veya kuruluşların KOEP 'den veya 2231 (2015) sayılı karardan kaçınmasına veya bunlara aykırı hareket etmesine yardımcı olan herhangi bir kişi veya kuruluş; ve
- ➔ Bu kişi veya kuruluş adına veya bu kişi veya kuruluşların talimatıyla hareket eden herhangi bir kişi veya kuruluş ya da bunların sahip olduğu veya kontrol ettiği herhangi bir kuruluş.

İle ilgili olarak yaptırım uygulanmasını öngörmektedir.

Güvenlik Konseyi'nin İran'a yönelik 1737 Sayılı Kararı, İran'ın uranyum zenginleştirme faaliyetlerini askıya almasını, Arak'taki ağır su reaktörünün inşasını durdurulmasını, İran'ın UAEA Koruma Önlemleri Anlaşmasına Ek Protokolü onaylamasını, Karara ekte yer alan İranlı kişi ve kuruluşların malvarlıklarının dondurulmasını ve bu kişilere seyahat kısıtlaması uygulanmasını öngörmektedir.

Güvenlik Konseyi'nin İran'a yönelik 1747 Sayılı Kararı ise İran'a silah satışını ve İran'ın balistik füze programını yasaklamaktadır.

1929 Sayılı Karar ise İran'ın yurtdışında uranyum madenciliği, nükleer teknoloji ve nükleer balistik füze teknolojisine yatırım yapmasını ve İran'a büyük savaş sistemleri ihracını yasaklamakta, ayrıca İran'a uluslararası fon sağlanmasını kısıtlamaktadır.

2231 Sayılı Kararla, 1747 sayılı karardaki silah ambargosu 5 yıl süreyle kaldırılmış ve İran'ın silah ticareti için Konsey'den onay almasını şart koşmuştur. Ayrıca bu kararla, 1929 sayılı karardaki bazı yaptırımları hafifletilmiştir. İran'ın çift kullanımlı ürünleri satın alma başvurularını onaylama yetkisini Ortak Komisyona devretmiştir.

3. FATF Tavsiyelerinde BMGK'nın KİS Kararlarına Uyum

Tavsiye 7, ülkelerin; kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi ve engellenmesine ilişkin Güvenlik Konseyi kararları uyarınca, BMGK tarafından listelenen herhangi bir kişi veya kuruluşun fonlarını veya diğer varlıklarını gecikmeksizin dondurmasını ve hiçbir fonun veya diğer varlığın bu kişi veya kuruluşların kullanımına ve yararına sunulmamasını sağlamasını öngören Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uymak için hedeflenen mali yaptırımları uygulamasını gerektirmektedir.

4. KİS İle İlgili Olarak Malvarlığı Dondurma

7 No'lu Tavsiyeye İlişkin Açıklayıcı Not'a göre ülkeler, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi konusunda aşağıdaki yükümlülüklere uymalıdır:

1) Ülkeler kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi kapsamında kişi ve kuruluşlara karşı hedeflenen mali yaptırımları gecikmeksizin uygulamakla yükümlüdür.

2) Ülkeler, kendi ülkelerindeki bütün gerçek ve tüzel kişileri, listelenen kişi ve kuruluşların fonlarını ya da diğer malvarlıklarını gecikmeden ve önceden haber vermeden malvarlığı değerlerini dondurmakla yükümlü kılmalıdır. Dondurma yükümlülüğü;

a) Listelenen kişi ya da kuruluşun mülkiyetinde ya da onun kontrolünde olan ve sadece belli bir terör eylemi, planı ya da tehdidi ile bağlantısı kurulabilenler değil bütün fonlar ya da diğer malvarlıklarını;

b) Listelenen kişi ya da kuruluşların doğrudan ya da dolaylı olarak bütünüyle ya da kısmen mülkiyetinde ya da onların kontrolünde olan fonları ve diğer malvarlıklarını,

c) Listelenen kişi ya da doğrudan ya da dolaylı olarak mülkiyetinde ya da onların kontrolünde olan

fonlardan ve diğer malvarlıklarından elde edilen ya da kaynaklanan fonları ve diğer malvarlıklarını,

d) Listelenen kişi ya da kuruluşlar adına ya da onların yönlendirmesiyle hareket eden kişi ve kuruluşların fonlarını ve diğer malvarlıklarını,

Kapsamalıdır.

3) Ülkeler, ilgili izin, yetki verilmediği ya da başka suretle bildirilmediği koşullarda, kendi vatandaşlarına ya da ülkelerindeki kişi ve kuruluşlara, listelenen kişi ve kuruluşların menfaatine ve listelenen kişi ya da kuruluşlar adına ya da onların yönlendirmesiyle hareket eden kişi ve kuruluşlara doğrudan ya da dolaylı olarak, bütünüyle ya da müştereken fon, diğer malvarlıkları, ekonomik kaynak ya da finansal ya da diğer ilgili hizmetleri temin etmeyi yasaklamalıdır.

4) Ülkeler, listelemeleri finansal sektöre ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklere derhal bildirmek üzere mekanizmalara sahip olmalıdır.

5) Ülkeler finansal kuruluşları ve finansal olmayan belirli iş ve meslekleri ilgili Güvenlik Konseyi kararlarının getirdiği yasaklara uyum için dondurulan her türlü malvarlığını ya da alınan tedbiri, teşebbüs halindeki işlemler de dahil olmak üzere, yetkili makamlara bildirmekle yükümlü kılmalıdır ve yetkili makamların bu bilgilerden etkin bir şekilde yararlanmasını temin etmelidir.

6) Ülkeler bu yükümlülükleri uygularken iyi niyetli hareket eden üçüncü kişileri korumak üzere etkin tedbirler almalıdır.

7) Ülkeler, finansal kuruluşların ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklerin bu yükümlülükleri düzenleyen ilgili yasalara ya da uyulması zorunlu yasal düzenlemelere uyumlarını denetlemek ve temin etmek üzere gerekli tedbirleri almalıdır. Bu yasalara ya da uygulaması zorunlu yasal düzenlemelere uyum göstermemek adli, idari ya da cezai yaptırımlara tabi tutulmalıdır.

8) Ülkeler, belirlenen kişi ve kuruluşların ülkenin görüşüne göre belirleme kriterlerine artık uymadıklarının tespiti halinde, listeden çıkarma taleplerini Güvenlik Konseyine iletmek üzere kamuoyu tarafından bilinen prosedürler tesis etmeli ve uygulamalıdır. Ülkeler, listeye alınan kişi ve kuruluşların listeden çıkarılma taleplerine ilişkin başvurularını 1730 (2006) sayılı karar gereğince listeden çıkarma işlemleri için kamuoyunca bilinen prosedürler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

9) Ülkeler, listelenen kişi ya da kuruluşla aynı ya da benzer isme sahip olup bu sebeple bir malvarlığı değerlerini dondurma mekanizmasından yanlışlıkla etkilenen kişi ya da kuruluşlara yönelik olarak, ilgili kişi ya da kuruluşun belirlenen bir kişi ya da kuruluş olmadığının tespit edilmesi üzerine bu kişi ya da kuruluşların fonları ya da diğer malvarlıkları üzerindeki malvarlığı değerlerini dondurma işleminin kaldırılması için kamuoyunca bilinen prosedürler geliştirmeli ve uygulamalıdır.

10) Ülkeler, 1718 (2006) ve 1737 (2006) sayılı kararlarda belirtilen muafiyet koşullarının karşılandığını tespit etmeleri halinde, bu kararlarda belirtilen prosedürlere uygun olarak fonlara ya da diğer malvarlıklarına erişim izni vermelidir.

11) Ülkeler dondurulan hesaplar için, bu hesaplarda vadesi gelmiş faiz gelirleri ve diğer gelirlerle ya da bu hesapların bu kararın hükümlerine tabi olduğu tarihten önce sözleşmeler, anlaşmalar ya da yükümlülükler gereğince vadesi gelen ödemelerle ilgili olarak ek hesap açılmasına, bu tür faiz gelirlerinin, diğer gelirlerin ve ödemelerin bu hükümlere tabi olmasının devam etmesi ve dondurulması koşuluyla, izin vermelidir.

12) Ülkeler, listeden çıkarmaları ve malvarlığı değerlerini dondurma işlemlerinin kaldırılmasını, derhal finansal sektöre ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklere bildirmek üzere mekanizmalara sahip olmalıdır.

B. 7262 Sayılı Kanun Kapsamında Malvarlığının Dondurulması

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla, 27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun yayımlanmıştır. 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarının uygulanması açısından bazı yükümlülükler getirmiştir.

Kanunun uygulamasını göstermek amacıyla Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

FATF TAVSİYELERİNDE KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASIYLA İLGİLİ HEDEFLENEN MALİ YAPTIRIMLAR (REC.7)

Ülkeler, kitle imha silahlarının yayılmasının ve finansmanının önlenmesi, bastırılması ve engellenmesine ilişkin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uymak amacıyla hedeflenen mali yaptırımlar uygulamalıdır. Bu kararlar, ülkelerin Birleşmiş Milletler Şartı'nın VII. bölümü uyarınca Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından veya onun yetkisi altında belirlenen herhangi bir kişi veya kuruluşun fonlarını veya diğer varlıklarını gecikmeksizin dondurmasını ve hiçbir fonun veya diğer varlığın, doğrudan veya dolaylı olarak bu kişi veya kuruluşlara veya bu kişi veya kuruluşların yararına kullandırılmamasını sağlamasını gerektirmektedir.

1. Yasak İşlem ve Faaliyetler

a) Fon Toplanması

7262 sayılı Kanunun 2. maddesine göre BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak;

a) Bu kararlarda yer alan kişi veya kuruluşlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması ya da bunların Türkiye'de iş ortaklığına ya da başkaca iş ilişkilerine girmesi,

b) Bu kararlarda yasaklanan nükleer, balistik füze programları veya diğer faaliyetlerle ilgili olarak organizasyonlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması,

yasaktır.

b) Diğer Yasaklar

7262 sayılı Kanunun 2. maddesine göre BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen kişi, kuruluş veya organizasyonların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların;

a) Türkiye'de temsilcilik açması, her türlü faaliyette bulunması, faaliyetlerini gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı olarak yürütmesi,

b) Bankalarının Türkiye'de şube veya temsil ofisi açması ya da iş ortaklığına girmesi,

c) Bankaları ile iş ortaklığı kurulması, sermaye ortaklığına gidilmesi veya muhabir banka ilişkisi tesis edilmesi,

yasak olup, mevcut olanlar sonlandırılır.

BMGK tarafından izin verilen hâller dışında ilgili kararların kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen madde, malzeme ve ekipmanın ithali, ihracı, transiti ve teknolojinin transferi veya nükleer faaliyetlere ya da nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması veya destek verilmesi yasaktır.

2. Malvarlığı Dondurma Yöntemleri

7262 sayılı Kanun, iki şekilde malvarlığı dondurulması öngörmüştür. Bunlardan birincisi BMGK'nın kararlarına konu kişi veya kuruluşların malvarlığının dondurulmasıdır. Diğeri ise

7262 sayılı Kanunun 2. maddesinde belirtilen yasaklı işlem ve faaliyetlerde bulunduklarına ilişkin makul sebepler bulunan kişi veya kuruluşların malvarlığının dondurulmasıdır.

a) BMGK Kararlarına Konu Kişi ve Kuruluşların Malvarlığının Dondurulması

Kanunun 3. maddesine göre BMGK'nın kararlarına konu kişi veya kuruluşların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye'de bulunan malvarlığının ve deniz ulaşım araçlarının dondurulması veya yasaklama kararları ile bu kararların kaldırılması kararları Cumhurbaşkanının Resmî Gazete'de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin uygulanır.

b) Yasaklı İşlem ve Faaliyetlerde Bulunanların Malvarlığının Dondurulması

BMGK'nın kararlarında belirtilen organizasyonların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların 2. maddede belirtilen yasaklı işlem ve faaliyetlerde bulunduklarına ilişkin makul sebeplerin varlığı hâlinde Denetim ve İş Birliği Komisyonunun önerisi üzerine Türkiye'deki malvarlıkları Cumhurbaşkanının Resmî Gazete'de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin dondurulur.

Bu kapsamda verilen kararların Resmî Gazete'de yayımlanması ile birlikte nihai listeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından internet sitelerinde gecikmeksizin yayımlanır.

BMGK kararları uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin verilen kararların icrası ve sonuçları bakımından bu Kanunda düzenlenen hükümler saklı kalmak üzere 6415 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(5) Birinci fıkra uyarınca verilen yasaklama kararları ilgisine göre yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından derhâl yerine getirilir.

(6) BMGK kararlarında belirtilen harcama ve ödemeler için kararda gösterilen usul ve sınırlarla bağlı kalmak üzere birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

3. Malvarlığı Dondurma Usulü

7262 sayılı Kanuna göre BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararları uyarınca yasaklanan işlem ve faaliyetler ile listelenen kişi, kuruluş, organizasyon ve deniz ulaşım araçlarına ve bu listelerden çıkarmaya ilişkin kararlar gecikmeksizin uygulandığı için bunlar için ilave bir prosedür bulunmamaktadır. BMGK kararları, Dışişleri Bakanlığı tarafından MASAK'a, MASAK tarafından da karar alınmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmektedir.

Cumhurbaşkanının bu kapsamda alacağı kararlar, Resmî Gazete'de yayımlanarak gecikmeksizin uygulanır. Yayımlanan kararlar BMGK'ya bildirilmek üzere MASAK tarafından Dışişleri Bakanlığına iletilir.

7262 sayılı Kanun, bunun dışında kalan, a) listeden çıkarma taleplerinin değerlendirilmesi, b) BMGK'nın kararlarında belirtilen organizasyonların yasaklı işlem ve faaliyetlerde bulunduklarına ilişkin makul sebeplerin varlığı hâlinde malvarlığını dondurulması ve makul sebeplerin ortadan kalkması halinde dondurmanın kaldırılması ve c) kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararları gereğince oluşturulan listelere eklenmek üzere BMGK'ya teklif edilmesi işlemlerini bir sistematik üzerine inşa etmiştir.

a) Başvuru veya Bildirim

Yönetmeliğin 4. maddesine göre listeleme kararlarına karşı BMGK'ya yapılacak başvurular, varsa ilgili belgeler de eklenerek yazılı ve gerekçeli olarak Komisyona bildirilir.

Keza 5. maddeye göre kamu kurum ve kuruluşları belirtilen yasak işlem ve faaliyetlere ilişkin bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini Komisyona bildirmekle yükümlüdür.

b) Araştırma

Yönetmeliğin 5. maddesine göre yasak işlem ve faaliyetlere ilişkin bildirim üzerine, Komisyonca yapılacak değerlendirmelerde faydalanılmak üzere MASAK, ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan görüş, bilgi ve belge talebinde bulunabilir. Söz konusu bilgi ve belgeler talep edilen süre ve şekilde sunulur. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili olarak talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar, diğer kanunlarda yer alan hükümlere dayanarak bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

MASAK bu bildirim üzerine kendi veri tabanı ya da doğrudan erişim sağladığı veri tabanları ile ikinci fıkra uyarınca edinilen görüş, bilgi ve belgeleri esas alarak ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlığının tespiti ile yasak işlem ve faaliyetlerin işlendiğine dair makul sebeplerin ortaya çıkarılmasına yönelik değerlendirmelerini içeren mali araştırma raporunu düzenler ve Komisyona sunar.

c) Komisyon Kararı

Yasaklı işlem ve faaliyetlerde bulunanların malvarlığının dondurulması açısından Denetim ve İşbirliği Komisyonun kararına ihtiyaç vardır. Bu Kanunun uygulanmasında denetim ve iş birliği, Komisyon tarafından sağlanır.

(1) Komisyonun Oluşumu

Kanunun 4. maddesine göre bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Denetim ve İş Birliği Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Nükleer Düzenleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulunun en az genel müdür veya başkan yardımcısı düzeyinde olmak üzere bildireceği üyelerden oluşur.

Komisyonun sekretarya hizmetleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülür.

Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri oy hakkı olmaksızın Komisyona çağrılabilir.

(2) Komisyonun Görev ve Yetkileri

Yönetmeliğin 7. maddesine göre Komisyonun görev ve yetkileri şunlardır:

a) BMGK'nın listeleme kararlarına karşı yapılan başvuruları kabul etmek.

b) 5 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanına öneride bulunmak.

c) Uygulamaya ve alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşlarına görüş bildirmek ve öneride bulunmak.

ç) Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen idari para cezalarına karar vermek.

d) Cumhurbaşkanının Kanun kapsamında aldığı yasaklama ve yasaklamanın kaldırılmasına ilişkin kararlarının ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının internet sitelerinde listeler halinde yayımlanmasını temin etmek.

e) Kanun ve bu Yönetmeliğin etkin ve eksiksiz bir şekilde uygulanmasını teminen rehberler ve uygulama kılavuzları yayınlamak, eğitim, çalıştay, panel ve seminerler ile farkındalık artırıcı faaliyetler düzenlemek.

f) 9 uncu madde kapsamında suç duyurusunda bulunmak ve gerekli görmesi halinde BMGK'ya iletilmek üzere durumu Dışişleri Bakanlığına bildirmek.

g) Kanunda ve bu Yönetmelikte verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(3) Komisyonun Çalışma Esasları

Komisyon üyeleri ve toplantıya çağrılan temsilciler, toplantı öncesinde Başkanlık tarafından bilgilendirilerek toplanma ve çağrılma amaçlarına uygun olarak gerekli hazırlığı yaparlar.

Komisyon, gerek görmesi hâlinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlardan görüş, bilgi ve belge talebinde bulunabilir. Komisyon kamu kurum ve kuruluşlarına uygulamaya ve alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak görüş bildirebilir ve öneride bulunabilir.

Komisyon, Başkan ve üyelerin en az dokuzunun katılımıyla yılda en az iki kez toplanır Komisyon, Başkan tarafından resen ya da kamu kurum ve kuruluşları ile ilgililerin bu konulardaki taleplerinin Başkan tarafından yerinde görülmesi durumunda toplantıya çağrılır. Başkan ve üyeler görevde iken yerlerine başkalarını görevlendiremezler.

Komisyonca değerlendirilen hususlar tutanağa bağlanır. Komisyon, birinci fıkrada sayılan üyeler ile toplanarak katılanların en az dokuzunun oyu ile karar verir. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

Başkan, toplantıları düzenlemek ve çalışmaların verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamakla görevli ve yetkilidir.

Komisyonun başkan ve üyelerine her toplantı için (4.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunan tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu ödemeler damga vergisi hariç bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. Bir yılda beşten fazla toplantı için ödeme yapılmaz.

Komisyon çalışmaları gizlilik esaslarına uygun olarak yerine getirilir.

Komisyon üyeleri, Kanun ve bu Yönetmeliğin kendi kurum ve kuruluşlarında uygulanmasının takibinden yetkili ve sorumludurlar.

Komisyon, kamu kurum ve kuruluşlarına, uygulamaya ve alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak görüş bildirebilir ve öneride bulunabilir.

Kamu kurum ve kuruluşları, yasak işlem ve faaliyetlere ilişkin bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerini Komisyona bildirmekle yükümlüdür.

(4) Komisyon Kararı

Komisyon, yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK listelerine eklenmesine ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılmasına ilişkin olarak BMGK'ya gönderilmek üzere Cumhurbaşkanına öneride bulunabilir.

Yönetmeliğe göre, yasak işlem ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden Komisyon;

a) BMGK'nın 1718 (2006) sayılı kararında belirtilen organizasyonlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye'deki malvarlığının dondurulmasını,

b) Kişi ve kuruluşlar ile deniz ulaşım araçlarının BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararları gereğince oluşturulan listelere eklenmek üzere BMGK'ya teklif edilmesini,

c) Komisyon, makul sebeplerin ortadan kalkması halinde Türkiye'deki malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasını veya listelerden çıkarılmak üzere BMGK'ya teklifte bulunulmasını,

Cumhurbaşkanına önerebilir.

Malvarlığının dondurulması kararında;

a) Karara konu kişi, kuruluş veya organizasyonun ayırt edici kimlik bilgilerine (T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası veya bunlara karşılık gelen diğer bilgiler),

b) Kararın verilmesine dayanak teşkil eden sebeplere ilişkin açıklayıcı bilgilere,

yer verilir.

Yasaklama ve malvarlığının dondurulması kararlarında; varsa kararın ilgilisi, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları, mercii ile başvuru süresi yer alır.

d) KİS Kapsamında Malvarlığı Dondurma İşlemlerinde MASAK'ın Görevleri

Yönetmeliğin 14. maddesine göre MASAK'ın bu konudaki görev ve yetkileri şunlardır:

a) BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararları ile listelenen ve listeden çıkarılan kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin bilgileri Cumhurbaşkanına sunmak.

b) BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararlarına istinaden Cumhurbaşkanı tarafından alınan kararları, bu kararlara karşı yapılan başvuruları ve dondurulan malvarlıklarına ilişkin bilgileri BMGK'ya iletmek üzere Dışişleri Bakanlığına bildirmek.

c) Kanunun 3 üncü maddesinin uygulanması kapsamında mali araştırmayı yapmak ve araştırma sonuçlarını Komisyona sunmak.

ç) Mali araştırma kapsamında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi talebinde bulunmak.

d) 11 inci maddenin altıncı fıkrası kapsamında yapılacak itirazları uygun görmesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere bildirmek suretiyle hatalı dondurma işleminin düzeltilmesini sağlamak.

e) Cumhurbaşkanı tarafından alınan kararların uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek hataların düzeltilmesini sağlamak.

f) Yasaklı işlem ve faaliyetler ile malvarlığının dondurulması kararları ile bunların kaldırılması kararlarını gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmek.

g) Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonları Başkanlığın internet sitesinde listeler halinde yayımlamak ve kararların kaldırılması halinde bunları listelerden çıkarmak.

ğ) Dondurulan malvarlığının yönetimine ilişkin olarak, 12 ve 13 üncü maddelerde belirtilen işlemlerin yapılmasına izin vermek ve verilecek izinlerde Komisyon ile kamu kurum ve kuruluşlarından görüş almak.

h) Nezdinde malvarlığı kaydı tutulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini ve dondurulan malvarlığının yönetiminin Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini denetlemek, bu hususta denetim rehberleri düzenlemek.

ı) 13 üncü maddenin on birinci fıkrası kapsamında banka hesabı açtırmak.

i) Komisyonun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

j) Kanunda ve bu Yönetmelikte verilen diğer görevleri yerine getirmek.

e) Kararların İlanı ve Tebliği

Ayrıca Yönetmeliğin 9. maddesine göre, Kanunun 5. maddesinde belirtilen suçların işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere ilgililer hakkında Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Soruşturma ve kovuşturma sonucunda verilen kararlar Komisyona sunulmak üzere gecikmeksizin Başkanlığa gönderilir.

Suç duyurusunda bulunulması üzerine, keyfiyet ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından ayrıca Komisyona bildirilir. Komisyon gerekli görmesi halinde BMGK'ya iletilmek üzere durumu Dışişleri Bakanlığına bildirebilir.

4. Malvarlığının Dondurulması Kararı ve Karara Aykırı Davranışın Hukuki Sonuçları

Yönetmeliğin 8. maddesine göre, 7262 sayılı Kanun uyarınca alınan yasaklama ve malvarlığının dondurulması kararları ile bu kararların kaldırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı tarafından alınan kararlar Resmî Gazete'de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur.

Yönetmeliğin 10. maddesine göre Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren, karara aykırı olarak yapılan malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik her türlü işlem hükümsüzdür. Bu tasarruf ve işlemlerle ilgili olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

5. Malvarlığı Dondurma Kararlarının Tebliğ ve İlanı

Yönetmeliğin 8. maddesine göre, 7262 sayılı Kanun uyarınca alınan yasaklama ve malvarlığının dondurulması kararları ile bu kararların kaldırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı tarafından alınan kararlar Resmî Gazete'de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur ve gereği için MASAK Başkanlığına iletilir.

Yönetmeliğin 11. maddesine göre 7262 sayılı Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden MASAK Başkanlığı sorumludur. Bu maddenin uygulanması amacıyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara Başkanlıkça bildirim yapılmasını ve bunlardan geri bildirim alınmasını sağlayacak güvenli elektronik sistemler kurulabilir. Bildirimlere ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça belirlenir.

a) Liste Oluşturulması ve Yayımlanması

Kanunun 3. maddesinde "Resmî Gazete'de yayımlanması ile birlikte nihai listeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından internet sitelerinde gecikmeksizin yayımlanır." hükmü yer almaktadır.

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlar Başkanlığın internet sitesinde listeler halinde yayımlanır. Kararların kaldırılması halinde bu kişi, kuruluş veya organizasyonlar söz konusu listelerden çıkarılır.

b) Kurum ve Kuruluşlara Bildirim

Bu kararlar Başkanlık tarafından belirlenecek teknik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle gerekli görülen kurum ve kuruluşlara derhal bildirilir. Bu kapsamda Başkanlık malvarlığının dondurulması kararlarını;

a) Taşınmazların dondurulmasını sağlamak üzere, tapu kütüğüne şerh verilmesi talebiyle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne,

b) Kara, deniz ve hava ulaşım araçlarının dondurulmasını sağlamak üzere bunların kayıtlı bulunduğu sicillere şerh verilmesi talebiyle Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, İçişleri Bakanlığının ilgili birimleri ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne,

c) Her türlü hesap, hak ve alacakların dondurulmasını sağlamak üzere ilgili banka veya diğer finans kurumlarına,

ç) Şirketteki ortaklık paylarının dondurulmasını sağlamak üzere Ticaret Bakanlığına,

d) Kayden izlenen sermaye piyasası araçlarının dondurulmasını sağlamak üzere Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ye,

e) Gerekli gördüğü ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına,

uygun görülen teknik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle derhal bildirir.

Malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından, dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara ivedilikle bildirilir.

c) İlgililere Tebligat

Kararlar, yayımlanmaları ile birlikte ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonlara tebliğ edilmiş sayılır. Ayrıca, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlardan Türkiye'de bulunanların resmi kayıtlardaki mevcut adreslerinden birine de bu karar bilgi mahiyetinde gönderilir.

6. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İcrası

7262 sayılı Kanun, nezdinde dondurulan malvarlığı bulunanların kararın kendisine bildirilmesini beklemeksizin gereğini derhal yerine getirmesini öngörmektedir. Bu kapsamda malvarlığının ortadan kaldırılmasını, tüketilmesini, dönüştürülmesini, transferini, devir ve temlik edilmesini veya sair tasarruflara yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesi yasaktır. Malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi hâlinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tabidir.

a) Bildirim Yapılan Kuruluşların Yükümlülükleri

Malvarlığının dondurulması kararlarının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından, dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara ivedilikle bildirilir. Ancak ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar kararın kendisine bildirilmesini beklemeksizin gereğini derhal yerine

getirir ve yapılan işlemler hakkında Başkanlığa gecikmeksizin bilgi verir. Bu kişi, kurum ve kuruluşlar; nezdinde malvarlığı kaydı bulunuyor ise gerekli işlemleri yaparak dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri bildirim tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

Malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları, Kanunun 3. maddesinin altıncı fıkrasındaki işlemler hariç olmak üzere, malvarlığının ortadan kaldırılmasını, tüketilmesini, dönüştürülmesini, transferini, devir ve temlik edilmesini veya sair tasarruflara yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştıramazlar.

b) Diğer Kuruluşların Yükümlülükleri

Bu kurum ve kuruluşlar haricinde; hakkında karar verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara ilişkin malvarlığı kaydı tutan ya da nezdinde malvarlığı bulunan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, malvarlığının dondurulması kararının öğrenildiği tarihten itibaren gecikmeksizin malvarlığının dondurulması için gerekli işlemleri yaparak keyfiyeti yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

c) Malvarlığı Dondurulanların Yükümlülükleri

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar, hak, alacak ve borçları ile diğer tüm malvarlığı değerlerini ve bunların dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri; bunlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgi ve belgeleri, malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde Başkanlığa bildirir.

d) Dondurulan Malvarlığına İlişkin Bilgilerin BMGK'ya İletilmesi

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, dondurulan malvarlığına ilişkin bilgiler, BMGK'ya iletilmek üzere Başkanlık tarafından Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

7. Malvarlığı Dondurma Kararlarının İstinası

Kanunun 3. maddesinin 6. fıkrasına göre BMGK kararlarında belirtilen harcama ve ödemeler için kararda gösterilen usul ve sınırlarla bağlı kalmak üzere dondurma hükümleri uygulanmaz.

Yönetmeliğin 12. maddesine göre aşağıdaki harcama ve tutarlar dondurma kararından müstesnadır:

a) Temel harcamalar.

b) Olağandışı harcamalar nedeniyle gerek duyulan masraflar.

c) Adli, idari veya hakem kararları gereği ortaya çıkan masraflar ile haciz kararlarının kaldırılması ya da durdurulmasına yönelik masraflar ve ödemeler.

ç) BMGK'nın listelemeye ilişkin kararından önce yapılmış bir sözleşmeden kaynaklanan ve yasaklı faaliyetlerle bağlantısı bulunmamak kaydıyla, 2231 (2015) sayılı BMGK listelerinde bulunmayan, listede bulunanların ad ve hesabına hareket etmeyen ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolü altında olmayan kişi veya kuruluşlara yapılacak ödemeler.

d) BMGK tarafından uygun görülecek diğer ödemeler.

8. Hatalı Dondurma Kararlarına İtiraz

Yönetmeliğin 11. maddesine göre Cumhurbaşkanı tarafından alınan malvarlıklarının dondurulması kararlarının uygulanması sırasında isim benzerliği, yanlış veya eksik kimlik bilgileri ve benzeri sebeplerle ortaya çıkabilecek hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesine ilişkin itirazlar, gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak, varsa ilgili belgelerin de eklenmesi suretiyle, Başkanlığa yapılır. Başkanlık tarafından itirazların uygun bulunması halinde, bu maddede anılan kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere ivedilikle bildirilmesi suretiyle hatalı dondurma işlemlerinin düzeltilmesi sağlanır.

9. Dondurulan Malvarlığının Yönetimi

a) Genel Kural

Yönetmeliğin 13. maddesine göre dondurulmasına karar verilen malvarlığının mülkiyeti ilgili gerçek veya tüzel kişide kalmak üzere, bu maddedeki esaslar çerçevesinde MASAK Başkanlığının izniyle yönetilir.

Malvarlığı dondurulan kişiler, Başkanlıkça izin verilecek işlemler dışında bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamazlar.

b) İzin Verilebilecek Haller

Yönetmeliğin 13. maddesine göre malvarlığı dondurulan gerçek kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının asgari geçimlerini sağlamak veya ticari işletmeler ve diğer tüzel kişilerin faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere Başkanlıkça aşağıda belirtilen işlemlere izin verilebilir:

a) Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine ayni veya şahsi hak tesisi.

b) Banka veya diğer finans kurumlarındaki hesaplar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

c) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

ç) Kıymetli evrak üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

d) Şirketlerdeki ortaklık payları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

e) Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması.

f) Ticari işletme veya diğer tüzel kişilerin mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi.

Dondurulan malvarlığından ödenmesi gereken vergi, resim, harç, kira, sosyal güvenlik primi gibi kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlara yapılacak her türlü zorunlu ödemeler, izin alınmaksızın gerçekleştirilebilir. Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar zorunlu ödemelerini bu maddedeki usuller çerçevesinde sadece banka hesapları üzerinden öderler. Ancak gerek görmesi hâlinde Başkanlık zorunlu ödemeleri de izne tabi tutabilir.

Dondurulan malvarlığına ilişkin izin; belirlenen kişi veya kişilere, belirli koşullar veya sınırlar dâhilinde bir defaya mahsus ya da süreli olarak verilebilir. Başkanlık, gerek gördüğü hâllerde verdiği iznin kapsamını veya süresini değiştirebilir veya izni iptal edebilir.

Başkanlıkça;

a) Gerçek kişilere verilecek izinlerde; hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilenlerin kendileri ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin asgari geçimlerini sağlamak üzere Başkanlıkça resen belirlenecek tutarda yıllık izin belgesi düzenlenir.

b) Şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşların faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi için verilecek izinlerde; üçüncü fıkranın (b), (c) ve (ç) bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için harcama tutarı ve dönemlerini içeren izin belgesi düzenlenebilir. Ancak üçüncü fıkranın (a), (d) ve (e) bentlerindeki tasarruf yetkisinin kullanılabilmesi için ilgili işlemlerin ifasında o işleme mahsus izin belgesi düzenlenir.

Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılmasına izin verilmesi halinde; kiralık kasa, malvarlığı dondurulan kişi ile banka görevlisi ve Başkanlıkça görevlendirilen kişinin nezaretinde açılır. Muhteviyatı tutanakla tespit edilir. Kiralık kasa içerisindeki malvarlığından Başkanlık izni çerçevesinde kişiye verilecek olan kısım alınarak kalan kısım kasada muhafaza edilir. Kasa muhteviyatı ile alınan kısma ilişkin tespitler bir tutanağa bağlanarak taraflarca imzalanır ve Başkanlığa intikal ettirilir.

Şahıs işletmeleri, ticaret şirketleri, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlar, izin kapsamında gerçekleştirdikleri işlemler ile Başkanlıkça istenen mali tablo, bilgi ve belgeleri belirlenen şekil, kapsam ve sürelerde Başkanlığa bildirir.

(Başkanlık, Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonlara izin verirken; BMGK'nın 1718 (2006) ve 2231 (2015) sayılı kararlarında düzenlenen izin ve bildirim prosedürlerini de gözetir. Bu kapsamda yapılacak bildirim ve başvurular BMGK'ya iletilmek üzere Başkanlıkça Dışişleri Bakanlığına gönderilir.

Bu madde kapsamında düzenlenen izin belgeleri Başkanlıkça ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşlarına da bildirilir. Bu bildirim, güvenli elektronik sistemler üzerinden yapılabilir.

Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine ayni veya şahsi hak tesisine Başkanlıkça izin verilmesi hâlinde;

a) Sözleşme metninin bir örneği,

b) Sözleşme gereğince karşılık olarak ödenmesi gereken para ve sair malvarlığı değerinin miktarına, ödeme takvimine, ödemenin yapılacağı banka hesabına ilişkin bilgiler,

hakkın tesis edildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde izin verilenler tarafından Başkanlığa iletilir.

Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlara dondurma kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Malvarlığı dondurulan kişinin, merkezi veya şubesi Türkiye'de bulunan bir bankada hesabı yoksa Başkanlık tarafından kişi adına hesap açtırılır.

Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgileri, malvarlığının dondurulması kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde

Başkanlığa bildirirler. Borcu olduğunu bildiren gerçek ve tüzel kişiler, vadesi geldiğinde on birinci fıkra uyarınca belirlenen hesaba ödeme yaparlar. Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar da borçlarını bu madde uyarınca izin verildiği kapsamda banka hesapları üzerinden öderler.

Malvarlığının dondurulması kararı; 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 9 uncu maddesi, 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddeleri ile Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dokuzuncu ve onuncu fıkraları ile 133 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez.

Dondurulan malvarlığına ilişkin olarak on üçüncü fıkra kapsamında verilen kararlar ve bu kararların kaldırılmasına ilişkin kararların bir örneği, ilgili Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemelerce derhal Başkanlığa gönderilir.

10. Muhafaza ve İbraz

Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar ile malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi bildiriminde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler; işlemlere ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden itibaren sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır.

11. Denetim

Yönetmelik iki konuda denetim öngörmektedir. Yönetmeliğin 16. maddesi, yasaklı işlem ve faaliyetlerin denetimini düzenlemektedir. Buna göre 7262 sayılı Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında yasaklı işlem ve faaliyetlerin denetimi, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkileri çerçevesinde gerçekleştirilir. İlgili kamu kurum ve kuruluşları söz konusu denetim sırasında ayrıca kendi mevzuatının verdiği yetkileri de kullanır. Komisyon, ihbar ve şikâyet üzerine veya resen ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkileri kapsamında denetim yapılmasını talep edebilir.

Yönetmeliğin 17, 18 ve 19. maddeleri ise malvarlığının dondurulması kararlarının uygulanmasının denetimini düzenlemektedir.

Denetlenen kişi, kurum ve kuruluşlar, denetim esnasında görevlilere uygun çalışma ortamını sağlamak da dâhil gerekli her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

Denetim sırasında gerek görülmesi halinde Başkanlığın veya denetim ile görevlendirilenlerin talebi üzerine mülki idare amirleri, kolluk görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşları imkânları dâhilinde her türlü kolaylığı göstermek ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.

a) Malvarlığının Dondurulması Kararlarının Uygulanmasının Denetimi

Yönetmeliğin 17. maddesine göre nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediği ve dondurulan malvarlığının yönetiminin ilgililerince Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediği, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak suretiyle Başkanlıkça denetlenir. Bu denetimler ihbar ve şikâyet üzerine veya resen yapılabilir. Başkanlık denetim görevini, denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirir.

(2) Başkanlıkça yapılacak denetim;

a) Malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini,

b) 13 üncü maddenin yedinci fıkrası uyarınca Başkanlığa yapılan bildirimlerin denetlenmesini,

c) Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket edip etmediğinin denetlenmesini,

kapsar.

Başkanlık denetimlerin kapsam ve süresi ile denetim konusunda diğer usul ve esasları belirlemeye ve bu kapsamda denetim rehberleri hazırlamaya yetkilidir.

b) Malvarlığının Dondurulması Denetimi İçin Görevlendirme Yapılması

Başkanlık denetim görevini, denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirir. Yönetmeliğin 18. maddesine göre Başkanın görevlendirme talebi üzerine, ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile denetimi yapmak üzere denetim elemanları görevlendirilir. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılır. Bu kapsamda talepte bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır.

Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilen denetim elemanları, Başkan tarafından görevlendirilir. Geçici görevli denetim elemanları için ilave onay prosedürü aranmaz.

Denetim ile görevlendirilenler, göreve ilişkin Başkanlık yazısının kendisine tebliğinden itibaren en geç yedi gün içinde göreve başlayarak göreve başlama tarihini bu süre içinde Başkanlığa bildirirler.

Denetim ile görevlendirilenler, Başkanlıkça, yürütmekte oldukları denetimlerde bağlantı kurularak kendilerine intikal ettirilen konuları, ayrı bir görevlendirme onayı aranmaksızın ilk görevlendirme onayı kapsamında sonuçlandırır.

Başkanlık, gerekli gördüğü durumlarda denetim elemanlarından oluşan bir ekip kurabilir. Başkanlık, denetimle görevlendirilenlerden birini koordinasyonu sağlamak amacıyla görevlendirebilir. Başkanlıkça görevlendirilen koordinatör, ekip çalışmalarının planlanması, yürütülmesi ve zamanında sonuçlandırılması ile ortak rapor düzenlenmesi konularında yetkili ve sorumludur.

c) Denetim Raporları Ve Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler

Yapılan denetimlerde tespit edilen bulgular bir denetim raporuna bağlanarak Başkanlığa sunulur.

Başkanlığa sunulan raporlar, Başkanlıkça belirlenen rapor standartlarına uygunluk ve hukuki ya da maddi hata bulunup bulunmadığı yönünden değerlendirilir. Başkanlık tarafından yapılan değerlendirme sonucuna göre işlem tesis edilir. Başkanlıkça raporun işleme konulmasına karar verilen tarihte denetim görevi sona erer ve bu durum denetim elemanına bağlı olduğu birim aracılığıyla bildirilir.

Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına ilişkin tespitleri içeren denetim raporları Başkanlıkça yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Denetim raporlarının Cumhuriyet başsavcılıkları nezdinde izlenmesi ve davaların takibi ile diğer usule ilişkin işlemler 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince yapılır.

12. Ceza hükümleri

a) Fon Toplanması

Kanunun 5. maddesine göre Kanunun 2. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında [37] yer alan yasaklara aykırı hareket edenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

[37] (1) BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak;
a) Bu kararlarda yer alan kişi veya kuruluşlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması ya da bunların Türkiye'de iş ortaklığına ya da başkaca iş ilişkilerine girmesi,
b) Bu kararlarda yasaklanan nükleer, balistik füze programları veya diğer faaliyetlerle ilgili olarak organizasyonlara veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara ya da bunların yararına her türlü fon toplanması veya sağlanması, yasaktır.

b) Yasaklı İşlem ve Faaliyetlerin Yapılması

Kanunun 5. maddesine göre Kanunun 2. maddesinin üçüncü fıkrasında[38] yer alan yasaklara aykırı hareket edenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

c) Malvarlığı Dondurma Kararının İhlali

Kanunun 5. maddesine göre Kanunun 2. maddesi hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

d) Ağırlaştırıcı Sebepler

Kanunun 5. maddesine göre bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu maddede tanımlanan fiillerin suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu madde kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Yasak işlem ve faaliyetleri gerçekleştiren veya malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen kişinin bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk lirasından iki milyon Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Bu fiilin bir özel hukuk tüzel kişisinin yararına gerçekleştirilmesi hâlinde verilecek idari para cezasının üst sınırı elli milyon Türk lirasıdır. Bu fıkra uyarınca verilecek idari para cezası, tespit edilmesi hâlinde işleme veya eyleme konu miktardan az olamaz.

---

(2) BMGK kararlarının kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen kişi, kuruluş veya organizasyonların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların;
a) Türkiye'de temsilcilik açması, her türlü faaliyette bulunması, faaliyetlerini gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı olarak yürütmesi,
b) Bankalarının Türkiye'de şube veya temsil ofisi açması ya da iş ortaklığına girmesi,
c) Bankaları ile iş ortaklığı kurulması, sermaye ortaklığına gidilmesi veya muhabir banka ilişkisi tesis edilmesi, yasak olup, mevcut olanlar sonlandırılır.

[38] (3) BMGK tarafından izin verilen hâller dışında ilgili kararların kapsamına bağlı olarak bu kararlarda belirtilen madde, malzeme ve ekipmanın ithali, ihracı, transiti ve teknolojinin transferi veya nükleer faaliyetlere ya da nükleer silah atma sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması veya destek verilmesi yasaktır.

Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Komisyon yetkilidir.

VII. FİNANSAL TEKNOLOJİLER

Bu bölümde finansal teknolojiler ve sistemler hakkında bilgi verilecektir. Ancak bu konular, tek başına değerlendirildiğinde bile çok geniş konulardır. Bu nedenle, bu konular, uyum görevlisinin bilmesi gerektiği kadar anlatılacaktır.

A. Ödeme Sistemleri

1. Genel Olarak

6493 sayılı 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanuna göre ödeme sistemi; üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapıyı ifade etmektedir.

Finansal piyasalarda işlem yapan iki kuruluşun kendi arasında kuracağı ikili yapılar, üyeler arasında sadece mesaj alış verişini sağlayan ancak mesajın içeriğinde yer alan işleme ilişkin herhangi bir takas veya mutabakat faaliyetinde bulunmayan yapılar ve bir kuruluşun kendisi veya müşterileri adına gerçekleştireceği fon veya menkul kıymet aktarımı işlemleri ile ilgili olarak kendi içinde oluşturduğu yapılar ödeme sistemi niteliğinde değildir.

Ödeme sistemlerinin işleyişi, 6493 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. Buna göre ödeme sistemleri, sistem işleticisi tarafından işletilir. Sistem işleticisinin ise 6493 sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince Merkez Bankasından izin alması gerekir.

Söz konusu yetki bazı ülkelerde sadece merkez bankası kanunu, bazı ülkelerde özel bir ödeme sistemleri kanunu, bazı ülkelerde ise dolaylı olarak bankacılık mevzuatı benzeri düzenlemelerle verilmektedir.

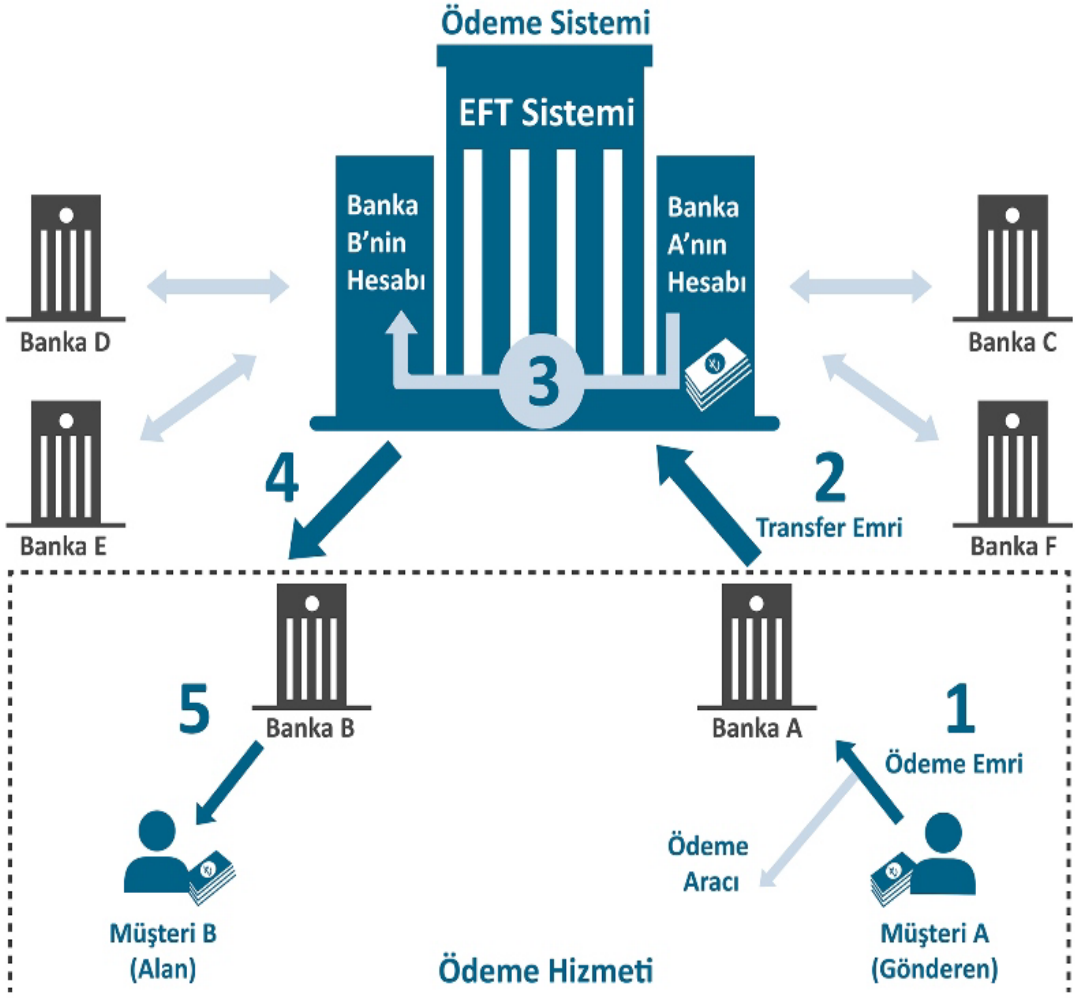
Ülkemizde Merkez Bankası, hem 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, hem de 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun gereğince ödeme sistemlerinin kesintisiz, güvenli, etkin ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla gerekli düzenlemeleri yapmaya yetkilidir.

2. Ödeme Sisteminin Çalışma Prensibi

Para göndermek isteyen müşteri, sisteme üye (sistemin katılımcısı) olan bankasına gerçekleştirmek istediği para transfer işlemi için ödeme emri verir. Müşterisinden ödeme emrini alan banka, işlemle ilgili transfer emrini sisteme iletir.

Sistem aracılığıyla, paranın kaydi olarak (sadece elektronik kayıtlarda mevcut olacak şekilde) gönderici banka hesabından alıcı banka hesabına geçmesi sağlanır. Alıcı banka, işlemin durumu hakkında bilgilendirilir. Alıcı banka, sistemden gelen "işlem gerçekleşti" bilgisi üzerine, müşterisi olan alıcıya parayı öder.

Bu işlemler esnasında takas, mutabakat ve netleştirme işlemleri yapılır. Mutabakat, iki ya da daha fazla taraf arasındaki fon ya da menkul kıymet aktarımından kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesini ifade eder. Takas ise sisteme gönderilen transfer emirlerinin aktarımı, bu emirlerin karşılıklı olarak iletilmesi ve mutabakat öncesi provizyon alındığı durumlarda provizyon alınmasına aracılık edilmesi ve bazı durumlarda bu emirlerin netleştirilmesi işlemlerini ifade etmektedir.

Şekil 6- EFT Sisteminin Çalışma Prensibi [39]

[39] Kaynak: TCMB İnternet Sitesi, Erişim Adresi: https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Odeme+Sistemleri/Temel+Hususlar/Odeme+Hizmeti+ve+Odeme+Sistemi

Yukarıdaki şemada göndericinin bankası ile sistem işleticisi ve alıcının bankası ile sistem işleticisi arasındaki işlemler takastır. Sistem işleticisinin yapmış olduğu işlem ise mutabakattır.

3. Ülkemizdeki Ödeme Sistemleri

TCMB internet sitesinde yer alan verilere göre Ülkemizde faaliyette bulunan ödeme sistemleri şunlardır:

Merkez Bankasının İşlettiği Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri
Elektronik Fon Transfer Sistemi (EFT)
Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi (EMKT)
Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi
Merkez Bankasından Faaliyet İzni Alan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri
Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. (BKM)
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (TAKASBANK)
Merkezî Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK)
Garanti Ödeme Sistemleri A.Ş. (GÖSAŞ)
Paycore Ödeme Hizmetleri Takas ve Mutabakat Sistemleri A.Ş. (Paycore)
Bileşim Finansal Teknolojiler ve Ödeme Sistemleri A.Ş. (Bileşim A.Ş.)

Tablo 9- Ülkemizde Faaliyette Bulunan Ödeme Sistemleri

a) Elektronik Fon Transfer (EFT) Sistemi

EFT Sistemi Türk lirası üzerinden yapılan ödeme işlemlerinin bankalar arasında elektronik ortamda gerçekleştirilmesini sağlayan ödeme sistemidir. 1992 yılında faaliyete geçen EFT Sistemi, 2000 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılandırmayla yerini ikinci nesil EFT Sistemine bırakmıştır. TCMB, teknik birimleri tarafından geliştirilen üçüncü nesil EFT Sistemi de 2013 yılında işletime alınmıştır.

Üçüncü nesil EFT Sistemi iki işlevsel bileşene ayrılmıştır. Müşteriler arası TL Aktarım Sistemi bileşeninde, bankaların müşterileri adına gerçekleştirdikleri ödemeler, Bankalar arası TL Aktarım Sistemi bileşeninde ise bankaların birbirleri arasında gerçekleştirdikleri ödemeler ile yurt dışı finansal kuruluşlara sağladıkları muhabirlik hizmetlerine ilişkin bankacılık ödemeleri gerçekleştirilmektedir.

b) Elektronik Menkul Kıymet Transfer (EMKT) Sistemi

Elektronik Menkul Kıymet Transfer (EMKT) Sistemi; menkul kıymetlerin saklanmasını; ayrıca bankalar arası transfer ve mutabakatının elektronik ortamda, gerçek zamanlı ve kaydi olarak

yapılmasını sağlar. TCMB Ödeme Sistemlerinin yeniden yapılandırma programı çerçevesinde geliştirilen İkinci Nesil EMKT Sistemi,12 Temmuz 2013 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Merkez Bankası tarafından yapılan piyasa ihaleleri ile ilgili işlem akışlarının herhangi bir fon veya kıymet transferi içermeyen bilgi mesajları, 30 Eylül 2012'den itibaren ayrı bir platforma taşınmıştır. İhale Sistemi (IhS) adı verilen bu ortamın amacı, operasyonel riskleri en aza indirmektir.

c) Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi

Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi, müşterilerin banka sistemleri üzerinden ödeme talimatlarını 7/24 gönderebilecekleri TCMB'nin bünyesinde geliştirilmiş ve TCMB tarafından işletilen EFT'den bağımsız bir sistemdir. Sistemde ödemeler saniyeler içinde sonuçlanmakta olup, fon alıcının hesabında anında kullanılabilir hale gelmektedir. Belirlenen süre aşımı içerisinde tamamlanmayan işlemler ise iptal olmaktadır. Sistem katılımcıları işlemler tamamlandıktan sonra gönderen ve alan müşteriye ödemenin sonucuna dair bildirimde bulunmaktadır.

FAST Sistemi'ne 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun 13. maddesinde yer alan ödeme hizmeti sağlayıcıları katılabilmektedir. Buna göre, Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar, gerekli şartları karşılayan ödeme ve elektronik para kuruluşları ile Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT) katılımcı olabilir.

B. SWIFT Sistemi

1. Tarihçe

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), dünya çapında pek çok finansal kurumun, para transferi ve diğer mesajlaşma işlemlerini standart bir formatta gerçekleştirmesine ve bankalar arasında güvenli iletişime imkan sağlayan bir sistemdir. Aslında teknik olarak SWIFT bir ödeme sistemi değildir, sadece üyeler arasında güvenli bir şekilde mesajlaşmaya imkan tanır.

SWIFT, 3 Mayıs 1973'te Brüksel'de kurulmuştur. Bu tarihten önce uluslararası finansal işlemler, mesajların elle yazılması ve okunmasını öngören halka açık bir sistem olan Telex üzerinden iletiliyordu. SWIFT kurulduktan kıısa süre sonra finansal işlemler için ortak standartlar ve ortak bir veri işleme sistemi ve dünya çapında bir iletişim ağı oluşturmaya başlamıştır. Sistemin temel işletme prosedürleri ve sorumluluk kuralları 1975'te oluşturulmuş ve ilk SWIFT mesajı 9 Mayıs

1977'de gönderilmiştir.

2. Fonksiyonları

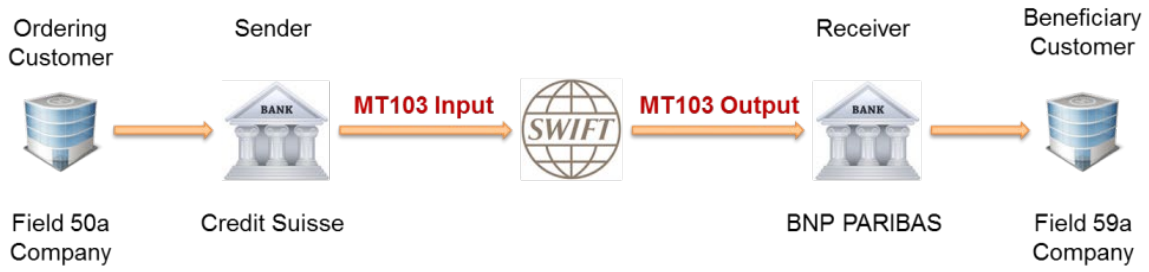
Başlangıçta sadece finansal kuruluşlar arasında mesajlaşma amacıyla kurulmuş olan SWIFT sisteminin zamanla fonksiyonları genişlemiştir. Bugün bu sistemin yerine getirdiği temel fonksiyonlar şunlardır:

- ➔ Finansal kurumlar arasında mesajların iletilmesini sağlayan güvenli bir ağ,
- ➔ SWIFTNet veya herhangi bir başka ağ üzerinden iletim için finansal mesajlara yönelik bir dizi sözdizimi standardı,
- ➔ Finansal kuruluşların SWIFT ağı üzerinden mesaj iletmesine olanak tanıyan bir dizi bağlantı yazılımı ve hizmeti.

SWIFT güvenli mesajlaşma ağı, Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda ve İsviçre'de bulunan üç veri merkezinden yönetilmektedir.

3. İşleyiş

SWIFT, "bir işlemde yer alan finansal kurumlar arasındaki ödeme talimatlarını içeren mesajların" taşıyıcısı olarak hareket eder. Bu anlamda SWIFT sistemi, kuruluş bireyler veya finansal kurumlar adına hesap yönetmez, kişi ya da kuruluşların fonlarını tutmaz, herhangi bir takas ya da mutabakat gerçekleştirmez.

Şekil 7- SWİFT Sisteminin İşleyişi [40]

SWIFT mesajı iletildikten sonra ödeme, takas ve mutabakat adımları genellikle finansal kurumların birbirleriyle olan muhabir banka hesapları aracılığıyla gerçekleşir.

C. Ödeme Hizmetleri

2013 yılında yürürlüğe giren 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, Ülkemiz mevzuatında ilk

[40] Kaynak: https://www.paiementor.com//basic-swift-mt103-message-decrypted/

defa “ödeme hizmeti sağlayıcısı”, “ödeme kuruluşu” ve “elektronik para kuruluşu” gibi kavramları gündemimize sokmuştur.

Bu anlamda 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme sistemlerinin yanı sıra iki hususun da düzenlendiği görülmektedir: Ödeme hizmeti ve elektronik para hizmeti.

1. Ödeme Hizmeti Tanımı

6493 sayılı Kanun “ödeme hizmeti” kavramını tanımlamak yerine tek tek saymayı tercih etmiştir. Kanuna göre aşağıda sayılan hususlar ödeme hizmeti sayılır:

a) Ödeme hesabına para yatırılması ve ödeme hesabından para çekilmesine imkan veren hizmetler de dâhil olmak üzere ödeme hesabının işletilmesi için gerekli tüm işlemler,

b) Ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdinde bulunan ödeme hesabındaki fonun aktarımını içeren, bir defaya mahsus olanlar da dâhil doğrudan borçlandırma işlemi, ödeme kartı ya da benzer bir araçla yapılan ödeme işlemi ile düzenli ödeme emri dâhil para transferi,

c) Ödeme aracının ihraç veya kabulü,

ç) Para havalesi,

d) Gönderen tarafından ödeme işleminin yapılmasına ilişkin onayın bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı aracılığıyla verildiği ve ödemenin ödeme hizmeti kullanıcısı ile mal veya hizmet sağlayan arasında sadece aracı olarak faaliyet gösteren bir bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisine yapıldığı ödeme işlemi,

e) Fatura ödemelerine aracılık edilmesine yönelik hizmetler,

f) Ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti,

g) Ödeme hizmeti kullanıcısının onayının alınması koşuluyla, ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdinde bulunan bir veya daha fazla ödeme hesabına ilişkin konsolide edilmiş bilgilerin çevrim içi platformlarda sunulması hizmeti,

ğ) Ödemeler alanında toplam büyüklük veya etki alanı açısından Bankaca belirlenecek seviyeye ulaşan diğer işlem ve hizmetler.

Kanuna göre aşağıda yer alan işlem ve hizmetler bu Kanun kapsamında ödeme hizmeti olarak değerlendirilmez:

a) Ödeme işleminin aracı kullanılmaksızın doğrudan alıcıya nakit olarak yapılması

b) Ödeme işleminin, gönderen ya da alıcı namına mal veya hizmet pazarlığına ya da alım satımına yetkili olan ticari temsilci aracılığıyla yapılması

c) Kâr amacı gütmeyen veya yardım amacıyla yapılan faaliyetler çerçevesinde paranın nakit olarak toplanması ve teslimi suretiyle yapılan ödeme işlemleri

ç) Mal veya hizmet alımından kaynaklanan ödeme işleminin gerçekleştirilmesinden hemen önce ödeme hizmeti kullanıcısının açık talebi üzerine, işlemin bir parçası olarak nakit paranın alıcıdan gönderene verildiği hizmetler

d) Ödeme hesabına bağlı olmaksızın nakit olarak gerçekleşen döviz alım ve satım işlemleri

e) 6102 sayılı Kanun kapsamındaki kıymetli evrak, yabancı banka çekleri, seyahat çekleri ve kâğıt posta havalelerinden herhangi biriyle gerçekleşen ödeme işlemleri

f) Sistemlerde; Banka, mutabakat kuruluşu, merkezî karşı taraf, takas odaları, ödeme hizmeti sağlayıcıları ve sistemin diğer katılımcılarının aralarında kendi nam ve hesaplarına gerçekleştirdikleri ödeme işlemleri

g) Bu fıkranın (f) bendi kapsamında belirtilen tüzel kişiler ve sermaye piyasası kurumlarının 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki sermaye piyasası faaliyetleri ile ilgili ödeme işlemleri

ğ) Teknik hizmet sağlayanların sunduğu, ödeme hizmetlerinde provizyon işlemlerinin yapılmasını destekleyen, verinin işlenmesi, saklanması, güvenliğinin sağlanması, gizliliğinin korunması ve doğrulanması ile bilgi teknolojisi, iletişim ağı ve ödeme hizmetleri için kullanılan araçların tedarik ve bakımını kapsayan, teknik hizmet sağlayanların işlemin herhangi bir anında transfer edilen fonun sahibi olmadığı hizmetler

h) Sadece ödeme aracını çıkaranın iş yerinde, sınırlı bir hizmet sağlayıcı ağında ya da sınırlı bir mal veya hizmet çeşidi için ödeme aracını ihraç eden ile yapılan ticari bir anlaşma çerçevesinde gerçekleştirilen mal veya hizmet alımında kullanılabilen araçlara ilişkin işlemler

ı) Bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı aracılığıyla gerçekleşen, bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisinin ödeme hizmeti kullanıcısı ile mal veya hizmet sağlayıcısı arasında sadece aracı olarak faaliyet göstermediği durumlarda, satın alınan mal veya hizmetlerin bilişim veya elektronik haberleşme cihazına aktarıldığı ve söz konusu cihaz aracılığıyla kullanıldığı ödeme işlemleri

i) Ödeme hizmeti sağlayıcıları ile bunların temsilcileri veya şubeleri arasında kendi nam ve hesaplarına yapılan ödeme işlemleri

j) Ana şirket ile bağlı ortaklıkları veya bağlı ortaklıkların kendi aralarında gerçekleşen ve aynı gruba ait bir şirket dışında hiçbir ödeme hizmeti sağlayıcısının aracılık etmediği ödeme hizmetleri

k) Ödeme hizmetlerinden herhangi birini sunmayan ve ödeme hesabından para çeken müşteri ile yapılmış çerçeve sözleşmenin tarafı olmayan bir hizmet sağlayıcı tarafından işletilen ve kart çıkaran bir veya daha fazla kuruluş adına çalışan ATM'ler aracılığıyla nakit çekimi hizmetleri.

Ödeme hizmeti, kendi nezdindeki ya da farklı bir ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdindeki ödeme hesabı kullanılarak ya da ödeme hesabı bulunmaksızın yapılan para transferleri ile ilgili olarak kullanıcılara (müşterilere) sunulan hizmetleri ve bununla ilgili gerçekleştirilen işlemleri içerir. Ödeme hesabının işletilmesi, ödeme aracının ihracı ve kabulü, mobil ödemelere ilişkin hizmetler, para havaleleri veya fatura ödemeleri ile ödeme emri başlatma hizmeti ve hesap bilgisi sağlama hizmeti bu kapsamda yer alır.

2. Elektronik Para Tanım ve İşleyiş

Elektronik para; elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri ifade eder.

Merkez Bankasından izin almak kaydıyla faaliyette bulunabilen elektronik para kuruluşları, aldığı fon kadar elektronik para ihraç eden kuruluşlardır. Bunlar, müşterilerinden aldıkları fonu, yine müşterinin hesabına elektronik para olarak ihraç ederler; yani alınan fon kadar müşterinin hesabına elektronik para tanımlanır. Elektronik para ihraç eden kuruluş, elektronik para kullanıcısı tarafından yatırılan fonları gecikmeksizin elektronik paraya çevirerek kullanıma hazır hâle getirir. Ancak elektronik para ihraç eden kuruluş, elektronik parayı elinde bulundurma süresine bağlı olarak elektronik para hamiline faiz veremez ve herhangi bir menfaat sağlayamaz.

Elektronik para kuruluşu, elektronik para ihracı karşılığında topladığı fonları 5411 sayılı Kanunda tanımlanan bankalar nezdinde açılacak ayrı bir hesaba aktarmak zorundadır.

Elektronik para kuruluşu kredi verme faaliyetinde bulunamaz. Elektronik para kuruluşunun, ödeme hizmetleri ile ilgili olarak yürüttüğü faaliyetlerin kredi verme faaliyeti kapsamına girip girmediği TCMB tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

3. Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları

6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme hizmetleri alanında faaliyette bulunmak isteyen ödeme kuruluşu veya elektronik para kuruluşu, Merkez Bankasından izin almak kaydıyla faaliyette bulunabilir.

4. Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı

6493 sayılı Kanunun 13. maddesine göre bu Kanun uyarınca;

a) 5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar,

b) Elektronik para kuruluşları,

c) Ödeme kuruluşları,

ç) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi,

ödeme hizmeti sağlayıcısıdır.

6493 sayılı Kanunun 12. maddesine göre ödeme hizmetlerine, ödeme hizmetleri kapsamında tarafların hak ve yükümlülüklerine, ödeme hizmetine ilişkin sağlanacak bilgi ve koşullar ile çerçeve sözleşmeye ilişkin usul ve esaslar, Mali Suçları Araştırma Kurulunun görüşünün alınması suretiyle TCMB tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Çerçeve sözleşme yazılı şekilde veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Bankanın yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenlenir.

5. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Kimlik Tespiti

Ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kimlik tespiti, hem 6493 sayılı Kanun ile Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Ödeme ve Sistemleri İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğe, hem de 5549 sayılı Kanun ve bu Kanunun ikincil mevzuatına tabidir.

Bu kapsamda ödeme ve elektronik para kuruluşları, yüz yüze veya uzaktan kimlik tespiti yaparak müşteri edinebilmektedirler. Ayrıca 5 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğinin 2.2.9. ve 2.2.11. maddeleri bu kuruluşlarının elektronik para ihracında basitleştirilmiş tedbirlerden yararlanabilmesini öngörmektedir. Son olarak bu kuruluşlar, üçüncü tarafa güven yoluyla müşteri edinebilmektedirler. Yüzyüze kimlik tespiti ile üçüncü tarafa güven yoluyla müşteri edinimi konusunda elektronik para kuruluşlarına özgü hükümler bulunmamaktadır. Bu nedenle burada

sadece 5 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğinin 2.2.9. ve 2.2.11. maddeleri kapsamında basitleştirilmiş tedbirler ile uzaktan kimlik tespitinin ödeme ve elektronik para kuruluşlarına dair özel hükümleri izah edilecektir.

a) Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Basitleştirilmiş Tedbirler

Ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kimlik tespiti, hem 6493 sayılı Kanun ile Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Ödeme ve Sistemleri İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ, anonim ön ödemeleri araçlarda kimlik tespitine bazı basitleştirmeler getirmiştir.

Aşağıdaki tanım incelendiğinde kimlik tespitine bazı basitleştirmeler getirilen anonim ön ödemeleri araçlar, 5 Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği'nin 2.2.9. ve 2.2.11. inci maddesinin birinci paragrafında da basitleştirilmiş tedbirler kapsamında düzenlenmiştir.

Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ, anonim ön ödemeli aracı; herhangi bir şekilde ödeme hesabına bağlı olmayan ve kimlik tespiti veya doğrulaması yapılmamış, Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 5)'nin 2.2.9 uncu maddesinin birinci paragrafında ve 2.2.11 inci maddesinin birinci paragrafında belirtilen parasal sınırlar dahilinde kalan, önceden ödeme ya da yükleme yapılması suretiyle kullanılabilir hale gelen, tekrar yükleme yapılma imkanı bulunan veya bulunmayan şekilde ihraç edilebilen ve yüklenen bakiye kadar kullanıma izin verilen ön ödemeli araç olarak tanımlamıştır.

Dolayısıyla anonim ön ödemeleri araçlarda kimlik tespiti zarureti bulunmamaktadır. Bunlar, 5 Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği'nin 2.2.9. ve 2.2.11. inci maddesinin birinci paragrafında belirtilen şekilde müşteri edinebilmektedirler.

b) Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Uzaktan Kimlik Tespiti

Bilindiği üzere bir sektörün uzaktan kimlik tespiti yapabilmesi, hem ilgili sektörün kendi özel mevzuatında buna izin verilmesi, hem de 19 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğinde bu sektöre özel düzenleme yapılması gerekmektedir.

Konuya ödeme ve elektronik para kuruluşları açısından bakarsak, 6493 sayılı Kanunun 12. maddesinde *"Ödeme hizmetlerine, ödeme hizmetleri kapsamında tarafların hak ve yükümlülüklerine, ödeme hizmetine ilişkin sağlanacak bilgi ve koşullar ile çerçeve sözleşmeye ilişkin usul ve esaslar, Mali Suçları Araştırma Kurulunun görüşünün alınması suretiyle Bankaca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Çerçeve sözleşme yazılı şekilde veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Bankanın yazılı şeklin*

yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak şekilde düzenlenir." hükmü yer almaktadır. Keza Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğin 22. maddesi de ödeme ve elektronik para kuruluşlarının uzaktan kimlik tespitini düzenlemektedir.

Buna paralel olarak 19 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğine 4.11.2023 tarihli v 32359 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle eklenen 5/C maddesinde "Ödeme ve elektronik para kuruluşları müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, 1/12/2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğde belirlenen yöntem ve tedbirler kapsamında gerçekleştirir." hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda ödeme ve elektronik para kuruluşları 4.11.2023 tarihinden bu yana uzaktan kimlik tespiti yapabilmektedirler.

Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğin 22. maddesinde "Bu maddenin uygulanmasında 30/4/2021 tarihli ve 31470 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19) hükümleri öncelikli olarak uygulanır." hükmü yer almaktadır. Bu nedenle ödeme ve elektronik para kuruluşlarının uzaktan kimlik tespitinde öncelikle 19 No.lu Tebliğ, sonrasında ise Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ uygulanmalıdır.

6. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Yüksek Riskli İşlemlerin Takibi

Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğe göre ödeme ve elektronik para kuruluşu, sahtekârlık ya da dolandırıcılık amaçlı işlemler ile mali suç kapsamında değerlendirilebilecek işlemleri tespit etmek ve önlemek amacıyla işleme taraf müşteriler ile temsilciler, işyerleri ve insansız hizmet noktalarından gerçekleştirilen tüm işlemler için takip mekanizmaları tesis eder. Bu kapsamda şüpheli veya yüksek riskli işlemleri detaylı olarak değerlendirir.

Kuruluş, gerçekleşen işlemlere yönelik işleme taraf işyeri ve sunduğu hizmete yönelik etkin bir takip yürütmekle sorumludur. Bu kapsamda kuruluş, işyerine yönelik risk değerlendirme çalışması yapmak, işyerinin sunduğu hizmetin sosyal mühendislik faaliyetlerine konu olmadığı ve belirtilen hizmet ile gerçekte sunulan hizmetin uyumluluğu konusunda bilgi sahibi olmak, hiz-

metlere ilişkin yoğun müşteri şikâyeti olması durumunda risk değerlendirmesini gözden geçirerek gerekli tedbirleri almaktan sorumludur.

5549 sayılı Kanuna ilişkin yükümlülükler saklı kalmak üzere kuruluş, olağan dışı, şüpheli ya da yüksek riskli işlemlerin gerçekleştirildiğini tespit etmesi halinde telefon ya da SMS gibi uygun yöntemlerle müşterilerin en kısa sürede uyarılmasını sağlar. Müşteriye kısa sürede ulaşılabilecek bir iletişim bilgisinin kuruluş ile paylaşılmamış olması halinde bu fıkra hüküm uygulanmaz.

Düşük değerli olan ödeme işlemlerinin kısa bir süre içinde sıklıkla gerçekleştirilmesi ya da düşük değerli ödeme aracının kısa bir süre içinde sıklıkla kullanılması yüksek riskli işlem olarak değerlendirilir.

Kuruluş, 6493 sayılı Kanun kapsamında elektronik kanallar üzerinden sunduğu hizmetlerle ilgili olarak gerçekleşen olağan dışı, sahtekârlık amaçlı veya dolandırıcılık riski bulunan işlemleri tespit etmeye ve bunları önlemeye yönelik işlem takip mekanizmaları kurar.

İşlem takip mekanizması kapsamında uygun olan durumlarda asgari olarak aşağıdaki risk unsurları takip edilir:

a) Finansal sonuç doğuran işlemlere yönelik bilinen dolandırıcılık yöntemleri.

b) Gerçekleştirilen her bir ödeme işleminin tutarı ve bu tutarlara göre müşterinin, fiziki ortamlarda gerçekleştirilen tüm işlemlerde, elektronik kanallar üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde ise müşterinin onay vermesi durumunda konum bilgisi de kullanılarak normal dışı bir ödeme, fon transferi ya da davranış deseni gösterip göstermediği.

c) Kaybolmuş, çalınmış ya da yetkisiz kişilerce ele geçirilmiş kimlik doğrulama unsurlarının listesi.

ç) Her bir kimlik doğrulama oturumuna yönelik olarak zararlı yazılımların bulaşmış olabileceğini gösteren belirtiler.

d) Mümkün olması durumunda, müşterinin ve müşterinin ödeme yaptığı veya fon transfer ettiği tarafların daha önce sahtekârlık amaçlı veya dolandırıcılık kapsamına giren ödeme işlemleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ilişkin kayıtlar.

e) MASAK tarafından yayımlanan rehberlerde yer alan şüpheli işlem tipleri kapsamında uygun görülen senaryolar.

Kuruluş, yüksek riskli işlemleri filtreleyerek değerlendirir ve bu filtrelere takılan müşterileri

daha yakından takip eder.

Kuruluş, yürütmekte olduğu risk yönetimi faaliyetleri kapsamında, kuruluş tarafından Kanun çerçevesinde sunulan hizmetlerin, yasa dışı bahis başta olmak üzere yasa dışı faaliyetlerde kullanılıp kullanılmadığının tespiti için sosyal medya ve çevrim içi platformlar dâhil gerekli araştırmaların yapılması ve bu tür işlemlerin önlenmesi için uygun tedbirlerin alınmasını sağlar. Bu tedbirler kapsamında kuruluş bu işten doğrudan sorumlu olacak yeterli sayıda personeli görevlendirir ve;

a) Görevlendireceği personel tarafından sosyal medya ve çevrim içi platformlar başta olmak üzere yasa dışı bahis ve benzeri yasa dışı faaliyetlerin gerçekleşmesine imkân tanıyan sanal mecralarda kuruluş üzerinden para transferi yapılmasına ilişkin yer alan linkler kullanılarak kuruluş nezdinde hangi kişilerin, hesapların, kartların, işyerlerinin yasa dışı faaliyetlerde kullanıldığının tespit edilmesini,

b) Tespit edilen müşterilere ödeme hizmeti sunulmasının ivedi olarak sonlandırmasını, bu müşterilere para gönderen veya bu müşteriler tarafından para gönderilen kişilerin, hesapların, kartların, işyerlerinin de tespit edilerek yakın takibe alınması ve yasa dışı bahis başta olmak üzere yasa dışı faaliyetlerde kullanıldığına veya rol aldığına ilişkin şüphe oluşması durumunda bu müşterilere de ödeme hizmeti sunulmasının sonlandırılmasını,

c) (a) bendinde yer alan adımların, yasa dışı bahis ve benzeri yasa dışı faaliyetlerin gerçekleşmesine imkân tanıyan sanal mecralarda kuruluş üzerinden para transferi yapılmasına ilişkin diğer kişilerin, hesapların, kartların, işyerlerinin kullanılmadığına ilişkin makul görüş oluşuncaya kadar tekrarlanmasını,

ç) Bu kapsamda tespit edilen kişilerin, hesapların, kartların, işyerlerinin ve bunlarla ilgili olarak gerçekleştirilen tüm işlemlerin kayıt altına alması, kayıt altına alınan söz konusu müşterilerin ve bu müşteriler üzerinden gerçekleşen işlemlerin Bankaya ve yasa dışı işlemin mahiyetine bağlı olarak başta MASAK olmak üzere ilgili kamu otoritelerine raporlanmasını,

d) Kontrolü yapılan ve yasa dışı bahis ve benzeri yasa dışı faaliyetlerin gerçekleşmesine imkân tanıdığı tespit edilen sanal mecraların da kayıt altına alınarak Bankaya ve MASAK'a bildirilmesini,

sağlar.

D. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar

1. Tanımlar

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kripto varlık; dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıkları ifade eder.

Kripto varlık hizmet sağlayıcı; platformları, kripto varlık saklama hizmeti sağlayan kuruluşları ve kripto varlıkların ilk satış ya da dağıtımı dâhil olmak üzere kripto varlıklarla ilgili olarak hizmet sağlamak üzere belirlenmiş diğer kuruluşları ifade eder.

Platform ise kripto varlık alım satım, ilk satış ya da dağıtım, takas, transfer, bunların gerektirdiği saklama ve belirlenebilecek diğer işlemlerin bir veya daha fazlasının gerçekleştirildiği kuruluşları ifade etmektedir.

2. Lisans Zorunluluğu

6362 sayılı Kanunun 35/B maddesine göre kripto varlık hizmet sağlayıcıların kurulabilmesi ve faaliyete başlaması için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınması zorunludur. Kripto varlık hizmet sağlayıcıları, sistemlerinin güvenli bir şekilde yönetilebilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak, önlemleri almak ve gerekli iç kontrol birim ve sistemlerini oluşturmakla yükümlüdür. Kripto varlık hizmet sağlayıcıların kuruluşlarına ve/veya faaliyete başlamalarına Kurulca izin verilebilmesi için bilgi sistemleri ve teknolojik altyapıları konularında TÜBİTAK'ın belirleyeceği kriterlere uygunluk aranır.

3. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Kimlik Tespiti

6362 sayılı Kanunun 35/c maddesine göre kripto varlık hizmet sağlayıcıları ile bunlarda işlem yapmak isteyen müşteriler arasında imzalanan sözleşmeler, yazılı şekilde veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Kurulun yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulabilir ve buna ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir. Kripto varlık hizmet sağlayıcıları müşterilerin kimliklerini, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri kapsamında tespit etmekle yükümlüdür.

6362 sayılı Kanunda ve 5 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğinde 2024 yılında değişiklik yapı-

lıncaya kadar kripto varlık hizmet sağlayıcılar Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğin 2.2.10. maddesi kapsamında basitleştirilmiş tedbirlerle müşteri edinebilmekteydiler.

2024 yılının aralık ayında suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi, yasa dışı bahis, dolandırıcılık ve kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilmesi amacıyla kripto varlık hizmet sağlayıcılar konusunda pek çok düzenleme yayımlanmıştır.

Bu kapsamda kripto varlık hizmet sağlayıcılar, finansal kuruluşlar arasına ve uyum programı hazırlayacak yükümlüler arasına alınmıştır. KVHS'ler, basitleştirilmiş tedbirler kapsamından çıkarılmalarına paralel olarak uzaktan kimlik tespiti kapsamına alınmıştır.

19 No.lu MASAK Genel Tebliğine eklenen geçici 1. maddeye göre; KVHS'lerin asli faaliyet alanı ile ilgili mevzuatta müşteri ile yüz yüze gelinmeksizin kimliğinin doğrulanmasına imkan verecek yöntemlerle sözleşme kurulmasına cevaz verilene kadar, kripto varlık hizmet sağlayıcılar gerçek kişi müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, Tebliğin İkinci Bölümünde düzenlenen yöntem ve genel esaslar ile Dördüncü Bölümünde belirlenen tedbirler kapsamında gerçekleştirir.

4. Kripto Varlık Transferlerinde Seyahat Kuralı

6362 sayılı Kanunun 35/c maddesine göre müşterilerin kripto varlık transfer işlemlerinde Kurul ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yapılan düzenlemelere uyulur. Bu düzenlemelerde transfer mesajlarında gönderici ve alıcıya ilişkin olarak yer alması öngörülen bilgi ve veriler kripto varlık hizmet sağlayıcıları tarafından yine düzenlemelerde belirlenen sürelerde güvenli bir şekilde gönderilir. Bu amaçla dağıtık defter teknolojisi, başkaca bağımsız bir mesajlaşma platformu veya uygulama ara yüzü gibi mesajlaşmaya imkân veren yazılım uygulamaları ve teknolojik araçlar kullanılabilir.

25.12.2024 tarihli Yönetmelikle Tedbirler Yönetmeliğinde yapılan 2 değişiklikle KVHS'ler açısından transferlerde belirli zorunluluklar getirilmiştir. İlk olarak Yönetmeliğin 5. maddesinde yapılan değişiklikle mevcut yükümlüler için 185.000 TL olan kimlik tespit sınırı KVHS için 15.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda KVHS'ler tarafından gerçekleştirilen 15.000 TL ve üzere kripto varlık transferlerinde kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etme zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca Tedbirler Yönetmeliğine eklenen 24/A maddesiyle KVHS'ler için seyahat kuralı (travel rule) getirilmiştir. Bu sayede kripto varlık transferlerinde alıcı ve göndericinin bilgilerini alma yükümlülüğü getirilmiştir.

a) Genel Kural

Eğer gönderici veya alıcıdan herhangi biri unhosted wallet değil (herhangi bir kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde kayıtlı olmayan bir cüzdan adresi) ise veya yurt dışında yerleşik ve kendi mevzuatına göre gönderene ve alıcıya ilişkin bilgileri paylaşma yükümlülüğü bulunmayan kripto varlık hizmet sağlayıcı veya kripto varlık transfer yetkisini haiz bir finansal kuruluştan alınan veya bunlara gönderilen bir durum söz konusu değil ise genel kural uygulanacaktır.

Buna göre kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından aracılık edilen otuzbin TL veya üzeri kripto varlık transfer işlemine ilişkin mesajlarda, gönderenin;

a) Adı ve soyadına, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişinin unvanına, diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin tam adına,

b) Cüzdan adresine, cüzdan adresinin bulunmadığı durumda işlemle ilgili referans numarasına,

c) Adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi göndereni belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine,

yer verilmesi zorunlu olup bu bilgilerin doğruluğu ayrıca teyit edilir. Kripto varlık transfer mesajlarında alıcıya ilişkin olarak da bu (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir, bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından otuzbin TL'nin altındaki kripto varlık transfer mesajlarında gönderene ve alıcıya ilişkin olarak birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir. Bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Gönderici ve alıcıya ilişkin bilgiler transferle eş zamanlı olarak güvenli bir şekilde gönderilir. Transfer mesajlarında yer alan verilerin gönderilmesinde dağıtık defter teknolojisi, başkaca bağımsız bir mesajlaşma platformu veya uygulama arayüzü gibi mesajlaşmaya imkân veren yazılım uygulamaları ve teknolojik araçlar kullanılabilir.

Transfer emrinin verildiği kripto varlık hizmet sağlayıcıdan nihai transferin muhatabı olan kripto varlık hizmet sağlayıcıya kadar oluşan mesaj zincirinde göndericiye ilişkin olarak kripto varlık transfer mesajlarında bulunması gereken bilgilere transfere aracılık eden tüm kripto varlık hizmet sağlayıcılarca yer verilir ve bu bilgilerin transferin her aşamasında aktarılmasına özel dikkat gösterilir.

b) Seyahat Kuralına Uyulmaması

Seyahat kuralına uyması gerektiği (yani herhangi bir istisnanın söz konusu olmadığı) halde gerekli bilgileri içermeyen kripto varlık transfer mesajı alan kripto varlık hizmet sağlayıcı, bu mesajı gönderen kripto varlık hizmet sağlayıcıdan eksik olan bilgilerin tamamlanmasını talep eder. Bilgilerin tamamlanmaması halinde söz konusu kripto varlık transferini iade eder.

Gönderilen mesajların sürekli olarak eksik bilgiler içermesi ve bu bilgilerin talep edildiği halde tamamlanmaması halinde, alıcı kripto varlık hizmet sağlayıcı tarafından; gönderici kripto varlık hizmet sağlayıcıdan gelen transferlerin reddedilmesi veya söz konusu kripto varlık hizmet sağlayıcıyla yapılan işlemlerin sınırlandırılması ya da iş ilişkisine son verilmesi hususları göz önünde bulundurulur.

c) Seyahat Kuralının İstisnaları

Tedbirler Yönetmeliği seyahat kuralının iki istisnasını öngörmüştür.

Bunlardan birincisi, herhangi bir kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde barındırılmayan (unhosted) cüzdanlarla ilgilidir. Buna göre herhangi bir kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde kayıtlı olmayan bir cüzdan adresine gönderilen veya böyle bir cüzdan adresinden alınan kripto varlık transferlerinde kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde söz konusu transferin tarafı olan müşteriden; kayıtlı olmayan cüzdan adresi sahibi gönderici ya da alıcının gerçek kişilerde adı ve soyadı, tüzel kişilerde ise unvan bilgisi ile adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi kişiyi belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine ilişkin beyan alınır.

Diğer istisna ise yurt dışında yerleşik ve kendi mevzuatına göre gönderene ve alıcıya ilişkin bilgileri paylaşma yükümlülüğü bulunmayan kripto varlık hizmet sağlayıcıdan alınan veya bunlara gönderilen kripto varlıklarla ilgilidir. Yurt dışında yerleşik ve kendi mevzuatına göre gönderene ve alıcıya ilişkin bilgileri paylaşma yükümlülüğü bulunmayan kripto varlık hizmet sağlayıcı veya kripto varlık transfer yetkisini haiz bir finansal kuruluştan alınan veya bunlara gönderilen kripto varlık transferinde, kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde söz konusu transferin tarafı olan müşteriden; göndericinin ya da alıcının gerçek kişilerde adı ve soyadı, tüzel kişilerde ise unvan bilgisi ile adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi kişiyi belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine ilişkin beyan alınır. Yurt dışında yerleşik söz konusu hizmet sağlayıcı veya finansal kuruluşun beşinci fıkrada öngörülen bir mesajlaşma sistemini kullanması halinde ise birinci fıkrada yer alan bilgilere kullanılan sistem vasıtasıyla mesajlarda yer verilebilir.

Tedbirler Yönetmeliğine göre, istisnaların uygulanmasında, risk temelli yaklaşım çerçevesinde müşteriden transferin tarafları hakkında ilave bilgi ve belge talep edilir. İşlemin tarafları hakkında yeterli bilgi elde edilememesi durumunda transferin gerçekleştirilmemesi veya söz konusu finansal kuruluşla yapılan işlemlerin sınırlandırılması ya da iş ilişkisine son verilmesi hususları göz önünde bulundurulur.

5. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler

25.12.2024 tarihli Resmi gazete'de yayımlanan bazı mevzuat ile, KVHS'lerle ilgili bazı ilave sıkılaştırma tedbirleri getirilmektedir.

İlk olarak Tedbirler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle, KVHS nezdinde gerçekleştirilen otuzbin TL ve üzeri kripto varlık transferlerinde kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etme yükümlülüğü getirilmiştir. Bu düzenleme, kripto varlık transferlerinde işlem yapan kişinin kimlik tespit yükümlülüğü getirerek terörizmin finansmanını engelleme ve suç gelirlerinin aklanmasını önleme amacı taşımaktadır.

Aynı düzenleme ile KVHS'ler için kripto varlık transferlerinde seyahat kuralı (travel rule) (transferlerde gönderici ve alıcı bilgilerinin alınması uygulaması) getirilmiştir. Bu sayede KVHS'lere kripto varlık transferlerinde alıcı ve göndericinin bilgilerini alma yükümlülüğü getirilmiştir.

Uyum Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle, finansal kuruluşların kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisinde, kripto varlık hizmet sağlayıcıları ise müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde sıkılaştırılmış tedbirler uygulaması zorunlu kılınmıştır. Sıkılaştırılmış tedbirler, riskli durumlara ilişkin olarak getirilmiş olan ek yükümlülüklerdir. Bu kapsamda finansal kuruluşlar tarafından kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisi üst seviyedeki görevlinin onayına bağlanmıştır.

19 nolu Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğle, KVHS'lerin, gizlilik tabanlı kripto varlıkların alımı satımına veya saklanmasına aracılık etmeleri yasaklanıştır. Uzaktan kimlik tespiti yoluyla sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareket dahil olmak üzere kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde para yatırma ve çekme işlemlerinin müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka veya kredi kartı hesabı aracılığıyla yapılması zorunlu kılınmıştır.

E. Kart Şemaları

Kart şemaları, ister kredi kartı, ister banka kartı olsun kartlı ödeme sistemlerinin omurgasıdır. Kart şemaları, aslında bir ödeme ağıdır. Kart şemaları, banka veya diğer uygun finans kuruluşlarının üye olabileceği banka veya kredi kartları gibi ödeme kartlarına bağlı ödeme ağlarıdır. Şemaya üye olan üye, daha sonra kart çıkarma veya söz konusu kart şemasının ağında faaliyet gösteren işyerlerini satın alma olanağına sahip olur.

Kart şemalarında 4 unsur bulunmaktadır. Bunlar sistem işleticisi, müşteri, müşterinin kullandığı kartı çıkaran banka, üye işyeri ve üye işyerine ödeme (POS) cihazı veren bankadır.

Bir kart sahibi alışveriş yaptığında, üye işyerinin terminali işlem ayrıntılarını kart kabul eden banka aracılığıyla kart ağına gönderir. Ağ daha sonra bu bilgileri yetkilendirme için kart veren bankaya iletir. Onaylanırsa işlem yetkilendirilir ve kartı veren banka sonunda parayı kart kabul eden bankayla öder, banka da satıcıya ödeme yapar. Bu sorunsuz süreç, kart sistemlerinin gelişmiş altyapısı sayesinde saniyeler içinde gerçekleşir.

VIII. YÜKÜMLÜLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER

A. Genel Olarak

FATF tavsiyeleri, finansal kuruluşların ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklerin, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla düzenlenmesini öngörmektedir. FATF'in 26 nolu Tavsiyesine göre ülkeler, finansal kuruluşların yeterli düzenleme ve denetime tabi olmalarını ve FATF Tavsiyelerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlamalıdır. Yetkili makamlar veya finansal denetleyiciler, suçluların veya onların suç ortaklarının bir finansal kuruluşta önemli bir hisseye veya kontrol hissesine sahip olmalarını veya bu hisselerin gerçek faydalanıcısı olmalarını ya da yönetim fonksiyonuna sahip olmalarını engelleyecek gerekli yasal veya düzenleyici tedbirleri almalıdır.

FATF TAVSİYELERİNDE FİNANSAL KURULUŞLARIN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ (REC.26)

Ülkeler, finansal kuruluşların yeterli düzenleme ve denetime tabi olmalarını ve FATF Tavsiyelerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlamalıdır. Yetkili makamlar veya finansal denetleyiciler, suçluların veya onların suç ortaklarının bir finansal kuruluşta önemli bir hisseye veya kontrol hissesine sahip olmalarını veya bu hisselerin gerçek faydalanıcısı olmalarını ya da yönetim yetkisine sahip olmalarını engelleyecek gerekli yasal veya düzenleyici tedbirleri almalıdır.

"Temel İlkelere" (Core Principles) tabi finansal kurumlar için, önleyici amaçlarla uygulanan ve aynı zamanda aklama ve terörizmin finansmanı ile de ilgili olan düzenleyici ve denetleyici tedbirler, aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıin de benzer şekilde uygulanmalıdır.

Diğer finansal kuruluşlar sektördeki suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı riski dikkate alınarak lisansa bağlanmalı veya kayıt altına alınmalı ve yeterli şekilde düzenlenmeli ve suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında denetim veya gözetime tabi olmalıdır. Asgari olarak, finansal kuruluşların para veya değer transferi ya da para veya döviz değişimi hizmeti sağladığı durumlarda, bunlar lisansa bağlanmalı veya kayıt altına alınmalı ve ulusal suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumu izlemeye ve sağlamaya yönelik etkili sistemlere tabi olmalıdır.

* FATF Tavsiye kitapçığında yer alan sözlüğe (Glossary) göre "Temel İlkeler (Core Principles)", Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından yayınlanan Etkili Bankacılık Denetimi İçin Temel İlkeler'i, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü tarafından yayınlanan Menkul Kıymetler Düzenlemesi Hedefleri ve İlkeleri'ni ve Uluslararası Sigorta Denetleyicileri Birliği tarafından yayınlanan Sigorta Denetim İlkeleri'ni ifade eder.

Keza 28 No'lu Tavsiye'ye göre ülkeler, diğer FOBİM kategorilerinin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi ve bu uyumun temin edilmesine yönelik etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır.

FATF TAVSİYELERİNDE FOBİM'LERİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ (REC.28)
Ülkeler, (kumarhaneler dışındaki) diğer FOBİM kategorilerinin, suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi ve bu uyumun temin edilmesine yönelik etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır. Bu husus, risk duyarlı bir temelde gerçekleştirilmelidir. Bu, (a) bir denetleyici kuruluş veya (b) üyelerinin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlayabilmesi durumunda, uygun bir öz düzenleyici kuruluş (self regulatory body) tarafından yapılabilir.

Bu tavsiyelere uygun olarak, 5549 sayılı Kanun, bu Kanunun uygulanması açısından bazı kuruluş, iş ve meslekleri yükümlü olarak kabul etmiş ve bunlara bazı yükümlülükler yüklenmiştir. Bu yükümlülerin, 6415 ve 7262 sayılı Kanun kapsamında da bazı yükümlülükleri bulunmaktadır.

Ülkemizde mali istihbarat birimi açısından yükümlü kavramı, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile buna bağlı olarak çıkarılan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

5549 sayılı Kanun 2. maddesinde yükümlü; "Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında yürütülen mesleki faaliyetler sırasında edinilen bilgiler hariç olmak, savunma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve yalnızca avukatların yapabileceği işlerle ilgili olarak 1136 sayılı Kanunun 36. maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler" olarak tanımlanmıştır.

Görüldüğü üzere Kanun, yükümlülerin bir kısmını ismen sayarken bir kısmını belirleme yetki-

sini Cumhurbaşkanına vermiştir. Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler de mali istihbarat birimi açısından yükümlü sayılacaktır.

Bu belirleme Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesinde yapılmıştır. Madde hükmüne göre, Kanunun uygulanmasında yükümlü, aşağıda sayılanlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleridir:

a) Bankalar.

b) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar.

c) Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler.

ç) Finansman ve faktoring şirketleri.

d) Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri.

e) Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları.

f) Yatırım ortaklıkları.

g) Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri.

ğ) Finansal kiralama şirketleri.

h) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar.

ı) Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi.

i) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri.

j) Varlık yönetim şirketleri.

k) Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.

l) Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü.

m) Kıymetli madenler aracı kuruluşları.

n) Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.

o) İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.

ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar.

p) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler.

r) Spor kulüpleri.

s) Noterler.

ş) 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında yürütülen mesleki faaliyetler sırasında edinilen bilgiler hariç olmak, savunma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve yalnızca avukatların yapabileceği işlerle ilgili olarak 1136 sayılı Kanunun 36. maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar,

t) Bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler.

u) Finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları.

ü) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar.

v) Tasarruf finansman şirketleri.

y) Elektronik ticaret hizmet sağlayıcılar ile gerçekleştirilen işlemlerle sınırlı olarak orta, büyük veya çok büyük ölçekli elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılar.

z) 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun kapsamında para veya değerli eşya nakli hizmeti verenler.

Tedbirler Yönetmeliğinin 47. maddesine göre, Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi ve Borsa İstanbul Anonim Şirketinin yükümlülükleri ile ilgili bazı sınırlamalar getirmiştir. Buna göre, Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketinin bu Yönetmeliğin Üçüncü (Müşterinin Tanınması) ve Dördüncü Bölümündeki (Şüpheli İşlem Bildirimi) hükümler bakımından yükümlülüğü, Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelikte belirtilen Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketinin üyeleriyle sınırlıdır.

Keza, Borsa İstanbul Anonim Şirketinin Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasındaki

saklama hizmetine ilişkin olarak bu Yönetmeliğin Üçüncü (Müşterinin Tanınması) ve Dördüncü Bölümündeki (Şüpheli İşlem Bildirimi) hükümler bakımından yükümlülüğü, Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelikte tanımlanan kıymetli madenler aracı kuruluşları ile sınırlıdır.

Tedbirler Yönetmeliği yükümlülerden finansal kuruluşları ve finansal olmayan belirli iş ve meslekleri, tek tek saymıştır; buna karşılık bazı yükümlüler ne finansal kuruluşlar ne de FOBİM'ler arasında sayılmıştır. Bu anlamda yükümlüler;

a) Finansal kuruluşlar,

b) Finansal olmayan belirli iş ve meslekler,

c) Diğerleri, olmak üzere 3 kısma ayrılır.

B. Finansal Kuruluşlar

Finansal kuruluş tanımı Tedbirler Yönetmeliği ile yapılmıştır. Buna göre Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) ila (h), (m) ve (ü) bentlerinde sayılan yükümlüler ile bankacılık faaliyetleriyle sınırlı olarak Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, finansal kuruluştur. Uyum Yönetmeliği, finansal kuruluşların bir kısmının uyum programı hazırlamasını, bir kısmının ise münhasıran uyum görevlisi atamasını öngörmektedir. Buna göre finansal kuruluşlar ile bunlardan uyum programı hazırlayacaklar ve münhasıran uyum görevlisi atayacaklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Ana Yükümlü Grubu	**Alt Yükümlü Grubu**
Finansal Kuruluşlar (a) Bankalar. b) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar. c) Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler. ç) Finansman ve faktoring şirketleri. d) Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri. e) Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları. f) Yatırım ortaklıkları.	**Uyum Kapsamında Olan Finansal Kuruluşlar** a) Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. hariç), b) Sermaye piyasası aracı kurumları, c) Sigorta ve emeklilik şirketleri, ç) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere), d) Kambiyo mevzuatında belirtilen A grubu yetkili müesseseler, e) Finansman, faktoring ve finansal kiralama şirketleri, f) Portföy yönetim şirketleri, g) Kıymetli madenler aracı kuruluşları, ğ) Elektronik para kuruluşları, h) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar hariç), ı) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar,

g) Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri. ğ) Finansal kiralama şirketleri. h) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar. m) Kıymetli madenler aracı kuruluşları. ü) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar.)	**Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacak Finansal Kuruluşlar** a) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, b) İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., c) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, ç) Kambiyo mevzuatında belirtilen B grubu yetkili müesseseler, reasürans şirketleri, d) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar), e) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar

Tablo 10- Tedbirler Yönetmeliğine Göre Finansal Kuruluşlar

C. Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekler

Finansal olmayan belirli iş ve meslekler (FOBİM'ler) Tedbirler Yönetmeliğinde, bu Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasının (k), (n), (s), (ş), (t) ve (u) bentlerinde sayılan yükümlüler olarak tanımlanmıştır. Buna göre FOBİM'ler şunlardır:

- ➔ Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.
- ➔ Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.
- ➔ Noterler.
- ➔ Serbest avukatlar,
- ➔ Bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler.
- ➔ Finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları.

FATF TAVSİYELERİNDE FOBİM'LER (REC.22)
10, 11, 12, 15 ve 17. Tavsiyelerde belirtilen müşterinin tanınması ve kayıt tutma yükümlülükleri aşağıdaki durumlarda finansal olmayan belirli iş ve mesleklere (FOBİM) uygulanır:
a) Kumarhaneler – müşteriler uygulanabilir belirlenmiş eşik tutarında veya onun üstünde finansal işlem yaptıklarında,
b) Emlakçılar – müşterileri için gayrimenkul alım satımı ile ilgili işlemlere aracılık ettiklerinde,
c) Değerli maden ve değerli taş ticareti ile uğraşanlar – müşterileri ile uygulanabilir belirlenmiş eşik tutarında veya onun üstünde nakit işlem gerçekleştirdiklerinde,
d) Avukatlar, noterler, diğer bağımsız hukuk işleri ile uğraşanlar ve muhasebeciler – müşterileri için aşağıdaki faaliyetlerle ilgili işlem yapmaya hazırlandıklarında veya işlem yaptıklarında:
→ gayrimenkul alım satımı,
→ müşterinin para, menkul kıymet veya diğer varlıklarının yönetilmesi,
→ banka, mevduat veya menkul kıymet hesaplarının yönetilmesi,
→şirketlerin kurulması, faaliyette bulunması veya yönetimi için katkıların organize edilmesi,
→ tüzel kişi veya yasal oluşumların kurulması, faaliyette bulunması veya yönetimi ile işletmelerin alım satımı,

D. Diğerleri

Tedbirler Yönetmeliğinde yükümlü olarak sayılan aşağıdaki gruplar, yine aynı Yönetmelikte ne finansal kuruluşlar, ne de FOBİM'ler arasında sayılmıştır. Enteresan bir şekilde, bunlardan bazıları, ne finansal kuruluş, ne de FOBİM olmamasına rağmen münhasıran uyum görevlisi atayacak yükümlüler arasında sayılmıştır. Buna göre finansal kuruluş veya FOBİM sayılmayan (diğer) yükümlüler, bunlardan münhasıran uyum görevlisi atayacaklar ve diğerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Finansal Kuruluş veya FOBİM Sayılmayan (Diğer) Yükümlüler	**Finansal Kuruluş veya FOBİM Olmadığı Halde Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacaklar**
ı) Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi.	i) Kargo şirketleri.
i) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri.	j) Varlık yönetim şirketleri.
j) Varlık yönetim şirketleri.	p) İlgili mevzuatı uyarınca şans ve bahis oyunu faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren bayiler
l) Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü.	v) Tasarruf finansman şirketleri.
o) İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.	y) ETAHS
ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar.	ı) Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi.
	i) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri.
	l) Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü.
	o) İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler.

p) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler. r) Spor kulüpleri. v) Tasarruf finansman şirketleri. y) ETAHS	ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar. p) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler r) Spor kulüpleri.

Tablo 11- Tedbirler Yönetmeliğine Finansal Kuruluş veya FOBİM Sayılmayan (Diğer) Yükümlüler

E. Yükümlülerde Yabancılık Unsuru

Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesine göre, merkezi yurt dışında bulunan yükümlünün Türkiye'deki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri yükümlü sayılır.

Merkezi Türkiye'de bulunan yükümlünün yurt dışındaki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri, faaliyet gösterdikleri ülkenin mevzuatı ve yetkili otoritelerinin izin verdiği ölçüde asgari olarak bu Yönetmelikte yer alan tedbirleri uygulamak zorundadır. İlgili ülke mevzuatının bu tedbirlerin uygulanmasına izin vermemesi halinde durum Başkanlığa bildirilir.

F. Şube, Acente, Temsilci ve Ticari Vekiller

Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesinde göre, Kanunun uygulanmasında yükümlü, maddede sayılanlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleridir.

G. Yükümlülükler

Yükümlülere 5549 sayılı Kanun ile getirilen yükümlülükler şunlardır:

İlgili Kanun	Yükümlülük
5549 sayılı Kanun	Müşterinin tanınması
	Şüpheli işlem bildirimi
	İşlem erteleme kararı
	Uyum, eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetimi
	Devamlı bilgi verme
	Bilgi ve belge verme
	Muhafaza ve ibraz
	Elektronik tebligat

Bununla birlikte finansal kuruluşlar, uyum programı oluşturmak zorunda olanlar ve münhasıran uyum görevlisi atayacak olanlar olmak üzere iki kısma ayrılmakta ve Uyum Yönetmeliği, bunlara uyum açısından farklı görevler yüklemektedir. Buradaki en temel fark, uyum programı

oluşturacak yükümlülerin, uyum birimi kurmak, uyum görevlisi ve yardımcısı atamak, uyum programı hazırlamak gibi yükümlülükleri olmasına karşın, münhasıran uyum görevlisi atayacak finansal kuruluşların eğitim, gözetim, ulusal risk değerlendirmesi kapsamında belirlenen riskleri de dikkate almak suretiyle risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmaları gibi yükümlülükleri olmasıdır.

Finansal kuruluşlar dışındaki yükümlüler, nitelik olarak birbirine yakın iş ve mesleklerdir, bununla birlikte Tedbirler Yönetmeliği bunlardan bazılarını FOBİM olarak kabul etmiş ve bunlara bazı ilave yükümlülükler getirmiştir. Tedbirler Yönetmeliği, Uyum Yönetmeliği ve 21 Sıra No'lu Genel Tebliğ, müşterinin tanınması kapsamındaki bazı yükümlülükleri sadece FOBİM'ler için öngörmüştür. Örneğin Tedbirler Yönetmeliğine göre FOBİM'ler; sıkılaştırılmış tedbirler, teknolojik risklere karşı tedbir alınması, riskli ülkelerle ilişkiler; Uyum Yönetmeliğine göre eğitim, gözetim, ulusal risk değerlendirmesi kapsamında belirlenen riskleri de dikkate almak suretiyle risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmaları gibi yükümlülükler söz konusudur. Ayrıca 21 Sıra No'lu Genel Tebliğ, kamusal nüfuz sahibi kişiler bakımından alınacak tedbirleri sadece finansal kuruluşlar ve FOBİM'ler için öngörmüştür.

Bu bilgiler ışığında mali istihbarat birimi yükümlülerini ve yükümlülüklerini şu şekilde bir tabloda göstermek mümkündür:

Ana Yükümlü Grubu	**Alt Yükümlü Grubu**	**Yükümlülükler**
Finansal Kuruluşlar (a) Bankalar. b) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar. c) Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler. ç) Finansman ve faktoring şirketleri. d) Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri. e) Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları. f) Yatırım ortaklıkları. g) Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri. ğ) Finansal kiralama şirketleri. h) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar. m) Kıymetli madenler aracı kuruluşları. ü) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar.)	**Uyum Kapsamında Olan Finansal Kuruluşlar** a) Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. hariç), b) Sermaye piyasası aracı kurumları, c) Sigorta ve emeklilik şirketleri, ç) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere), d) Kambiyo mevzuatında belirtilen A grubu yetkili müesseseler, e) Finansman, faktoring ve finansal kiralama şirketleri, f) Portföy yönetim şirketleri, g) Kıymetli madenler aracı kuruluşları, ğ) Elektronik para kuruluşları, h) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar hariç),	a) Müşterinin tanınması b) Şüpheli işlem bildirimi c) Uyum birimi kurmak, uyum görevlisi ve yardımcısı atamak, uyum programı hazırlamak d) Devamlı bilgi verme e) Bilgi ve belge verme f) Muhafaza ve ibraz g) Sıkılaştırılmış tedbirler h) Kamusal nüfuz sahibi kişiler bakımından alınacak tedbirler ı) Teknolojik risklere karşı tedbir alınması i) Riskli ülkelerle ilişkiler j) Elektronik tebligat

	ı) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar,	
	Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacak Finansal Kuruluşlar a) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, b) İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., c) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, ç) Kambiyo mevzuatında belirtilen B grubu yetkili müesseseler, reasürans şirketleri, d) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar), e) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar	a) Müşterinin tanınması b) Şüpheli işlem bildirimi c) Münhasıran uyum görevlisi atamak d) Devamlı bilgi verme e) Bilgi ve belge verme f) Muhafaza ve ibraz g) Sıkılaştırılmış tedbirler h) Kamusal nüfuz sahibi kişiler bakımından alınacak tedbirler ı) Teknolojik risklere karşı tedbir alınması i) Riskli ülkelerle ilişkiler
FOBİM	k) Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler. n) Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler. s) Noterler. ş) Serbest avukatlar, t) Bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler. u) Finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları.	a) Müşterinin tanınması b) Şüpheli işlem bildirimi c) Eğitim, gözetim, risklerin belirlenmesi, izleme ve kontrol d) Devamlı bilgi verme e) Bilgi ve belge verme f) Muhafaza ve ibraz g) Sıkılaştırılmış tedbirler h) Kamusal nüfuz sahibi kişiler bakımından alınacak tedbirler ı) Teknolojik risklere karşı tedbir alınması i) Riskli ülkelerle ilişkiler
Diğer Yükümlüler ı) Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi. i) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri. j) Varlık yönetim şirketleri. l) Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü. o) İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler. ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar. p) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat	**Finansal Kuruluş veya FOBİM Olmadığı Halde Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacaklar** i) Kargo şirketleri. j) Varlık yönetim şirketleri. p) İlgili mevzuatı uyarınca şans ve bahis oyunu faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren bayiler v) Tasarruf finansman şirketleri. y) ETAHS	a) Müşterinin tanınması b) Şüpheli işlem bildirimi c) Devamlı bilgi verme d) Bilgi ve belge verme e) Muhafaza ve ibraz f) Münhasıran uyum görevlisi atamak
	ı) Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi. i) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri.	a) Müşterinin tanınması b) Şüpheli işlem bildirimi c) Devamlı bilgi verme d) Bilgi ve belge verme e) Muhafaza ve ibraz

Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler. r) Spor kulüpleri. v) Tasarruf finansman şirketleri. y) ETAHS	l) Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü. o) İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler. ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar. p) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler (Sanal Bayiler hariç) r) Spor kulüpleri.	

Tablo 12- Tedbirler Yönetmeliğine Göre Yükümlüler ve Yükümlülükler

H. Mali İstihbarat Birimi Yükümlülük Mevzuatı

1. Uluslararası Metinler

Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı konusunda Ülkemizin taraf olduğu en önemli uluslararası metinler şunlardır:

- Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesi (1988)
- Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler (Palermo) Sözleşmesi
- Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (2000)
- Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (2000)
- Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Sözleşmesi)
- Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Sözleşmesi)

FATF 36 Nolu Tavsiyesinde, ülkelerin 1988 tarihli Viyana Sözleşmesi, 2000 tarihli Palermo Sözleşmesi, 2003 tarihli Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi ve 1999 tarihli Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi'ne taraf olmak ve tam olarak uygulamak için derhal adım atmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

FATF TAVSİYELERİNDE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER (REC. 36)
Ülkeler, 1988 tarihli Viyana Sözleşmesi, 2000 tarihli Palermo Sözleşmesi, 2003 tarihli Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi ve 1999 tarihli Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi'ne taraf olmak ve tam olarak uygulamak için derhal adım atmalıdır. Uygulanabilir olduğu hallerde ülkeler, ayrıca 2001 tarihli Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi, 2002 tarihli Terörizme Karşı Amerikalılararası Sözleşme ve 2005 tarihli Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, El Konulması ve Müsaderesi ile Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi gibi diğer ilgili uluslararası sözleşmeleri onaylamaya ve uygulamaya teşvik edilmektedir.

2. Ulusal Mevzuat

Mali istihbarat birimi yükümlülük mevzuatı temel olarak, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Kanunun uygulanmasına yönelik olarak;

a) Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlüler, yükümlülükler, yükümlülüklere uyumun denetimi, gümrük idaresine açıklama yapılması ve diğer tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla **Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği)**,

b) Yükümlülerin 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla uyum programı oluşturmaları ve uyum görevlisi atamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek için de **Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik (Uyum Yönetmeliği)**,

c) Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi ve bu suçlarla etkin mücadele edilmesi kapsamında, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işlemlerin, işleme konu malvarlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüphe bulunması üzerine askıya alınması veya bu işlemlerin gerçekleşmesine izin verilmemesine ilişkin usul ve esaslar ise Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Ayrıca Başkanlık tarafından oluşturulacak elektronik tebligat altyapısının işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

5549 sayılı Kanunun uygulaması açısından yürürlüğe konulan tebliğler ve bunların konuları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Türü	Sayısı	Mevzuat Adı
Kanun	4208	Karapara nın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun
Kanun	5326	Kabahatler Kanunu
Kanun	5411	Bankacılık Kanunu
Kanun	5549	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
Kanun	6415	Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
Kanun	6493	Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
Kanun	7262	Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun
Uluslararası Sözleşme		Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme
Uluslararası Sözleşme		Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	1	Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (İlgili maddeler: 231, 232, 521, 522)
Yönetmelik		Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik
Yönetmelik		Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman Ve Tasarruf Finansman Şirketlerince Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik
Yönetmelik		Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik
Yönetmelik		Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik
Yönetmelik		Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine

		İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik
Yönetmelik		Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
Genel Tebliğ	5	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 5 (Basitleştirilmiş Tedbirler)
Genel Tebliğ	7	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 7 (Müşterinin Tanınması)
Genel Tebliğ	12	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 12 (Terörün Finansmanı Mal Varlığının Dondurulması)
Genel Tebliğ	13	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 13 (Şüpheli İşlem Bildirimine İlişkin Usul ve Esaslar)
Genel Tebliğ	19	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19 (Uzaktan Kimlik Tespiti)
Genel Tebliğ	21	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 21 (Kamusal Nüfus Sahibi Kişiler)
Genel Tebliğ	29	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 29 (KVHS Sıkılaştırılmış Tedbirler)
Genel Tebliğ	30	MASAK Genel Tebliği Sıra No: 30 (Uyum Görevlisi Yetkilendirme Sınavı)
Genel Tebliğ		Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği

Tablo 13- 5549 Sayılı Kanun Kapsamında Yükümlülük Mevzuatı

IX. MÜŞTERİNİN TANINMASI

A. Genel Olarak Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanunun 3. maddesine göre, **y**ükümlüler, müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır.

Dolayısıyla müşterinin tanınması, sadece kimlik tespitini değil, Başkanlık tarafından belirlenen gerekli diğer tedbirleri de kapsar. Kanuna göre kimlik tespitine esas belge nevilerini belirlemeye Bakanlık yetkili olup, kimlik tespitini gerektiren işlem türleri, bunların parasal sınırları ile müşterinin tanınmasına ilişkin ve konuyla ilgili diğer usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

FATF TAVSİYELERİNDE MÜŞTERİNİN TANINMASI (REC.10)
Finansal kuruluşların isimsiz veya bariz şekilde sahte isimlere ait hesap bulundurması yasaklanmalıdır. Finansal kuruluşlar;
(i) İş ilişkisi tesis ederken,
(ii) Arızi işlemler gerçekleştirirken: (i) uygulanabilir belirli bir limitin üzerindeki (15.000 ABD Doları/Avro) işlemler veya (ii) 16. Tavsiyenin Açıklayıcı Notu kapsamındaki elektronik transferler,
(iii) Suç gelirlerini aklama veya terörizmin finansmanı şüphesi olduğunda,
(iv) Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin doğruluğu veya yeterliliği hakkında şüphe duyduğunda,
müşterinin tanınması tedbirlerini uygulamakla yükümlü tutulmalıdır.

Müşterinin tanınması kapsamındaki yükümlülükleri, Tedbirler Yönetmeliğini referans alarak şu şekilde sayabiliriz.

a) Kimlik tespiti

b) Başkası hesabına hareket edenlerin tespiti

c) Gerçek faydalanıcının tanınması

d) Müşteri durumunun ve işlemlerinin izlenmesi

e) Özel dikkat gerektiren işlemlerde gerekli dikkatin gösterilmesi

f) Riskli durumlarda sıkılaştırılmış tedbirler uygulanması

g) Yurt dışı muhabirlik ilişkilerinde gerekli tedbirlerin alınması

h) Elektronik transferler mesajlarında gerekli bilgilere yer verilmesi

FATF TAVSİYELERİNDE MÜŞTERİNİN TANINMASI TEDBİRLERİ (REC.10)
Alınması gereken müşterinin tanınması tedbirleri şunlardır:
a) Müşterinin kimlik tespitinin yapılması ve bu müşteriye ait kimlik bilgilerinin güvenilir, bağımsız kaynaklı belge, veri ya da bilgiler kullanılarak teyit edilmesi,
b) Gerçek faydalanıcının kimliğinin tespit edilmesi ve finansal kuruluş tarafından gerçek faydalanıcının kim olduğundan emin olacak şekilde kimliğinin teyidi için makul tedbirlerin alınması. Bu tedbirler, tüzel kişi ve yasal oluşumlar bakımından bunların sahiplik ve kontrol yapılarının finansal kuruluş tarafından anlaşılmasını da kapsamalıdır.
c) İş ilişkisinin amacı ve gerçek niteliğinin anlaşılması ve uygun olduğu ölçüde bunlar hakkında bilgi edinilmesi,
d) Gerçekleştirilmekte olan işlemlerin, kuruluşun müşterilerine ve gerektiğinde fonların kaynakları da dâhil olmak üzere bunların iş ve risk profillerine ilişkin bilgiler ile tutarlılığından emin olmak için iş ilişkisine sürekli olarak dikkat gösterilmesi ve bu iş ilişkisi süresince gerçekleştirilecek olan işlemlerin detaylı şekilde incelenmesi.

B. Kimlik Tespiti

Kanunun 3. maddesine göre, **y**ükümlüler, müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadırlar.

Yönetmeliğin 5. maddesine göre, kimlik tespiti, iş ilişkisi tesisinden veya işlem yapılmadan önce tamamlanır.

FATF TAVSİYELERİNDE KİMLİK TESPİTİ ZAMANI (REC.10)
Finansal kuruluşlar müşteri veya gerçek faydalanıcının kimliğini, iş ilişkisinin tesisinden önce veya iş ilişkisi tesisi sırasında, arızi (sürekli iş ilişkisi olmayan) müşterilerde ise işlemin yapılması sırasında teyit etmekle yükümlü tutulmalıdır. Ülkeler, finansal kuruluşlara suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı risklerinin etkili bir şekilde yönetildiği ve teyit işleminin iş ilişkisinin normal akışını kesintiye uğratmaması gerektiği durumlarda, teyit işleminin iş ilişkisinin tesisini takiben makul olarak uygulanabilir en kısa sürede tamamlanmasına izin verebilir.

1. Kimlik Tespiti Gereken Durumlar

Tedbirler Yönetmeliğinin 5. maddesine göre yükümlüler şu hallerde kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle müşterilerinin ve müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin kimliğini tespit etmek ve işlemin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirleri almak zorundadır.

a) Sürekli iş ilişkisi tesisinde [41] tutar gözetmeksizin,

b) İşlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yüz seksen beş bin TL (kripto varlık hizmet sağlayıcılar için on beş bin TL) veya üzerinde olduğunda [42],

Uygulanan Tarihler	Kimlik Tespit Sınırı
09.01.2008-01.05.2021	20.000 TL
01.05.2021-16.06.2002	75.000 TL
16.06.2002-01.02.2023	85.000 TL
01.02.2023-07.10.2026	185.000 TL
07.10.2026-Devam ediyor	370.000 TL

Tablo 14- Yıllar İtibarıyla Tek Seferlik İşlemlerde Kimlik Tespit Sınırı

c) Elektronik transferler [43] ile kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından gerçekleştirilen kripto varlık transferlerinde işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı on beş bin TL veya üzerinde olduğunda,

Uygulanan Tarihler	Kimlik Tespit Sınırı
09.01.2008-01.05.2021	2.000 TL
01.05.2021-01.02.2023	7.500 TL
01.02.2023-07.10.2026	15.000 TL
07.10.2026- Devam ediyor	30.000 TL

Tablo 15- Yıllar İtibarıyla Elektronik Transferlerde Kimlik Tespit Sınırı

d) Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,

e) Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe olduğunda tutar gözetmeksizin.

[41] Tedbirler Yönetmeliğine göre "sürekli iş ilişkisi"; yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması, kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, finansman, faktoring, finansal kiralama, hayat sigortası veya bireysel emeklilik gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibarıyla devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisini ifade etmektedir.
[42] FATF'in 10 No'lu Tavsiyesine ilişkin Yorumlayıcı Not'ta "22. Tavsiye 10 kapsamında ara sıra yapılan işlemler için eşik 15.000 ABD Doları/Euro olarak belirlenmiştir. Belirlenen eşiğin üzerindeki mali işlemler, tek bir operasyonda veya bağlantılı görünen birkaç operasyonda gerçekleştirilenleri içerir." ifadesi yer almaktadır.
[43] Tedbirler Yönetmeliği elektronik transferi "gönderen adına bir finansal kuruluştan başka bir finansal kuruluştaki alıcıya elektronik araçlar kullanılmak suretiyle belli tutardaki para ve menkul kıymetin gönderilmesi amacıyla yapılan işlem" olarak tanımlamaktadır.

2. Kimlik Tespit Yöntemleri

Tedbirler Yönetmeliği, yüz yüze, uzaktan, üçüncü tarafa güven yoluyla olmak üzere üç kimlik tespit yöntemi benimsemiştir. Bir de bunların yanı sıra kimlik tespitinde basitleştirilmiş yöntemler benimsenmiştir. Ancak dikkat etmek gerekir ki basitleştirilmiş tedbirler, sadece kimlik tespitine yönelik değildir; basitleştirilmiş tedbirler, müşterinin tanınmasına ilişkindir.

a) Yüz Yüze Kimlik Tespiti

Kimlik tespitinde klasik yöntem, yüz yüze kimlik tespitidir.

b) Uzaktan Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 6/A maddesi, gerçek kişiler ile ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde uzaktan kimlik tespitine imkan tanımaktadır. Buna göre, yükümlünün asli faaliyet alanı ile ilgili mevzuatta müşteri ile yüz yüze gelinmeksizin kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemlerle sözleşme kurulmasına cevaz verilmiş olması halinde, gerçek kişi veya ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde müşteri kimliğinin doğrulanması amacıyla uzaktan kimlik tespiti yöntemleri kullanılabilir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, uzaktan kimlik tespitinde müşteriye ilişkin esaslar, uygulanacak yöntemler ve müşterinin tanınması kapsamındaki diğer tedbirler ile uzaktan kimlik tespiti yapılabilecek diğer işlem türlerini yükümlüler itibarıyla belirlemeye yetkilidir. Bu belirleme 19 nolu MASAK Tebliği ile belirlenmiştir.

Uzaktan kimlik tespiti konusu, ilerleyen bölümlerde detaylı şekilde izah edilecektir.

c) Üçüncü Tarafa Güven

(1) Tanım

Üçüncü tarafa güven, bir finansal kuruluşun; müşterinin, müşteri adına hareket eden kişinin ve gerçek faydalanıcının kimliğinin tespiti ve iş ilişkisinin veya işlemin amacı hakkında bilgi elde etme konularında, müşteriyle ilgili olarak başka bir finansal kuruluşun aldığı tedbirlere güvenerek iş ilişkisi tesis etmesi veya işlem gerçekleştirmesidir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 21. maddesi, finansal kuruluşların bir başka finansal kuruluşa güvenerek kimlik tespiti yapmasına cevaz vermektedir ki buna üçüncü tarafa güven ilkesi denilmektedir. Madde şu şekildedir: “Finansal kuruluşlar; müşterinin, müşteri adına hareket eden kişinin ve gerçek faydalanıcının kimliğinin tespiti ve iş ilişkisinin veya işlemin amacı hakkında bilgi

elde etme konularında, müşteriyle ilgili olarak başka bir finansal kuruluşun aldığı tedbirlere güvenerek iş ilişkisi tesis edebilir veya işlem yapabilir."

Aynı maddeye göre finansal kuruluşların kendi aralarında müşterileri adına yaptıkları işlemler ile finansal kuruluşların acente ve benzeri birimleriyle ana hizmet birimlerinin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğindeki hizmetleri yaptırdıkları kişilerle olan ilişkileri, üçüncü tarafa güven ilkesi kapsamında değildir.

Üçüncü tarafa güven ilkesinde bir finansal kuruluş, bir başka finansal kuruluşun müşteri edinimde aldığı tedbirlere güvenerek müşteri edinmektedir. Üçüncü tarafa güvenerek iş ilişkisi tesis eden veya işlem yapan finansal kuruluş müşterinin kimlik bilgilerini üçüncü taraftan derhal almaktadır. Buna karşılık kimlik tespitine ilişkin belgelerin onaylı örneklerinin (güvenilen kuruluş tarafından uzaktan kimlik tespiti yoluyla sürekli iş ilişkisi tesis edilmesi halinde, alınan dijital ortamdaki görüntülerinin) hemen alınması zaruri değildir, talep edildiğinde üçüncü taraftan derhal temin edileceğinden emin olunması ve talep edildiğinde temin edilmesi yeterlidir.

(2) Üçüncü Tarafa Güven Şartları

Yönetmeliğe göre üçüncü tarafa güvenilebilmesi;

a) Üçüncü tarafın, kimlik tespiti, kayıtların saklanması ve müşterinin tanınması kuralının gereklerini sağlayacak diğer tedbirleri aldığından,

b) Üçüncü tarafın yurt dışında yerleşik olması durumunda ise ayrıca aklama ve terörün finansmanıyla mücadele alanındaki uluslararası standartlara uygun düzenleme ve denetlemelere tabi olduğundan,

c) Kimlik tespitine ilişkin belgelerin onaylı örneklerinin (güvenilen kuruluş tarafından uzaktan kimlik tespiti yoluyla sürekli iş ilişkisi tesis edilmesi halinde, alınan dijital ortamdaki görüntülerinin), talep edildiğinde üçüncü taraftan derhal temin edileceğinden,

ç) Üçüncü tarafça, bilgileri paylaşılan müşterinin kimlik tespitinin basitleştirilmiş tedbirler kapsamında yapılmadığından,

d) Üçüncü tarafın riskli ülkelerde yerleşik olmadığından,

emin olunması şartıyla mümkündür.

FATF TAVSİYELERİNDE ÜÇÜNCÜ TARAFA GÜVEN (REC.17)
Ülkeler, finansal kuruluşların, 10. Tavsiyede belirlenen müşterinin tanınması tedbirlerinin (a) ila (c) maddelerinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeleri ya da bir işe başlamaları için üçüncü kişilere güvenmelerine aşağıda belirtilen kriterlerin sağlanması şartıyla izin verebilirler. Bu izin verildiğinde, müşterinin tanınması tedbirleri ile ilgili nihai sorumluluk, üçüncü kişiye güvenen finansal kuruluşta kalır.
Buna göre yerine getirilmesi gereken kriterler şunlardır:
(a) Üçüncü tarafa güvenen bir finansal kuruluş, 10. Tavsiyede belirtilen müşterinin tanınması kapsamındaki (a) ila (c) maddelerinde belirtilen yükümlülüklerle ilgili gerekli bilgiyi derhal elde etmelidir.
(b) Finansal kuruluşlar, kimlik bilgilerinin ve müşterinin tanınması yükümlülüklerine ilişkin belgelerin kopyalarının, istenildiğinde üçüncü tarafça gecikmeksizin sağlanacağı konusunda emin olmak için gerekli tedbirleri almalıdır
(c) Finansal kuruluş; güvenilen üçüncü tarafın, düzenleme, denetim veya izlemeye tabi tutulduğundan ve 10 ile 11. Tavsiyelere uygun olarak müşterinin tanınması ve kayıtların tutulması yükümlülükleri ile uyumlu tedbirlere sahip olduğundan emin olmalıdırlar
(d) Ülkeler, şartları karşılayan üçüncü tarafın hangi ülke orijinli olduğu tespit edilirken, ülke riski düzeyinde mevcut olan bilgileri dikkate almalıdır.

(3) Üçüncü Tarafa Güven Sonuçları

Üçüncü tarafa güvenilerek müşteri edinilmesi durumunda Kanun ve Kanuna ilişkin düzenlemeler kapsamında nihai sorumluluk üçüncü tarafa güvenerek işlem gerçekleştiren finansal kuruluşa aittir.

3. Gerçek Kişilerde Kimlik Tespiti

a) Bilgilerin Alınması

Tedbirler Yönetmeliğinin 6. maddesine göre gerçek kişilerin kimlik tespitinde; ilgilinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi ve imza örneği, iş ve mesleğine ilişkin bilgiler, varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde, iş ilişkisinin amacı ve mahiyeti hakkında bilgi alınır.

Alınması Zorunlu Bilgiler	Teyidi Gerekli Bilgiler	Alınması Zorunlu Olmayan Bilgiler
Adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi ve imza	Adı, soyadı, doğum tarihi, T.C. kimlik numarası ve kimlik belgesinin türü ve numarası,	Telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

örneği, iş ve mesleğine ilişkin bilgiler, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi, adresi ve imza örneği	adresi (sadece sürekli iş ilişkisi tesisinde)

Tablo 16- Gerçek Kişilerde Kimlik Tespitinde Alınması-Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler

b) Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler

Tedbirler Yönetmeliğinin 6. maddesine göre ilgilinin adı, soyadı, doğum tarihi, T.C. kimlik numarası ve kimlik belgesinin türü ve numarasına ve sürekli iş ilişkisinde adrese ilişkin bilgilerin doğruluğu teyit edilir.

c) Teyit İçin Kullanılabilecek Belgeler

(1) Kimlik Bilgilerinin Teyidi

Tedbirler Yönetmeliğine göre, ilgilinin adı, soyadı, doğum tarihi, T.C. kimlik numarası ve kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgilerin doğruluğu;

a) Türk uyruklular için T.C. nüfus cüzdanı, T.C. sürücü belgesi veya pasaport ile üzerinde T.C kimlik numarası bulunan ve özel kanunlarında resmi kimlik hükmünde olduğu açıkça belirtilen kimlik belgeleri,

b) Türk uyruklu olmayanlar için pasaport, ikamet belgesi veya Bakanlıkça uygun görülen kimlik belgesi,

üzerinden teyit edilir. Bununla birlikte 1/1/2016 tarihinden önce düzenlenmiş olan T.C. sürücü belgeleri üzerinden yapılacak kimlik tespitinde T.C. kimlik numarasının doğruluğunun teyidi zorunlu değildir.

(2) Adresin Teyidi

Tedbirler Yönetmeliğine göre, sürekli iş ilişkisi tesisinde beyan edilen adresin doğruluğu; yerleşim yeri belgesi, ilgili adına düzenlenmiş elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren bir hizmete ilişkin olan ve işlem tarihinden önceki üç ay içinde düzenlenmiş fatura, herhangi bir kamu kurumu tarafından verilen belge veya Başkanlıkça uygun görülen diğer belge ve yöntemlerle teyit edilir.

7 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Tebliğine göre Bu bağlamda, yükümlü ile gerçek kişi müşteri arasında gerek 1/4/2008 tarihinden önce gerekse de bu tarihten sonra tesis edilmiş sürekli iş ilişkisi kapsamında, gerçek kişi müşteri adres bilgilerinin yükümlü tarafından aşağıdaki belgelerden herhangi biriyle teyit edilmesi mümkün bulunmaktadır.

• Yerleşim yeri belgesi,

• Müşteri adına düzenlenmiş elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren bir hizmete ilişkin olan ve son üç ay içinde düzenlenmiş faturalar (ilgili kuruma ait olduğu yükümlü tarafından teyit edilebilen elektronik faturalar dahil),

• Herhangi bir kamu kurumu tarafından verilen bir belge,

• Son üç aya ait bilgileri içermek şartıyla, BEDAŞ ve ASKİ gibi kamu kurumu niteliği olan kuruluşlarca ya da telefon aboneliği hizmeti veren telekomünikasyon şirketlerince tutulan ve abonelere ilişkin adres bilgilerinin yer aldığı listeler,

• Fatura sahibi ile arasındaki bağı gösterir muteber belgeyi (evlilik cüzdanı gibi) ibraz etmek suretiyle üçüncü şahıs adına son üç aya ait elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren fatura,

• Ailesinin yanında ikamet eden reşit çocuklar için anne ya da babası adına düzenlenmiş son üç aya ait elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren fatura,

• Yurtlarda kalan reşit çocuklar için öğrenim gördükleri okullardan ya da kaldıkları yurtlardan alınacak adresini belirtir yazı,

• Müşteri adresine alma haberli posta yoluyla tebligat yapılması durumunda, tebligatın müşteriye yapıldığına dair belge,

• Bankalar için, müşterinin beyan ettiği adreste görüldüğüne dair kredi kartı teslim tutanağı,

• Yükümlülerin müşterilerine yönelik yapmış oldukları gönderilerin beyan edilen adreste ve bizzat müşteri tarafından teslim alındığına ilişkin tutanak.

Söz konusu belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin aranılması şart olmayıp, okunabilir fotokopileri veya elektronik görüntüleri de geçerli belge olarak kabul edilecektir.

Anılan belgelerin, müşteri tarafından bizzat elden ibraz edilmesi zorunluluğu bulunmamakta olup, bir başkası vasıtasıyla veya posta, faks, e-posta gibi yöntemler kullanılarak da ibraz edilmeleri mümkündür.

(3) Teyit İşleminde Şüphe Duyulması

Tedbirler Yönetmeliğinin 15. maddesine göre yükümlüler kimlik tespiti esnasında müşteriden alınan bilgilerin teyidi amacıyla kullanılan belgelerin gerçekliğinden şüphe duydukları durumda imkânların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliğini doğrular.

d) Kimlik Tespitinde Belgelerin Saklanması

Teyide esas belgelerin okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut belgeye ait ayırt edici bilgiler kaydedilir.

4. Tüzel Kişilerde Kimlik Tespiti

a) Alınması Gerekli Bilgiler

Tedbirler Yönetmeliğinin 7. maddesine göre ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespitinde; tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Alınması Zorunlu Bilgiler	Teyidi Gerekli Bilgiler	Alınması Zorunlu Olmayan Bilgiler
Tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası,	Tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler, vergi kimlik numarası	Varsa faks numarası ve elektronik posta adresi
Tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri	Adı, soyadı, doğum tarihi, T.C. kimlik numarası ve kimlik belgesinin türü ve numarası,	Telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

Tablo 17- Tüzel Kişilerde Kimlik Tespitinde Alınması-Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler

Mevcut bir sürekli iş ilişkisi kapsamında, tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin yazılı talimatıyla tüzel kişi adına işlem talep edilmesi durumunda, talimatın şirket yetkilisine ait olduğundan emin olmak kaydıyla, şirketi temsile yetkili kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, kimlik belgelerinde yer alan bilgileri içeren noter onaylı imza sirküleri üzerinden teyit edilebilir.

b) Teyit Edilmesi Gereken Bilgiler

Tedbirler Yönetmeliğinin 7. maddesine göre tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler teyit edilir. Ayrıca tüzel kişiyi temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, 6. maddede belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkileri ise tescile dair belgeler üzerinden teyit edilir.

c) Teyit İçin Kullanılabilecek Belgeler

Tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler; vergi kimlik numarasının teyidi ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler üzerinden yapılır.

Finansal kuruluşlar sürekli iş ilişkisi tesisinde, ilgili ticaret sicil memurluğu kayıtlarına başvurmak veya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin veri tabanından sorgulama yapmak suretiyle kendilerine sunulan tescil belgelerinde yer alan bilgilerin güncelliğini ve doğruluğunu teyit eder.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere, teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

5. Derneklerde ve Vakıflarda Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 8. maddesine göre derneklerin kimlik tespitinde; derneğin adı, amacı, kütük numarası, vergi kimlik numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile derneği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Derneğin adı, amacı, kütük numarası ve adres bilgileri, dernek tüzüğü ile dernek kütüğündeki kayda ilişkin belgeler, vergi kimlik numarası Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından

düzenlenen belgeler; derneği temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olunduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Vakıfların kimlik tespitinde; vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası, vergi kimlik numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası ve adres bilgileri, vakıf senedi ile Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler, vergi kimlik numarası Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler; vakfı temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olunduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Yabancı dernek ve vakıfların Türkiye'deki şube ve temsilciliklerinin kimlik tespiti, İçişleri Bakanlığındaki kayda ilişkin belgeler esas alınmak suretiyle yapılır.

6. Sendika ve konfederasyonlarda kimlik tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 9. maddesine göre, sendika ve konfederasyonların kimlik tespitinde; bu kuruluşların adı, amacı, sicil numarası, vergi kimlik numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile sendika veya konfederasyonu temsile yetkili kişilerin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Alınan bilgiler, bu kuruluşların tüzükleri ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bölge çalışma müdürlüklerinde tutulan sicile esas diğer belgeler, vergi kimlik numarası Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler; bu kuruluşları temsile yetkili kişilerin kimlikleri, 6. maddede belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise tescile dair belgeler veya temsile yetkili olunduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

7. Siyasi partilerde kimlik tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 10. maddesine göre siyasi parti teşkilatının kimlik tespitinde; siyasi partinin ilgili biriminin adı, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Siyasi partilerin ilgili biriminin adı ve adresi, tüzükleri; temsile yetkili kişinin kimliği, 6. maddede belirtilen kimlik belgeleri; yetki durumları ise temsile yetkili olunduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

8. Yurt Dışında Yerleşik Tüzel Kişilerde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 11. maddesine göre yurt dışında yerleşik tüzel kişilerin kimlik tespiti; Türkiye'de yerleşik tüzel kişiler için aranan belgelere ilgili ülkede tekabül eden belgelerin Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi çerçevesinde bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen örnekleri üzerinden yapılır. Ayrıca risk temelli yaklaşım çerçevesinde, kimlik bilgileri gerektiğinde bu belgelerin noter onaylı Türkçe tercümeleri üzerinden teyit edilir.

9. Yurt Dışında Kurulmuş Güven Sözleşmelerinde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 11. maddesine göre güven sözleşmesinden; bir malvarlığının belirli bir lehtar ya da lehtar grubunun yararlanması için, malvarlığının maliki olan sözleşme kurucusu tarafından, söz konusu malvarlığının yönetimi, kullanımı ya da sözleşmede belirtilen diğer tasarruflarda bulunulması amacıyla sözleşmeyi icra eden bir mütevellinin kontrolüne bırakılmasını hüküm altına alan hukuki ilişki anlaşılır.

Yurt dışında kurulmuş bir güven sözleşmesinin konusunu teşkil eden malvarlığı hesabına, sözleşmede belirlenen gerçek veya tüzel kişi mütevelli tarafından, yükümlülerden kimlik tespitini

gerektiren bir işlemin gerçekleştirilmesinin talep edilmesi halinde, bu işlemler yapılmadan önce, Kanunun 15 inci maddesi gereğince işlemin güven sözleşmesi kapsamında oluşturulan malvarlığı hesabına talep edildiğinin yükümlülere yazılı olarak beyan edilmesi gerekir.

Yurt dışında kurulmuş güven sözleşmesi kapsamında kimlik tespiti; güven sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" çerçevesinde bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen yazılı örnekleri üzerinden yapılır. Risk temelli yaklaşım çerçevesinde, kimlik bilgileri gerektiğinde bu belgelerin noter onaylı Türkçe tercümeleri üzerinden teyit edilir.

Ayrıca mütevellinin kimlik tespiti kapsamında alınan kimlik bilgileri 6. veya 7. madde gereğince teyit edilir. Gerçek faydalanıcının belirlenmesi kapsamında, sözleşme kurucusu, lehtar ya da lehtar grupları ile varsa sözleşme kapsamında denetçi olarak belirlenen kişilerin kimlik bilgileri alınır ve bu bilgilerin teyidi için makul tedbirler uygulanır. Söz konusu malvarlığını nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için de gerekli tedbirler alınır.

10. Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküllerde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 12. maddesine göre apartman, site veya iş hanı yönetimi gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılan işlemlerde; teşekkülün adı, açık adresi ile varsa telefon numarası, faks numarası ve elektronik posta adresi ile teşekkülü temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır.

Teşekkül adına hareket eden kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, 6. maddede belirtilen kimlik belgeleri; teşekküle ait bilgiler ile teşekkül adına hareket eden kişinin yetki durumu ise noter onaylı karar defteri üzerinden teyit edilir.

Tüzel kişiliği olmayan iş ortaklıkları gibi teşekküllerin kimlik tespitinde; ortaklığın adı, amacı, faaliyet konusu, vergi kimlik numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile ortaklığı temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi alınır. Ortaklığın adı, amacı, faaliyet konusu ve adresine ilişkin bilgilerin doğruluğu, noter onaylı ortaklık sözleşmesi; vergi kimlik numarası, Gelir İdaresi Başkanlığının

ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler; ortaklık adına işlem talep eden kişilerin kimliği, 6. maddede belirtilen kimlik belgeleri; yetki durumları ise temsile yetkili olunduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

11. Kamu Kurumlarında Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 13. maddesine göre 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olduğu işlemlerde, bunlar adına işlem yapan kişinin kimliği 6. maddeye göre tespit edilir. Yetki durumu ise mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden teyit edilir.

12. Başkası Adına Hareket Edenlerde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 14. maddesine göre tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına bunları temsile yetkili kimselerin yetkilendirdiği kişilerce işlem talep edilmesi durumunda;

a) Tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kimlik tespiti, 7 ila 12 nci maddelere göre yapılır.

b) Tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülü temsile yetkili kimseler ile bunların yetkilendirdiği kişinin kimlik tespiti, 6. maddedeki usule göre yapılır. Temsile yetkili kişinin kimlik tespitinin 6. maddedeki kimlik belgeleri üzerinden yapılamaması halinde tespit, kimlik belgelerinde yer alan bilgileri içermek ve noter onaylı olmak kaydıyla vekâletname veya imza sirküleri üzerinden yapılabilir.

c) Temsile yetkili olanlarca yetkilendirilen kişilerin yetki durumu noter onaylı vekâletname veya temsile yetkili olanlar tarafından verilmiş yazılı talimat üzerinden yapılır. Temsile yetkili kimselerin yazılı talimat üzerindeki imzaları bunlara ait noter onaylı imza sirküleri üzerindeki imzalar ile teyit edilir.

İşlemlerin gerçek kişi müşteri adına başka bir kişi tarafından yapılması durumunda müşteri adına hareket eden kişinin kimlik tespiti 6. maddeye göre yapılır. Ayrıca müşteri adına hareket eden kimsenin yetki durumu noter onaylı vekâletname üzerinden teyit edilir. Adına hareket

edilen müşterinin kimlik tespiti 6. maddeye göre yapılamadığı durumda noter onaylı vekâletname üzerinden yapılır. Adına hareket edilen müşterinin daha önce yapılan işlemler nedeniyle kimlik tespitinin yapılmış olması durumunda talep edilen işlem, yazılı talimat üzerinde yer alan müşteri imzasının yükümlü nezdindeki imza ile teyit edilmesi kaydıyla, adına hareket edilen müşterinin yazılı talimatı ile yapılabilir.

Küçükler ve kısıtlılar adına bunların kanuni temsilcileri tarafından yapılan işlemlerde mahkeme kararıyla veli tayin edilenler ile vasi ve kayyımların yetkisi, ilgili mahkeme kararının aslı veya noter tasdikli sureti üzerinden teyit edilir. Anne ve babaların reşit olmayan çocukları adına işlem talep etmeleri durumunda adına işlem talep edilen çocuk ve işlemi talep eden velinin 6. maddeye göre kimliğinin tespiti yeterlidir.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

13. Müteakip İşlemlerde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 16. maddesine göre daha önce usulüne uygun olarak kimliği tespit edilenlerin sürekli iş ilişkisi kapsamındaki yüz yüze yapılan ve kimlik tespitini gerektiren müteakip işlemlerinde, kimliğe ilişkin bilgiler alınarak bu bilgiler yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılır. Karşılaştırma sonrasında ilgili evraka işlemi yaptıran gerçek kişinin ad ve soyadı yazılır ve imza örneği alınır.

Bununla birlikte 07.10.2026 tarihli ve 33393 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile finansal kuruluşlarca; internet veya mobil hizmet kanalları üzerinden ya da müşterinin yükümlü nezdinde kayıtlı ve daha önce doğrulanmış cep telefonu numarasına kısa mesaj servisi ile gönderilen tek kullanımlık doğrulama kodu (SMS OTP) yoluyla doğrulama yapılması durumunda imza örneğinin alınmayabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda yapılacak doğrulamanın, işlemin niteliği ve risk düzeyine uygun olması, işlem yaptıranın daha önce kimliği tespit edilen müşteri olduğuna yeterli güvence sağlaması ve yetkisiz kişilerin müşteri adına işlem yapması riskine karşı uygun güvenlik tedbirlerini içermesi gerekir.

Alınan bilgilerin doğruluğundan şüpheye düşülmesi halinde bu bilgiler, teyide esas kimlik belgelerinin veya bunların noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılması suretiyle doğrulanır. Yüz yüze olma-

yan işlemler yapılmasını mümkün kılan sistemleri kullanarak gerçekleştirilen ve kimlik tespitini gerektiren müteakip işlemlerde ise müşteri kimliğinin doğrulanmasına ve kimlik tespiti kapsamındaki bilgilerin güncel tutulmasına yönelik gerekli tedbirler alınır.

FATF TAVSİYELERİNDE HALİHAZIRDA YAPILMIŞ OLAN TESPİT VE DOĞRULAMAYA GÜVENME (REC. 10'A İLİŞKİN AÇILAYICI NOT)
Tavsiye 10'da belirtilen müşterinin tanınması önlemleri, finansal kuruluşların, bir müşteri her işlem yaptığında her müşterinin kimliğini tekrar tekrar belirlemesi ve doğrulaması gerektiği anlamına gelmez. Bir kuruluş, bu bilgilerin doğruluğu konusunda şüpheleri olmadığı sürece, hâlihazırda edinmiş olduğu kimlik belirleme ve doğrulama adımlarına güvenme hakkına sahiptir. Bir kuruluşun bu tür şüphelere sahip olmasına yol açabilecek durumlara örnek olarak, söz konusu müşteriyle ilgili olarak aklama şüphesi olması veya müşterinin profiliyle tutarlı olmayan önemli bir değişiklik olması verilebilir.

14. Başkası Hesabına Hareket Edenlerde Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 17. maddesine göre işlemi talep eden kimse, bir başkası hesabına hareket ettiğini beyan ettiğinde, 6 ila 14 üncü maddelere göre işlemi talep edenin kimliği ve yetki durumu ile hesabına hareket edilenin kimliği tespit edilir.

Kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde gerçek faydalanıcının tanınmasına yönelik tedbirler uygulanır.

15. Kimlik Tespitinin Yapılamaması

Tedbirler Yönetmeliğinin 22. maddesine göre yükümlüler, kimlik tespiti yapamadıkları veya iş ilişkisinin amacı hakkında yeterli bilgi edinemedikleri durumlarda; iş ilişkisi tesis etmez ve kendilerinden talep edilen işlemi gerçekleştirmezler. Bu kapsamda isimsiz veya hayali isimlere hesap açamazlar.

Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulması nedeniyle yapılması gereken kimlik tespit ve teyidinin yapılamadığı durumda iş ilişkisi sona erdirilir.

Üstelik yükümlüler bu hallerin şüpheli işlem olup olmadığını da ayrıca değerlendirirler.

FATF TAVSİYELERİNDE KİMLİK TESPİTİNİN YAPILAMAMASI (REC.10)
Finansal kuruluşlar, yukarıdaki (a) ila (d) maddelerinde yer alan yükümlülükleri yerine getiremediği durumda hesap açmamaya, iş ilişkisi tesis etmemeye veya işlem yapmamaya ya da iş ilişkisini sona erdirmeye zorunlu tutulmalı ve söz konusu müşteri ile ilgili olarak şüpheli işlem bildiriminde bulunmayı dikkate almalıdır.

C. Başkası Hesabına Hareket Edilip Edilmediğinin Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğinin 17. maddesine göre, yükümlüler bir başkası hesabına hareket edilip edilmediğini tespit etmek için gerekli tedbirleri alır. Bu kapsamda kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla yükümlüler, gerekli duyuruları hizmet verdikleri tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asarlar. Başkanlık, duyuruların taşıması gereken asgari nitelikler ile risk temelli yaklaşım çerçevesinde uygulama kapsamı dışında tutulacak yükümlüleri belirlemeye yetkilidir. Finansal kuruluşlar ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını alır. Bu beyan müşteri sözleşmesinde belirtilebilir veya uygun formlar kullanılarak alınabilir.

Kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde gerçek faydalanıcının tanınmasına yönelik tedbirler uygulanır.

Bu arada 5549 sayılı Kanunun 15. maddesinde "Yükümlüler nezdinde veya aracılığıyla yapılacak kimlik tespitini gerektiren işlemlerde, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimse, bu işlemleri yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğini yükümlülere yazılı olarak bildirmediği takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis veya beş bin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır.

D. Gerçek Faydalanıcının Tanınması

1. Gerçek Faydalanıcı Nedir?

Tedbirler Yönetmeliğine göre, gerçek faydalanıcı; yükümlü nezdinde işlem gerçekleştiren gerçek kişileri, adına işlem yapılan gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran ya da bunlar üzerinde nihai nüfuz sahibi olan gerçek kişi veya kişileri ifade etmektedir.

FATF TAVSİYELERİNDE GERÇEK FAYDALANICILIK (REC.24 ve 25)

24. Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

Ülkeler, tüzel kişilerin suç gelirlerini aklama veya terörizmin finansmanı için kötüye kullanılma risklerini değerlendirmeli ve kötüye kullanılmalarını önlemek için tedbirler almalıdır. Ülkeler, tüzel kişilerin gerçek faydalanıcı ve kontrolüne ilişkin, yetkili makamlar tarafından zamanında elde edilebilir veya erişilebilir nitelikteki yeterli, doğru ve güncel bilgilerin mevcut olmasını sağlamalıdırlar. Ülkeler, tüzel kişilerin yeni hamiline yazılı hisse senedi veya hamiline yazılı hisse varantı çıkarmasına izin vermemeli ve mevcut hamiline yazılı hisse senetlerinin ve hamiline yazılı hisse varantlarının kötüye kullanılmasını önleyecek tedbirler almalıdır. Ülkeler, vekil hissedarların ve yöneticilerin suç gelirlerini aklama veya terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılmamasını sağlamak için etkili tedbirler almalıdır. Ülkeler, 10. ve 22. Tavsiye ile getirilen yükümlülüklere tabi olan finansal kuruluşların ve FOBİM'lerin, gerçek faydalanıcı ve kontrol bilgilerine erişimini kolaylaştıracak tedbirleri almayı göz önünde bulundurmalıdır.

25. Tüzel Kişiliği Olmayan Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık

Ülkeler, tüzel kişiliği olmayan yasal oluşumların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı amacıyla istismar edilmesini önleyecek tedbirler almalıdırlar. Ülkeler, trust kurucusu, kayyım ve faydalanıcılar hakkındaki bilgiler dahil olmak üzere özellikle trust sözleşmesine dayanarak kurulan kayyım kurumları hakkında yetkili makamlar tarafından zamanında elde edilebilir veya erişilebilir nitelikteki yeterli, doğru ve güncel bilginin mevcut olmasını sağlamalıdır. Ülkeler, 10. ve 22. Tavsiye ile getirilen yükümlülüklere tabi olan finansal kuruluşların ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklerin, gerçek faydalanıcı ve kontrol bilgilerine erişimini kolaylaştıracak tedbirleri almayı göz önünde bulundurmalıdır.

Tedbirler Yönetmeliğinin 17/A maddesi, yükümlülere, işlemin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alma yükümlülüğü yüklemektedir. Keza aynı Yönetmeliğin 5. maddesine göre yükümlüler kimlik tespiti gereken hallerde kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle müşterilerinin ve müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin kimliğini tespit etmek ve işlemin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirleri almak zorundadır. Yine Yönetmeliğin 17. maddesinin son fıkrasına göre kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde gerçek faydalanıcının tanınmasına yönelik tedbirler uygulanır.

Özet Bilgi	Gerçek Faydalanıcının Tespitini Zorunlu Kılan Hükümler
	Tedbirler Yönetmeliği 5. madde (kimlik tespiti) Tedbirler Yönetmeliği 12. madde (Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerde ve yurt dışında kurulmuş güven sözleşmelerinde kimlik tespiti) Tedbirler Yönetmeliği 17. madde (Başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti) Tedbirler Yönetmeliği 17/A maddesi (Gerçek faydalanıcının tanınması)

Gerçek faydalanıcılık tespitinde gerçek faydalanıcının kimlik bilgileri alınır ve bu bilgilerin teyidi için gerekli tedbirler uygulanır. Bu kapsamda, kimlik bilgilerini içeren noter onaylı imza sirküleri kullanılabilir.

Önemli not: Gerçek faydalanıcının tespiti yalnızca sürekli iş ilişkisi tesisinde söz konusudur.

2. Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişilerle Sürekli İş İlişkisi Tesisinde Gerçek Faydalanıcının Tespiti

Yönetmeliğin 17/A maddesine göre, **y**ükümlüler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, gerçek faydalanıcının tespitine yönelik olarak tüzel kişiliğin yüzde yirmi beşi aşan hisseye sahip gerçek kişi ortaklarının kimliğini Yönetmeliğin gerçek kişilerde kimlik tespiti başlıklı 6. maddesine göre tespit eder.

Tüzel kişiliğin yüzde yirmi beşi aşan hisseye sahip gerçek kişi ortağının gerçek faydalanıcı olmadığından şüphelenilmesi veya bu oranda hisseye sahip gerçek kişi ortak bulunmaması durumunda, tüzel kişiliği nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır. Tespit edilen gerçek kişi ya da kişiler gerçek faydalanıcı kabul edilir.

Yukarıda anlatıldığı şekilde gerçek faydalanıcının tespit edilemediği durumlarda, ticaret sicilinde kayıtlı en üst düzey icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler üst düzey yönetici sıfatıyla gerçek faydalanıcı kabul edilir.

Yükümlüler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde ayrıca tüzel kişiliğin yüzde yirmi beşi aşan hisseye sahip tüzel kişi ortaklarının kimliğini 7. maddeye göre tespit eder. Yurt dışında mukim tüzel kişi ortakların bu kapsamda alınması gereken kimlik bilgilerinin teyidi, ilgili ülkede Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği muadili kuruluşların ya da verilerin resmi olarak tutulduğu diğer kuruluşların açık kaynakları üzerinden yapılabilir.

3. Diğer Tüzel Kişiler İle Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküllerle Sürekli İş İlişkisi Tesisinde Gerçek Faydalanıcının Tespiti

Yönetmeliğin 17/A maddesine göre, sürekli iş ilişkisi kapsamında, diğer tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır. Gerçek faydalanıcının tespit edilememesi halinde bunlar nezdinde en üst düzeyde icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler üst düzey yönetici sıfatıyla gerçek faydalanıcı kabul edilir.

4. Gerek Faydalanıcının Tespitinde Basitleştirilmiş Tedbirler

5 No.lu MASAK Genel Tebliğinin 2.2.1. ve 2.2.2. maddesine göre müşteri konumundaki yurt dışında mukim bankanın Yönetmeliğin 17/A maddesi kapsamında gerçek faydalanıcısı kabul edilen kişilerin kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgileri risk temelli yaklaşım çerçevesinde alınmayabilir.

Aynı Tebliğe göre aşağıdaki durumlarda geçen gerçek faydalanıcının tanınması yükümlülüğünün uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

Özet Bilgi	Gerçek Faydalanıcının Tespitinin Zorunlu Olmadığı Haller (5 Nolu Tebliğ)
	2.2.3. Müşterinin kamu idaresi veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olduğu işlemler 2.2.4. Müşterinin uluslararası kuruluş veya Türkiye'de mukim elçilik ya da konsolosluk olduğu işlemler 2.2.7. Emeklilik sözleşmeleri, emeklilik planları ve hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemler 2.2.9. Ön ödemeli kartlara ilişkin işlemler (sadece teyit yönünden) 2.2.11. Elektronik para ve ödeme kuruluşlarına ilişkin işlemler (sadece teyit yönünden) 2.2.12. Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılara ilişkin işlemler (sadece teyit yönünden)

E. Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi

Tedbirler Yönetmeliğinin 19. maddesine göre, yükümlüler, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek ve müşterileri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmak zorundadır.

Ayrıca bu müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir. Finansal kuruluşlar sürekli iş ilişkisi dışında gerçekleştirilen işlemleri de risk temelli yaklaşımla izlemek amacıyla gerekli tedbirleri alır. Finansal kuruluşlar bu amaçlarla uygun risk yönetim sistemi oluşturur.

F. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler

Tedbirler Yönetmeliğinin 18 ve 25. maddesi, özel dikkat ve ilave tedbirler alınması gerektiren bazı durumları düzenlemektedir.

1. Özel Dikkat Gerektiren İşlemler

Tedbirler Yönetmeliğinin 18. maddesine göre, yükümlüler karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlere özel dikkat göstermek, talep edilen işlemin amacı hakkında yeterli bilgi edinmek için gerekli tedbirleri almak ve bu kapsamda elde edilen bilgi, belge ve kayıtları istenildiğinde yetkililere sunmak üzere muhafaza etmek zorundadır.

2. Riskli Ülkelerle İlişkiler

Tedbirler Yönetmeliğinin 25. maddesi, riskli ülkelerle ilişkilerde bazı ilave tedbirler alınmasını öngörmektedir.

Tedbirler Yönetmeliğindeki tanıma göre riskli ülkeler, aklama ve terörün finansmanının önlenmesi konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, bu suçlarla mücadele konusunda işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkelerden Bakanlıkça duyurulanları ifade etmektedir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 25. maddesine göre finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler, riskli ülkelerde yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller ve bu ülkelerin vatandaşları ile girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermek, görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlerin amacı ve mahiyeti hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi toplamak ve bunları kayda geçirmek zorundadır.

FATF TAVSİYELERİNDE YÜKSEK RİSKLİ ÜLKELER (REC.19)
Finansal kuruluşlar, hakkında FATF'in sıkı müşteri tanı tedbirleri uygulanmasını gerekli gördüğü ülke kökenli gerçek ve tüzel kişiler veya finansal kuruluşlarla yürütülen iş ilişkilerinde ve işlemlerde sıkı müşterini tanı tedbirleri uygulamaya zorunlu tutulmalıdır. Uygulanan sıkı müşterini tanı tedbirinin türü etkili ve risklerle orantılı olmalıdır. Ülkeler, FATF'in böyle olmasını gerekli gördüğü durumlarda, uygun karşı tedbirleri uygulayabilmelidir. Ülkeler, FATF'in bu yöndeki herhangi bir talebinden bağımsız olarak da karşı tedbirleri uygulayabilmelidir. Söz konusu karşı tedbirler etkili ve risklerle orantılı olmalıdır.

Riskli ülkeler hakkında Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarca kabul edilenler de dâhil olmak üzere alınması gereken tedbirleri belirlemeye Bakanlık yetkilidir.

G. Sıkılaştırılmış Tedbirler

FATF Tavsiyeleri, aklama veya terörizmin finansmanı riskinin daha yüksek olduğu ve gelişmiş müşterinin tanınması önlemlerinin alınması gereken durumlar tespit edilebilmesinin mümkün ve gerekli kılmaktadır. Bu anlamda müşteri türleri, ülkeler veya coğrafi bölgeler, belirli ürünler,

hizmetler, işlemler veya dağıtım kanalları ile ilgili aklama ve terörizmin finansmanı riskleri belirlenmelidir.

FATF TAVSİYELERİNDE SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER (REC.1)
Ülkeler, kendi ülkelerindeki aklama ve terörizmin finansmanı risklerini belirlemeli, değerlendirmeli ve anlamalıdır. Ülkeler, risklerin etkili bir şekilde azaltılmasını sağlamak amacıyla; riskleri değerlendirmek ve kaynakları etkin kullanmak için eylemleri koordine edecek bir otorite veya mekanizma belirlemek de dahil olmak üzere önlemler almalıdır. Bu değerlendirmeye dayanarak, ülkeler aklama ve terörizmin finansmanını önlemek veya azaltmak için alınan önlemlerin belirlenen risklerle orantılı olmasını sağlamak amacıyla risk temelli bir yaklaşım uygulamalıdır. Bu yaklaşım, aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele rejimi genelinde kaynakların verimli bir şekilde tahsis edilmesi ve FATF Tavsiyeleri genelinde risk temelli önlemlerin uygulanması için temel bir dayanak olmalıdır. Ülkeler daha yüksek riskler tespit ettiklerinde, aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele rejimlerinin bu riskleri yeterince ele aldığından emin olmalıdırlar. Ülkeler daha düşük riskler tespit ettiklerinde, basitleştirilmiş önlemleri izin vermeli ve teşvik etmelidirler.

10 No'lu Tavsiye'ye ilişkin Yorumlayıcı Not'a göre bunlar, en azından aşağıdaki şu huşuları içermelidir.

(a) Müşteri risk faktörleri:

→ İş ilişkisinin, finansal kuruluş ile müşteri arasında açıklanamayan önemli bir coğrafi mesafe olması gibi olağandışı koşullarda yürütülmesi.

→ Müşterinin yerleşik olmayan bir kişi olması.

→ Müşterinin kişisel varlık tutma aracı olan bir tüzel kişi veya işletme olması.

→ Müşterinin vekil hissedarı veya hamiline yazılı hisseleri olan bir şirket olması.

→ Müşterinin nakit yoğun bir işletme olması.

→ Şirketin ortaklık yapısı, şirketin işinin niteliğine göre olağandışı veya aşırı karmaşık olması.

(b) Ülke veya coğrafi risk faktörleri:

→ Karşılıklı değerlendirme, ayrıntılı değerlendirme raporları veya yayınlanmış takip raporları gibi güvenilir kaynaklar tarafından yeterli KA/TF sistemlerine sahip olmadığı tespit edilen ülkeler.

→ Birleşmiş Milletler tarafından yaptırımlara, ambargolara veya benzer tedbirlere tabi tutulan ülkeler.

→ Güvenilir kaynaklar tarafından önemli ölçüde yolsuzluk veya diğer suç faaliyetlerine rastlandığı tespit edilen ülkeler.

→ Güvenilir kaynaklar tarafından terör faaliyetlerine finansman veya destek sağladığı tespit edilen ya da ülkelerinde faaliyet gösteren terör örgütleri olduğu belirlenen ülkeler veya coğrafi bölgeler.

(c) Ürün, hizmet, işlem veya dağıtım kanalı risk faktörleri:

→ Özel bankacılık.

→ Anonim işlemler (nakit içerebilir).

→ Yüz yüze olmayan iş ilişkileri veya işlemler.

→ Bilinmeyen veya ilişkili olmayan üçüncü taraflardan alınan ödemeler.

FATF TAVSİYELERİNDE SIKILAŞTIRILMIŞ TEDBİRLER (REC. 10'A İLİŞKİN AÇILAYICI NOT)

Daha yüksek riskli iş ilişkilerine uygulanabilecek sıkılaştırılmış müşterinin tanınması önlemlerinin örnekleri arasında şunlar yer almaktadır:

- Müşteriye ilişkin ek bilgilerin elde edilmesi, müşterinin ve gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerinin daha düzenli olarak güncellenmesi.
- İş ilişkisinin amaçlanan niteliği hakkında ek bilgi edinmek.
- Müşterinin fon veya servet kaynağı hakkında bilgi edinmek.
- Amaçlanan veya gerçekleştirilen işlemlerin nedenleri hakkında bilgi edinmek.
- İş ilişkisinin başlatılması veya devam ettirilmesi için üst düzey yönetimin onayının alınması.
- Uygulanan kontrollerin sayısını ve zamanlamasını artırarak ve daha fazla incelenmesi gereken işlem modellerini seçerek iş ilişkisinin daha iyi izlenmesini sağlamak.
- İlk ödemenin, benzer müşterinin tanınması standartlarına tabi bir bankada müşteri adına açılacak hesap aracılığıyla yapılmasının zorunlu kılınması.

Tedbirler Yönetmeliğinin 26/A ve Uyum Yönetmeliğin 13. maddesine göre finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler, 18 inci, 20 nci ve 25 inci maddeler kapsamındaki işlemler ile risk temelli yaklaşım çerçevesinde tespit edecekleri yüksek riskli durumlarda, tespit edilen riskle orantılı olarak aşağıda belirtilen tedbirlerin bir veya birden fazlasını ya da tamamını uygular.

a) Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek.

b) İş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek.

c) İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek.

ç) İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek.

d) İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak.

e) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

f) Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak.

Uyum Yönetmeliği ayrıca iki konuda daha sıkılaştırılmış tedbirler öngörmüştür. Bu Yönetmeliğin 13. maddesine göre finansal kuruluşların kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisinde kripto varlık hizmet sağlayıcılarının ise müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde bazı sıkılaştırılmış tedbirler uygulamaları gerekmektedir. Diğer konu ise terminal aracılığıyla gerçekleştirilen ödeme hizmetinde (terminal hizmeti), müşteriyle (üye işyeri) iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerde sıkılaştırılmış tedbirler uygulanmasıdır.

Her iki Yönetmelik de Hazine ve Maliye Bakanlığına, bu madde kapsamında dikkate alınacak yüksek riskli durumlar ile yukarıda sayılanlar dışında ayrıca sıkılaştırılmış tedbirler belirleme yetkisi vermiştir. Bu maddelere dayanılarak iki konuda sıkılaştırılmış tedbirler öngörülmüştür. Bunlardan birincisi kamusal nüfuz sahibi kişilerle ilgili alınması gereken tedbirler, diğeri ise kripto varlık hizmet sağlayıcıların bazı işlemleriyle ilgili tedbirlerdir.

1. Finansal Kuruluşların Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İş İlişkisi Tesisinde Sıkılaştırılmış Tedbirler

Uyum Yönetmeliğinin 13. maddesine göre finansal kuruluşların kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisinde, asgari olarak (c), (ç) ve (e) bentlerinde yer alan tedbirler uygulanır, ayrıca tutar ve işlem sayısı sınırı belirlemeye yönelik uygun tedbirler alınır.

Bu kapsamda alınması zorunlu olan tedbirler şunlardır:

→ İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek.

→ İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek.

→ Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

Finansal kuruluşlar tarafından kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisi üst seviyedeki görevlinin onayına bağlanır.

2. Terminal Hizmeti Kapsamında Sıkılaştırılmış Tedbirler

Uyum Yönetmeliğinin 13. maddesine göre 6493 sayılı Kanunun 12. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile (c) bendinde yer alan ödeme aracının kabulü hizmeti kapsamında temin edilen terminal aracılığıyla gerçekleştirilen ödeme hizmetinde (terminal hizmeti), müşteriyle (üye işyeri) iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerde asgari olarak birinci fıkranın (a) ila (f) bentlerinde yer alan tedbirler uygulanır.

Bu kapsamda alınması zorunlu olan tedbirler şunlardır:

a) Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek.

b) İş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek.

c) İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek.

ç) İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek.

d) İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak.

e) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

f) Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak (tedbir bankalar tarafından uygulanmayabilir).

Söz konusu terminallerin iş ilişkisinin amacına uygun olarak kullanıldığı veya ilgili mevzuatında izin verilen haller dışında başka kişilere kullandırılmadığı düzenli olarak kontrol edilir; bu kapsamda herhangi bir aykırılığın tespiti halinde iş ilişkisine son verilmesi de dahil olmak üzere gerekli tedbirler alınır.

3. Kamusal Nüfuz Sahibi Kişilerle İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler

Tedbirler Yönetmeliğinin 26/A ve Uyum Yönetmeliğin 13. maddesin verdiği yetkiye dayanılarak, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak, kamusal nüfuz sahibi kişiler hakkında yükümlüler tarafından alınması ve uygulanması gereken sıkılaştırılmış tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla 17/11/2022 tarihli ve 32016 sayılı Resmî Gazete'de 21 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği yayımlanmıştır.

Ayrıca Tebliğin uygulanmasına ilişkin Başkanlıkça uygulama rehberi çıkarılmış ve Başkanlığın resmî internet sitesi aracılığı ile duyurulmuştur. Uygulama rehberinde belirlenen usul veya esaslarda herhangi bir değişiklik öngörmesi durumunda bu hususlar resmî internet sitesinde duyurulur ve uygulama, belirlenen yeni usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulan güncel rehbere göre gerçekleştirilir.

FATF TAVSİYELERİNDE KAMUSAL NÜFUZ SAHİBİ KİŞİLER (REC.12)
Finansal kuruluşlara, yabancı siyasi nüfuz sahibi kişilerle ilgili olarak (ister müşteri, ister gerçek faydalanıcı olsun) müşterinin tanınması konusundaki olağan tedbirleri uygulamanın yanı sıra;
a) Müşterinin ya da gerçek faydalanıcının siyasi nüfuz sahibi bir kişi olup olmadığının belirlenmesi için uygun risk yönetim sistemine sahip olması,
b) Bu tür iş ilişkisi tesis edilmesi (ya da mevcut müşteriler için devam ettirilmesi) için üst düzey yönetimden onay alması,
c) Fonların ve mal varlığının kaynağının tespiti için makul tedbirleri alması,
d) İş ilişkisini sürekli olarak sıkı bir şekilde izlemesi, zorunluluğu getirilmelidir.
Finansal kuruluşlar, müşterinin ya da gerçek faydalanıcının yerli siyasi nüfuz sahibi bir kişi ya da uluslararası bir kuruluş tarafından üst düzey bir görev tevdi edilen veya edilmiş olan bir kişi olup olmadığını belirlemek için makul tedbirleri almaya zorunlu tutulmalıdır.
Söz konusu kişilerle daha yüksek risk taşıyan iş ilişkilerinde, finansal kuruluşlara (b), (c) ve (d) paragraflarında yer alan tedbirleri uygulama zorunluluğu getirilmelidir.
Her tür siyasi nüfuz sahibi kişi ile ilgili yükümlülükler, siyasi nüfuz sahibi kişinin aile bireyleri ve yakınları için de uygulanmalıdır.

a) Kamusal Nüfuz Sahibi ve Yakınları

Tebliğ'de yer alan tanıma göre kamusal nüfuz sahibi kişi; yurt içinde veya yabancı bir ülkede seçimle veya atama yoluyla kendisine önemli bir kamusal görev tevdi edilen üst düzey gerçek kişiler ile uluslararası kuruluşların yönetim kurulu üyeleri, üst düzey yöneticileri ile eşdeğer görev yapan diğer kişilerdir.

Tebliğe göre, kamusal nüfuz sahibi kişilerin yakınları ibaresinden, bir çıkar veya amaç birlikteliği olarak değerlendirilebilecek, birinci derece dışındaki akrabalık, nişanlılık, şirket ortaklığı veya şirket çalışanı olmak gibi her türlü sosyal, kültürel veya ekonomik nitelikli yakınlık anlaşılmalıdır.

b) Kamusal Nüfuz Sahibi Kişiler Bakımından Alınacak Tedbirler

Tebliğin 4. maddesine göre finansal kuruluşlar, finansal olmayan belirli iş ve meslekler ile kripto varlık hizmet sağlayıcılar kamusal nüfuz sahibi kişilerle ilgili olarak şu tedbirleri almakla yükümlüdür.

1) Öncelikle, finansal kuruluşlar, finansal olmayan belirli iş ve meslekler ile kripto varlık hizmet sağlayıcılar, müşterinin ya da gerçek faydalanıcının kamusal nüfuz sahibi kişi olup olmadığının belirlenmesi amacıyla makul tedbirleri alınır.

2) Uyum programı oluşturacak yükümlülerin risk yönetimi faaliyetleri, yabancı bir ülke tarafından seçilen veya atanan kamusal nüfuz sahibi kişilerin belirlenmesine yönelik tedbirleri de kapsar.

3) Yabancı bir ülke tarafından seçilen veya atanan kamusal nüfuz sahibi kişilerle veya bunların eşleri, birinci derecede akrabaları ya da yakınları ile tesis edilen iş ilişkilerinde ve gerçekleştirilen işlemlerde birinci fıkrada belirtilen yükümlülerce asgari olarak aşağıdaki tedbirler uygulanır:

a) İş ilişkisi tesisini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak.

b) Bu kişilere ait veya işleme konu malvarlıkları ve fonların kaynağının tespiti için makul tedbirler almak.

c) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

4) 3 no.lu paragraftaki Bu tedbirler, Türkiye tarafından seçilen veya atanan ya da uluslararası kuruluşlarda görev yapan kamusal nüfuz sahibi kişilerle yahut bunların eşleri, birinci derece akrabaları veya yakınları ile tesis edilen iş ilişkisinin ve gerçekleştirilen işlemlerin yüksek riskli olarak değerlendirilmesi durumunda da uygulanır.

5) Hayat sigortası poliçesinin lehdarının veya gerçek faydalanıcısının kamusal nüfuz sahibi kişi olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, sigorta poliçesine bağlı hak ve alacakların lehdara ödenmesinden önce veya en geç ödeme zamanında makul tedbirler alınır. Buna ilişkin yüksek

risk tespit edildiği durumlarda ödeme yapılmadan önce üst yönetim bilgilendirilir ve üçüncü fıkranın (c) bendinde belirtilen tedbirler uygulanır.

c) Kamusal Nüfuz Sahibi Kişilerin Görevden Ayrılmaları

Kamusal nüfuz sahibi kişilerin görevden ayrılmaları veya bu niteliklerini kaybetmeleri halinde, üçüncü fıkrada belirtilen tedbirlerin uygulanmasına görevden ayrıldıkları veya bu niteliklerini kaybettikleri tarihten itibaren en az bir yıl süreyle devam edilir. Bu kişilerle gerçekleştirilen işlemlerin ya da iş ilişkilerinin risk teşkil etmesi halinde bu süre uzatılabilir.

4. Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Sıkılaştırılmış Tedbirler

a) Genel Olarak

Uyum Yönetmeliğinin 13. maddesi kripto varlık hizmet sağlayıcılarının müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde bazı sıkılaştırılmış tedbirler öngörmektedir. Bunun yanı sıra 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak müşterinin tanınması tedbirleri kapsamında kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından alınacak bazı sıkılaştırılmış tedbirlere ilişkin usul ve esaslar için 28/06/2025 tarihli ve 32940 sayılı Resmî Gazete'de 29 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği yayımlanmıştır.

FATF TAVSİYELERİNDE YENİ TEKNOLOJİLER (REC.15)
Ülkeler, sanal varlıklardan kaynaklanan riskleri yönetmek ve azaltmak amacıyla sanal varlık hizmet sağlayıcılarının, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı amaçları doğrultusunda düzenlenmesini, lisanslanmasını veya tescil edilmesini ve FATF Tavsiyelerinde öngörülen ilgili tedbirlere uyumun izlenmesi ve sağlanması için etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır.

b) Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Genel Sıkılaştırılmış Tedbirler

Uyum Yönetmeliğinin 13. maddesine ve Tebliğin 4. maddesine göre göre kripto varlık hizmet sağlayıcılarının müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde asgari olarak birinci fıkranın (c), (ç) ve (e) bentlerinde yer alan tedbirler uygulanır.

Bu kapsamda alınması zorunlu olan tedbirler şunlardır:

→ İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek.

→ İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek.

→ Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

Tebliğin 4. maddesine göre platformlar, tüm kripto varlık transfer işlemlerinde müşteriden işlemin mahiyetine ilişkin en az 20 karakter uzunluğunda bir işlem açıklaması temin eder.

c) Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Müşterileriyle İlişkilerinde Sıkılaştırılmış Tedbirler

Uyum Yönetmeliğinin 13. maddesine göre kripto varlık hizmet sağlayıcılarının müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde tutar ve işlem sayısı sınırı belirlemeye yönelik uygun tedbirler alınır. Tebliğin 4. maddesinde ise, "kripto varlık hizmet sağlayıcılar risk yönetim politikasında, tutar ve işlem sayısı sınırı belirlemeye yönelik uygun tedbirleri alır." hükmü yer almaktadır.

Bu tutar ve sınırlamalara ilişkin detaylar Tebliğin 4. maddesinde yer almaktadır.

Platformlar, Tedbirler Yönetmeliğinin 24/A maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları kapsamında aracılık ettikleri kripto varlık çekim işlemlerinde, başka platformlara yapılan transfer işlemleri dahil, kripto varlık transferini, transfer edilecek kripto varlığın alım, takas veya yatırma işleminden en az 48 saat sonra gerçekleştirir. Bu süre, ilk kripto varlık çekim işlemleri bakımından en az 72 saat olarak uygulanır.

> c) Kripto varlık çekme işlemi: Platformlar tarafından aracılık edilen ve müşterinin hesabından kripto varlık bakiyesini azaltan kripto varlık transfer işlemini,
>
> d) Kripto varlık yatırma işlemi: Platformlar tarafından aracılık edilen ve müşterinin kripto varlık bakiyesini artıran kripto varlık transfer işlemini,
>
> e) Platform: 6362 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (dd) bendinde tanımlanan kuruluşları,
>
> f) Saklama kuruluşu: 13/3/2025 tarihli ve 32840 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ (III-35/B.1)'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde tanımlanan kuruluşları,

Platformlar tarafından aracılık edilen, bir veya birden fazla resmî para birimi de dahil olmak üzere başka bir değere, hakka veya bunların birleşimine referans vererek istikrarlı bir değeri korumayı amaçlayan kripto varlıkların çekim işlemlerinde, başka platformlara yapılan transfer işlemleri dahil, günlük 3.000 ABD Doları ve aylık 50.000 ABD Doları karşılığı tutarda limit

uygulanır. Ancak Tedbirler Yönetmeliğinin 24/A maddesinin birinci fıkrasının uygulanması durumunda bu limitler 2 kat uygulanabilir.

Platformlar; müşterinin tanınmasına ilişkin olarak tüm tedbirleri almak, varlıkların kaynağına ilişkin bilgiler ile banka ya da diğer platform nezdindeki hesap detayları dahil belgeleri periyodik olarak almak, müşterinin bu tedbirlerden kaçınmasını önlemek koşuluyla, likidite sağlayıcılığı, piyasa yapıcılığı veya piyasalar arası arbitraj işlemi amacıyla yapıldığından emin olunan kripto varlık transferlerinde, her bir müşteri için ayrı ayrı alınacak yönetim kurulu onayı ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki tedbirleri uygulamayabilirler. Platformlar bu fıkra kapsamında tedbir uygulamadıkları müşterilerini sürekli olarak izlemek ve kontrol etmekle yükümlü olup işlemlerin mahiyetinin likidite sağlayıcılığı, piyasa yapıcılığı veya piyasalar arası arbitraj işlemi olmadığının anlaşılması durumunda üçüncü ya da dördüncü fıkra hükümleri derhal uygulanır.

Saklama kuruluşlarının platform müşterileri nam veya hesabına gerçekleştirecekleri transferler kısıtlamalara tabidir.

Platformlar ile saklama kuruluşları arasında gerçekleştirilecek sermaye piyasası mevzuatından kaynaklanan transferler bakımından bu tedbirler uygulanmaz.

H. Basitleştirilmiş Tedbirler

1. Genel Olarak

Tedbirler Yönetmeliğinin üçüncü bölümünde müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar yer almaktadır. Söz konusu Yönetmeliğin 26. maddesinde müşterinin tanınmasına yönelik tedbirler bakımından yükümlülerin daha basit tedbirler almalarına Hazine ve Maliye Bakanlığınca izin verilebileceği ve bu madde kapsamında uygulanabilecek tedbirler ile işlem türlerini belirleme konusunda da Hazine ve Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir.

FATF TAVSİYELERİNDE BASİTLEŞTİRİLMİŞ TEDBİRLER (REC.1)
Ülkeler, daha düşük seviyedeki riskleri tespit etmeleri halinde ise, FATF Tavsiyelerinin bazıları için belirli koşullarda basitleştirilmiş tedbirlerin uygulanmasına izin verebilirler.
(…) Ülkelerin daha düşük riskler tespit ettiği durumlarda, uygulanan tedbirlerin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı riskinin düzeyiyle orantılı olmasını sağlamalı ve aynı zamanda Tavsiye 7'de öngörülen hedeflenen mali yaptırımların tam olarak uygulanmasını temin etmelidirler.

Tedbirler Yönetmeliğinin 26. maddesine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından,

a) Finansal kuruluşların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerde,

b) Müşterinin 5018 sayılı Kanuna göre genel yönetim kapsamında olan kamu idaresi veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olduğu işlemlerde,

c) Maaş ödemesi anlaşması kapsamında toplu müşteri kabulü yoluyla iş ilişkisi tesisinde,

ç) Çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile emeklilik sözleşmelerine ilişkin işlemlerde,

d) Müşterinin halka açık ve hisseleri borsaya kote edilmiş şirket olduğu işlemlerde,

müşterinin tanınmasına yönelik tedbirler bakımından yükümlülerin daha basit tedbirler almalarına izin verilebilir. Bakanlık bu madde kapsamında uygulanabilecek tedbirler ile risk temelli yaklaşımla aklama ve terörizmin finansmanı riskinin düşük olarak değerlendirildiği durumlarda yukarıda sayılanlar dışında işlem türleri belirlemeye yetkilidir.

Bakanlık bu belirleme yetkisini 5 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği ile kullanmıştır.

FATF TAVSİYELERİNDE BASİTLEŞTİRİLMİŞ TEDBİRLER (REC. 10'A İLİŞKİN AÇILAYICI NOT)

- ➔ Müşterinin ve gerçek faydalanıcının kimliğinin iş ilişkisi kurulduktan sonra doğrulanması.
- ➔ Müşteri kimlik güncellemelerinin sıklığının azaltılması.
- ➔ Makul bir parasal eşiğe dayalı olarak devam eden izleme ve inceleme işlemlerinin derecesinin azaltılması.
- ➔ İş ilişkisinin amacını ve niteliğini anlamak için belirli bilgileri toplamak veya belirli önlemleri uygulamak yerine, kurulan işlem veya iş ilişkisinin türünden amaç ve niteliğini çıkarmak.
- ➔ Basitleştirilmiş müşterinin tanınması önlemleri, aklama veya terörizmin finansmanı şüphesi olduğunda veya belirli yüksek risk senaryolarının geçerli olduğu durumlarda kabul edilemez.

2. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Mahiyeti

Yönetmeliğin üçüncü bölümünde müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususlar ile bunların uygulanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

5 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği ile işlem türleri bakımından risk temelli yaklaşımla aklama ve terörün finansmanı riskinin düşük olarak değerlendirilebileceği veya müşterinin yabancı kamusal nüfuz sahibi kişi olduğu durumlarda, müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususların basitleştirilerek uygulanmasına imkân tanınmaktadır.

3. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Yöntemi

5 Sıra Nolu MASAK Genel Tebliğine göre, basitleştirilmiş tedbir uygulanmasına imkân tanınan durumlarda yükümlüler, müşterinin ve işlemin, Tebliğde belirtilen niteliklere sahip olup olmadığı konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar.

Bu amaçla yükümlüler; müşteriden alınacak bilgilerden, kamuya açık kaynaklardan, müşterinin daha önce iş ilişkisine girdiği üçüncü kişilerden ve diğer kaynaklardan faydalanır ve elde ettikleri bilgileri yazılı olarak veya elektronik ortamda kaydederler.

4. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Sınırları

Bu kapsamda basitleştirilmiş tedbirler, Tedbirler Yönetmeliğin 5 ila 14. maddelerinde geçen kimlik tespiti, 17. maddesinde geçen başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ve 19. maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesine ilişkin yükümlülükler ile sınırlıdır.

5 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğine göre basitleştirilmiş tedbir uygulanabilecek her bir durum için yükümlüler; aklama veya terörün finansmanı bakımından kötüye kullanımın söz konusu olup olmayacağını ve dolayısıyla aklama ve terörün finansmanı riskini her bir işlem bakımından ayrı ayrı değerlendirmelidirler. Bu kapsamda riskli olarak değerlendirilen işlemlerde yükümlüler, basitleştirilmiş tedbir uygulamasından yararlanamaz. Aklama veya terörün finansmanı şüphesinin söz konusu olduğu durumlarda ise basitleştirilmiş tedbir uygulanmaz ve konu şüpheli işlem bildirimi olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirilir.

Tedbirler Yönetmeliğine göre yükümlüler işlem nedeniyle aklama veya terörün finansmanı riskinin oluşabileceği durumlarda, basitleştirilmiş tedbirleri uygulayamazlar ve işlemin 27. maddeye göre şüpheli işlem olabileceğini göz önünde bulundururlar.

5. Basitleştirilmiş Tedbirlerde Teyit

5 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğine göre basitleştirilmiş tedbirlerden faydalanılarak tesis edilen sürekli iş ilişkisi tesisinde, Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen gerçek kişilerle ilgili kimlik tespiti kapsamında beyan edilen adresin doğruluğu, e-Devlet veri tabanlarından yararlanmak suretiyle (elektronik görüntüsü de alınarak) teyit edilebilir.

Müşteri adresine alma haberli posta yoluyla tebligat yapılması durumunda, tebligatın müşteriye yapıldığına dair belge de adres teyidinde kullanılabilir.

Sürekli iş ilişkisi tesis edilen müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir.

6. Basitleştirilmiş Tedbirlerin Uygulanabileceği Durumlar

Bu kapsamda basitleştirilmiş tedbirler, 5 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğinin (2.2) nci bölümünde işlem bazında ayrı ayrı gösterilmiştir.

a) Finansal Kuruluşların Kendi Aralarında Gerçekleştirdikleri İşlemler

Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımlanan finansal kuruluşların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerde, müşteri konumunda olan finansal kuruluşa ilişkin olarak Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

Türkiye'de yerleşik bir finansal kuruluşun müşterisinin yabancı ülkede yerleşik bir finansal kuruluş olması durumunda basitleştirilmiş tedbirlerin uygulanabilmesi için, yabancı finansal kuruluşun aklama ve terörün finansmanıyla mücadele alanındaki uluslararası standartlara uygun düzenleme ve denetime tabi olan bir ülkede yerleşik olması gerekmektedir.

Öte yandan finansal kuruluşlar, elektronik ortamda yüz yüze gerçekleştirilmeyen işlemler bakımından güvenli iletişim ağlarının kullanılması, işlem talep eden veya talimat veren kişinin kimliğini ve yetkisini tespite ve doğrulamaya yarayan şifrelerin kullanılması da dahil gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelikte tanımlanan kıymetli madenler aracı kuruluşlarının Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde ve kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemler bakımından da bu bölümün birinci ve ikinci fıkraları uygulanır.

Müşteri konumundaki yurt dışında mukim bankanın Yönetmeliğin 17/A maddesi kapsamında gerçek faydalanıcısı kabul edilen kişilerin kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgileri risk temelli yaklaşım çerçevesinde alınmayabilir.

b) Finansal Kuruluşlar Dışındaki Yükümlülerin Müşterilerinin Bankalar Olduğu İşlemler

Ülkemizde veya aklama ve terörün finansmanıyla mücadele alanındaki uluslararası standartlara uygun düzenleme ve denetime tabi olan diğer ülkelerde yerleşik bankaların, finansal kuruluşlar dışındaki yükümlülerin müşterisi olduğu işlemlerde; yükümlü tarafından, müşteri konumunda olan bankaya ilişkin olarak Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

Müşteri konumundaki yurt dışında mukim bankanın Yönetmeliğin 17/A maddesi kapsamında gerçek faydalanıcısı kabul edilen kişilerin kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgileri risk temelli yaklaşım çerçevesinde alınmayabilir.

c) Müşterinin Kamu İdaresi veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu Olduğu İşlemler

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamında olan kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olması durumunda yükümlüler; bu kurum ve kuruluşlar adına işlem yapan gerçek kişilerin Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgilerini alarak kaydeder ve yetki durumlarını da mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden teyit ederler. Yönetmeliğin 6. maddesi uyarınca alınan bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesinde başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

Yukarıdaki hükümler, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiş bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri için de uygulanır.

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin ödeme ve tahsilatlarına ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği'nde belirlenen banka

ve finansal kuruluşlar nezdinde açılacak hesaplar üzerinde Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi kapsamında gerçekleştirilecek işlemlerde, kamu idaresi adına işlem yapan gerçek kişilere ilişkin olarak alınması gereken bilgiler anılan sistem vasıtasıyla gönderilebilir. Söz konusu hesaplar üzerinde sistem vasıtasıyla yapılan işlemlerde muhasebe birimlerince kullanılan güvenli elektronik imza, alınması gereken imza hükmündedir.

d) Müşterinin Uluslararası Kuruluş veya Türkiye'de Mukim Elçilik ya da Konsolosluk Olduğu İşlemler

Müşterinin Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar veya Türkiye'de mukim elçilik ya da konsolosluk olduğu durumda yükümlüler, bu kuruluşlar adına işlem yapan gerçek kişilerin Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgilerini alarak kaydeder ve yetki durumlarını da yetkili olduklarını gösterir bir belge üzerinden teyit ederler. Yönetmeliğin 6. maddesi uyarınca alınan bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesinde geçen başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

e) Maaş Ödemesi Kapsamında Toplu Müşteri Kabulüne İlişkin İşlemler

Bankaların, 5018 sayılı Kanuna göre genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya 100'den fazla personel istihdam eden kurum, kuruluş veya işletmelerin çalışanlarına maaş hesabı açılması amacıyla toplu müşteri kabulü yoluyla sürekli iş ilişkisi tesisinde, maaş ödemesi yapılacak gerçek kişilerin;

- Adı, soyadı,

- Doğum tarihi,

- Uyruğu,

- Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi,

- İşyeri veya ikametgah adresi,

- Varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

bilgileri alınır. Bu bilgilerden kimliğe ilişkin olanların teyidi Yönetmeliğin 6. maddesine göre yapılır. Bu teyit işlemi, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik

paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak da (elektronik görüntüsü alınmak suretiyle) yapılabilir.

Bankalar, müşterilerin kimliğine ilişkin olarak Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen kimlik belgeleri ile imza örneklerini işlemin yapılmasından itibaren en geç üç ay içinde alırlar. Adres teyidi de bu süre içerisinde yapılır. Bu kapsamda, maaş ödemesi yapılacak kişilerin isimleri ile birlikte çalıştığı kurumun açık adresinin bankaya bildirilmesi, işyeri adres bilgisinin teyidi için yeterli sayılır.

f) Uluslararası Kuruluşların Türkiye'de mukim birimlerinin veya Elçilik ve Konsolosluk Mensuplarının Maaş Ödemelerine İlişkin İşlemler

Bankaların, uluslararası kuruluşların Türkiye'de mukim birimlerinin veya elçilik ve konsoloslukların mensuplarına maaş hesabı açılması amacıyla sürekli iş ilişkisi tesisinde, maaş ödemesi yapılacak gerçek kişilerin;

- Adı, soyadı,

- Doğum tarihi,

- Uyruğu,

- Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, Türk uyruklu olmayanlar için doğum yeri bilgisi,

- İşyeri veya ikametgah adresi,

- Varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi

bilgileri alınır. Bu bilgilerden kimliğe ilişkin olanların teyidi Yönetmeliğin 6. maddesine göre yapılır. Bu teyit işlemi, İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak da (elektronik görüntüsü alınmak suretiyle) yapılabilir.

Bankalar, müşterilerin kimlik bilgilerinin teyidinde Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen kimlik belgeleri ile imza örneklerini işlemin yapılmasından itibaren en geç üç ay içinde alırlar. Adres teyidi de bu süre içerisinde yapılır. Bu kapsamda, maaş ödemesi yapılacak kişilerin isimleri ile birlikte çalıştığı kurumun açık adresinin bankaya bildirilmesi, işyeri adres bilgisinin teyidi için yeterli sayılır.

g) Emeklilik Sözleşmeleri, Emeklilik Planları ve Hayat Sigortası Sözleşmelerine İlişkin İşlemler

Emeklilik sözleşmeleri ve çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile bir yıl içinde ödenecek prim tutarı toplamı yirmi bin veya tek primli olup prim tutarı elli bin TL'nin altında olan hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemlerde yükümlüler; Yönetmeliğin 6. ve 7 nci maddelerinin birinci fıkralarındaki bilgileri, teyit belgelerine gerek olmaksızın, almak suretiyle işlem yapabilirler.

Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesinde geçen başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti, 17/A maddesinde geçen gerçek faydalanıcının tanınması ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

Emeklilik sözleşmesi ile bu madde kapsamındaki hayat sigortası sözleşmesinin mesafeli satış kapsamında düzenlenmesi halinde, imza örneği aranmamakla birlikte bu sözleşmelerin onaylanmasında hizmet riski ile Yönetmeliğin 20 nci maddesinde yer alan tedbirler göz önünde bulundurulur.

Emeklilik şirketleri, 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun Ek 2. maddesi kapsamında işverenin düzenlediği emeklilik sözleşmesiyle emeklilik planına dahil edilen çalışanlara ilişkin olarak; çalışanın imza örneği hariç Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgileri, teyit belgelerine gerek olmaksızın, almak suretiyle işlem yapabilirler. İşverenin çalışanları adına sağladığı kimlik bilgileri İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı üzerinden tamamlanabilir. Bu kapsamdaki işlemlerle ilgili olarak ikinci paragrafta yer alan hükümler uygulanabilir ve bu sözleşmelerin onaylanmasında hizmet riski ile Yönetmeliğin 20. maddesinde yer alan tedbirler göz önünde bulundurulur. Söz konusu tedbirler işveren grup emeklilik sözleşmelerinin yanı sıra açılan gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmeleri için de uygulanabilir.

Sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından, sigorta ettiren veya sigortalı dışında, üçüncü kişilere yapılacak hasar ve tazminat ödemelerinde, kimliğe ilişkin bilgilerin (adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklular için yabancı kimlik numarası) İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü veri tabanı kullanılarak sorgulanması yoluyla teyit edilmesi ve ödemelerin üçüncü kişinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka hesabı vasıtasıyla yapılması koşuluyla, kimlik bilgilerinin Yönetmeliğin ilgili maddelerindeki usul çerçevesinde teyidi ile imza örneği alınması zorunlu değildir.

h) Müşterinin Hisseleri Borsaya Kote Edilmiş Şirket Olduğu İşlemler

Müşterinin veya yüzde elliyi aşan çoğunluk hissesine sahip ortağının, hisseleri Borsa İstanbul Anonim Şirketine kote edilmiş şirket olduğu işlemlerde, şirkete ilişkin olarak Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin, Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

Ancak tüzel kişiyi temsile yetkili kimselerin kimliği ve yetki durumu, Yönetmeliğin 7. ve 14 üncü maddesinde belirtilen esaslara uygun olarak tespit edilir.

i) Ön Ödemeli Kartlara İlişkin İşlemler

Üzerindeki numara bazında hesap takibi yapılan, isimsiz, önceden ödeme ya da yükleme yapılması suretiyle kullanılabilir hale gelen ve yüklenen bakiye kadar kullanıma izin verilen ön ödemeli kartlarla ilgili işlemlerde yükümlüler;

- Tek kullanımlık olup tekrar yükleme yapılması mümkün olmayanlarda yüklü para tutarı beş bin beş yüz TL'yi,

- Yeniden yükleme yapılabilen ve toplam yükleme limiti bir ay içinde iki bin yedi yüz elli TL'yi ve her halükarda bakiyesi beş bin beş yüz TL'yi

aşmayan, fon transferi amacıyla kullanılamayan ve sadece kart hamilinin fiziken işyerinde bulunduğu ve kartın fiziken kullanıldığı veya Elektronik Ticarette Güven Damgası Hakkında Tebliğ kapsamında güven damgası alan hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcılar nezdinde yapılacak mal ve hizmet alımı ile fatura ödemelerinde kullanım amaçlı ön ödemeli kartların satışında Yönetmeliğin 6. maddesi kapsamında kimlik tespiti yapmayabilirler.

Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

j) Şans ve Bahis Oyunu Faaliyetlerini Münhasıran Elektronik Ortamda Gerçekleştiren Yükümlüler

İlgili mevzuatları uyarınca ticari faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren sanal ortam bayilerince;

- Türkiye'de mukim bankayla, sunulan mal veya hizmete ilişkin tahsilat ve ödeme işlemlerinin elektronik ortam üzerinden gerçekleştirileceğine dair sözleşme yapılmış olması,

- Müşterinin elektronik ortamda alınan başvurusunda, kimliğe ilişkin bilgilerin (Adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklular için yabancı kimlik numarası) İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü veri tabanı kullanılarak sorgulanması yoluyla teyit edilmesi,

- İş ve meslek bilgisinin alınması,

-Tüm tahsilat ve ödemelerin, kimlik bilgileri teyit edilerek kabul edilmiş müşterinin, kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka hesabı vasıtasıyla yapılması

koşuluyla, müşterinin kimlik bilgilerinin Yönetmeliğin 6. maddesindeki usul çerçevesinde teyidi ile imza örneği alınması zorunlu değildir.

Kimlik bilgilerinin müşteri kabul edilmeden önce doğrulanması amacıyla, kabul edilecek müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka hesabından, yükümlü tarafından bu amaçla oluşturulmuş bir doğrulama hesabına para transferi yapılması zorunludur. Bu transfer işlemi gerçekleştirilinceye kadar müşteri kabulü yapılamaz ve hiçbir hizmet verilemez.

Şans ve bahis oyunları düzenleme hak ve yetkisini haiz kurum ve kuruluşlar tarafından sabit, gezici veya sanal ortam bayilikleri bulunmakla birlikte bu faaliyetlerin sanal ortamda bizzat kendilerince gerçekleştirilmesi halinde de bu tedbirler uygulanır.

k) Elektronik Para ve Ödeme Kuruluşlarına İlişkin İşlemler

Yükümlüler, 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun;

a) 20 nci maddesi kapsamında elektronik paranın teminine yönelik işlemlerde,

- Yeniden yükleme imkanı bulunmaması halinde, elektronik olarak saklanan fon tutarı beş bin beş yüz TL'yi,

- Yeniden yükleme yapılabilen ve toplam yükleme tutarı bir ay içinde beş bin beş yüz TL'yi ve her halûkarda bakiyesi beş bin beş yüz TL'yi,

aşmayan, fon transferi amacıyla kullanılamayan ve sadece araç hamilinin fiziken işyerinde bulunduğu ve anonim aracın fiziken kullanıldığı veya Elektronik Ticarette Güven Damgası Hakkında Tebliğ kapsamında güven damgası alan hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcılar nezdinde yapılacak mal ve hizmet alımı ile fatura ödemelerinde kullanım amaçlı elektronik para ihracında ve ödeme hizmetlerinde kimlik tespiti yapmayabilirler.

b) 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında elektronik haberleşme hizmetleri aracılığıyla sunulan ödeme hizmetine (mobil ödeme hizmeti) ilişkin işlemlerde,

- Bir seferlik işlem tutarı iki bin beş yüz TL'yi,

- Aylık işlem tutarı altı bin beş yüz TL'yi,

aşmayan, fon transferi amacıyla kullanılamayan ve sadece mal ve hizmet alımı ile fatura ödemelerinde kullanım amaçlı elektronik para ihracında ve ödeme hizmetlerinde kimlik tespiti yapmayabilirler.

Bu maddedeki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17. maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca birinci paragraf kapsamındaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

l) Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcılara İlişkin İşlemler

Elektronik ticaret pazar yerinde elektronik ticaret işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve siparişin teslimi amacıyla orta, büyük ve çok büyük ölçekli elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılar tarafından, elektronik ortamda iş ilişkisi tesisi suretiyle elektronik ticaret hizmet sağlayıcıya (ETHS) sunulan aracılık hizmetinde;

- Türkiye'de mukim bankayla, sunulan mal veya hizmete ilişkin tahsilat ve ödeme işlemlerinin elektronik ortam üzerinden gerçekleştirileceğine dair sözleşme yapılmış olması,

- Türkiye'de yerleşik gerçek kişi ETHS'nin elektronik ortamda alınan başvurusunda, Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgilerin alınması, bu bilgilerden adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklular için yabancı kimlik numarasının İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı kullanılarak sorgulanması yoluyla teyit edilmesi,

- Türkiye'de yerleşik ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi ETHS'nin elektronik ortamda alınan başvurusunda, tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin kimliğe ilişkin bilgilerinin gerçek kişilerdeki usule göre teyit edilmesi, tüzel kişiye ilişkin bilgilerin ise (tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Gelir İdaresi Başkanlığı veya bu bilgilere ilişkin merkezi kayıt tutan diğer kurumların veri tabanları üzerinden tescil belgeleri ve kayıtların sorgulanması suretiyle teyit edilmesi,

-Yabancı ülkede yerleşik ETHS'nin elektronik ortamda alınan başvurusunda, Türkiye'de yerleşik ETHS'ler için aranan bilgilerin alınması, bu bilgilerin ilgili kişiler tarafından sunulan belgeler ve/veya ilgili ülkede Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği muadili kuruluşlar ya da verilerin resmî olarak tutulduğu diğer kuruluşların açık kaynakları üzerinden teyit edilmesi,

-ETHS ile gerçekleştirilecek tüm tahsilat ve ödemelerin, kimlik bilgileri teyit edilerek kabul edilmiş müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka hesabı veya kredi kartı hesabı vasıtasıyla yapılması,

koşuluyla, ETHS'nin kimlik bilgilerinin Yönetmeliğin 6. maddesindeki usul çerçevesinde teyidi ile imza örneği alınması zorunlu değildir. Ayrıca Yönetmeliğin 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir.

Kimlik bilgilerinin müşteri kabul edilmeden önce doğrulanması amacıyla, kabul edilecek müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka veya kredi kartı hesabından, yükümlü tarafından bu amaçla oluşturulmuş bir doğrulama hesabına para transferi yapılması zorunludur. Bu transfer işlemi gerçekleştirilinceye kadar müşteri kabulü yapılamaz ve hiçbir hizmet verilemez.

m) Zorunlu Ödemelerin Yapılması Amacıyla Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Talebi Üzerine Açılan Banka Hesaplarında Kimlik Tespiti

5 No'lu Tebliğin 2.2.13'üncü maddesine göre, ilgili mevzuatı uyarınca hak sahiplerine yapılması zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesini teminen, kamu kurum ve kuruluşlarının yazılı talebi üzerine açılan banka hesaplarında, en geç hak sahibine yapılacak ödeme işleminden önce Yönetmeliğin ilgili maddeleri uyarınca kimlik tespitinin yapılması kaydıyla;

- Gerçek kişiler için adı, soyadı, doğum tarihi, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklular için yabancı kimlik numarası bilgisinin alınması,

- Tüzel kişiler için unvan, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası bilgisinin alınması,

- Kimliğe ilişkin bilgilerin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü veri tabanı kullanılarak sorgulanması yoluyla teyit edilmesi,

koşuluyla, müşterinin kimlik bilgilerinin Yönetmeliğin 6 ncı maddesindeki usul çerçevesinde teyidi ile imza örneği alınması zorunlu değildir.

Bu maddedeki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 17 nci maddesindeki yükümlülükler ile 17/A maddesindeki teyide ilişkin yükümlülükler uygulanmayabilir. Ayrıca birinci paragraf kapsamındaki işlemlerle ilgili olarak Yönetmeliğin 19 uncu maddesi uyarınca müşterinin durumunun sürekli iş ilişkisi kapsamında izlenmesi ve müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtların güncellenmesi sıklığı azaltılabilir.

Bu madde kapsamında açılacak hesaplarda Yönetmeliğin ilgili maddeleri uyarınca kimlik tespiti yapılıncaya kadar hesabın kullanılmasına izin verilmez.

I. Teknolojik Risklere Karşı Tedbir Alınması

Tedbirler Yönetmeliğinin 20. maddesine göre, finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler, yeni ve gelişen teknolojilerin kullanımının, yeni dağıtım kanalları dâhil olmak üzere mevcut ve yeni ürün ile yeni iş uygulamalarının getirdiği imkânların aklama ve terörün finansmanı amacıyla kullanılması riskine karşı özel dikkat göstermek ve bunu önlemeye yönelik uygun tedbirleri almak zorundadır.

FATF TAVSİYELERİNDE YENİ TEKNOLOJİLER (REC.15)
Ülkeler ve finansal kuruluşlar; (a) yeni teslimat/transfer mekanizmaları da dahil olmak üzere, yeni ürünlerin ve iş uygulamalarının geliştirilmesine, (b) hem yeni, hem de mevcut ürünler için yeni veya gelişen teknolojilerin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilecek suç gelirlerini aklama veya terörizmin finansmanı risklerini tespit etmeli ve değerlendirmelidir. Finansal kuruluşlar bakımından böyle bir risk değerlendirmesi yeni ürünlerin, iş uygulamalarının ihdasından veya yeni ve gelişen teknolojilerin kullanımından önce yapılmalıdır. Finansal kuruluşlar bu riskleri yönetmek ve azaltmak için uygun tedbirler almalıdır.
Ülkeler, sanal varlıklardan kaynaklanan riskleri yönetmek ve azaltmak için sanal varlık hizmet sağlayıcılarının suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı amaçları doğrultusunda düzenlenmesini, lisanslanmasını veya tescil edilmesini ve FATF Tavsiyelerinde öngörülen tedbirlere uyumun izlenmesi ve sağlanması için etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır.

Finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan yöntem veya sistemleri kullanarak gerçekleştirilen sürekli iş ilişkisi tesisi, hesaba para yatırma, hesaptan para çekme ve elektronik transfer gibi işlemlere özel dikkat göstermek, müşterinin mali profiline ve faaliyetlerine uygun olmayan veya faaliyetleriyle ilgisi bulunmayan işlemleri yakından izlemek, tutar ve işlem sayısı limiti belirlemek de dâhil uygun ve etkili tedbirleri almak zorundadır.

J. Muhabirlik İlişkisi

Tedbirler Yönetmeliğinin 23. maddesine göre, finansal kuruluşlar yurt dışı muhabirlik ilişkilerinde;

a) Muhatap finansal kuruluşun aklama veya terörün finansmanı yönünden soruşturma geçirip geçirmediği ve ceza ya da uyarı alıp almadığı, işin mahiyeti ve konusu, itibarı ve üzerindeki denetim yeterliliği hususlarında kamuya açık kaynaklardan yararlanarak sıhhatli bilgi edinmek,

b) Muhatap finansal kuruluşun aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele sistemini değerlendirmek, sistemin uygun ve etkin olduğundan emin olmak,

c) Yeni muhabir ilişkiler kurmadan önce üst düzey yöneticinin onayının alınmasını sağlamak,

ç) Kendilerinin ve muhatap finansal kuruluşun sorumluluklarını bu Yönetmeliğin Üçüncü Bölümündeki yükümlülükleri karşılayacak şekilde bir sözleşmeyle açıkça belirlemek,

d) Muhabirlik ilişkisinin aktarmalı muhabir hesapların[44] kullanılmasını kapsadığı durumlarda muhatap finansal kuruluşun bu Yönetmeliğin Üçüncü Bölümündeki esaslar çerçevesinde yeterli önlemleri aldığından ve talep edildiğinde ilgili müşterilerin kimlik bilgilerini sağlayabileceğinden emin olmak,

için gerekli tedbirleri alır.

Finansal kuruluşlar, tabela bankalarla[45] ve hesaplarını tabela bankalara kullandırmadığından emin olamadıkları finansal kuruluşlarla muhabirlik ilişkisine giremezler.

[44] Tedbirler Yönetmeliğine göre "aktarmalı muhabir hesap": Muhabirlik ilişkisi kapsamında yabancı ülkede yerleşik bir finansal kuruluş tarafından Türkiye'de yerleşik bir finansal kuruluşta açılan ve yabancı finansal kuruluşun müşterilerine çek yazma imkânı da tanıyan hesap türüdür.

[45] Tedbirler Yönetmeliğine göre "tabela banka": Herhangi bir ülkede fiziki bir hizmet ofisi bulunmayan, tam gün çalışan personel istihdam etmeyen ve bankacılık işlemleri ile kayıtları açısından resmi bir otoritenin denetimine ve iznine tabi olmayan bankalardır.

FATF TAVSİYELERİNDE MUHABİR BANKACILIK (REC.13)
Finansal kuruluşların, sınır ötesi muhabir bankacılık ve diğer benzer ilişkilerle ilgili olarak, normal müşterinin tanınması tedbirlerine ek olarak;
(a) Muhatap kurumun işinin niteliğini tam olarak anlamak ve kamuya açık bilgilerden kurumun itibarını ve bir suç gelirlerini aklama veya terörizmin finansmanı soruşturmasına veya idari işleme tabi olup olmadığı da dahil olmak üzere denetim kalitesini belirlemek için muhatap kurum hakkında yeterli bilgi toplamak;
(b) muhatap kurumun terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması kontrollerini değerlendirmek;
(c) yeni muhabirlik ilişkileri kurmadan önce üst yönetimden onay almak;
(d) her bir kurumun sorumluluklarını net bir şekilde anlamak; ve
(e) "Aktarmalı muhabir hesaplar" ile ilgili olarak, muhatap bankanın, muhabir bankanın hesaplarına doğrudan erişimi olan müşteriler hakkında müşterinin tanınması önlemlerini gerçekleştirdiğinden ve muhabir bankanın talebi üzerine ilgili müşterinin tanınmasına ilişkin bilgilerini sağlayabileceğinden emin olmalıdır.
Finansal kuruluşların paravan bankalarla muhabir bankacılık ilişkisine girmeleri veya bu ilişkiyi sürdürmeleri yasaklanmalıdır. Finansal kuruluşların, muhatap kuruluşların hesaplarının paravan bankalar tarafından kullanılmasına izin vermedikleri konusunda emin olmaları gerekmektedir.

K. Elektronik Transferler

Tedbirler Yönetmeliğinin 24. maddesi, belli bir tutarın üzerindeki elektronik transferlerde göndericinin ve alıcının bazı bilgilerine yer verilmesini öngörmektedir. Maddeye göre, on beş bin TL veya üzeri yurt içi ve yurt dışı elektronik transfer mesajlarında, gönderenin;

a) Adı ve soyadına, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişinin unvanına, diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin tam adına,

b) Hesap numarasına, hesap numarasının bulunmadığı durumda işlemle ilgili referans numarasına,

c) Adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi göndereni belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine,

yer verilmesi zorunlu olup bu bilgilerin doğruluğu ayrıca teyit edilir. Elektronik transfer mesajlarında alıcıya ilişkin olarak da (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir, bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

On beş bin TL'nin altındaki yurt içi ve yurt dışı elektronik transfer mesajlarında gönderene ve alıcıya ilişkin olarak birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir. Bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Bu maddedeki parasal sınırlar zaman zaman değiştirilmiştir. Bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Uygulanacak Dönem	Tutar
1/4/2008-1/5/2021	2.000 TL
1/5/2021-1/2/2023	7.500 TL
01.02.2023-07.10.2026	15.000 TL
07.10.2026- Devam ediyor	30.000 TL

Tablo 18- Tedbirler Yönetmeliği 24. Maddeye Göre Elektronik Transferlerde Parasal Sınırlar

Bu bilgileri içermeyen elektronik transfer mesajı alan finansal kuruluş, söz konusu elektronik transferi iade eder veya bu mesajı gönderen finansal kuruluştan eksik olan bilgilerin tamamlanmasını sağlar.

Gönderilen mesajların sürekli olarak eksik bilgiler içermesi ve bu bilgilerin talep edildiği halde tamamlanmaması halinde, alıcı finansal kuruluş tarafından; gönderici finansal kuruluştan gelen elektronik transferlerin reddedilmesi veya söz konusu finansal kuruluşla yapılan işlemlerin sınırlandırılması ya da iş ilişkisine son verilmesi hususları göz önünde bulundurulur.

Transfer emrinin verildiği finansal kuruluştan ödemeyi gerçekleştirecek finansal kuruluşa kadar oluşan mesaj zincirinde göndericiye ilişkin olarak elektronik transfer mesajlarında bulunması gereken bilgilere transfere aracılık eden tüm finansal kuruluşlarca yer verilir ve bu bilgilerin transferin her aşamasında aktarılmasına özel dikkat gösterilir

Bankaların kendi nam ve hesaplarına aralarında gerçekleştirdikleri transferler ile kart numaralarının mesajlarda kullanılması kaydıyla, kredi ve banka kartları kullanılarak gerçekleştirilen transferler birinci fıkra kapsamı dışındadır.

FATF TAVSİYELERİNDE ELEKTRONİK TRANSFERLER (REC.16)
Ülkeler, finansal kuruluşların ödeme veya değer transferleri ile ilgili mesajlara gerekli ve doğru gönderen bilgilerini ve gerekli lehdar bilgilerini dahil etmelerini sağlamalıdır. Bu bilgiler mümkün olduğunca yapılandırılmalı ve ödeme zinciri boyunca söz konusu ödeme veya değer transferi veya ilgili mesajla birlikte kalmalıdır.
Ülkeler, finansal kuruluşların, gerekli gönderen ve/veya lehdar bilgilerinin eksik olduğu ödemeleri veya değer transferlerini tespit etmek amacıyla izlemelerini ve uygun önlemleri almalarını sağlamalıdır.
Ülkeler, ödeme veya değer transferlerinin işlenmesi bağlamında, finansal kuruluşların, ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarında belirtilen yükümlülükler uyarınca, malvarlığı dondurma önlemi almasını sağlamalı ve listelenen kişi ve kuruluşlarla işlem yapılmasını yasaklamalıdır.

L. Kripto Varlık Transferleri

Tedbirler Yönetmeliğinin 24/A maddesine göre kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından aracılık edilen on beş bin TL veya üzeri kripto varlık transfer işlemine ilişkin mesajlarda, gönderenin;

a) Adı ve soyadına, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişinin unvanına, diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin tam adına,

b) Cüzdan adresine, cüzdan adresinin bulunmadığı durumda işlemle ilgili referans numarasına,

c) Adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi göndereni belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine,

yer verilmesi zorunlu olup bu bilgilerin doğruluğu ayrıca teyit edilir. Kripto varlık transfer mesajlarında alıcıya ilişkin olarak da bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir, bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından otuzbin TL'nin altındaki kripto varlık transfer mesajlarında gönderene ve alıcıya ilişkin olarak birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgilere yer verilir. Bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Gerekli bilgileri içermeyen kripto varlık transfer mesajı alan kripto varlık hizmet sağlayıcı, bu mesajı gönderen kripto varlık hizmet sağlayıcıdan eksik olan bilgilerin tamamlanmasını talep eder. Bilgilerin tamamlanmaması halinde söz konusu kripto varlık transferini iade eder. Gönderilen mesajların sürekli olarak eksik bilgiler içermesi ve bu bilgilerin talep edildiği halde tamamlanmaması halinde, alıcı kripto varlık hizmet sağlayıcı tarafından; gönderici kripto varlık hizmet sağlayıcıdan gelen transferlerin reddedilmesi veya söz konusu kripto varlık hizmet sağlayıcıyla yapılan işlemlerin sınırlandırılması ya da iş ilişkisine son verilmesi hususları göz önünde bulundurulur.

Transfer emrinin verildiği kripto varlık hizmet sağlayıcıdan nihai transferin muhatabı olan kripto varlık hizmet sağlayıcıya kadar oluşan mesaj zincirinde göndericiye ilişkin olarak kripto varlık transfer mesajlarında bulunması gereken bilgilere transfere aracılık eden tüm kripto varlık hizmet sağlayıcılarca yer verilir ve bu bilgilerin transferin her aşamasında aktarılmasına özel dikkat gösterilir.

Gönderici ve alıcıya ilişkin bilgiler transferle eş zamanlı olarak güvenli bir şekilde gönderilir. Transfer mesajlarında yer alan verilerin gönderilmesinde dağıtık defter teknolojisi, başkaca bağımsız bir mesajlaşma platformu veya uygulama arayüzü gibi mesajlaşmaya imkân veren yazılım uygulamaları ve teknolojik araçlar kullanılabilir.

Herhangi bir kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde kayıtlı olmayan bir cüzdan adresine gönderilen veya böyle bir cüzdan adresinden alınan kripto varlık transferlerinde kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde söz konusu transferin tarafı olan müşteriden; kayıtlı olmayan cüzdan adresi sahibi gönderici ya da alıcının gerçek kişilerde adı ve soyadı, tüzel kişilerde ise unvan bilgisi ile adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi kişiyi belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine ilişkin beyan alınır.

Yurt dışında yerleşik ve kendi mevzuatına göre gönderene ve alıcıya ilişkin bilgileri paylaşma yükümlülüğü bulunmayan kripto varlık hizmet sağlayıcı veya kripto varlık transfer yetkisini haiz bir finansal kuruluştan alınan veya bunlara gönderilen kripto varlık transferinde, kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde söz konusu transferin tarafı olan müşteriden; göndericinin ya da alıcının gerçek kişilerde adı ve soyadı, tüzel kişilerde ise unvan bilgisi ile adresi veya doğum yeri ve tarihi veya müşteri numarası, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi kişiyi belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine ilişkin beyan alınır. Yurt dışında yerleşik söz konusu hizmet sağlayıcı veya finansal kuruluşun beşinci fıkrada öngörülen bir mesajlaşma sistemini kullanması halinde ise birinci fıkrada yer alan bilgilere kullanılan sistem vasıtasıyla mesajlarda yer verilebilir.

Bu fıkraların uygulanmasında, risk temelli yaklaşım çerçevesinde müşteriden transferin tarafları hakkında ilave bilgi ve belge talep edilir. İşlemin tarafları hakkında yeterli bilgi elde edilememesi durumunda transferin gerçekleştirilmemesi veya söz konusu finansal kuruluşla yapılan işlemlerin sınırlandırılması ya da iş ilişkisine son verilmesi hususları göz önünde bulundurulur.

X. UZAKTAN KİMLİK TESPİTİ

Tedbirler Yönetmeliğinin 6/A maddesi, gerçek kişiler ile ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde uzaktan kimlik tespitine imkan tanımaktadır. Buna göre, yükümlünün asli faaliyet alanı ile ilgili mevzuatta müşteri ile yüz yüze gelinmeksizin kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemlerle sözleşme kurulmasına cevaz verilmiş olması halinde, gerçek kişi veya ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde müşteri kimliğinin doğrulanması amacıyla uzaktan kimlik tespiti yöntemleri kullanılabilir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, uzaktan kimlik tespitinde müşteriye ilişkin esaslar, uygulanacak yöntemler ve müşterinin tanınması kapsamındaki diğer tedbirler ile uzaktan kimlik tespiti yapılabilecek diğer işlem türlerini yükümlüler itibarıyla belirlemeye yetkilidir. Bu belirleme 19 nolu MASAK Tebliği ile belirlenmiştir.

A. Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar

19 nolu MASAK Tebliği, öncelikle yükümlülerin uzaktan kimlik tespitinde uygulanacak genel esasları düzenlemiştir. Tebliğin 4. maddesine göre yükümlüler, asli faaliyet alanları ile ilgili mevzuatta müşterileri ile yüz yüze gelinmeksizin kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemlerle sözleşme kurulmasına cevaz verilmiş olması halinde, sürekli iş ilişkisi tesisinde müşteri kimliğinin doğrulanması amacıyla uzaktan kimlik tespiti yöntemleri kullanabilirler. Bu yöntemler yükümlüler itibarıyla ayrı ayrı belirlenir.

Uzaktan kimlik tespiti ile sürekli iş ilişkisi tesisinde, bir elektronik kanal üzerinden bilişim veya elektronik haberleşme cihazları gibi uzaktan iletişim araçları bu Tebliğde yükümlüler için belirlenen yöntemler dahilinde kullanılabilir. Elektronik kanal üzerinden geliştirilecek yöntemler; bu uygulamalar için gerekli organizasyon, teknik altyapı, kimlik doğrulama bileşenleri ile gizlilik ve güvenlik tedbirlerini içerir.

Uygulanacak yöntem, yüz yüze yapılan kimlik tespitinde alınması gereken bilgilerin tamamını içerecek ve bilgilerin teyidinde asgari seviyede risk ihtiva edecek şekilde tasarlanır. Uzaktan kimlik tespitinde imza örneği alınması zorunlu değildir.

Uzaktan kimlik tespiti, sürekli iş ilişkisi tesis edilmeden önce tamamlanır.

Uzaktan kimlik tespitinde alınan bilgiler, teyide yönelik her türlü bilgi ve belge ile her türlü ortamdaki kayıtlar talep edildiğinde yetkili mercilere verilmesine imkân verecek şekilde muhafaza edilir.

Uzaktan kimlik tespitinde süreç; çevrimiçi, kesintisiz, görüntülü ve gerçek zamanlı olarak yürütülür. Uzaktan kimlik tespiti sürecinin tamamı, sürecin tüm adımlarını içerecek ve denetlenebilir olmasını sağlayacak şekilde kayıt altına alınır ve saklanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinin kısmen veya tamamen hizmet alımı suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, hizmet alınacak kuruluşların TS EN ISO/IEC 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi sertifikası sahibi olmaları zorunludur.

Uzaktan kimlik tespitinde kullanılacak yapay zeka temelli uygulamalarda bu Bölümdeki esaslara uygun olmak kaydıyla;

a) Uzaktan kimlik tespitinde müşteri temsilcisi tarafından gerçekleştirilen işlemler, tamamen veya kısmen, çevrimiçi ve gerçek zamanlı kayıt şartıyla yapay zekâ temelli yöntemler ile de yapılabilir. Kimlik tespiti sürecine ilişkin görsel ve işitsel iletişimin bütünlüğünün ve gizliliğinin sağlanması için gerekli tedbirler alınır. Bu amaçla, yapılan görüntülü doğrulama uçtan uca güvenli iletişim ile gerçekleştirilir ve her durumda görüntülü kimlik tespiti kesintisiz şekilde tamamlanır. Yükümlü yapay zeka uygulamalarının kullanıldığı durumda uzaktan kimlik tespiti yapılan kişinin gerçek bir kişi olduğuna ilişkin kontrolleri yapar ve kimlik kartındaki fotoğraf ile görüntüleri karşılaştırarak başvuru sahibinin ibraz edilen kimliğin sahibi olduğunu doğrular.

b) Uzaktan kimlik tespiti yapılacak kişinin canlı görüntüsündeki yüzü ile kimlik belgesinde yer alan fotoğrafın karşılaştırmasında yapay zeka uygulamasının kullanıldığı yahut çevrimiçi gerçek zamanlı görüntülü görüşmenin müşteri temsilcisi olmaksızın tamamen yapay zekâ temelli uygulama ile gerçekleştirildiği durumda; kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğraf, alınamaması halinde ise kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğraf ile canlı olarak hazırda bulunan başvuru sahibinin yüz görüntüsü karşılaştırılırken veya canlılık testi yapılırken kullanılacak yapay zekâ algoritmasının yanlış onay vakasının on milyonda birin altında olduğunu gösteren Türk Standardları Enstitüsü raporu alınır. Yapay zeka algoritmasının yurtdışı menşeli bir kuruluştan hizmet alınması ve söz konusu kuruluşun yurtdışında uluslararası geçerliliği bulunan bir sertifika sahibi olması durumunda Türk Standardları Enstitüsü raporu alınmasına gerek yoktur.

B. Gerçek Kişilerde Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar

19 nolu Tebliğin 4/A maddesine göre gerçek kişi veya gerçek kişi tacirin uzaktan kimlik tespitinde Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler ile 17. maddesinde düzenlenen yazılı beyan, uzaktan kimlik tespitinde kullanılan usul ve yöntem vasıtasıyla alınır. Kimlik tespiti ile bu Tebliğin 6. maddesinin birinci fıkrası kapsamında alınması gereken bilgiler web siteleri, internet şubeleri veya mobil uygulamalar gibi kanallar üzerinden elektronik ortamda doldurulan formlar kullanılarak da gönderilebilir.

Bu bilgilerden Yönetmeliğin 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında öngörülen teyit işleminde Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı Yönetmeliğinde tanımlanan kimlik kartı kullanılır. Kimlik tespiti kapsamında alınan adres ve kimlik bilgileri ayrıca İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü kimlik paylaşım sistemi veri tabanı üzerinden sorgulanarak teyit edilir.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kimlik tespiti yapılacak kişinin ve kimlik belgesinin doğrulanmasına yönelik tedbirler alınır. Bu kapsamda kimlik belgesinin doğruluğunu ve kişinin canlılığını tespit edici yöntemler kullanılır, kimlik belgesindeki fotoğrafın ve kişisel bilgilerin kişi ile uyuştuğundan emin olunur.

Bu kapsamda asgari olarak;

a) Kimlik belgesi yakın alan iletişimi kullanılarak doğrulanır. Bu suretle doğrulanamaması halinde kimlik belgesinde yer alan güvenlik unsurlarından en az dört adedinin şekil ve içerik bakımından doğrulanması sağlanır.

b) Kişinin yüzü ile kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğrafın, alınamaması halinde kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğrafın biyometrik karşılaştırması yapılır ve sahte yüz teknolojisine dair riskleri önlemeye yönelik ilave tedbirler alınır.

c) Kişiye elektronik haberleşme işletmecileri vasıtasıyla, yapılan kimlik tespiti işlemine özgü tek kullanımlık şifre gönderilir. İletilen şifrenin sistemde onaylanması durumunda kişinin cep telefonu numarası doğrulanmış olur.

C. Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişilerde Uzaktan Kimlik Tespitine İlişkin Genel Esaslar

19 nolu Tebliğin 4/B maddesine göre ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin uzaktan kimlik tespitinde; Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrasındaki tüzel kişiye ilişkin bilgiler ile 17. maddesinde düzenlenen yazılı beyan, uzaktan kimlik tespitinde kullanılan usul ve yöntem vasıtasıyla alınır. Kimlik tespiti ile bu Tebliğin 6. maddesinin birinci fıkrası kapsamında alınması gereken bilgiler web siteleri, internet şubeleri veya mobil uygulamalar gibi kanallar üzerinden elektronik ortamda doldurulan formlar kullanılarak da gönderilebilir.

Tüzel kişiye ilişkin bilgilerden tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresi, Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 4. maddesinde tanımlanan Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) ile Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, vergi kimlik numarası ise Gelir İdaresi Başkanlığının veri tabanındaki güncel bilgiler üzerinden doğrulanır.

Tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin uzaktan kimlik tespiti, Yönetmeliğin 7. maddesinin birinci fıkrasında temsile yetkili kişiler için aranan bilgiler alınarak bu Tebliğin 4 ve 4/A maddesindeki usul ve yöntemlerle yapılır. Tüzel kişiyi müştereken temsile yetkili birden fazla kişinin bulunması durumunda bu kişilerin kimlik tespitinin aynı oturumda veya farklı zamanlarda yapılması mümkündür.

Tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin hâlihazırda aynı yükümlünün müşterisi olması halinde, temsilcisi olduğu tüzel kişiye ilişkin sürekli iş ilişkisi tesis etmeye yönelik talebini, kullanımına açık olan internet şubesi ya da mobil uygulama üzerinden yapabilir. Bu durumda tüzel kişinin kimlik tespitine ilişkin süreç, söz konusu uygulamalar üzerinden oturum açılması suretiyle kişinin kimliğinin doğrulanması sonrasında kesintisiz şekilde devam eder.

Kişinin temsil yetkisi, alınan bilgilerin MERSİS veya Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi üzerinden sorgulama yapılarak edinilen güncel bilgiler ile eşleştirilmesi suretiyle teyit edilir. Bu kapsamda ihtiyaç duyulması halinde, temsile yetkili kişi tarafından sunulan ve tüzel kişiyi temsile yetkili olduğunu gösteren imza sirkülerinin üzerindeki bilgileri gösteren fotoğraf ve/veya ekran görüntüleri oluşturulur, imza sirkülerinden alınan imza örneği kişinin kimlik belgesinde ve/veya MERSİS'te bulunan imza örneği ile karşılaştırılır, ayrıca imza sirkülerinin mevcudiyeti, üzerindeki tarih ve yevmiye numarası kullanılmak suretiyle teyit edilir.

Yönetmeliğin 17/A maddesi kapsamında gerçek faydalanıcının tanınmasına yönelik olarak gerekli tedbirler alınır. Bu kapsamda gerçek veya tüzel kişilerde uzaktan kimlik tespitine ilişkin olarak belirlenen usul ve yöntemler ile alınan belgelerden faydalanılabilir.

D. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespiti

19 no.lu MASAK Tebliğine, Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 32) ile eklenen 4/C maddesiyle Türk uyruklu olmayan gerçek kişilerin uzaktan kimlik tespitine ilişkin genel esaslar düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre yükümlüler Türk uyruklu olmayan gerçek kişilerin kimlik tespitini aşağıdaki esaslar dâhilinde, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatının (ICAO) 9303 sayılı standardına uygun, yakın alan iletişimi özelliği olan pasaport kullanılmak suretiyle uzaktan kimlik tespiti yoluyla yapabilirler. Bu şekilde pasaportla uzaktan kimlik tespiti yapılan gerçek kişiler 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi kapsamında müşteri kabul edilir.

Bu maddeyle ayrıca ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin uzaktan kimlik tespitinde tüzel kişiliği temsile yetkili Türk uyruklu olmayan gerçek kişinin kimlik tespitinin, pasaport ile yapılmasına imkan tanınmıştır.

1. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespitinde Müşteri Kabulüne İlişkin Esaslar

Tebliğe göre pasaport ile uzaktan kimlik tespiti esnasında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekir:

a) Bu maddeye göre yapılacak uzaktan kimlik tespiti, pasaportla uzaktan kimlik tespiti konusunda özel olarak eğitim verilmiş personel tarafından görüntülü görüşme yoluyla gerçekleştirilir. Bu zorunluluk, bu madde kapsamında yapılacak uzaktan kimlik tespiti sürecinde, canlılık testi veya fotoğraf karşılaştırma amacıyla 4 üncü maddenin dokuzuncu fıkrasında yer alan şartları sağlayan yapay zekâ temelli uygulamaların kullanılmasına engel teşkil etmez.

b) Bu madde kapsamında, pasaportun yongasında yer alan kimlik bilgilerinin pasaport üzerinde yer alan bilgilerle eşleştiği yakın alan iletişimi kullanılarak doğrulanır. Bu doğrulamanın yapılamaması halinde uzaktan kimlik tespiti yoluyla iş ilişkisi tesis edilemez.

c) 4/A maddesinde kimlik belgesi için öngörülen esaslar (kimlik paylaşım sisteminden doğrulama zorunluluğu hariç olmak üzere), bu maddede aksine bir düzenleme bulunmaması kaydıyla, pasaport hakkında da uygulanır. Ayrıca uzaktan kimlik tespitinde kullanılan pasaportun Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatının (ICAO) 9303 sayılı standardına uygunluğu yönünden gerekli kontroller yapılır.

ç) Görüntülü görüşme sürecinde kişiyi ve kişi tarafından sunulan pasaport üzerindeki bilgileri gösteren görüntüler alınır.

d) Uzaktan kimlik tespiti kapsamında alınan adres bilgisinin; yerleşim yeri belgesi, ilgili adına düzenlenmiş elektrik, su, doğalgaz gibi adres temelli abonelik gerektiren bir hizmete ilişkin olan ve işlem tarihinden önceki üç ay içinde düzenlenmiş fatura, herhangi bir kamu kurumu tarafından verilen belge veya ilgili ülkenin kamuya açık veri tabanları üzerinden risk bazlı yaklaşım çerçevesinde en geç üç ay içerisinde teyit edilmesi zorunludur. Adres teyidi yapılmadan para transferi ve nakit çekim yapılamaz.

e) Kimlik tespiti sürecinde işlem yapılan elektronik ortamdan elde edilen teknik veriler (IP/port bilgisi, cihaz kimliği, coğrafi konum, tarayıcı bilgileri ve benzeri) ile pasaporttaki bilgiler risk temelli yaklaşım kapsamında değerlendirilir. Yapılan değerlendirme sonucunda şüpheyi gerektiren bir durumun tespiti halinde uzaktan kimlik tespiti süreci sonlandırılır.

2. Müşteri Kabulünde Doğrulama Transferi

4/C maddesine göre kimlik bilgilerinin doğrulanması amacıyla, müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu yurt içinde veya yurt dışında mukim bir banka hesabından ya da banka veya kredi kartından para transferi yapılması zorunludur. Para transferi için üretilen mesajlardaki ayırt edici bilgilerle hesabın açılması için uzaktan kimlik tespiti kapsamında müşteriden edinilen bilgilerin uyuştuğu kontrol edilir. Bu transfer ve kontrol işlemi, müşteri hesabından başkaca bir işlem

gerçekleştirilmeden önce tamamlanır. Yükümlülerce prosedür ve rehberlerde belirlenecek makul süre içerisinde bu işlemin tamamlanmaması halinde Yönetmeliğin 22. maddesine göre işlem tesis edilir.

3. Alınması Gereken Tedbirler

4/C maddesinin üçüncü fıkrasına göre bu madde kapsamında müşteri kabulü yapacak yükümlüler; risklerin tanımlanması, derecelendirilmesi, izlenmesi ve azaltılmasına yönelik gerekli tedbirleri alır. Yükümlüler ayrıca bu kapsamda edinilecek müşterilerle ilgili olarak müşterinin tanınması ile risk yönetimi ve izleme ve kontrol faaliyetlerine ilişkin bir uygulama rehberi oluşturur.

Uyum Programı Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca uyum programı oluşturacak yükümlüler bu tedbirlere kurum politika ve prosedürlerinde yer verir.

Yükümlüler riskli olarak belirledikleri ülkelerin vatandaşlarını pasaportla uzaktan kimlik tespiti yöntemiyle müşteri olarak kabul edemez.

Müşteri kabulüne başlanmasından itibaren bir ay içerisinde bu kapsamda alınan tedbirler, oluşturulan prosedür ve rehberler hakkında Başkanlığa bildirim yapılır.

4. Pasaportla Uzaktan Kimlik Tespitinde Sıkılaştırılmış Tedbirler

Bu yöntemle edinilen müşteriler yüksek risk grubunda değerlendirilerek buna uygun izleme ve kontrol tedbirlerine tabi tutulur. Bu kapsamda, 19 no.lu Tebliğin 6. maddesi ile Yönetmeliğin 26/A maddesinde yer alan tedbirler dikkate alınır ve ayrıca aşağıdaki tedbirler uygulanır:

a) Müşteri profiline ve iş ilişkisi tesisindeki amaca uygun olmayan işlemlerin tespiti halinde gerekli tedbirler alınır.

b) Bu madde kapsamında açılan hesaba, sadece kişinin yurt dışında kendi adına açılmış banka hesaplarından para gönderimi gerçekleştirilir. Açılan bu hesaptan yurt dışına para çıkışı sadece söz konusu kişi adına açılmış banka hesaplarına yapılır. 6 ncı maddenin ikinci fıkrası kapsamında kimlik tespiti yapılması halinde nakit çekim veya bu bentte yer alan kısıtlamalara tabi olmaksızın para transferi yapılabilir.

c) Bu madde uyarınca iş ilişkisi tesis edilen müşterinin hesabından nakit yatırma ve çekme işlemi yapılması durumunda Yönetmeliğin 18 inci madde hükmü göz önünde bulundurulur.

5. Müşterinin Türk Vatandaşı veya Vergi Mükellefi Olması

Bu madde kapsamında pasaportla kimlik tespiti yapılan kişinin Türk vatandaşlığını kazandığının veya Türkiye Cumhuriyeti kanunları uyarınca kendisine vergi mükellefiyeti tesis edildiğinin anlaşılması halinde Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı Yönetmeliğinde tanımlanan kimlik kartının bir örneği veya vergi kimlik numarası elektronik ortamda alınarak müşteri bilgileriyle ilişkilendirilir.

E. Uzaktan Kimlik Tespitinde Alınması Gereken Sıkılaştırılmış Tedbirler

19 nolu Tebliğin 4. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti ile sürekli iş ilişkisi tesisinde, müşteri ve hizmet riski ile Yönetmeliğin 18 inci ve 20 nci maddelerinde yer alan tedbirler göz önünde bulundurulur. Bu kapsamda tesis edilen iş ilişkisi hakkında risk temelli yaklaşımla sıkılaştırılmış tedbirler uygulanır.

19 nolu Tebliğin 6. maddesine göre müşterinin başvurusu ile birlikte müşteri profilinin oluşturulması ve değerlendirilmesini teminen kişi hakkında risk değerlendirmesi yapılır. Bu kapsamda müşteri hakkında Yönetmeliğin 6. ve 7. maddeleri kapsamında alınması gereken bilgilerin yanı sıra asgari olarak iş ilişkisinin amacı ve mahiyeti (hesap açma amacı, talep edilen ürünler ve benzeri), işleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı ile ortalama gelir bilgisi, açılacak hesabın aylık tahmini işlem hacmi ve işlem sayısına yönelik bilgiler alınır.

Uzaktan kimlik tespiti yapılmak suretiyle kurulan sürekli iş ilişkisi kapsamındaki müteakip işlemin yükümlüyle yüz yüze gerçekleştirilmesi halinde, Yönetmeliğin 6. ve 7. maddelerindeki usule göre kimlik tespiti yapılır ve imza örneği alınır.

Yükümlüler, uzaktan kimlik tespitine ilişkin işlemlerde, risk temelli yaklaşım çerçevesinde tespit edilen riskle orantılı olarak aşağıda belirtilen tedbirlerin bir veya birden fazlasını ya da tamamını uygular:

a) Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek.

b) İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak.

c) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak.

ç) Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak.

d) Müşterinin mali profiline ve faaliyetlerine uygun olmayan veya faaliyetleriyle ilgisi bulunmayan işlemleri yakından izlemek.

e) Tutar ve işlem sayısı limiti belirlemek de dâhil uygun ve etkili tedbirleri almak.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde, kimlik belgesinin yakın alan iletişimi kullanılarak doğrulanamaması halinde kullanılacak yöntemlere ilave olarak, sürekli iş ilişkisi tesisi öncesinde ilk finansal hareketin, kişinin müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştaki hesabından yapılması zorunludur.

Gizlilik tabanlı kripto varlıkların alım satımına veya saklanmasına aracılık eden kripto varlık hizmet sağlayıcılar, uzaktan kimlik tespiti yapamazlar. Ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareket dahil olmak üzere kripto varlık hizmet sağlayıcı nezdinde para yatırma ve çekme işlemlerinin müşterinin kimlik bilgileri ile uyumlu bir banka veya kredi kartı hesabı aracılığıyla yapılması zorunludur.

F. Yükümlüler İtibarıyla Uzaktan Kimlik Tespiti

Tedbirler Yönetmeliğine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı, uzaktan kimlik tespitinde müşteriye ilişkin esaslar, uygulanacak yöntemler ve müşterinin tanınması kapsamındaki diğer tedbirler ile uzaktan kimlik tespiti yapılabilecek diğer işlem türlerini yükümlüler itibarıyla belirlemeye yetkilidir. Bu belirleme 19 nolu MASAK Tebliği ile belirlenmiştir.

1. Bankalarda Uzaktan Kimlik Tespiti

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 76. maddesinin ikinci fıkrasına göre, bankalar ve müşteriler arasındaki ilişkiler, yazılı şekilde veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Kurulun yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirilecek ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak sözleşmeler ile düzenlenir ve buna ilişkin usûl ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

Bankalar tarafından yeni müşteri kazanımında kullanılabilecek uzaktan kimlik tespiti yöntemlerine ve müşteri kimliğinin tespit edilmesini müteakip sunulacak bankacılık hizmetlerine yönelik olarak mesafeli olsun olmasın bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden yazılı şeklin yerine geçecek şekilde ya da mesafeli olarak sözleşme ilişkisinin kurulmasına yönelik usul ve esasları düzenlemek amacıyla Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik yayımlanmıştır.

19 No'lu Tebliğe göre, bankalar müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelikte belirlenen yöntem ve tedbirler kapsamında gerçekleştirir. Buna göre bankalarca uzaktan kimlik tespiti ile ilgili genel hususların şu şekilde izah edebiliriz.

a) Süreç Başlatılmadan Önce Uyulması Gereken Genel İlkeler

Yönetmeliğin 4. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti, müşteri temsilcisi ile kişinin; fiziksel olarak aynı ortamda bulunmasına gerek olmadan, çevrim içi olarak görüntülü görüşmesi ve birbiriyle iletişim kurması ile yapılır.

Uzaktan kimlik tespiti yöntemi bu Yönetmelikte belirtilen şartlar dâhilinde uygulanır. Uygulanacak yöntem, yüz yüze yapılan kimlik tespiti yöntemine benzer ve asgari seviyede risk ihtiva edecek şekilde tasarlanır.

Uzaktan kimlik tespitinde kullanılacak görüntülü görüşme yönteminde olası teknolojik, operasyonel ve benzeri riskler dikkate alınarak yeterli seviyede güvenlik önlemleri alınır.

Uzaktan kimlik tespiti işlemi, kritik bir işlem olarak değerlendirilir ve işlemin bilgi teknolojileri veya müşteri temsilcisi tarafından tek başına başlatılması, onaylanması ve tamamlanmasına imkân vermeyecek şekilde tasarlanır ve işletilir. Sürecin kişi tarafından başlatılması, bilgi teknolojileri tarafından uygulanan kontroller ile devam ettirilmesi ve müşteri temsilcisi tarafından yapılacak onaylama ve ek kontroller ile tamamlanması sağlanır. Müşteri temsilcisi tarafından yapılan kontrollerde işlemin riskli bulunması halinde işlem ikinci bir onaya gönderilir veya sonlandırılır.

Uzaktan kimlik tespitine ilişkin kullanılacak süreçler ve sistemler, BSEBY'nin 29 uncu maddesinin onuncu fıkrası kapsamında kritik bilgi sistemleri olarak değerlendirilir.

Kimlik tespiti sırasında kullanılacak belgelere, bu belgelerde var olan doğrulanabilir özelliklere ve doğrulamanın yapılması sırasında kullanılacak kriterlere ilişkin detaylı dokümanlar oluşturulur.

Bankanın belirlediği uzaktan kimlik tespiti sürecinin uygulanmasından önce, süreç dokümanları oluşturulur ve sürecin etkinliği test edilerek sonuçları yazılı hale getirilir. Test sonuçlarının başarılı bulunmaması durumunda süreçte gerekli güncellemeler yapılır ve sürecin etkinliği ve yeterliliği sağlanmadıkça süreç uygulanmaz.

Uzaktan kimlik tespiti süreci yılda en az iki defa gözden geçirilir. Güvenlik ihlallerinin tespit edilmesi veya gerçekleşmesi, ilgili mevzuatta değişiklik yapılması, bankanın muhtemel dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden haberdar olması ve kullanılan uzaktan kimlik tespiti yöntemine ilişkin zayıflıkların ortaya çıkması gibi durumlarda teknolojik gelişmeler ve uygulamada kazanılan deneyimler dikkate alınarak sürecin ayrıca gözden geçirilmesi sağlanır ve gerekli güncellemeler yapılır.

Uzaktan kimlik tespiti süreci, Bankacılık Hizmetlerinin Erişilebilirliğine Dair Yönetmeliğin 4. maddesine uygun şekilde tasarlanır. Bu Yönetmelikte yer verilen kontroller, engelli kişilerin engel durumuna göre tesis edilir.

Engelli kişilerin uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında ihtiyaç olması durumunda üçüncü bir kişiden yardım alınabilir. Müşteri temsilcisi, yardımda bulunacak üçüncü kişinin ve bu kişinin sunacağı kendi kimlik belgesinin ön ve arka yüzünü gösteren fotoğraflar ve/veya ekran görüntülerini oluşturur.

b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Müşteri Temsilcisi ve Çalışma Ortamı

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması, bu konuda eğitim almış müşteri temsilcisi tarafından gerçekleştirilir.

Müşteri temsilcisinin, kimlik tespitinde kullanılabilecek belgelerin özelliklerini ve bu belgeler için uygulanan geçerli doğrulama yöntemlerini öğrenmesi ve dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlere, bu Yönetmelikte ve ilgili diğer mevzuatta yer alan yükümlülüklere ilişkin bilgi sahibi olması sağlanır.

Müşteri temsilcisinin, uzaktan kimlik tespiti sürecine ilişkin yılda en az bir defa ve her bir güncelleme sonrasında kişisel verilerin korunması mevzuatı da dâhil olmak üzere eğitim alması sağlanır.

Müşteri temsilcisinin, kişinin banka müşterisi olma veya bankacılık hizmetlerinden yararlanma isteğini kendi iradesiyle bankadan talep ettiğine dair karar verebilmesi konusunda eğitim alması sağlanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde müşteri temsilcisinin, yaşanılabilecek güvenlik zafiyetlerinin ya da suistimallerin engellenmesine yönelik gerekli tedbirlerin alındığı, erişimi sınırlandırılmış ayrı alanlarda çalışması sağlanır.

Kişiye güven vermesi açısından müşteri temsilcisinin banka adına çalıştığını yansıtacak şekilde uygun bir ortam oluşturulması veya yöntemler kullanılması sağlanır.

Engelli kişilere hizmet verebilmek amacıyla en az bir müşteri temsilcisine gerekli eğitimlerin verilmesi sağlanır.

c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde görüntülü görüşme başlamadan önce kişinin başvurusu uzaktan kimlik tespiti sürecinin işletildiği banka uygulaması üzerinden elektronik ortamda doldurulan bir form ile alınır, alınan veriler kullanılarak sürekli iş ilişkisi tesis edilecek kişi veya tüzel kişi hakkında risk değerlendirmesi gerçekleştirilir. Risk değerlendirmesi sonucunda gerekiyorsa görüntülü görüşme başlatılmadan süreç sonlandırılır.

Bu Yönetmelik kapsamında uygulanacak uzaktan kimlik tespiti sürecinde, kişinin uzaktan kimlik tespitinin yapılması amacıyla özel nitelikli kişisel verilerden sadece biyometrik verisi kullanılabilir ve kişinin buna dair açık rızası elektronik ortamda kayıt altına alınır.

Müşteri temsilcisine uzaktan kimlik tespiti işlemleri atanırken belirli bir kişinin belirli bir müşteri temsilcisine atanması gibi önceden tahmin edilebilir durumlardan kaynaklı suistimal olasılığını azaltmak için gerekli mekanizmalar tesis edilir.

Kişi ile yapılacak görüntülü görüşmeden önce müşteri temsilcisinin soracağı asgari sorular belirlenir ve sorulan soruların sırası ve/veya türü değişkenlik arz eder.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması gerçek zamanlı ve kesintisiz şekilde yapılır. Müşteri temsilcisi ile kişi arasındaki görsel-işitsel iletişimin bütünlüğünün ve gizliliğinin yeterli seviyede olması sağlanır. Bu amaçla, yapılan görüntülü görüşme uçtan uca güvenli iletişim ile gerçekleştirilir.

Gerçekleşen iletişimin görüntü ve ses kalitesinin, bu Yönetmelikte yer alan hükümler ve kontroller çerçevesinde şüpheye yer bırakmayacak ve kimlik tespitinde herhangi bir kısıtlamaya imkân vermeyecek şekilde tüm görüşme esnasında yeterli seviyede olması sağlanır. Görüntü kalitesi, sunulan belgeyi beyaz ışık altında görsel olarak doğrulayabilmeye ve sunulan belgenin yıpranmamış ya da tahrif edilmemiş olduğunu kontrol edebilmeye yönelik güvenlik ögelerinin incelenmesine olanak tanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişiye yalnızca yapılan kimlik tespiti işlemi için geçerli, merkezi olarak üretilen SMS OTP iletilir. İletilen SMS OTP'nin kişi tarafından çevrim içi olarak uygulama ara yüzü üzerinden geri gönderilmesi sağlanır. Sistemde bu SMS OTP'nin başarılı şekilde onaylanması durumunda kişinin cep telefonu numarası doğrulanmış olur.

d) Kullanılabilecek Kimlik Belgesi ve Doğrulanması

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögelerine, fotoğraf ve imzaya sahip olan kimlik belgesi kullanılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak kimlik belgesinin yongası üzerinde yer alan kimlik bilgilerinin doğrulanması, kimlik belgesinden kişinin kimliğinin tespit edilmesi için gereken eşleşmenin sağlandığı anlamına gelir. Söz konusu doğrulama;

a) Kullanılan kimlik belgesinin, belgeyi çıkaran yetkili makam tarafından verildiği ve belgenin temassız yongası üzerindeki bilgilerin değiştirilmediği,

b) Kimlik belgesinin temassız yongası üzerindeki anahtarların kopyalanarak oluşturulmadığı,

kontrol edilerek yapılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak ikinci fıkrada geçen doğrulamanın herhangi bir nedenle yapılamaması halinde kimlik belgesinin sahip olduğu birinci fıkrada ifade edilen görsel güvenlik unsurlarından en az dört adedinin şekil ve içerik bakımından doğrulanması sağlanır. Sadece görsel güvenlik unsurlarının doğrulanması hallerinde banka ilave olarak kişi ile sürekli iş ilişkisi tesisi öncesinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka bankadaki kişinin kendi hesabından yapılmasını zorunlu tutar.

Görsel kimlik tespiti esnasında kişinin, kimlik belgesini kameranın önünde yatay veya dikey olarak eğmesi ve müşteri temsilcisinin vereceği talimata göre ilave hareketler yapması sağlanır. Bu amaçla kişiden, kimlik belgesinin güvenlikle ilgili kısımlarından sistem tarafından değişken ve rastgele şekilde belirlenen kısımlarına parmağını koyması istenir.

Müşteri temsilcisi, görüntülü görüşme sürecinde kişiyi ve kişi tarafından sunulan kimlik belgesinin ön ve arka yüzü ile birlikte belgenin üzerindeki bilgileri gösteren fotoğraflar ve/veya ekran görüntüleri oluşturur.

Müşteri temsilcisi, kişinin hareketlerinden alınan, kesilen ve büyütülen tekil görselleri kullanarak, beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen tüm güvenlik ögeleri ile birlikte kimlik belgesinin doğru açıyla tam olarak kapsandığından ve kimlik belgesinin üzerindeki kısımlar arasındaki geçiş noktalarında tahrifatı ve sahteliği gösteren hiçbir yapaylık bulunmadığından emin olur.

Sunulan kimlik belgesinde bulunan veri ve bilgilerin geçerliliği ve gerçekliğine ilişkin doğrulama, uzaktan kimlik tespiti sürecinin bir parçası olarak gerçekleştirilir. Bu kapsamda asgari olarak;

a) Kimlik belgesinde bulunması gereken karakterlerin yazı tipi, düzeni, sayısı, büyüklüğü, aralığı ve tipografisi gibi belgeyi çıkaran yetkili makamca tanımlanan özelliklere sahip olduğu,

b) Kimlik belgesinin zarar görmemiş, tahrif edilmemiş, değiştirilmemiş ve özellikle üzerine sonradan fotoğraf yapıştırılmamış olduğu,

c) Kimlik belgesi geçerlilik süresinin söz konusu kimlik belgesinin sahip olduğu standartlara aykırı olmadığı,

ç) Kimlik belgesinin MRZ'sinde yer alan bilgiler ile kimlik belgesine ait bilgilerin uyuştuğu,

d) Kişiye ilişkin kimlik belgesinde yer alan bilgilerin banka tarafından bilinen, Kimlik Paylaşımı Sisteminden alınan ve varsa kimlik tespiti yapmak amacıyla bankanın erişimine açık olan diğer bilgiler ile eşleştiği,

e) Kimlik belgesinde yer alan seri numarasının görüntülü görüşme sırasında kimlik belgesi üzerinden kişiye okutulması suretiyle seri numarası,

doğrulanır.

e) Tüzel Kişinin Kimlik Tespiti Sürecinde Kişinin ve Temsil Yetkisinin Doğrulanması

Yönetmeliğin 7/A maddesine göre tüzel kişinin kimliğinin tespit edilmesini teminen; kişinin bu Yönetmelik uyarınca kimlik tespiti yapılır ve tüzel kişiyi temsile yetkili olduğu doğrulanır. Tüzel kişiyi temsile yetkili birden fazla kişinin bulunması durumunda bu doğrulamanın farklı zamanlarda yapılması mümkündür. Kişinin, hâlihazırda aynı bankanın müşterisi olması ve BSEBY'de düzenlenen internet bankacılığı ya da mobil bankacılık dağıtım kanallarından herhangi birinde oturum açması ile kişinin kimliğinin tespit edilmesi halinde, 7 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarının gereği yerine getirilmiş sayılır.

Kişinin temsil yetkisi, kişiden alınan bilgilerin MERSİS ve/veya Ticaret Sicili Gazetesinden edinilen güncel bilgiler ile eşleştirilmesi suretiyle doğrulanır.

Banka tarafından ihtiyaç duyulması halinde, müşteri temsilcisi, kişi tarafından sunulan ve kişinin tüzel kişiyi temsile yetkili olduğunu gösteren imza sirkülerinin bir örneğini alır. İmza sirkülerinden alınan imza örneği, kişinin kimlik belgesinde ve/veya MERSİS'te bulunan imza örneği ile karşılaştırılır. Ayrıca, imza sirkülerinin mevcudiyeti, üzerindeki tarih ve yevmiye numarası kullanılmak suretiyle teyit edilir.

Tüzel kişinin kimliğinin tespit edilmesini teminen; tüzel kişiye ilişkin kişiden edinilen bilgilerin, MERSİS, Ticaret Sicili Gazetesi ve Gelir İdaresi Başkanlığının veri tabanından sorgulama yapılmak suretiyle alınan güncel bilgiler ile eşleştiği teyit edilir.

Tüzel kişinin kimlik tespiti sürecinde; tüzel kişinin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır.

f) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişinin canlılığını tespit edici yöntemler kullanılır. Banka sahte yüz teknolojisine dair riskleri önlemeye yönelik ilave tedbirler alır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişinin yüzü ile kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğrafın, alınamaması halinde ise kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğrafın biyometrik karşılaştırması yapılır.

Müşteri temsilcisi, kullanılan kimlik belgesindeki fotoğrafın ve kişisel bilgilerin kişi ile uyuştuğundan emin olur.

Müşteri temsilcisi, kimlik tespiti sürecinde kişi ile kuracağı diyalog ve yapacağı gözlemler neticesinde kimlik belgesindeki bilgilerin, görüşme esnasında kişi tarafından sağlanan bilgilerin ve belirtilen niyetin inandırıcı ve yeterli olduğuna kanaat getirir. Bu kapsamda kimlik avına, sosyal mühendisliğe, başka bir tarafın zorlamasıyla baskı altında gerçekleşen hareketlere ve benzeri dolandırıcılık yöntemlerine ilişkin riskler göz önünde bulundurulur.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasının sonunda kişinin verilecek bankacılık hizmetleri hakkında bilgilendirilmesi ve gerçek kişinin, gerçek kişi tacirin veya tüzel kişinin banka müşterisi olacağını kabul ettiğine ilişkin kişiden sözlü onay alınması ile süreç tamamlanmış olur.

g) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması

Yönetmeliğin 9. maddesine göre zZayıf ışık koşulları, düşük görüntü kalitesi ya da iletimi ve benzeri durumlar nedeniyle bu Yönetmelikte belirtildiği şekilde görsel doğrulama yapılmasının ve/veya kişi ile sözlü iletişim kurmanın mümkün olmadığı hallerde uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması sonlandırılır. Süreçte başkaca bir tutarsızlık veya belirsizlik bulunması durumunda da bu hüküm uygulanır.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişi tarafından sunulan belgenin geçerliliği hususunda ya da dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden şüphe edilmesi durumunda, uzaktan kimlik tespiti süreci sonlandırılır.

h) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması

Uzaktan kimlik tespiti sürecinin tamamı, sürecin tüm adımlarını içerecek ve denetlenebilir olmasını sağlayacak şekilde kayıt altına alınır ve saklanır. Bilgi ve belge saklama gerekliliklerine ilişkin ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

i) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk

Uzaktan kimlik tespiti için kullanılan çözümlerin kişiyi yanlış tespit riskini en aza indirecek şekilde kullanılmasını sağlamak bankanın sorumluluğundadır. Banka uzaktan kimlik tespiti ile kimlik tespiti yaptığı kişileri farklı bir risk profilinde izler. Bu kişilerce yapılan işlemin türüne ve tutarına bağlı olarak ilave güvenlik ve kontrol yöntemleri uygulanır. Müşteriye ya da üçüncü bir tarafa yükümlülük doğuran işlemlerde itiraz halinde ispat yükümlülüğü bankadadır.

Bu Yönetmelikte yer alan şartlar dâhilinde uzaktan kimlik tespitinin yapılması halinde BSEBY'nin kimlik doğrulamaya ilişkin 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının gerekleri yerine getirilmiş sayılır.

Bankanın BSEBY'de ve bu Yönetmelikte yer alan hükümlere uyum durumunun, şikâyetler ile sahtecilik veya dolandırıcılık teşkil edebilecek eylemlerin değerlendirilmesi neticesinde ve gerekli görülen diğer hallerde uzaktan kimlik tespiti kullanımını kısıtlamaya veya durdurmaya Kurul yetkilidir.

j) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması

Uzaktan kimlik tespitinin yapılmasını ya da şubeler aracılığıyla müşteri kimliğinin yüz yüze tespit edilmesini müteakiben, BSEBY'de düzenlenen internet bankacılığı ya da mobil bankacılık dağıtım kanallarından herhangi biri kullanıma açık olan müşterilerce gerçekleştirilmek istenen işlemlere yönelik sözleşme ilişkisinin mesafeli olarak kurulması durumunda, müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının BSEBY'nin 34 üncü maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak gerçekleştirilmiş bir kimlik doğrulama sonrasında söz konusu dağıtım kanalları üzerinden alınması şarttır.

Uzaktan kimlik tespitinin yapılmasını ya da şubeler aracılığıyla müşteri kimliğinin yüz yüze tespit edilmesini müteakiben, mesafeli olsun olmasın, müşterilerce gerçekleştirilmek istenen işlemlere yönelik olarak bir bilişim veya haberleşme cihazı üzerinden yazılı şeklin yerine geçecek nitelikte bir sözleşme ilişkisi kurulabilmesi için;

a) Söz konusu sözleşmenin bütün şartlarının, müşterinin okuyabileceği şekilde internet bankacılığı ya da mobil bankacılık dağıtım kanalları üzerinden müşteriye iletilmesi,

b) (a) bendine göre müşteriye iletilen sözleşme ve bu sözleşme ile birlikte müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının, BSEBY'nin 38 inci maddesinin üçüncü fıkrası ile 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen müşteriye özgü şifreleme gizli anahtarı ile imzalanarak bankaya iletilmesi,

c) (a) bendine göre iletilen sözleşmede müşteriye sözleşme içeriği olarak hangi bilgiler gösterilmiş ise (b) bendine göre müşteri tarafından yalnızca o bilgilerin imzalanmasının sağlanması,

şarttır.

Müşteriye sunulacak bankacılık hizmetlerine yönelik olarak banka ile müşteri arasındaki ilişkileri düzenleyen ve resmi şekle veya özel bir merasime tabi olmayan her türlü sözleşmenin;

a) İkinci fıkraya uygun olarak elektronik ortamda kurulması ya da

b) Kişinin sözleşmeyi kuran irade beyanının uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kimlik tespitini müteakip alınması suretiyle mesafeli olarak kurulması,

hallerinde, bu sözleşmeler için yazılı şekil şartı gerçekleşmiş sayılır.

2. Aracı Kurumlar, Portföy Yönetim Şirketleri ve Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Uzaktan Kimlik Tespiti

19 No'lu Tebliğe göre, aracı kurumlar ve portföy yönetim şirketleri müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, Aracı Kurumlar, Portföy Yönetim Şirketleri ve Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar Tarafından Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Tebliğ (III-42.1)'de belirlenen yöntem ve tedbirler kapsamında gerçekleştirir.

a) Uzaktan Kimlik Tespiti Sürecine İlişkin Genel ilkeler

Tebliğin 5. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti, bu Tebliğde belirtilen usul ve esaslar dâhilinde personel ile kişinin; fiziksel olarak aynı ortamda bulunmasına gerek olmadan, çevrim içi olarak görüntülü görüşmesi ve birbiriyle iletişim kurması ile yapılır.

Uzaktan kimlik tespiti yöntemi bu Tebliğde belirtilen usul ve esaslar dâhilinde uygulanır. Uygulanacak yöntem, yüz yüze yapılan kimlik tespiti yöntemine benzer ve asgari seviyede risk ihtiva edecek şekilde tasarlanır.

Kimlik tespiti sırasında kullanılacak belgelere, bu belgelerde var olan doğrulanabilir özelliklere ve doğrulamanın yapılması sırasında kullanılacak kriterlere ilişkin detaylı dokümanlar oluşturulur.

Uzaktan kimlik tespitinde kullanılacak görüntülü görüşme yönteminde olası teknolojik, operasyonel ve benzeri riskler dikkate alınarak yeterli seviyede güvenlik önlemleri alınır.

Uzaktan kimlik tespiti için kullanılacak süreçler ve sistemler yoluyla uzaktan kimlik tespiti işlemi, kritik işlem olarak değerlendirilir ve işlemin bilgi teknolojileri veya personel tarafından başlatılması, onaylanması ve tamamlanmasına imkân vermeyecek şekilde tasarlanır ve işletilir. Sürecin kişi tarafından başlatılması, bilgi teknolojileri tarafından uygulanan kontroller ile devam ettirilmesi ve personel tarafından yapılacak onaylama ve ek kontroller ile tamamlanması sağlanır. Personel tarafından yapılan kontrollerde işlemin riskli bulunması halinde işlem ikinci bir personele onaya gönderilir veya sonlandırılır.

Uzaktan kimlik tespitine ilişkin kullanılacak sistemlerin edinimi, yönetimi ve kullanılmasında Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ III-39.1'in 50 nci maddesi, Bilgi Sistemleri Yönetimine İlişkin Usul ve Esaslar Tebliği (VII-128.10)'nin 19 uncu maddesi ile Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ (III-35/B.1)'in 32 nci maddesinde yer alan esaslara uyulur.

Aracı kurum, portföy yönetim şirketi ve kripto varlık hizmet sağlayıcı tarafından uzaktan kimlik tespiti sürecinin uygulanmasından önce, iş akış prosedürü oluşturulur ve prosedürde belirlenen sürecin etkinliği test edilerek sonuçları yazılı hâle getirilir. Test sonuçlarının başarılı bulunmaması durumunda prosedürde gerekli güncellemeler yapılır ve sürecin etkinliği ve yeterliliğinden emin olunmadıkça süreç uygulanmaz.

Uzaktan kimlik tespiti prosedürü yılda en az iki defa gözden geçirilir. Güvenlik ihlallerinin tespit edilmesi veya gerçekleşmesi, ilgili mevzuatta değişiklik yapılması, aracı kurumun, portföy yönetim şirketinin ve kripto varlık hizmet sağlayıcının muhtemel dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden haberdar olması ve kullanılan uzaktan kimlik tespiti yöntemine ilişkin zayıflıkların ortaya çıkması gibi durumlarda teknolojik gelişmeler ve uygulamada kazanılan deneyimler dikkate alınarak sürecin ayrıca gözden geçirilmesi sağlanır ve gerekli güncellemeler yapılır.

b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Personel ve Çalışma Ortamı

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması bu konuda eğitim almış personel tarafından gerçekleştirilir. Personelin, kimlik tespitinde kullanılabilecek belgelerin özelliklerini ve bu belgeler için uygulanan geçerli doğrulama yöntemlerini öğrenmesi ve dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlere, bu Tebliğde ve ilgili diğer mevzuatta yer alan yükümlülüklere ilişkin bilgi sahibi olması sağlanır.

Personelin, uzaktan kimlik tespiti sürecine ilişkin yılda en az bir defa ve her bir güncelleme sonrasında kişisel verilerin korunması mevzuatı da dâhil olmak üzere eğitim alması sağlanır.

Personelin; kişinin aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı müşterisi olma veya hizmet ve faaliyetlerinden yararlanma isteğini aracı kurumdan, portföy yönetim şirketinden veya kripto varlık hizmet sağlayıcıdan kendi iradesiyle talep ettiğine şüphe bırakmayacak şekilde karar verebilmesi konusunda eğitim alması sağlanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde personelin, yaşanabilecek güvenlik zafiyetlerinin ya da suistimallerin engellenmesine yönelik gerekli tedbirlerin alındığı, erişimi sınırlandırılmış ayrı alanlarda çalışması sağlanır.

Kişiye güven açısından personelin aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı adına çalıştığını yansıtacak şekilde uygun bir ortam oluşturulması veya yöntemler kullanılması sağlanır.

Aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı tarafından engelli kişilere hizmet verebilmek amacıyla gerekli önlemler alınır.

c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler

Tebliğin 7. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti sürecinde görüntülü görüşme başlamadan önce kişinin başvurusu uzaktan kimlik tespiti sürecinin işletildiği aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı uygulaması üzerinden elektronik ortamda doldurulan bir form ile alınır, alınan veriler kullanılarak kişi hakkında risk değerlendirmesi gerçekleştirilir. Alınan formda asgari olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19)'nin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan bilgilere yer verilir. Risk değerlendirmesi sonucunda gerekiyorsa görüntülü görüşme başlatılmadan süreç sonlandırılır.

Bu Tebliğ kapsamında uygulanacak uzaktan kimlik tespiti sürecinde, kişinin uzaktan kimlik tespitinin yapılması amacıyla özel nitelikli kişisel verilerden sadece biyometrik verisi kullanılabilir ve kişinin buna dair açık rızası elektronik ortamda kayıt altına alınır.

Personele uzaktan kimlik tespiti işlemleri atanırken belirli bir kişinin belirli bir personele atanması gibi önceden tahmin edilebilir durumlardan kaynaklı suistimal olasılığını azaltmak için gerekli mekanizmalar tesis edilir. Kişi ile yapılan görüntülü görüşmede personelin soracağı asgari sorular belirlenir ve sorulan soruların sırası ve/veya türü değişkenlik arz eder.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması gerçek zamanlı ve kesintisiz şekilde yapılır. Personel ile kişi arasındaki görsel-işitsel iletişimin bütünlüğünün ve gizliliğinin yeterli

seviyede olması sağlanır. Bu amaçla, yapılan görüntülü görüşme uçtan uca güvenli iletişim ile gerçekleştirilir.

Gerçekleşen iletişimin görüntü ve ses kalitesinin, bu Tebliğde yer alan hükümler ve kontroller çerçevesinde şüpheye yer bırakmayacak ve kimlik tespitinde herhangi bir kısıtlamaya imkân vermeyecek şekilde tüm görüşme esnasında yeterli seviyede olması sağlanır. Görüntü kalitesinin, sunulan belgeyi beyaz ışık altında görsel olarak doğrulayabilmeye ve sunulan belgenin yıpranmamış ya da tahrif edilmemiş olduğunu kontrol edebilmeye yönelik güvenlik ögelerinin incelenmesine olanak tanıması gerekir.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişiye yalnızca yapılan kimlik tespiti işlemi için geçerli, merkezi olarak üretilen SMS OTP iletilir. İletilen SMS OTP'nin kişi tarafından çevrim içi olarak uygulama ara yüzü üzerinden geri gönderilmesi sağlanır. Sistemde bu SMS OTP'nin başarılı şekilde onaylanması durumunda kişinin cep telefonu numarası doğrulanmış olur.

Uzaktan kimlik tespiti ile sürekli iş ilişkisi tesisinde, müşteri ve hizmet riski ile Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 18 inci ve 20 nci maddelerinde yer alan tedbirler göz önünde bulundurulur. Bu kapsamda tesis edilen iş ilişkisi hakkında risk temelli yaklaşımla sıkılaştırılmış tedbirler uygulanır. Risk temelli yaklaşımla sıkılaştırılmış tedbirlerin uygulanmasında Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19)'nin 6 ncı maddesi hükümleri dikkate alınır.

d) Uzaktan Kimlik Tespitinde Kullanılabilecek Yöntemler

Görüntülü görüşme ile uzaktan kimlik tespiti sürecinde beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögelerine, fotoğraf ve imzaya sahip olan kimlik belgesi kullanılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak kimlik belgesinin yongası üzerinde yer alan kimlik bilgilerinin doğrulanması, kimlik belgesinden kişinin kimliğinin tespit edilmesi için gereken eşleşmenin sağlandığı anlamına gelir. Söz konusu doğrulama;

a) Kullanılan kimlik belgesinin, belgeyi çıkaran yetkili makam tarafından verildiği ve belgenin temassız yongası üzerindeki bilgilerin değiştirilmediği,

b) Kimlik belgesinin temassız yongası üzerindeki anahtarların kopyalanarak oluşturulmadığı,

kontrol edilerek yapılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak ikinci fıkrada geçen doğrulamanın herhangi bir nedenle yapılamaması halinde görüntülü görüşme ile uzaktan kimlik tespiti sürecinde; beyaz ışık altında

görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögelerine, fotoğraf ve imzaya sahip olan kimlik belgesinin sahip olduğu görsel güvenlik unsurlarından seçilen en az dört adedinin şekil ve içerik bakımından doğrulanması sağlanır. Sadece görsel güvenlik unsurlarının doğrulanması suretiyle yapılan kimlik tespitinde ilave olarak kişi ile sürekli iş ilişkisi tesisi öncesinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluş üzerinden yapılması zorunludur.

Görsel güvenlik unsurlarının doğrulanması suretiyle yapılan kimlik tespiti esnasında kişinin, kimlik belgesini kameranın önünde yatay veya dikey olarak eğmesi ve personelin vereceği talimata göre ilave hareketler yapması sağlanır. Bu amaçla kişiden, kimlik belgesinin güvenlikle ilgili kısımlarından sistem tarafından değişken ve rastgele şekilde belirlenen kısımlarına parmağını koyması istenir.

Personel, görüntülü görüşme sürecinde kişiyi ve kişi tarafından sunulan kimlik belgesinin ön ve arka yüzü ile birlikte belgenin üzerindeki bilgileri gösteren fotoğraflar ve/veya ekran görüntüleri oluşturur.

Personel, kişinin hareketlerinden alınan, kesilen ve büyütülen tekil görselleri kullanarak, beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen tüm güvenlik ögeleri ile birlikte kimlik belgesinin doğru açıyla tam olarak kapsandığından ve kimlik belgesinin üzerindeki kısımlar arasındaki geçiş noktalarında tahrifatı gösteren hiçbir yapaylık bulunmadığından emin olur.

Sunulan kimlik belgesinde bulunan veri ve bilgilerin geçerliliği ve gerçekliğine ilişkin doğrulama, görüntülü görüşme ile uzaktan kimlik tespiti sürecinin bir parçası olarak gerçekleştirilir. Bu kapsamda asgari olarak;

a) Kimlik belgesinde bulunması gereken karakterlerin yazı tipi, düzeni, sayısı, büyüklüğü, aralığı ve tipografisi gibi belgeyi çıkaran yetkili makamca tanımlanan özelliklere sahip olduğu,

b) Kimlik belgesinin zarar görmemiş, tahrif edilmemiş, değiştirilmemiş ve özellikle üzerine sonradan fotoğraf yapıştırılmamış olduğu,

c) Kimlik belgesi geçerlilik süresinin söz konusu kimlik belgesinin sahip olduğu standartlara aykırı olmadığı,

ç) Kimlik belgesinin MRZ'sinde yer alan bilgiler ile kimlik belgesine ait bilgilerin uyuştuğu,

d) Kişiye ilişkin kimlik belgesinde yer alan bilgilerin aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı tarafından bilinen, Kimlik Paylaşımı Sisteminden alınan ve varsa

kimlik tespiti yapmak amacıyla aracı kurumun, portföy yönetim şirketinin veya kripto varlık hizmet sağlayıcının erişimine açık olan diğer bilgiler ile eşleştiği,

e) Kişiye görüntülü görüşme sırasında kimlik belgesinde yer alan seri numarası okutularak,

doğrulanır.

e) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması

Tebliğin 9. maddesine göre uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişinin canlılığını tespit edici yöntemler kullanılır. Aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı sahte yüz teknolojisine dair riskleri önlemeye yönelik ilave tedbirler alır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde, kişinin yüzü ile kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğrafın, alınamaması halinde ise kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğrafın biyometrik karşılaştırması yapılır.

Personel, kişi ile kuracağı diyalog ve yapacağı gözlemler yardımıyla kimlik avı, sosyal mühendislik, başka bir tarafın zorlamasıyla baskı altında gerçekleşen hareketler ve benzeri dolandırıcılık yöntemlerini göz önüne alarak kullanılan kimlik belgesindeki fotoğrafın ve kişisel bilgilerin kişi ile uyuştuğundan ve kimlik belgesindeki bilgilerin, görüşme esnasında kişi tarafından sağlanan bilgilerin ve belirtilen niyetin inandırıcı ve yeterli olduğundan emin olur.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasının sonunda kişiye, belirlenmiş olması hâlinde verilecek hizmet ve faaliyetlerin belirtilmesi ve kişiden aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı müşterisi olacağının kabulüne ilişkin sözlü onay alınması ile süreç tamamlanmış olur.

f) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması

Zayıf ışık koşulları, düşük görüntü kalitesi ya da iletimi ve benzeri durumlar nedeniyle bu Tebliğde belirtildiği şekilde görsel doğrulama yapmanın ve/veya kişi ile sözlü iletişim kurmanın mümkün olmadığı hallerde uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması sonlandırılır. Süreçte herhangi başka bir tutarsızlık veya belirsizlik bulunması durumunda da bu hüküm uygulanır.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişi tarafından sunulan belgelerin geçerliliği hususunda ya da dolandırıcılık veya sahtecilik teşebbüsünden şüphe edilmesi durumunda, uzaktan kimlik tespiti süreci sonlandırılır.

g) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması

Uzaktan kimlik tespiti sürecinin tamamı, sürecin tüm adımlarını içerecek ve denetlenebilir olmasını sağlayacak şekilde kayıt altına alınır ve saklanır. Bilgi ve belge saklama gereklilikleri Belge Kayıt Tebliğinde yer alan bilgi ve belge saklama ile ilgili hükümleri aynen saklı kalmak koşuluyla uygulanır.

h) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk

Uzaktan kimlik tespiti için kullanılan çözümlerin kişiyi yanlış tespit riskini en aza indirecek şekilde kullanılmasını sağlamak; aracı kurumun, portföy yönetim şirketinin veya kripto varlık hizmet sağlayıcının sorumluluğundadır. Aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcı; uzaktan kimlik tespiti ile kimlik tespiti yaptığı kişileri farklı bir risk profilinde izler. Bu kişilerce yapılan işlemin türüne ve tutarına bağlı olarak ilave güvenlik ve kontrol yöntemleri uygulanır. Kişilere ya da üçüncü bir tarafa yükümlülük doğuran işlemlerde itiraz hâlinde ispat yükümlülüğü; aracı kurum, portföy yönetim şirketi veya kripto varlık hizmet sağlayıcıdadır.

Aracı kurumun, portföy yönetim şirketinin veya kripto varlık hizmet sağlayıcının bu Tebliğde yer alan hükümlere uyum durumu, şikâyetler ile sahtecilik veya dolandırıcılık teşkil edebilecek eylemlerin değerlendirilmesi neticesinde ve gerekli görülen diğer hâllerde uzaktan kimlik tespiti kullanımını kısıtlamaya veya durdurmaya Kurul yetkilidir.

i) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması

Bu Tebliğde yer alan şartlar dâhilinde uzaktan veya yüz yüze kimlik tespitinin yapılmasını müteakiben, müşterilerce gerçekleştirilmek istenen işlemlere yönelik olarak sözleşme ilişkisinin mesafeli olarak kurulabilmesi için, müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının elektronik ortamda Belge Kayıt Tebliğinin 5/A maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak gerçekleştirilmiş bir kimlik doğrulama sonrasında alınması şarttır.

Mesafeli olarak sözleşme kurulmasına ilişkin müşteri irade beyanının, bu Tebliğde yer alan şartlar dâhilinde gerçekleştirilen uzaktan kimlik tespiti görüşmesi esnasında veya kimlik tespitini müteakip görüşme sonlandırılmadan önce alınması durumunda, kimlik doğrulamaya ilişkin Belge Kayıt Tebliğinin 5/A maddesinin birinci fıkrasının gerekleri yerine getirilmiş sayılır.

Bu Tebliğde yer alan usul ve esaslar dâhilinde uzaktan kimlik tespitinin yapılmasını müteakiben mesafeli olsun olmasın, müşterilerce gerçekleştirilmek istenen işlemlere yönelik olarak bir bilişim veya haberleşme cihazı üzerinden yazılı şeklin yerine geçecek nitelikte bir sözleşme ilişkisi kurulmak istenmesi halinde;

a) Söz konusu sözleşmenin bütün şartlarının, müşterinin okuyabileceği şekilde elektronik ortamda müşteriye iletilmesi,

b) (a) bendine göre müşteriye iletilen sözleşme ve bu sözleşme ile birlikte müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının; Belge Kayıt Tebliğinin 5/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen müşteriye özgü şifreleme gizli anahtarı ile imzalanarak aracı kuruma, portföy yönetim şirketine veya kripto varlık hizmet sağlayıcıya iletilmesi,

c) (a) bendine göre iletilen sözleşmede müşteriye sözleşme içeriği olarak hangi bilgiler gösterilmiş ise (b) bendine göre müşteri tarafından yalnızca o bilgilerin imzalanmasının sağlanması,

şarttır.

Müşteriye sunulacak yatırım hizmet ve faaliyetlerine yönelik olarak aracı kurum ile müşteri arasındaki ilişkileri düzenleyen teminat, kefalet, temlik gibi sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşmenin üçüncü fıkraya uygun olarak kurulması hâlinde, bu sözleşmeler yazılı şekilde kurulmuş sayılır. Portföy yönetim şirketi ile müşteriler arasında imzalanan sözleşmeler ve kripto varlık hizmet sağlayıcıların müşterilerine sundukları hizmet ve faaliyetleri kapsamında imzalanan sözleşmeler bakımından da bu fıkra hükmü geçerlidir.

j) Uzaktan Kimlik Tespitinde Yapay Zeka

Tebliğin 14/A maddesine göre uzaktan kimlik tespitinde personel tarafından yürütülecek işlemlerin yapay zekâ temelli yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmek istenmesi hâlinde, asgari olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19)'nin 4 üncü maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan esaslar dikkate alınır. Kurul; yapay zekâ yöntemlerini kullanacak aracı kurum, portföy yönetim şirketleri ve kripto varlık hizmet sağlayıcılar için usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

3. Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketlerinde Uzaktan Kimlik Tespiti

19 No'lu Tebliğe göre, finansal kiralama, faktoring, finansman ve tasarruf finansman şirketleri müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketlerince Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelikte belirlenen yöntem ve tedbirler kapsamında gerçekleştirir. Buna göre yapılacak uzaktan kimlik tespit süreci ile ilgili hususlar aşağıda açıklanmıştır.

a) Süreç Başlatılmadan Önce Uyulması Gereken Genel İlkeler

Yönetmeliğin 4. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti, müşteri temsilcisi ile kişinin; fiziksel olarak aynı ortamda bulunmasına gerek olmadan, çevrim içi olarak görüntülü görüşmesi ve birbiriyle iletişim kurması ile yapılır.

Uzaktan kimlik tespiti yöntemi bu Yönetmelikte belirtilen şartlar dâhilinde uygulanır. Uygulanacak yöntem, yüz yüze yapılan kimlik tespiti yöntemine benzer ve asgari seviyede risk ihtiva edecek şekilde tasarlanır.

Uzaktan kimlik tespitinde kullanılacak görüntülü görüşme yönteminde olası teknolojik, operasyonel ve benzeri riskler dikkate alınarak yeterli seviyede güvenlik önlemleri alınır.

Uzaktan kimlik tespiti işlemi, kritik bir işlem olarak değerlendirilir ve işlemin bilgi teknolojileri veya müşteri temsilcisi tarafından tek başına başlatılması, onaylanması ve tamamlanmasına imkân vermeyecek şekilde tasarlanır ve işletilir. Sürecin kişi tarafından başlatılması, bilgi teknolojileri tarafından uygulanan kontroller ile devam ettirilmesi ve müşteri temsilcisi tarafından yapılacak onaylama ve ek kontroller ile tamamlanması sağlanır. Müşteri temsilcisi tarafından yapılan kontrollerde işlemin riskli bulunması halinde işlem ikinci bir onaya gönderilir veya sonlandırılır.

Uzaktan kimlik tespitine ilişkin kullanılacak süreç, sistem, ürün ve hizmetlerin Türkiye'de üretilmesi veya üreticilerinin ar-ge merkezlerinin Türkiye'de bulunması için azami özen gösterilir ve dış hizmet alımında önemli bir kriter olarak değerlendirilir. Bu tür sağlayıcıların ve üreticilerin Türkiye'de müdahale ekiplerinin bulunması şarttır.

Kimlik tespiti sırasında kullanılacak belgelere, bu belgelerde var olan doğrulanabilir özelliklere ve doğrulamanın yapılması sırasında kullanılacak kriterlere ilişkin detaylı dokümanlar oluşturulur.

Şirketin belirlediği uzaktan kimlik tespiti sürecinin uygulanmasından önce, süreç dokümanları oluşturulur ve sürecin etkinliği test edilerek sonuçları yazılı hale getirilir. Test sonuçlarının başarılı bulunmaması durumunda süreçte gerekli güncellemeler yapılır ve sürecin etkinliği ve yeterliliği sağlanmadıkça süreç uygulanmaz.

Uzaktan kimlik tespiti süreci yılda en az bir defa gözden geçirilir. Güvenlik ihlallerinin tespit edilmesi veya gerçekleşmesi, ilgili mevzuatta değişiklik yapılması, şirketin muhtemel dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden haberdar olması ve kullanılan uzaktan kimlik tespiti yöntemine ilişkin zayıflıkların ortaya çıkması gibi durumlarda teknolojik gelişmeler

ve uygulamada kazanılan deneyimler dikkate alınarak sürecin ayrıca gözden geçirilmesi sağlanır ve gerekli güncellemeler yapılır.

b) Uzaktan Kimlik Tespitini Yapacak Müşteri Temsilcisi ve Çalışma Ortamı

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması, bu konuda eğitim almış müşteri temsilcisi tarafından gerçekleştirilir.

Müşteri temsilcisinin, kimlik tespitinde kullanılabilecek belgelerin özelliklerini ve bu belgeler için uygulanan geçerli doğrulama yöntemlerini öğrenmesi ve dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlere, bu Yönetmelikte ve ilgili diğer mevzuatta yer alan yükümlülüklere ilişkin bilgi sahibi olması sağlanır.

Müşteri temsilcisinin, uzaktan kimlik tespiti sürecine ilişkin yılda en az bir defa ve her bir güncelleme sonrasında kişisel verilerin korunması mevzuatı da dâhil olmak üzere eğitim alması sağlanır.

Müşteri temsilcisinin, kişinin şirket müşterisi olma veya şirketin sunduğu hizmetlerden yararlanma isteğini kendi iradesiyle şirketten talep ettiğine dair karar verebilmesi konusunda eğitim alması sağlanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde müşteri temsilcisinin, yaşanılabilecek güvenlik zafiyetlerinin ya da suistimallerin engellenmesine yönelik gerekli tedbirlerin alındığı, erişimi sınırlandırılmış ayrı alanlarda çalışması sağlanır.

Kişiye güven vermesi açısından müşteri temsilcisinin şirket adına çalıştığını yansıtacak şekilde uygun bir ortam oluşturulması veya yöntemler kullanılması sağlanır.

Engelli kişilere hizmet verebilmek amacıyla en az bir müşteri temsilcisine gerekli eğitimlerin verilmesi sağlanır.

Dış hizmet alımıyla müşteri temsilcisi istihdam edilmesi durumunda söz konusu müşteri temsilcisinin şirkete özel erişimi sınırlandırılmış ayrı bir alanda çalışması Kurum iznine tabidir.

c) Sürecin Başlatılması ile Uyulması Gereken Genel İlkeler

Yönetmeliğin 6. maddesine göre, uzaktan kimlik tespiti sürecinde görüntülü görüşme başlamadan önce kişinin başvurusu uzaktan kimlik tespiti sürecinin işletildiği şirket uygulaması üzerinden elektronik ortamda doldurulan bir form ile alınır, alınan veriler kullanılarak kişi hakkında risk değerlendirmesi gerçekleştirilir. Risk değerlendirmesi sonucunda gerekiyorsa görüntülü görüşme başlatılmadan süreç sonlandırılır.

Bu Yönetmelik kapsamında uygulanacak uzaktan kimlik tespiti sürecinde, kişinin uzaktan kimlik tespitinin yapılması amacıyla özel nitelikli kişisel verilerden sadece biyometrik verisi kullanılabilir ve kişinin buna dair açık rızası elektronik ortamda kayıt altına alınır.

Müşteri temsilcisine uzaktan kimlik tespiti işlemleri atanırken önceden tahmin edilebilir durumlardan kaynaklı suistimal olasılığını azaltmak için gerekli mekanizmalar tesis edilir.

Kişi ile yapılacak görüntülü görüşmeden önce müşteri temsilcisinin soracağı asgari sorular belirlenir ve sorulan soruların sırası ve/veya türü değişkenlik arz eder.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması gerçek zamanlı ve kesintisiz şekilde yapılır. Müşteri temsilcisi ile kişi arasındaki görsel-işitsel iletişimin bütünlüğünün ve gizliliğinin yeterli seviyede olması sağlanır. Bu amaçla, yapılan görüntülü görüşme uçtan uca güvenli iletişim ile gerçekleştirilir.

Gerçekleşen iletişimin görüntü ve ses kalitesinin, bu Yönetmelikte yer alan hükümler ve kontroller çerçevesinde şüpheye yer bırakmayacak ve kimlik tespitinde herhangi bir kısıtlamaya imkân vermeyecek şekilde tüm görüşme esnasında yeterli seviyede olması sağlanır. Görüntü kalitesi, sunulan belgeyi beyaz ışık altında görsel olarak doğrulayabilmeye ve sunulan belgenin yıpranmamış ya da tahrif edilmemiş olduğunu kontrol edebilmeye yönelik güvenlik ögelerinin incelenmesine olanak tanır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişiye yalnızca yapılan kimlik tespiti işlemi için geçerli, merkezi olarak üretilen SMS OTP iletilir. İletilen SMS OTP'nin kişi tarafından çevrim içi olarak uygulama ara yüzü üzerinden geri gönderilmesi sağlanır. Sistemde bu SMS OTP'nin başarılı şekilde onaylanması durumunda kişinin cep telefonu numarası doğrulanmış olur.

d) Kullanılabilecek Kimlik Belgesi ve Doğrulanması

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögelerine, fotoğraf ve ıslak imzaya sahip olan kimlik belgesi kullanılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak kimlik belgesinin yongası üzerinde yer alan kimlik bilgilerinin doğrulanması, kimlik belgesinden kişinin kimliğinin tespit edilmesi için gereken eşleşmenin sağlandığı anlamına gelir. Söz konusu doğrulama;

a) Kullanılan kimlik belgesinin, belgeyi çıkaran yetkili makam tarafından verildiği ve belgenin temassız yongası üzerindeki bilgilerin değiştirilmediği,

b) Kimlik belgesinin temassız yongası üzerindeki anahtarların kopyalanarak oluşturulmadığı,

kontrol edilerek yapılır.

Yakın alan iletişimi kullanılarak ikinci fıkrada geçen doğrulamanın herhangi bir nedenle yapılamaması halinde kimlik belgesinin sahip olduğu bu maddenin birinci fıkrasında ifade edilen görsel güvenlik unsurlarından en az dört adedinin şekil ve içerik bakımından doğrulanması sağlanır. Sadece görsel güvenlik unsurlarının doğrulanması hallerinde şirket ilave olarak kişi ile sürekli iş ilişkisi tesisi öncesinde risk temelli yaklaşım çerçevesinde ilgili mevzuatta geçen sıkılaştırılmış tedbirlerden bir veya birden fazlasını ya da tamamını uygular. Yürütülen işlemlerde 11 inci maddenin birinci fıkrası gereği ispat yükümlülüğü şirkettedir.

Görsel kimlik tespiti esnasında kişinin, kimlik belgesini kameranın önünde yatay veya dikey olarak eğmesi ve müşteri temsilcisinin vereceği talimata göre ilave hareketler yapması sağlanır. Bu amaçla kişiden, kimlik belgesinin güvenlikle ilgili kısımlarından sistem tarafından değişken ve rastgele şekilde belirlenen kısımlarına parmağını koyması istenir.

Müşteri temsilcisi, görüntülü görüşme sürecinde kişiyi ve kişi tarafından sunulan kimlik belgesinin ön ve arka yüzü ile birlikte belgenin üzerindeki bilgileri gösteren fotoğraflar ve/veya ekran görüntüleri oluşturur.

Müşteri temsilcisi, kişinin hareketlerinden alınan, kesilen ve büyütülen tekil görselleri kullanarak, beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen tüm güvenlik ögeleri ile birlikte kimlik belgesinin doğru açıyla tam olarak kapsandığından ve kimlik belgesinin üzerindeki kısımlar arasındaki geçiş noktalarında tahrifatı ve sahteliği gösteren hiçbir yapaylık bulunmadığından emin olur.

Sunulan kimlik belgesinde bulunan veri ve bilgilerin geçerliliği ve gerçekliğine ilişkin doğrulama, uzaktan kimlik tespiti sürecinin bir parçası olarak gerçekleştirilir. Bu kapsamda asgari olarak;

a) Kimlik belgesinde bulunması gereken karakterlerin yazı tipi, düzeni, sayısı, büyüklüğü, aralığı ve tipografisi gibi belgeyi çıkaran yetkili makamca tanımlanan özelliklere sahip olduğu,

b) Kimlik belgesinin zarar görmemiş, tahrif edilmemiş, değiştirilmemiş ve özellikle üzerine sonradan fotoğraf yapıştırılmamış olduğu,

c) Kimlik belgesi geçerlilik süresinin söz konusu kimlik belgesinin sahip olduğu standartlara aykırı olmadığı,

ç) Kimlik belgesinin MRZ'sinde yer alan bilgiler ile kimlik belgesine ait bilgilerin uyuştuğu,

d) Kişiye ilişkin kimlik belgesinde yer alan bilgilerin şirket tarafından bilinen, Kimlik Paylaşımı Sisteminden alınan ve varsa kimlik tespiti yapmak amacıyla şirketin erişimine açık olan diğer bilgiler ile eşleştiği,

e) Kimlik belgesinde yer alan seri numarasının görüntülü görüşme sırasında kimlik belgesi üzerinden kişiye okutulması suretiyle seri numarası,

doğrulanır.

e) Kimliği Tespit Edilecek Kişinin Doğrulanması

Yönetmeliğin 8. maddesine göre uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişinin canlılığını tespit edici yöntemler kullanılır. Şirket sahte yüz teknolojisine dair riskleri önlemeye yönelik ilave tedbirler alır.

Uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişinin yüzü ile kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğrafın, alınamaması halinde ise kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğrafın biyometrik karşılaştırması yapılır.

Müşteri temsilcisi, kullanılan kimlik belgesindeki fotoğrafın ve kişisel bilgilerin kişi ile uyuştuğundan emin olur.

Müşteri temsilcisi, kimlik tespiti sürecinde kişi ile kuracağı diyalog ve yapacağı gözlemler neticesinde kimlik belgesindeki bilgilerin, görüşme esnasında kişi tarafından sağlanan bilgilerin ve belirtilen niyetin inandırıcı ve yeterli olduğuna kanaat getirir. Bu kapsamda kimlik avına, sosyal mühendisliğe, başka bir tarafın zorlamasıyla baskı altında gerçekleşen hareketlere ve benzeri dolandırıcılık yöntemlerine ilişkin riskler göz önünde bulundurulur.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasının sonunda kişinin şirket tarafından verilecek hizmetler hakkında bilgilendirilmesi ve şirket müşterisi olacağını kabul ettiğine ilişkin sözlü onay alınması ile süreç tamamlanmış olur.

f) Görüntülü Görüşmede Sürecin Sonlandırılması

Zayıf ışık koşulları, düşük görüntü kalitesi ya da iletimi ve benzeri durumlar nedeniyle bu Yönetmelikte belirtildiği şekilde görsel doğrulama yapılmasının ve/veya kişi ile sözlü iletişim kurmanın mümkün olmadığı hallerde uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşaması sonlandırılır. Başkaca bir tutarsızlık veya belirsizlik bulunması durumunda da bu hüküm uygulanır.

Uzaktan kimlik tespitinin görüntülü görüşme aşamasında kişi tarafından sunulan belgenin geçerliliği hususunda ya da dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden şüphe edilmesi durumunda, uzaktan kimlik tespiti süreci sonlandırılır.

g) Verilerin Kaydedilmesi ve Saklanması

Uzaktan kimlik tespiti sürecinin tamamı, sürecin tüm adımlarını içerecek ve denetlenebilir olmasını sağlayacak şekilde kayıt altına alınır ve saklanır. Bilgi ve belge saklama gerekliliklerine ilişkin ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

h) Uzaktan Kimlik Tespitinde Sorumluluk

Yönetmeliğin 11. maddesine göre uzaktan kimlik tespiti için kullanılan çözümlerin kişiyi yanlış tespit riskini en aza indirecek şekilde kullanılmasını sağlamak şirketin sorumluluğundadır. Şirket uzaktan kimlik tespiti ile kimlik tespiti yaptığı kişileri farklı bir risk profilinde izler. Bu kişilerce yapılan işlemin türüne ve tutarına bağlı olarak ilave güvenlik ve kontrol yöntemleri uygulanır. Kişilere ya da üçüncü bir tarafa yükümlülük doğuran işlemlerde itiraz halinde ispat yükümlülüğü şirkettedir.

Şirketin Bilgi Sistemleri Tebliğinde ve bu Yönetmelikte yer alan hükümlere uyum durumunun, şikâyetler ile sahtecilik veya dolandırıcılık teşkil edebilecek eylemlerin değerlendirilmesi neticesinde ve gerekli görülen diğer hallerde uzaktan kimlik tespiti kullanımını kısıtlamaya veya durdurmaya Kurul yetkilidir.

i) Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulması

Yönetmelikte aksi belirtilmedikçe, müşteri bilgilerinin görüntülenmesi gibi finansal sonuç veya yükümlülük doğurmayan işlemler hariç olmak üzere elektronik ortamda sunulan hizmetler için şirketin müşterilerine birbirinden bağımsız en az iki bileşenden oluşan bir kimlik doğrulama mekanizması uygulaması ve bu bileşenlerin kimlik doğrulama sürecinde kullanılmaları esnasında barındırdıkları kimlik doğrulama verilerinin gizliliğini sağlayacak önlemleri alması esastır. Bu iki bileşen; müşterinin "bildiği", "sahip olduğu" veya "biyometrik bir karakteristiği olan" unsur sınıflarından farklı ikisine ait olmak üzere seçilir. Bileşenlerin bağımsız olması, bir bileşenin ele geçirilmesinin diğer bileşenin güvenliğini tehlikeye atmamasını ifade eder. Müşterinin sahip olduğu bileşenin müşteriye özgü olması ve taklit edilememesi esastır.

Kimlik doğrulamada T.C. Kimlik Kartının kart PIN'i veya biyometrik veri ile birlikte kullanılması veya elektronik imzanın kullanılması hallerinde birinci fıkranın gerekleri yerine getirilmiş sayılır.

Kurum, birinci fıkranın uygulanmasına ilişkin istisna veya ilave güvenlik önlemleri tanımlamaya veya ilave usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir. Birinci fıkraya uygun olmayacak şekilde iki bileşenli kimlik doğrulama kullanılmaksızın gerçekleştirilen her türlü işlem için, gerçekleştirilen işlemlerin müşteri tarafından yapıldığını ispat etme yükümlülüğü şirkete aittir.

Kullanıcılara uygulanacak kimlik doğrulama mekanizmasında kullanılacak bileşenlerin üretim aşamalarından başlayarak kullanıcıya ulaştırılmasına kadar geçen sürecin tamamı boyunca güvenliği sağlanır.

Kimlik doğrulamada kullanılacak şifreleme anahtarları; bu anahtarların ele geçirilme ihtimallerini en aza indiren, gizliliğini sağlayan, değiştirilmesini ve bozulmasını önleyen yöntemler barındıracak şekilde müşteri kullanımına sunulur.

Kullanıcılara uygulanacak kimlik doğrulama mekanizmasının, başarısız kimlik doğrulama teşebbüsleri hakkında ilgili kullanıcıya sisteme ilk girdiği anda bilgi vermesi sağlanır. Başarısız teşebbüslerin belirli bir sayıyı aşması halinde müşterinin erişimi için ilave güvenlik önlemleri alınır, başarısız kimlik doğrulama teşebbüslerinin devam etmesi halinde ise ilgili kullanıcının erişimi engellenir.

Şirket, mobil uygulamasını yükleyerek aktifleştirmiş olan müşterilerine, oturum açma ya da oturumun devamında herhangi bir işlemin doğrulanması için hiçbir şekilde SMS ile OTP ya da doğrulama kodu gönderemez ve bunu bir kimlik doğrulama unsuru olarak kullanamaz. Mobil uygulamanın ilk kurulumu, aktifleştirilmesi, yeniden aktifleştirilmesi aşamalarında ya da uygulamanın kullanılamaz olması durumunda SMS ile OTP ya da doğrulama kodu gönderilmesi bu fıkra hükmüne aykırılık teşkil etmez.

Şirket, SIM kart değişikliği gerçekleştirmiş veya numara taşıma yoluyla elektronik haberleşme işletmecisini değiştirmiş müşterilerini Türkiye'de yerleşik mobil haberleşme işletmeleriyle gerekli entegrasyonu sağlayarak SMS OTP göndermeden önce belirler ve ilgili müşterilere, değişiklikler teyit edilmediği müddetçe, değişikliğin yapıldığı tarihten itibaren 90 gün boyunca elektronik ortamdaki hizmetler sunulurken SIM karta dayalı unsur kimlik doğrulama unsuru olarak kullanılamaz. Değişiklikler teyit edilirken iki bileşenli kimlik doğrulama kullanılmaksızın gerçekleştirilen her türlü işlem için, gerçekleştirilen işlemlerin müşteri tarafından yapıldığını ispat etme yükümlülüğü şirkete aittir.

Müşterilere kimlik ya da işlem doğrulama amacıyla kullandırılacak tek kullanımlık parolaların, tahmin edilmesi zor olacak şekilde yeterli uzunlukta, rastgele, değişken ve eşsiz olarak üretilmesi ve belirli bir süre için geçerli olması sağlanır.

Müşterinin kimliğini tespit etmeye yarayan ve resmî kimlik belgesi yerine geçen belgeler üzerinde yer alan bilgiler ile anne kızlık soyadı, elektronik ortamdaki hizmetlerin sunulması esnasında hiçbir aşamada kimlik doğrulama amacıyla kullanılamaz. Şirketin kimlik doğrulamada müşterinin bildiği unsur olarak bir güvenlik sorusu kullanmak istemesi durumunda, bu güvenlik

sorusunun resmî kimlik belgesi yerine geçen belgeler üzerinde yer alan bilgilerden birine ilişkin olmaması ve cevabının müşterinin kendisi tarafından belirleniyor olması gerekir.

Şirketin elektronik ortamda sunulan hizmetlerinde kullanmak üzere müşterilerine sunduğu her türlü yazılım ya da mobil uygulamanın kaynağının, ilgili şirket olduğunun doğrulanabiliyor olması sağlanır. Şirket bu yazılım ya da mobil uygulamaların, müşteri güvenliğini tehlikeye sokacak herhangi bir kod içermemesini sağlamakla, güvenlik açıklarını giderecek gerekli yamaları ve güncellemeleri müşteri kullanımına sunmakla yükümlüdür.

Şirket, akıllı telefonlar gibi birden fazla kimlik doğrulama bileşeninin şirkete iletilmesinde kullanılan mobil cihazlar üzerindeki uygulamaların kullandığı hassas verilerin, aynı mobil cihaz üzerindeki diğer uygulamalar ve çalışmakta olan işlemler tarafından erişilemez olmasını sağlayacak önlemler alır. Şirket, söz konusu mobil cihazların kaybolması ya da çalınması halinde bunlar üzerindeki hassas verilerin yetkisiz kişilerce erişilemez olmasını sağlamak ve mobil cihazların ele geçirilmesi, güvenilirliğinin bozulması, işletim sistemi yazılımının kırılması veya değiştirilmesi gibi hallerden kaynaklanacak risklerin azaltılması amacıyla günün teknolojisine uygun kontroller tesis etmekle yükümlüdür.

Elektronik ortamda sunulan hizmetlerde birinci fıkraya göre gerçekleştirilecek kimlik doğrulama işlemi için müşteriye atanmış bir şifreleme gizli anahtarı ile imzalanacak şekilde tek kullanımlık bir doğrulama kodu üretilir. Doğrulama kodu aracılığıyla birinci fıkrada belirtilen kimlik doğrulama unsurlarından hiçbiri hakkında bilgi edinilememesi, bilinen bir doğrulama kodu ile geçerli başka doğrulama kodlarının türetilememesi, doğrulama kodlarının taklit edilememesi sağlanır. Müşteriye atanmış bir şifreleme gizli anahtarı ile doğrulama kodunun imzalanmasının mümkün olmadığı hallerde, yedinci fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla SMS yoluyla müşteriye doğrulama kodu iletilebilir.

Elektronik ortamda sunulan hizmetin mobil uygulama vasıtasıyla verilmesi durumunda, uygulama PIN'inin veya müşteriye ait bir biyometrik kimlik doğrulama bileşeninin müşteriye özgü bir şifreleme anahtarına erişmek üzere kullanılması ve bu şifreleme anahtarı yoluyla müşteriyle ilintili eşsiz bir bilginin şirket nezdinde çevrimiçi olarak doğrulanması halinde, birinci fıkrada belirtilen iki bileşenli kimlik doğrulama yerine getirilmiş kabul edilir.

j) Yapay Zekâ Temelli Uygulamalar

7.500 TL tutarını aşmayan işlemlerde bu Yönetmelikte ifade edilen müşteri temsilcisinin yapacağı işlemlerin yapay zekâ temelli yöntemler ile yapılabilmesine ilişkin esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.

4. Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarında Uzaktan Kimlik Tespiti

19 No'lu Tebliğe göre, ödeme ve elektronik para kuruluşları müşterileriyle sürekli iş ilişkisi tesisinde uzaktan kimlik tespitini, Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğde belirlenen yöntem ve tedbirler kapsamında gerçekleştirir. Tebliğin 22. maddesi uzaktan kimlik tespiti sürecini düzenlemektedir.

a) Uzaktan Kimlik Tespitinde Yapılması Gereken İşlemler

Tebliğin 22. maddesine göre kuruluş, uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek kimlik tespiti ve sözleşme ilişkisinin kurulması süreçlerinde, Banka tarafından uygun bulunan merkezi bir yapının kullanılmaması durumunda uzaktan kimlik tespitine ve kimliği tespit edilecek kişinin doğrulanmasına imkân verecek internet tabanlı yöntemleri kullanır ve asgari olarak aşağıdaki hususları yerine getirir:

a) Kimlik tespitinin yapılabilmesi için kimliği tespit edilecek kişiden alınması gerekli bilgi ve belgelerin temin edilmesi.

b) Uzaktan kimlik tespiti için temin edilen belgenin ve belgede bulunan veri ve bilgilerin doğruluğunun esas olarak yakın alan iletişimi kullanılarak kontrol edilmesi, beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögeleri, fotoğraf ve imza başta olmak üzere söz konusu belgenin ve belgede bulunan veri ve bilgilerin orijinallik, bütünlük, yıpranma ile tahrif edilme durumlarına ilişkin testlerinin yapılması ve belgenin ön ve arka yüzünün görsel ögeler yönünden kontrolü sürecinin kesintisiz bir şekilde kayıt altına alınması.

c) (b) bendi uyarınca yakın alan iletişimi kullanılarak doğrulamanın herhangi bir nedenle yapılamaması halinde, söz konusu belgenin ve belgede bulunan veri ve bilgilerin doğruluğunun optik karakter tanıma, kart okuyucu veya MASAK'ın görüşü alınarak Banka tarafından belirlenen diğer yöntemlerden en az birisi kullanılarak kontrol edilmesi, beyaz ışık altında görsel olarak ayırt edilebilen güvenlik ögeleri, fotoğraf ve imza başta olmak üzere söz konusu belgenin ve belgede bulunan veri ve bilgilerin orijinallik, bütünlük, yıpranma ile tahrif edilme durumlarına ilişkin testlerin yapılması ve belgenin ön ve arka yüzünün görsel ögeler yönünden kontrolü sürecinin kesintisiz bir şekilde kayıt altına alınması.

ç) Uzaktan kimlik tespitinin yapılabilmesi için biyometrik verilerin kullanımına ve sözleşme sürecinin uzaktan iletişim aracı ile yürütüleceğine ilişkin kimliği tespit edilecek kişinin onayının ve açık rızasının kayıt altına alınması.

d) Kimliği tespit edilecek kişinin çevrim içi gerçek zamanlı video, çevrim içi gerçek zamanlı hareketli fotoğraf veya çevrim içi görüntülü görüşme yöntemleri kullanılarak canlılık testinin yapılması ve uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişinin yüzü ile kimlik belgesinden yakın alan iletişimi kullanılarak alınabilmesi halinde temassız yongadaki fotoğrafın, alınamaması halinde ise kimlik belgesi üzerinde yer alan fotoğrafın biyometrik karşılaştırmasının yapılması ve kimlik belgesindeki fotoğrafın ve kişisel bilgilerin kişi ile uyuştuğunun doğrulanması.

e) Işık ve gürültü seviyesi, sinyal gücü ve benzeri kıstaslar açısından cihaz ve ortam kontrolünün yapılması.

f) Uzaktan iletişim aracı olarak kullanılacak yöntem ile ilgili iletişim bilgilerinin uygun yöntemlerle doğrulanması.

b) Canlılık Testi

Bu kapsamda yapılan canlılık testi işlemlerinde çevrim içi gerçek zamanlı video veya çevrim içi gerçek zamanlı hareketli fotoğraf yöntemlerinin kullanılması halinde, kimliği tespit edilecek kişi tarafından söz konusu video veya hareketli fotoğrafın yapılacak yönlendirmelere uygun şekilde anlık olarak çekilmesi, bu kapsamda önceden çekilen bir video veya hareketli fotoğraf kaydının canlılık testine dahil edilmesine izin vermeyecek bir yapı oluşturulması ve bu kapsamda yapılacak tüm kayıtların gerçek zamanlı olarak kuruluş sunucularında kaydedilmesinin sağlanması zorunludur. Kimliği tespit edilecek kişinin canlılık testinin yapılması esnasında kimliği tespit edilecek kişiye üçüncü taraflarca öngörülemezliği sağlayacak şekilde belirlenmiş olan seçenekler arasından rastgele verilecek komutlar çerçevesinde en az üç görüntü üzerinden gerekli kontrollerin yapılması ve söz konusu sürecin kesintisiz bir şekilde kayıt altına alınması gerekir.

c) Diğer Şartlar

Birinci fıkra kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülen süreçler, personelin manuel müdahalesinin bulunduğu hallerde görevler ayrılığı prensibine uygun olarak, tek bir kişi tarafından başlatılması, onaylanması ve tamamlanmasına imkân verilmeyecek şekilde tasarlanır ve işletilir. Bu madde kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülen süreçlerde kullanılan bilgi sistemleri 16 ncı maddenin on üçüncü fıkrası kapsamında kritik bilgi sistemi olarak kabul edilir.

Birinci fıkra kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülen süreçler, tüm adımları içerecek şekilde kayıt altına alınır ve elde edilen veriler, Kanun, Yönetmelik ve bu Tebliğ ile diğer ilgili düzenlemelere uygun bir şekilde saklanır. Uyuşmazlık durumunda, uzaktan iletişim aracı ile

yürütülen süreçler esnasında Yönetmelik ve bu Tebliğde yer alan hükümlere uygun işlem tesis edildiğinin ispatından kuruluş sorumludur.

Kuruluş, birinci fıkra kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçlere ilişkin izlenecek süreç ve prosedürleri yazılı olarak oluşturur, oluşturulan süreç ve prosedürleri yılda en az iki defa olmak üzere düzenli olarak test eder ve test sonuçlarında ortaya çıkan eksiklik, hata, zayıflık ve açıklara ilişkin olarak teknolojik ve operasyonel gereklilikler başta olmak üzere tüm önlemleri alır ve gerekli güncellemeleri yapar.

Birinci fıkra kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçlerde kimliği tespit edilecek kişiden alınacak belgeler, bu belgelerin doğrulanması esnasında dikkat edilecek güvenlik ve doğrulama özellikleri ile bu kapsamda kullanılacak kriterler ve kimliği tespit edilecek kişinin doğrulanması esnasında dikkate alınacak güvenlik ve doğrulama özellikleri ile bu kapsamda kullanılacak kriterler yazılı olarak dokümante edilir.

Birinci fıkra kapsamında uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçlerde, görüşme esnasında kimliği tespit edilecek kişinin kimlik tespitinin yapılması, doğrulanması ve sözleşmenin başka bir tarafın zoru ya da zorlamasıyla yapılmadığından emin olunabilmesi için sorulacak sorular ve yönlendirme amacıyla kullanılacak ifadeler; görüşmenin seyrine ilişkin aşamalar ile her aşamada sorulacak sorular ve yönlendirme amacıyla kullanılacak ifadeler yazılı olarak oluşturulur ve güncel gelişme ve tehditler çerçevesinde düzenli olarak güncellenir.

Kuruluş, birinci fıkra kapsamında belirtilen yöntemler yoluyla yürütülecek süreçlerde aşağıdaki şartları yerine getirmekle yükümlüdür:

a) Sürecin gerçek zamanlı ve kesintisiz şekilde yürütülmesi gerekir.

b) Süreç uçtan uca güvenli iletişim ile gerçekleştirilir.

c) Kullanılan yöntemdeki görüntü ve ses kalitesinin, bu madde uyarınca gerekli kontrollerin etkin bir şekilde yapılmasını sağlayacak şekilde yeterli seviyede olması sağlanır ve süreç boyunca görüntü kalitesinin istenilen seviyede olduğunu gösterecek kontroller oluşturulur. Görüntü kalitesinin ölçülmesinde asgari olarak, görüşme yapılan kişinin görsel olarak net bir şekilde görüntülenebilmesinin, sunulan belgenin beyaz ışık altında görsel olarak doğrulanabilmesinin ve sunulan belgenin tahrif edilmemiş olduğunun kontrol edilebilmesinin mümkün olmasına dikkat edilir.

ç) Süreç esnasında kimliği tespit edilecek kişi tarafından sunulan belgenin geçerliliği hususunda ya da dolandırıcılık veya sahtecilik teşkil edebilecek eylemlerden şüphe edilmesi durumunda, süreç sonlandırılır.

Bu maddede yer alan şartlara uyulmadığı durumlarda birinci fıkranın (d) bendinde belirtilen yöntemler yoluyla sözleşme kurulamaz, bu şekilde kurulan sözleşmelerde yetkilendirilmemiş, hatalı gerçekleşmiş veya benzeri sorunlu işlemlerde tüm sorumluluk kuruluşa ait olur.

Kuruluş, uzaktan iletişim aracı ile kimlik tespiti yaptığı kişileri ve kurduğu sözleşmelere taraf müşterilerini farklı bir risk profilinde izler. Bu müşterilerce yapılan işlemlerin türüne ve tutarına bağlı olarak ilave güvenlik ve kontrol yöntemleri uygulanır.

Uzaktan iletişim aracı ile kurulacak sözleşmelerde, uzaktan kimlik tespitinin yapılmasının ya da müşteri kimliğinin yüz yüze tespit edilmesinin ardından, müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının, çevrim içi görüntülü görüşme ya da sözleşme ilişkisinin elektronik kanal üzerinden kurulmasının tercih edilmesi durumunda 10 uncu madde kapsamında güçlü kimlik doğrulama yapılması sonrasında aynı elektronik kanal üzerinden alınması şarttır. Bu fıkranın uygulanmasında Yönetmeliğin dördüncü kısmının ikinci bölümünde yer alan hükümler saklıdır.

d) İstisnalar

(3) Anonim ön ödemeli araçlar, 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında kimlik tespiti yapılması zorunlu olmayan ve sürekli iş ilişkisi kapsamına girmeyen tek seferlik ödeme işlemleri ile Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 5)'nin 2.2.11 inci maddesinin üçüncü paragrafı kapsamında sanal terminal hizmeti sunan tüzel kişiler için gerekli bilgi, sözleşme, dekont ve benzeri belgelere ilişkin süreçlerin işletilmesi esnasında uzaktan iletişim aracı kullanılması halinde birinci fıkra hükümlerinin uygulanması zorunlu değildir.

XI. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ

Suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede kullanılabilecek enstrümanlardan bir tanesi (hatta belki de en önemlisi) finansal kuruluşlar ve diğer yükümlüler tarafından mali istihbarat birimlerine yapılan şüpheli işlem bildirimleridir.

MASAK mevzuatı açısından şüpheli işlem; finansal kuruluşlar ve diğer yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halini ifade eder. Şüpheli işlemlerin, mali istihbarat birimine bildirilmesine

ise şüpheli işlem bildirimi denilmektedir. Eğer şüpheli işlem bildirimi ile birlikte 5549 sayılı Kanunun 19/A maddesine göre işlem ertelemesi de talep ediliyor ise buna işlem ertelemeli şüpheli işlem bildirimi denilmektedir.

FATF Tavsiyelerinde şüpheli işlem bildirimi ile ilgili pek çok hüküm bulunmaktadır. Her ne kadar uluslararası bir sözleşme niteliğinde olmasa da FATF Tavsiyeleri, üye ülkeler bakımından uyulması neredeyse zorunlu olan ve uymamanın yaptırımı olan kurallardır. Örneğin FATF Tavsiyelerine yeterince uyum sağlamayan ülkeler, Artırılmış İzlemeye Tabi Ülkeler listesine alınabilmekte, ilerleyen aşamalarda ise ülkenin üyeliği askıya alınabilmektedir.

Bundan dolayı FATF üyesi ülkeler, FATF Tavsiyelerinde belirtilen ilkeleri, iç hukuklarına yansıtmışlardır. Ülkemizde de FATF Tavsiyelerine uyumun sağlanabilmesi amacıyla, FATF Tavsiyelerinde yer alan kurallar, belirli bir süreç dahilinde ve FATF tarafından hazırlanan Karşılıklı Değerlendirme Raporlarında yer verilen eleştiriler dikkate alınarak 5549 sayılı Kanunun 4. maddesinde iç hukukumuza yansıtılmıştır. Aynı maddeye göre yükümlülerin hangi faaliyetlerinden dolayı ve hangi usûl ve esaslara göre şüpheli işlem bildiriminde bulunacağı yönetmelikle belirlenir.

A. Tanım

1. FATF Tavsiyelerinde

FATF şüpheli işlemin bir tanımını yapmamıştır, bununla birlikte FATF'in şüpheli işlem bildirimi konusunu düzenleyen 20 no.lu Tavsiyesine göre, bir suç faaliyetinin geliri olduğundan veya terörizmin finansmanıyla ilgili olduğundan şüphelenilen veya şüphelenmek için makul gerekçeler bulunan işlemler, şüpheli işlem olarak değerlendirilmelidir.

FATF tavsiyelerinde, şüpheli işlem bildirimleri, müşterinin tanınması ilkesiyle yakından ilintili olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda, finansal kuruluşlar, görünürde hiçbir ekonomik veya yasal amacı olmayan tüm karmaşık, olağandışı büyük işlemlerin ve tüm olağandışı işlem kalıplarının arka planını ve amacını makul ölçüde ve mümkün olduğunca incelemelidir. Özellikle, bu işlemlerin veya faaliyetlerin olağandışı veya şüpheli görünüp görünmediğini belirlemek için iş ilişkisinin izlenmesinin derecesini ve niteliğini artırmalıdırlar.

FATF'in müşterinin tanınmasıyla ilgili 10 no.lu Tavsiyesine göre, müşterinin tanınması için alınması gereken önlemlerin alınamaması ve elde edilmesi gereken bilgilerin temin edilememesi durumunda yükümlünün (riske dayalı bir yaklaşımla), hesabı açmaması, iş ilişkisi başlatmaması, işlemi gerçekleştirmemeyi veya iş ilişkisini sona erdirmeyi ve müşteri ile ilgili olarak şüpheli işlem bildirimi yapmayı düşünmesi gerekli kılınmalıdır.

FATF TAVSİYELERİNDE ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMLERİ (REC.20)
Bir finansal kuruluş, fonların bir suç faaliyetinin geliri olduğundan veya terörizmin finansmanı ile ilgili olduğundan şüpheleniyorsa veya şüphelenmek için makul gerekçeleri varsa yasa gereği şüphelerini derhal mali istihbarat birimine bildirmelidir.

Keza 10 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Nota göre, bir finans kuruluşu, müşteri ilişkisinin kurulması veya seyri sırasında ya da ara sıra yapılan işlemler sırasında, işlemlerin suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı ile ilgili olduğundan şüphelenirse, kurum; (a) Herhangi bir muafiyetten veya aksi takdirde geçerli olabilecek belirlenmiş herhangi bir eşikten bağımsız olarak, müşterinin ve gerçek lehtarın kimliğini belirlemeye ve doğrulamaya çalışır; (b) Bunun yanı sıra, 20 no.lu Tavsiye uyarınca mali istihbarat birimine bir şüpheli işlem bildirimi hazırlar.

10 no.lu Tavsiyeyle İlgili Yorum Notu'na göre, bir işlem ile ilgili olarak şüpheli işlem bildirimi yapılması, yükümlünün müşterinin tanınması ile ilgili yükümlülüklerini bertaraf etmez. Yani şüpheli işlem bildirimi yapılsa dahi müşterinin tanınması ile ilgili yükümlülüklere (özellikle de kimlik tespit ve teyidine) uyulması zorunludur. Fakat finansal kuruluşlar ve diğer yükümlülerin, şüpheli işlem bildirimi yapıldıktan sonra, müşterinin tanınması yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışırken müşterilere kasıtsız olarak bilgi vermesi riski mevcuttur. Müşterinin olası bir şüpheli işlem bildirimi veya soruşturmadan haberdar olması, gelecekte şüphelenilen suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı operasyonunu soruşturma çabalarını tehlikeye atabilir. Bu nedenle yükümlüler, işlemlerin suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı ile ilgili olduğuna dair bir şüpheye düşerlerse, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirirken müşterinin şüpheli işlem bildirimi konusundan haberdar olması (ihbar) riskini dikkate almalıdırlar. Yükümlü, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye bilgi vereceğine makul bir şekilde inanıyorsa, bu süreci takip etmemeyi seçebilir ve bir şüpheli işlem bildirimi yapmalıdır.

2. Türk Hukukunda

Şüpheli işlem; finansal kuruluşlar ve diğer yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halini

ifade eder. Şüpheli işlem bildirimi ise şüpheli işlem durumunun, ülkenin mali istihbarat birimine bildirimini ifade eder.

Şüpheli işlemin tanımı konusunda Türk hukukunun yaklaşımının FATF Tavsiyeleri ile paralel olduğu görülmektedir. 5549 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiği veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığı konusunda şüphenin bulunması durumunda şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir. Keza 13 no.lu MASAK Tebliğine göre şüpheli işlem; yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halini ifade eder.

Mevzuatımıza göre şüpheli işlem konusu malvarlığı değerinin yasa dışı yollardan elde edildiği veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığı konusunda kesin bir bilgiye gerek bulunmamaktadır (Değirmenci, 2007, s.247). Bu açıdan, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünün, Türk Ceza Kanununda yer alan suçu bildirmeme suçundan ayrıldığı görülmektedir. Keza buradaki şüphenin ceza muhakemesi hukukundaki suç şüphesini de kastetmediği açıktır (Özgenç, 2021: 274).

10 no.lu Tavsiyeyle İlgili Yorum Notu'na göre, yükümlüler şüpheli işlem bildirimi için müşterinin tanınması tedbirlerini uygularken ihbar riskinden kaçınmak zorundadır. Ayrıca yükümlü, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye bilgi vereceğine makul bir şekilde inanıyorsa, bu süreci takip etmemeyi seçebilir ve sadece şüpheli işlem bildirimi yapmakla yetinir. Türk hukukunda ihbar riskine dair hükümler yer almaktadır. 13 no.lu MASAK Genel Tebliğine göre, Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda yükümlüler tarafından gerekli kimlik tespit işlemleri yapılır. şüpheli işlem bildirimi için bu şekilde araştırma yapılırken, müşterinin, kendisi hakkında bildirimde bulunulacağından şüphelenmesine neden olacak tutum ve davranışlardan kaçınılır. Bununla birlikte Türk hukukunda müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye bilgi vereceğine inanılan durumlarda bu süreci takip etmeyebileceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Her ne kadar 13 no.lu MASAK Genel Tebliğinde "Bildirime konu şüpheli işlemin teşebbüs aşamasında kaldığı ve gerçekleştirilmediği durumlarda da kimlik tespiti yükümlülüğü mümkün olduğu ölçüde yerine getirilir." ifadesi yer almakta ise de bu hükmün yükümlülere, 10 no.lu Tavsiyeyle İlgili Yorum Notu'nda "yükümlü, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye bilgi vereceğine makul bir şekilde inanıyorsa, bu süreci takip etmemeyi seçebilir ve sadece şüpheli işlem bildirimi yapmakla yetinir" ifadesiyle verilen kadar geniş bir hareket alanı

tanınmadığı açıktır.

B. Şüpheli İşlem Bildirim Yükümlülüğü

Şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünün dayanağını 5549 Kanun'un 4. maddesi oluşturur. Madde hükmüne göre *"Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa (MASAK) bildirilmesi zorunludur.* Bu maddenin yanı sıra Kanun'un 13. maddesi, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğüne uymamanın yaptırımı olan idari para cezası konusunu düzenlemektedir. Keza aynı Kanun'un 14. maddesi de şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliğinin ihlalinin yaptırımı düzenlemektedir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 29. maddesine göre şüpheli işlemler yükümlüler tarafından tutar gözetilmeksizin Başkanlığa bildirilir.

Sonrasında, şüpheli işlem bildirimine dair konular 13 sıra No.lu MASAK Tebliği ile düzenlenmiştir. Ayrıca Tedbirler Yönetmeliği ve 13 No.lu Tebliğe göre, Başkanlık, elektronik ve kâğıt ortamındaki şüpheli işlemlerin bildirimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere yükümlüler için genel ve sektörel mahiyette şüpheli işlem bildirim rehberleri yayımlayabilir. 13 No.lu MASAK Tebliğine göre, yükümlüler tarafından yapılacak bildirimler, bu rehberlerde belirtilen usul ve esaslara uygun şekilde yapılır. Dolayısıyla MASAK tarafından şüpheli işlem bildirimlerine dair rehberler, şüpheli işlem bildirimi mevzuatının önemli bir parçasıdır.

Üstelik şüpheli işlemlerin devamlı bilgi verme kapsamında bildirilmiş olması şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

C. Başkanlığın Düzenleme Yetkisi ve Kapsamı

29 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Nota göre, yetkili makamlar, denetçiler ve meslek örgütleri (self-regulatory bodies), suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele etmek için alınan ulusal önlemlerin uygulanmasında ve özellikle şüpheli işlemleri tespit ve raporlamada finansal kurumlara ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklere yardımcı olacak kılavuzlar oluşturmalıdır.

Yorumlayıcı Notta geçen bu yükümlülük kapsamında, MASAK tarafından çeşitli mevzuat ve rehberler yayımlanmıştır. Her şeyden önce Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre, Baş-

kanlık şüpheli işlem tipleri belirlemeye yetkilidir. 13 sıra no.lu MASAK Genel Tebliği, münhasıran şüpheli işlem bildirimleri ile ilgilidir ve 5549 sayılı Kanun kapsamındaki yükümlülerin şüpheli işlem bildirimi ile ilgili usul ve esasları belirlemektedir. Keza 28. maddeye göre Bakanlık, Şüpheli İşlem Bildirim Formlarının düzenlenmesine, bildirimlerin elektronik ortam ve bilgi iletişim araçları kullanılarak yapılması zorunluluğu getirilmesine ve şüpheli işlem bildirimlerinde elektronik imza kullanılmasına ilişkin usul ve esasları yükümlüler bazında ayrı ayrı belirlemeye yetkilidir.

Başkanlıkça, bildirimlere yönelik rehberler çıkarılabilir ve bu rehberler elektronik ortamda yayımlanabilir. Bildirimler bu rehberlere uygun şekilde yapılır. Bu kapsamda MASAK tarafından sektörel şüpheli işlem bildirimi Rehberleri hazırlanmıştır.

D. Şüpheli İşlem Bildirimin Şartları

Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre şüpheli işlem bildiriminde bulunulması için gerekli şartlar şunlardır:

1) Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen bir işlem olması,

2) Yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen bir işlem olması,

3) İşleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, bu kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olması,

4) Bu konuda herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması.

Şüpheli işlemler yükümlüler tarafından tutar gözetilmeksizin bildirilir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre, şüphe veya şüpheyi gerektiren makul bir sebebin olup olmadığı hususu gerektiğinde birden çok işlem bir arada ele alınarak değerlendirilir.

1. Şüpheli İşlem Bildirimi Yapacak Yükümlüler

FATF'in şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünü düzenleyen 20 no.lu Tavsiyesinde "finansal kuruluşlar" ibaresi yer almaktadır. Yani şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğü, temel olarak finansal kuruluşları kapsar.

Bununla birlikte 23 no.lu Tavsiyeye göre; 18 ila 21 no.lu Tavsiyelerde (buna 20 no.lu Tavsiye dahildir) ortaya konan gereklilikler, finansal olmayan belirli iş ve meslekler (designated nonfinancial businesses and professions - DNFBP's) için de geçerlidir. Finansal olmayan belirli iş

ve meslekler kavramı ile neyin kastedildiği ise FATF Tavsiyeleri ekinde yer alan Açıklayıcı Sözlükte (Glossary) izah edilmiştir. Buna göre finansal olmayan belirli iş ve meslekler kavramı; kumarhaneleri, emlakçıları, kıymetli maden alım satımı yapanları, kıymetli taş tüccarlarını, avukatları, noterleri, diğer bağımsız hukukçuları ve muhasebecileri, tröst ve şirket hizmet sağlayıcılarını kapsar.

Bu anlamda FATF Tavsiyelerine göre finansal kuruluşlar ile finansal olmayan belirli iş ve meslekler, şüpheli işlem bildirimi göndermekle yükümlüdür. Bununla birlikte FATF Metodolojisinde yer alan 4 No.lu Kısa Vadeli Sonuç, şüpheli işlem bildirimi göndermekle yükümlü kılınması gereken yükümlülerin kapsamını biraz daha genişletmiştir. Buna göre, finansal kuruluşlar, finansal olmayan belirli iş ve meslekler ile sanal varlık hizmet sağlayıcılar (Virtuel Asset Service Providers – VASP) diğer yükümlülüklerin yanı sıra şüpheli işlemleri yeterince tespit etmek ve raporlamak, müşterilerinin kimliğini belirlemek ve doğrulamak için uygun önlemleri uygular. Görüldüğü üzere, Metodoloji, FATF Tavsiyelerinden fazla olarak sanal varlık hizmet sağlayıcıları da şüpheli işlem bildirimi yükümlüleri arasında saymıştır.

FATF Tavsiyeleri, bazı meslek gruplarının şüpheli işlem bildirimi'nde bulunmalarına dair özel hükümler de ihtiva etmektedir. Örneğin 16 No.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Nota göre, para veya değer transfer hizmeti sağlayıcılarının, bir banka havalesinin hem amir hem de lehtar tarafını kontrol etmeleri durumunda, bir şüpheli işlem bildirimi yapılıp yapılmayacağına karar vermek için hem amir, hem de lehtar taraflardan gelen tüm bilgileri dikkate almalı ve şüpheli banka havalesinden etkilenen herhangi bir ülkede bir şüpheli işlem bildirimi yaparak ilgili işlem bilgilerini mali istihbarat biriminin kullanımına sunmalıdır.

Keza 23 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Not'a göre, kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler, bir müşteriyle, daha önceden belirlenen eşik değere eşit veya bunun üzerinde herhangi bir nakit işlemine girdiklerinde şüpheli işlemleri bildirmekle yükümlü olmalıdır. Ayrıca tröst ve şirket hizmet sağlayıcıları, bir müşteri adına veya bir müşteri adına, 22 no.lu Tavsiye'nin (e) paragrafında atıfta bulunulan faaliyetlerle ilgili bir işleme giriştiklerinde, bir müşteri hakkında şüpheli işlemleri bildirmekle yükümlü olmalıdır.

Konuyu Türk hukuku ve Türk hukukunun FATF tavsiyelerine uyumu açısında ele alırsak, genel anlamda FATF tavsiyelerinde yer alan kurallara tam bir uyumun söz konusu olduğunu vurgulamak gerekir. Şüpheli işlem bildirimleri konusunu düzenleyen 13 no.lu MASAK Genel Tebliği şüpheli işlem bildirimi yapacak yükümlüyü, Tedbirler Yönetmeliğin 4. maddesinde sayılanlar

ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri olarak tanımlamıştır. Bu anlamda yükümlü ifadesinin kapsamını 5549 sayılı Kanun ve Tedbirler Yönetmeliği esas alarak belirlemek mümkündür.

Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesi incelendiğinde finansal kuruluşların, finansal olmayan belirli iş ve mesleklerin ve kripto varlık hizmet sağlayıcıların yükümlü olarak kabul edildikleri ve bunların şüpheli işlem bildirme yükümlülüğüne tabi kılındıkları görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, şüpheli işlem bildirme yükümlülüğüne tabi yükümlülerin kapsamı açısından FATF gerekliliklerine uyum sağlandığı görülmektedir.

2. Yükümlüler Nezdinde veya Bunlar Aracılığıyla İşlem Tesisi

Şüpheli işlemin ilk şartı, 5549 sayılı Kanun ve Tedbirler Yönetmeliğinde sayılan yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen bir işlem olmasıdır. MASAK mevzuatı açısından yükümlü olarak kabul edilmeyen gerçek ve tüzel kişilerin şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır.

3. Yapılan veya Yapılmaya Teşebbüs Edilen Bir İşlem Olması

Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre şüpheli işlem bildiriminde bulunulması için yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen bir işlem olması gerekir.

Şüpheli işlem kavramında geçen işlem ifadesi tek bir işlem ile sınırlı olmayıp, birden çok işlemi kapsayabilir. Birden çok işlem bir arada ele alınarak değerlendirildiğinde şüphe arz eden işlemler için tek bir ŞİB formu düzenlenir.

4. Şüpheli Bildirim Yapılacak Suçlar

FATF Tavsiyelerinde şüpheli işlem bildirimi'ne konu edilmesi gereken fiiller iki kısımda sayılmıştır. Bunlardan ilki, suç faaliyetleri (criminal activity) olarak belirtilmiştir. Suç faaliyeti tanımından ne anlaşılması gerektiği ise 20 no.lu Tavsiye İle İlgili Yorumlayıcı Not'ta izah edilmiştir. Bu Yorumlayıcı Not'a göre, 20 no.lu Tavsiye'deki "suç faaliyeti" (criminal activity) ifadesine yapılan atıf, suç gelirlerinin aklanması için öncül suç teşkil edecek tüm suç eylemlerine veya en azından 3 no.lu Tavsiyenin gerektirdiği şekilde öncül suç teşkil edecek suçlara atıfta bulunur. Tavsiyeye göre ülkeler, öncül suçların en geniş yelpazesini dahil etmek amacıyla suç gelirlerinin aklanması suçunu tüm ciddi suçlara uygulamalıdır.

FATF Tavsiyelerinde şüpheli işlem bildirimi'ne konu edilmesi gereken diğer fiiller ise terörizmin finansmanıyla ilgili işlemlerdir. 20 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Not'a göre 20 no.lu

Tavsiyede terörizmin finansmanına yapılan atıf, belirli bir terör eylemi veya eylemleriyle bağlantısı olmasa bile, terör eylemlerinin ve ayrıca terör örgütlerinin veya bireysel teröristlerin finansmanına atıfta bulunur.

Şüpheli bildirim yapılacak fiillerin kapsamı konusunda, ülkemizin yaklaşımı FATF Tavsiyelerinden biraz daha geniştir. 5549 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiği veya yasa dışı amaçlarla kullanılacağı konusunda şüphe olur ise şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir.

FATF'in ilgili tavsiyesinde suç faaliyeti (criminal activity) şartı yer almasına karşın 5549 sayılı Kanunda bahsedilen "yasa dışı amaç" ifadesi, işlemin konusunun suç teşkil etmesini zorunlu kılmamaktadır (Özgenç, 2021: 274). Kanunen yasak olmakla birlikte suç olmayan eylemlerden elde edilen gelirler veya yasa dışı amaçlarla kullanılan tutarlar için de şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir. Örneğin kumar oynama, Türk Ceza Kanunu'na göre suç teşkil etmemekle birlikte Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesine göre kumar oynayan kişiye, idarî para cezası verilir. Bundan dolayı, kumardan elde edilen gelirler hakkında şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir. Keza kayıt dışı ekonomik faaliyetten elde edildiği ve vergilendirilmediği hususunda şüphenin varlığı halinde, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğü doğar[46].

Her ne kadar Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte (Tedbirler Yönetmeliği) şüpheli işlemler için "bu kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı" olan ifadelerine yer verilmiş ise de bu ifadeler, şüpheli işlemlere örnek verilmek amacıyla metne eklenmiştir. Kanun metninde yer almayan bu ifadeler, Kanun metninde geçen "yasa dışı" ifadesini, bir suç faaliyeti olarak algılamaya neden olmamalıdır. Bu nedenle terörizmin finansmanıyla ilgisi olsun veya olmasın, yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun varlığı halinde şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir.

13 Sıra Nolu Tebliğe göre yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla Başkanlık tarafından şüpheli işlem tipleri belirlenir. Bu kapsamda tüm yükümlü gruplarına yönelik olarak genel mahiyette ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tiplerinin yanı sıra yükümlülerin faaliyet alanları dikkate alınarak bazı yükümlü grupları için sektörel mahiyette şüpheli

[46] Özgenç, 2021: 275

işlem tipleri belirlenebilir. Belirlenen şüpheli işlem tiplerine Başkanlık tarafından yayımlanan şüpheli işlem bildirim rehberlerinde yer verilir.

Başkanlıkça belirlenecek genel mahiyette şüpheli işlem tipleri; müşteri profiline ve işlemlere ilişkin tipleri içerir. Bu kapsamda, müşteri profiline ilişkin tipler, kişi özelinde dikkat edilmesi gereken hususlardır. İşlemlere ilişkin tipler ise müşteriden ziyade yapılmak istenen işlemin niteliğiyle ilgilidir. Terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri ise, terörün finansmanı açısından gösterge teşkil edebilecek mahiyette ve yine tüm yükümlü gruplarınca dikkate alınması gereken şüpheli işlem tipleridir. Sektörel mahiyette şüpheli işlem tipleri belirlenmemiş yükümlü gruplarında, genel mahiyetteki ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri esas alınır.

Başkanlıkça belirlenen şüpheli işlem tipleri rehber mahiyetinde olup, yükümlülerin, şüpheli işlemlerin tespitinde kendilerini belirlenmiş olan şüpheli işlem tipleri ile sınırlandırmamaları; şüphe doğuran işlem, sayılan tiplerden herhangi birine uymasa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunmaları gerekir.

İşlemlerin şüpheli işlem tiplerine uygunluğu değerlendirilirken Yönetmelikte yer alan müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar göz önünde bulundurulmalı ve değerlendirme müşteri ve işlem bazında yapılmalıdır. Bu kapsamda, yapılmak istenen işlemle ilgili olarak müşteri profili, faaliyet alanı, faaliyet hacmi, işlemin niteliği ile müşterinin bilinen faaliyetleri kapsamında veya faaliyeti ile orantılı olup olmadığı veya kimlere menfaat sağladığı, sektörün özellikleri ve daha önceki tecrübeler gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Yapılmak istenen işlemin uluslararası niteliğinin bulunması durumunda ise bu işlemin müşterinin işinin bir parçası olup olmadığına özel dikkat gösterilmelidir.

5. Bilgi, Şüphe veya Şüpheyi Gerektirecek Bir Hususun Varlığı

Mevzuatımıza göre şüpheli işlem konusu malvarlığı değerinin yasa dışı yollardan elde edildiği veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığı konusunda kesin bir bilgiye gerek bulunmamaktadır[47]. İşlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun varlığı yeterlidir. Bu huşuların varlığı (şüphe veya şüpheyi gerektiren makul bir sebebin olup olmadığı) gerektiğinde birden çok işlem bir arada ele alınarak değerlendirilir.

[47] Değirmenci, 2007: 247

Konu hakkındaki FATF Tavsiyesinde şüpheli işlem bildirimi yapılması için "şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun varlığı" yeterli iken Türk hukukunda "şüphe" ve "şüpheyi gerektirecek bir husus"un yanı sıra "herhangi bir bilgi"nin varlığı da bildirim için gerekli görülmüştür[48].

Ayrıca herhangi bir işlemin bildirilmesi için mutlaka suç konusu teşkil etmesi zorunlu değildir. Buradaki şüphenin ceza muhakemesi hukukundaki suç şüphesini kastetmediği açıktır; bu açıdan, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünün, suçu bildirmeme suçundan ayrıldığı görülmektedir[49].

6. Miktar

20 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Not'a göre, teşebbüs edilen işlemler de dahil olmak üzere tüm şüpheli işlemler, işlem tutarına bakılmaksızın bildirilmelidir. Şüpheli bildirim yapılacak işlemlerin miktarı konusu ise Tedbirler Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Buna göre yükümlüler, şüpheli bir işlemle karşılaştıklarında tutar şartı aranmaksızın şüpheli işlem bildirimi'nde bulunulması gerekir. Bu anlamda FATF Tavsiyesinin şüpheli bildirim yapılacak işlemlerin miktarı yönünden de karşılandığı görülmektedir.

E. Şüpheli İşlem Bildiriminde Süre

Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre, şüpheli işlemler, işleme ilişkin şüphenin oluştuğu tarihten itibaren en geç on iş günü içinde Başkanlığa bildirilir. Bununla birlikte 13 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğine göre şüpheli işlemler yükümlüler tarafından; işleme ilişkin şüphenin oluştuğu tarihten itibaren en geç on iş günü içinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise derhal Başkanlığa bildirilir.

Bildirimde bulunulan işlemle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve bulgular elde edildiği takdirde, tekrar Şüpheli İşlem Bildirim Formu doldurulur ve daha önce yapılan bildirime ek olduğu belirtilerek gecikmeksizin Başkanlığa gönderilir.

F. Şüpheli İşlemin Yapılış Şekli

Şüpheli işlem bildirimlerinin yapılış şekli, Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesi ile 13 Sıra Nolu tebliğde açıklanmıştır.

Bunun yanı sıra Yönetmelik ve Tebliğin verdiği yetkiye dayanılarak Başkanlık tarfından, elektronik ve kağıt ortamındaki şüpheli işlemlerin bildirimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek

[48] Genç, 2021: 616
[49] Özgenç, 2021: 274

üzere yükümlüler için genel ve sektörel mahiyette şüpheli işlem bildirim rehberleri yayımlanmıştır.

Rehberler Başkanlığın resmi internet sitesi ve/veya MASAK.ONLINE aracılığı ile duyurulmaktadır. Yükümlüler tarafından yapılacak bildirimler, bu rehberlerde belirtilen usul ve esaslara uygun şekilde yapılır.

Başkanlık rehberde belirlenen usul veya esaslarda herhangi bir değişiklik öngördüğünde, bu hususlar resmi internet sitesi ve/veya MASAK.ONLINE aracılığı ile duyurmaktadır. Bu durumda bildirimler belirlenen yeni usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulan güncel rehberlere göre gerçekleştirilir.

Buna göre şüpheli işlem bildirim süreçlerini şu şekilde izah edebiliriz.

1. Kimlik Tespiti ve Diğer Müşterinin Tanınması Tedbirlerinin Uygulanması

Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda yükümlüler tarafından gerekli kimlik tespit işlemleri yapılır. Bildirime konu şüpheli işlemin teşebbüs aşamasında kaldığı ve gerçekleştirilmediği durumlarda da kimlik tespiti yükümlülüğü mümkün olduğu ölçüde yerine getirilir.

2. Araştırma Yapılması

Tedbirler Yönetmeliğinin 27. maddesine göre, yükümlüler şüpheli bir işlemle karşılaştıklarında işlem hakkında gerekiyorsa yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edinilen bilgi ve bulguları göz önüne alıp Şüpheli İşlem Bildirim Formu doldurmak suretiyle Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunurlar.

13 No'lu Genel Tebliğe göre yükümlüler tarafından, şüpheli bir işlemle karşılaşıldığında, işlem hakkında yetki ve imkânlar ölçüsünde araştırma yapıldıktan sonra, edinilen bilgi ve bulgular çerçevesinde, ŞİB formu doldurulmak suretiyle Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunulur.

Bildirim sürecinde, işlemin niteliği veya müşteri profiliyle ilgili daha ayrıntılı araştırma yapılması gerekebilir. Yetki ve imkânlar ölçüsünde yapılacak bu araştırmanın amacı, şüpheyi destekleyecek ek bulguların olup olmadığını tespit etmektir. Araştırma yapılırken, müşterinin, kendisi hakkında bildirimde bulunulacağından şüphelenmesine neden olacak tutum ve davranışlardan kaçınılır.

3. Müşterinin Tanınması Tedbirleri Uygulamalarında İhbar Riski

Hakkında şüpheli işlem bildirimine bulunulacak işlem ve işlemi yapan kişi hakkında müşterinin

tanınması tedbirleri kapsamında araştırma yapılırken, müşterinin, kendisi hakkında bildirimde bulunulacağından şüphelenmesine neden olacak tutum ve davranışlardan kaçınılması gerekir.

Finansal kuruluşlar ve diğer yükümlülerin, şüpheli işlem bildirimi yapıldıktan sonra, müşterinin tanınması yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışırken müşterilere kasıtsız olarak bilgi vermesi riski mevcuttur. Buna ihbar riski denilir. Türk hukukunda müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye bilgi vereceğine (bir başka ifadeyle müşterinin tanınması süreci gerçekleştirilirken müşterinin şüpheli işlemin araştırdığını anlayacağına) inanılan durumlarda bu süreci takip etmeyebileceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Buna karşılık FATF'in 10 no.lu Tavsiyesine göre, müşterinin olası bir şüpheli işlem bildirimi veya soruşturmadan haberdar olması, gelecekte şüphelenilen suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı operasyonunu soruşturma çabalarını tehlikeye atabilir. Bu nedenle yükümlüler, işlemlerin suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı ile ilgili olduğuna dair bir şüpheye düşerlerse, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirirken müşterinin şüpheli işlem bildirimi konusundan haberdar olması (ihbar) riskini dikkate almalıdırlar. Yükümlü, müşterinin tanınması sürecini gerçekleştirmenin müşteriye veya potansiyel müşteriye bilgi vereceğine makul bir şekilde inanıyorsa, bu süreci takip etmemeyi seçebilir ve bir şüpheli işlem bildirimi yapmalıdır.

4. İşlemlerin Şüpheli İşlem Tiplerine Uygunluğu Değerlendirilmesi

Yapılması gereken ilk işlemlerden bir tanesi de yapılmak istenen işlemlerin şüpheli işlem tiplerine uygunluğunun değerlendirilmesidir. Elbette ki şüpheli işlemleri tek tek saymak mümkün değildir. Bununla birlikte, 13 no.lu Tebliğe göre, yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla Başkanlık tarafından şüpheli işlem tipleri belirlenir.

Bu kapsamda tüm yükümlü gruplarına yönelik olarak genel mahiyette ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tiplerinin yanı sıra yükümlülerin faaliyet alanları dikkate alınarak bazı yükümlü grupları için sektörel mahiyette şüpheli işlem tipleri belirlenebilir. Belirlenen şüpheli işlem tiplerine MASAK tarafından yayımlanan şüpheli işlem bildirim rehberlerinde yer verilmiştir.

MASAK tarafından belirlenecek genel mahiyette şüpheli işlem tipleri; müşteri profiline ve işlemlere ilişkin tipleri içerir. Bu kapsamda, müşteri profiline ilişkin tipler, kişi özelinde dikkat edilmesi gereken hususlardır. İşlemlere ilişkin tipler ise müşteriden ziyade yapılmak istenen

işlemin niteliğiyle ilgilidir. Terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri ise, terörün finansmanı açısından gösterge teşkil edebilecek mahiyette ve yine tüm yükümlü gruplarınca dikkate alınması gereken şüpheli işlem tipleridir. Sektörel mahiyette şüpheli işlem tipleri belirlenmemiş yükümlü gruplarında, genel mahiyetteki ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri esas alınır.

Ancak belirtmek gerekir ki MASAK tarafından belirlenen şüpheli işlem tipleri, rehber mahiyetinde olup, yükümlülerin, şüpheli işlemlerin tespitinde kendilerini belirlenmiş olan şüpheli işlem tipleri ile sınırlandırmamaları; şüphe doğuran işlem, sayılan tiplerden herhangi birine uymasa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunmaları gerekir.

İşlemlerin şüpheli işlem tiplerine uygunluğu değerlendirilirken Yönetmelikte yer alan müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar göz önünde bulundurulmalı ve değerlendirme müşteri ve işlem bazında yapılmalıdır.

Bu kapsamda, yapılmak istenen işlemle ilgili olarak müşteri profili, faaliyet alanı, faaliyet hacmi, işlemin niteliği ile müşterinin bilinen faaliyetleri kapsamında veya faaliyeti ile orantılı olup olmadığı veya kimlere menfaat sağladığı, sektörün özellikleri ve daha önceki tecrübeler gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Yapılmak istenen işlemin uluslararası niteliğinin bulunması durumunda ise bu işlemin müşterinin işinin bir parçası olup olmadığına özel dikkat gösterilmelidir.

5. Dahili Bildirim

13 No'lu tebliğin 9. maddesine göre şüpheli işlemle karşılaşılması durumunda, söz konusu işlem yükümlü nezdinde (şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri dahil) belirlenen dahili prosedür doğrultusunda uyum görevlisine bildirilir. Dahili bildirim kuralları yazılı olarak belirlenir ve tüm çalışanlarca bilinmesi sağlanır. Uyum görevlisine yapılacak bildirimlerin usulü serbestçe belirlenebilir. Ancak, sözlü bildirim bir usul olarak belirlenemez. Bu kapsamda e-posta veya dahili bildirime imkan veren yazılımlar kullanılabilir.

Keza, yükümlü nezdinde veya aracılığıyla yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan internet bankacılığı, telefon bankacılığı, ATM gibi interaktif uygulamalar kullanılarak yapılan işlemlerde veya izleme ve kontrol faaliyetleri sırasında şüpheli bir işlemin gerçekleştirildiğinin tespiti halinde, durum yine belirlenecek dahili prosedür doğrultusunda uyum görevlisine bildirilir. Bu durumda kimlik tespitinde, yükümlü bünyesinde mevcut bilgi ve belgeler esas alınır.

Bu bildirimin nasıl yapılacağı, ilgili yükümlünün iç işleyişiyle ilgilidir; uyum görevlisine yapılacak bildirimlerin usulü serbestçe belirlenebilir. Bu kapsamda e-posta veya dahili bildirime imkan veren yazılımlar kullanılabilir. Ancak; dahili bildirim kurallarının (bildirimin nasıl yapılacağı) yazılı olarak belirlenmesi, tüm çalışanlarca bilinmesinin sağlanması ve sözlü bildirimin bir usul olarak belirlenmemesi zorunludur.

Uyum görevlisi, kendisine bildirilen veya resen öğrendiği şüpheli işlemi, yükümlü bünyesinde mevcut diğer bilgi ve belgeler ile ilgili kanun, yönetmelik, tebliğ ve diğer mevzuatı göz önünde bulundurmak suretiyle değerlendirir. Uyum görevlisi, bu değerlendirme sürecinde, yükümlü bünyesindeki tüm birimlerden kendi görev alanı ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilir. Bu kapsamda kendisinden bilgi ve belge istenen birimler de istenilen bilgi ve belgeleri vermek ve uyum görevlisine gerekli kolaylığı sağlamak zorundadır.

6. Uyum Görevlisi Olan Yükümlülerde Uyum Görevlisi Değerlendirmesi

13 No'lu tebliğin 9. maddesine göre uyum görevlisi, kendisine bildirilen veya resen öğrendiği şüpheli olabilecek işlemler hakkında, yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edindiği bilgi ve bulguları değerlendirmek ve şüpheli olduğuna karar verdiği işlemleri Başkanlığa bildirmekle görevli ve yetkilidir.

Uyum görevlisi, kendisine bildirilen veya resen öğrendiği şüpheli işlemi, yükümlü bünyesinde mevcut diğer bilgi ve belgeler ile ilgili kanun, yönetmelik, tebliğ ve diğer mevzuatı göz önünde bulundurmak suretiyle değerlendirir. Uyum görevlisi, bu değerlendirme sürecinde, yükümlü bünyesindeki tüm birimlerden kendi görev alanı ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilir. Bu kapsamda kendisinden bilgi ve belge istenen birimler de istenilen bilgi ve belgeleri vermek ve uyum görevlisine gerekli kolaylığı sağlamak zorundadır.

Uyum görevlisi, kendisine bildirilen veya resen öğrendiği şüpheli olabilecek işlemler hakkında, yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edindiği bilgi ve bulguları değerlendirmek ve şüpheli olduğuna karar verdiği işlemleri Başkanlığa bildirmekle görevli ve yetkilidir.

7. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi

Bu aşamadan sonra ŞİB formu doldurulur. Form doldurulurken gerekli izahat yapılır. Ayrıca bildirim kategorisi ve şüphe kategorisi belirlenir.

Şüpheli işlem bildirimleri, yükümlüler itibariyle oluşturulan genel ve sektörel şüpheli işlem bildirim rehberleri ekinde yer alan ŞİB formu kullanılarak yapılır. ŞİB formu asgari olarak formu düzenleyen yükümlüye, yapılan bildirime, şüpheli işlem ile ilgili gerçek ve tüzel kişilere

ve bildirime konu işleme ilişkin bilgileri içerir. Elektronik veya kağıt ortamındaki bildirimlerde kullanılacak ŞİB formlarının ne şekilde düzenleneceğine ilgili rehberlerde yer verilir. Düzenlenen ŞİB formu ile birlikte varsa ilave bilgi ve belgeler de forma ek yapılarak Başkanlığa gönderilir.

Şüpheyi destekleyen bilgi ve belgeler ŞİB formuna ek yapılır.

Bildirimde bulunulan işlemle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve bulgular elde edildiği takdirde, tekrar Şüpheli İşlem Bildirim Formu doldurulur ve daha önce yapılan bildirime ek olduğu belirtilerek gecikmeksizin Başkanlığa gönderilir.

a) Bildirim Kategorisi

Bildirim kategorisi, yapılan şüpheli işlem bildiriminin suç gelirlerinin aklanması ile terörün finansmanı açısından niteliğini ortaya koymaya yöneliktir.

13 No'lu Genel Tebliğe göre ŞİB formunun doldurulması aşamasında bildirim kategorisinin belirtilmesi zorunlu olup, Başkanlıkça ilgili rehberde belirlenen suça ilişkin şüphe kategorisi içinden de uygun seçenek ya da seçenekler işaretlenir.

Kod	Açıklama
SK-	Suç Gelirlerinin Aklanması
SK-	Terörizmin Finansmanı
SK-	Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı

Tablo 19- Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Bildirim Kategorileri

b) Şüphe Kategorisi

13 No'lu Genel Tebliğe göre suça ilişkin şüphe kategorisi, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı kapsamında bildirilen işleme konu değerin kaynağını teşkil eden yasadışı faaliyete yönelik herhangi bir bilgi veya şüphe bulunması durumunu ifade eder.

Kod	Açıklama
SK-01	Tefecilik
SK-02	POS tefeciliği
SK-03	Fuhuşa teşvik veya aracılık etmek
SK-04	Göçmen kaçakçılığı / insan ticareti
SK-05	Uyuşturucu madde ticareti
SK-06	Silah ve mühimmat kaçakçılığı
SK-07	Tarihi eser kaçakçılığı (kültür varlığı ticareti)

SK-08	Gümrük kaçakçılığı / hayali ihracat
SK-09	Kıymetli maden ve taşların kaçakçılığı
SK-10	Bilişim suçları
SK-11	Vergi kaçakçılığı ve vergi kaçırma
SK-12	Sermaye piyasalarına ilişkin suçlar
SK-13	Yolsuzluk ve kamu görevlileriyle ilgili suçlar (rüşvet, irtikap, zimmet, kamu görevlisinin haksız mal edinmesi ve diğer yolsuzluk ve görev suçları)
SK-14	Resmî / özel evrakta sahtecilik
SK-15	Para ve kıymetli evrak dolandırıcılığı / sahteciliği
SK-16	Sigorta dolandırıcılığı / poliçe sahteciliği
SK-17	Dolandırıcılık
SK-18	Organ ve doku ticareti
SK-19	Tehdit / şantaj / cebir ve adam kaçırma
SK-20	Mal varlığına karşı suçlar (hırsızlık, yağma vs.)
SK-21	Hileli iflas
SK-22	Yasa dışı bahis ve kumar oynatma/oynanmasına aracılık etme
SK-23	Terörizmin finansmanı
SK-24	İhaleye fesat karıştırma
SK-25	Sosyal güvenlik mevzuatına aykırılıklar
SK-26	Bankacılık mevzuatına ilişkin suçlar
SK-27	Akaryakıt kaçakçılığı
SK-28	Yasa dışı fatura ödeme merkezi faaliyetleri
SK-29	Lisanssız ödeme ve elektronik para hizmetlerinde bulunma
SK-30	Başkası hesabına işlem yapıldığının beyan edilmemesi
SK-31	Sigara, alkol ve tütün mamulleri kaçakçılığı
SK-32	Piramit satış sistemleri (saadet zincirleri)
SK-33	Sivil toplum kuruluşlarının suiistimali
SK-34	Yasadışı yardım ve bağış toplama
SK-35	Mal varlığının dondurulması kararının ihlali
SK-36	Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı

Tablo 20- Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Şüphe Kategorileri

8. Şüpheli İşlem Bildiriminin Yapılışı

a) Uyum Görevlisi Atamak Zorunda Olan Yükümlülerde

Bununla birlikte 13 No'lu Tebliğe göre uyarınca uyum görevlisi atamak zorunda olan yükümlüler ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimlerinin şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü, uyum görevlisi tarafından yerine getirilir. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin, şüpheli işlemleri uyum görevlisi aracılığıyla bildirim yükümlülüğü bankacılık faaliyetiyle sınırlı olup, diğer faaliyetleriyle ilgili olan şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün de uyum görevlisi vasıtasıyla yerine getirilmesi mümkündür.

b) Diğerlerinde

Uyum görevlisi atanması zorunlu olmayan yükümlülerde şüpheli işlem bildirimi; gerçek kişi yükümlünün bizzat kendisi, tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınanlar, uyum görevlisi atanan yükümlülerde ise bu görevliler tarafından yerine getirilir.

Uyum görevlisi atanması zorunluluğu bulunmayan yükümlüler ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimlerinde, şüphe niteliği itibariyle hangi birim nezdinde oluşuyorsa ilgili birim tarafından bildirilmesi esastır. Bu kapsamda, işlemlerin merkez birimlerince takip edilebildiği ve şüpheye vakıf olunduğu durumlarda, merkez birimler tarafından da bildirim yapılır.

Merkezi yurt dışında bulunan kurum ve kuruluşların Türkiye'de faaliyet gösteren bağlı birimlerinin (şube, acente, temsilci gibi) yükümlü olması durumunda, şüpheli işlemlere ilişkin bildirim bu birimler tarafından yerine getirilir.

9. Şüpheli İşlem Bildiriminin Gönderilişi

ŞİB formlarının elden veya postayla gönderilmesi veya MASAK.ONLINE sistemi kullanılarak gönderilmesi mümkündür.

a) ŞİB Formlarının Elden veya Postayla Gönderilmesi

13 No'lu Tebliğin 12. maddesine göre, ŞİB formu, elden teslim edilebileceği gibi taahhütlü posta veya faks yolu ile de Başkanlığa gönderilebilir. Taahhütlü posta veya faks yolu ile Başkanlığa yapılacak bildirimler Başkanlığın resmi internet sitesinde yer alan posta adresine ve faks numarasına yapılır. Faksla gönderilen ŞİB formunun aslı, taahhütlü posta yoluyla ya da elden Başkanlığa intikal ettirilir.

(2) Şüpheli işlem bildiriminde bulunan yükümlülere Başkanlıkça, bildirimin kayda alındığına dair bilgi verilir.

b) ŞİB Formlarının Elektronik Yoldan Gönderilmesi

13 No'lu Tebliğin 13. maddesine göre, Elektronik ortamda şüpheli işlem bildirimi MASAK.ONLINE sistemi kullanılarak yapılır.

Şüpheli işlem bildirimini elektronik ortamda yapmakla zorunlu tutulan yükümlüler ile uygulamanın başlangıç tarihleri Başkanlıkça belirlenir. Bu yükümlülerin MASAK.ONLINE sistemine erişimine ve sistemin kullanılmasına ilişkin usul ve esaslara Başkanlıkça yayımlanan rehberlerde yer verilir.

Bildirimlerini elektronik olarak yapmaya zorunlu tutulan yükümlüler dışındaki yükümlülerden Başkanlıkça uygun görülenler de elektronik ortamda şüpheli işlem bildiriminde bulunabilirler. Elektronik ortamda şüpheli işlem bildiriminde bulunmak isteyen yükümlülerin Başkanlığa başvurularına ve MASAK.ONLINE sistemi kullanılarak elektronik ortamda ŞİB formu düzenlemelerine ilişkin şekil, süre ve içerik bilgileri Başkanlıkça çıkarılacak rehberlerle belirlenir. Kendilerine elektronik ortamda ŞİB formu düzenleme imkanı verilen yükümlüler izin tarihinden itibaren şüpheli işlem bildirimlerini elektronik olarak MASAK.ONLINE üzerinden yapmak zorundadırlar. Söz konusu yükümlüler bu tarihten sonra kağıt ortamında bildirimde bulunamazlar.

Elektronik yoldan bildirimin teknik nedenlerle yapılamaması halinde bildirim, elektronik ortamda gönderilememe nedeni belirtilmek suretiyle ilgili rehber ekinde yer alan form kullanılarak Başkanlığa elden, posta yolu veya faks ile yapılır. Bu şekilde gönderilen ŞİB formu, sistem işler duruma geldiğinde elektronik ortamda derhal gönderilir.

10. Şüpheli İşlem Bildiriminin Bildirim Tarihi

13 No'lu Genel Tebliğe göre elektronik olarak bildirilen şüpheli işlemlerde bildirim tarihi olarak, bildirimin Başkanlık kayıtlarına girdiği tarih esas alınır.

G. Şüpheli İşlem Bildirimi Zorunluluğuna Uymamanın Yaptırımı

1. Genel Olarak Ceza Miktarı

5549 sayılı Kanunun 13. maddesine göre bu Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerini ihlâl eden yükümlülere elli bin Türk lirası idari para cezası verilir.

Kanun'un 28. maddesine göre, Kanunun 13 ve 16. maddelerinde yer alan maktu tutarlar her yılın başından geçerli olmak üzere, bir önceki yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca

belirlenen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır. Hesaplamalarda on Yeni Türk Lirasına kadar olan tutarlar dikkate alınmaz.

2. Şüpheli İşlem Bildirmemeye Karşı Yaptırımlarda Yükümlüye Süre Verilir mi?

5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinde *"Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin tespiti hâlinde yükümlülere yazılı ihtar yapılarak otuz günden az olmamak üzere bir süre verilir."* hükmü yer almaktadır. Ancak şüpheli işlem bildirme yükümlüğü, Kanunun 4. maddesinde düzenlendiği için ve 5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinde sadece 5. maddedeki ihlaller için süre verilmesi öngörüldüğü için şüpheli işlem bildirme yükümlüğünün ihlali halinde yükümlüye süre verilmesine imkân yoktur (Yargıtay 19. Ceza Dairesi, 08.03.2021, E: 2020/923, K: 2021/2556).

H. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Gizliliği

1. Gizlilik

5549 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, yükümlüler, Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar.

FATF TAVSİYELERİNDE ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMLERİ (REC.21)
Finansal kuruluşların, yöneticilerin, yetkililerin ve çalışanlarının, şüpheli işlem bildirimi veya ilgili bilgilerin mali istihbarat birimine sunulmakta olduğunun ifşa edilmesi (bilgi sızdırılması) kanunen yasaklanmalıdır. Bu hükümler, Tavsiye 18 kapsamında bilgi paylaşımını engellemeye yönelik değildir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 29. maddesi, şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliği ve bildirimde bulunanların korunması ile ilgili bazı hükümler ihtiva etmektedir. Buna göre, yükümlüler, şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna veya bulunulacağına dair, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanlarına ve yargılama sırasında mahkemelere verilen bilgiler dışında, işleme taraf olanlar dâhil olmak üzere hiç kimseye bilgi veremezler.

Bu yükümlülük şüpheli işlemi Başkanlığa bildiren kişi, kurum ve kuruluşlar veya bu kimselerin işlemi fiilen yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri ve vekillerinin yanı sıra şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna herhangi bir şekilde vakıf olan diğer personeli de kapsar. Uyum görevlisi tayin edilen yükümlülerde, uyum görevlisine yapılan dâhili bildirimler de gizlilik kapsamındadır. Şüpheli işlem bildirimlerini elektronik ortamda gerçekleştiren uyum görevlileri, sisteme erişimi sağlayan her türlü ortamdaki kart, şifre ve sair bilgi ve araçları

hiç kimseye veremez.

Yükümlüler yurt dışındaki merkezlerine veya şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimlerine, müşterisi hakkında şüpheli işlem bildiriminde bulunduğuna dair hiçbir şekilde bilgi veremez.

2. Gizliliğe Uymamanın Yaptırımı

Kanunun "Yükümlülük ihlâlinde adlî ceza" başlıklı 14. maddesine göre, bu Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrası ile 7 ve 8. maddelerindeki yükümlülükleri ihlâl eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu suç dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Burada bahsedilen 2. fıkra, şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliğini düzenlemektedir. Dolayısıyla şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliğini ihlal edenlere bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası uygulanacaktır.

3. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Gizliliği Konusunda İdarenin Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanun, şüpheli işlem bildirimlerinin ifşa edilmesi yasağı konusunda FATF Tavsiyelerinde olmayan bir hüküm de ihtiva etmektedir. 5549 sayılı Kanunun 10. maddesine göre, özel kanunlarda hüküm bulunsa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi verilemez. Bu kişilerin kimliklerinin saklı tutulması ve güvenliklerinin sağlanması için mahkemece gerekli önlemler alınır. Bu hüküm idarenin, şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi vermesini yasaklamaktadır.

I. Şüpheli İşlem Bildirimi Yapanların Sorumluluk Durumu ve Korunması

5549 sayılı Kanunun 10. maddesine göre, bu Kanun gereğince yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler hiçbir şekilde hukukî ve cezaî bakımdan sorumlu tutulamaz. Bu kapsamda, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünü yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler, bunların uyum görevlileri, yükümlülerin kanuni temsilcisi, yöneticisi ve çalışanları hiçbir şekilde hukukî ve cezaî bakımdan sorumlu tutulamaz.

FATF TAVSİYELERİNDE ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMLERİ (REC.21)
Finansal kuruluşlar, yöneticileri, yetkilileri ve çalışanları; temel suç faaliyetinin ne olduğunu tam olarak bilmelerine ve yasadışı faaliyetin gerçekten gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, şüphelerini mali istihbarat birimine iyi niyetle bildirmeleri halinde, sözleşme veya herhangi bir yasal, düzenleyici veya idari hüküm tarafından getirilen bilgi ifşasına ilişkin herhangi bir kısıtlamanın ihlali nedeniyle cezai ve hukuki sorumluluktan kanunen korunmalıdır.

Bununla birlikte FATF'in 21 no.lu Tavsiyesinin (a) fıkrasına göre, finansal kuruluşlar, yöneticileri, yetkilileri ve çalışanları; şüphelerini iyi niyetle mali istihbarat birimine bildirmeleri durumunda, *altta yatan suç faaliyetinin tam olarak ne olduğunu bilip bilmediklerine ve yasa dışı faaliyetin fiilen gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın*, müşteri bilgilerinin ifşasına ilişkin olarak sözleşme veya herhangi bir yasa, mevzuat veya idari hüküm tarafından getirilen bir kısıtlamanın ihlali nedeniyle cezai ve hukuki sorumluluktan kanun tarafından korunmalıdır. Bu Tavsiyede geçen "altta yatan suç faaliyetinin tam olarak ne olduğunu bilip bilmediklerine ve yasa dışı faaliyetin fiilen gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın" ifadelerine, ne 5549 sayılı Kanun'da, ne de Tedbirler Yönetmeliğinde yer verilmiştir.

5549 sayılı Kanunun 10. maddesine göre, özel kanunlarda hüküm bulunsa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi verilemez. Bu kişilerin kimliklerinin saklı tutulması ve güvenliklerinin sağlanması için mahkemece gerekli önlemler alınır.

J. Şüpheli İşlem Bildirimlerinde Geri Bildirim

29 no.lu Tavsiye ile ilgili Yorumlayıcı Nota göre, yetkili makamlar, denetçiler ve meslek örgütleri (self-regulatory bodies), suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele etmek için alınan ulusal önlemlerin uygulanmasında ve özellikle şüpheli işlemleri tespit ve raporlamada finansal kurumlara ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklere yardımcı olacak kılavuzlar oluşturmalı ve geri bildirim sağlamalıdır.

Tedbirler Yönetmeliğinin 30. maddesine göre, şüpheli işlem bildiriminde bulunan yükümlülere Başkanlıkça, bildirimin kayda alındığına dair bilgi verilir.

Başkanlık, alınan şüpheli işlem bildirimlerinin etkinliğine ilişkin olarak belli periyotlarla genel değerlendirme yapar. Ayrıca Başkanlık, şüpheli işlem bildirimlerine ilişkin istatistikî verileri, aklama ve terörün finansmanında kullanılan yöntemleri, oluşan eğilimleri, şüpheli işlem bildirimleri sonrası süreçler ve varılan sonuçlardan faydalanılarak hazırlanan örnek olayları, yıllık faaliyet raporları, rehberler ya da periyodik yayınlar yoluyla yayımlayabilir, eğitim amacıyla

kullanabilir.

XII. İŞLEMLERİN ERTELENMESİ

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, Türkiye'de suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik bir çerçeve sunar. Kanunun 19/A maddesi, belirli koşullarda şüpheli işlemlerin ertelenmesine ilişkin düzenlemeleri içerir. Bu madde, finansal işlemlerin, suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanı ile bağlantılı olduğuna dair ciddi şüphelerin bulunduğu durumlarda, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'nın (MASAK) yetkilerini düzenler.

FATF TAVSİYELERİNDE MÜSADERE VE GEÇİCİ TEDBİRLER (REC.4)
Ülkeler, yetkili makamlarının aşağıdaki hususları yerine getirmesini sağlayacak yasal tedbirler de dâhil olmak üzere şu tedbirleri almalıdır:
a) suçla ilgili malvarlığını ve eşdeğer malvarlığını tespit etmek, izlemek ve değerini belirlemek;
b) bir işlemin onayını askıya almak veya geri çekmek;
c) her türlü uygun soruşturma tedbirini almak;
d) suçla ilgili malvarlığının ve eşdeğer malvarlığının herhangi bir işlemini, transferini veya elden çıkarılmasını önlemek için malvarlığı değerlerini dondurma ve el koyma gibi geçici tedbirleri hızlı bir şekilde uygulamak;
e) mahkûmiyete dayalı müsadere yoluyla suç eşyasına ve buna karşılık gelen değerdeki malvarlığına el koymak;
f) mahkûmiyete dayalı olmayan müsadere yoluyla suç eşyasına el koymak;
g) ortaya çıkan müsadere kararını uygulamak;
h) dondurulan, el konulan veya müsadere edilen malvarlığının etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamak.

5549 sayılı Kanuna, 14/4/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanunla eklenen 19/A maddesine göre, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da hâlihazırda devam eden işlemleri, işleme konu malvarlığının aklama veya terörün finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüphe bulunması üzerine; Başkanlıkça şüpheyi teyit etmek, işlemi analiz etmek ya da gerekli görüldüğünde analiz sonuçlarını yetkili makamlara intikal ettirmek amacıyla yedi iş günü süreyle askıya almaya veya bu işlemlerin aynı süreyle gerçekleşmesine izin vermemeye Bakan yetkilidir. Bakan bu yetkisini bakan yardımcısına devredebilir.

Bu yetki, yabancı bir muadil kuruluşun işlemin askıya alınması veya gerçekleşmesine izin verilmemesi yönündeki gerekçeli talebinde yer alan işlemler hakkında da Başkanlıkça aklama veya terörün finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüphe görülmesi şartıyla mütekabiliyet ilkesi gözetilerek kullanılabilir.

Madde hükmüne göre, bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi ve bu suçlarla etkin mücadele edilmesi kapsamında, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işlemlerin, işleme konu malvarlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüphe bulunması üzerine askıya alınması veya bu işlemlerin gerçekleşmesine izin verilmemesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.

Ayrıca 13 Sıra No'lu MASAK Genel Tebliğinde işlem ertelemesiyle ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır.

A. Erteleme Şartları

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre işlemlerin ertelenmesi için şu şartlar gerekmektedir.

- ➔ Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla,
- ➔ Yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işlem,
- ➔ Konu malvarlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması
- ➔ İşlemin olağandışı nitelikli olması,
- ➔ Çeşitli veri tabanlarından ya da diğer kaynaklardan yapılan kontroller sonucunda işlemi yapan kişi ya da kişilerin suçla ilgili olduğunun veya olabileceğinin anlaşılması,
- ➔ İşlemin tamamlanmasının terörizmin finansmanı ile ilgili olduğu düşünülen fonlara ya da suçtan elde edilen gelirlere el koymayı engelleyeceğine veya zorlaştıracağına ilişkin tehlikeli bir halin bulunması.

İşlem ertelemesi, sadece Tedbirler Yönetmeliğinin yükümlü tanımı içerisinde saydığı kuruluş, iş ve meslekler için söz konusudur. Zaten Erteleme Yönetmeliği de yükümlüyü "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan gerçek ve tüzel kişiler" olarak tanımlamıştır.

B. İşlem Erteleme Süreci

Normal koşullarda işlem erteleme talebi, yükümlüler tarafından yapılan bir "erteleme talepli şüpheli işlem bildirimi" ile başlamaktadır. Bununla birlikte MASAK resen veya yurt dışı muadil kuruluşun talebi üzerine yükümlüden talep olmaksızın da erteleme yapabilir.

1. Yükümlünün Talebi ve İşlem Yapmaktan İmtina

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmeliğin 4. maddesinin 1. fıkrasına göre, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işleme konu malvarlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması durumunda, yükümlüler şüpheli işlem bildirimini Başkanlığa gerekçeleri ile birlikte işlemin ertelenmesi talebi ile gönderirler.

Erteleme talebi ile gönderilecek şüpheli işlem bildirimlerine ilişkin usul ve esaslar şüpheli işlem bildirim rehberlerinde belirlenir.

Şüpheli işlem bildirimlerini işlemin ertelenmesi talebi ile Başkanlığa gönderen yükümlüler, işlem hakkında Bakan tarafından verilecek karar Başkanlıkça kendilerine tebliğ edilinceye kadar, işlemi gerçekleştirmekten imtina ederler. İşlemlerin ertelenmesi, yükümlü tarafından şüpheli işlem bildiriminde bulunulan tarihten itibaren yedi iş gününü geçemez. İşlem hakkındaki kararın söz konusu süre içerisinde tebliğ edilmemesi durumunda erteleme talebine konu işlem gerçekleştirilebilir.

2. Başkanlıkça Resen Yapılacak Ertelemeler

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmeliğin 5. maddesine göre, Başkanlıkça yükümlü nezdinde bulunduğu tespit edilen malvarlığıyla ilgili olarak, aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması durumunda; Bakanın ilgili malvarlığına ilişkin işlemlerin ertelenmesine yönelik kararı Başkanlıkça ilgili yükümlülere tebliğ edilir. Yükümlüler, tebliğ tarihinden itibaren yedi iş günü süresince kararda belirtilen işlemleri gerçekleştiremezler.

Yurtdışı Muadil Kurumlardan Alınan Talepler

Yönetmeliğin 6. maddesine göre, yabancı bir muadil kuruluş tarafından aklama veya terörizmin finansmanı suçuna ilişkin işlemin ertelenmesi yönündeki gerekçeli talebi Başkanlıkça değerlendirilir.

İşlemlerin ertelenmesine karar verilebilmesi için yabancı muadil kuruluşun gerekçeli talebinde asgari olarak;

a) Erteleme işlemini gerçekleştirecek yükümlüye ve işleme ilişkin detaylı bilgilere,

b) İşlemin aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile bağlantısına yönelik şüpheyi destekleyici belge veya ciddi emarelere ilişkin bilgilere,

c) Talebe konu kişilerin açık kimlik bilgilerine,

ç) İlgili ülkede konuya ilişkin yürütülen sürecin mahiyetine ilişkin bilgilere,

yer verilir.

Başkanlıkça aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması durumunda, bu talep Bakan tarafından karara bağlanır. Bu yetki kullanılırken mütekabiliyet ilkesi gözetilir.

Bakanın ilgili malvarlığına ilişkin işlemlerin ertelenmesine yönelik kararı Başkanlıkça ilgili yükümlülere tebliğ edilir. Yükümlüler, tebliğ tarihinden itibaren yedi iş günü süresince kararda belirtilen işlemleri gerçekleştiremezler.

Talebe ilişkin karar, talebi yapan muadil kuruluşa Başkanlıkça bildirilir.

3. Kararın Bildirimi

Yönetmeliğin 7. maddesine göre, işlem hakkında uygulanacak karar, Başkanlıkça kendilerine elektronik tebligat hesabı açılan ilgili yükümlülere elektronik olarak tebliğ edilir.

İşlem hakkında uygulanacak karar, elektronik tebligat hesabı olmayan ilgili yükümlülere faks, elektronik posta veya web servis gibi teknik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle derhal tebliğ edilir.

C. İşlem Erteleme Süresi

İşlemlerin ertelenmesi, yükümlü tarafından şüpheli işlem bildiriminde bulunulan tarihten itibaren yedi iş gününü geçemez. İşlem hakkındaki kararın söz konusu süre içerisinde tebliğ edilmemesi durumunda erteleme talebine konu işlem gerçekleştirilebilir.

D. Yükümlülük İhlalinin Yaptırımı

Kanunun 19/A maddesine göre, askıya alınan veya gerçekleşmesine izin verilmeyen işlemi, alınan karara aykırı şekilde gerçekleştiren yükümlülere işlem tutarı kadar Başkanlıkça idari para cezası Verilir. Ancak verilecek idari para cezası elli bin Türk lirasından az olamaz.

XIII. UYUM EĞİTİM, İÇ DENETİM, KONTROL VE RİSK YÖNETİM SİSTEMLERİ İLE DİĞER TEDBİRLER

A. Genel Olarak Uyum Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanunun 5. maddesinde "Bakanlık; bu Kanunun amacına uygun olarak risk temelli yaklaşımla, eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve bu Kanunla getirilen yükümlülüklere, yükümlü ve finansal grup seviyesinde uyumu sağlamak üzere, gerekli yetki ile donatılmış idarî düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gereken tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini de dikkate alarak yükümlüleri ve uygulamaya ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir." hükmü yer almaktadır.

Bu maddenin uygulanmasına yönelik olarak; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlülerin uyum programı oluşturmaları ve uyum görevlisi atamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

FATF TAVSİYELERİNDE UYUM ve İÇ KONTROLLER (REC.18)
Finansal kuruluşların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı programlar uygulamaları gerekmektedir. Finansal grupların, aklamanın ve terörizmin finansmanının önlenmesi amaçları doğrultusunda grup içinde bilgi paylaşımına yönelik politika ve prosedürler de dahil olmak üzere, suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı grup çapında programlar uygulamaları gerekmektedir.
Finansal kuruluşların, yabancı şubelerinin ve çoğunluk hissesine sahip oldukları iştiraklerinin, finansal grupların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı programları aracılığıyla FATF Tavsiyelerini uygulayan ana ülke gerekliliklerine tutarlı aklamanın ve terörizmin finansmanının önlenmesi tedbirlerini uygulamalarını sağlamaları gerekmektedir.

B. Uyum Programı Oluşturacak Yükümlüler

Uyum Yönetmeliğinin 4. maddesine göre Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesinin birinci fıkrasında sayılan yükümlülerden;

a) Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. hariç),

b) Sermaye piyasası aracı kurumları,

c) Sigorta ve emeklilik şirketleri,

ç) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere),

d) Kambiyo mevzuatında belirtilen A grubu yetkili müesseseler,

e) Finansman, faktoring ve finansal kiralama şirketleri,

f) Portföy yönetim şirketleri,

g) Kıymetli madenler aracı kuruluşları,

ğ) Elektronik para kuruluşları,

h) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar hariç),

ı) Kripto varlık hizmet sağlayıcılar,

uyum programı oluşturur. Uyum programı oluşturacak yükümlülerin tamamı, Tedbirler Yönetmeliğine göre finansal kuruluş kabul edilen kuruluşlardır.

C. Uyum Programının Tanımı ve Kapsamı

Uyum Yönetmeliğinin yapmış olduğu tanıma göre uyum programı; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik olarak oluşturulacak olan ve Yönetmeliğin 5. maddesinde kapsamı belirlenen tedbirler bütününü ifade eder.

FATF Standartları, risk azaltmayı veya tüm müşteri gruplarının bağlantısını kesmeyi öngörmemekte, ancak risk temelli bir yaklaşımın uygulanmasını öngörmektedir. Bu nedenle risk bazlı yaklaşım uyum programının temelini oluşturur. Uyum programı, riskleri tespit etmeye, bunları değerlendirmeye ve azaltmaya yönelik tedbirler içermelidir.

Uyum Yönetmeliğinin 5. maddesine göre suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi için, Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere gerekli uyumun sağlanması amacıyla risk temelli bir yaklaşımla oluşturulacak olan uyum programı aşağıdaki tedbirleri içerir:

a) Kurum politikası ve prosedürlerinin oluşturulması,

b) Risk yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesi,

c) İzleme ve kontrol faaliyetlerinin yürütülmesi,

ç) Uyum görevlisi atanması ve uyum birimi oluşturulması,

d) Eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi,

e) İç denetim faaliyetlerinin yürütülmesi.

Uyum programı kapsamında yer alan tedbirler asgari iki yılda bir gözden geçirilerek, gerekli güncellemeler yapılır.

1. Uyum Görevlisi ve Uyum Birimi

Uyum programının en önemli kısmı, uyum görevlisinin atanması ve uyum biriminin kurulmasıdır.

a) Uyum Birimi

Uyum Yönetmeliğindeki tanıma göre uyum birimi; uyum görevlisine bağlı olarak çalışan ve uyum programının yürütülmesiyle görevli çalışanlardan oluşan birimi ifade eder.

Yönetmeliğin 18. maddesine göre yükümlünün yönetim kurulu, uyum görevlisinin bu Yönetmelikle getirilen görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmesini sağlamak amacıyla yükümlünün, işletme büyüklüğü, işlem hacmi, şube ve personel sayısı ya da karşılaşabileceği risklerin yüksekliği gibi unsurları göz önünde bulundurarak uyum görevlisine doğrudan bağlı olan ve uyum programının yürütülmesiyle görevli uyum biriminin oluşmasını ve uyum birimine yeterli personel ve kaynak tahsisi yapılmasını sağlar.

Uyum biriminde çalışacak personel, şüpheli işlemlere konu teşkil edebilecek dahili bildirimlerin Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile diğer bilgiler ışığında değerlendirilmesi sürecinde görev alabilir, ancak işlemin şüpheli işlem olarak Başkanlığa bildirilip bildirilmemesine karar veremez ya da Başkanlığa doğrudan şüpheli işlem bildiriminde bulunamaz. Şüpheli işlem kapsamında uyum görevlisine yapılan dahili bildirimler de gizlilik kapsamında olduğundan, personelin bu yükümlülüğü ihlal etmeyecek şekilde çalışması için gereken tedbirler yönetim kurulu ve uyum görevlisi tarafından alınır.

b) Uyum Görevlisi ve Uyum Görevlisi Yardımcısı Atanması

Uyum görevlisi; 5549 sayılı Kanun ve Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatla getirilen yükümlülüklere uyumu sağlamak amacıyla istihdam edilen ve gerekli yetkiyle donatılmış görevlidir.

(1) Uyum Görevlisinin Atanması

Uyum Yönetmeliğinin 16. maddesine göre yükümlüler, faaliyet izninin alınmasını müteakip otuz gün içinde uyum programının yürütülmesi amacıyla uyum görevlisi atarlar.

Uyum görevlisi, yönetim kuruluna veya yönetim kurulunun yetkisini devrettiği bir veya birden fazla üyeye bağlı olacak şekilde, münhasıran kurum personeli olarak atanır. Uyum görevlisinin

uhdesinde satış ve pazarlamayla ilgili olmamak şartıyla, uyum programının yürütülmesini aksatmayacak diğer görevler bulunabilir.

(2) Uyum Görevlisi Yardımcısının Atanması

Uyum Yönetmeliğinin 16. maddesine göre yükümlüler, uyum programının yürütülmesi amacıyla uyum görevlisi için aranan şartları ve nitelikleri taşıyan en az bir uyum görevlisi yardımcısı atarlar. Uyum görevlisi yardımcısı, uyum görevlisine bağlı olacak şekilde münhasıran kurum personeli olarak atanır. Uyum görevlisi yardımcısı, uyum görevlisiyle aynı süre ve usulde atanır. Birden fazla uyum görevlisi yardımcısı atanacağı durumlarda, süre şartı ilk uyum görevlisi yardımcısının atanmasında aranır.

Uyum görevlisi, görev ve yetkilerinin bir kısmını veya tamamını, açık bir şekilde ve yazılı olarak uyum görevlisi yardımcısına devredebilir. Söz konusu görev ve yetki devrinin yapılması, uyum görevlisinin bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

c) Taahhüt Formu

Uyum Yönetmeliğinin 16. maddesine göre uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısına ilişkin Ek-2'de yer alan taahhüt formu yönetim kurulu veya yetkisini devrettiği yönetim kurulu üye veya üyeleri tarafından imzalanarak, atanma tarihinden itibaren en geç on gün içerisinde Başkanlığa gönderilir.

Başkanlık uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısına ilişkin taahhüt formunun içeriğini değiştirmeye yetkilidir. Taahhüt formlarında yapılan değişiklikler Başkanlığın resmi internet sitesi vasıtasıyla duyurulur.

d) Uyum Görevlisi veya Yardımcısı Olarak Atanacaklarda Aranan Şartlar

Yönetmeliğin 17. maddesi uyum görevlisi olarak atanacak kişilerde aranacak şartları düzenlemektedir. Aynı Yönetmeliğin 16. maddesine göre uyum görevlisi yardımcısının "uyum görevlisi için aranan şartları ve nitelikleri taşıyan" kişilerden atanması gerektiği için uyum görevlisi için aranan şartlar, uyum görevlisi yardımcısı için de geçerlidir.

Buna göre uyum görevlisi veya uyum görevlisi yardımcısı olarak atanacak kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) T.C. vatandaşı olmak,

b) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

c) Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olmak veya mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile 5411 sayılı Bankacılık Kanununun ve mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuatın hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefet yahut mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar, vergi kaçakçılığı, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve terörün finansmanı suçlarından veya bu suçlara iştirakten hüküm giymemiş olmak,

ç) Türkiye'de (veya denkliği Yüksek Öğretim Kurulu'nca tanınmış yurt dışında) en az dört yıllık eğitim veren yüksek öğretim kurumlarından mezun olmak,

d) 4 üncü maddenin birinci fıkrasında sayılan finansal kuruluşlardan (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları dahil) herhangi birisi nezdinde idareci, uzman veya denetim görevlerinde veya Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde sayılan denetim elemanlığı görevlerinde ya da Başkanlık nezdinde idareci veya Hazine ve Maliye Uzmanı görevlerinde en az beş yıl süreyle çalışmış olmak,

e) Uyum görevlisi olarak yetkilendirilmiş ve Başkanlıkça tutulan uyum görevlisi siciline kayıtlı olmak,

f) Yükümlü nezdinde veya yükümlünün iştiraklerinde nitelikli pay [50] sahibi olmamak veya yönetiminde bulunmamak,

g) Yükümlünün nitelikli pay sahibi ortağının, yönetim kurulu üyelerinin veya genel müdürünün eşi veya ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) kan veya sıhrî hısmı olmamak.

[50] Nitelikli pay: Bir ortaklığın sermayesinin veya oy hakkının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payları,

e) Uyum Görevlisinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Yönetmeliğin 19. maddesine göre uyum görevlilerinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) Yükümlünün Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan düzenlemelere uyumunu sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak ve Başkanlıkla gerekli iletişim ve koordinasyonu sağlamak,

b) Kurum politikası ve prosedürlerini oluşturmak ve kurum politikalarını yönetim kurulunun onayına sunmak,

c) Risk yönetimi politikasını oluşturmak, risk yönetimi faaliyetlerini yürütmek,

ç) İzleme ve kontrol politikalarını oluşturmak ve buna ilişkin faaliyetleri yürütmek,

d) Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik eğitim programına ilişkin çalışmalarını yönetim kurulunun onayına sunmak ve onaylanan eğitim programının etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak,

e) Kendisine iletilen veya resen öğrendiği şüpheli olabilecek işlemler hakkında yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edindiği bilgi ve bulguları değerlendirmek ve şüpheli olduğuna karar verdiği işlemleri Başkanlığa bildirmek,

f) Bildirimlerin ve ilgili diğer hususların gizliliğinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirleri almak,

g) İç denetim ve eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgi ve istatistikleri düzenli olarak tutmak ve bunları Yönetmelikte belirtilen sürelerde Başkanlığa göndermek.

Başkanlıkla gerekli iletişim ve koordinasyonun sağlanması kapsamında; yükümlülerin Başkanlığa bilgi ve belge verme yükümlülüğü, uyum görevlisi vasıtasıyla yerine getirilir. Kendisinden bilgi ve belge istenilen yükümlü, söz konusu bilgi ve belgeleri Başkanlıkça belirlenen ve kendisine bildirilen biçim ve yönteme uygun olarak vermek zorundadır.

Uyum görevlisi, görev ve sorumluluklarını yerine getirirken iyi niyetli, makul ve dürüst bir şekilde, tarafsız ve bağımsız bir irade ile hareket etmek zorundadır.

Yönetim kurulu, uyum görevlisinin bağımsız bir irade ile karar verebilecek, yükümlü bünyesindeki tüm birimlerden kendi görev alanı ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilecek ve bunlara zamanında erişebilecek yetkiyi haiz olmasını sağlar.

Uyum görevlisi birinci fıkra kapsamında yeniden atanana kadar veya uyum görevlisinin izin, hastalık ve benzeri nedenlerle geçici olarak görevden ayrılması halinde, yerine bir uyum görevlisi yardımcısı vekalet eder.

f) Uyum Görevlisinin ve Uyum Görevlisi Yardımcısının Görevinden Ayrılması

Uyum görevlisinin veya yardımcısının bu Yönetmelik ile aranan şartları kaybetmesi veya bu şartları haiz olmadığının sonradan anlaşılması, görevinden alınması veya görevinden ayrılması halinde, durum yükümlü tarafından nedenleri ile birlikte, ayrılış tarihinden itibaren on gün içinde Başkanlığa yazılı olarak bildirilir.

Uyum görevlisi ve yardımcısı da görevinden alınması veya görevinden ayrılması halinde durumu, nedenleri ile birlikte, ayrılış tarihinden itibaren on gün içinde Başkanlığa yazılı olarak bildirir.

Uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısı için yeni atama, ayrılış tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapılır. Atamaya ilişkin Ek-2'de yer alan taahhüt formu yönetim kurulu veya yetkisini devrettiği yönetim kurulu üye veya üyeleri tarafından imzalanarak, atanma tarihinden itibaren on gün içinde Başkanlığa gönderilir.

2. Kurum Politikası ve Prosedürleri

Uyum Yönetmeliği, uyum kapsamındaki yükümlülerin kurum politikası ve prosedürleri oluşturmasını öngörmektedir. Yönetmeliğe göre kurum politika ve prosedürleri; 5549 sayılı Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere uygun olacak şekilde, mümkün olduğunca yükümlü nezdindeki finansal grupta grup nezdindeki, ilgili tüm birimlerin katılımının sağlanmasıyla ve uyum görevlisinin gözetim ve koordinasyonunda, yazılı bir şekilde oluşturulur.

Kurum politika ve prosedürleri oluşturulurken, Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere aykırı olmamak şartıyla diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlarca getirilen tavsiye, ilke, standart ve rehberlerden de faydalanılabilir.

Yükümlüler faaliyet izninin alınmasını müteakip, uyum görevlisinin atandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde kurum politikasını oluşturur. Finansal grup ise, uyum görevlisinin atandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde kurum politikası oluşturur. Kurum politikası aynı süre içinde yönetim kurulu tarafından onaylanır.

Yükümlüler ve finansal grup, ilgili personelini kurum politikaları hakkında bilgilendirir.

Kurum politikasının Başkanlık veya denetim elemanlarınca talep edildiğinde ibrazı zorunludur.

Kurum politikasına ilişkin Ek-1/A ve Ek-1/B'de yer alan taahhüt formları yönetim kurulu veya yetkisini devrettiği yönetim kurulu üye veya üyeleri tarafından imzalanarak, kurum politikasının onay tarihinden itibaren otuz gün içinde Başkanlığa gönderilir.

Kurum politikasının değişmesi halinde otuz gün içinde Ek-1/A ve Ek-1/B'de yer alan taahhüt formları yeniden düzenlenerek Başkanlığa gönderilir.

Başkanlık kurum politikalarına ilişkin taahhüt formlarının içeriğini değiştirmeye yetkilidir. Taahhüt formlarında yapılan değişiklikler Başkanlığın resmi internet sitesi vasıtasıyla duyurulur.

a) Kurum Politikası

Uyum Yönetmeliğinin 7. maddesine göre yükümlüler, uyum programı kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözeterek, bir kurum politikası oluştururlar.

Kurum politikasının amacı; yükümlünün, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin yükümlülüklere uyumunu sağlamaya ve müşterilerinin, işlemlerinin ve hizmetlerinin risk temelli bir yaklaşımla değerlendirilerek, maruz kalabileceği riskin azaltılmasına yönelik stratejilerin, kurum içi kontrol ve önlemlerin, işleyiş kurallarının ve sorumlulukların belirlenmesi ile kurum çalışanlarının bu konularda bilinçlendirilmesidir.

Kurum politikası asgari düzeyde; risk yönetimi, izleme ve kontrol, eğitim ve iç denetim politikalarını, finansal gruplarda ise ayrıca grup içi bilgi paylaşımına ilişkin politikaları içerir. Kurum politikasının oluşturulmasında ulusal risk değerlendirmesi kapsamında belirlenen hususlar da dikkate alınır.

Kurum politikası, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ile 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun kapsamında malvarlığının dondurulması kararlarının ihlali, uygulanmaması ve bunlardan kaçınılması risklerine yönelik olarak riskin tanımlanması, değerlendirilmesi, izlenmesi ve azaltılmasına yönelik çalışmalar ile söz konusu yaptırımların uygulanmasına yönelik gelişmiş kontrolleri de kapsar. Kurum politikası kapsamındaki izleme ve kontrol faaliyetlerinde malvarlığının dondurulması kararları ve potansiyel eşleşme kriterleri dikkate alınarak müşterilerin ve işlemlerin devamlı olarak izlenmesine yönelik tedbirler alınır. Bu kapsamda elektronik transfer ile kripto varlık transfer mesajlarında yer alan gönderici ve alıcı bilgileri de ayrıca dikkate alınır.

b) Kurum Prosedürleri

Yönetmeliğin 8. maddesine göre kurum politikası kapsamında belirlenen tüm önlem ve işleyiş kurallarından kimlerin sorumlu olduğu, belirli risk limitlerine göre işlemlerin onaylanması, gerçekleştirilmesi, raporlanması ve izlenmesinden kimlerin veya hangi birimlerin sorumlu olacağı gibi hususlar açık şekilde prosedüre bağlanır.

Prosedürlerin belirlenmesinde, yükümlünün işlemlerinin ve iş akışlarının risklere göre izlenmesi, kontrol edilmesi ve denetlenmesinde görev alacak personelin, aynı zamanda bu işlemleri gerçekleştiren personel olmamasını sağlayacak şekilde görev ve yetkilendirme yapılır.

3. Risk Yönetimi

a) Risk yönetimi politikası

Uyum Yönetmeliğinin 11. maddesine göre yükümlüler, kurum politikası kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözeterek risk yönetim politikası oluştururlar. Risk yönetim politikasının amacı; yükümlünün maruz kalabileceği risklerin tanımlanması, derecelendirilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve azaltılmasını sağlamaktır.

Uyum Yönetmeliğine göre risk; yükümlülerin sundukları hizmetlerden, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı amacıyla yararlanılması ya da yükümlülerin 5549 sayılı Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklere tam olarak uymamaları gibi nedenlerle yükümlülerin ya da yükümlü çalışanlarının maruz kalabilecekleri mali ya da itibari zarar ihtimalidir.

Risk yönetimi politikası asgari düzeyde; Tedbirler Yönetmeliğinin "Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar" başlıklı üçüncü bölümünde yer alan tedbirlere ilişkin kurum içi önlem ve işleyiş kurallarını kapsar.

b) Risk Yönetimi Faaliyetleri

Risk yönetimine ilişkin faaliyetler asgari düzeyde;

a) Müşteri riski, hizmet riski ve ülke riskini esas alan risk tanımlama, derecelendirme, sınıflandırma ve değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi,

Müşteri riski: Müşterinin faaliyet gösterdiği iş kolunun, yoğun nakit kullanımı, yüksek değerli malların alım satımı veya uluslararası fon transferlerinin kolayca gerçekleştirilmesine imkân vermesi; müşterinin ya da müşteri adına veya hesabına hareket edenlerin, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı amacıyla hareket etmesi sebebiyle yükümlülerin suiistimal edilmesi riski
Hizmet riski: Yüz yüze yapılmayan işlemler, özel bankacılık, muhabir bankacılık gibi hizmetler veya gelişen teknolojiler kullanılarak sunulacak yeni ürünler kapsamında maruz kalınabilecek riski

Ülke riski: Yükümlülerin; aklama ve terörün finansmanının önlenmesi konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, bu suçlarla mücadele konusunda yeterli düzeyde işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkelerden Bakanlıkça duyurulanların, vatandaşları, şirketleri ve mali kuruluşları ile girecekleri iş ilişkileri ve işlemleri sebebiyle maruz kalabilecekleri riski

b) Hizmetlerin, işlemlerin ve müşterilerin risklere göre derecelendirilmesi ve sınıflandırılması,

c) Riskli müşteri, işlem veya hizmetlerin izlenmesinin ve kontrol edilmesinin sağlanması, risklerin azaltılması için gerekli tedbirlerin alınması; ilgili birimleri uyaracak şekilde rapor edilmesi; işlemin üst makamın onayı ile gerçekleştirilmesi ve gerektiğinde denetlenmesi için uygun işleyiş ve kontrol kurallarının geliştirilmesi,

ç) Risk tanımlama ve değerlendirme yöntemlerinin, risk derecelendirmesi ve sınıflandırma yöntemlerinin, örnek olaylar ya da gerçekleşen işlemler üzerinden geriye dönük olarak tutarlılıklarının ve etkinliklerinin sorgulanması, varılan sonuçlara ve gelişen koşullara göre yeniden değerlendirilmesi ve güncellenmesi,

d) Risk kapsamına giren konulara ilişkin ulusal mevzuat ve uluslararası kuruluşlarca getirilen tavsiye, ilke, standart ve rehberlerin takip edilerek gerekli geliştirme çalışmalarının yapılması,

e) Risk izleme ve değerlendirme sonuçlarının düzenli aralıklarla yönetim kuruluna raporlanması,

faaliyetlerini kapsar.

c) Yüksek Derecede Riskli Gruplara Yönelik İlave Tedbirler

Yönetmeliğin 13. maddesine göre yükümlüler, risk derecelendirmesi neticesinde yüksek riskli olarak belirledikleri gruplara yönelik olarak üstlenilecek riskin azaltılmasını teminen, tespit edilen riskle orantılı olarak aşağıda belirtilen tedbirlerin bir veya birden fazlasını ya da tamamını uygular;

a) Müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek,

b) İş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek,

c) İşleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek,

ç) İşlemin amacı hakkında bilgi edinmek,

d) İş ilişkisine girilmesini, mevcut iş ilişkisinin sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini üst seviyedeki görevlinin onayına bağlamak,

e) Uygulanan kontrollerin sayı ve sıklığını artırmak ve ilave kontrol gerektiren işlem türlerini belirlemek suretiyle iş ilişkisini sıkı gözetim altında tutmak,

f) Sürekli iş ilişkisi tesisinde ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka finansal kuruluştan yapılmasını zorunlu tutmak.

Finansal kuruluşların kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisinde, kripto varlık hizmet sağlayıcılarının ise müşterileriyle iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerinde asgari olarak birinci fıkranın (c), (ç) ve (e) bentlerinde yer alan tedbirler uygulanır, ayrıca tutar ve işlem sayısı sınırı belirlemeye yönelik uygun tedbirler alınır. Finansal kuruluşlar tarafından kripto varlık hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi tesisi üst seviyedeki görevlinin onayına bağlanır.

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile (c) bendinde yer alan ödeme aracının kabulü hizmeti kapsamında temin edilen terminal aracılığıyla gerçekleştirilen ödeme hizmetinde (terminal hizmeti), müşteriyle (üye işyeri) iş ilişkisi tesisi ve kimlik tespiti gerektiren diğer işlemlerde asgari olarak birinci fıkranın (a) ila (f) bentlerinde yer alan tedbirler uygulanır. Birinci fıkranın (f) bendinde yer alan tedbir bankalar tarafından uygulanmayabilir. Söz konusu terminallerin iş ilişkisinin amacına uygun olarak kullanıldığı veya ilgili mevzuatında izin verilen haller dışında başka kişilere kullandırılmadığı düzenli olarak kontrol edilir; bu kapsamda herhangi bir aykırılığın tespiti halinde iş ilişkisine son verilmesi de dahil olmak üzere gerekli tedbirler alınır.

Bakanlık, bu madde kapsamında dikkate alınacak yüksek riskli durumlar ile birinci fıkrada sayılanlar dışında ayrıca sıkılaştırılmış tedbirler belirlemeye yetkilidir.

4. İzleme ve Kontrol

a) Genel Olarak

Yönetmeliğin 14. maddesine göre yükümlüler, kurum politikası kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözeterek, izleme ve kontrol faaliyetleri yürütürler.

İzleme ve kontrolün amacı; yükümlülerin risklerden korunması ve faaliyetlerinin Kanuna ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle, kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin sürekli olarak izlenmesi ve kontrol edilmesidir.

b) İzleme ve Kontrol Faaliyetleri

İzleme ve kontrol faaliyetleri kapsamında; Kanun uyarınca getirilen yükümlülüklere uyumun sağlanmasıyla ilgili olarak yapılan kontroller neticesinde tespit edilen eksiklikler, gerekli tedbirlerin alınması için ilgili birimlere raporlanarak sonuçları takip edilir.

İzleme ve kontrol faaliyetleri çerçevesinde yükümlüler, bu faaliyetleri yürütecek personelin kurum içi bilgi kaynaklarına ulaşmasını temin etmek zorundadır.

İzleme ve kontrol faaliyetleri asgari düzeyde;

a) Yüksek risk grubundaki müşteri ve işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,

b) Riskli ülkelerle gerçekleştirilen işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,

c) Karmaşık ve olağandışı işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,

ç) Yükümlünün, risk politikasına göre belirleyeceği bir tutarın üzerindeki işlemlerin, müşteri profili ile uyumlu olup olmadığının örnekleme yöntemi ile kontrolü,

d) Birlikte ele alındıklarında, kimlik tespiti yapılmasını gerektiren tutarı aşan bağlantılı işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,

e) Müşteriler hakkında elektronik ortamda yahut yazılı olarak muhafaza edilmesi gereken bilgi ve belgeler ile elektronik transfer mesajlarında yer verilmesi zorunlu bilgilerin kontrolü ve eksikliklerin tamamlatılması ve bunların güncellenmesi,

f) Müşteri tarafından yürütülen işlemin; müşterinin, işine, risk profiline ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığının iş ilişkisi süresince devamlı olarak izlenmesi,

g) Yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan sistemler kullanılarak gerçekleştirilen işlemlerin kontrolü,

ğ) Yeni sunulan ürünler ve teknolojik gelişmeler nedeniyle suistimale açık hale gelebilecek hizmetlerin risk odaklı kontrolü,

faaliyetlerini kapsar.

5. Eğitim

a) Eğitim Politikası

Uyum Yönetmeliğinin 21. maddesi, yükümlülerin bir eğitim programı oluşturmalarını öngörmektedir. Maddeye göre, yükümlüler, kurum politikası kapsamında, eğitim faaliyetlerinin işleyişi, gerçekleştirilmesinden kimlerin sorumlu olacağı, eğitim faaliyetlerine katılacak personelin

ve eğiticilerin belirlenmesi, yetiştirilmesi ve eğitim yöntemleri gibi hususları içerecek bir eğitim politikası oluştururlar.

Eğitim politikasının amacı, 5549 sayılı Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklere uyumun sağlanması, personelin kurum politikası ve prosedürleri ile risk temelli yaklaşım konularında sorumluluk bilincinin artırılarak bir kurum kültürü oluşturulması ve personelin bilgilerinin güncellenmesidir.

Finansal grubun eğitim politikası; asgari olarak finansal grup seviyesinde kurum politikası ve prosedürlerinin oluşturulması, risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetlerinin yürütülmesi ile grup içi bilgi paylaşımına ilişkin konuları içerecek şekilde hazırlanır ve eğitim konuları bu kapsamda belirlenir.

b) Eğitim Faaliyetleri

Uyum Yönetmeliğinin 22. maddesine göre yükümlüler, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla işletme büyüklüklerine, iş hacimlerine ve değişen koşullara uyumlu olacak şekilde eğitim faaliyetleri yürütmek zorundadır.

Eğitim faaliyetleri uyum görevlisi gözetiminde ve koordinasyonunda yürütülür. Yükümlüler eğitim faaliyetlerini, 23 üncü maddede belirtilen konuları içerecek şekilde ve yıllık eğitim programı dâhilinde yürütürler. Eğitim programı uyum görevlisi tarafından ilgili birimlerin de katılımıyla hazırlanır. Eğitim programının etkin bir şekilde uygulanması uyum görevlisi tarafından gözetilir.

Eğitim faaliyetleri, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre ilgili birimlerin de katılımıyla gözden geçirilir ve ihtiyaca göre düzenli aralıklarla tekrarlanır.

Yükümlüler, eğitim faaliyetlerinin kurum geneline yayılmasını temin edecek şekilde; seminer ve paneller düzenlenmesi, çalışma grupları oluşturulması, eğitim faaliyetlerinde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması, internet, intranet veya extranet vb. üzerinden çalışan bilgisayar destekli eğitim programları gibi eğitim yöntemlerinden yararlanırlar.

c) Eğitim Konuları

Yükümlüler tarafından personele verilecek eğitimler asgari düzeyde;

a) Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı kavramları,

b) Suç gelirlerinin aklanmasının aşamaları, yöntemleri ve bu konuda örnek olay çalışmaları,

c) Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi ile ilgili mevzuat,

ç) Risk alanları,

d) Kurum politikası ve prosedürleri,

e) Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde;

1) Müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar,

2) Şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar,

3) Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü,

4) Bilgi ve belge verme yükümlülüğü,

5) Yükümlülüklere uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler,

f) Aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanında uluslararası düzenlemeler,

konularını içerir.

d) Eğitim Sonuçlarının Bildirimi

Uyum Yönetmeliğinin 24. maddesine göre yükümlüler, uyguladıkları eğitim faaliyetlerine ilişkin;

a) Eğitim tarihleri,

b) Eğitim verilen bölge veya iller,

c) Eğitim yöntemi,

ç) Toplam eğitim saati,

d) Eğitim verilen personelin sayısı ve toplam personel sayısına oranı,

e) Eğitim verilen personelin birim ve unvanlarına göre dağılımı,

f) Eğitimin içeriği,

g) Eğiticilerin unvanı ve uzmanlık alanları,

ile ilgili bilgi ve istatistikleri, takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar uyum görevlisi vasıtasıyla Başkanlığa bildirirler.

e) Başkanlıkça Düzenlenecek Eğitim Faaliyetleri

Uyum Yönetmeliğinin 24. maddesine göre Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, yükümlü çalışanlarının eğitimi amacıyla, eğitim faaliyetleri düzenlemeye, internet üzerinden çalışan bil-

gisayar destekli uzaktan eğitim programları oluşturmaya ve yükümlü çalışanlarının bu programlara erişimini sağlayacak tedbirleri almaya yetkilidir.

Başkanlık ayrıca yükümlüler nezdinde eğitim verecek eğiticilerin eğitilmesine yönelik eğitim programları düzenlemeye, bu programları başarı ile tamamlayanlara eğitici sertifikası vermeye yetkilidir. Yükümlüler, eğitim faaliyetlerinde görev alacak personelin, eğitici sertifikası verilen kimselerden olmasına özen gösterirler.

6. İç Denetim

a) İç Denetim

Uyum Yönetmeliğinin 26. maddesine göre yükümlüler, kurum politika ve prosedürlerinin, risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetleri ile eğitim faaliyetlerinin yeterli ve verimli olup olmadığı, yükümlünün risk politikasının yeterliği ve etkinliği, işlemlerin Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediği hususlarının yıllık olarak ve risk temelli bir yaklaşımla incelenmesini ve denetlenmesini sağlarlar.

İç denetimin amacı, uyum programının bütününün etkinliği ve yeterliği hususunda yönetim kuruluna güvence sağlamaktır.

Uyum programı kapsamındaki yükümlülerin iç denetim faaliyetleri, iç denetim birimleri ya da teftiş kurulu bulunan yükümlülerde bunlar tarafından yerine getirilir. Finansal grubun iç denetimi ana finansal kuruluşun ilgili birimince gerçekleştirilir. Diğer yükümlülerde iç denetim faaliyetleri, yönetim kurulu tarafından yetkilendirilen kişi ya da birim tarafından yerine getirilir. İç denetim faaliyetlerini yürütmek üzere yetkilendirilecek personelin, bağımsız çalışmasını teminen, uyum programı kapsamındaki diğer tedbirlerin yerine getirilmesinde görev ve yetki almamış olması gerekir.

b) İç Denetim Faaliyetleri

Uyum Yönetmeliğinin 26. maddesine göre iç denetim neticesinde ortaya çıkarılan eksiklik, hata ve suistimaller ile bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine yönelik görüş ve öneriler yönetim kuruluna raporlanır.

Denetimin kapsamı belirlenirken, izleme ve kontrol çalışmalarında tespit edilen aksaklıklar ve risk içeren müşteriler, hizmetler ve işlemler denetim kapsamına dahil edilir.

Denetlenecek birimler ile işlemler belirlenirken yükümlünün işletme büyüklüğü ve işlem hacmi

göz önünde bulundurulur. Bu kapsamda, yükümlü tarafından gerçekleştirilen işlemlerin tamamını temsil edebilecek nicelik ve nitelikte birim ve işlemin denetlenmesi sağlanır.

c) İç Denetim Sonuçlarının Başkanlığa Bildirimi

İç denetim faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin olarak; yükümlünün yıllık işlem hacmi, toplam personel sayısı ve toplam şube, acente ve benzeri bağlı birimlerinin sayısı, denetlenen şube, acente ve benzeri birimlerin sayısı, bu birimlerde yapılan denetimlerin tarihleri, toplam denetim süresi, denetimde çalıştırılan personel ve denetlenen işlem sayısına ilişkin bilgileri içeren istatistikler, takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar uyum görevlisi tarafından Başkanlığa bildirilir.

7. Uyum Programının Yürütülmesinden Sorumluluk

Uyum Yönetmeliğinin 6. maddesine göre uyum programının bütününün, yükümlünün faaliyetlerinin kapsamı ve özelliklerine uygun bir biçimde, yeterli ve etkin bir şekilde yürütülmesinden, nihai olarak yönetim kurulu sorumludur. Uyum programının finansal grup seviyesinde yürütülmesinin gözetiminden ise nihai olarak ana finansal kuruluşun yönetim kurulu sorumludur.

Yönetim kurulu, uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısı atamak, uyum görevlisinin ve uyum biriminin yetki ve sorumluluklarını açık bir şekilde ve yazılı olarak belirlemek, kurum politikalarını, yıllık eğitim programlarını ve gelişmelere göre bunlarda yapılacak değişiklikleri onaylamak, uyum programı kapsamında yürütülen risk yönetimi, izleme ve kontrol ile iç denetim faaliyetlerinin sonuçlarını değerlendirmek, tespit edilen hata ve eksikliklerin zamanında giderilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uyum programı kapsamındaki tüm faaliyetlerin etkin bir şekilde ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlamakla yetkili ve sorumludur.

Yönetim kurulu, yetkilerinin bir kısmını veya tamamını, Türkiye'de mukim bir veya birden fazla yönetim kurulu üyesine (açık bir şekilde ve yazılı olarak) devredebilir. Söz konusu yetki devrinin yapılması, yönetim kurulunun bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Uyum Yönetmeliğinin 5. maddesine göre uyum programı kapsamındaki risk yönetimi ile izleme ve kontrole ilişkin faaliyetler, yönetim kurulunun gözetim, denetim ve sorumluluğunda, uyum görevlisi tarafından yerine getirilir.

D. Finansal Grup ve Uyum

Uyum Yönetmeliğinin 3. maddesine göre finansal grup; merkezi Türkiye'de ya da yurt dışında bulunan bir ana kuruluşa bağlı veya bu kuruluşun kontrolünde bulunan Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekil ve benzeri bağlı birimlerinden

oluşan grubu ifade eder.

FATF TAVSİYELERİNDE İÇ KONTROLLER (REC.18)
Finansal kuruluşların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı programlar uygulamaları gerekmektedir. Finansal grupların, aklamanın ve terörizmin finansmanının önlenmesi amaçları doğrultusunda grup içinde bilgi paylaşımına yönelik politika ve prosedürler de dahil olmak üzere, suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı grup çapında programlar uygulamaları gerekmektedir.
Finansal kuruluşların, yabancı şubelerinin ve çoğunluk hissesine sahip oldukları iştiraklerinin, finansal grupların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanına karşı programları aracılığıyla FATF Tavsiyelerini uygulayan ana ülke gerekliliklerileyle tutarlı aklamanın ve terörizmin finansmanının önlenmesi tedbirlerini uygulamalarını sağlamaları gerekmektedir.

Gerek başta FATF Tavsiyeleri olmak üzere, uluslararası standartlar ve gerekse ulusal mevzuatımız, finansal gruplara, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı konusunda bazı yükümlülükler yüklemektedir.

FATF'in 18 Nolu Tavsiyesine göre finansal grupların, aklama ve terörizmin finansmanına karşı programları aracılığıyla FATF Tavsiyelerini uygulayan ana ülke gerekliliklerileyle tutarlı aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi tedbirlerini uygulamalarını sağlamaları gerekmektedir.

Bu Tavsiyeye paralel olarak 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 5. maddesinde Hazine ve Maliye Bakanlığına "risk temelli yaklaşımla, eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve bu Kanunla getirilen yükümlülüklere, yükümlü ve finansal grup seviyesinde uyumu sağlamak üzere, gerekli yetki ile donatılmış idarî düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gereken tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini de dikkate alarak yükümlüleri ve uygulamaya ilişkin usûl ve esasları belirleme" yetkisi verilmiştir.

Bu kapsamda Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik'te (Uyum Yönetmeliği) finansal grup ve bu grupların yükümlülükleri hakkında çok önemli hükümlere yer verilmiştir.

Gerek FATF Tavsiyeleri ve gerekse Türk hukuku, bazı gerçek ve tüzel kişilere suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi açısından önemli yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlülere müşterinin tanınması, şüpheli işlemlerin mali istihbarat birimlerine bildirilmesi, işlem kayıtlarının tutulması ve saklanması gibi önemli yükümlülükler getirilmiştir. FATF Tavsiyeleri ve buna paralel olarak Türk hukuku, bir ana kuruluşa bağlı veya bu ana kuruluşun kontrolünde olan finansal kuruluşları, finansal grup olarak kabul etmekte ve bu finansal gruplara,

suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi açısından önemli yükümlülükler getirmektedir. Bu anlamda Türk hukukunun FATF Tavsiyelerinde finansal gruplarla ilgili olarak yer alan temel ilkelerle uyumlu olduğu görülmektedir. Finansal grupların yapısı, şartları ve yükümlülükleri konusunda Türk hukuku, FATF Tavsiyelerini karşılamaktadır. Bununla birlikte Türk hukukunda finansal grubun sadece finansal kuruluşlardan oluşabilmesi ve şüpheli işlem bildirimleri konusunda finansal grup içi bilgi paylaşımının mümkün olmaması, en önemli farklar olarak göze çarpmaktadır.

1. Finansal Grup Tanımı ve Finansal Grubun Şartları

Finansal grup, FATF Tavsiyelerinin eki sözlükte "bir ana şirketten veya grubun geri kalanı üzerinde kontrol ve koordinasyon işlevlerini yerine getiren diğer herhangi bir tüzel kişiden ve grup düzeyinde kara para aklama/terörizmin finansmanının önlenmesi politika ve prosedürlerine tabi olan şube ve/veya iştiraklerden oluşan bir grup" olarak tanımlamıştır.

5549 sayılı Kanunun 2. maddesine göre finansal grup; "merkezi Türkiye'de ya da yurt dışında bulunan bir ana kuruluşa bağlı veya bu kuruluşun kontrolünde bulunan, Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekil ve benzeri bağlı birimlerinden oluşan grubu" ifade eder.

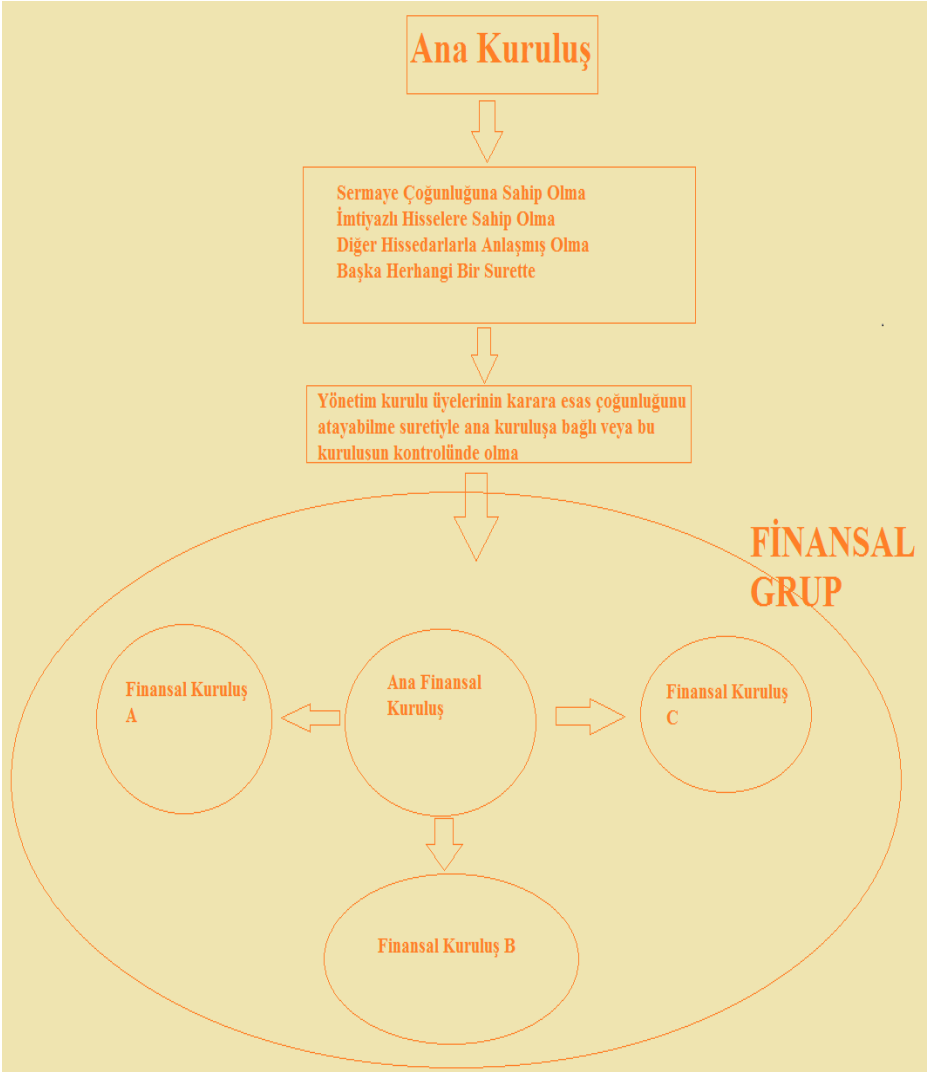
Benzer bir tanım Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik'te (Uyum Yönetmeliği) de yer almaktadır. Keza Uyum Yönetmeliğine göre, merkezi Türkiye'de ya da yurt dışında bulunan bir ana kuruluşa bağlı olan veya ana kuruluşun kontrolünde bulunan Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekil ve benzeri bağlı birimleri, finansal grubu oluşturur.

Buna göre Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşların bir finansal grup oluşturmaları için gereken şartları şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Bir ana kuruluşun söz konusu olması,

b) Birden fazla finansal kuruluşun söz konusu olması,

c) Bu finansal kuruluşların, ana kuruluşun kontrolünde veya bu kuruluşa bağlı olması.

Şekil 8- Finansal Grup

a) Bir Ana Kuruluşa Bağlı veya Ana Kuruluşun Kontrolünde Finansal Kuruluşlar

Bir finansal gruptan söz edilebilmesinin ilk şartı, bir ana kuruluşa bağlı veya bu ana kuruluşun kontrolünde bulunan birden fazla finansal kuruluşun varlığıdır. FATF Tavsiyelerinin finansal grup konusunu hem, finansal kuruluşlar, hem de finansal olamayan belirli iş ve meslekler için öngörmesine[51] karşılık Türk hukuku finansal grup konusunu sadece finansal kuruluşlara özgü olarak düzenlemiştir.

[51] FATF'in 22 ve 23 No'lu Tavsiyesine İlişkin Açıklayıcı Not'a göre "2. Finansal kuruluşlar için geçerli olan açıklayıcı notlar, uygulanabilir olduğu durumlarda FOBİM'ler için de geçerlidir. Tavsiye 23'ün amaçları doğrultusunda, Tavsiye 18'de 'finansal gruplara' atıfta bulunan gereklilikler, finansal gruplarla aynı yapı altında faaliyet gösteren FOBİM grupları için de geçerlidir. Buna ek olarak, ülkeler, grup çapında programlar uygulayarak karapara aklama ve terörizmin finansmanı risklerini daha fazla azaltabilecekleri ölçüde, grup çapında programlara ilişkin gereklilikleri ortak mülkiyet, yönetim veya uyum kontrolünü paylaşan diğer yapılarda faaliyet gösteren FOBİM'lere uygulamayı düşünmelidir. Alınacak tedbirlerin türü ve kapsamı, yürütülen işe, karapara aklama ve terörizmin finansmanı riskine ve işin büyüklüğüne uygun olmalıdır. Örneğin, Açıklayıcı Not 18'de belirtildiği üzere, ülkeler bilgi paylaşımının kapsam ve derecesini, bilginin hassasiyetine ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele risk yönetimiyle ilgisine göre belirleyebilirler.

FATF Tavsiyeleri, finansal grup konusunu hem finansal kuruluşlar, hem de finansal olamayan belirli iş ve meslekler için öngörmektedir. Başlangıçta FATF Tavsiyeleri, finansal grup yükümlülüklerini, sadece finansal kuruluşlar açısından kabul etmekte iken 2021 yılında 18 no.lu Tavsiyede yapılan değişiklikle, aklama ve terörün finansmanına karşı grup çapındaki programlara ilişkin 18 No.lu Tavsiye'deki gerekliliklerin, finansal gruplarla aynı yapıda faaliyet gösteren (yani, bir ana şirketin veya başka bir tüzel kişiliğin, grubun geri kalanını ve şubelerini ve/veya iştiraklerini kontrol ve koordinasyon işlevleriyle yönettiği dikey bir sahiplik yapısına sahip olan) FOBİM'ler için de 23 No.lu Tavsiye kapsamında geçerli olduğunu kabul etmiştir. FATF'in 22 ve 23 No.lu Tavsiyesine İlişkin Açıklayıcı Not'a göre "Finansal kuruluşlar için geçerli olan açıklayıcı notlar, uygulanabilir olduğu durumlarda FOBİM'ler için de geçerlidir. Tavsiye 23'ün amaçları doğrultusunda, Tavsiye 18'de 'finansal gruplara' atıfta bulunan gereklilikler, finansal gruplarla aynı yapı altında faaliyet gösteren FOBİM grupları için de geçerlidir. Buna ek olarak, ülkeler, grup çapında programlar uygulayarak karapara aklama ve terörizmin finansmanı risklerini daha fazla azaltabilecekleri ölçüde, grup çapında programlara ilişkin gereklilikleri ortak mülkiyet, yönetim veya uyum kontrolünü paylaşan diğer yapılarda faaliyet gösteren FOBİM'lere uygulamayı düşünmelidir. Alınacak tedbirlerin türü ve kapsamı, yürütülen işe, karapara aklama ve terörizmin finansmanı riskine ve işin büyüklüğüne uygun olmalıdır. Örneğin, Açıklayıcı Not 18'de belirtildiği üzere, ülkeler bilgi paylaşımının kapsam ve derecesini, bilginin hassasiyetine ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele risk yönetimiyle ilgisine göre belirleyebilirler."

Türk hukuku finansal grup konusunu sadece finansal kuruluşlara özgü olarak düzenlemiştir. Uyum Yönetmeliğinin 3/A maddesine göre, merkezi Türkiye'de ya da yurt dışında bulunan bir ana kuruluşa bağlı olan veya ana kuruluşun kontrolünde bulunan Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekil ve benzeri bağlı birimleri, finansal grubu oluşturur. Yani FATF'in 18 no.lu Tavsiyesinde 2021 yılında yapılan değişiklik, henüz Türk hukukuna yansıtılmamıştır.

Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin önlenmesi mevzuatı açısından finansal kuruluş tanımı, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiştir. Bu Yönetmeliğin 3. maddesine göre finansal kuruluş; "Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ila (h), (m) ve (ü) bentlerinde sayılan yükümlüler ile bankacılık faaliyetleriyle sınırlı olarak Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketini" ifade eder. Buna göre bankalar, bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, finansman ve faktöring şirketleri, sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri, ödeme kuruluşları ile elektronik para

kuruluşları, yatırım ortaklıkları, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri, finansal kiralama şirketleri, sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar, kıymetli madenler aracı kuruluşları, kripto varlık hizmet sağlayıcılar ile bankacılık faaliyetleriyle sınırlı olarak Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin önlenmesi mevzuatı açısından finansal kuruluş olarak kabul edilmektedir.

b) Ana Kuruluş

Finansal grubunun oluşmasının ilk şartı, birden fazla finansal kuruluşun bağlı olduğu veya bu kuruluşları kontrol eden bir ana kuruluşun varlığıdır. Gerek FATF tavsiyeleri ve gerekse Türk hukuku, sadece tüzel kişilerin kontrolünde olan veya bu tüzel kişilere bağlı olan finansal kuruluşların, finansal grup oluşturmaları esasını benimsemiştir. FATF Tavsiyelerinde geçen "bir ana şirketten veya grubun geri kalanı üzerinde kontrol ve koordinasyon işlevlerini yerine getiren diğer herhangi bir tüzel kişiden" ifadesi ile 5549 sayılı Kanunda ve Uyum Yönetmeliğinde geçen "ana kuruluş" ifadeleri bunu gösterir.

Ana kuruluşun tüzel kişi olması zorunlu olmakla birlikte finansal kuruluş olması zorunlu değildir. Uyum Yönetmeliğinin 3/A maddesinde yer alan "ana kuruluşun finansal kuruluş olması halinde kendisi, aksi halde (…)" ibareleri, ana kuruluşun bir finansal kuruluş olmasının zorunlu olmadığını göstermektedir. FATF Tavsiyelerinde de ana kuruluşun finansal kuruluş olmasını zorunlu kılan bir hüküm bulunmamaktadır.

Ana kuruluş, yurt içinde veya yurt dışında mukim olabilir. Önemli olan bir ana kuruluşa bağlı olan veya ana kuruluşun kontrolünde bulunan Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar bulunmasıdır.

Uyum Yönetmeliğinin 3/A maddesine göre Türkiye Varlık Fonu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi finansal kuruluşlarda ortaklığı bulunan kamusal niteliği haiz kurum ve kuruluşlar, finansal grup oluşumu bakımından ana kuruluş olarak değerlendirilmez. Finansal grubun oluşumunda; yukarıda sayılan kurum ve kuruluşların bünyesindeki finansal kuruluşlar, bağlılık ve kontrol ilişkisi içinde olduğu kuruluşlar bakımından ayrı ayrı değerlendirilir.

c) Ana Kuruluşa Bağlı veya Ana Kuruluşun Kontrolünde Olma Şartı

Kanun, finansal grubun temelini "bir ana kuruluşa bağlı veya bu kuruluşun kontrolünde bulunmak" olarak belirlemiştir. Bir kuruluşun bir başka kuruluşa ne zaman bağlı veya ne zaman bu

kuruluşun kontrolünde sayılacağı Uyum Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 3/A maddesine göre "Bir ana kuruluş tarafından bir finansal kuruluşun; sermayesinin, asgari yüzde elli birine sahip olma şartı aranmaksızın, çoğunluğuna doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması suretiyle veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulması, finansal kuruluşun ana kuruluşa bağlı veya ana kuruluşun kontrolünde bulunduğunu gösterir."

Yönetmelikte, "yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulması" bir finansal kuruluşun, ana kuruluşa bağlı veya ana kuruluşun kontrolünde bulunduğunu gösterdiği ifade edilmiştir.

Yönetmelik ana kuruluşun, diğer finansal kuruluşun yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurmasını sağlayan durumları iki başlık altında sıralamıştır:

a) Ana kuruluşun; finansal kuruluşun sermayesinin, asgari yüzde elli birine sahip olma şartı aranmaksızın, çoğunluğuna doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması,

b) Bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması.

Bununla birlikte Yönetmeliğe göre "herhangi bir suretle" yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulması da, finansal kuruluşun ana kuruluşa bağlı veya ana kuruluşun kontrolünde bulunduğunu gösterecektir.

(1) Sermaye Çoğunluğuna Sahip Olma

Finansal gruptan söz edilebilmesi için ana kuruluşun; finansal kuruluşun sermayesinin, çoğunluğuna doğrudan veya dolaylı olarak sahip olması gerekmektedir. Burada iki husus dikkat çekmektedir. Öncelikle sermaye çoğunluğu şartı, asgari yüzde elli birine sahip olma şartı anlamına gelmemektedir. Bu husus Uyum Yönetmeliğinde açıkça belirtilmiştir. Bu durumda, sermaye çoğunluğu şartının, asgari yüzde elli birine sahip olma şartı aranmaksızın, sermaye içerisinde en yüksek paya sahip olma anlamına geldiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca sermayesinin, çoğunluğunun doğrudan olması zorunlu değildir.

(2) İmtiyazlı Hisselere Sahip Olma veya Diğer Hissedarlarla Anlaşma

Uyum Yönetmeliği oy çokluğunun yanı sıra, ana kuruluş, imtiyazlı hisselere sahip olunması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması suretiyle, finansal kuruluşun yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma imkanına sahip ise bu finansal kuruluşun ana kuruluşun kontrolünde olduğunu kabul etmektedir.

2. Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yükümlülükleri Açısından Finansal Grup

FATF'in 18 No'lu Tavsiyesine göre, finansal grupların, aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi amaçları doğrultusunda grup içinde bilgi paylaşımına yönelik politika ve prosedürler de dahil olmak üzere, kara para aklama ve terörizmin finansmanına karşı grup çapında programlar uygulamaları gerekmektedir. Bu yükümlülük ilk başta sadece uyum programı oluşturma ve uygulama yükümlülüğü gibi gelse de uyum yönetmeliğinin diğer yükümlülükleri de içerdiği gözden kaçmamalıdır.

Pek çok durumda, ana kuruluş ile finansal kuruluşun farklı ülkelerde yerleşik olması muhtemeldir. Bu durumda dahi, finansal gruba dahil finansal kuruluşların, ana kuruluşun yerleşik olduğu ülkenin (ana ülke) gerekliliklerıyle tutarlı bir aklama ve terörizmin finansmanı yükümlülüklerine tabi olması gerekmektedir. FATF'in 18 No'lu Tavsiyesine İlişkin Açıklayıcı Not'a göre "finansal grupların, aklama ve terörizmin finansmanına karşı programları aracılığıyla FATF Tavsiyelerini uygulayan ana ülke gerekliliklerıyle tutarlı aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi tedbirlerini uygulamalarını sağlamaları gerekmektedir."

Aynı Not'a göre ev sahibi ülkenin asgari karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele gerekliliklerinin ana ülkenin gerekliliklerinden daha az katı olduğu yurt dışı operasyonları söz konusu olduğunda, finansal kuruluşların ev sahibi ülkelerdeki şubelerinin ve çoğunluk hissesine sahip oldukları iştiraklerinin, ev sahibi ülkenin kanun ve düzenlemelerinin izin verdiği ölçüde ana ülkenin gerekliliklerini uygulamalarını sağlamaları gerekmektedir. Ev sahibi ülke bu tedbirlerin uygun şekilde uygulanmasına izin vermiyorsa, finansal gruplar karapara aklama ve terörizmin finansmanı risklerini yönetmek için uygun ek tedbirleri uygulamalı ve kendi ülkelerinin denetim otoritelerini bilgilendirmelidir. İlave tedbirlerin yeterli olmaması halinde, ev sahibi ülkedeki yetkili makamlar, finansal grup üzerinde ilave kontroller uygulamak ve uygun olması halinde finansal grubun ev sahibi ülkedeki faaliyetlerini durdurmasını talep etmek de dahil olmak üzere ilave denetim tedbirlerini değerlendirmelidir.

3. Finansal Grupların Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yükümlülükleri Açısından Yükümlülükleri

Daha önce de ifade edildiği üzere, gerek FATF tavsiyeleri ve gerekse ulusal mevzuatımız, finansal grup açısından bazı yükümlülükler getirmiştir. Şimdi sırasıyla bunları irdeleyelim.

a) Finansal Grubun Kurulması ve Ana Finansal Kuruluşun Belirlenmesi

Finansal grubun nasıl ve kim tarafından kurulacağı/oluşturulacağı konusunda Uyum Yönetmeliğinde açık bir ifade yer almamaktadır. Yönetmeliğin 3/A maddesinde sadece "merkezi Türkiye'de ya da yurt dışında bulunan bir ana kuruluşa bağlı olan veya ana kuruluşun kontrolünde bulunan Türkiye'de yerleşik finansal kuruluşlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekil ve benzeri bağlı birimleri, finansal grubu oluşturur."

Bununla birlikte konunun mahiyeti gereği, finansal grubun ana kuruluşun yetkili organı tarafından kurulması makuldür. Finansal kuruluşlarda suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi açısından sorumluluk yönetim kurulundadır[52]. Bu nedenle, finansal grup kurulmasına ilişkin kararın, ana kuruluş yönetim kurulu tarafından alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Finansal grubun kurulmasıyla birlikte, bir ana finansal kuruluş belirlenmesi gerekmektedir. Uyum Yönetmeliğinin genel mantığına göre, finansal grup seviyesinde uygum faaliyetlerinin yürütülmesinden ana finansal kuruluş sorumludur. Örneğin ana finansal kuruluşun uyum birimi, finansal grubun da uyum birimi olarak faaliyet gösterir. Keza uyum programının finansal grup seviyesinde yürütülmesinin gözetiminden ise nihai olarak ana finansal kuruluşun yönetim kurulu sorumludur.

Ana finansal kuruluşun kim tarafından belirleneceği konusunda da Yönetmelikte hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte finansal grubun kuruluşu ile ilgili olarak yukarıda yaptığımız açıklamalara paralelinde, ana finansal kuruluşun ana kuruluş yönetim kurulu tarafından belirleneceği sonucuna varmak yanlış olmayacaktır. Yönetmeliğe göre ana kuruluşun finansal kuruluş olması halinde kendisi, aksi halde ana kuruluşa bağlı veya bu kuruluşun kontrolünde olan finansal kuruluşlardan biri ana finansal kuruluş olarak belirlenir.

Bunun yanı sıra Uyum Yönetmeliğinin 3/A maddesine göre, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının, kendisine bildirilen ana finansal kuruluş dışında bir başka finansal kuruluşu ana finan-

[52] Uyum Yönetmeliğinin 6. maddesine göre, uyum programının bütününün, yükümlünün faaliyetlerinin kapsamı ve özelliklerine uygun bir biçimde, yeterli ve etkin bir şekilde yürütülmesinden, nihai olarak yönetim kurulu sorumludur.

sal kuruluş olarak belirlemesi mümkündür. Madde hükmüne göre Başkanlık, ana kuruluş tarafından belirlenen ve Başkanlığa bildirilen ana finansal kuruluş yerine, grupta yer alan bir başka finansal kuruluşu ana finansal kuruluş olarak belirleyebilir.

Uyum Yönetmeliğinin 3/A maddesine göre, finansal grubun ana kuruluşu ile finansal grubu oluşturan ana finansal kuruluşun ve diğer finansal kuruluşların merkezlerine ait unvan, pay sahipliği ve kontrol durumu ile iletişim bilgileri ana finansal kuruluş tarafından, finansal grubun oluşumuna ilişkin koşulların gerçekleştiği tarihten itibaren on gün içinde Başkanlığa bildirilir.

Finansal gruba daha sonra katılan veya gruptan çıkan finansal kuruluşlar olması halinde bu durum, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren otuz gün içinde Başkanlığa bildirilir.

b) Uyum Programı Hazırlamak ve Uygulamak

(1) Genel Olarak

FATF'in 18 Nolu Tavsiyesine göre finansal grupların suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi amaçları doğrultusunda grup içinde bilgi paylaşımına yönelik politika ve prosedürler de dahil olmak üzere, karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı grup çapında programlar uygulamaları gerekmektedir.

FATF'in 18 No'lu Tavsiyesine İlişkin Açıklayıcı Not'a göre finansal grupların karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı programları, finansal grubun tüm şubeleri ve çoğunluk iştirakleri için geçerli olmalıdır. Bu programlar minimum olarak aşağıda sayılan tedbirleri içermeli ve şubelerin ve çoğunluğa sahip iştiraklerin faaliyetlerine uygun olmalıdır.

(a) Uygun uyum yönetimi düzenlemeleri de dahil olmak üzere iç politikalar, prosedürler ve kontrollerin geliştirilmesi ve çalışanların işe alınmasında yüksek standartların sağlanması için yeterli tarama prosedürlerinin uygulanması;

(b) Devam eden bir çalışan eğitim programı; ve

(c) Sistemi test etmek için bağımsız bir denetim fonksiyonu.

Bu tür programlar şubeler ve çoğunluk bağlı kuruluşlar düzeyinde etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

Uyum Yönetmeliğinin 4. maddesine göre, finansal grup, grup seviyesinde bir uyum programı oluşturur. Bu durum, gruba bağlı her bir finansal kuruluşun grup seviyesinde belirlenen standart ve politikaları gözeterek ayrı bir uyum programı oluşturma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Gruba bağlı finansal kuruluşların uyum programları da finansal grubun uyum programı gözetilerek hazırlanır ve uygulanır.

Uyum Yönetmeliğinin 5. maddesine göre, finansal grubun uyum programı, kurum politikası ve prosedürlerinin oluşturulması, risk yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesi, izleme ve kontrol faaliyetlerinin yürütülmesi, uyum görevlisi atanması ve uyum birimi oluşturulması, eğitim ve iç denetim faaliyetlerinin yürütülmesi gibi tedbirlerin yanı sıra müşterinin tanınmasına, hesap ve işlemlere ilişkin bilgilerin grup içinde güvenli bir şekilde paylaşımına ilişkin politika ve prosedürlerin oluşturulmasına dair tedbirleri de içerir.

Uyum Yönetmeliğinin 6. maddesine göre, uyum programının finansal grup seviyesinde yürütülmesinin gözetiminden ise nihai olarak ana finansal kuruluşun yönetim kurulu sorumludur.

Yönetim kurulu, uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısı atamak, uyum görevlisinin ve uyum biriminin yetki ve sorumluluklarını açık bir şekilde ve yazılı olarak belirlemek, kurum politikalarını, yıllık eğitim programlarını ve gelişmelere göre bunlarda yapılacak değişiklikleri onaylamak, uyum programı kapsamında yürütülen risk yönetimi, izleme ve kontrol ile iç denetim faaliyetlerinin sonuçlarını değerlendirmek, tespit edilen hata ve eksikliklerin zamanında giderilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uyum programı kapsamındaki tüm faaliyetlerin etkin bir şekilde ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlamakla yetkili ve sorumludur.

Yönetim kurulu, yetkilerinin bir kısmını veya tamamını, Türkiye'de mukim bir veya birden fazla yönetim kurulu üyesine (açık bir şekilde ve yazılı olarak) devredebilir. Söz konusu yetki devrinin yapılması, yönetim kurulunun bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

(2) Uyum Görevlisinin Atanması

Uyum Yönetmeliğinin 20/A maddesi, finansal grup uyum görevlisi atanması ve uyum birimi konusunu düzenlemektedir.

Maddeye göre, finansal grup, grup seviyesinde uyum programının yürütülmesi amacıyla ana finansal kuruluşun uyum görevlisini, finansal grup uyum görevlisi olarak belirler. Ana finansal kuruluşun uyum görevlisi yardımcısı ise finansal grup uyum görevlisi yardımcısı olarak belirlenir. Finansal grup uyum görevlisi ve yardımcısı, ana finansal kuruluşun yönetim kuruluna veya yönetim kurulunun yetkisini devrettiği bir veya birden fazla üyeye bağlı olacak şekilde atanır.

Finansal grup uyum görevlisinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) Finansal grubun Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan düzenlemelere grup seviyesinde uyumunu sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak ve Başkanlıkla gerekli iletişim ve koordinasyonu sağlamak.

b) Finansal grubun politika ve prosedürlerini oluşturmak ve grubun politikalarını yönetim kurulunun onayına sunmak.

c) Finansal grubun risk yönetimi politikasını oluşturmak, risk yönetimi faaliyetlerini yürütmek.

ç) Finansal grubun izleme ve kontrol politikalarını oluşturmak ve buna ilişkin faaliyetleri yürütmek.

d) Risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetleri sonucunda riskli olduğu değerlendirilen hususları grup bünyesindeki ilgili finansal kuruluşla paylaşmak.

e) Finansal grubun bilgi paylaşım politikasını oluşturmak ve bu bilgilerin grup içinde güvenli bir şekilde paylaşımına ilişkin gerekli tedbirleri almak.

f) Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik olarak gruba bağlı finansal kuruluşların eğitim programına ilişkin çalışmaları koordine etmek ve eğitim programlarının etkin bir şekilde uygulanmasını gözetmek.

Ana finansal kuruluşun uyum birimi, finansal grubun da uyum birimi olarak faaliyet gösterir. Ana finansal kuruluşun yönetim kurulu, finansal grup uyum görevlisinin bu Yönetmelikle getirilen görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmesini sağlamak amacıyla grubun finansal büyüklüğü, işlem hacmi, şube ve personel sayısı ya da karşılaşabileceği risklerin yüksekliği gibi unsurları göz önünde bulundurarak uyum birimine yeterli personel ve kaynak tahsisi yapılmasını sağlar.

(3) Kurum Politikası ve Prosedürleri

Uyum Yönetmeliğinin 7. maddesine göre, yükümlüler, uyum programı kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözeterek, bir kurum politikası oluştururlar. Kurum politikası asgari düzeyde; risk yönetimi, izleme ve kontrol, eğitim ve iç denetim politikalarını, finansal gruplarda ise ayrıca grup içi bilgi paylaşımına ilişkin politikaları içerir.

Yönetmeliğin 9. maddesine göre, kurum politika ve prosedürleri; Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere uygun olacak şekilde, mümkün olduğunca finansal grupta grup nezdindeki, ilgili tüm birimlerin katılımının sağlanmasıyla ve uyum görevlisinin gözetim ve koordinasyonunda, yazılı bir şekilde oluşturulur.

Finansal grup, uyum görevlisinin atandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde kurum politikası oluşturur. Kurum politikası aynı süre içinde yönetim kurulu tarafından onaylanır.

Finansal grup, ilgili personelini kurum politikaları hakkında bilgilendirir.

(4) Eğitim Politikası

Uyum Yönetmeliğinin 21. maddesine göre yükümlüler, kurum politikası kapsamında, eğitim faaliyetlerinin işleyişi, gerçekleştirilmesinden kimlerin sorumlu olacağı, eğitim faaliyetlerine katılacak personelin ve eğiticilerin belirlenmesi, yetiştirilmesi ve eğitim yöntemleri gibi hususları içerecek bir eğitim politikası oluştururlar.

Finansal grubun eğitim politikası; asgari olarak finansal grup seviyesinde kurum politikası ve prosedürlerinin oluşturulması, risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetlerinin yürütülmesi ile grup içi bilgi paylaşımına ilişkin konuları içerecek şekilde hazırlanır ve eğitim konuları bu kapsamda belirlenir.

(5) İç Denetim Faaliyetleri

Uyum Yönetmeliğinin 26. maddesine göre yükümlüler, kurum politika ve prosedürlerinin, risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetleri ile eğitim faaliyetlerinin yeterli ve verimli olup olmadığı, yükümlünün risk politikasının yeterliği ve etkinliği, işlemlerin Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediği hususlarının yıllık olarak ve risk temelli bir yaklaşımla incelenmesini ve denetlenmesini sağlarlar.

Uyum programı kapsamındaki yükümlülerin iç denetim faaliyetleri, iç denetim birimleri ya da teftiş kurulu bulunan yükümlülerde bunlar tarafından yerine getirilir. Finansal grubun iç denetimi ana finansal kuruluşun ilgili birimince gerçekleştirilir.

c) Finansal Grupta Bilgi Paylaşımı

FATF'in 18 No'lu Tavsiyesine göre, finansal grupların, aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi amaçları doğrultusunda grup içinde bilgi paylaşımına yönelik politika ve prosedürler de dahil olmak üzere, kara para aklama ve terörizmin finansmanına karşı grup çapında programlar uygulamaları gerekmektedir.

Bu konunun detayları, FATF'in 18 No'lu Tavsiyesine İlişkin Açıklayıcı Not'ta düzenlenmiştir. Buna göre finansal grupların uygulaması gereken programlar, müşterinin tanınması ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı risk yönetimi amaçları için gerekli bilgilerin paylaşılmasına yönelik politika ve prosedürleri içermelidir.

Grup düzeyindeki uyum, denetim ve/veya aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele işlevlerine, bu mücadele amaçları için gerekli olduğunda şube ve iştiraklerden müşteri, hesap ve işlem bilgileri sağlanmalıdır. Bu, olağandışı görünen işlem veya faaliyetlere ilişkin bilgi ve analizleri içermelidir (eğer böyle bir analiz yapılmışsa); ve bir şüpheli işlem bildirimi, bunun altında yatan

bilgileri veya bir şüpheli işlem bildiriminin sunulmuş olduğu bilgisini içerebilir.

Benzer şekilde, şubeler ve bağlı kuruluşlar da risk yönetimiyle ilgili ve uygun olduğunda bu tür bilgileri grup düzeyindeki bu işlevlerden almalıdır. Değiş tokuş edilen bilgilerin gizliliği ve kullanımına ilişkin, tüyo verilmesinin önlenmesi de dahil olmak üzere, yeterli güvenceler mevcut olmalıdır. Ülkeler bu bilgi paylaşımının kapsam ve derecesini, bilginin hassasiyetine ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele risk yönetimiyle ilgisine göre belirleyebilir.

5549 sayılı Kanunun 5. maddesine göre finansal gruba bağlı kuruluşlar, birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin grup seviyesinde alınmasını teminen müşterinin tanınmasıyla hesap ve işlemlere ilişkin olarak grup içerisinde bilgi paylaşımında bulunabilir. Özel kanunlarda yer alan hükümler ileri sürülerek bilgi paylaşımından kaçınılamaz.

Uyum Yönetmeliğinin 20/B maddesine göre, gruba bağlı kuruluşlar, uyum programı kapsamındaki tedbirlerin grup seviyesinde alınmasını teminen müşterinin tanınması ile hesap ve işlemlere ilişkin olarak bilgi paylaşımında bulunabilir. Özel kanunlarda yazılı gizlilik hükümleri grup içi bilgi paylaşımında uygulanmaz.

Gruba bağlı kuruluşlarda görev yapanlar bu kapsamda öğrendikleri bilgileri ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. Bu kapsamda gizli kalması gereken bilgileri ifşa edenler hakkında ilgili kanunlardaki yaptırımlar uygulanır.

Bilgilerin grup içinde güvenli bir şekilde paylaşılması için gereken tedbirlerin alınmasında finansal grup uyum görevlisi ile birlikte ana finansal kuruluşun yönetim kurulu da sorumludur. Söz konusu sorumluluk gruba bağlı finansal kuruluşların uyum görevlileri ile bu kuruluşların yönetim kurulları için de geçerlidir.

Gruba bağlı finansal kuruluşlar, şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna ilişkin bilgi paylaşımında bulunamazlar.

E. Münhasıran Uyum Görevlisi Atanması

Uyum Yönetmeliği, bazı yükümlüler yönünden uyum programını oluşturmaksızın idari düzeyde uyum görevlisi atamak şeklinde bir yükümlülük öngörmüştür. Bu şekilde atanan kişiler, münhasıran uyum görevlisi olarak isimlendirilmiştir.

1. Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacak Yükümlüler

Uyum Yönetmeliğinin 29. maddesine göre;

a) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,

b) İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.,

c) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar,

d) Kambiyo mevzuatında belirtilen B grubu yetkili müesseseler,

e) Reasürans şirketleri,

f) Varlık yönetim şirketleri,

g) Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayan ödeme kuruluşları,

h) Kargo şirketleri,

ı) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar,

i) Orta, büyük veya çok büyük ölçekli elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılar,

j) İlgili mevzuatı uyarınca şans ve bahis oyunu faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren bayiler,

k) Tasarruf finansman şirketleri, faaliyet izninin alınmasını müteakip otuz gün içerisinde bu Yönetmelikte bahsedilen uyum programını oluşturmaksızın idari düzeyde uyum görevlisi atamak zorundadır. Bu madde uyarınca atanacak uyum görevlisinin uhdesinde başka görevler de bulunabilir.

Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacak Finansal Kuruluşlar
a) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, b) İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., c) Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, ç) Kambiyo mevzuatında belirtilen B grubu yetkili müesseseler, reasürans şirketleri, d) Ödeme kuruluşları (Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran ödeme hesabına ilişkin bilgilerin sunulması hizmetini sağlayanlar), e) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar
Finansal Kuruluş veya FOBİM Olmadığı Halde Münhasıran Uyum Görevlisi Atayacaklar
i) Kargo şirketleri. j) Varlık yönetim şirketleri. p) İlgili mevzuatı uyarınca şans ve bahis oyunu faaliyetlerinin tamamını fiziki bir işyeri bulunmaksızın ve müşteri ile yüz yüze olmaksızın münhasıran elektronik ortamda gerçekleştiren bayiler v) Tasarruf finansman şirketleri. y) ETAHS

Tablo 21- Uyum Görevlisi Atayacak Yükümlüler

Uyum görevlisi, yönetim kuruluna veya genel müdüre doğrudan bağlı olacak şekilde görevlendirilir. Görevlendirmeye ilişkin karar, yetkililerce talep edildiğinde ibraz edilmek üzere, yazılı olarak düzenlenir.

2. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atanacaklarda Aranan Şartlar

Uyum Yönetmeliğinin 30. maddesine göre uyum görevlisi olarak atanacak kişilerde; şu şartlar aranır:

a) T.C. vatandaşı olmak,

b) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

c) Bazı suçlarından veya bu suçlara iştirakten hüküm giymemiş olmak,

ç) Türkiye'de (veya denkliği Yüksek Öğretim Kurulu'nca tanınmış yurt dışında) en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından mezun olmak,

3. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atanacakların Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Uyum Yönetmeliğinin 31. maddesine göre münhasıran atanacak uyum görevlilerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Kendisine iletilen veya resen öğrendiği şüpheli olabilecek işlemler hakkında, yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edindiği bilgi ve bulguları değerlendirmek ve şüpheli olduğuna karar verdiği işlemleri Başkanlığa bildirmek,

b) Şüpheli işlemlerin değerlendirilmesinde ve Başkanlığa bildirilmesinde iyi niyetli, makul ve dürüst bir şekilde, tarafsız ve bağımsız bir irade ile hareket etmek, bildirimlerin gizliliğinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirleri almak,

c) Yükümlü bünyesindeki tüm birimlerden şüpheli işlemlerin değerlendirilmesi kapsamında gerekli her türlü bilgi ve belgeyi talep etmek,

ç) Yükümlünün, Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklere uyumunu sağlamak amacıyla eğitim, araştırma, geliştirme, gözetim, ulusal risk değerlendirmesi kapsamında belirlenen riskleri de dikkate almak suretiyle risk yönetimi, izleme ve kontrol çalışmalarını yürütmek ve Başkanlık ile gerekli iletişim ve koordinasyonu sağlamak.

Risk yönetimi ile izleme ve kontrol faaliyetleri 6415 sayılı Kanun ile 7262 sayılı Kanun kapsamında malvarlığının dondurulması kararlarının ihlali, uygulanmaması ve bunlardan kaçınılması risklerine yönelik çalışmalar ile söz konusu yaptırımların uygulanmasına yönelik gelişmiş kont-

rolleri de kapsar. Bu kapsamda malvarlığının dondurulması kararları ve potansiyel eşleşme kriterleri dikkate alınarak müşterilerin ve işlemlerin devamlı olarak izlenmesine yönelik tedbirler alınır.

4. Münhasıran Uyum Görevlisi Olarak Atananların Görevinden Ayrılması

Uyum Yönetmeliğinin 32. maddesine göre münhasıran atanacak uyum görevlisinin izin, hastalık ve benzeri nedenlerle geçici olarak görevden ayrılması halinde uyum görevlisine vekalet edecek kişinin, münhasıran atanacak uyum görevlileri için gereken şartları haiz olması aranır. Vekaleten görevlendirmeye ilişkin karar, yetkililerce talep edildiğinde ibraz edilmek üzere yazılı olarak düzenlenir, kararda vekalet edilen dönem açıkça belirtilir.

Uyum görevlisine vekalet eden kişi, uyum görevlisinin tüm görev, yetki ve sorumluluklarını haizdir. Uyum görevlisi görevinden ayrıldığı dönem itibarıyla yürütülen işlerden sorumlu olmaz.

Uyum görevlisine bir takvim yılı içinde altmış günden fazla süre ile vekalet edilemez.

Uyum görevlisinin Yönetmelikte aranan şartları kaybetmesi veya bu şartları haiz olmadığının sonradan anlaşılması veya görevinden ayrılması halinde, yeni görevlendirme, yükümlü tarafından en geç otuz gün içinde yapılır. Uyum görevlisi yeniden atanana kadar yukarıdaki fıkralarda öngörülen usuller uygulanır.

F. FOBİM'lerin Uyum Yönünden Sorumlulukları

Uyum Yönetmeliğinin 32. maddesine göre Tedbirler Yönetmeliğinin 4. maddesinin birinci fıkrasının (k), (n), (s), (ş), (t) ve (u) bentlerinde sayılan yükümlüler (yani FOBİM'ler), Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklere uyumu sağlamak amacıyla eğitim, gözetim, ulusal risk değerlendirmesi kapsamında belirlenen riskleri de dikkate almak suretiyle risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmalarını yürütürler ve bu kapsamda gerekli tedbirleri alırlar.

Bu kapsamda yürütülen risk yönetimi ile izleme ve kontrol faaliyetleri 6415 sayılı Kanun ile 7262 sayılı Kanun kapsamında malvarlığının dondurulması kararlarının ihlali, uygulanmaması ve bunlardan kaçınılması risklerine yönelik çalışmalar ile söz konusu yaptırımların uygulanmasına yönelik gelişmiş kontrolleri de kapsar. Bu kapsamda malvarlığının dondurulması kararları ve potansiyel eşleşme kriterleri dikkate alınarak müşterilerin ve işlemlerin devamlı olarak izlenmesine yönelik tedbirler alınır.

G. Uyum Görevlisi Olarak Yetkilendirme

Uyum Yönetmeliğinde 25/12/2024 tarihli ve 32763 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle, uyum görevlisi ve münhasıran uyum görevlisi açısından "Uyum görevlisi olarak yetkilendirilmiş ve Başkanlıkça tutulan uyum görevlisi siciline kayıtlı olmak" şartı getirilmiştir.

Aynı Yönetmelikle, Uyum Yönetmeliğinde eklenen 32/B maddesi ile de uyum görevlisi olarak yetkilendirilmek isteyenlere ilişkin başvuru şartları, alacakları mesleki eğitim, yetkilendirme sınavı, uyum görevlisi sicili tutulması ve konuya ilişkin diğer hususların Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu belirleme 9/9/2025 tarihli ve 33012 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 30 Sıra No'lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği ile yapılmıştır. Tebliğ, yükümlüler nezdinde uyum görevlisi veya uyum görevlisi yardımcısı olarak yetkilendirileceklerin, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi ile kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi konularındaki mesleki yeterliliğinin, bilgi ve becerilerinin ölçümü amacıyla yapılacak sınavlara, mesleki eğitim ile lisanslama süreçlerine ve sicile ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

Yapılan değişiklik, uyum görevlilerinin yetkilendirme sınavına katılmalarını, başarı olmaları haline uyum görevlisi lisansı almalarını ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından tutulacak Uyum Görevlisi Siciline kayıt olmalarını öngörmektedir.

1. Yetkilendirme Sınavı

Tebliğin 4. maddesine göre yetkilendirme sınavı, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından veya Başkanlıkça belirlenen kurum ve kuruluşlarca yapılır.

Yetkilendirme sınavının Başkanlık tarafından yapılması halinde, sınav sürecine dair iş ve işlemler Sınav Komisyonu tarafından bu Tebliğde belirlenen usul ve esaslara göre yürütülür.

Yetkilendirme sınavının, başka kurum ve kuruluşlarca yapılmasına karar verilmesi halinde, uygulama sürecine ilişkin usul ve esaslar, bu Tebliğde yer alan hükümler çerçevesinde Başkanlık ile ilgili kurum ve kuruluş arasında yapılacak protokol ile düzenlenir.

2. Sınav Komisyonu

Tebliğin 4. maddesine göre Sınav Komisyonu, Başkanlık tarafından görevlendirilen bir başkan yardımcısının başkanlığında beş asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Sınav Komisyonu üye tam sayısı ile toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Asıl üyelerin herhangi bir nedenle komisyon çalışmalarına katılamamaları halinde, yerlerine sırasıyla yedek üyeler komisyona katılır. Yedek

üyeler asıl üye yerine katıldıkları çalışmalarda oy kullanma ve karar alma yetkisine sahiptir.

Sınav Komisyonu çalışmalarında gizlilik esastır. Komisyon, sınav sürecinin tüm aşamalarının gizlilik ve güvenlik içerisinde yapılması için gerekli tedbirleri alır. Sınav Komisyonunun sekretarya hizmetleri Başkanlık tarafından görevlendirilen daire başkanlığı tarafından yürütülür.

3. Sınavın İlanı ve Başvuru Şartları

Tebliğin 4. maddesine göre sınavın kapsamı, yapılacağı yer ve tarih ile sınava başvuru süresine ilişkin bilgiler, Başkanlığın resmî internet sitesinde ilan edilir.

Yetkilendirme sınavına katılacaklarda aşağıdaki şartlar aranır:

a) T.C. vatandaşı olmak.

b) Kamu haklarından mahrum bulunmamak.

c) Uyum Yönetmeliğinin 17. maddesinde sayılan suçlardan veya bu suçlara iştirakten hüküm giymemiş olmak.

ç) Türkiye'de veya denkliği Yükseköğretim Kurulunca tanınmış olmak kaydıyla yurt dışında en az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

Sınav başvuruları Başkanlığın veya yetkilendirilen kurum ve kuruluşun resmî internet sitesi üzerinden kabul edilir ve sınav giriş belgeleri adaylar tarafından aynı usulde temin edilir. Sınav başvuru ücretinin ödenmesine ilişkin usul başvuru ilanında belirtilir. Tahsil edilen başvuru ücreti iade edilmez.

4. Sınav Konuları, Yöntemi ve Geçme Notu

Tebliğin 5. maddesine göre, yetkilendirme sınavında Başkanlığın görev alanına giren konulardan sorular sorulur. Konu başlıkları sınav ilanında belirtilir.

Sınav, çoktan seçmeli olarak elektronik ortamda veya kağıt ortamında yapılabilir. Sınav, bir veya birden fazla modül halinde yapılabilir.

Sınavın geçme notu 100 üzerinden en az 65’tir. Sınavın konulara ayrılarak birden fazla modül halinde yapılması durumunda geçme notu, her bir modülden en az 50 puan almak kaydıyla tüm modüllerin ortalaması alınarak hesaplanır.

5. Sınav Sonuçları ve Sınavın Geçersiz Sayılması

Sınav sonuçları Başkanlığın veya yetkilendirilen kurum ve kuruluşun resmî internet sitesinde ilan edilir ve ilan tarihi itibarıyla adaylara tebliğ edilmiş sayılır.

Tebliğin 6. maddesine göre sınava katılan adaylardan;

a) Gerçek dışı beyanda bulunduğu veya sınava girme koşullarını taşımadığı sonradan anlaşılanların,

b) Sınavda kopya çekmeye teşebbüs ettiği, kopya çektiği, kopya verdiği veya kopya çekilmesine imkan sağladığı tespit edilenlerin,

c) Başkasının yerine sınava giren veya kendisinin yerine başkasını sınava sokanların,

ç) Sınav kurallarına uymayanların,

sınavları geçersiz sayılır.

Sınavı geçersiz sayılanlar, Başkanlığın veya yetkilendirilen kurum ve kuruluşun resmî internet sitesinde ilan edilir ve ilan tarihi itibarıyla adaylara tebliğ edilmiş sayılır.

(a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen nedenlerle sınavları geçersiz sayılanlar, sınav tarihinden itibaren üç yıl boyunca yetkilendirme sınavına katılamazlar.

6. İtirazlar

Tebliğin 6. maddesine göre sınavın geçersiz sayılmasına ve sınav sonuçlarına dair itirazlar, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde ilanda belirtilen usul ve esaslara göre yapılır. İtirazlar, başvuru tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde sonuçlandırılır.

7. Uyum Görevlisi Lisansı Verilmesi

Tebliğin 9. maddesine göre sınavı başarıyla tamamlayan adaylar, sınav sonucunun ilanından sonra Uyum Görevlisi Lisansı almak için Başkanlığın resmî internet sitesinde bulunan çevrimiçi başvuru sistemi üzerinden başvuru yapar. Bu adaylardan 4 üncü maddenin beşinci fıkrasındaki şartları sağlayanlara Uyum Görevlisi Lisansı verilir. Lisans verilen kişiler, uyum görevlisi veya uyum görevlisi yardımcısı olarak yetkilendirilmiş sayılır.

Uyum Yönetmeliğinin 17. maddesi, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında; idareci olarak fiilen dört yıl veya yardımcılıkta geçen süre dahil Hazine ve Maliye Uzmanlığı görevlerinde fiilen on iki yıl veya denetim elemanlarından fiilen on iki yıl süreyle çalışmış olanların başkaca şart aranmaksızın uyum görevlisi olarak yetkilendirileceğini düzenlemektedir. Tebliğin 9. maddesine göre bu kişilere sınav şartı aranmaksızın Uyum Görevlisi Lisansı verilir.

Uyum Görevlisi Lisansı, sicile kaydedilir. Lisansın geçerlilik süresi sınav tarihi itibarıyla başlar.

8. Lisans Yenileme Eğitimi ve Askıya Alma

Tebliğin 10. maddesine göre Uyum Görevlisi Lisansı sahipleri, kapsam, usul ve esasları Başkanlık tarafından belirlenen ve Başkanlık veya yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar tarafından verilecek lisans yenileme eğitimine her üç yılda bir katılmak ve Uyum Görevlisi Lisansı verilme şartlarını taşıdığına dair belgeleri Başkanlığa elektronik ortamda iletmek zorundadırlar. Üç yıllık sürenin hesabında, başarılı sayılan yetkilendirme sınavı tarihi veya tamamlanılan son yenileme eğitiminin bitiş tarihi esas alınır. Eğitimin başarıyla tamamlandığının kabulü için toplam eğitim süresinin en az %90'ına katılım zorunludur.

Yenileme eğitimini zamanında tamamlamayanlar ile Uyum Görevlisi Lisansı verilme şartlarını taşıdığına dair belgeleri Başkanlığa iletmeyenlerin lisansı askıya alınır ve keyfiyet sicile kaydolunur. Lisansı askıya alınanlar, uyum görevlisi veya uyum görevlisi yardımcısı olarak çalışamazlar. Bunlar, eğitimin tamamlandığını belgelemek ve Uyum Görevlisi Lisansı verilme şartlarını taşıdığına dair belgeleri Başkanlığa iletmek kaydıyla askıya alma işleminin kaldırılması için başvuruda bulunabilir. Ancak bunun için başvurulacak süre her halde başarılı sayılan yetkilendirme sınavı veya tamamlanılan son yenileme eğitimi bitiş tarihinden itibaren beş yılı geçemez.

Yönetmeliğin 17. maddesinin ikinci fıkrasında aranan şartı taşıması nedeniyle sınav şartı aranmaksızın Uyum Görevlisi Lisansı verilen kişiler ile sınav yoluyla lisans alan Başkanlık personelinin, Başkanlıkta çalıştıkları sürece yenileme eğitimine katılmaları zorunlu değildir.

9. Uyum Görevlisi Lisansının İptali ve Sicilden Çıkarma

Tebliğin 11. maddesine göre Uyum Görevlisi Lisansı sahibinin, 10 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürede askıya alma işleminin kaldırılması için başvurmaması, lisans için aranan şartları kaybetmesi veya bu şartları haiz olmadığının sonradan anlaşılması yahut mesleğin gerektirdiği dürüstlük ve itibara aykırı nitelikteki fiilleri işlediğinin tespiti halinde Başkanlıkça lisansın iptaline ve lisans sahibinin sicilden çıkarılmasına karar verilir.

Bu madde kapsamında alınacak kararlar lisansı iptal edilen kişinin nezdinde çalıştığı yükümlüye yazıyla veya elektronik tebligat ile bildirilir.

10. Uyum Görevlisi Sicili

Uyum Görevlisi Lisansı sahiplerinin bilgileri, Başkanlık tarafından elektronik ortamda tutulan Uyum Görevlisi Siciline kaydedilir.

Sicil kayıtlarında; lisans sahibinin kimlik bilgileri, lisans numarası, lisans yenileme eğitimine

dair bilgiler ile sınav tarihi, yeri ve sonuçlarına ilişkin bilgiler yer alır.

Sicil işlemleri Başkanlık tarafından görevlendirilen daire başkanlığınca yürütülür.

Yükümlüler, uyum görevlisi veya uyum görevlisi yardımcısı olarak çalışacak kişilerin sicile kayıtlı olduğunu ve lisansının askıda olmadığını, hizmet akdini imzalamadan önce ve hizmet süresince Uyum Görevlisi Sicilinden kontrol etmek zorundadırlar.

Sicil kayıtları, kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuata uygun olarak gizli tutulur. Sicil, sorgu yapılmasına imkan tanıyacak şekilde yükümlülere açılabilir.

11. Sır Saklama Yükümlülüğü

Tebliğin 13. maddesine göre sınav, lisanslama ve sicil süreçlerinin herhangi bir aşamasında görev alanlar veya yürüttükleri görev dolayısıyla sürece ilişkin bilgilere vakıf olanlar, görevlerinden ayrılsalar dahi, görevleri dolayısıyla öğrendikleri, ilgililere veya üçüncü kişilere ait her türlü kişisel bilgileri ve sırları, mevzuatla izin verilen haller haricinde, herhangi bir surette açıklayamazlar, doğrudan veya dolaylı olarak kendilerine veya üçüncü kişilere menfaat sağlama yahut başkalarını zarara uğratma amacıyla kullanamazlar.

XIV. DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER VE YÜKÜMLÜLERİN KORUNMASI

Aşağıda, devamlı bilgi verme, elektronik tebligat, muhafaza ve ibraz yükümlülüğü ile bilgi ve belge verme yükümlülüğü izah edilecektir.

A. Devamlı Bilgi Verme

1. Giriş

5549 sayılı Kanunun 6. maddesi, yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Mali Suçları Araştırma Kurulu Bakanlığı tarafından belirlenecek tutarı aşanların Başkanlığa bildirimini düzenlemektedir.

Maddeye göre devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usûl ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Bu konu Tedbirler Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Ancak Yönetmelikte sadece bazı hususlara yer verilmiş, detaylar, Başkanlığın yapacağı düzenlemelere bırakılmıştır. Yönetmeliğin 32. maddesine göre, devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Bakanlık, devamlı bildirime ilişkin formların düzenlenmesine, her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamı yoluyla Başkanlığa bildirilmesine ve bildirimlerde elektronik imza kullanımına ilişkin usul ve esasları, yükümlüler bazında ayrı ayrı belirlemeye yetkilidir. Bildirimlerin elektronik ortamda yapılmasına yönelik uygulama tarihleri Başkanlıkça belirlenir.

Başkanlıkça, bildirimlerin elektronik ortamda gönderilmesine yönelik rehberler çıkarılabilir ve bu rehberler elektronik ortamda yayımlanabilir. Bildirimler bu rehberlere uygun şekilde yapılır.

2. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanunun 6. maddesine göre, yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Bakanlıkça belirlenecek tutarı aşanları Başkanlığa bildirmek zorundadırlar.

Tedbirler Yönetmeliğinin 33. maddesine göre, bankaların kendi aralarında kendi ad ve hesaplarına gerçekleştirdikleri işlemler ile finansal kuruluşların 5018 sayılı Kanuna göre genel yönetim kapsamındaki idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile yaptıkları işlemler devamlı bilgi verme yükümlülüğü kapsamında değildir.

3. Kamu Kurumlarında Devamlı Bilgi Vermek Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanunun 6. maddesine göre, Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak, yükümlüler dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşlardan da Başkanlığa devamlı bilgi vermeleri istenebilir. Kimlerin, hangi usûl ve esaslara göre devamlı bilgi vereceği yönetmelikle belirlenir.

Bu yükümlülüğün kapsamı, Tedbirler Yönetmeliğinin 34. maddesi ile düzenlenmiştir. Buna göre kanunları gereğince yükümlülere kuruluş ve faaliyet izni veren veya bunlara ilişkin kayıt tutmak zorunda olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşlar; yükümlülerin adı, soyadı veya unvanı, yüzde ondan fazla hisseye sahip ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdür veya yöneticilerine ilişkin bilgiler ile iletişim bilgilerini Başkanlığa bildirirler.

Bu bilgilerde meydana gelen değişiklikler, ilgili kurum veya kuruluş tarafından değişikliği takip eden ayın on beşinci gününe kadar Başkanlığa bildirilir.

4. Kapsamdaki Yükümlüler

Yönetmeliğin 32. maddesine göre, devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

5. Bildirilecek İşlemler

Yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Bakanlıkça belirlenecek tutarı aşanları Başkanlığa bildirmek zorundadır.

Mahiyeti itibarıyla birbiriyle bağlantılı işlemler tek bir işlem olarak değerlendirilir.

6. Bildirimin Şekli

Yönetmeliğin 32. maddesine göre, devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

7. Bildirimin Zamanı

Yönetmeliğin 32. maddesine göre, devamlı bilgi verme kapsamındaki bilgilerin hangi sürelerde verileceği Bakanlıkça belirlenir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 32. maddesine göre, hafta sonu ve tatil günleri ile gece boyunca yapılan işlemler, bu işlemlerin yapıldığı zamanı takip eden ilk iş gününün işlemi olarak kabul edilir.

8. Rehber

Başkanlıkça, bildirimlerin elektronik ortamda gönderilmesine yönelik rehberler çıkarılabilir ve bu rehberler elektronik ortamda yayımlanabilir. Bildirimler bu rehberlere uygun şekilde yapılır.

9. Başkanlıkça Erişim Sistemi Kurulması

5549 sayılı Kanunun 9. maddesine göre Kanunları veya faaliyet konuları gereğince, ekonomik olaylara, servet unsurlarına, vergi mükellefiyetlerine, nüfus bilgilerine ve yasa dışı faaliyetlere ilişkin kayıt tutan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşların bilgi işlem sistemlerine Bakanlık ve ilgili Bakanlığın veya kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşların yetkili organlarının birlikte belirleyeceği usûl ve esaslar dâhilinde Başkanlıkça erişim sistemi kurulabilir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası hariç kamu sermayeli bankalar ile kamu iktisadî teşebbüsleri bu uygulama kapsamı dışındadır.

B. Muhafaza ve İbraz

5549 sayılı Kanunun 8. maddesine ve Tedbirler Yönetmeliğinin 46. maddesine göre yükümlüler, bu Kanunla getirilen yükümlülüklere ve işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki; belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri

ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlüdür.

FATF TAVSİYELERİNDE MUHAFAZA ve İBRAZ (REC.11)
Finansal kuruluşların, yetkili makamlardan gelecek bilgi taleplerini ivedilikle karşılayabilmek için, ulusal ve uluslararası işlemlere ilişkin gerekli bütün kayıtları en az beş yıl süreyle saklamaları zorunlu tutulmalıdır. Bu kayıtların, (varsa işleme konu para birimi ve miktarı da dahil olmak üzere) yapılan her bir işlemin tekrar ihdasına imkân verecek ve gerektiğinde suç fiilinin kovuşturulmasında delil olabilecek yeterlilikte olması gerekmektedir.
Finansal kuruluşların, müşterini tanı tedbirleri çerçevesinde elde edilen tüm kayıtları (ör: pasaport, kimlik kartı, sürücü belgesi ya da benzer belgeler gibi resmi kimlik belgelerinin örnekleri ya da kayıtları), hesap dosyalarını ve iş yazışmalarını, yürütülen herhangi bir analizin sonuçlarını da kapsayacak şekilde (ör: karmaşık, olağandışı büyük işlemlerin geçmişini ve amacını belirlemek üzere yürütülen soruşturmalar) iş ilişkisinin sona erdirilmesinden veya tek seferlik işlem tarihinden sonra en az beş yıl süre ile saklamaları zorunlu tutulmalıdır Finansal kuruluşlara müşterini tanı tedbirleri gereğince elde edilen bilgilerin ve işlem kayıtlarının saklanması zorunluluğu yasa ile getirilmelidir.

1. Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü Kapsamı

5549 sayılı Kanunun 8. maddesine ve Tedbirler Yönetmeliğinin 46. maddesine göre yükümlüler, her türlü ortamdaki belgeleri, defter ve kayıtları muhafaza ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlüdür.

Tedbirler Yönetmeliğinin 46. maddesine göre Başkanlığa yapılan şüpheli işlem bildirimine veya uyum görevlisine yapılan dâhili bildirimlere yönelik belge ve kayıtlar, bildirime ek yapılan belgeler, uyum görevlilerince bildirimde bulunmama kararı verilen şüpheli işlemlere ilişkin yazılı gerekçeler, muhafaza ve ibraz yükümlülüğü kapsamındadır.

2. Muhafaza ve İbraz Süresi

Kanun ve Yönetmeliğe göre yükümlüler, belgeleri sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır. Bu süre;

- ➔ Yükümlülüklerine ve işlemlerine ilişkin belgeleri düzenleme tarihinden,
- ➔ Defter ve kayıtları son kayıt tarihinden,
- ➔ Kimlik tespitine ilişkin belge ve kayıtları son işlem tarihinden itibaren,
- ➔ Yükümlü nezdindeki hesaplarla ilgili kimlik tespitine ilişkin belgeleri hesabın kapatıldığı tarihten,

İtibaren başlar.

C. Elektronik Tebligat

1. Giriş

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 9/A maddesine göre bu Kanun ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak tebligatlar, 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/A maddesinde düzenlenen elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve tebligata elektronik ortamda cevap verilmesi istenebilir. Bu şekilde yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılır.

Aynı maddeye göre Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebligatla ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma ve cevapların elektronik ortamda verilmesi zorunluluğu getirmeye, elektronik ortamda tebliğ yapılacaklar ile elektronik ortamdaki tebligata ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Bu konuda Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır.

Bu kapsamda Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından muhataplara tebligatların elektronik ortamda gönderilmesi ve bunlara ilişkin cevapların elektronik olarak alınması amacı ile bir sistem oluşturulmuştur.

2. Elektronik Tebligat Sistemi

Kanun ve Yönetmeliğe göre Başkanlık tarafından elektronik ortamda yapılacak tebligatlar, Başkanlık tarafından oluşturulan sistem vasıtası ile yapılır.

Buna karşılık elektronik tebligatın veya verilecek cevapların mücbir sebepler ile elektronik ortamda yapılamaması veya Başkanlıkça gerek görülmesi halinde 7201 sayılı Tebligat Kanununda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılabilir.

Yönetmeliğin 5. maddesine göre elektronik tebligat sisteminin uygulanmasında aşağıdaki ilkeler göz önüne alınır:

a) Bilgi güvenliğinin sağlanması,

b) Kişisel verilerin korunması,

c) İş süreçlerinde hız ve etkinlik sağlanması,

ç) Alıcı ve göndericinin haklarının korunması.

3. Elektronik Tebligat Yükümlülüğü Kapsamındaki Yükümlüler

Kanun ve Yönetmelik 5549 sayılı Kanun kapsamındaki tüm yükümlülerin değil sadece Yönetmelikte belirlenenlerin elektronik tebligat sistemine dahil olmasını öngörmüştür. Yönetmeliğin 7. maddesine göre Başkanlık tarafından Kanun ve 6415 sayılı Kanun kapsamında yapılacak tebligatların; bankalar, sermaye piyasası aracı kurumları, finansal kiralama, faktöring, finansman şirketleri, sigorta ve emeklilik şirketleri, portföy yönetim şirketleri, tasarruf finansman şirketleri, ödeme ve elektronik para kuruluşları, kripto varlık hizmet sağlayıcılar, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketine elektronik ortamda yapılması esastır.

Fakat, yukarıda sayılanların dışında kalan yükümlüler de elektronik tebligat sistemine dahil olabilirler. Bu yükümlüler, kendilerine bu Yönetmelik kapsamında elektronik tebligat yapılması için Başkanlığa başvuru yapabilir. Başvuruda bulunan yükümlülere Başkanlıkça uygun görülmesi halinde elektronik ortamda tebligat yapılır.

4. Hesap Açılış Başvurusu

Yönetmeliğin 8. maddesine göre bu Yönetmelik kapsamında kendilerine elektronik tebligat yapılacak kişi, kurum ve kuruluşlar hesap açılması için Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına başvuruda bulunur.

Burada "hesap" ifadesiyle, elektronik tebligatın yapılması ve cevapların gönderilmesi amacıyla sistem üzerinde oluşturulan kullanıcı hesabı kastedilmektedir.

Başvuru, bu Yönetmelik ekinde yer alan gerçek veya tüzel kişiler için elektronik tebligat hesabı başvuru formları kullanılarak yapılır. Başvuru formu elden teslim edilebileceği gibi Başkanlığın resmi internet sitesinde yer alan posta adresine taahhütlü posta ile de gönderilebilir.

Yönetmeliğin 9. maddesine göre kendilerine elektronik tebligat yapılacak kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından, faaliyet izninin alınmasını müteakip doksan gün içerisinde hesap açılması için başvuru yapılması zorunludur.

5. Elektronik Tebligat İçin Hesap Açılması

Başvuru esnasında beyan edilen bilgi ve belgeler Başkanlık tarafından değerlendirildikten sonra uygun görülmesi halinde sistem içerisinde hesap oluşturulur. Başvuru belgelerinde eksiklik olması halinde muhataba bilgi verilir ve eksikliklerin giderilmesi için on beş günden az olmamak üzere süre verilir.

Oluşturulan hesaba ilişkin erişim bilgileri Başkanlık tarafından muhataba güvenli bir şekilde iletilir.

Hesaba erişim bilgilerinin iletimi ile sisteme erişimin güvenli bir şekilde yapılması için gerekli tedbirler Başkanlık tarafından alınır.

Yönetmeliğin 10. maddesine göre sistemde tanımlı hesapların muhatap tarafından kendi nam ve hesabına kullanılması esastır. Muhatabın tüzel kişi olduğu durumlarda hesap, işlem yetkilisi tarafından muhatabın nam ve hesabına kullanılır. Yönetmeliğe göre işlem yetkilisi; tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarında bunların nam ve hesabına sistem içerisinde işlem yapmaya yetkili kılınan kişiyi, gerçek kişilerde muhatabın kendisini ve bu kişiler tarafından yetkili kılınan kişileri ifade eder.

6. Elektronik Tebligat Sisteminin Kullanımı

Yönetmelik elektronik tebligat sisteminin kullanımını şu şekilde düzenlemiştir.

a) Elektronik Tebligatın Gönderilmesi

Yönetmeliğin 13. maddesine göre muhataba iletilecek olan elektronik tebligat verisi zaman damgası ile ilişkilendirilmiş olarak muhatabın hesabına iletilir.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, başta elektronik tebligata ilişkin elektronik verinin hesaba iletildiğine dair olay kayıtları olmak üzere sistemin işleyişine dair tüm olay kayıtlarını zaman damgası ile ilişkilendirerek tutar.

Olay kayıtları güvenli elektronik imzayla imzalanarak otuz yıl süreyle saklanır. Sistemin işleyişine ilişkin olarak elektronik tebligatın yapılmasından ve bu tebligata verilecek cevapların uygulanmasından doğabilecek ihtilaflarda olay kayıtları esas alınır.

Yönetmeliğin 13. maddesine göre elektronik tebligat verisi muhatabın hesabına ulaştığı anda tebligat yapılmış sayılır. Karşı tarafa ulaşmaktan maksat elektronik tebligat verisinin muhatabın hesabına iletilmesidir. İletim zamanı, zaman damgalı olay kaydında yer alan zaman bilgisidir.

> ç) Elektronik tebligat verisi: Tebliğ edilecek içerik veya diğer ekli dokümanlar için tebligat mesajının tümünün Başkanlık tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmış halini,
>
> d) Güvenli elektronik imza: 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 4 üncü maddesinde tanımlanan elektronik imzayı,
>
> i) Zaman damgası: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan zaman damgasını,

h) Olay kayıtları: Belirli bir işlemin belirli bir zamanda meydana geldiğini gösteren, sistem içerisinde üretilen ve güvenli elektronik imza ile imzalanmış veriyi,

b) Elektronik Tebligatın Gönderildiğine Dair Bilgilendirme

Yönetmeliğin 14. maddesine göre muhatap, başvuru esnasında form üzerinde belirtilen elektronik iletişim araçları kullanılarak yapılan elektronik tebligatın hesaba iletildiğine dair bilgilendirme yapılmasını talep edebilir. Yönetmelik, elektronik tebligatın hesaba iletildiğine dair muhataba elektronik araçlar vasıtası ile yapılan bilgilendirmeyi "ek bilgilendirme" olarak tanımlamıştır.

Bu kapsam yapılan ek bilgilendirme hizmetine ilişkin ücret muhataba aittir.

Ancak bilgilendirmelerin herhangi bir nedenle yapılamamış olması, tebligat süresini ve geçerliliğini etkilemez.

c) Muhataplar Tarafından Gönderilecek Cevaplar

Yönetmeliğin 13. maddesine göre Başkanlıkça yapılan elektronik tebligata verilecek cevaplar sistem üzerinden gönderilir.

7. Hesabın Kullanıma Kapatılması

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, kendilerine elektronik tebligat yapılacak kişi, kurum ve kuruluşlar faaliyetlerine devam ettikleri sürece elektronik tebligat hesabının kapatılması için başvuruda bulunamazlar.

Başkanlık, hesabın bu Yönetmelikte öngörülen usul ve esaslar dışında kullanıldığına ilişkin şüphe veya tespitlerin oluşması durumunda, hesabın geçici olarak kullanıma kapatılması da dahil gerekli tedbirleri alır. Alınan tedbirler kapsamında hesabın yeniden işlerliğinin sağlanmasından muhatap sorumludur.

Başkanlık, muhatabın faaliyetini sonlandırdığını bildirmesi veya hesabın bu Yönetmelik kapsamında kullanılmasına gerek olmadığına dair bir tespit yapılması veya bilgiye ulaşılması durumunda hesabı kapatabilir.

8. Muhataba İlişkin Bilgilerin Değiştirilmesi

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, kendilerine elektronik tebligat yapılacak kişi, kurum ve kuruluşlar başvuru esnasında Başkanlığa beyan ettikleri bilgilerin değişmesi halinde Başkanlığa derhal bilgi vermek zorundadır.

Beyan edilen bilgilerdeki değişikliklerin Başkanlığa bildirilmemesinden dolayı muhataba elektronik tebligat yapılamamasından doğacak hukuki sonuçlardan muhatap sorumludur.

9. Muhatabın Sorumluluğu

Yönetmeliğin 11. maddesine göre, muhatap;

a) Başvuru için gerekli olan bilgi ve belgeleri süresinde, tam ve doğru olarak Başkanlığa beyan etmekle,

b) Başvuru sırasında beyan edilen bilgilerde meydana gelecek değişiklikleri derhal Başkanlığa bildirmekle,

c) Başvuru formunda belirtilen tüm şartlara riayet etmekle,

ç) Hesap açılışı sonrası kendisine sağlanan erişim bilgilerini korumakla, üçüncü kişilerle paylaşmamakla ve başkasına kullandırmamakla,

d) Hesaba erişim bilgilerinin istenmeyen şekilde üçüncü kişilerin eline geçtiğini tespit ettiğinde derhal Başkanlığa bilgi vermekle,

yükümlüdür. Bundan doğacak hukuki sonuçlar muhatabın sorumluluğunda olup tüm bildirimler Başkanlığa ulaştığı anda sonuç doğurur.

10. Yükümlülük İhlalinde Uygulanacak Ceza

Elektronik tebligat kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmediği tespit edilen kişi, kurum ve kuruluşlara Kanunun 13. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen idari para cezası uygulanır.

D. Bilgi ve Belge Verme

5549 sayılı Kanunun 7. maddesi, bilgi ve verme konusunu düzenlemektedir. Aslında bu konu teknik anlamda 5549 sayılı Kanun kapsamında bir yükümlülük değildir. 5549 sayılı Kanun kapsamında yükümlü olsun veya olmasın, madde kapsamındaki herkes maddede yer alan zorunluluğa uymak zorundadır.

Kanunun 7. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının ve denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.

Bu konuda talepte bulunulanlar savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

FATF TAVSİYELERİNDE FİNANSAL KURULUŞLARA İLİŞKİN GİZLİLİK YASALARI (REC.9)
Ülkeler, finansal kuruluşlara ilişkin gizlilik yasalarının FATF Tavsiyelerinin uygulanmasına engel olmamasını sağlamalıdır.

Konuyla ilgili olarak Tedbirler Yönetmeliğinin 31. maddesinde bazı hükümler yer almaktadır.

1. Bilgi ve Belge Yükümlülüğünün Kişi Yönünden Kapsamı

Kanunun 7. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar bu yükümlülük kapsamındadır.

2. Bilgi ve Belge İsteyebilecekler

Madde hükmüne göre Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının ve denetim elemanlarının bilgi ve belge talep etme yetkisi söz konusudur. Buradaki denetim elemanı kavramı, 5549 sayılı Kanunun 2. maddesinde sayılan kişileri ifade etmektedir.

3. Bilgi ve Belge Yükümlülüğünün Konusu

Kanunun 7. maddesine göre bilgi ve belge verme zorunluluğu "her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri" kapsar.

Yönetmeliğin 31. maddesi ise bu konuyu biraz daha açmıştır. Maddeye göre bu zorunluluk "her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlar da dâhil olmak üzere her türlü ortamdaki kayıtlarını, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri" kapsar.

4. Bilgi ve Belge İsteme Usulü

Tedbirler Yönetmeliğinin 31. maddesine göre bilgi ve belgeler acil haller dışında yazılı olarak istenir. Yazıyla istenilen bilgi ve belgeler için yedi günden az olmamak üzere uygun bir süre verilir. Sözlü olarak bilgi ve belge talep edilmesi halinde bu talep yazı ile teyit edilir.

XV. YÜKÜMLÜLÜK İHLALİNDE İDARİ VE ADLİ YAPTIRIMLAR

5549 sayılı Kanun, bu Kanun ve ilgili mevzuatla getirilen yükümlülüklerin Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından denetim elemanları eliyle denetimini ve yükümlülüklerin denetimler veya başka herhangi bir şekilde ihlal edildiğinin tespiti halinde idari ve adli cezaların uygulanmasını öngörmektedir.

FATF TAVSİYELERİNDE FİNANSAL KURULUŞLARIN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ (REC.26)
Ülkeler, finansal kuruluşların yeterli düzenleme ve denetime tabi olmalarını ve FATF Tavsiyelerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlamalıdır. Yetkili makamlar veya finansal denetleyiciler, suçluların veya onların suç ortaklarının bir finansal kuruluşta önemli bir hisseye veya kontrol hissesine sahip olmalarını veya bu hisselerin gerçek faydalanıcısı olmalarını ya da yönetim yetkisine sahip olmalarını engelleyecek gerekli yasal veya düzenleyici tedbirleri almalıdır.
Diğer finansal kuruluşlar, sektördeki suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı riski dikkate alınarak lisansa bağlanmalı veya kayıt altına alınmalı, yeterli şekilde düzenlenmeli ve suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında denetim veya gözetime tabi olmalıdır. Asgari olarak, finansal kuruluşların para veya değer transferi ya da para veya döviz değişimi hizmeti sağladığı durumlarda, bunlar lisansa bağlanmalı veya kayıt altına alınmalı ve ulusal suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumu izlemeye ve sağlamaya yönelik etkili sistemlere tabi olmalıdır.

FATF TAVSİYELERİNDE DENETİM GÖREVLİLERİNİN YETKİLERİ (REC.27)
Denetim otoriteleri, denetim yapma yetkisi de dahil olmak üzere, finansal kuruluşların suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele gerekliliklerine uyumunu denetlemek, izlemek veya sağlamak için yeterli yetkilere sahip olmalıdır. Denetim otoriteleri, finansal kuruluşlardan söz konusu uyumun izlenmesiyle ilgili her türlü bilginin üretilmesini talep etme ve bu tür gerekliliklere uyulmaması halinde Tavsiye 35'e uygun olarak yaptırım uygulama yetkisine sahip olmalıdır. Denetim otoriteleri, uygulanabildiği hallerde, finansal kuruluşun lisansını geri çekme, kısıtlama veya askıya alma yetkisi de dahil olmak üzere, bir dizi disiplin ve mali yaptırım uygulama yetkisine sahip olmalıdır.

Keza 28 No'lu Tavsiye'ye göre ülkeler, diğer FOBİM kategorilerinin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi ve bu uyumun temin edilmesine yönelik etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır.

FATF TAVSİYELERİNDE FOBİM'LERİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ (REC.28)
Ülkeler, (kumarhaneler dışındaki) diğer FOBİM kategorilerinin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi ve bu uyumun temin edilmesine yönelik etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır. Bu husus, risk duyarlı bir temelde gerçekleştirilmelidir. Bu, (a) bir denetleyici veya (b) üyelerinin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlayabilmesi durumunda, bir öz-düzenleyici kuruluş (self regulatory body) tarafından yapılabilir.

Bu tavsiyelere uygun olarak, 5549 sayılı Kanun, bu Kanunun uygulanması açısından bazı kuruluş, iş ve meslekleri yükümlü olarak kabul etmiş ve bunlara bazı yükümlülükler yüklenmiştir.

Bu yükümlülerin, 6415 ve 7262 sayılı Kanun kapsamında da bazı yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bunlardan idari para cezaları, MASAK Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir. Adli cezalar ise adli makamlar tarafından verilmektedir.

FATF TAVSİYELERİNDE YAPTIRIMLAR (REC.35)
Ülkeler, 6. ve 8 ila 23.Tavsiyeler kapsamında olan ve suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uymayan gerçek ve tüzel kişilere karşı uygulanabilir adli, hukuki veya idari bir dizi etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımların bulunmasını sağlamalıdır. Yaptırımlar sadece finansal kuruluşlar ve finansal olmayan belirli iş ve mesleklere değil, bunların müdür ve üst düzey yöneticilerine de uygulanabilir olmalıdır.

A. 5549 Sayılı Kanuna Göre Denetim Elemanı

1. Denetim Elemanı

5549 sayılı Kanunun 11. maddesi, bu Kanun ve ilgili mevzuatla getirilen yükümlülüklerin denetiminin, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından, Kanunun 2. maddede sayılan denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirileceğini öngörmektedir. Keza Tedbirler Yönetmeliğinin 36. maddesine göre yükümlülük denetimleri denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirilir.

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun 2. maddesinde denetim elemanı; Vergi Müfettişleri, Başkanlıkta istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanları, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetçileri ve Uzmanları olarak tek tek sayılmıştır.

Bu denetim elemanlarının bir kısmı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanları ile Vergi Müfettişleridir. Bir kısmı (Vergi Denetim Kurulunda görevli Vergi Müfettişleri, Hazine Kontrolörleri) Hazine ve Maliye Bakanlığı denetim elemanıdır. Diğerleri ise Hazine ve Maliye Bakanlığının ilgili kuruluşlarının veya diğer bakanlıkların denetim elemanlarıdır.

2. Denetim Elemanının Başkanlıkta Geçici Olarak Görevlendirilmesi ve Çalışma Esasları

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, yükümlülük denetimi görevini Kanunun ek 1. maddesine göre Başkanlık emrinde geçici süreyle görevlendirilen denetim elemanları vasıtasıyla da

yerine getirebilir. Bu kapsamda Kanunun 2. maddesinde sayılan denetim elemanları, Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilebilmektedir.

Kanunun ek 1. maddesine göre Başkanlık, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi ile yükümlülük denetimi görevlerini, denetim elemanları arasından Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları bakanın onayı ile belirlenerek Başkanlık emrinde üç yıla kadar geçici süreyle görevlendirilen denetim elemanları vasıtasıyla da yerine getirebilir. Bu süre aynı usul ve esaslar dahilinde üç yıla kadar daha uzatılabilir. Başkanlık emrinde görevlendirilen denetim elemanlarına görev süresi boyunca 25 inci madde uyarınca süre sınırlamasına tabi olmaksızın ek ödeme yapılır.

Tedbirler Yönetmeliğinin 37/A maddesine göre geçici görevli denetim elemanları, görevlendirme süreleri içerisinde Başkanın veya görevlendireceği başkan yardımcısının gözetimi altında ve talimatları doğrultusunda çalışır.

Geçici görevli denetim elemanları Başkanlık Makamından alınan görevlendirme onayı ile görevlendirilir. Başkanlıkça yükümlülük denetimi kapsamında birden fazla görevlendirme yapılabilir. Görevlendirme onayının tebliği tarihinden itibaren derhal göreve başlanır.

Verilen denetim görevinin hangi sürede sonuçlandırılacağı Başkanlık tarafından belirlenir. Geçici görevli denetim elemanları bu süre sonunda hazırlayacakları raporu Başkanlığa sunar.

Başkanlık nezdindeki veri tabanı ve erişim sistemleri, Başkanlıkça belirlenen erişim yetkileri çerçevesinde denetim elemanları tarafından kullanılır. Yükümlülük denetimleri denetim elemanları tarafından bizzat yürütülür ve sonuçlandırılır.

Geçici görevli denetim elemanlarının çalışma usul ve esaslarına ilişkin bu maddede yer almayan hususlarda bu Yönetmeliğin denetimle ilgili diğer hükümleri uygulanır.

3. Hazine ve Maliye Uzmanlarının Denetim Elemanı Olarak Görevlendirilmesi

Tedbirler Yönetmeliğinin 37/B maddesine göre Başkanlık, yükümlülük denetimi görevini, Başkanlıkta istihdam edilen ve bu işle görevlendirilen hazine ve maliye uzmanları vasıtasıyla da yerine getirebilir.

Yükümlülük denetimi ile görevlendirilen hazine ve maliye uzmanları, yükümlülük denetiminden sorumlu daire başkanının gözetim ve koordinasyonunda çalışır.

Hazine ve maliye uzmanları, Başkanlık Makamından alınan görevlendirme onayı ile görevlendirilir. Başkanlıkça yükümlülük denetimi kapsamında birden fazla görevlendirme yapılabilir. Görevlendirme onayının tebliği tarihinden itibaren derhal göreve başlanır.

Verilen yükümlülük denetimi görevinin hangi sürede sonuçlandırılacağı Başkanlık tarafından belirlenir. Bu süre sonunda hazırlanacak rapor Başkanlığa sunulur.

Yükümlülük denetimleri, hazine ve maliye uzmanları tarafından bizzat yürütülür ve sonuçlandırılır. Denetimin yürütülmesinde bu Yönetmeliğin 36. maddesi uygulanır.

Hazine ve maliye uzmanlarının çalışma usul ve esaslarına ilişkin bu maddede yer almayan hususlarda bu Yönetmeliğin yükümlülük denetimiyle ilgili diğer hükümleri uygulanır.

4. Denetim Elemanının Yetkileri

Kanunun 11. maddesine göre yükümlülük denetimiyle görevlendirilen denetim elemanları, bu Kanun kapsamında kamu kurum ve kuruluşları da dahil gerçek ve tüzel kişilerden ve tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi, belge ve kanunî defterleri istemeye ve bunlar nezdinde her türlü evrak ve kayıtları incelemeye, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya yetkili olup ayrıca diğer kanunların kendilerine verdiği yetkileri de kullanır.

Denetim elemanları, kendi görev alanlarına ilişkin olarak kurumlarınca verilen görevleri yaparken tespit ettikleri yükümlülük ihlâllerini Başkanlığa bildirir.

Yükümlüler, denetim esnasında denetim elemanlarına uygun çalışma ortamı sağlamak da dâhil gerekli her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

B. Yükümlülük Denetimi

1. Genel Olarak

5549 sayılı Kanun kapsamında denetim yapılacak yükümlüler bu Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenmekte, sonrasında denetimler ya Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanları ile Vergi Müfettişleri tarafından yerine getirilmekte ya da ilgili diğer kamu idarelerinden yapılacak talep üzerine bu idarelerin denetim elemanları vasıtasıyla yerine getirilmektedir.

Kanunun 11. maddesine göre Başkanlık, yükümlüler nezdinde yapılacak denetimin münferiden veya bir denetim programı kapsamında yapılmasını isteyebilir. Kendisinden talepte bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır. Görevlendirilecek denetim elemanları Başkanlığın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile belirlenir.

2. Denetimin Kapsamı

Tedbirler Yönetmeliğinin 35. maddesine göre yükümlülük denetimi, yükümlülerin yükümlülüklere uyum durumunu tespit amacıyla risk temelli bir yaklaşımla yapılan yükümlülüklere uyum denetimi ile yükümlülük ihlallerini tespite yönelik yükümlülük ihlal incelemesini kapsar. Uyum denetimi ise münferiden veya bir denetim programı kapsamında yapılabilmektedir.

Başkanlık yükümlülüklere uyum denetimlerinin ve yükümlülük ihlal incelemelerinin kapsam ve süresini belirlemeye yetkilidir. Yükümlülük denetiminde yerinde veya uzaktan denetim yöntemleri kullanılabilir.

3. Denetim Programının Hazırlanması

Tedbirler Yönetmeliğinin 35. maddesine göre Başkanlık, yükümlülük denetiminin münferiden veya bir denetim programı kapsamında yapılmasını isteyebilir. Başkanlık, ilgili denetim biriminin görüşünü alarak denetim programı hazırlayabileceği gibi bu birimin denetim programına yükümlülük denetiminin de dâhil edilmesini talep edebilir.

Kendisinden yükümlülük denetimi yapılması talebinde bulunulan birim bu talebin gereğini yerine getirmek zorundadır.

Başkanlık yükümlülük denetimi konusunda diğer usul ve esasları belirlemeye, bu kapsamda denetim rehberleri hazırlamaya yetkilidir.

4. Denetim Elemanının Görevlendirilmesi ve Çalışma Esasları

Tedbirler Yönetmeliğinin 37. maddesine göre Başkanın görevlendirme talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile yükümlülük denetimi yapmak üzere denetim elemanı görevlendirilir. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde yapılır.

Münferiden yapılacak yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanı, göreve ilişkin Başkanlık yazısının kendisine tebliğinden itibaren en geç 15 gün içinde göreve başlayarak göreve başlama tarihini bu süre içinde Başkanlığa ve birimine yazılı olarak bildirir. Bir denetim programı kapsamında yapılan yükümlülük denetimlerinde denetim elemanı göreve fiilen başladığı tarihi Başkanlığa yazılı olarak bildirir.

Denetim elemanları, Başkanlıkça, yürütmekte oldukları denetimlerde bağlantı kurularak kendilerine intikal ettirilen konuları, ayrı bir görevlendirme onayı aramaksızın ilk görevlendirme onayı kapsamında sonuçlandırır.

Denetim sonuçlanmadan herhangi bir nedenle görevinden ayrılacak olan denetim elemanı, denetimde gelinen aşamaları gösterir bir devir raporu düzenleyerek Başkanlığa gönderir. İlgili birim, mevcut denetim elemanı görevinden ayrılmadan en az on gün önce, yeni denetim elemanı görevlendirir. Görevinden ayrılacak olan denetim elemanı devir raporunun bir örneğini ve ilgili tüm belgeleri, yeni görevlendirilen denetim elemanına bu süre içerisinde tutanakla teslim eder. Yeni görevlendirilen denetim elemanı tutanağın birer örneğini birimine ve Başkanlığa gönderir. İşe başlama ve ayrılma açısından tutanak tarihi esas alınır. Bu işlemlerin zamanında gerçekleştirilmesi hususunda ilgili birimce gerekli tedbirler alınır.

Başkanlık, denetim için birden fazla denetim elemanından oluşan ekip teşkil edebilir. Başkanlık, denetim elemanlarından birini koordinasyonu sağlamak amacıyla görevlendirir. Koordinasyonu sağlayan denetim elemanı, ekip içerisinde bilgi ve belge akışını sağlar. Ekip çalışmalarının birlikte planlanması, yürütülmesi, sonuçlandırılması ve raporların birlikte düzenlenmesi esastır. Birden fazla ekip oluşturulması halinde koordinasyonu sağlayan denetim elemanlarından biri genel koordinasyonu sağlamak üzere Başkanlıkça görevlendirilebilir.

Yükümlülük denetiminin, denetime konu işlemlerin gerçekleştiği yerde yapılması esastır. Denetim elemanları, yanlarında memuriyet sıfatlarını gösteren fotoğraflı resmi bir belge bulundurur ve gittikleri yerde işe başlamadan önce bu belgeyi ilgililere gösterirler.

Hazırlanan raporun Başkanlıkça işleme konulmasına karar verilen tarihte görev sona erer. Bu durum, denetim elemanına ve bağlı olduğu birime bildirilir.

5. Denetim Elemanlarının Bildirimi

Yönetmeliğin 40. maddesine göre denetim elemanları, kendi görev alanlarına ilişkin olarak kurumlarınca verilen görevler ile aklama suçu incelemeleri sırasında karşılaştıkları yükümlülük ihlallerini Başkanlığa yazılı olarak derhal bildirir.

Yükümlü nezdinde herhangi bir kanunla verilmiş denetim yetkisini haiz olanlar, kendi birimlerince verilen görevlerin ifası sırasında, Kanun kapsamındaki bir yükümlülük ihlaliyle karşılaştıklarında durumu birimleri aracılığıyla Başkanlığa intikal ettirir.

Yükümlülük denetimi sırasında aklama ve terörün finansmanına ilişkin herhangi bir hususun tespit edilmesi veya böyle bir durumun varlığından şüphe edilmesi halinde konu, denetim elemanları tarafından derhal Başkanlığa yazılı olarak bildirilir.

Denetim elemanları, yükümlülük denetimleri sırasında, diğer kurumların görev alanını ilgilendiren mevzuata aykırı herhangi bir hususu tespit etmeleri veya böyle bir durumun varlığından

şüphe etmeleri halinde konuyu ilgili birimlere intikal ettirerek, Başkanlığa da bilgi verir.

6. Denetim Raporları

Tedbirler Yönetmeliğinin 38. maddesine göre yükümlülüklere uyum denetimi sonucunda yükümlülük uyum denetimi raporu, yükümlülük ihlal incelemesi sonucunda ise yükümlülük ihlali inceleme raporu düzenlenir.

Denetim elemanları yükümlülüklere uyum denetimi sırasında tespit ettikleri yükümlülük ihlalleri için ayrıca yükümlülük ihlali inceleme raporu düzenler.

Bununla birlikte Bununla birlikte 07.10.2026 tarihli ve 33393 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliğine göre Tedbirler Yönetmeliğinin 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (f) bendi dışında (yani finansal kuruluşlar dışında) kalan yükümlüler bakımından yalnızca yükümlülük uyum denetimi raporu düzenlenir. Denetim sırasında yükümlülük ihlali tespit edilmesi durumunda raporda bu ihlallere yer verilir ve bu rapor aynı zamanda yükümlülük ihlali inceleme raporu yerine geçer.

Denetim raporlarına ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça belirlenir.

7. Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler

Tedbirler Yönetmeliğinin 39. maddesine göre denetim elemanları tarafından düzenlenerek Başkanlığa sunulan raporlar, Başkanlıkça belirlenen rapor standartlarına uygunluk ve hukuki ya da maddi hata bulunup bulunmadığı yönünden değerlendirilir. Başkanlık tarafından yapılan değerlendirme sonucuna göre işlem tesis edilir.

Ayrıca denetim elemanının raporu doğrultusunda yükümlü hakkında idari yaptırım tesis edilebileceği gibi adli ceza uygulanmasını teminen suç duyurusunda bulunulabilir.

C. Yükümlülük İhlâlinde İdarî Ceza

1. Müşterinin Tanınması, Devamlı Bilgi Verme ve Şüpheli İşlem Bildirimi Konusundaki İdari Cezalar

5549 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, Başkanlıkça bu Kanunun 3 ve 6. maddeleri kapsamındaki yükümlülüklerden herhangi birini ihlâl eden yükümlülere otuz bin Türk lirası, 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerini ihlâl eden yükümlülere elli bin Türk lirası idari para cezası verilir.

Yükümlünün banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu, yetkili müessese, ödeme

ve elektronik para kuruluşu ile yönetmelikle belirlenecek diğer finansal kuruluşlar olması hâlinde, idari para cezası işlem tutarının yüzde beşinden az olmamak üzere iki kat olarak uygulanır.

5549 sayılı Kanunun 28. maddesine göre, bu Kanunun 13 ve 16. maddelerinde yer alan maktu tutarlar her yılın başından geçerli olmak üzere, bir önceki yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır. Bu kapsamda Kanunda yer alan "elli bin Türk lirası" yeniden değerleme oranında artırılarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yükümlü Grubu	Yükümlülük	Yıllara Göre Uygulanması Gereken İPC Tutarları (TL)				
		2021	2022	2023	2024	2025
Finansal Kuruluşlar	Müşterinin Tanınması	65.466	89.164	198.772	314.974	453.342
	Şüpheli İşlem Bildirimi	109.110	148.606	331.286	524.954	755.566
	Devamlı Bilgi Verme	65.466	89.164	198.772	314.974	453.342
	Ceza Üst Limitleri	43.644.000	59.443.128	132.516.565	209.985.748	302.232.487
FOBİM	Müşterinin Tanınması	32.733	44.582	99.386	157.487	226.671
	Şüpheli İşlem Bildirimi	54.555	74.303	165.643	262.477	377.783
	Devamlı Bilgi Verme	32.733	44.582	99.386	157.487	226.671
	Ceza Üst Limitleri	4.364.400	5.944.312	13.251.654	20.998.570	30.223.241

Tablo 22- Yıllar İtibarıyla Müşterinin Tanınması, Devamlı Bilgi Verme ve Şüpheli İşlem Bildirimi Konusundaki İdari Cezalar

2. Uyum Yükümlülükleri Konusundaki İdari Cezalar

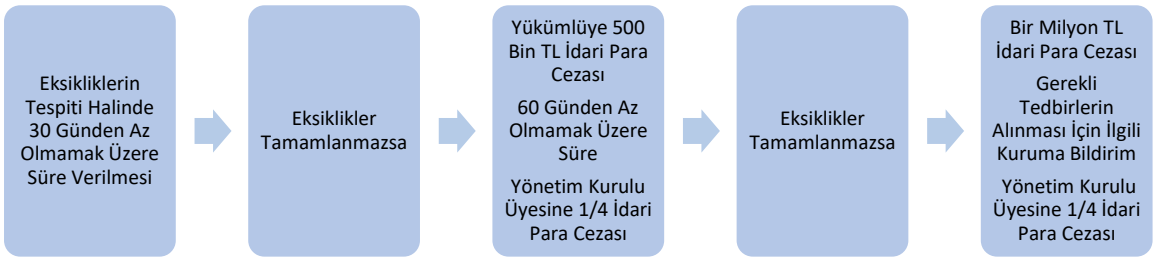
5549 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, bu Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin tespiti hâlinde yükümlülere yazılı ihtar yapılarak otuz günden az olmamak üzere bir süre verilir. Tedbirler Yönetmeliğinin 39. maddesine göre Kanunun 5 inci maddesinde yer alan eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması, uyum görevlisi tayini ile Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek diğer tedbirler kapsamındaki yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin tespiti halinde yükümlülere yazılı ihtar yapılarak otuz günden az olmamak üzere bir süre verilir.

Bu süre sonunda eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde beş yüz bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. İdari para cezasının tebliği ile birlikte yazılı ihtar yapılarak altmış günden az olmamak üzere yeni bir süre verilir.

Bu süre sonunda da eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde verilen ilk idari para cezasının iki

katı idari para cezası daha uygulanır. İkinci idari para cezasının tebliğinden itibaren otuz gün içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde yükümlünün faaliyetlerinin belli bir süre durdurulması, kısıtlanması veya faaliyet izin belgesinin iptaline yönelik tedbirlerin alınması için durum ilgili kuruma bildirilir.

Ayrıca bu yükümlülüklere uymayan sorumlu yönetim kurulu üyesine, yoksa üst düzey yöneticisine ikinci fıkra kapsamında belirtilen ihtarlar yapılmak ve sürelere uyulmak koşuluyla yükümlüye verilen idari para cezasının dörtte biri uygulanır.

Şekil 9- Uyum Yükümlülükleri İhlalinde İdari Yaptırım Akış Şeması

3. Elektronik Tebligat Konusundaki İdari Cezalar

5549 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, bu Kanunun 9/A maddesi gereğince getirilen elektronik tebligata ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen kişi, kurum veya kuruluşlara Başkanlık tarafından her bir tespit için kırk bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı bir milyon Türk lirasını geçemez.

4. Ortak Hususlar

a) Ceza Tavanı

Kanunun 13. maddesinin 5. fıkrasına göre bu maddenin birinci ve ikinci fıkrası kapsamında uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı; her bir yükümlülük için, ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla, birinci fıkra kapsamında iki kat olarak uygulanacak yükümlüler için kırk milyon Türk lirasını, bunlar dışında kalan yükümlüler için dört milyon Türk lirasını aşamaz. Üst tutardan ceza uygulanan yükümlüler nezdinde takip eden yılda aynı neviden bir yükümlülük ihlali olması durumunda bu hadler iki kat olarak uygulanır.

b) İdari Cezada Zamanaşımı

Kanunun 13. maddesinin 6. fıkrasına göre yükümlülüğün ihlal edildiği tarihten itibaren sekiz yıl geçtikten sonra idari para cezası verilemez.

c) İdari Cezalara Karşı Yargı Yolu

Kanunun 13. maddesinin 7. fıkrasına göre bu Kanun uyarınca verilen idari para cezası kararlarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.

d) Maktu Tutarların Artırımı

5549 sayılı Kanunun 28. maddesine göre, bu Kanunun 13 ve 16. maddelerinde yer alan maktu tutarlar her yılın başından geçerli olmak üzere, bir önceki yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır. Hesaplamalarda on Yeni Türk Lirasına kadar olan tutarlar dikkate alınmaz.

D. Yükümlülük İhlâlinde Adlî Ceza

5549 sayılı Kanunun 14. maddesine göre bu Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrası ile 7 ve 8. maddelerindeki yükümlülükleri ihlâl eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu suç dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

1. Adli Ceza Kapsamındaki Fiiller

5549 sayılı Kanunun 14. maddesi, bu Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrası ile 7 ve 8. maddelerindeki yükümlülükleri ihlâl eden kimseye adli ceza uygulanacağını öngörmektedir.

Buna göre 14. madde kapsamında adli ceza öngörülen fiiller şunlardır:

- ➔ Şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliğini ihlal (Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrası) [53]
- ➔ Bilgi ve belge verme yükümlülüğünün ihlali (7. madde) [54],

[53] **(2)**Yükümlüler, Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar.

[54] **MADDE 7 – (1)** Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Başkanlık ve denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.
(2) Yukarıdaki fıkraya göre talepte bulunulanlar savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

➔ Muhafaza ve ibraz yükümlülüğünün ihlali (8. madde) [55],

2. Adli Ceza Gerektiren İhlal Tespiti Bulunan Raporlar Üzerine Yapılacak İşlemler

Tedbirler Yönetmeliğinin 39. maddesine göre Yönetmeliğin 29. (şüpheli işlem bildirimlerinin gizliliğini ihlal), 31. (bilgi ve belge verme) ve 46. maddelerindeki (muhafaza ve ibraz) yükümlülüklerin ihlali konusunda düzenlenen yükümlülük ihlali inceleme raporu Başkanlıkça yetkili Cumhuriyet savcılığına gönderilir.

Yükümlülük ihlali inceleme raporlarının Cumhuriyet savcılıkları nezdinde izlenmesi ve davaların takibi ile diğer usule ilişkin işlemler 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince yapılır.

[55] **MADDE 8 – (1)** Yükümlüler, bu Kanunla getirilen yükümlülüklere ve işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki; belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlüdür.

XVI. Kaynakça

Adalet Bakanlığı, FATF İmtiyazlı Üyeler, Erişim Adresi: https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-imtiyazli-uyeler27012021010307, Erişim Tarihi: 18.01.2023

Aksoy, Barış (2021) Kara Paranın Aklanmasında Banka ve Sermaye Piyasalarının Kullanılması: Yargıtay Kararları Işığında Bir İnceleme. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, Sayı: 4 (1), 39-53

Barbak, Ahmet (2016) "Devletlerin Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Politikalarının Oluşumu: Küresel Yönetişim ve Mali Eylem Görev Gücü Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 31, S: 2, 147-177

Değirmenci, Olgun (2007) Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Suç gelirlerinin aklanması Suçu), Ankara, 2007

FATF (2007) Mutual Evaluation Report Of Turkey - 2007, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/rapports/mer/MER%20Turkey%20full.pdf.coredownload.pdf

FATF (2012) The FATF Recommendations, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/recommandations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf Erişim Tarihi: 16.12.2022

FATF (2012/b) Outcomes Of The Plenary Meeting Of The FATF, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Outcomesoftheplenarymeetingofthefatfparis17-19october2012.html

FATF (2013) "FATF Methodology For Assessing Compliance With The FATF Recommendations And The Effectiveness Of AML/CFT Systems", Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/publications/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf.coredownload.pdf

FATF (2014) Mutual Evaluation Report Of Turkey - 2014, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf/documents/reports/mer/Turkey-FUR-2014.pdf.coredownload.pdf

FATF (2019) Mutual Evaluation Report Of Turkey - 2019, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Turkey-2019.pdf

FATF (2019/b) Executive Summary - Mutual Evaluation Report Turkey – 2019, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf/documents/reports/mer4/Executive-Summary-Mutual-Evaluation-Report-Turkey-2019.pdf

FATF (2021) Follow-Up Report Turkey – 2021, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2021.pdf.coredownload.pdf

FATF (2022) Follow-Up Report Turkey – 2022, Erişim Adresi: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2022.pdf.coredownload.pdf

Işık, Hüseyin (2022) "Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Gri Listesi ve Türkiye", International Journal of Public Finance, C: 7, S: 2

Kıral, Halis ve Kalem, Murat (2022) Karapara Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Yükümlülük Denetimi Ve Risk Esaslı Denetim, Sayıştay Dergisi, C: 32, S: 123, ss: 43-79

Kiremitci, Orçun (2023) "Karşılaştırmalı Hukukta Şüpheli İşlem Bildirimi ve Mali İstihbarat Birimleri", Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, S: 2023/1, 107-163

Koray Akyürek, "Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force FATF)'nün Değerlendirilmesi ve Türkiye'deki Yansımaları", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XIX, Sayı: 2022/2, s. 429-469

MASAK "Mali Eylem Görev Gücü", Erişim Adresi: https://masak.hmb.gov.tr/mali-eylem-gorev-gucu, Erişim Tarihi 30.12.2022

MASAK, Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Kırk Tavsiye, Erişim Adresi: https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/FATF-Tavsiyeleri-2012.pdf, Erişim Tarihi: 17.01.2023.

MASAK (2022) Faaliyet Raporu – 2021, Erişim Adresi: https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf

MASAK, Sektörel Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberleri, Erişim Adresi: https://masak.hmb.gov.tr/sektorel-sib-rehberleri

Özgenç, İzzet (2021) "Şüpheli İşlem Bildiriminin Hukuki Mahiyeti, Masak'ın Rolü, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu Üzerine Hukuki Değerlendirmeler" Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 25, S: 3, ss: 273-328

Sırma, İbrahim ve Saldanlı, Arif (2015). Suç gelirlerinin aklanmasıda Sermaye Piyasası Araçlarının Kullanımı, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, C: 3, S: 3, ss.108-118

Şahin, İlhan (2014) “Finansal Sistemin Karaparanın Aklanması Ve Terörizmin Finansmanı Girişimleri İle İlgili Karşılaştığı Riskler Ve Türkiye’nin Bu Alandaki Uluslararası Uyumunun Analizi” Muhasebe ve Finansman Dergisi, S: 64, ss: 163-186

Üstün, Oktay (2005), Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi, Bankacılar Dergisi, Sayı: 52, 10-27